Pxx Ath
16940/B
3 Bde
DR. ERNST DARMSTAEDTER
No. 15B
COLLECTION

Digitized by the Internet Archive
in 2016 with funding from
Wellcome Library

https://archive.org/details/b28771667_0001

ISAACI CASAUBONI
ANIMADVERSIONUM
IN
ATHENAEI
DEIPNOSOPHISTAS
LIBRI QUINDECIM

ACCEDUNT

VIRORUM DOCTORUM EMENDATIONES

ADNOTATIONES VEL EDITAE VEL INEDITAE

TOMUS I.

ANIMADV. IS. CASAUB. LIBR. I — V CONTINENS.

LIPSIAE

IN BIBLIOPOLIO SCHÄFERIANO

MDCCXCVI.

WELLCOME
HISTORICAL
MEDICAL
LIBRARY

HENRICO IV.

CHRISTIANISSIMO

GALLIARUM REGI

ET NAVARRAE.

Animadverſiones noſtras in Athenaeum, Graecorum fere doctiſſimum ſcriptorem, auſus ſum, Rex Chriſtianiſſime, Majeſtati tuae conſecrare. Ut auderem, multa me, praeter eximiam lenitatem tuam omnibus cognitam, impulerunt. Opus eſt laborioſiſſimum: Tu non principum modo, ſed prope dixerim mortalium, qui ſunt, qui unquam fuerunt, laboris patientiſſimus, amantiſſimus. Ad lucem et rerum et morum antiquorum ſcriptum eſt: Tua Majeſtas quanti cognitionem antiquitatis penderet, cum aliis claris teſtimoniis ſaepe, tum inſigni nuper palam fecit, cum me viris ampliſſimis, qui tuum conſilium participant, de hoc ſtudio notum Lutetiam accivit, liberali ſtipendio donavit, marcentem ad ſpem meliorum erexit. Emendationem denique opus noſtrum profitetur auctoris magni, a vetuſtate miris modis deformati: Tua Majeſtas pace domi foriſque parta, virtute Dei, tua invicta dextera, in eam nunc curam toto pectore incumbit, ut, quicquid in Regno tuo ſuperiorum temporum licentia depravavit, emendet, reformet, inſtauret. Hae ſunt cogitationes, quae coeleſtem animum tuum dies noctes-

que exercent. Et merito, Rex maxime. Pater enim patriae et diceris conſentientibus omnibus omnium ordinum vocibus, et es revera. Nam quis ille paterfamilias, cui ſuorum liberorum fortunae majori ſint curae, quam tuorum tibi ſubditorum? Cui vero homini privato ita nota ſunt domus ſuae negotia, ut tibi omnes Regni tui, maximae, minimae partes? Et jam tu quidem, magne Rex, in ordinatione Reipublicae tantum paucis annis promoviſti, quantum vix multis fortaſſe luſtris alius: nondum tamen, licet tot feſſus praeliis, tot inclytus victoriis, ad otium et quietem, ut natura fert hominum, converteris. Quin difficiliora in dies, majora, et meliora, moliris, aggrederis, exſequeris. Ibit igitur in annales, Rex potentiſſime, unum te a multis retro ſeculis exſtitiſſe, cujus mens ignea pari cura ac felicitate belli munia et pacis artes atque ornamenta coleret. O laudem etiam melioribus ſeculis, nedum iſto ferreo et magnarum animarum ſteriliſſimo raram atque inuſitatam! Nec mirum: diverſiſſima enim eſt ad utramque ſectam via: diſſimilis natura mentium: discrepantes pacis bellique rationes. Non replicabo ambitioſe veterum aut recentium temporum monumenta, ut dicto faciam fidem. Sed profecto ita eſt: cum omnia evolverimus, vix Principum milleſimus quisque invenietur, domi militiaeque juxta bonus. Enituit aliquis in bello? at obſolevit idem in pace. Alius in iſta excelluit? at bellandi idem imperitus. Tua majeſtas res olim diſſociabiles, prudentiam civilem et militaris rei ſcientiam, miſcuit, ac novo exemplo temperavit. Sed bellicas laudes tuas aeternitate digniſſimas tacere malo quam attaminare. Magnitudo quidem rerum a te geſtarum ea eſt, ut celeberrimus quisque ingenio ad prodendam fortitudinis tuae memoriam ſine gratia aut ambitione, bonae tantum conſcientiae pretio, pelliciatur. Clementiam vero tuam, propriam et peculiarem tibi virtutem, ſilentio transire nefas ingens ducimus. Nam cujus miraculi eſt, bellatorem tantum, armis et praeliis innutritum, ſtillam cruoris humani nullam un-

quam niſi in acie fudiſſe? ibi quoque vel infenſiſſimis hoſtium, herbam modo porrigerent, ſemper libentiſſime pepercisse? vitam cum multis hominum millibus dederis, nemini unquam exprobraſſe? ea denique moderatione conſtanter uſum, facile ut omnibus appareat, oblivionem te belli civilis malle quam gloriam? Quamobrem, magne heros tantae virtutis, hoc a Deo praemium tuliſti, ut nutans et prope jam collapſum tuum et majorum tuorum Regnum in ſuam ſedem reſtitueres, ſtabilires, et altioribus in poſterum radicibus (quantum quidem humanis conſiliis poteſt provideri) fundares. Quid dicam de fama nominis tui, qua orbem terrarum univerſum dudum impleſti? Narrant rerum Romanarum auctores, Auguſtum principem divinitus ad maxima electum, poſt Janum clauſum, mira lenitate et aequitate imperantem, moderationis hujus fama Parthos, veteres Romanorum hoſtes, ita cepiſſe, ut ſigna militaria, quae M. Craſſo et M. Antonio ademerant, repoſcenti redderent. Quid poſteri de tua majeſtate, Rex auguſtiſſime, dicturi ſunt? cujus fama tantum apud potentiſſimum Hiſpaniarum regem, Philippum illum tot regnorum everſorem, valuit, ut non ſignorum inutilium, ſed urbium munitiſſimarum redditione tuam amicitiam ſibi ſuisque judicaverit redimendam. Nam quod pro magno in iisdem legimus hiſtoriis, nationes exteras amicitiam Auguſti expetentes, legatos undique Romam miſiſſe: quis miretur adeo, qui ſciat, qua magnificentia, quo comitatu magnus Allobrogum dynaſta, admiratione tuarum virtutum excitus, usque inde e finibus Italiae et Alpium radicibus ad Regiam tuam nuper ſit profectus? Dies me deficiat, imo et annus, ſi decora ſigillatim tua recenſere inſtituam. Sed enim, Rex maxime, tot palmis, tot lauris, tot coronis unus adhuc ut accedat titulus, OBSERVATAS, ET PRISTINO SPLENDORI RESTITUTAS MUSAS, omnes, qui literarum puritatem amamus, vota aſſidue facimus, et ab indulgentia tua petimus, expetimus, ac (*ſi fas dicere: ſed fas*) exigimus. Miſerare, o Pacis et Innocentiae

magne vindex, amiciſſimas pacis et innocentiſſimas divas. Patieris princeps benigniſſimus, jacere aeternum tuam illam Academiam, clariſſimum quondam non ſolum Galliarum, ſed totius Europae lumen? Patieris, doctiſſimos viros, qui ſe illi ſuamque operam addixerunt, opem tuam diutius deſiderare? Patieris, ut ventura ſecula, poſtquam ingentes illas ſubſtructionum moles, et nitentia marmore auroque radiata palatia, quaeque in Urbe, quaeque alibi, tot ſimul locis regiis plane impenſis a Majeſtate tua excitantur, fuerint mirata, cauſſam ſpretae a te Academiae tuae poſſint requirere? Ne hoc Deus immortalis ſirit. Illum nos, Rex invictiſſime, ut quam diutiſſime Majeſtatem tuam ſalvam atque incolumen praeſtet, utque tua omnia conſilia fortunet, et ad gratum ſibi, glorioſum tibi, utilem tuis finem dirigat, ſupplices quanta maxima poſſumus pietate oramus, obſecramus, obteſtamur. Exaudi, Deus OPT. MAX., et ſidus hoc, quod praecipitato in profundum ac demerſo in tenebras orbi Gallico refulſit, velis perlucere. Scripſi Lugduni, in aedibus viri tuae Majeſtati addictiſſimi, Merici de Vicq, veteris Muſarum noſtrarum hoſpitis. A. d. XVII. Kal. Auguſti, CIƆIƆC.

Majeſtati tuae, vel antiqua ſolduriorum lege,
devotiſſimus
IS. CASAUBONUS.

JACOBUS LECTIUS

ISAACO CASAUBONO V. CL.

ſuas in Athenaeum Animadverſiones evulganti.

Euge alius dites Arabas miretur et Indos,
Et ſua qui arboribus depectunt vellera, Seras:
Alcinoique ingentis opes, hortosque beatos,
Ilicet, atque tuas ostentet, Myſia, meſſes:
Aut ubi bis pleno fundit ſe copia cornu,
Bis ſegetes ſupplent ſulci, bis pampinus uvas,
Bisque arbos ſua poma. Tui nos, magne Caſaubon,
Ingenii miramur opes, foetusque beatos
Divitis ingenii, quod lampadis inſtar Eoae
Prodigit in varios late ſua munera tractus,
Immittitque in culta novas Heliconia vires.
Nunc fidus lingua monſtras interprete ductor
Et maria, et terras omnes, coelumque profundum.
Nunc magis atque magis Latiae monumenta Minervae,
Aut ea, quae Graji cecinerunt plurima vates,
Eripis e latebris, et amico lumine comples.

**

Nunc, bene quae depicta, manu meliore repingens
Moribus absterres pravis mortalia corda,
Incendisque bonus verae virtutis amore.
Hic quoque, Cecropia cui nomen ab urbe decorum,
Plenior et multa terſus ferrugine frontem,
Muneris ecce tui eſt, ſuperas quod prodit in auras.
Singula quid referam? libeat modo vera fateri,
Et tibi Athenaeum et totas debemus Athenas.

CL. V. IS. CASAUBONO.

Quamvis decore ſat refulgeat ſuo
Tranquilla virtus, quam nec aura gloriae
Ventoſa tollit, nec repulſa deprimit
Veris ovantem et acquieſcentem bonis:
Illam tamen procatur atque ambit volens
Secunda fama, calcar indolis bonae:
Comisque laus, ut umbra corpori comes,
Viros adulat, qui vel artibus togae,
Vel Martiali floruere adorea.
Nam pauca gens ſelecta, queis nudum decus
Pateſcit, omni conſcientiae ſtudent,
Rectique amore limitem rectum ſecant:
Plerosque laudum blanda ſiren allicit,
Ut arduae virtutis inſiſtant iter,
Quod aſpero labore vallavit Deus,
Ne gratuito tanta ſors obtingeret
Qua ſegnibus reique nullae qua viris.
Hoc ducta ſenſu providens antiquitas
Contigua fana deſtinavit cultui
Virtutis atque Honoris. Hos enim decet
Clarere fama, ornari honore, laudibus
Ad aſtra ferri, quos benigna vi lacit,
Vulgoque ademptos conſecrat Virtus ſibi.

Quod ſi quis unquam munere hoc dignus fuit,
Tu es unus ille, flos virum CASAUBONE,
Cujus nec altam ſpem repreſſit temporum
Morumque ſidus peſtilens menti bonae:
Nec tardius cultura coepta ſeduli
Votum coloni flore luſit irrito.
Quin ut malo invaleſcit ardor, et diu
Dilata ſurgit laetius foecunditas:
Sic vividae virtutis acer impetus
Favore coeli fretus invium nihil
Invenit. Aſt amore peruico moras
Perrupit omnes. Dura per discrimina
Sic crevit olim robur invicti Herculis.
Sic altius radice comprehendit ſolum
Pulſata ventis arbor et ſaevo Jove.
Rubiginoſus deterit ferrum ſitus,
Torpere inuſu quod recondito ſinas.
Ignava virtus obſoleſcit, et gravi
Senet veterno: namque per cuniculos
Obrepit aſtu blandiens inertia,
Senſimque diae mentis occupat Larem,
Primo pedatu inviſa, dein voti potens,
Quidquid viri eſt in homine, mancupat ſibi.
Quae peſtis in te fraudulenter aut palam
Graſſata ſenſit artis impotentiam.
Quippe ejus omnes et dolos et impetus
Eluſit atque eliſit indoles tua,
Nil humile ſpirans, nec rudis certaminum.
Ergo Dei virtute proviſum eſt tibi,
Ne poſſit unquam nomen emori tuum.
Tibi nitentem e transmarinis floribus
Plectit corollam Lucius: te civica
Tranquillus ornat arte ſervatus tua.
Te Sicelis Thalia ruſtice procax
Ipſaque formae negligentia decens
Patrante ocello figit, et malo petit.
Te laude multa clarat ille, cui dedit

Laus multa nomen: te Theophraſti lepos,
Te cura docti diligens Laërtii,
Straboque chartis cuncta terrarum ſola
Permenſus: et, quo clarius nullum viget
In literato nomen orbe, maximi
Regis magiſter, ipſe major, ſi rudi
Vero movemur, non inanibus notis
Rerumque pompa. Sed citare ſingulos
Quid eſt neceſſe? Tota doctorum virum
Propago, quos eduxit Hellas artium
Nutrix bonarum, totus ille ordo pius
Te confitentur ſoſpitatorem ſuum.
Gratoque laudes ore concinunt tuas,
Uno tenore quod tot inclytos ſimul
Heroas orci e fauce, mortis e manu
Raptos in oras lucis evocaveris.
Nam pejus omni morte fatum, mortuam
Vitam exigebant, et ſibi ſuperſtites
In hoc trahebant lucis ingratae moras,
Ut ſe viderent atque ſentirent mori,
Perenniterque funus efferrent ſuum,
Lurore turpes, et vetuſtate obſiti,
Lacerique plagis ora ſervili modo.
Qualem nivoſis Caucaſi affixum jugis
Titana vates fabulantur, cui Jovis
Satelles immortale concidit jecur,
Dirisque nulla interquies datur malis.
At nunc ovantes munere ingenti tuo
Solare fulgur irretorto lumine
Contra obtuentur, et caput coelo efferunt
Sublime: quin et ore pleno nectaris
Ducunt liquorem, ſymbolasque conferunt
Menſis Sophorum. Macte ATHENAEI *labor,*
Cui nocte pulſa clarior dies redit,
Quam vere ſudo ſolis emicat jubar.
Tua iſta laus, vir erudite, qui ſimul
Facem extuliſti mentis altae, protinus

Fugere nubes, priſcus et fulſit nitor.
Foelix laborum, ſi quid auditu dabit
Vox noſtra dignum, noſcet aetas poſtera,
Quam nunc et olim proſecutus ſim tuas
Honore dotes, hoc beatus unice,
Quod me favore duxeris dignum tuo
Quondam aemulum laboris atque induſtriae,
Dum res ſinebat, et vigebat indoles
Amore laudis, atque doctrina calens.
Sed me gravis Fortuna transverſo impetu
Plenis euntem paſſibus retro tulit:
Te ſpes et indefeſſus ardor candidam
Ad usque metam vexit illaeſo gradu.

DOMINICUS BAUDIUS.

AD LECTOREM.

Vetus eſt eruditorum quereia, candide Lector, mendis deſormibus antiquorum ſcatere monumenta. Queſti ſunt et ſaepe et graviter de hoc ſtudiorum malo accuratiores omnium aetatum philologi, hiſtorici, philoſophi, medici, juris periti, et beati etiam Patres: atque uno verbo, ſicut alibi clare oſtendimus, quicunque fere apud Hebraeos, Graecos et Latinos ab annis retro bis mille amplius cum judicio pariter et amore veritatis in literarum ſtudiis ſunt verſati. Nimirum ita res habet: hominis et omnium humanorum operum, qua corporis, qua ingenii, ſiremps lex eſt. Naſcitur ille et denaſcitur: ſexcentis interea valetudinis adverſae incommodis aliisque caſibus obnoxius. Scias, et in iſtis uſu idem venire. Itaque cum ex infinita prope veterum ſcriptorum copia oppido pauci interitum effugere: tum horum plerique ſic laceri, ſic corrupti, ſic mendis deturpati, vix ut ipſi in ſuis ſcriptis, ſi virgula, ut aiunt, divina huic luci fuerint reddidi, ſeſe ſint agnituri. *Tantum aevi longinqua valet mutare vetuſtas.* Miſera profecto res, et ſapientiae ſtudioſis vel veris lacrymis deflenda. Unde enim nobis eruditio parabilis, unde cognitio diſciplinarum, unde totius praeteriti temporis notitia, niſi ex libris antiquorum? Iis ſi utimur depravatis, quid ſupereſt aliud, niſi ut Ixioni ſimiles umbram pro re, errorem pro ſcientia, falſum pro vero amplectamur? Ut plane ridiculi ſint, qui, emendatone an inemendato libro utantur, ſua nihil putant intereſſe. Iſti ſunt partim Democriti populares et Arcades *βαλλανηφάγοι*, partim vitilitigatores literas perverſe docti, divinae Critices (legitimam intelligo, non iſtam volgivagam et, ut loquitur Tertullianus, paſſivam) hoſtes et contemptores: quorum fatuitatem aut *κακοήθειαν* tot locis magnus Galenus tam acriter eſt inſectatus. Nos autem in eo libro, quem accuratiſſima diligentia de Critica fecimus, plurimos in vitam errores ab hoc fonte manaſſe, vero vicimus. Sed ſtudii hujus neceſſitatem Hebraeorum doctores verbo indicant, qui Legis divinae, (quanto igitur meliore jure humanorum ſcriptorum?) ſepem eſſe Criticam non minus vere quam eleganter pro-

nunciant. Enimvero, Lector, ex omnibus illis, quorum ad nos ſcripta pervenerunt, nullus eſt, quantum equidem memoria repeto, qui a vetuſtate pejus aut crudelius fuerit acceptus, quam Naucratita ATHENAEUS: ſcriptor vere πολυμαθέστατος, vere undecunque doctiſſimus, et, ut paucis multa complectamur, Graecorum Varro aut Plinius. Hujus igitur tam eruditi auctoris luculentiſſima ſcripta priorum ſeculorum barbaries ita vexavit, ut nondum ſtatuerim, magis gandendumne ſtudioſis fuerit, non penitus illa intercidiſſe, an dolendum, quod ſic affecta ad nos ſint transmiſſa. Parum fuit, caput miſero praecidiſſe et pedes: priores videlicet libros duos cum tertii principio et maxima ultimi parte: adjecta eſt artuum aliquot luxatio: in ipſum denique truncum ita ſaevitum, ut ſoricina naenia confoſſiorem eum nobis reliquerint. En temporum illorum immanitatem, quibus omnis humanitas et meliores literae ignorabantur: nedum ut Critices hominibus illis ullus ſupereſſet ſenſus. Poſtea vero quam ſingulari Dei beneficio in Europam literae ſunt poſtliminio reductae, ſerius quidem, ſed tamen exſtitere tandem cordati viri, qui Athenaei alius editione, alius verſione, iter ad famam affectarent. Anno demum M. D. XIV. Aldus ille, cui vitam multi ſcriptores Graeci debent, e tenebris illum in lucem produxit, adjutus a Muſuro Cretenſi. Fatendum vero, quod negari non poteſt, viros ſolertiſſimos et doctiſſimos neque in exemplaribus nanciscendis felices fuiſſe, neque in editionis ſuae emendatione nimis accuratos. Et tamen Muſuri diligentiam ſerio commendat Aldus. Quales igitur fuiſſe dicemus eos codices, quibus ille eſt uſus, cum eorum comparatione Aldina editio emendatiſſima cenſeri mereretur? Secuta eſt poſt annos XX. Baſilienſis editio. Hanc concinnarunt Jacobus Bedrotus et Chriſtianus Herlinus, ambo, opinor, juvenes Germani: qui etſi librorum praeſidio imparati, neque multo fortaſſe minus ab idonea eruditione, oneri ſubierunt viribus ſuis impari: vel ſolo tamen bene de literis merendi ſtudio, qui poſteritati ostendantur, non ſunt indigni. Sed enim deſtitutum libris melioribus ad Aldini exemplaris emendationem accedere, hoc vero erat. ſine navigio mare magnum velle transmittere. Quemadmodum autem horum conatus manu exaratorum inopia in nervum erupit; ſic illum Venetum, qui ante omnes alios, (nam de Sanga Romano vereor ut credendum ſit Paulo Jovio,) Latinum fecit Athenaeum.

Criticae imperitia toto opere plus quam pueriliter coëgit ineptire. Quamobrem, etſi erat ille vir non indoctus, quod alia ipſius teſtantur ſcripta, verſio tamen edita ab eo eſt adeo nullius frugis aut tam exiguae, ut praeter egregiae voluntatis teſtimonium nihil penitus inde laudis reportarit. Non multo poſt provinciam eandem celeberrimi nominis in hac frequentiſſima urbe medicus, Jacobus Dalecampius, ſuscepit. Cui viro eruditiſſimo ſi tantum otii ad hanc ornandam Spartam quotidiana aegrorum imperia conceſſiſſent, quantum fuit in ipſo φιλοπονίας et amoris erga literas: non dubitamus, et meliorem et accuratiorem interpretationem potuiſſe ab eo ſperari. Etſi memoria tenemus, dixiſſe illum aliquando nobis, huic potiſſimum curae per annos paulo minus triginta omnia ſe temporum ſucceſſiva donaſſe. Caeterum quam feliciter hoc negotium viro optimo ſucceſſerit, Animadversionum noſtrarum libri iſti palam facient. Quod tamen opus, candide Lector, ſcibis non ea ſine inſtitutum a nobis, ut in verſiones interpretum curioſe inquireremus. Neque enim ii nos ſumus, qui alieni nominis obtrectatione famam aucupemur. Apage hanc ab iis protervitatem, qui Virtuti ſacramento dixerunt, quique verae laudi cupiunt litare. Equidem ſemper potius duxi mea peccata corrigere, quam aliena indagare. Sed nec Commentarios in Athenaeum ſcribere conſilium nobis: vel quia propter abundantiam materiae in immenſum erat opus excreturum: vel quia minus id eſſe neceſſarium, nec nimis difficile in hac literarum luce, ſemper judicavimus. Nobis, mi Lector, cum huic ſcriptioni manum admoliremur, hic praecipuus ſcopus ob oculos fuit, quae erant in Athenaeo obſcuriora necdum cuiquam illuſtrata, ipſi iremus illuſtratum: quae vitio librariorum corrupta multa, quorum interpretibus ne ſuboleviſſe quidem videbamus, ipſi pro virili corrigeremus. Id vero inceptum quantis laboribus, quantis moleſtiis nobis conſtiterit, fruſtra tibi narrare inſtituam, niſi periculum ipſe ſtudii hujus feciſti. Porro cum emendandi veteres auctores duplex ſit via, e libris ſcriptis, et ex ingenio: utramque nos viam in corrigendo Athenaeo inſtitimus. Priorem quidem ante annos quatuor, cum impulſu optimi atque amiciſſimi Hieronymi Commelini eam editionem adornavimus, quae paulo ante immaturum et ſtudioſis luctuoſum illius viri obitum ex ipſius officina prodiit. Neque levis neque parum huic auctori utilis opera illa noſtra ex-

ſtitit. Collata enim editione Baſilienſi cum ea ſcriptorum codicum copia, quae tum erat ad manum, multa primi publicavimus, antehac Graece edita nunquam. Plurima item emendavimus in prioribus editionibus corruptiſſima, partim librorum ſecuti auctoritatem, partim certas et omnibus manifeſtas rationes. Fuit praeterea animus editioni illi breves Notas adjicere: et hoc amplius, omnium auctorum, librorum et dramatum ab Athenaeo laudatorum accuratam deſcriptionem: quam dudum ad lucem non Athenaei tantum (nihil enim ubique titulis librorum et fabularum corruptius) paraveramus. Migratio noſtra ex Allobrogum finibus in Galliam eodem tempore inſtituta, et ne illa tum a nobis adjicerentur, impediit, et ut aliquanto inemendatior ea editio prodiret, fuit in cauſſa. Haec igitur nos jam ante e libris. At longe operoſior altera eſt ratio, quam ſumus hic ſecuti. Priore illa opera vulgatas editiones e veteribus libris auximus et emendavimus: poſteriore hac et vulgatorum et manu etiam ſcriptorum codicum lectionem ad rectae rationis obruſſam exegimus. Nam in ſcriptis exemplaribus vel antiquiſſimae manus πολλὰ μὲν ἐσθλὰ, πολλὰ δὲ λυγρά. Itaque in illis tractandis judicio magno opus, magna eruditione, nec mediocri uſu; quae tria Criticum illum γόνιμον perficiunt alibi nobis informandum. Qui autem codicum vetuſtatem, praeſertim conſentientium, recti argumentum et normam ubique certam eſſe arbitrantur: audiant illi Criticorum non minus quam medicorum principem Galenum: qui in tertio de diffic. reſpir., cum de Hippocratei loci cujusdam vera lectione disputaret, τὶς τῶν παλαιῶν, ait, βιβλιογράφων ἥμαρτεν. ἔπειθ' ἔτως ἔχον ἔφθασεν ἐκδοθῆναι τὸ βιβλίον· ἐφυλάχθη τε εἰκότως μέχρι δεῦρο τῦτο τὸ σφάλμα. *Jam olim*, inquit, *librariorum aliquis locum corrupit: deinde edito libro cum illo errore, non mirum, ſervatum eſſe mendum usque adhuc.* Cauſſas poſtea ſervati erroris tamdiu affert iſtas: τινῶν μὲν ὀλιγώρως ὁμιλἑντων τοῖς τῶν παλαιῶν βιβλίοις, ὡς μήτ', εἰ λείπει τι, μήτ', εἰ δι' ἑτέρε γράμματος εἴρηται, γνωρίζειν, ἐνίων δὲ γνωριζόντων μὲν, ἀλλὰ προσθεῖναι τὸ λεῖπον ἐ τολμώντων. Et ita eſt: librariorum culpa et doctorum incuria atque ignavia factum, ut ſemel commiſſa in antiquiſſimis codicibus peccata in omnia deinceps exemplaria propagarentur, ac per multa ſecula conſtanter ſervarentur. Plura alibi Galenus de genere iſto mendarum, quas Philemon, criticus vetuſtiſſimus, appellat τὰς ἐν τοῖς ἀντιγράφοις ἐμμεμενη-

κυίας ἡμαρτημένας γραφάς. Nihil ergo mirum, plenum eſſe hujus generis mendorum, quantum exſtat hodie Athenaei exemplarium. Quae quidem e duobus inter ſe jam olim diverſis omnia eſſe transfuſa et deſcripta obſervavimus. Ab eorum altero manavit Aldinum illud, de quo diximus: cui per omnia fere ſimile eſt Palatinum, quod in Heidelbergenſi bibliotheca illuſtriſſimi Principis aſſervatur: item aliud, cujus nobis vir ampliſſimus, Regi ab intimis conſiliis, Andreas Huraldus Meſſaeus, copiam fecit. At longe iſtis tribus et aliis omnibus, quae ab eodem exemplo ſunt orta, et emendatius et integrius illud eſt, quod in celebratiſſima Cardinalis Farneſii bibliotheca habetur. Ei libro acceptum ferre debes, quicquid in prioribus deſideratum exhibet noſtra editio. Multas autem voces, multas periodos integras, interdum etiam plures, ſingulis prope paginis adjecimus. Ut taceam de inſigni fragmento libri ultimi, quod ante nos Gulielmus Canterus indidem nactus publicaverat. Parilem huic codicem etiam in Vaticana Romae ſervari, accepimus. Noſtra editio Farneſianum fere exhibet, repraeſentatum nobis a clariſſimo viro, Henrico Stephano, qui ante annos ferme quinquaginta, cum Romae eſſet, accuratiſſime omnes varietates ſcripturae ad oram ſui codicis adnotaverat. Idem fecerat paucis ante Stephanum annis et Benedictus Aegius Spoletinus, qui temporibus illis Romae inter peritiſſimos Graecarum literarum eſt habitus. Ejus etiam codicem vidimus nos inter alios neutiquam vulgares Petri Gelaſii Hiſpani libros. Fecerunt idem poſtea et alii item multi. Itaque Farneſianas illas Notas paſſim reperias in eruditorum bibliothecis non ſolum Italorum, ſed et Cisalpinorum. Habuit eas uterque interpres: habuit et vir eximius, Conradus Geſnerus, cujus librum doctiſſimi Gasparis Wolfii opera nacti ſumus. Easdem et nobiliſſimus ſtudiorumque noſtrorum ſtudioſiſſimus Marcus Velſerus Auguſta Vindelicorum ad nos miſit, ab Andrea Schotto, altae eruditionis viro, ſecum communicatas. Haec igitur omnia exemplaria, ſicut modo dicebamus, mendis inquinata ſunt adeo vetuſtis, ut ante Euſtathium et eo priorem Excerptorum auctorem, qui multas illarum retinent, ſint natae: adeo non facilibus ad emendandum, ut eruditus vir, qui ante multa ſecula Epitomen illam confecit, fateatur ingenue, multa ſe, quod eſſent corrupta, miſſa facere. *τῦτο*, ait ille non ſemel, *ἐπεὶ ἔσφαλται, ἐ μετέγραψα.* Non igitur hodie at-

que heri coepti ſunt Athenaei codices depravati circumferri, verum ante annos quingentos et amplius. Atqui non deſunt, quibus, tantam eſſe mendarum, quae bonos auctores obſident, antiquitatem, aegre perſuaſeris. Sicut anno accidit: orto enim ſuper menſam apud ampliſſimum et praeſtantiſſimum virum, Mericum de Vicq, ſermone de illa paginarum aliquot transpoſitione, quam in omnibus libris commiſſam, neque auctori Epitomes, neque interpretibus animadverſam, libro quarto primi obſervavimus: mirari, qui aderant, viri doctrina judicioque praeſtantes, et multa de auctoritate manu exaratorum diſſerere. Clara res tamen eſt, certisque argumentis a nobis probata. Inter antiquiſſimas veterum librorum corruptelas trajectiones ſunt hujuscemodi. Jam olim critici antiquiſſimi, quorum exſtant in Homerum et Hippocratem obſervationes, corruptos hoc vitii genere locos multos adnotarunt. Sed et aetatis noſtrae docti viri ſimilia peccata in multis libris deprehenderunt. Vel unus ille Hercules Muſarum, Joſephus Scaliger, quam multa apud Tibullum, Propertium et Manilium mire perturbata nitori priſtino hac ratione reſtituit? qui etiam ſuperioribus menſibus de illa Athenaei luxatione per literas nos monuit. At licet multo ante idem a nobis fuerat obſervatum: mirifice tamen vir incomparabilis hoc ſui judicii indicio et delectavit nos, et in ſententia confirmavit. Utinam et caeteris omnibus conjecturis noſtris eadem ubique ἐνάργεια! At enim, candide Lector, cum in genere omni literarum, tum in ſtudio maxime critico veriſſimum Galeni dictum: *χαλεπὸν, ἄνθρωπον ὄντα μὴ διαμαρτάνειν ἐν πολλοῖς, τὰ μὲν ὅλως ἀγνοήσαντα, τὰ δὲ κακῶς κρίναντα, τὰ δὲ ἀμελέστερον γράψαντα.* Nos vero et homines ſumus, et occupati: adeo quidem, ut temporis totius, quod ab inſtituto opere eſt lapſum, partem multo maximam frequentes *ἀποδημίαι* nobis ſurripuerint. Ut alia ſileam ſtudiorum noſtrorum graviſſima damna. Sed non morabor te pluribus: neque committam, ut aequitati tuae diffiſus poſſim videri. Vale, candide Lector, et Prolegomena noſtra, quibus de Athenaeo operisque hujus argumento prolixe actum eſt, nec non de convivatore Larenſi et omnibus convivis, quia caſu quodam edi nunc non ſunt quita, brevi, cum Deo. Iterum vale. Lugduni Seguſianorum.

ISAACI CASAUBONI
ANIMADVERSIONES
IN
ATHENAEI
DEIPNOSOPHISTAS.

ISAACI CASAUBONI

ANIMADVERSIONUM

IN

ATHENAEI DEIPNOSOPHISTAS

LIBER PRIMUS.

CAPUT PRIMUM.

Hypotheſis percurritur. Auctor epitomes, ejusque antiquitas. παρεκβολαὶ, excerpta. *Abbreviatoris et Euſtathii aliquot notati errores.* πατὴρ τῆς βίβλου. *Timocrates, cui opus inſcriptum. Titulus operis,* Δειπνοσοφισταί. χρεῖαι, loci auctorum. ἡ ἐγκύκλιος παιδεία. γραμματικῶν οἱ χαριέστατοι. *Ulpianus* Κειτούκειτος. κεῖσθαι, κείμενον. ὥρα *pro diei parte.* ἱερὸς τὴν τέχνην καὶ τὰ ἤθη. *Galeni ſcripta philologica.* κατάλογος στρατιωτικός.

ARGUMENTUM hoc ſcripſit is, qui totius operis epi- p. 1.
tomen confecit: cujus tantum exſtat editum, quantum de primis Athenaei libris hodie deſideratur. Eſt in manibus noſtris beneficio doctiſſimi, optimi, integerrimique viri David. Hoëſchelii id opus integrum, primo libro excepto et ſecundi parte: tantum enim fere ab epitome Hoëſcheliana abeſt a fronte praeciſum, quantum exſtat libris editis inſertum. παρεκβολὰς auctor vocat alicubi laborem ſuum, nomine convenientiſſimo. Moris fuit ſtudioſis hominibus, inter legendum veteres auctores excerpere, quaecunque ad inſtitutum quisque ſuum facere judicabat. Ea ſunt, quae Seneca *excerpta,* Graeci

ἐκλογὰς, vel *χρηστομαθείας*, aut *σημειώσεις*, itemque *παρεμβολὰς* dixerunt: qua de voce plura alio loco nobis erunt dicenda. Quis autem ſuerit is, quandoque, et ubi vixerit, pro certo non ſcimus. Antiquum eſſe ſatis, hoc vero ſcimus: qui obſervatum habeamus, uſum ſaepe Euſtathium hac epitome, integro Athenaei codice neglecto. Colligimus ex eo, quod ſequi illum non raro lectionem videmus, quae in his excerptis, ſpreta ea, quae in contextu, longe interdum melior ac verior: imo falſam Athenaeo ſententiam illum affingere *παρὰ ταύτην τὴν αἰτίαν*, locis aliquot deprehendimus. Ut cum, exempli gratia, ad Ἰλιαδ. λ. prolatis vocibus *ὀψοφαγίστατος καὶ βλακίστατος*,
p. 2. addit: *ἃ δὴ λέγεται κεῖσθαι παρὰ Σοφοκλεῖ.* Errat enim. Xenophontis quippe verba Sophocli tribuit. Apud Athenaeum l. VII. ſcriptum eſt: *ἐγὼ δ᾽ οὐκ ὢν ὀψοφαγίστατος· οὕτω γὰρ Ξενοφῶν ὠνόμασεν ἐν Ἀπομνημονεύμασι, γράφων οὕτως· Ὀψοφαγίστατός τε καὶ βλακίστατός ἐστιν.* Non poterat planius ſignificari, Xenophontis eſſe, quae diximus, verba: quia tamen multa eo loco Sophoclis eſt mentio, aliud agens auctor epitomae iſta quoque Sophocli de ſuo eſt largitus, ſcribens in excerptis ſuis: *ὀψοφαγίστατος καὶ βλακίστατός ἐστι, φησὶ Σοφοκλῆς.* Hoc duce errat Euſtathius. Sic etiam fallitur, cum ſcribit ad Il. σ.: *Ἀπολλόδωρος τοὺς ἀκρατεῖς καὶ καταφερεῖς ἀλφηστὰς εἶπεν, ἐν τῷ, καταπυγοτέραν ἀλφηστῶν.* Non meminerat Euſtathius, Apollodorum grammaticum fuiſſe, qui Sophronis Mimos libro commentario erat interpretatus. Ejus auctoritate utitur ſaepe Athenaeus. Libro autem VII. proverbium adfert natum ex Sophronis verbis, *καταπυγοτέραν ἀλφηστᾶν·* cujus interpretationem ex Apollodori commentariis ſubjicit. In verbis Athenaei nihil eſt obſcuri: etſi ab interpretibus quoque male ſunt accepta: *Ἀπολλόδωρος ὁ Ἀθηναῖος ἐν τῷ τρίτῳ περὶ Σώφρονος τῷ εἰς τοὺς ἀνδρείους μίμους, προθεὶς τὸ, καταπυγοτέραν τ᾽ ἀλφηστᾶν, φησὶν, ἰχθῦς τινες* etc. Quae ita ſunt vertenda: *Apollodorus Athenienſis commentariorum in Sophronem libro III., ubi viriles ejus mimos interpretatur, praepoſitis poëtae verbis, καταπυγοτέραν τ᾽ ἀλφηστᾶν, ſcribit* etc. Sed Euſtathium decepit epitomes hujus confector, qui ex hoc loco negligenter lecto ſcribit in libro Hoëſcheliano: *τοὺς ἀκρατεῖς καὶ καταφερεῖς ἀλφηστὰς καλοῦσιν, ὡς Ἀπολλόδωρος.* Init. libri V. laudans Athenaeus veterem morem hoſpites convivio excipiendi, *δοκεῖ γὰρ*, ait, *ἔχειν πρὸς φιλίαν τι ὁ οἶνος ἑλκυστικόν·* recte, et vere. Euſtathius tamen legit *πρὸς φιλοσοφίαν·* omnino *ἀπροσ-*

διονύσως et falſo: ſed ita invenerat in excerptis: nam et nos quoque in libro noſtro ita invenimus. Init. libri VIII. *φαγησίαν ἑορτὴν* appellat Euſtathius ex iisdem excerptis, quam membranae *Φαγήσια*, magis ex uſu veterum Graecorum, vel monente Herodoto. Mitto dicere, quam p. 3.
ſaepe in laudando hoc auctore aliis quam ipſius verbis utatur: quae nos in epitoma reperimus, ut locis non paucis lectorem monuimus. Si quis conjecturae locus eſt, putem, confectam Conſtantinopoli ante annos quingentos et amplius hanc epitomen ab aliquo grammatico: qualis fuit Hermolaus Byzantius, auctor eorum excerptorum, quae hodie pro Ἐθνικῶν Stephani libris in doctorum manibus verſantur. Enimvero quicunque fuerit eclogarius hic, neque eruditionis haud protritae teſtimonium illi denegare, neque excuſare interdum negligentiam poſſumus. Culpas hominis non paucas ſuis locis neceſſario indicabimus. Eruditionis vero multa paſſim in ejus verbis teſtimonia. Cujusmodi eſt, ut ad rem veniamus, initio iſtius hypotheſeos hoc: *Ἀθήναιος μὲν ὁ τῆς βίβλου πατήρ*, Eleganter *patrem* vocat, qui eſt auctor libri, et (ſi per veteres Latinos liceret) factor. Sed non habent Graeci cum omni ſua copia, quomodo auctorem graece dicant: nam et *συγγραφεὺς*, et *ποιητὴς*, non in univerſum de omni ſcriptione, ſed de certis generibus dicuntur: etſi non negamus, *συγγραφεὺς* pro *auctor* ſimpliciter cum aliis uſurpari, tum Galeno paſſim: verum aliter antiqui Graeci, et quicunque ſermonis diligentiores fuerunt. Propria igitur defectus voce, improprie, ſed eleganter *πατὴρ βίβλου* dixit. Quid differant *κτίστης, ποιητὴς, δημιουργὸς*, et *πατὴρ*, quid *ποιεῖν* et *γεννᾷν*, non eſt loci hujus explicare. Sic loqui amat et Galenus. Ut l. II. de cauſ. pulſ.: *ὁ γάρ τοι πατὴρ τοῦ δόγματος ὁ θεῖος ἐκεῖνος Ἱπποκράτης.* In iis de Hippocratis et Platonis ſcitis: *ὁ Ζήνων πατήρ ἐστι τοῦ περὶ τῆς φωνῆς λόγου τοῦδε.* Theodoritus in praef. l. de haereſ.: *οἱ διαφόρων δογμάτων πατέρες ἐγένοντο.* Ruffinus: *Rem majoris gloriae ſequitur, ut pater verbi ſit potius quam interpres.* Libanius de ſua fort.: *τῷ δὲ οὐκ ἄλλως οἷόν τ' ἦν, μὴ τὰ τοιαῦτα πάσχειν, πατέρι πολλῶν λόγων γεγενημένῳ.* Et in univerſum Graecis primus cujuscunque rei auctor dicitur *πατήρ*. Idem paulo poſt: *πατὴρ γενόμενος τῆς τιμῆς· οὐ γὰρ ἦν, ὃν ἐμιμεῖτο.* *πάππον τῆς διδασκαλίας* etiam legas in primo meth. ap. Gal., et *γεννᾷν τέκνα* pro libros ſcribere apud mellitiſſimum Syneſium: *γεγεννηκότας δόγματα* apud Theodoritum: *νόμων πατέρας* apud Leonem

Imperat.: et νομοθεσίαν ἐκ ἀδελφὴν ἔσαν τῶν [ſic] ἐδὲ τῆς αὐτῆς ἀποκυηθεῖσαν Φιλανθρωπίαι [ſic]. et ſimilia his apud optimos ſcriptores. Addit eclogarius: ποιεῖται δὲ τὸν λόγον πρὸς Τιμοκράτη. In membranis aliquot ſcriptum eſt conſtanter et hic et aliis multis locis Echecratis nomen pro Timocrate. Credo, id eo factum, quia apud Platonem in Phaedone, cujus libri principium transtulit in ſui initium Athenaeus, Echecrates loquitur, non Timocrates. Plures et meliores libri eum, cui auctor miſit hoc opus, Timocratem vocant. Athenienſem hunc fuiſſe, ſuſpicamur ex l. IX. principio: verum incerta res omnino eſt. Sequitur: Δειπνοσοφιςὴς δὲ ταύτη τἔνομα. Ita membranae omnes: per-
p. 4. peram. Viros doctos, qui deſcripto hisce libris convivio interfuerunt, Δειπνοσοφιςὰς fuiſſe vocitatos, Athenaeus ait, qui etiam τραπεζορήτορας eos interdum nominat. Ergo etiam id opus, quo deſcripti ſunt illorum ſermones, Δειπνοσοφιςῶν λόγοι vel ἱςορία (ſic aliquando Euſtathius appellat), vel brevius Δειπνοσοφιςαὶ inſcriptum eſt. Suidas: Ἀθήναιος ἔγραψε βιβλίον Δειπνοσοφιςάς. Scribe igitur cum eruditiſſimo Dalecampio Δειπνοσοφιςαὶ δὲ ταύτῃ. Ubi ait, commemoratos hoc libro piſces καὶ τὰς τέτων χρείας, intelligit auctorum locos de unoquoque piſcium ab Athenaeo prolatos: non, ut putarunt*), ipſorum piſcium uſum. Nihil enim hic ea de re: at χρεῖαι et χρήσεις apud philologos et grammaticos ipſae ſunt auctorum ῥήσεις· paulo aliter alii ſcriptores, qui pro ſententia mores informante vocem hanc uſurpant. Demetrius Phalereus: τὰ τοιαῦτα χρείας λαμβάνει τάξιν καὶ γνώμης. Inde rhetorum χρεῖαι. Si quis malit τὰς τέτων χρείας *eorum uſum* aut *utendi modum* interpretari, referemus ad ea, quae ex libris medicorum recitantur variis locis ſuper cujusque cibi natura, conditione atque uſu. Placet tamen interpretatio altera: quam multi loci confirmant, ut cum l. IX. Ulpianum ſic appellat Democritus: ἐδενὸς μεταλαμβάνειν εἴωθας τῶν παρασκευαζομένων, πρὶν μαθεῖν, εἰ ἡ χρῆσις μὴ εἴη τῶν ὀνομάτων παλαιά. Inſit eclogarius: καὶ ἔςιν ἡ τῦ λόγυ οἰκονομία, μίμημα τῆς τῦ δείπνυ πολυτελείας, καὶ ἡ τῆς βίβλυ διασκευὴ, τῆς ἐν τῷ λόγῳ παρασκευῆς. Dalecampius poſtrema verba emendavit, ſcripſitque τῆς ἐν τῷ δείπνῳ παρ. Videtur membrum antecedens confirmare eam emendationem. Ita fuerit, quae dicitur, ἐπιμονὴ, poſita bis ſententia eadem. Sed malo tueri librorum conſenſum, et

*) [Putavit Dalechampius.]

aliter interpretari, ſervata lectione edita. Tria auctor ponit, *δεῖπνον, λόγον, βίβλον·* ait, *λόγον*, id eſt ſermones in convivio habitos, fuiſſe convivii *μίμημα·* ut quidque enim menſae apponebatur, id erat deipnoſophiſtis novorum ſermonum occaſio. Qui autem fuerat ſermonum ordo, idem ab Athenaeo ſervatus in hujus operis contextu. Igitur ut coenae *μίμημα* et velut imago ſermones fuere: ſic ſermonum ſunt hi libri. Non abeſt, quin haec ſit abbreviatoris mens et ſcriptura: qui tamen videtur ſenſiſſe, non rem geſtam, ſed merum Athenaei figmentum hoc totum fuiſſe convivium. Declarat mox particula *δῆθεν* neglecta interpretibus, cum ſcribit: *οἱ δ' ἐν τῷ δείπνῳ δῆθεν ἐπιδημήσαντες δειπνοσοφισαὶ ἦσαν.* Separatur autem *ἡ ἐγκύκλιος ἀπὸ τῆς ἄλλης παιδείας*, hoc eſt, philologia et humaniores literae a reliquis diſciplinis. Sic illa ſunt accipienda, ut fuſe alibi probamus. *γραμματικῶν οἱ χαριέσατοι* non ſunt *feſtiviſſimi grammaticorum*, quomodo vertere docti *): ſed nobiliſſimi quique et doctiſſimi. Ariſtotelem iſte imitatur, cujus in ſcriptis *οἱ χαρίεντες* paſſim *τοῖς πολλοῖς* opponuntur: *ἤτοι*, inquit Euſtratius, *τοῖς τυχοῦσι καὶ χυδαίοις οἱ χάριτός τινος μετέχοντες διὰ παιδεύσεως.* Ita ſaepe apud philoſophum. In quarto vero Polit. *οἱ χαρίεντες* dicuntur homines probi et frugi, qui nemini fa- p. 5.
ctam velint a ſe injuriam. De Ulpiano loquens ait breviator: *ὧν κατέτρεχε μετὰ καὶ τῶν ἄλλων, ὅσοι τι ἐφθέγγοντο.* Haec vera eſt lectio, non *κατῆρχε*, quod placet nonnullis. Toto opere inducitur Ulpianus et alios quidem, ſed maxime Cynicos ſuis interrogatiunculis vexans, crucemque illis figens, hoc eſt, *αὐτῶν κατατρέχων*. Eſt autem alluſum ad ea, quae de Ulpiano ſtomachabundus ait Cynulcus l. III. In iſtis, *ἔσχεν ὄνομα τοῦ κυρίου διασημότερον,* Aldina editio vocem *κυρίου* aſteriſco inſignivit, ut mendi ſuſpectam: fruſtra. Nomen intelligit, quod recens nato parentes indiderunt. L. IV.: *σὺ δέ μοι δοκεῖς, ὦ Κύνουλκε, (τούτῳ γὰρ χαίρεις τῷ ὀνόματι, οὐ λέγων, ὃ ἐκ γενετῆς σε ἡ μήτηρ κέκληκε).* Similis ſententia apud Libanium declam. VIII.: *πολλάκις ὑμεῖς τοῦτον ἀπὸ τῆς πράξεως ὠνομάζετε μᾶλλον, ἢ οὗπερ ὁ πατὴρ ὀνόματος ἔθετο.* Idem de ſua fort.: *γέροντα γλώττης ἡδονῇ τῷ Νέσορι παρισούμενον, καὶ αὐτὸ δὴ τοῦτο καλούμενον μᾶλλον, ἢ ὅπερ ὁ πατήρ τε αὐτῷ καὶ ἡ μήτηρ ἔθεντο.* Pergit auctor, et ait de eodem: *οὗτος ἀνὴρ νόμον εἶχε.* Suidae codex, *ἴδιον νόμον εἶχε,*

*) [literatorum feſtiviſſimi. *Dalech.*]

non otioſa voce auctior. Doctiſſimum vero et diſcendi ſtudio flagrantiſſimum Ulpianum ait auctor fuiſſe Κειτούκειτον nominatum, quod moris haberet, appoſitorum nihil comedere, πρὶν εἰπεῖν, κεῖται ἢ οὐ κεῖται; Ita edidimus ex fide membranarum: ante editum fuit κεῖται ἢ ποῦ κεῖται, quae ſcriptura ad vocis Κειτούκειτος veriloquium explicandum minus quadrat. Sed jungamus cenſeo has duas lectiones, et ſcribamus: κεῖται ἢ οὐ κεῖται, καὶ ποῦ κεῖται; Eſt autem verbum κεῖσθαι eo ſenſu, quo hic ſumitur, frequens in Graecorum interpretum libris. Dicunt enim κεῖσθαι παρὰ τῷ δεῖνι, quae in ejus ſcriptis leguntur. In Graecorum commentariis, ut Nicetae in Gregorium Theologum, aliorumque, κείμενον eſt praepoſitus textus ad interpretandum, ut fieri amat ab interpretibus. Inter exempla quaeſtionum Ulpiani ponitur haec: *εἰ κεῖται ὥρα ἐπὶ τοῦ τῆς ἡμέρας μορίου, an reperiatur in ſcriptis veterum Graecorum ὥρα pro diei parte.* Certum eſt, neque Platonis, Ariſtotelis, et aequalium ſaeculo, neque aliquanto poſt tempore has diei partes, quas horas vocamus, fuiſſe in uſu. Quare vocabulum ὥρα in antiquorum illorum ſcriptis illa notione legi non potuit. Ideo Pollux l. I. voces recenſens, quibus diei noctisque partes deſignantur, dictionis ὥρα non meminit. Sed mox ſcribit idem: ὥρα δὲ καὶ ἡμιώριον, ὡς Μένανδρος, ὠνομάζετο παρὰ τοῖς παλαιοῖς. Et ſane ita eſt: quod poſterioribus Graecis Latinisque hora ſignificat, id priores, qui gnomonum ſciotericorum tantum uſum habebant notum, σημεῖον et στοιχεῖον dixere, ut pluribus exponemus ad l. VI. Non neſcimus, Batonem comicum in fabula Ἀνδροφόνῳ nominaſſe ὡρολόγιον, ſed inter νέας κωμῳδίας poëtas fuit hic Bato, cujus verba: — ὥστε περιφέρειν Ὡρολόγιον δόξει τις, οὐχὶ λήκυθον. In ſequente quaeſtione, εἰ μήτρα
p. 6. κεῖται ἐπὶ τῶν ἐδωδίμων βρωμάτων, malim, mutato numero, ἐπὶ τοῦ ἐδωδίμου βρώματος, vel ita potius, ἐπὶ τούτων ἐδωδίμων βρωμάτων. Daphnus Epheſius medicus, deipnoſophiſtarum unus, abbreviatori dicitur ἱερὸς τὴν τέχνην, καὶ κατὰ τὰ ἤθη, τῶν Ἀκαδημαϊκῶν λόγων οὐ παρέργως ἁπτόμενος, id eſt, *vir, ſive artem ipſius ſpectes, ſive mores, divinus.* Male vir eruditus [Dalech.]: *divinos honores ob artis ſuae peritiam meritus:* quaſi eſſet idem ἱερὸς et ἀνιερωθεὶς, vel ἀποθεωθείς. Proprie dicitur ἱερὸς homo θεῷ ἀνακείμενος, ut apud Judaeos Levitae, qui etſi non erant omnes ἱερεῖς, erant tamen ἱεροί. Dicuntur etiam ἱεροὶ homines religione ipſa tuti, Latinis *ſacroſancti:* quales olim ha-

biti populi quidam, ut Elei: quales item apud Romanos Tribuni plebis libera republ., poſtea Imperatores: apud omnes gentes legati et κήρυκες. Dio Chryſoſt.: πολὺ τῶν σπονδοφόρων καὶ τῶν κηρύκων ἱερώτερος. Sed et pro homine ſancto atque excellentis virtutis accipitur. Eo ſenſu ἱερὸς τὴν τέχνην καὶ τὰ ἤθη Daphnus medicus hic dicitur, et Hippocrates l. IX. ἱερώτατος. Vetus ſcriptor apud Suidam de Jacobo medico vere Chriſtiano, etſi aliter ſcribunt alii: nam Photii verba ſunt de hoc et ipſius patre in excerptis ex Iſidori vita: ἄμφω δὲ καὶ ὁ παῖς καὶ ὁ φὺς ἀσεβέε ἤστην, ex eorum, puto, ſententia, qui magicas artes illis objiciebant, ἀσεβεῖς appellat, non Chriſtianos, niſi ſcribendum εὐσεβέε· οἱ ἰατροὶ, inquit, διέβαλλον αὐτὸν ἀεὶ καὶ ἐλοιδόρουν οἷά τινα οὐκ ἰατρὸν, ἀλλὰ θεοφιλῆ τινα καὶ ἱερὸν, hoc eſt, ceu divinum aliquem virum, qui non arte homines ſanaret, ſuaque induſtria, ſed favore numinis. Sic Platonem vocat ἱερώτατον l. XV. Et Lucianus in Fugit. de eodem, ὁ ἱερὸς ἐκεῖνος. Ejusdem ſucceſſores in ſchola ἀνθρώπους ἱεροὺς καὶ φιλολόγους alius apud Suidam nuncupat. Dio Cocc. vocem latinam *ſanctiſſimus* vertit ἱερὸς, ut ad Sueton. Domit. notabamus. Paulo aliter ſcriptor incertus in Suidae collectaneis, πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἱερώτατος ἐγεγόνει, de Antonio monachorum principe. Interpretes, qui poſt τέχνην diſtinguunt, et ſequentia verba uno ſpiritu cum reliquis hujus periodi connectunt, ſuam ſententiam nobis non probant. Atque haec eo ſunt a nobis pluribus expoſita, ne quis temere putet, pro ἱερὸς eſſe hoc loco ἰατρὸς τὴν τ. ſcribendum. Divinum virum Galenum ſcribit auctor edidiſſe prope infinita συγγράμματα φιλόσοφά τε καὶ ἰατρικά. Praetermittit ſcriptorum Galeni genus illud, quod maxime adfine eſt ſubjecto iſtius operis: quod quidem philoſophicum proprie non eſt, ἰατρικὸν autem multo minus. Suſpicabar, ſcriptum prius fuiſſe φιλόσοφά τε (vel φιλοσοφικὰ) καὶ φιλολογικὰ, καὶ ἰατρικά. Multa Galenum ſcripſiſſe ad philologiam pertinentia, ipſe teſtis eſt nobis. Tales erant de dictionibus Atticis libri XLVIII. Nominum πολιτικῶν, quae apud Ariſtophanem, libri V. Quid autem appellet *civilia nomina*, declarat hic ejusdem Galeni locus e tertio comment. in Epid. Hippocr.: φαίνεται (Hippocrates) συνηθεστάτοις τε καὶ διὰ τοῦτο σαφέσι τοῖς ὀνόμασι κεχρημένος. P. 7.
ἃ καλεῖν ἔθος ἐστὶ τοῖς ῥητορικοῖς πολιτικά. Eorum, quae apud Cratinum, libri II. De vocibus, quae ſunt comicis propriae, liber ſingularis, et ſimilia his alia. Enu-

meratis convivis omnibus, quorum numerus ſane magnus, ait breviator: καὶ ἦν ὁ κατάλογος ἔτος ςρατιωτικὸς, φησὶ, μᾶλλον ἢ συμποτικός. Reſpicit Archeſtrati verſus de numero convivarum. Sunto, ait ille, convivae quinque ad ſummum, non plures: major numerus militum contuberniis quam conviviis magis convenit. Verba poëtae: — ἤδη γὰρ ἂν εἴη Μισθοφόρων ἁρπαξιβίων σκηνὴ ςρατιωτῶν.

Caput Secundum.

Platonis imitatio. ἐπικυλίκειοι λόγοι, *et* ἐπὶ τῇ κύλικι λέγειν. *Proverbium:* Τρὶς δ' ἀπομαξαμένοισι θεοὶ διδόασιν ἄμεινον. *Veterum circumlationes, et ſimilis ſuperſtitionis ritus. Larenſis encomium.* κριτική τις καὶ Σωκρατικὴ ἐπιςήμη. *Socratis ars obſtetricia.* δίγλωττος ἄνθρωπος, *et diverſarum linguarum peritia. Pandectae juris civilis Romanorum a Larenſi conditae. Error eclogarii. Pindarus* κατασεσιγασμένος. *Euclides vetus Athenienſium Archon. Indicatae et ſublatae aliquot mendae.*

Recte monebat auctor epitomae in fine ſuperioris hypotheſis, Athenaeum in operis ſui principio Platonem eſſe imitatum. Nam et prima verba manifeſto prompta ſunt de illius Phaedone: et cum ἐπικυλικείων λόγων meminit, graecum dicendi genus una voce expreſſit, quo uſus Plato, λέγειν ἐπὶ τῇ κύλικι. Verba illius ſunt in Convivio: ἔτως ἔτε τι λέγομεν ἐπὶ τῇ κύλικι, ἔτε τι ᾄδομεν. Alii ſcriptores pro eo dixerunt ἐπὶ τῷ ποτηρίῳ, ut Theophraſtus et Plutarchus. In primae periodi fine ſcribendum τοῖς ἑταίροις διεξήεις, non τοῖς ἑτέροις· hoc quoque a Platone. In eo, qui proxime ſequitur, verſu, Τρὶς δ' ἀπομαξαμένοισι θεοὶ διδόασιν ἄμεινον, ſcribunt multi veteres codd. Τρὶς δ' ἀποδεξαμένοισι. Quam παραδιόρθωσιν non dubito ab illis profectam, qui veram ſcripturam non intelligebant, pridem expoſitam nobis ad Theophraſtum. Omnino enim ad veterem circumferendi et luſtrandi ritum alluſit poëta hujus verſiculi auctor, ſive is eſt Callimachus, ſive Eratoſthenes. Proprie id ſignificatur hac paroemia, quod aliis verbis Cicero extulit, cum ait, *omnia levius caſura rebus divinis procuratis*, de Divin. l. II. Longius deinde proverbii uſus extendi coepit, et tunc quoque

uſurpari, cum ad iterum ſubeundum exhauſtum jam laborem hortari aliquem vellent. Sic hoc loco accipitur a Timocrate: eodem plane ſenſu, atque illud vulgo notum, *δὶς καὶ τρὶς τὰ καλά.* Verebatur enim ille, ne grave eſſet Athenaeo, longum adeo ſermonem, narratum jam aliis, retexere, et, ut poëta ait, *Αὖτις ἀριζήλως εἰρημένα μυ-* p. 8. *θολογεύειν.* Haec loci hujus mens, hic proverbii iſtius uſus: quod etiam confirmat anus illa, quae apud Antiphanem, comicum, ſtimulans ipſa ſeſe ad bibendum, *Φέρε*, inquit, *μέχρι τριῶν γάρ φασι τιμᾷν τοὺς θεούς.* Ritui circumlationis, quae voce *ἀπομάττεσθαι* declaratur, ſimilis fuit veterum illa ſuperſtitio, quae in XI. Geopon. legitur, tergendi oculos tribus roſarum calyculis: quod dixit ille auctor *τρισὶ ῥόδων κάλυξιν ἀπομάξασθαι τὰ ὄμματα.* Similia his multa, item alia apud veteres, parum iis obſervata, qui adeo abſurdas verſiculi hujus *παροιμιώδους* interpretationes ſunt commenti. Proxima verba, *Εἶτα εἰσβάλλει μετ᾽ ὀλίγον εἰς τὸν τοῦ Λ. ἔπ.*, male tribuuntur ab interprete [Dalech.] Timocrati, quaſi Athenaei eſſent, quod falſum eſt: ſunt enim illius, qui haec excerpta excerpſit et contexuit ſuo filo. Sic extremo argumento, *οὕτω γοῦν ἄρχεται.* Larenſem ſuum plena manu dilaudans Athenaeus, hoc etiam nomine facit illum mirabilem, quod inter diſputandum de rebus obſcuris cum ſuis ſodalibus nihil temere aut ſine judicio quaereret, ſed mira quaeſtionum ſerie de ſingulis cum critica quadam et Socratica ſcientia, ut qui maxime, interrogaret. Hoc ſibi volunt iſta verba: *οὐκ ἀβασανίστως οὐδ᾽ ἐκ τοῦ παρατυχόντος τὰς ζητήσεις ποιούμενος, ἀλλ᾽, ὡς ἔνι μάλιστα, μετὰ κριτικῆς τινος καὶ Σωκρατικῆς ἐπιστήμης, ὡς πάντας θαυμάζειν τῶν ζητήσεων τὴν τήρησιν.* Quaenam eſt iſta quaeſo ſcientia critica et Socratica? aut Socratem criticum quis fando accepit unquam? In eo libro, quem de critica fecimus, expoſitus eſt a nobis fuſe hic locus: dicemus tamen hic aliquid declarandae auctoris ſententiae. Nempe hoc ſignificatur ab Athenaeo, fuiſſe in Larenſi magnam dialecticae cognitionem, magnamque praeceptorum dialecticorum *τριβὴν* et uſum. Ejus facultatis eſt, docere nos, *πῶς δεῖ ἐρωτᾷν*, inquit Philoſophus VIII. Topic. Eſt quippe ejusdem artis, viam ad recte interrogandum munire, cujus eſt, praeire ad bene reſpondendum. Scientiam vocat improprie, quae non eſt *ἐπιστήμη*, ſed *δύναμις*, aut *τέχνη*, ut docent nos humanae ſapientiae promicondi peripatetici. Addit vero *κριτικὴν*, non

de illa utique ſentiens critica, quae tot hodie paſſim rivales habet, unde critici dicti Eratoſthenes, Ariſtarchus, Crates, aliique veterum: neque de illa etiam animae *κριτικῇ* facultate, quae luculentis verbis in extremo Poſteriorum eſt a philoſopho deſcripta: ſed de ea, quam diximus, disputandi arte, cujus partem alteram Stoïci judicium faciebant et vocabant. Sic Lucianus de Sectis, *γυμνασάμενόν γε*, inquit, *πρότερον, καὶ κριτικὴν τῶν τοιούτων δύναμιν πορισάμενον.* Atque haec eſt illa ars obſtetricia, ſive *μαιευτική*, quam in Socrate adeo praedicat Plato. Eo reſpexit Athenaeus, cum dialecticam vocaret Socraticam ſcientiam. Etiam apud dicendi magiſtros ge-
p. 9 nus orationis invenias, quam proprie Socraticam veteres dixerunt, quod eſſet per interrogationem concepta. Demetrius Phalereus: Τὸ *δὲ ἰδίως καλούμενον εἶδος Σωκρατικὸν μεταρυθμίσειεν τοῦτο τὸ πρᾶγμα τὸ προειρημένον εἰς ἐρώτησιν*, id eſt. *Illa, quae proprie dicitur, Socratica dicendi ratio in interrogationem converteret ſententiam, quam aliter alii conciperent.* Praeterea appellat Larenſem auctor Aſteropaeum et ambidextrum, quod utramque linguam, Graecam dico et Latinam, calleret, atque utravis poſſet uti. Magnum videlicet illis temporibus videbatur, duabus linguis poſſe loqui: quod in neſcio quo habitum loco miraculi refert Galenus: *δίγλωττός τις*, inquit, *ἐλέγετο πάλαι, καὶ θαῦμα τοῦτ' ἦν, ἄνθρωπος εἷς ἀκριβῶν διαλέκτους δύο· bilinguis olim quidam dicebatur, eratque res miraculo mortalibus, homo unus duas exacte linguas tenens.* Haec Galenus in ſecundo de differ. pulſ. Quid obſecro dicturus, ſi patrum memoria revixiſſet, cum quidem cerneret, vel in una Lutetia quamplurimos omnium diſciplinarum peritiſſimos viros non *διγλώττους* aut *τριγλώττους*, ſed latine, graece, hebraïce, chaldaïce doctos? At enimvero tam immenſum Dei O. M. donum, et peculiare ſeculi hujus decus, non jam neglectu, ſed contemptu et ignavia *καὶ ἀφιλοκαλίᾳ* noſtra ne brevi amittamus, cautio eſt. Poſtea enim quam docentium culpa diſcentium ingenia ad *λογομαχίας* et funeſtas diſputationum *ἀπεραντολογίας* ſunt traducta, prorſus, quod olim Laco dixit, *ἔρρει τὰ καλά.* Sed inutilium querelarum deſinamus, et ad Larenſis laudes redeamus. Ait Athenaeus: *ἔτι δὲ νόμων συναγωγὴν, οὓς ἔτι διδάσκουσιν.* Ineſt orationi vitium: deeſt enim verbum, ſine quo non poteſt eſſe ὁ *λόγος ἀρτίπους:* puta, *ποιῆσαι*, aut aliud ſimile. Imo vero ita ſcribendum eſt, *ἔτι δὲ νόμους συναγαγεῖν*, et paulo poſt,

ἤδη κατασεσιγασμένους· nam κατασεσιγασμένων in noſtram editionem e MSS. male irrepſit. Quae ſequuntur verba, οὓς ἔτι διδάσκουσι, Athenaei non eſſe, evincit particula ἔτι· neque enim ſic eſſet locutus de re paucis ante inſtituta annis. Sunt vero abbreviatoris, qui poſt Juſtiniani tempora natus, et in liberalibus quam juris civilis ſtudiis verſatior, putavit falſo, corpus legum, quae in utraque Roma et Beryti ipſius aetate docebantur, id ipſum eſſe, quod a Larenſi compoſitum ait Athenaeus. Nos non dubitamus, ſi quem Romanarum legum codicem Larenſis unquam compoſuit, delituiſſe eum in privatarum bibliothecarum, aut etiam fortaſſe propriae ipſius forulis. Nam ſi lucem vidiſſent illae pandectae, aut in juris ſcholas ſemel fuiſſent admiſſae, exſtaret haud dubie illius hodieque in jurisconſultorum libris aliqua mentio: ſicut perpetui edicti, quod a Salvio Juliano iisdem fere temporibus fuit compoſitum. Adrianus Turnebus, acerrimi judicii vir et profundae eruditionis, emendabat olim ἔτι δὲ νόμων συναγωγῆς· ingenioſiſſima conjectura: quam equidem neque probem, neque improbem temere, priusquam doctiorum ſuper ea fuerint habita comitia. Pin- p. 10.
darum dixit Eupolis comicus κατασεσιγᾶσθαι, id eſt, non ſolitum legi, ſed ſilentio quaſi obrui a ſui temporis hominibus. Certum eſt, dictum hoc fuiſſe ab Eupolide, corruptam ſuorum hominum diſciplinam et vitam objurgante, quod mollia et laſciva aliorum poëtarum erotopaegnia Pindaricae Muſae, hoc eſt, foedam plumbi ſcoriam puro puto auro anteponerent. Euclides, qui inter antiquiſſimos ſuppellectilis librariae collectores nominatur, Archon fuit Athenis non multo poſt inſtitutum id genus magiſtratus. Is eſt enim, de quo exſtat proverbium πρὸ Εὐκλείδου, vel ὑπὲρ Εὐκλείδην, quod nos multis exponimus et illuſtramus in noſtro de proverbiis libro. Lego deinde καὶ τὸν τὰ τούτου διατηρήσαντα βιβλία Νηλέα, non τούτων. Unius enim, quod ſciam, Ariſtotelis bibliotheca a Theophraſto prius poſſeſſa, ipſius dein Theophraſti teſtamento ad Neleum pervenit. Nota hiſtoria ex Strabone, Plutarcho, Diogene. Diſcas ex Strabone, quomodo illud παρ' οὗ mox ſit capiendum, et quam ſit verum, emiſſe Ptolemaeum a Neleo aut ejus poſteris libros philoſophi.

Caput Tertium.

Indicantur errores aliquot qua librariorum, qua interpretum. ἑκατόμβη ȣ̓ ψευδώνυμος. Alcibiadis palmae Olympicae. Λεώφρων. Χῖον κεράμιον: vinum Chium: teſta Attica. παραβοηθεῖν. Opum fructus maximus. Gellias Agrigentinus. πυλωρεῖν et πολυωρεῖν, prava lectio apud Euſtathium.

Expoſita Larenſis liberalitate, erga doctos munificentia, ait Athenaeus: Τοιȣ́τȣς ἔδει καὶ τȣ̀ς λοιπȣ̀ς εἶναι πλείȣς. Aut ego fallor, aut non eſt oratio iſta Graeca. Scribo καὶ τῶν λοιπῶν. Poteſt et alia emendationis ratio iniri, mutata voce πλείȣς in πολίτας. Falluntur interpretes, cum putant *), haec, Τί μικρολογεῖς; ex aliquo poëta ſumpta eſſe. Athenaei illa ſunt: ſequentia vero, Πλεῖαί τοι etc., ſummi vatum Ἰλιάδ. β. Cononem narrat auctor duabus maximis rebus ex animi ſententia confectis ἑκατόμβην τῷ ὄντι θύσαι καὶ ȣ̓ ψευδωνύμως, vera hecatombe feciſſe, non falſo ſic dicta. Intelligit centum boum ſacrificium, non *centum pecudum*, ut viſum interpretibus **): ea vero eſt, quam auctor falſam hecatomben appellat: at vera, ut vult ille, et grammatici etiam ſcribunt, ἐξ ἑκατὸν κυρίως βοῶν γίνεται, ex ſolis bubus, iisque centum numero conſtat. Sed neque de ratione vocis hujus inter grammaticos, neque de illius uſu inter auctores conſtat. Propterea eſt illud additum, καὶ ȣ̓ ψευδωνύμως. Exemplum hecatombae falſo nomine ſic dictae eſto ſacrificium, quod legimus aliquando fieri ſolitum ex centum ovibus et bove uno. Heſychius: Βȣ́πρωρον· θυσία τις ἐξ ἑκατὸν προβάτων καὶ βοὸς ἑνός. Mox ſcribit auctor de Alcibiade, νικήσας ἅρματι πρῶτος καὶ δεύτερος καὶ τέταρτος, ex ſententia Thucydidis, non Euripidis, quem tamen in hac
p. 11. re videtur ſequi. Scriptum eſt a Thucydide, Alcibiadem ex ludis circenſibus Olympicae ſolennitatis palmam reportaſſe, primam, ſecundam, et quartam. Euripides, ut obſervat Plutarchus, tertiam dixit loco quartae. Sic Euripides in eo cantico, cujus meminit Athenaeus: Σὲ

*) [Putavit Dalechampius.] **) [Viſum Dalechampio.]

δ' ἀείσομαι, ὦ Κλεινίȣ παῖ· Καλὸν ἁ νίκα· κάλλιϛον, Ὃ μηδεὶς ἄλλος Ἑλλάνων, Ἅρματι πρῶτα δραμεῖν, Καὶ δεύτερα καὶ τρίτα. Leophronis nomen non Λεόφρων ſcribendum, ſed Λεώφρων, ut Λεωπρέπης et Λεώκριτος, aliaque hominum Athenienſium ad hoc exemplum: aut Λαόφρων, ut Λαοσθένης. Leviculum hoc, illud non leve, quod jam dicemus. Narrat deipnoſophiſta, Ionem Chium tragicum Athenis coronatum contra ſuos antagoniſtas ejusdem generis poëtas viritim cuique civium dediſſe Χῖον κεράμειον, *fictile Chium.* Neque interpretibus *) neque aliis viris doctis, qui hunc locum tractarunt, ulla oborta mendi ſuſpicio in his verbis. Ac fieri poteſt, ut recte habeant. Acrius tamen cogitanti mihi de auctoris mente videtur legendum Χίȣ κεράμιον, *vini Chii plenum fictile,* non Χῖον. Judicii hujus cauſſas habeo iſtas: primum quod inter rarae cujusdam munificentiae exempla recenſetur haec Ionis diviſio. Egregiam vero liberalitatem, teſtis Athenienſeis donare, populum celſi animi, et altum adeo ſpirantem! Accedit eo, quod Chiarum figlinarum tam altum apud veteres ſcriptores ſilentium, quam frequens in eorum ſcriptis vini Chii habetur mentio. Quid, quod fictilium palma penes Athenienſes fuit illis temporibus? Qua de re vide infra c. XXII. Itaque figulina Athenas ex Chio aſportare, id vero fuiſſet, quod Attici ſcurrae dicebant, Noctuam Athenas. Χίȣ κεράμιον igitur, ut apud alios κάδος Χίȣ. Hedylus: Ἀλλὰ κάδοις Χίȣ με κατάβρεχε. Sed et Χῖον ſervari poteſt, manente ea, quam aſſerimus, ſententia. Sic Χία κύλιξ apud Hermippum pro *Chii vini calyx,* et Κλεωναῖαι ὀξίδες apud Ariſtophanem, *aceti Cleonaei acetabula,* et Machon, Παρῆν ἔχων δύο Χῖα, Θάσια τέτταρα, nempe κεράμια. Atque ita recitantur verba Athenaei in Ariſtoph. ſcholiis, et apud Suidam non ſemel. In elegantiſſimis verſibus Antiphanis de uſu opum legitimo ſcripſimus παραβοηθεῖν ex libris pro περιβοηθεῖν, quod ante fuit: voce neque huic loco apta, neque uſu recepta. τὸ παραβοηθεῖν elegans eſt et uſu tritum verbum, de vicinis proprie uſurpatum, qui mutuas ſibi operas opemque praeſtant, ut quemque illorum premit neceſſitas. Poſtremorum verſuum ſententia neque in illis plene continetur, neque ab interpretibus recte eſt expreſſa **). Eſt autem haec. Si ma-

*) [Dalechamp. vertit *fictile Chium.*]

**) [Voluptatem enim potionis atque cibi Omnes ex aequo percipimus: at ſplendidis Quidem coenis non ſedatur fames. *Dalech.*]

gnarum opum poſſeſſio nihil aliud earum dominis afferret commodi praeter illam, quae eſu potuque percipitur, voluptatem: cauſſam eſſe nullam, cur divitias quisquam expetat. Nam illam, quam diximus, voluptatem
p. 12 divitium inopumque ex aequo eſſe communem, pariterque ab utrisque percipi. Quippe ſedari famem non qualitate exquiſitarum dapum, ſed conveniente cujuscunque alimenti quantitate. Quid eſt igitur, dicat aliquis, cur *ἐν τοῖς μάλιϛα αἱρετοῖς* omnium ſuffragiis divitiae cenſeantur? Nempe hoc, quod poſſeſſores ſuos liberales, velint modo, praeſtant et munificos. Ex ſuperioribus Antiphanis verſibus et ſermone Athenaei hanc eſſe paret ſententiam. Nae dignus erat hic locus, qui pluribus a nobis exponeretur: eſt enim illuſtris et plane philoſophicus. Similia legas apud Senecam multa, et in Theocriti Charitibus: quae inde petant ſtudioſi. Malim deinde *ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ Ἀκραγαντῖνος Γελλίας*, non *Τελλίας*. Hic eſt ille mortalium munificentiſſimus Gellias, de cujus *Φιλοξενίᾳ* et in omnes hoſpitalitate multa Diodorus Sic. l. XIII., nec pauciora Val. Max. l. IV. c. ult. Sic reſcripſerat olim in ora ſui codicis et Nicolaus Sturio Belga, vir doctiſſimus. Caeterum quae hic narratur hiſtoria, paene ad verbum e l. XI. Timaei eſt deſumpta. In ea hiſtoria nove dictum *πάντας πυλωρῶν*, pro *ſtare ad fores, ut omnes praetereuntes invites*. *πυλωρεῖν* eſt *τῶν πυλῶν ὤραν ποιεῖν*, *januae habere curam*: hic vero aliter, et, ut dixi, nove: imo, ut cenſeo, barbare. Aſſentior enim divino viro Adriano Turnebo, qui correxit olim *πολυωρῶν*, *omnes ſua cura dignans et ſtudio amplectens*. Bene, recte, *ὑπέρευ*! Eo verbo utitur Athenaeus et l. V.: *ἐπολυώρει οὖν αὐτὸν ὁ Ἀλέξανδρος, καίπερ ὄντα τῷ βίῳ φαῦλον.* Utitur et alibi eo verbo: id ſignificat, praeſtare ſe liberalem et munificum erga aliquem. Ariſteas, ſcriptor oppido antiquus: *ὁ θεὸς πολυωρεῖ τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, χορηγῶν αὐτοῖς χ' ὑγίειαν, κ' εὐαισθησίαν, καὶ τὰ λοιπά.* Paene praetermiſeram, quod praetermittendum tamen non eſt: Euſtathium non ſemel aut iterum, ſed ſaepius ex iſto loco Telliam vocare iſtum virum, non Gelliam: ut ſcias, non hodie atque heri depravata eſſe Athenaei exemplaria.

Caput Quartum.

Clearchus Solenſis. Emendantur Euripidis codices. πᾶν πέριξ φρονεῖν, λέγειν τὰ κύκλῳ. *Locus Ciceronis illuſtratus.* ἑλίττειν. *Euripidis* σιγματισμός. ὀνθύλευσις *ſive* μονθύλευσις. βομβυθυλεύειν. ὡραῖον *et* ὀραῖον. *Charmi dicta exponuntur.* τὰ ἀπὸ τῶν στρωματοδέσμων γράμματα, στρωματόδεσμοι *et* στρωματεῖς. *Calliphanes* ὁ τοῦ Παραβρύκοντος. *Scyathus inſula. Conchae Pelorides.* γύργαθοι ψηφισμάτων. *Alia nonnulla.*

Ex omnibus Ariſtotelis diſcipulis nullus omnino eſt, unico ſi forte excepto Theophraſto, quem veteres pluris videantur feciſſe, quam Solenſem Clearchum: quem quidem affirmat diſerte Joſephus condiſcipulorum ſuorum οὐδενὸς γεγονέναι δεύτερον. De hoc viro auctor loquitur, cum ita ſcribit: Ὁ τρεχέδειπνός φησι σοφιστὴς, Κλέαρχός φησι. Poſtremum verbum culpa librariorum in prioribus editionibus praetermiſſum fecit, ut putarent interpretes *), Clearchum ab Athenaeo τρεχέδειπνον, ceu lautarum menſarum adſeclam et gulae mancipium vocatum p. 13. eſſe. Gratia magna ſcriptis codd., qui ſapientiſſimum philoſophum turpis calumniae exemerunt ignominia. Ita autem vertendum: *Sophiſta coenarum diligens adſectator ait, Clearchum narrare,* etc. Sunt verba breviatoris. Sophiſtam τρεχέδειπνον intelligo Theodorum Cynulcum, cujus voracitas et λιχνεία multis operis hujusce locis perſtringuntur. Ait Athenaeus: εἰς μὲν τὸν ἰχθὺν, Ἥκω λιπὼν Αἰγαῖον ἁλμυρὸν βάθος. Eſt verſus primus Troadum Euripidis. Ait: εἰς δὲ τὴν χορδὴν, Ἑλικτὰ, κοὐδὲν ὑγιές. Euripidis verſus eſt ex Andromacha, ubi ſic legitur: Ἑλικτὰ, κοὐδὲν ὑγιὲς, ἀλλὰ πάντα πέριξ φρονοῦντες· mendoſe dubio procul. Guilielmus Canterus, vir doctiſſimus, et, ni aliter eſſet ſuperis viſum, longiore vita digniſſimus, emendabat ἀλλὰ πάντ' ἀπρίξ. Puto verius, quod venit nobis nunc primulum in mentem: — κοὐδὲν ὑγιὲς, ἀλλὰ πᾶν πέριξ φρονοῦντες. Idem ſignificant ἑλικτὰ φρονεῖν, et πᾶν πέριξ φρονεῖν, habere conſilia obliqua et curva, nec recta. Ita autem legiſſe in Euripide Plutarchum, poſtea obſervavimus. Locus eſt in l. de mal. Herod. 10.: τοῦτο ἄν τις εἴποι πρὸς αὐτὸν, δολερὰ μὲν τὰ ῥήματα, δολερὰ δὲ τὰ

*) [Putavit Dalechampius.]

σχήματα τῶν Ἡροδότου λόγων, ἑλικτὰ καὶ οὐδὲν ὑγιές, ἀλλὰ πᾶν πέριξ. Uſurpat iterum l. de comm. not. contra Stoicos, et iterum elegantiſſime contra eosdem Stoicos: ἐφ' οὓς, ait, καὶ τὰ περὶ θεῶν καὶ θεότητος αὐτοῖς βιβλία συντέτακται, ἑλικτὰ καὶ οὐδὲν ὑγιὲς, ἀλλὰ πᾶν πέριξ ἐπαμπεχομένοις, καὶ ἀποκρυπτομένοις διὰ φόβον, ἃς ἔχουσι δόξας. Cicero ad Atticum de Varrone: *Ego mallem ad illum ſcripſiſſes, mihi illum ſatisfacere, non quo faceret, ſed ut faceret, mirabiliter enim moratus eſt, ſicut noſti.* ἑλικτὰ καὶ οὐδέν. Nullus in toto Cicerone magis perſpicuus locus: quem tamen docti viri, qui eum librum interpretati ſunt, omnes male coeperunt: non enim viderunt, de Varrone potiſſimum uſurpatum eſſe a Tullio locum iſtum Euripidis, cum certum ſit ex aliis earum epiſtolarum locis, de Varronis in ſe animo non aliter Tullium fuiſſe perſuaſum. Simile apud Ariſtotelem in Rhetoricis λέγειν τὰ κύκλῳ, ambagibus uti, neque rem dicere ipſam: apud Lycophronem ἑλικτὰ κωτίλλειν, iſto verſu: Ἑλικτὰ κωτίλλουσα δυσφράστως ἔπη. Sic accipit τὸ ἑλίττειν Galenus non raro. L. VI. de dogm. Hipp. et Plat.: ἄνω καὶ κάτω τοὺς λόγους ἑλίττειν, ἀποσαφεῖν δὲ οὐδέν. In libro de miſſ. ſangu. c. Eraſ.: οἱ δὲ περιέπλεον μὲν ἄνω κάτω τοὺς λόγους ἑλίττοντες, ἐπέραινον δὲ οὐδέν. Ait: εἰς δὲ τὴν ὠνθυλευμένην τευθίδα, Σοφή, σοφὴ σύ. Etſi non memineram initio, ex qua tragoedia eſſet hic verſus, Euripidis tamen eſſe non dubitabam. Duo in his tribus voculis animadvertebam, poëtae illi admodum familiaria, ut teſtantur veteres etiam critici. Obſervant illi, εὐεπίφορον eſſe Euripidem ad vocem σοφὸν, eaque uti plurimum. Hoc igitur primum: deinde alterum, ὁ σιγματισμὸς, fatale optimi poëtae vitium: ut in Medea, Ἔσωσά σ', ὡς ἴσασιν Ἑλλήνων ὅσοι· in Ione, Σὺ γοῦν ἔσω-
p. 14. σας τὸν σὸν, ὃν σῶσαί σ' ἐχρῆν. Incidi poſtea in iſtum verſum, percurrens ejus Andromacham: Σοφή, σοφὴ σύ· κατθανεῖν δ' ὅμως σε δεῖ. Porro qualis ciborum paratura fuerit ὀνθύλευσις ſive μονθύλευσις, (nam utrumque dicitur,) parum explicate docent nos Graeci grammatici. Heſychius ὠνθυλευμένον ἄρτυμα interpretatur τὸ διεσταγμένον, *condimentum olei* vel *aceti guttis irroratum.* Sed non diſplicet viri, et graecarum literarum, et naturae totius callentiſſimi, Conradi Gesneri conjectura, pro διεσταγμένον ſcribentis διασεσαγμένον. Quod ſi doctis probemus, erit ὠνθυλευμένη τευθὶς, quae Antiphani σακτὴ nominatur: eam interpretor *farctam,* et ὀνθυλεύειν *indere impenſam* ſive *farctum.* Mirum condimenti genus excogitavit.

interpres [Dalechamp.], qui ſic vertit: *loligo atramento ſuo perfuſa.* Nobis neque ſapit condimentum, neque placet commentum. Quid? putavit doctiſſ. vir, ὀνθυλεύειν proprium eſſe habentium atramentum verbum, puta loliginum aut ſepiarum? Atqui σπλῆνα ὀπτὸν μεμονθυλευμένον reperimus lib. ſequente, et νάρκην ὠνθιλευμένην, et ἄρνα σύμπικτον ὠνθυλευμένον libr. VIII., in XIV. γαςρίον ὠνθυλευμένον, et Schol. Ariſtoph. in Equit. καρύκην interpretatur κοιλίαν, ἣν νῦν μονθυλευτὴν καλοῦσι. L. autem VII. ὑπόσφαγμα σηπίης apud Hippocratem dicitur fuiſſe expoſitum a nonnullis τὸ μέλαν τῆς σηπίης· id Dalecampius probavit, et ad ὀνθύλευσιν retulit. Haud ſane debuit: nam Athenaeus ipſe improbat, et longe aliter explicat. Lege ejus verba, et compone ſodes prolatum ibi locum Alexidis de ſepiarum conditura cum alio, qui eodem libro affertur ex eodem poëta, de loliginum ὀνθυλεύσει· intelliges, non aliud eſſe ὀνθύλευσιν, quam id, quod diximus. Doctiſſimus criticorum Heſychius, cum verbum βομβυθυλεύειν interpretatur σὺν τῇ ὄνθῳ ἀρτύειν, duorum ſimul nos admonet: non aliud eſſe βομβυθυλεύειν, quam ὀνθυλεύειν, et hoc proprie ſignificare cibos condire immixta ontho: quid autem per ὄνθον intellexerit is grammaticus, vellem nos docuiſſet. Non enim id, opinor, quod Homericus cum Ἰλιαδ. ψ. tum alibi. Verius cenſeo, originem dediſſe huic voci coloris aliquam ſimilitudinem inter condimentum ita vocatum et veram ὄνθον. Heſychii locum et mutilum et corruptum ita ſcribe: βομβυθυλεύματα, τὰ μαγειρικὰ ἀρτύματα περιττῶς κατεσκευασμένα· ἔνιοι τὸ σὺν τῇ ὄνθῳ ἀρτύειν. Ait: εἰς δὲ τὸ ἐν τοῖς ἑψητοῖς ὠραῖον· hoc eſt: cum in paropſide piſciculis minutis plena inferretur ſalſamentum ὠραῖον. Ex l. III. diſcimus, et οὐραῖον et ὠραῖον genus aliquod ſalſamenti fuiſſe apud veteres: ut mirer interpretem [Dalechamp.] non neceſſario ſine libris hoc loco reſcribentem οὐραῖα. Subjectus verſus Homeri eſt: Οὐκ ἀπ' ἐμοῦ σκεδάσεις ὄχλον, ταλαπείριε πρέσβυ; Facete ὄχλον vocat piſciculos, et minutos et viles, qui Graecis ἑψητοί. At vocabulo πρέσβυ innuitur non minus facete ſalſamentum factum e grandis cetis, et, quando capti ſunt, vetulis. In omnibus libris poſtrema verba Homerici verſus ſunt omiſſa. Ego non dubito, integrum fuiſſe et pronunciatum, et ab auctore ſcriptum, eo, quem diximus, ſenſu. Ultimum p. 15.
Charmi facetiarum exemplum eſt hoc. Illata anguilla, cui fuerat detracta cutis, dixit Charmus: Οὐ προκαλυπτο-

μένα βοςρυχώδεα. Scribendum *βοςρυχώδεος*. Eſt in Phoeniſſis Euripidis: *Οὐ προκαλυπτομένα βοςρυχώδεος Ἁβρὶ παρηΐδος*. Adi ſcholiaſten. Addit Athenaeus, Larenſis conviviis plures Charmo ſimiles interſuiſſe, *ὥσπερ συμβολὰς κομίζοντας τὰ ἀπὸ τῶν ςρωματοδέσμων γράμματα*. Inepte prius editum *ςρωματοδεσμένων*. Vocant Graeci *ςρωματόδεσμον* ſtragulae veſtis involucrum: b. Auguſtinus in XXII. de C. D. *colligatum involucrum*. Solitos veteres ſtragulam veſtem pellibus involvere, et loris conſtringere, etiam juriſconſulti ſunt teſtes, tit. de ſupellect. legata. *στρωματόδεσμος* involucrum ipſum eſt, non lorum. Appianus III. B. C. in proſcriptionis hiſtoria: *Ἄντιου ἡ γυνὴ ςρωματοδέσμῳ κατείλησε, καὶ ἐπέθηκε τοῖς μισθȣ̃ φέρȣσι*. Similis apud Plutarchum hiſtoria de Cleopatra, quae et ipſa periculum fugiens ſtragulorum in modum involuta *ςρωματοδέσμῳ*, exempta noxae, et ad Caeſarem eſt delata. Conſtat autem ex veterum lectione, (id nos alibi fuſe probamus) et ſtragula ſuperiora, et involucrum iſtud, quod antiquiores *ςρωματόδεσμον*, recentiores *ςρωματεῖς* vocarunt, variis coloribus diſtincta fere fuiſſe. Inde translatae eae dictiones ad res ſignificandas varietate inſignes: cujusmodi fuit piſcis *ςρωματεὺς* dictus ob coloris aurei virgas per totum illius corpus productas, inquit Athenaeus l. VII. Similiter et viri docti excerpta ſua ex variis auctoribus, aut propria etiam ſcripta, ſed veterum referta teſtimoniis, ſoliti *Στρωματόδεσμα* vel *Στρωματεῖς* appellare: ut Clemens Alexandrinus, Origenes, Plutarchus, alii. Pari ratione Mnaſeas Colophonius, qui Paegnia ediderat, *Σάλπις* (nomen hoc eſt piſcis diverſi coloris maculis diſtincti) nomen invenit, *διὰ τὸ ποικίλον τῆς συναγωγῆς*, auctore Athenaeo. Ita hic accipio vocem *ςρωματοδέσμων*, et *τὰ ἀπὸ τῶν ςρωματοδέσμων γράμματα* interpretor veterum ſcriptorum *χρείας*, quas convivae ſymbolarum loco ex ſuis quisque adverſariis promebant. Ipſe auctor explicat ſe, ſcribens l. VIII. in.: *οἱ δειπνοσοφιςαὶ πάντες συνεισήνεγκαν εἰς αὐτȣ̀ς τὰς ἐκ βιβλίων συμβολάς*. Et in VIII. quoque ait idem, viros doctos ad Larenſis convivia ventitantes praeter *λογάρια* nihil afferre ſolitos. Sed in hoc libro locus alius eſt, qui hanc iſtius eſſe ſententiam luce meridiana clarius facit. Unus enim convivarum recitatis multis poëtarum verſibus, En, inquit, mercedem, quam domo huc attuli: ne quis putet, veniſſe me in hoc convivium nihil habentem, quod pendam *στεγανομίȣ* loco. Vide infra c. VIII. Μεσ-

σήνιοι, apud quos futili commento eruditi viri exiſtimationem collegit Charmus, Meſſanii Siculi fuere, Romanis dicti Mamertini, non Meſſenii in Peloponneſo. Charmo ſimilis Calliphanes, ὁ τȢ Παραβρύκοντος, inquit auctor, id eſt, *qui ſolitus appellari Parabrycontis*, filius videlicet, ut ΘȢκυδίδης τȢ Ὀλόρȣ. Non erat cauſſa, cur mutaret hanc lectionem Dalecampius, et membranarum et Suidae ſuffragiis probatam. Parabrycon, ut Pararenchon apud Feſtum, *Non omnibus dormio*, et παραμασύντης pro paraſito non ſemel in ſequentibus libris. Transit alio breviator, et ex Athenaeo locum deſcribit inſignem, quo indicatur, ubi optima quaeque edulia reperiantur. Exſtant eadem paene verba apud Clementem Alex. Paedag. l. II., ut dubium non ſit, ex eodem aliquo vetuſtiore ſcriptore et Clementem et Athenaeum deſumpſiſſe. Adſcribam verba Clementis, ut conferri poſſint: Οἱ δὲ ἐξυμνεῖν ȣ̓κ αἰσχύνονται τὰς σφετέρας ἡδυπαθείας, τὰς ἐν τῷ πορθμῷ τῷ Σικελικῷ σμυραίνας πολυπραγμονȣ͂ντες, καὶ τὰς ἐγχέλεις τὰς Μαιανδρείȣς καὶ τȣ̀ς ἐν Μήλῳ ἐρίφȣς, καὶ τȣ̀ς ἐν Σκεάθῳ κεστρεῖς, καὶ τὰς Πελωρίδας κόγχας, καὶ τὰ ὄστρεια τὰ Ἀβυδηνὰ, ȣ̓ παραλείποντες δὲ τὰς ἐν Λιπάρᾳ μαινίδας, ȣ̓δὲ τὴν γογγύλην τὴν Μαντινικὴν, ἀλλ᾽ ȣ̓δὲ τὰ παρὰ τοῖς Ἀσκραίοις τεῦτλα. Omiſit Clemens thynnorum ad Pachinum captorum τὰ ἠτριαῖα. Ita ſcribendum, non τὰς ἠτριαίας. Imperiti librarii αλ pro αι ſaepiſſime ſcripſerunt: ut paulo poſt ἰδάλȣς pro ἰδαίȣς. Frequens in his libris dictio ἠτριαῖα, apud Pollucem ἠτρίδια τεμάχη, minus recte pro ἠτριαῖα. Mugilum nobilium patria Clementi Sceathus, et Polluci l. VI. c. X. ac noſtro Symaethus. Scribe ubique Σκυάθῳ per υ, aut Σκιάθῳ per ι: nam utroque modo libri veteres. Martianus Heracleota in periegeſi jambicis verſibus ſcripta: Κεῖνται δὲ καὶ νησῖδες αὐτȣ͂ πλησίον, Σκύρος, Πεπάρηθος, Σκίαθος. Mox: Νῆσον συνοικίζȣσι τὴν Σκύρον τε καὶ Τὴν Σκίαθον ἐκ Θρᾴκης διαβάντες, ὡς λόγος, Πελασγιῶται. Inſulae in Aegeo nomen: et ſub libri hujus finem Σκυάθιος οἶνος. Plinius l. IV. et Ptolemaeus. Adjicit his καὶ τῶν ἀδόξων δὲ τὰς Πελωρίδας κόγχας, id eſt, *et inter ea, quae viliora ſunt, celebrabant deipnoſophiſtae conchas Pelori.* Non dicit, inter conchas parui aeſtimari, quae capiuntur ad Pelorum: ſunt enim Pelorides in genere concharum nobiles. Sed inter ciborum genera conchae ſunt ignobiles, item maenides, et quaecunque deinceps hoc loco no-

p. 16.

minantur. Falluntur, et qui aliter interpretantur *), et qui pro ἀδόξων volunt ſcribi ἐνδόξων. Proxime ſequentia etiam verba, invitis omnibus Muſis, tentata ſunt ab interprete [Dalechamp.], qui pro γυργάθους ψηφισμάτων φέροντες legit γίγαρτα. Fidem hominum, quis fando audivit, aut legit usquam *vinacia plebiſcitorum?* Si quid eſſet mutandum, ſcriberem ὁρμαθοὺς ψηφ., ſignata et dominante in ea re voce. Theophraſtus: ἔχων ἐχῖνον ἐν τῷ προκολπίῳ, καὶ ὁρμαθοὺς γραμματιδίων ἐν ταῖς χερσί. Sed nimis delicato palato ſumus, ſi non ferimus hic τὸ γυργάθους. Ita proprie dicuntur reticula, quibus uſi veteres in portando pane, et aliis id genus, ut dictum nobis alibi. At facetiſſimus Ariſtophanes geſtare ait ſuos
p. 17. cives ψηφισμάτων non ἐχίνους aut ὁρμαθούς, verum γυργάθους, perſtringens vel in univerſum Athenienſes, ut litibus et judiciis deditos nimis: quod nemo neſcit, qui hiſtoriam Atticam non plane ignorat: vel privatim demagogos, qui in legibus et ſenatusconſultis ſigendis ac reſigendis erant toti. Porro exſtat hic ipſe Ariſtophanis locus apud Iul. Poll. l. X. c. XXXV., ubi tractans de vaſis ad uſum fori, προσθετέον, ait, τούτοις καὶ γύργαθον καὶ θώκους· Ἀριστοφάνους ἐν Δαιταλεῦσιν εἰπόντος, Ἢ μὴ δικῶν τε γύργαθος, ψηφισμάτων τε θῶκος. Archeſtratus, ganeonum infamis laniſta, non malus alioquin poëta, dicitur auctori Συρακούσιος ἢ Γελῷος. Scripti habent γελοῖος· male, ſed poteſt etiam Γελαῖος ſcribi. Vide Stephani Ἐθνικά. Hujus poëma non Γαστρονομία vel Δειπνολογία, ut hic, ſed Γαστρολογία nuncupatur l. VII. ex Lycophrone de comoedia: fuit de cibis et gulae irritamentis.

Caput Quintum.

Platonis contubernium: σύσσιτοι, ὁμοσίπυοι, ὁμόκαποι *et* κοινόβιοι. *Jupiter* Ἀπόμυιος *in Elide, et ſacrificium Eleorum perdendis muſcis.* δέμας *pro*

*) [*Dalech.* vertit: ex vilibus conchis Peloridas (multum in ore habebant commendabantque).]

virili membro. Euſtathii incogitantia. πλεκτὴ πουλύποδος. ἐθέλειν *pro* πεφυκέναι. ἐπιήραvος εἶναι. nervus *obſcoena notione. Hieronymi locus.* ῥαφανίδωσις, *poena adulterii apud Athenienſes.* κατέχειν *pro meminiſſe. Digiti* ἰδαῖοι. *Locorum aliquot emendationes.*

Reprehendit Archeſtratum Athenaeus, auctorem ejus ſententiae, quae ſummum convivarum numerum ſtatuebat non ultra quinque: opponit hujus judicio auctoritatem Platonis, in cujus συσσιτίῳ octo et viginti ipſos ait fuiſſe. Hunc numerum probant membranae, et nos cum illis. συσσίτιον eſt contubernium, et hominum eadem quadra viventium coetus. Conſortes ejusdem συσσιτίου Charondas in legibus ſuis ὁμοσιπύους, Epimenides Cretenſis ὁμοκάπους, Pythagoras κοινοβίους dixere. Interpretes *) de convivio Platonis haec interpretati auctorem mendacii reum fecerunt, ſecuri nimis tam de ſua quam illius exiſtimatione. In Platonis dialogo, cui e re Convivio eſt nomen inditum, plures decem aut duodecim convivas poſſe numerari, pernego. Mox pro καὶ ἐπάγει membranae καὶ συνάγει· non probo, niſi aliud quid hic latet. Quae de Olympiacis muſcis in Antiphanis verſibus leguntur, planiora profecto eſſent, ſi apud auctorem ipſum, Athenaeum dico, nobis legerentur: eclogarius cum iſta ſic concideret, ſui, opinor, aliquam, noſtri non magnam rationem habuit. Sed obſcuritatis alia acceſſit cauſſa, ſupinitas librariorum, qui omnia inquinarunt: nam in membranis non τοὺς ἀκλήτους, ſed τοῖς ἀκλήτοις ſcriptum. Sequamur nos illam lucis ſcintillam, et ita corrigamus: Ἀεὶ δὲ, ὥσπερ Ὀλυμπιάσιν φασὶ ταῖς μυίαις ποιεῖν, Βοῦν τοῖς ἀκλήτοις προκατακόπτειν πανταχοῦ. Pro- p. 18.
ferebat iſta apud poëtam patronus aliquis umbrarum et eorum, qui invocati veniunt ad convivia: neque alia fine nunc apud Athenaeum recitantur: quod ex praecedentibus manifeſtiſſimum. Ait igitur, bonum factum fore, ſi iſti alieno ſumptu alantur, fiatque illis, quod ſolet muſcis Olympiae: hoc eſt, ut non prius ineantur ab iis, qui volunt una eſſe, convivia, quam in gratiam paraſitorum

*) [ignarus, in convivio Platonis fuiſſe octo et viginti. *Dalech.*]

bovem mactaverint. Hoc enim illud eſt, quod fieri ait muſcis Olympiae. Plinius l. XXIX. c. VI. de muſcis loquens: *Nullum animal minus docile exiſtimatur, minorisve intellectus: eo mirabilius eſt, Olympiae ſacro certamine nubes earum, immolato tauro deo, quem Myiodem vocant, extra territorium id abire.* Religionis originem narrat Pauſanias in Eliacis: traditum ab Hercule inſtitutum tenuiſſe Eleos, et Jovem cognomento Ἀπόμυιον coluiſſe, ἐλαύνοντα τῆς Ἠλείας Ὀλυμπίας τὰς μυίας. Alius deus Myiagrus ab iisdem Eleis cultus, referente eodem Plinio l. X. c. XXVIII., aut, ſi non eſt alius a Myiode Myiagrus, parum ſibi conſtat Plinius. Illud admodum ſuave, quod ſacrificium in honorem Jovis, muſcarum averruncatoris, fieri ſolitum ſic iſte interpretatur, quaſi in illarum gratiam fieret: vt eſſet muſcis, unde laute et daptice accipiantur. In Platonis comici proximo loco claudit hic verſus: Ἐπὶ θύννον; ἐκεῖν τῆς τελευτῆς πολύ. Scribe τελευταίας, vel παρὰ πολύ: notum eruditis genus dicendi. Sequente verſu ἐνταυθοῖ poſtulant hellenismus et lex metri pro ἐνταῦθα. Suadet mox Philoxenus, edi bulbos a convivis quam plurimos: deinde conſilii hujus rationem reddit, et utilitatem exponit: τὸ γὰρ δέμας ..... ἀνορθοῖ. In vacuo ſpacio deeſt vox, quam neque exarati manu codd. habent. Imitemur nos ſapientiſſimam naturam, quae pati vacuum non poteſt. Scribendum aio τὸ γὰρ δέμας ἐτὸς ἀνορθοῖ, vel ἀνδρὸς ἄν. Utere, inquit, bulbis multis: conducunt enim rationibus Veneris. Cave credas, bulborum eſu corpus firmari, quod aiunt interpretes *). Facere ad Ἀφροδίσια ἔργα, quis neſcit? Sed Dalecampium fefellit vox δέμας, poëtice hic poſita pro viri natura. Conſuleret Euſtathium, cujus ſunt haec: οἱ σεμνότεροι δέμας τὸ αἰδοῖον καλοῦσι· καὶ κατῆρξεν εἰς τοῦτο Πλάτων ὁ κωμικὸς περὶ βολβοῦ, ὃς πολὺς ἐν Ἀθήναις φύεται, ὅτι τὸ δέμας ἀνορθοῖ· τοῦτ' ἐστι, τὸ αἰδοῖον ἐκτείνει. Haec ille, ubi vides ejus incogitantiam; tribuit enim Platoni Philoxeni verſus, quia illos Plato in una ſuarum comoediarum deſcripſerat. Scribo paulo poſt Πουλύποδος πλεκτὴν δ' ἂν ἐπεὶ λήψῃ κατὰ καιρόν· etſi poteſt ferri πλεκτή. Poëticum vocabulum eſt πλεκτὴ pro πλεκτάνη: et πλεκτὴ πολύποδος poëtica periphraſis eſt, *cirrus polypodis*, pro polypus. βίη Ἡρακλῆος, Hercules: *ſententia Catonis*, Cato. De mullo canit Phi-

*) [Dalechamp. vertit: — *multos ede: corpora firmant.*]

loxenus: Τρίγλη δ' οὐκ ἐθέλει νεύρων ἐπιήρανος εἶναι. Negat, eſſe Veneri amicum. Studioſi lectionis Platonis agnoſcunt genus dicendi Atticum, οὐκ ἐθέλει, id eſt, οὐ πέφυκε, *non ei eſt indoles illius et natura.* ἐπιήρανος εἶναι, *adjuvare,* p. 19.
favere. Homerus: ἐπίηρα φέρειν, vel ἦρα. Interpres accepit pro ἐπήβολος εἶναι, et νεῦρα *funem* interpretatur *). Tu cape, ut in illo Juvenalis, — *menſura incognita nervi:* et apud Hippocratem μωρὰ νεῦρα, quae non poſſunt ἐπαίρεσθαι: et in proverbio, Οὐδέν σ' ὀνήσει βολβὸς, ἂν μὴ νεῦρ' ἔχῃς. Ita interpretor in Theopompi comici verſu ap. Polluc., Ἄπνους, ἄνευρος, ἀσθενὴς, ἀνέντατος. Hinc Ariſtophani νενευρῶσθαι pro στύειν. Euſtathius: δοκεῖ καὶ ἡ τρίγλη ἄστυτις εἶναι, ὡς δῆλον ἐκ τοῦ, οὐκ ἐθέλει νεύρων ἐπιήρανος εἶναι: ἤγουν ἐράστρια τοῦ κατ' ἄνθρωπον σπερματικοῦ νεύρου. Propter iſtam nervi ſignificationem κακεμφάτως et comice loqui cenſet doctiſſimus Hieronymus, qui dicit cum Terentio *nervos intende.* Hoc nomine dat illi poenas Ruffinus Presbyter. Dixerat Ruffinus: *Quid tibi videtur? habesne ultra aliquid, quo nervos tuae loquacitatis intendas?* Excipit Hieronymus: *Et indignaris, ſi putide te loqui arguam? cum comoediarum turpitudines, et ſcortorum amatorumque ludicra eccleſiaſticus ſcriptor aſſumas?* Totius reprehenſionis cardo vertitur in ea notione vocis *nervus*, quam diximus. Auctor vitae Origenis: φασὶν, αὐτὸν νεῦρον ἀποτετμηκέναι διὰ τὸ μὴ ἡδονῇ παρενοχλεῖσθαι. Igitur mullus quidem auctore Philoxeno Venerem nihil adjuvat: ſcorpius vero piſcis etiam exſtinguit penitus. Addit namque: Σκορπίος αὖ παύσειέ γε σοῦ τὸν πρωκτὸν ὑπελθών: id eſt, *ſcorpius* inſtar peſſi *per anum ſubiens facile exſtinguat in te* Venerem, ſive νεύρου τάσιν, aut ſimile quid. Legibus Athenienſium adulteri ἐν ἔργῳ deprehenſi poena fuit ῥαφανίδωσις. Raphani loco utebantur nonnunquam mugile piſce, interdum ſcorpione. De mugile notum illud Juvenalis: — *quosdam moechos et mugilis intrat.* Scorpione quoque abuſos in eam rem veteres, colligimus ex hoc loco. Nam quid aliud dicamus ſignificare iſta, τὸν πρωκτὸν ὑπελθών; Virum eruditum [Dalech.], qui vertit *in ventrem delapſus*, pudeat facti, ſi reviviſcat. Lepidiſſima ſequitur jam hiſtoria ex Chryſippo deſcripta, in qua praeter illa, quae ex libris correximus, ſunt nobis quaedam animadvertenda. Ἐγὼ κατέχω, inquit, τινὰ ὀψοφάγον. Dalec.: *Domi lurconem habeo.* Imo vero *me-*

*) [Dalechamp. vertit: *Jam mullus nullo vult ſeſe fune ligari.*]

mini. Latini *repeto*, ut Sueton. et Plin. in ep. ſaepe, item juriſconſulti paſſim: vel *teneo*, ut A. Gellius: vel *detineo*, ut ad Herenn. l. III., *ſi formam ejus detinebimus*, εἰ τὸ εἶδος αὐτȣ̃ καθέξομεν, vel κρατήσομεν· nam et κρατῶ idem, libro VII. κρατῶ καὶ τῆς λέξεως. At κατέχω uſus et Theophr. in editis nuper a nobis: καὶ τῶν Ὁμήρȣ ἐπῶν τȣ̃το ἓν μόνον κατέχειν. Lycophron Menedemo: Δεῖπνον ȣ̓δὲν τοιȣ̃τον κατέχω δεδειπνηκώς. Infra l. VI.: ȣ̓δὲ τὸν ἀριθμὸν τῶν ᾀσμάτων κατέχειν. Sic accipiendum eſſe hic, probant ſequentia, ἔφασαν γὰρ αὐτόν. Ita igitur vertendum erat: *Memoria teneo, lurconem quendam fuiſſe, quem tantum aberat ut aliorum puderet, quoties ingenio uteretur, ut palam in balneis manum in calentem demittens aquam, aſſuefaceret calidis, et os quoque calida collueret, eo videlicet*
p. 20. *fine, ut minus ipſi calidi cibi eſſent moleſti. Solitum hunc narrabant coquos clam demereri, ut omnia menſis quam calidiſſima inferrent, ut cuncta ſolus ipſe comederet, cum non poſſent caeteri praeeuntem ſequi.* Negatio hoc loco, ἐπὶ τοσȣ̃τον ἐκπεπτωκότα τȣ̃ μὴ ἐντρέπεσθαι, ſine damno ſententiae, ut et alibi, poteſt abeſſe: ἐκπεπτωκὼς τȣ̃ ἐντρέπεσθαι, *alienus ab omni pudore, impudentiſſimus.* Illis verſibus, qui ex Crobylo huic narratiunculae ſubjunguntur, gloriatur helluo quidam, habere ſe πρὸς τὰ θερμὰ τȣ̀ς δακτύλȣς δήπȣθεν ἰδαίȣς. Scriptum erat ἰδάμȣς, quae vox graeca non eſt: vera lectio ex MSS. et Suida revocata in ſuum locum. Is grammaticus τὸ ἰδαίȣς exponit ψυχρȣ̀ς, *frigidos.* An, quia putabat deriuatam ab Ἴδη vocem, quod nomen eſt apud geographos Phrygii montis, apud poëtas cujusvis? Certum eſt, alludere poëtam ad Idaeos Dactylos, quorum nota induſtria et inventa. Sic nominatos ſcribunt a ſtrenuitate miniſterii, quod matri deum exhibebant: ὅτι καὶ οἱ τῆς χειρὸς δάκτυλοι τεχνῖταί τε καὶ πάντων ἐργάται, Pollux inquit. Itaque digiti ἰδαῖοι ſunt exercitati et docti. Sunt e veteribus, qui tradant, ferri metallum ab iſtis primum in Ida monte fuiſſe inventum. Quid ſi igitur digitos ἰδαίȣς hic *ferreos* interpretemur? Turnebum ita olim interpretatum eſſe, accepimus. Scripſimus εἶθ' ȣ̔́τως ἀνακάψαντα εὐωχεῖσθαι, fidem ſecuti MSS. ἀνακάπτειν *deglutire.* Malim ἀγκάπτοντα. Priores editiones et interpretes *) ἀνακάμψαντα, *domum re-*

*) [— ipſumque alienas aedes ingreſſum, poſteaquam cibos aliis coctos injectis, quae opus forent, condiviſſet, reverti conſueviſſe, ut cum illis epularetur. *Dalech.*]

verſum, quod non damno. Vocem *οἶνον* paulo ante Suidas non habet, et quam bene inter *ἡδύσματα* vinum recenſeatur, viderint *οἱ περὶ ταῦτα δεινοί.*

Caput Sextum.

Explicantur voces ἐλυτρȣ̃ν, περιπεταλȣ̃ν, γανȣ̃ν, κωνίζειν ſive κȣνίζειν. Foculorum inventum ad opſoniorum in menſa calefactionem. Senecae locus. ἐσχαρίδες, arulae. *θαύματα. Cyclops Philoxeni. Apicii tres. Apiciana condimenta. Suidae peccata multa.* Subadjuvae.

Lepidiſſima hiſtoria eſt, quam refert ex Clearcho Athenaeus, de Pithyllo Liguritore: qui ut cibos quam ferventiſſimos poſſet vorare ſine offenſione linguae, non ſolum membraneo tegmine eam involvebat, ſed hoc amplius cruſtam illi ceu loricam inducebat. Sic interpretamur *τὸ προσελυτρȣ̃ν.* Ac placebat initio ſcribi *ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐλυτρȣ̃ν τὴν γλῶτταν.* Sed vulgatam lectionem habet Suidas, et in *Πίθυλλος*, et in *περιγλωττίς.* Proprie *ἔλυτρον* eſt involucrum alicujus rei, aut theca, ut in Sympoſ. Plutarchi, *κυλιχνίων ἀργυρῶν ξυλίνοις ἐγκειμένων ἐλύτροις.* In ſerm. V. Stob. quidam populus narratur *τὰ κεράμεα τῶν χρηϛηρίων χρυσοῖς ἐλύτροις φυλάττειν, in thecis aureis ſervare teſtacea vaſa,* non *oracula*, ut inepte vertunt. At in hac narratione *ἐλυτρȣ̃ν* accipimus pro incruſtare, ſicut fit in figulinis vaſis: Galli hoc dicunt *verniſſer:* Graeci proprie *περιπεταλȣ̃ν·* accreſcit enim tenuis operi cruſta, quam *πέταλον* appellarunt: non ſemper enim laminam ea vox deſignat, interdum bracteam potius. Sanctiſſimus pater Chryſoſt. in eam Pauli Apoſt. ad Coloſſ.: *ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς χρυσȣ̃ν ἔχει τὸ γένειον, τῶν περὶ ταῦτα* p. 21. *δεινῶν, καθάπερ τῇ κρόκῃ, ȣ̃τω καὶ ταῖς ἐκείνȣ θριξὶν ἐνειλισσόντων τὰ πέταλα τȣ̃ χρυσȣ̃.* Videtur Perſarum rex non veris laminis barbae pilos involviſſe: verum bracteae aureae illitu aureum colorem barbae conciliaſſe. Interpres tamen Hervetus, vir eruditus, aliter accipit: de quo judicium eſto lectorum: nam ab illo ſtat verbum *ἐνειλισσόντων*, laminae potius quam bracteae conveniens. Sed non deſunt auctorum loci, ubi *πέταλον* de bracteis acci-

piendum neceſſario, non laminis. Inde eſt περιπεταλῦν dictum: quod verbum confundit Gloſſarii auctor cum alio affinis ſignificationis, γανῦν. Sic ille: *ſtagno*, περιπεταλῶ, γανῶ, λιμνάζω. γανῶ, *ſtagno*, γανωτής, *ſtagnator*. Neſcivit diſtinguere inter *ſtagno* et *ſtanno:* ſiquidem ita ſcripſit. Deinde aliud eſt περιπετάλωσις, figulinae, ut puto, vocabulum, aliud γάνωσις. Vaſa aerea, ſicut et fictilia, ſtanno illinebant, ut argenta viderentur. κασσιτέρῳ ἀλείφειν hoc dixerunt, et γανοῦν. Euſtathius: Τὸ γανῦσθαι λαβῦσα ἐξ Ὁμήρȣ καὶ ἡ χυδαία γλῶσσα ἐπιλέγει αὐτὸ χαλκώμασιν, ἃ κασσίτερος ἀλείφων χρώζει πρὸς ἀργυρωμάτων ὑπόκρισιν· γεγανωμένα γὰρ καὶ αὐτὰ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν λέγεται. Sed aliam γανώσεως cauſſam affert Plin. l. XXIV.: *ſtannum*, ait, *illitum aereis vaſis*, *ſaporem facit gratiorem*, *et compeſcit virus aeruginis*. Inventum eſt antiquiſſimum, etiam ante Homeri tempora. Euſtath. ad Il. ψ.: Δηλοῖ δ' ἐν τȣ́τῳ ἡ ἀμφιδίνησις τȣ̃ κασσιτερίνȣ χεύματος τὸ γάνωμα, ὅπερ ἐπινενόηται πρὸς ἀργύρȣ ὑποκόρισμα. In libris medicorum legas ſaepe vaſa γεγανωμένα vel ἀγάνωτα, et apud Dioſcoridem κεκασσιτερωμένα. Fictilia vero antiqui κώνῳ, id eſt, pice liquida illinebant. Picationis cauſſam declarat Alexander in probl., ne liquorem infuſum aeſtate exſudent: qui aliam cauſſam comminiſcuntur, errant. Vaſorum πισσωτῶν et ἀπισσώτων, et κωνιςῶν καὶ ἀκωνίςων frequenter medici meminere. In XI. Geopon. ἀκȣ́νιςα ſcriptum. In XII. ſcribo ἐν κεραμείοις ἀχρίςοις, *non illitis:* non, ut editum eſt, ἀχρήςοις. Reperio in libris Hebraeorum etiam כסף מצפה על-חרש *argentum teſtae illitum:* quo artificio hodie non eſt opus, cum incruſtatione ea, quae fit martiae coctae oblitu, fictilia porcellanas aemulentur, quibus nullum ἀργύρωμα, ſi ſapiam, praetulerim. Τὸ γανȣ̃ν venuſte ad alia transferunt ſcriptores. Plutarchus epitheta vocat orationis γανώματα l. V. Sympoſ. loquens de Empedocle: ȣ̓ καλλιγραφίας ἕνεκα τοῖς εὐπροσωποτάτοις τῶν ἐπιθέτων ὥσπερ ἀνθηροῖς χρώμασι τὰ πράγματα γανȣ̃ν εἰωθότος. Clemens Alex.: ἐπεισδυσάμενος τὸ γάνωμα τῆς δόξης· idem alibi: ἐν ᾧ ἐνεκεχάρακτο τὸ γάνωμα τῆς θεοσεβείας. Alexis in Πονήρᾳ de ſalſamenti paratura ἐπιγανῶσαι σιλφίῳ· alii poëtae ἀπαγλαΐζειν eodem ſenſu. Ut ad penſum redeamus: non ſolum Pithyllum, ſed omnes gulae proceres ferventes cibi olim juvabant. Seneca epiſt. XCV.: *Quid? illa purulenta, et quae tantum non ab ipſo igne in os transferuntur, judicas ſine noxa in ipſis viſceribus exſtingui?* Ea

ſine foculi ſunt inventi, quibus in menſam pruna defertur. Seneca epiſt. LXXXV.: *Circa coenationem ejus tumultus coquorum eſt, ipſos cum obſoniis focos transferentium: hoc enim jam luxuria commenta eſt. Ne quis intepeſcat cibus, ne quid palato jam calloſo parum ferveat, coenam culina proſequitur.* Sic loquitur, quaſi ipſius aetate foculorum uſus cepiſſet: quod non ita eſt: neque ſic ejus verba accipienda. Apud Ariſtophanem Acharn. cupiens quidam conſpectam anguillam poſſe ſtatim vorare, *δμῶες*, ait, *ἐξενέγκατε τὴν ἐσχάραν μοι δεῦρο καὶ τὴν ῥιπίδα*, id eſt, *heus famuli, ex aedibus huc afferte foculum et flabellum.* Ait ibi graecus interpres, dici vulgo hoc genus *ἐσχάρας ἄρȣλαν*, hoc eſt, *arulam.* Heſychius recte interpretatur *πυροφόρον σκεῦος.* Clemens quoque Alex. inter luxus inſtrumenta *ἐσχαρίδας ἀνθράκων* recenſet. Poteſt de his intelligi verſus Plauti in Capt.: *Laridum atque epulas foveri foculis ferventibus.* Meminit et Plutarchus in Craſſo, ſed in diverſo uſu, cujus aliud exemplum apud Tullium in ea pro domo ſua. Mox Ariſtotelis locum ſic melius vertas: *Qui in circulis conciones habent, totumque diem praeſtigias ſpectant, et cum iis ſunt, qui e Phaſi vel Boryſthene huc appellunt: legerunt autem nihil quicquam, niſi forte Coenam Philoxeni, nec eam quidem totam* *). *τὰ θαύματα* eſſe praeſtigiatorum offucias et *θαυματοποιΐας*, deceptosque perſaepe in ea voce fuiſſe interpretes, et Athenaei, et aliorum auctorum, monebamus in Comm. Theophraſti. Scribo autem cum Dalecampio: *πλὴν εἰ τὸ Φιλοξένȣ δεῖπνον, καὶ τȣ̃το ȣ̓χ ὅλον*, vel *ȣ̓χ ὅλον ȣ̓δὲ τȣ̃το.* Ingenioſum fuit illud Philoxeni commentum, quod ex Phania hic deſcribitur. In ea narratione non concoquo iſta: *τὴν δέ ποτε ἠρωτημένην ȣ̓κ ἀποκεκρίσθαι, διότι νεωτέρα ἁλοίη· διὸ μὴ παρακολȣθεῖν.* Negat, puſillum hunc mullum Philoxeno reſponſum petenti voluiſſe dare. Quod verum eſſe negamus nos. Quid? nonne clara illius reſponſio videtur tibi ineſſe in his verbis, *διότι νεωτέρα ἁλοίη· διὸ μὴ παρακολȣθεῖν*, et ſequentibus? Mihi quidem videtur. Scripturus Philoxenus de amoribus Cyclopis et Galateae, mullillum ſibi appoſitum de rebus Nelei, Galateae patris, interrogavit: is reſpondet tandem, ſe juvenem captum

*) [Idem et alicubi ſcripſit, eos, qui ad populum concionantur, diem totum abſumere in orbis miraculis, dum cum iis fabulantur, qui e Boryſthene vel Phaſi reduces appulerunt, ipſi vero nihil eorum, quae literis prodita ſunt, legunt aut diſcunt, niſi forte Philoxeni coenam, atque illam non totam. *Dalech.*]

eſſe: propterea intereſſe iis rebus non potuiſſe, neque ea ſcire, quae ſciſcitaretur Philoxenus: at illum alterum ſcire grandem natu mullum, qui Dionyſio eſſet appoſitus: eum igitur interrogaret. Omnino ſic ſunt iſta accipienda, tollendaque negatio ante *ἀποκεκρίσθαι*. Lego: *τὴν δὲ πολλάκις ἠρωτημένην οἱ ἀποκεκρίσθαι, διότι νεωτέρα ἁλοίη*. Non eſt hic *τὸ διότι* particula *αἰτιατικὴ*, ſed pro *ὅτι* accipitur, ut ſaepe. De Cyclope autem Philoxeni eadem Athenaeo Aelianus V. H. l. XII. c. XLIV. Scholiaſtes Ariſtoph. aliter in illa e Pluto: *θρεττανελὸ τὸν Κύκλωπα μιμούμενος*. Subjicit auctor excerptorum narrationi huic aliam non diſſimilis ganeonis, aut etiam deterioris, Apicii. Tres Roma tulit Apicios, gulae ſtudio omnes
p. 23. infames. Horum trium duos unicus Athenaeus nobis tradit. Primus is eſt, qui vixit cum Rutilio Ruſo, qui nomen dedit anno u. DCXLIX. et aliquot annis poſt, adnitente vel occaſionem certe praebente Apicio iſto, in exilium eſt actus. Alter in majore fama et fuit vivus, et nunc quoque eſt, quam ut pluribus ſit nobis indicandus. Sub Tiberio vixiſſe eum, narrat hic auctor, et conſentiunt Seneca Conſol. ad Albinam matrem et alibi, Plinius l. XIX. c. VIII. et Dio Nicaeus l. LVII. Fortaſſe hic eſt, de quo ſcripſerat Appion grammaticus, cujus librum Περὶ τῆς Ἀπικίου τρυφῆς laudat noſter in l. VII. Tertius, ſicut et primus, Athenaeo ſoli memoriam nominis ſui debet. Vixit ſub Trajano, ut ſtatim ſequitur. Non enim poſſumus de lectione noſtrorum librorum dubitare, cum Suidas in voce ὄστρεα non aliter eum deſcribat. Errant, qui duos fuiſſe Apicios ſcribunt: vide ad l. IV. De nomine primi Apicii ſcribit auctor fuiſſe nominatas placentas Apicias, diviſas in *γένη πολλά*, id eſt, *ſpecies*. In hoc potiſſimum delitiarum genere gulae proceres ſtudium poſuiſſe, alibi docemus. Caeterum placentas Apicianas alibi quam apud hunc l. XIV. legere adhuc non memini, ſed condimenta. Tertullianus de anima: *Si ita judicabitur, nonne illa anima plus ſolatii quam ſupplicii relatura eſt, quod funus inter coquos precioſiſſimos invenit, quo condimentis Apicianis et Lurconianis humatur?* De Apicio loquens auctor meminit Minturnarum, et urbem Campaniae eſſe ſcribit: recte, ut notum ex Geographis. Olim tamen Κιντούροις hic fuit ſcriptum: itaque Suidam legiſſe certum eſt. Sed quam ſaepe iſti cucullato grammatico depravati codices errandi anſam praebuerint, ſcimus nos, qui in ejus libris multas hoc genus culpas obſervavimus:

ut cum *Φοιτάλμιος* male apud Sophoclem legit pro *Φυτάλμιος*· cum apud Pindarum *Φρήμας δι' αἰθέρος* pro *ἐρήμας*· apud Theocritum *δῆτα κοιλιδιῶντες* pro *κυλοιδιόωντες*· in veteri epigrammate *ὑστίνοιο θέριστρα* pro *ὑσγίνοιο*. Pari ſtupore, (cur enim non dicam ligonem ligonem?) *σκώλια* alibi legit et probavit pro *ἀσκώλια*, et *ῥουβάδιουβος* pro *σουβάδιουβος*, *ſubadjuva*. Nam ea voce uſi neceſſario et Graeci, ut Syneſius ep. CXLV., quo putem reſpexiſſe Suidam, ſed vitioſo codice uſum. Subadjuvarum mentio in Notitia Imperii. Mitto nunc alia ſane quam multa generis hujus peccata Suidae, partim notata jam aliis, partim nobis alibi. Scribo *ὁ δ' ἰδὼν ἐπύθετο, εἰ μείζους οὐκ ἔχουσι*, reſtituta negatione, quae occaſione proxime praecedentis ſyllabae eſt omiſſa.

Caput Septimum.

Corriguntur aliquam multi loci. κωλὴν Ἀριστοξένειος. ἀποζέσαι, fervefacere. Myconii. χάλις, χαλίκρητον μέθυ, οἶνος κεκερασμένος ἄκρατος. Φαγεῖν ἄμαχος. παρὰ pro περὶ, et contra. Jamblichi mendae aliquot indicatae et ſublatae.

Tertullianus quidem antiquos philoſophos gloriae animalia vocabat, ſcite et vere nimis, ſi paucos admodum excipias: ſed et gulae animalia non minore appelles jure pleroſque eorum: Epicureos utique et Cyrenaïcos ſive Ariſtippeos. Talis ille fuit Ariſtoxenus, de quo Athenaeus: *ἀφ' οὗ καὶ κωλήν τις καλεῖται Ἀριστόξενος, ἰδίως σκευαζόμενος*. Legendum vero *Ἀριστοξένειος*. Nam alieniſſimum eſt ab auctoris mente, quod finxere interpretes *), quaſi fuerit Ariſtoxenus cognominatus *Κωλήν*. Hoc Athenaeus non dicit: ſed genus quoddam *κωλήνων* ſingulari modo, neſcio quo, paratorum, Ariſtoxeneum ab eo denominatum eſſe. *κωλὴν Ἀριστοξένειος* ſic dictus, ut *πλακοῦς Φιλοξένειος*, de quo fecit modo mentionem. Ubi Nicomedem auctor nominat, ſcribe *Νικομήδει τῷ Βιθυνῶν βασιλεῖ*, non *τῷ Βιθυνῷ τῷ β.*, ex uſu linguae et melioribus Suidae libris. In tertio Euphronis comici verſuum, *Ὁδὸν ἀπέχοντι πρῶτον ἡμερῶν ποτε*, offendit me vox *πρῶ-* p. 24.

*) [Finxit Dalech.]

τον, et omnino, ſi quid judico, corrupta ea eſt. Corrigo ſine dubio πρὸς ἄρκτον. Erat tum Nicomedes in Scythia, quae regio eſt ultra Pontum, verſus aquilonem. Fuiſſe in Scythia, probat ſequens verſiculus: Περὶ τὴν Σκυθίαν ἔλυσε τὴν ἐπιθυμίαν. Ergo πρὸς ἄρκτον. Verſu nono legit Dalecampius Ἀποζέσαν. Ego non video, cur neceſſe fuerit, oleum ferveſieri, priusquam in ſartaginem infunderetur: lego igitur, ut editum eſt, Ἀποζέσαι δ' ἔλαιον ἐπιχέας, id eſt, *Infuſo oleo, ut ferveret in eo*; et coqueretur iſta falſo credita apua. ἀποζέσαι pro ὥςε ἐναποζέσαι, vel πρὸς τὸ ἐναπ., *ut inferveret* vel *infervefaceret*. Scripti quidam ἀποζέσας pro ἀποζεῖν ποιήσας, ſignificatione τοῦ Hiphil Hebraeorum: non probo. Myconii, quos ſua vilitas nobiles fecit, melius per ο parvum ſcribuntur Μυκόνιοι, quam per ω magnum: etſi ita codices hoc loco et apud Zenob. ac Suid.: vide ad l. VIII. Archilochi locus incipit a verbo Πολλὸν, non unde putavit Dalec. *). In eo ſcribendum Πολλὸν δὲ πίνων καὶ χαλίκρητον μέθυ, non μεθύων. Vinum etiam χάλιν vocant poëtae. Hipponax: Ὀλίγα φρονοῦσιν οἱ χάλιν πεπωκότες. Ea ratione ſic dictum vinum, qua Bacchus Λυαῖος, et poëtis λυσιμελής. Veteres Athenienſes ſic τὸν ἄκρατον vocaſſe, ſcribit Apollonii interpres: χαλίκρατον μέθυ, *temetum vino temperatum*, id eſt, meracum: et, ut elegantiſſime ait b. Johannes in Apocal., οἶνος κεκερασμένος ἄκρατος. Apollonius: Πῖνε χαλίκρητον λαρὸν μέθυ. Poſſumus minima mutatione ſenarios aliquot ex iſtis Archilochi conſtituere: quae fuit Turnebi ſententia. Ita ſcribemus: Πολλὸν δὲ πίνων καὶ χαλίκρητον μέθυ, Ὧν οὔτε τιμὴν εἰσήνεγκας, οὔτε μὴν Κληθεὶς ἐσῆλθες, οἷα δὴ φίλος, ἀλλά σε Γαςὴρ νόον τε καὶ φρένας παρήγαγεν Ἐς ἀναιδίην. Eubulo comico ἄμαχοι dicuntur comedones et ventres: — εἰσὶν ἡμῖν τῶν κεκλημένων δύο Ἐπὶ δεῖπνον ἄμαχοι, duo, quos nulla vi aut copia ciborum expleveris, aut herbam porrigere coëgeris. Ae-
p. 25. lianus princip. Var.: καὶ πᾶν ὅ, τιοῦν φαγεῖν ἄμαχοι· paulo aliter: nam Eubulus quantitatem ciborum ſpectavit, Aelianus magis qualitatem. In hoc verſu bis ponendam eſſe vocem Φιλοκράτης, docuit in Lectionn. ſuis eruditiſſ. Muretus. Nos in ea libri primi editione, quam ὁ θαυμαςότατος Turnebus ante editum illum a Mureto librum Lutetiae curavit, locum reſtitutum invenimus. Uter utri praeiverit, facile eruditi judicabunt, non ſolum ex ratione temporis, ſed et morum ac ſcriptorum utrius-

*) [ab οὐδὲ μὴν κληθείς etc.]

que eomparatione. Quartus verſuum Eubuli mutilus eſt: quintus vero ὑπέρμετρος. Nos ita cenſemus ſcribendum, audaciore quidem, ſed, ut ſpero, haud temeraria conjectura: Ἕνα γὰρ ἐκεῖνον ὄντα, ὡς ὄντας δύο Λογίζομαι, νὴ Δία, μεγάλȣς, μᾶλλον δὲ τρεῖς. Ὅν Φασι παρακληθέντα πρὸς Φίλȣ τινὸς, Εἰπ. Verſus duo de non omittenda compotatióne, in qua nihil a te exigatur, ſunt ἀδέσποτοι, ut plerique omnes proverbiales: dicuntur Chryſippi, quia ex ejus philoſophi libris ſumpti ſunt a deipnoſophiſta. In poſteriore ſcripſimus ȣ παρακλειττὸς, et judicium noſtrum et membranas ſecuti. Interpretes [Dalech.] probarunt ȣ περιληπτὸς cum prioribus editionibus. Negamus nos, περιλαμβάνειν κώθωνα eſſe graecum ſermonem, ſed opicograecum. Reſpicerent ſuperiorem verſum, et in eo hoc ipſum verbum. Fatalis vero graecorum librariorum error, παρὰ pro περὶ, aut contra ſcribentium, ſive potius notantium, nam e notis haec menda utplurimum. Sexcentos hujus operis locos hic error foedaverat: nec pauciores aliorum ſcriptorum. In unica libelli de vita Pythag. a Jamblicho ſcripti pagina aliquot monſtra nunc primulum obſervata nobis peperit παρὰ ſaepius ſcriptum pro περί. Adſcribam, quando in eum incidi ſermonem, unum aut alterum exemplum, quia inſignia ſunt. Sapienti viro Thymaridae a ſuis diſcedenti et jam navim ingreſſo dixit amicus: *Dent tibi, o Thymarida, dii, quae cupis.* Ille exclamans, *Bona verba*, ait, *quin potius velim ego, quae mihi cunque a diis contingent.* Divina plane oratio, et chriſtiano homine, ſi unum Deum agnoviſſet, digniſſima. Haec ita apud Jamblichum debent ſcribi: Καί τις ἤδη ἐπιβάντι τȣ̃ πλοίȣ εἶπεν, Ὅσα βȣ́λει, παρὰ τῶν θεῶν, ὦ Θυμαρίδα, γένοιτό σοι· καὶ ὃς, Εὐφήμει, ἔφη· ἀλλὰ βȣλοίμην μᾶλλον, ὅσα μοι παρὰ τῶν θεῶν γένηται. In edito nuper libro omnia ſic depravata, ut verae ſententiae non pes, non caput appareat. Ibidem bis περὶ Ὀρφεῖ pro παρὰ ſcriptum male: et mox περὶ τῶν Ὀρφικῶν, item male. Aliquanto poſt ait Jamblichus, hauſiſſe Pythagoram philoſophiae ſuae ἃ μὲν παρὰ τῶν Ὀρφικῶν, ἃ δὲ παρὰ τῶν Αἰγυπτίων ἱερέων, ἃ δὲ περὶ Χαλκιδέων καὶ μάγων, ἃ δὲ περὶ τῆς τελευτῆς τῆς ἐν Ἐλευσῖνι γινομένης, ἐν Ἴβρῳ τε καὶ Σαμοθράκῃ. Hic quoque horrenda monſtra ſunt. Scribendum: ἃ δὲ παρὰ Χαλδαίων καὶ μάγων, ἃ δὲ παρὰ τῆς τελετῆς τῆς ἐν Ἐλευσῖνι γινομένης, ἐν Ἴμβρῳ τε, etc. Antiphanis ſequuntur verſus: Μακάριος ὁ βίος, ᾧ δεῖ μ' ἀεὶ καινὸν πόρον Εὑρίσκειν, ὡς μάσσημα ταῖς γνάθοις ἔχω.

p. 26. Locus mendi manifeſtus. In utroque verſu laborat modulus metri: tum autem ſententia abſurda. Quaenam obſecro felicitas, ſubinde ſollicitum eſſe de invenienda aliqua nova parandi victus ratione? Praeterea falſum eſt, id Antiphanem ſenſiſſe, qui contrarium potius voluit, ut ex praecedentibus clarum, et inſtituto ab auctore noſtro ſermone. Corrigo: *Μάκαρς ὁ βίος· οὐ δεῖ μ' ἀεὶ καινὸν πόρον Εὑρεῖν ποθ', ὡς μάσσημα ταῖς γνάθοις ἔχω.* Fortunam ſuam praedicat paraſitus. *Beatam*, inquit, *vitam! nihil mihi opus, novam quot diebus rationem inire, qui habeam, quod edam.*

Caput Octavum.

Στεγανόμιον, pretium manſionis. *ἄκαπνα θύειν. Homericae epulae apud Plutarchum. Dioscoridis liber Οἱ παρ' Ὁμήρῳ νόμοι. λασταυροκάκκαβον βρῶμα· ἡμιλάσταυρος. Leges de non comedendis agnis et vitulis. ἄπεκτος ἀρήν. Φλέγμα ψυχῆς. Vinum cardiacorum. Mos veterum, ut hoſpites lavarent etiam pudicae virgines.*

Epitomae auctor cum haec ſibi excerperet, omnem ſermonum ſeriem et operis totius faciem ita corrupit, ut, quid a quo, et quorſum dicatur, in illius excerptis nulla conjectura poſſis aſſequi. Omiſit enim, quaecunque fere decori et nexus gratia, ut fieri amat in dialogorum textura, erant addita, tanquam veſti praetexta. Si quid ejusmodi non eſt omiſſum, ſcias, aut verbi alicujus venuſtatem, aut dicti novitatem feciſſe, ut id excerperetur: quod nos cum aliis non paucis obſervavimus locis, tum in hisce, quae Antiphanis verſus ſtatim ſequuntur. *Ταῦτα οἴκοθεν ἔχων εἰς τὸ συμπόσιον ἦλθον, καὶ προμελετήσας, ἵνα κἀγὼ τὸ στεγανόμιον κομίζων παραγένωμαι.* Pronunciabat iſta unus convivarum poſt longam et teſtimoniis antiquorum plenam orationem. *Haec*, ait, *domo ad hoc convivium attuli, jam ante meditatus, qui poſſem huc accedere cum parata mercede, quam hoſpiti meo darem.* στεγανόμιον apud Atticos (nam alii aliter) ea dicitur merces, quam hoſpes ex hoſpitio diſcedens pendit ſtabulario. Latine

pretium manſionis. Apulejus: *Quin imus, et itineris matutini gratiam carpimus? ſumo ſarcinulam, et pretio manſionis ſtabulario perſoluto, capeſſimus viam.* Editum erat περιγένωμαι, peſſimo exemplo pro παραγένωμαι. Culpa librarii errorem genuit interpretis poſterioris [Dalech.]; nam mirum, Natalem et legiſſe recte, et non male ſententiam expreſſiſſe. In editione Turnebi pro verſibus habentur haec omnia, et diſtinguuntur: magno profecto errore. Neque hoc dico, ut magni viri, quos veneror, maneis violem: μὴ τοῦτο φίλον Διῒ πατρὶ γένοιτο· ſed ut aequioribus utar doctis viris, ſiquando in tam longo opere ſomnus irrepens nos opprimat. Adjicitur ab eodem: ἄκαπνα γὰρ ἀοιδοὶ θύομεν. Vetus dictum eſt, cujus auctoritate factum ſuum tuetur iſte conviva, qui dixit modo, ſe pro ſymbola auctorum locos recitaſſe. *Jus namque eſt hoc,* inquit, *cantorum et poëtarum, ut ſacrificent* p. 27. *ſine fumo,* hoc eſt, laute epulentur nullo ſuo ſumptu. θύειν hic potius τὸ εὐωχεῖσθαι, quam ſacrificandi actum ſignificat: quia rem ſacram convivium opiparum ſequebatur. ἄκαπνα quae dicantur proprie, docent nos et juriſconſulti. In hoc proverbio denotat ea vox τὸ ἀδάπανον· quia dapſilium epularum ſymbolum apud poëtas eſt ignis aut fumus: ut in hoc auctore ſaepe vides, et teſtatur dictum vetus in ſchol. Ariſtoph., τὸ πῦρ εὐωχίας σημεῖον. Sic igitur dictum iſtud παροιμιῶδες auctor noſter uſurpat; alii ſcriptores aliter. Leonidas, poëta epigrammatarius, verſiculos Caeſari offerens muneri, Καλλιόπης γὰρ, inquit, ἄκαπνον ἀεὶ θύος. Michaël Pſellus in epiſtolis pereruditis, quae lucem, opinor, necdum videre, loquens de ſolemnitate nuptiarum, cui admixta ſeveritas philoſophica: οὐ γὰρ ᾔδειν ταῖς Ἐλευσινίαις (nempe τελεταῖς, et fortaſſe addenda vox ea noſtro codici) μέλλων προσιέναι, καὶ μυστηρίοις ἀτέχνως ἀπαντήσεσθαι, καὶ ἄναυλον καὶ ἄχορδον ἑορτάσαι πανήγυριν, καὶ θῦσαι ὅ φασιν ἄκαπνα. Solent fere ſingula in excerptis capita incipere a voce ὅτι, ut in epitome Strabonis nunquamnon, hic vero nonnunquam. Ait: Ὅτι τὸ μονοφαγεῖν ἐστιν ἐν χρήσει τοῖς παλαιοῖς. Cum iſta legas, non aliud arbitreris, niſi de uſu verbi μονοφαγεῖν monuiſſe Athenaeum. Ego tamen aliter cenſeo: puto enim, Athenaeum iſto ſane quam opportuno loco, (bona ſiquidem primi et ſecundi pars veterum mores circa menſam continent) de conſuetudine antiquorum egiſſe, qui ſoliti in ſuis conviviis ſuas ſinguli ſeparatim eſcas comedere, nec in commune convivari, verum

ἰδίας μερίδας ἔχοντες. Talia fuere illa heroum apud poëtam convivia. Quam ob cauſſam Plutarchus *Ὁμηρικὰς δαῖτας* et *Ὁμηρικὰ δεῖπνα* agitari ab iis ſcribit, qui habent quisque ſuam ſibi appoſitam *μερίδα.* Sunt alii codices magni ejus ſcriptoris, in quibus ſcriptum *Ὀμβρικὰς* et *Ὀμβρικά·* eamque *γραφὴν* doctiſſimi viri ſunt interpretati: ſed liquet mihi, alteram veram eſſe, hanc falſam. Nam Homericarum epularum eam eſſe omnium rationem, ſciunt omnes, de iis autem loqui Plutarchum, ſatis ipſe indicat, cum eadem convivia *ϛρατιωτικὰ καὶ παρεμβολικά*, *militaria et caſtrenſia*, nominat. Ita igitur veteres: poſtea coepere in commune apponi cibi: in quo humanitas eſſe major viſa eſt. Caeterum de vocibus *μονοφαγεῖν* et *μονοφάγος* libro II. cap. VII. Suſtulimus paulo poſt inutilia verba. *Περὶ τȣ̃ τῶν ἡρώων καθ' Ὅμηρον βίȣ*, quae iſta praecedebant, *Ὅτι Ὅμηρος ὁρῶν*, et caetera: et erant illa verba titulus ſequentis ſermonis, ex ora libri in contextum translatus. Sunt autem, quae disputantur hoc loco de heroum apud Homerum vita, ſumpta ex Dioscoridis opere, cui erat index *Οἱ παρ' Ὁμήρῳ νόμοι*, id eſt, *De legibus et inſtitutis, quae apud Homerum obſervantur.* Didici hoc, docente me Suida, qui in *Ὅμηρος* plurima ex Athenaeo deſcripſit: neque auctorem tacuit, unde haberet Athenaeus, quod fecit eclogarius. Hic eſt
p. 28. Dioscorides Iſocratis diſcipulus, ut paulo poſt dicitur: laudatur Athenaeo et Dioscorides *ἐν Ἀπομνημονεύμασι*, qui non eſt, opinor, alius. Legebatur *ἐμφῦσαι πάλην αὐτὴν ἀπ' ἀρχῆς·* et ita Suidas quoque: verius eſt *πᾶσιν* aut *παισίν.* Talia nonnulla obſervari poſſunt, ſi cui tantum fuerit otii, ut Athenaeum cum Suida contendat. Ait, Homerum omnibus carnes aſſas apponere, non coctas aliter. Plato III. de republ., Homerus, inquit, *ἐπὶ στρατιᾶς ἐν ταῖς τῶν ἡρώων ἑϛιάσεσιν ὄτε ἰχθύσιν αὐτȣ̀ς ἑϛιᾷ, καὶ ταῦτα ἐπὶ θαλάττῃ ἐν Ἑλλησπόντῳ ὄντας, ὄτε ἑφθοῖς κρέασιν, ἀλλὰ μόνον ὀπτοῖς.* Menandri locum, ubi nominantur *ὑποβινητιῶντα βρώματα*, habes l. IV. non longe a principio, et iterum l. XII. Scribendum addito articulo: *καὶ τὸ παρὰ τοῖς πολλοῖς λαϛαυροκάκκαβον καλȣ́μενον βρῶμα.* Aliud *παρὰ πολλοῖς*, *a multis:* aliud *παρὰ τοῖς πολλοῖς*, *a vulgo.* Eſt ſane infimae atque eſtricis plebis dictio *λαϛαυροκάκκαβον*, qua neque os ſuum, neque ſuas chartas inquinarent elegantiores. Nam Chryſippi *τὸ συρφετῶδες* ex Seneca novimus et Galeno. Locus autem ſumptus eſt ex illius libris *Περὶ καλȣ̃ καὶ ἡδονῆς.* Etiam

λάσανρος pro catillone plebeja vox. Critici veteres ob dictionem *ἡμιλάσανρος* Menandrum exagitarunt, literarum ſubtilitati ſine aemulo genitum. De lege Athenienſium, qua vetabatur *ἀρνὸς ἀπεκτήτȣ* eſus, conferendus auctoris hic locus cum alio l. IX., ubi ex eodem Philochoro et Androtione melius hac de re et plenius. *ἄπεκτον ἄρνα* cum recte eſſent interpretati *agnum intonſum:* mirum, cur addiderint *) ineptam appendicem, *impexumve.* Diverſo enim ſenſu uſurpatur *τὸ πέκειν* de pecude et de lana. *ἄπεκτος* agnus dicitur tenellus, anniculo minor, nondum *ποκιχθεὶς*, ut ait Theocritus, *cui nec vulſa neque tonſa lana eſt.* Lana *ἄπεκτος*, *non pectita, non carminata,* nec praeparata. Similis fuit huic legi Valentis conſtitutio, de qua Hieronymus contra Jovin. l. II. *Imperator Valens,* inquit, *nuper legem per orientem dederat, ne quis vitulorum carnibus veſceretur, utilitati agriculturae providens.* Nota etiam vetuſtiſſima lex de non mactando bove aratore, cujus et Graeci faciunt mentionem, et Varro in libris de r. r.. Homerus, inquit auctor, facit homines numen colentes *ἀπὸ τῆς διαίτης*, *parte victus ſui:* iis, quibus veſcuntur ipſi. Graeci dicerent *ταῖς τῶν δείπνων ἀπαρχαῖς*. Libationum veterum ritus nemo ignorat. Interpr. [Dalech.]: *tenui frugalique victu deos colunt.* Deos miſellos! quando illis victum mortales ſuppeditabant, et demenſum admetiebantur. *φλέγμα* et *φλεγμονὴν* latiorem ſignificationem habere in libris Hippocratis aliorumque veterum, quam in recentiorum ſcriptis, ſaepiſſime docet Galenus. Athenaeus pro morbo *ἁπλῶς* uſurpat, ut cum ſcribit hoc loco, victu parco fieri homines *ἀφλεγμάντȣς τὰ σώματα καὶ τὰς ψυχὰς*, id eſt, *ſanos et corporibus et animis;* et paulo poſt, *ȣ̓́τε φλεγμονὴν ȣ̓́τε ἀκρασίαν πεπονθότων τῶν εὖ βεβιωκότων.* Quod ait de vino cardiacis propinari ſolito, cui ſit aliquid *σιτῶδες* immiſtum, veriſſimum eſt. Sic n. medici praecipiunt, ut Trallianus; cujus apponam verba illuſtrando huic loco. Is l. XII. ſyncopes varia genera explicans, et earum curationes docens, praeſcribit ſaepius *ἄρτον εἰς οἶνον κεκραμένον*, *panem in vinum intinctum:* ſed tmemate eo, quod inſcribitur *περὶ τῶν ἐπὶ φλεγμοναῖς πυρετώδεσι λειποθυμέντων*, ita praecipit: *οἴνȣ διδόναι, μάλιςα δὲ εἰς χόνδρον ἑφθὸν οἶνον ἐπιχέοντα προσφέρειν, εἰ δὲ καὶ ἄρτον ἀντὶ τȣ̃ χόνδρȣ ἐπιδοίης, τὸ αὐτὸ δύναται.* Ex his poteſt intelligi, quid ſignificet auctori p. 29.

*) [Addidit Dalech.]

huic τὸ σιτῶδες. Cocali filiae cum vitae Minois inſidiarentur, occaſione publici moris uſae ſunt, ut eum interficerent. Advenientem de more lavantes, calidae loco picem ferventem infuderunt. Zenobius: Μίνωϊ τῷ Κρητῶν βασιλεῖ αἱ Κωκάλȣ θυγατέρες ἐπέχεαν ζέεσαν πίσσαν. Recte colligit hinc Athenaeus, fuiſſe illis temporibus moris, ut virgines honeſtae pedes advenientium hoſpitum lavarent. Quare, cum apud Homerum ſimilia inveniuntur, neque mirandum, neque ſuccenſendum maximo vatum. Deeſt aliquid poſt βεβιωκότων. Sententia auctoris hujusmodi lectionem flagitat: τῷ καὶ ποιεῖ σωφρόνως ἁπτομένας, quam ob cauſſam foeminas inducit Homerus hoſpites caſte attrectantes.

Caput Nonum.

Homeri locus a Dioscoride emendatus. θεομηνία. Θετταλὸν σόφισμα, *ſophiſta Theſſalus.* πάλαισμα, *disputator, et id genus multa. Jentandi conſuetudo.* διανηστίζεσθαι, *ſolvere jejunium*, ἀπονηστίζεσθαι. *Heſychii locus: fuiſſe illum Chriſtianum. Mendae aliquot ſublatae.*

Agamemnonis verba, quibus fatetur culpam admiſſam in velitatione cum Achille, proferebantur ab Athenaeo in hunc modum: Ἀλλ' ἐπεὶ ἀασάμην φρεσὶ λευγαλέῃσι πιθήσας, Ἠ οἴνῳ μεθύων, ἤ μ' ἔβλαψαν θεοὶ αὐτοί. Poſteriorem horum verſuum nulla hodie editio agnoſcit, neque Ἰλιάδ. ι. neque ῥαψ. τ. Priorem leges in nono Iliad. atque ei geminum Iliad. τ.: Ἀλλ' ἐπεὶ ἀασάμην καί μευ φρένας ἐξέλετο Ζεύς. Ne Athenaei quidem temporibus aliter habuere vulgati codices Homeri. Ideo ſubjicit ſtatim, cum ita locum poëtae profert, ſequi ſe Dioscoridem, qui ſic emendaverit. Lego ex libris, quibus olim uſus Euſtathius, εἰς τὴν αὐτὴν τιθεὶς πλάστιγγα τὴν μέθην τῇ θεομηνίᾳ, non τῇ μανίᾳ· perſpicue enim illo verſu, Ἠ οἴνῳ μεθύων, ἤ μ' ἔβλαψαν θεοὶ αὐτοὶ, denotatur vis major, et ira numinis. Quod ſupra dicebamus, grammaticum hunc non res ſolum ἀξιομνημονεύτȣς excerpere, ſed et elegantiores interdum loquendi modos: interpretibus nunquam

ejus veniſſe in mentem videtur. Itaque inobſervantia hujus rei errant ſaepe graviter. Noli quaerere aliud exemplum, quam quod habetur hoc loco. Athenaei verba ſunt: ταῦτα εἶπε τὸ Θετταλὸν σόφισμα. Placuit elegantia dictionis excerptori, et in eclogas ſuas retulit, adjecta etiam interpretatione: ὁ ἐκ Θετταλίας σοφιστής. παίζει δ' ἴσως πρὸς τὴν παροιμίαν ὁ Ἀθήναιος *). Hoc vult: τὸ p. 30.
Θετταλὸν σόφισμα nihil eſſe aliud, quam *ſophiſta Theſſalus*: ita autem videri locutum Athenaeum, ad vetus proverbium alludentem. Vetus enim fuit adagio, Θετταλὸν σόφισμα, *Theſſalicum commentum*, apud Heſychium et paroemiographos. Myrtilum intelligi, certum tam ex libro III. extr., ubi Theſſalus dicitur fuiſſe, quam ex ſimillimo huic alio libri VII. loco: σὺ δέ μοι εἰπὲ, ὦ Θετταλὸν πάλαισμα, Μυρτίλε. Graecanicae genus eſt elegantiae, σόφισμα pro σοφιστής, πάλαισμα pro *luctatore et disputatore cauto*. Sic apud Lycophronem Paridis ψυχρὸν παραγκάλισμα Helena. Troilus τερπνὸν ἐναγκάλισμα συγγόνων. Mulier de gabalo pendens αἰώρημα. Aelianus epiſtola quadam: ἀργαλέος εἶ, καὶ τȣ̃το δὴ τὸ λεγόμενον, ἁλμυρὸν γειτόνημα, id eſt, γείτων. Sic b. Chryſoſtomus ſanctiſſimum martyrem Babylam vocat idoli κακὸν γειτόνημα, *malum vicinum*. Baſilius foeneratores κακὸν συνάντημα ἑορτῆς· hominem improbum et nemini utilem τὸ μηδὲν ὠφέλημα· vilem et abjectum πάτημα· Judaeum τὸ κόμμα Ἰȣδαϊκόν· ut Philo eunuchum ἀνθρωπείȣ παράκομμα νομίσματος. Gregorius Theologus Sophronium ſuum τὸ ἡμέτερον σεμνολόγημα, *mea gloria*. Abydeus, ſcriptor antiquiſſimus, Darium Medum τὸ Ἀσσύριον αὔχημα. Beatiſſima virgo θεοτόκος in ea quae dicitur Jacobi Liturgia παρθένιον καύχημα, *gloriatio virginis*, id eſt, virgo glorioſiſſima. His ſcriptis occurrit nobis Euſtathii locus, quem praeterire non debemus. Poſtquam expoſuit pluribus antiquum proverbium Θετταλὸν σόφισμα, adjicit: σόφισμα δὲ φάναι τὸν ἐκ Θετταλίας σοφιστὴν, ὡς παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ κεῖται, μετάληψίς ἐστι νοήματος εἰς νόημα ἑτεροῖον παρὰ τὸ σύνηθες· καὶ εἰσι πολλὰ τοιαῦτα ζηλωτέα παρὰ τοῖς παλαιοῖς. ὁποῖον καὶ τὸ, σὺ δέ μοι εἰπὲ, ὦ Θετταλὸν πάλαισμα, ἀντὶ τȣ̃, ὦ Θετταλὲ ἐλεγκτικὲ, ῥηθὲν πρὸς ὁμοιότητα τȣ̃, Θετταλὸν πήδημα, καὶ σόφισμα, καὶ τῶν ὁμοίων. Sic in literis ſacris Αἰγύπτȣ αὔχημα apud Iſajam, ἐξȣθέ-

*) [Haec, inquit Theſſalus ſophiſta, Theſſalorum commenta ſunt. Ad hoc fortaſſis proverbium alludit Athenaeus. *Dalech.*]

νημα λαοῦ apud regium pſalten ore *τῶν* LXX., *ἱεράτευμα* pro *ἱερεῖς* apud LXX. Exodi XIX. 6. et Petrum Apoſt. In his et ſimilibus exemplis hujus formae nomina modo active, modo paſſive ſunt exponenda. Recte probat auctor jentandi conſuetudinem fuiſſe apud veteres, ex Homeri loco *Ὀδυσσ. π.* Sed in ejus verſu magna incuria omiſſum id, quod maxime ad rem faciebat, *ἅμ' ἠοῖ.* Ita liber ille incipit: *Τὼ δ' αὖτ' ἐν κλισίῃς Ὀδυσεὺς καὶ δῖος ὑφορβὸς Ἐντύνοντο ἄριστον, ἅμ' ἠοῖ κειαμένω πῦρ.* Locus, qui eſſe dicitur unicus in tota Iliade, exſtat ultimo libro: ſed eſt obſcura admodum jentaculi ex illo verſu probatio: clariſſima ex Antiphane, cujus verba ita concipimus: *Ἄριστον ἐν ὅσῳ ὁ μάγειρος ποιεῖ. εἶτ' ἐπάγει· Συνακρατίσασθαι πῶς ἔχεις μετ' ἐμοῦ;* Id eſt, *Interea dum cocus prandium parat: et mox: De jentando mecum quid animi tibi eſt?* visne mecum jentare? Praetermiſit Athenaeus, quae inter utrumque verſum erant a poëta interjecta: quae ad prae-
p. 31. poſitum nihil faciebant. Fortaſſe illis deſcribebatur prandii apparatus. *πῶς ἔχεις ἀκρατίσασθαι, ἀντὶ τοῦ, πρὸς τὸ ἀκρατ.* Idem comicus alibi: *Πρὸς ἀμυγδαλᾶς δὲ πῶς ἔχεις; εἰρηνικῶς.* Canthari locum ita diſtinguo: *Οὐκοῦν ἀκρατισώμεθ' αὐτοῦ. μηδαμῶς. Ἐν Ἰσθμῷ γὰρ ἀριστήσομεν.* *Ergo ibi jentemus. Nequaquam. In Iſthmo enim prandebimus.* Miram vero vocem *διανηστισμὸς* pro eo, quod dicimus nos Francoceltae plane ad verbum *desjuner.* Sed nobis ratio conſtat: eſt enim quaſi dejejunare pro jejunium ſolvere, ut *deonerare* et *dearmatus.* Saepe ita accipimus *τὴν de.* Graeci, quod ſciam, *τὴν διὰ* nunquam. *Jejunare* Graecis *νηστεύειν* et *νηστίζεσθαι·* *frangere jejunium ἀπονηστίζεσθαι.* Heſychius: *ἀπονηστίζεσθαι. ἀπὸ νηστείας ἐπὶ πρώτην ἐλθεῖν.* Scribebam *ἐπὶ ἐδωδήν·* ſed vulſit aurem magnus noſtrarum Muſarum *ἀρχιερεὺς,* qui in ſeptimo divini operis de emendat. temp. aliter interpretatur Heſychii verba, et ad ritus veteris eccleſiae chriſtianae refert: quod eo nobis probabilius videtur, quia doctiſſimum illum grammaticum ſcimus fuiſſe chriſtianum, contra quam ſit quibusdam viſum. Quis credat, alienum hominem a pietatis noſtrae ſacris tot locos utriusque foederis expoſiturum? Propterea Epiphanium bis laudat: Cyrillum ſemel. *υἱοθεσίαν* explicat *τὸ ἅγιον βάπτισμα·* meminit etiam *Ἀντιχρίστου,* et Apoſtolorum aliquot nomina interpretatur. Chriſtianus igitur Heſychius. Proprie *διανηστισμὸς* eſt jejunii continuatio: *διανηστίζεσθαι* ad finem usque jejunare. Qui apud Graecos primi auctores hujus moris

fuere, facti invidiam verbo iſto levatum iverunt: quaſi non tam levi hoc cibo inſititio jejunium frangerent, quam illud praeſtarent, ut ad praeſcriptum moribus aut religione jejunii finem poſſent durare. Aeſchyli verſus non ſunt editi ſine mendis: ne ſcripti quidem in membranis. Legebam: Καὶ ταξιάρχας καὶ ϛρατάρχας καὶ ἑκατον — τάρχας ἔταξα· σῖτον αὖ διώρισα. Ἄριϛα, δεῖπνα, δόρπα θ' αἱρεῖσθαι τρίτα. Primum et ſecundum potes etiam ſic concipere cum Joſepho Scaligero: Καὶ ταξιάρχας καὶ στρατάρχας καὶ ταγὰς Ἔταξα· σῖτον δ' εἰδέναι διώρισα. Euſtathius: Δεῖπνον καὶ τὸ πρὸς ἑσπέραν ἐλέγετο, ὡς καὶ παρ' Εὐριπίδῃ ἐν Ἑκάβῃ· καὶ ἁπλῶς δὲ πᾶσα τροφή· τὸ δὲ παρ' Αἰσχύλῳ, Ἄριϛα, δεῖπνα, δόρπα θ' αἱρεῖσθαι τρία, ἢ μάλιϛα τρίτα κατὰ τὰς παλαιὰς, κακῶς ῥηθῆναι κρίνουσιν οἱ παλαιοί.

Caput Decimum.

Locus poëtae de quarta τροφῇ. *Athenaei inconſtantia,* μήποτε δέ. *Menſae veterum, deque iis Homeri locus expenſus.* δαὶς *cur* ἐίση *apud poëtam. Athenaei et Euſtathii expenſae ſententiae.* δαῖτα *de ſolo homine dici: bruta non habere mores.* μοῖραι. *Caeclus Halieuticorum ſcriptor.*

Solitos veteres quater de die cibum ſumere, probat deipnoſophiſta ex Homero. Homerum enim quartae τροφῆς facere mentionem, quando ait extrema ῥαψ. ρ. Eumaeum compellans Telemachus: — σὺ δ' ἔρχεο δειελιήσας. Sed de vocis δειελιήσας recta interpretatione non p. 32. conſentientibus criticis, tum in partes. *) Athenaeus iſto loco ab iis ſtat, qui expoſuerunt de cibo poſt coenam ſumi ſolito, quam ille τροφὴν quartam vocat: poſſis latine dicere *comeſſationem.* Ita igitur hic Athenaeus: quo judicio, arguit locus, quem adſcribam e libro V.: Γελοῖοί εἰσιν οἱ φάσκοντες, ὅτι καὶ τέσσαρας ἐλάμβανον τροφὰς, ἐπεὶ ὁ ποιητὴς ἔφη· — σὺ δ' ἔρχεο δειελιήσας· ὰ νοοῦντες, ὅτι δηλοῖ, τὸν δειλινὸν διατρίψας χρόνον. *Ridiculi ſunt,* ait, *qui de quarto cibo iſtum Homeri locum accipiunt.*

*) [Sic in exemplis Caſaubonianis. Videntur nonnulla deeſſe.]

Enimvero quod bona pars nunc ſcribentium, id Athenaeus facit interdum: recitatorem, inquam, agit, non criticum. μήποτε δὲ cum dicunt Graecorum grammatici, nihil affirmant, ſed ſuas tantum dubitationes proponunt. Sic accipe haec: μήποτε δὲ καὶ συνωνυμεῖ τὸ ἄριςον τῷ δείπνῳ. Qui putabant, ſolitos quondam fuiſſe Graecos ſingulis convivis ſuam ſeparatim menſam apponere, quod de Germanis Tacitus ſcribit, teſtem ſuae ſententiae poëtam proferebant. In primo enim Ulyſſeae Mentae, qui procis et Telemacho parata coena ſupervenerat, menſa propria apponitur. Sed recte negat auctor, ſatis certum hujus moris teſtimonium eſſe iſtum locum, et cauſſam affert: δύναται γὰρ ἡ Ἀθηνᾶ ἀπὸ τῆς Τηλεμάχȣ τραπέζης δαίνυσθαι. Quae verba ſic interpretor: fieri poſſe, ut ea, quae dicitur Minervae ſive Mentori appoſita menſa, menſa eſſet Telemachi: illa nempe, unde ſumeret cibum Telemachus, quoties ſeparatus a procis, ſolus vel cum amicis veris coenaret. Homeri locus a nonnullis proferri ſolitus, ut probarent, finita coena menſas non fuiſſe ſublatas, ſic habet apud poëtam Ἰλιάδ. ω.: — νέον δ' ἀπέληγεν ἐδωδῆς Ἔσθων καὶ πίνων, ἔτι καὶ παρέκειτο τράπεζα. Atque haec ſic interpretabantur: *modo a cibo ſumendo deſierat: ab edendo inquam et bibendo, et erat adhuc menſa appoſita.* τὸ ἔτι adhaerere poſteriori membro volebant. Contra legi jubet Athenaeus Ἔσθων καὶ πίνων ἔτι, καὶ π. Utrovis modo legas, vera Athenaei, falſa aliorum ſententia. Deinceps tractans auctor de Homerico δαιτὸς epitheto ἐίσῃ, varias diverſorum criticorum ſententias ita perplexe et confuſe nobis proponit, ut ea explicare non ſit nullus labor. Primo loco affertur illorum opinio, qui ἐίσας τὰς δαῖτας ἀπὸ τῆς ἰσότητος dictas autumabant. ε in principio adjectum vacat, ut in ἐέλδωρ et aliis. Sequitur ſententia Zenodoti, hisce verbis expoſita: ἐκ τȣ́των ἐπείσθη Ζηνόδοτος, δαῖτα ἐίσην τὴν ἀγαθὴν λέγεσθαι. ἐπεὶ γὰρ ἡ τροφὴ τῷ ἀνθρώπῳ ἀγαθὴ ἀναγκαῖον ἦν, ἐπεκτείνας, φησὶν, εἴρηκεν ἐίσην. Utinam liceret mihi difficultatem horum verborum diſſimulare, invitum enim et alio properantem tricae grammaticales morantur: ſed interpretationem Athenaei ſemel profeſſus exedam, quod mihi intrivi. Superior ſententia ἐίσην δαῖτα interpretabatur ἴσην, *aequalem:* quod in partes aequales δαῖτα distribuerent. Hic dicit, Zenodotum expoſuiſſe ἀγαθήν· et ait, ἐκ τȣ́-
p. 33. των ἐπείσθη, *his impulſus.* Illa quae ſunt? Nihil enim video in praecedentibus, quae Zenodotum eo impel-

lerent: aut ego artem συλλογιστικὴν non teneo. Sed erant, credo, alia in Athenaei oratione, quae nunc in excerptis nulla ſunt. Hanc primum crucem fixit nobis iſte eclogarius. Quid illa? ἐπεὶ γὰρ ἡ τροφὴ τῷ ἀνθρώπῳ ἀγαθὴ ἀναγκαῖον ἦν, ἐπεκτείνας, φησὶν, εἴρηκεν ἐίσην. Tarditatem ingenii mei neceſſe eſt confitear: nihil enim hic intelligo. Erat docendum, cur ἐίσην expoſuiſſet Zenodotus ἀγαθήν· id ego ex iſtis verbis nullus diſco. Deinde autem quae iſta eſt ἐπέκτασις; Quia, inquies, pro ἴση dixit ἐίση. Ergo eadem Zenodoti interpretatio cum ſuperiore: ergo male exponebat ἀγαθήν· nam aliud ἴσος, aliud ἀγαθός. His difficultatibus ut me liberarem, ita ſtatuebam: voluiſſe Zenodotum dici δαῖτα ἐίσην, non quaſi ἴσην, *aequalem*, ſed quaſi ἐὴν, *bonam*. ἐὺς et ἐὸς voces ſunt antiquae, idem ſignificantes atque ἀγαθὸς, notae ex poëtis. Itaque legebam: ἐπεὶ γὰρ ἡ τροφὴ τῷ ἀνθρώπῳ ἀγαθὴ, ἀναγκαῖον ὂν, ἐπεκτείνας, φησὶν, εἴρηκεν ἐίσην, id eſt, *nam quia alimentum res eſt homini bona, facta productione, quia erat neceſſe, ait Zenodotus, dixit poëta* ἐίσην. Neceſſitatem intellige metricam: non illam στεῤῥὰν θεὸν, quae ad duriſſima ſaepe trahit renitentes: grammatici dicere ſolent διὰ μέτρου ἀνάγκην. Emerſiſſe videbar mihi, et emerſeram profecto, niſi iterum demerſiſſet Euſtathius cum edita lectione conſentiens, et de hoc loco ita ſcribens: Δαὶς ἐίση ἄλλως μὲν κοινότερον ἡ ἰσόμοιρος· κατὰ δὲ Ζηνόδοτον ἡ ἀγαθὴ, ὡς ἱστορεῖ καὶ Ἀθήναιος, λέγων, ὅτι, ἐπεὶ ἡ τροφὴ τῷ ἀνθρώπῳ ἀγαθὸν ἀναγκαῖον, ἐπεκτείνας εἴρηκεν ἐίσην. ἔνθα σημειῶσαι τὸ ἐπεκτείνας, ὡς τοῦ Ζηνοδότου ἐπέκτασιν δοξάζοντος τὸ ἀντὶ τοῦ ἴσην εἰπεῖν ἐίσην. Audebimus dicere, erraſſe etiam hic Euſtathium, eo quod non Athenaeum ipſum, ſed ejus ſuppoſititium adhibuiſſet in conſilium? Tertia eſt ſententia derivantium ἐίσην ab εἶμι, *vado* vel *invado*: quia, inquiunt, primi illi agreſtes homines, cum non abundarent alimentorum copia, ſicunde apparuiſſet, quod ederent, ἀθρόον ἐπ' αὐτὴν ἰόντες βίᾳ ἥρπαζον, *impetu facto id rapiebant*. Etiam in conviviis antiquiſſimorum aliquid hujus feritatis. Jamblichus de vita Pythag.: τὸ ἀρχαῖον βαρβαρικῶς πάντες ἐπὶ ἕνα ἄρτον συνίεσαν οἱ φίλοι. Inde ἀτασθαλία dicta eſt, inquit Athenaeus, quaſi ἄτη θαλίας. Lege Euſtathium, qui hoc fuſe proſequitur. Poſtremo ad primam reditur ſententiam, et pluribus explicatur, quomodo dicatur δαὶς ἐίση, hoc eſt ἴση. Cum ait, καὶ τοῖς διαπίνουσιν ἄλεισα· καὶ γὰρ ταῦτα εἰς ἴσον χωροῦντα ἐγί-

νετο· obſcure innuit verius quam indicat vocis ἄλεισον etymum. Curioſi harum λεπτολογιῶν penſiculatius iſta expendant: nam in prima ſyllaba non eſt nihil difficultatis. Multa Euſtathius et Etymologici auctor. Poſt iſta ſequitur Zenodoti reprehenſio, qui initio Iliadis ediderit οἰωνοῖσί τε δαῖτα. Inepte: cum δαὶς hominis ſit cibus, non brutorum pabulum. Quippe voci huic denotatio ineſt τῆς ἰσότητος, ut indicat τὸ ἔτυμον· ergo non convenit brutis, ſed ſoli homini: μόνȣ ἀνθρώπȣ χωρȣ̃ντος τὸ ἴσον ἐκ
p. 34. τῆς προαιρετικῆς βίας, inquit Athenaeus. Vult dicere non habere caetera animantia virtutis aut vitii intellectum: neque vel laudem propter προαίρεσιν bonam mereri poſſe, vel reprehenſionem ob malam. Quod veriſſimum eſt: non enim conſilio agunt bruta, ſed inſtinctu. Ideo ἤθη proprie non habent, ut ait philoſophus: et jure Plinius de apibus l. XI. c. V.: *quod maxime*, inquit, *mirum eſt, mores habent:* hoc eſt, honeſti atque inhoneſti notitiam. Haec ille de apibus, de quibus et Virgilius: — *totiusque ex ordine gentis Mores et ſtudia et populos et praelia dicam.* Caeterum in feras non cadere neque iram neque beneficium, diſputat etiam Seneca. Improprie loquitur Ariſtoteles, quando illis ἤθη attribuit in Hiſtoriis ſaepe: et Epiphanius quoque de brutis loquens: εἰ δὲ καὶ ἐν αὐτοῖς ἤθη διάφορα, τὴν πρόνοιαν τȣ̃ θεȣ̃ αἰνιττόμενα. Improprie etiam Homerus, ſi ita ſcripſit, ut placet Zenodoto. Quanquam in poëta minus fortaſſe mirum: nam pari ratione Hebraei טרף uſurpant pro אכל: cum ſit κυρίως טרף *pabulum ferae, rapina partum.* Mens igitur auctoris noſtri haec. Sed quid appellat προαιρετικὴν βίαν; Prorſus hoc dictum contradictionem implicat, ut loquuntur in ſcholis: nam quid magis contrarium quam προαίρεσις τῇ βίᾳ; Niſi ſi Latinos imitatus βίαν poſuit pro δυνάμει· ut cum vires animi dicimus pro facultatibus: ſed hoc in graeco ſermone quis ferat? Equidem eruditiſſimum ſcriptorem, Athenaeum dico, nunquam ita hanc periodum concepiſſe perſuaſiſſimum habeo. Doctiores veram lectionem quaerant. Conradus quidem Gesnerus ſcribebat ἐκ τȣ̃ προαιρετικȣ̃ βίȣ. Quid ſi vero ita concinnemus? ἐκ τῆς προτέρας αὐτȣ̃ βίας, *loco prioris violentiae.* Hoc vult enim: homines initio ferarum more vitam egiſſe per rapinas et violentiam, poſtea manſuetam, aequabilem, et bonis politam moribus. Voculam ἐκ in ſaepe accipere ſcriptores Atticos, alibi dicebamus. Concludit tandem hunc ſermonem Athenaeus, et ait, propt

expoſitam modo cauſam hominum alimentis fuiſſe *δαὶς* nomen in commune inditum: ſingulorum partibus *μοῖρα*. Homerus: *Οἱ δ' ἤδη μοίρας ἔνεμον, κερόωντό τε οἶνον.* Et alibi de Eumaeo: *Καὶ τὰ μὲν ἑπταχὰ πάντα διεμοιρᾶτο δαΐζων· Τὴν μὲν ἴαν Νύμφῃσι, καὶ Ἑρμῇ, Μαιάδος υἱϊ, Θῆκεν ἐπευξάμενος, τὰς δ' ἄλλας νεῖμεν ἑκάστῳ.* Coëgit me, ut haec exponerem, interpretum error, qui planiſſimam auctoris ſententiam recte interpretari non potuerunt. Caeclus Argivus, qui inter Halieuticorum ſcriptores auctori nominatur, eſt Cicilius Suidae: qui praetermiſſum hodie in noſtris codicibus Agathoclem Athracium in hoc albo tertium numerat. Inde, cenſeo, noſtros libros emendemus.

CAPUT UNDECIMUM.

Οἱ ἐν ἀξιώμασι κείμενοι, et οἱ ἀπὸ παιδείας ἀναγόμενοι. ἱερεῖα, omnes, quibus veſcimur, carnes. Proverbium ἄθυτα ἱερὰ κατεσθίει. πρὸς οἰωνοῦ τίθεσθαι, p. 35. *vel οἰωνὸν ποιεῖσθαι. Superſtitio veterum in factis dictisque. Variorum auctorum loci illuſtrati: Athenaei aliquot emendati.*

Ait Athenaeus, piſceis olim eſſe habitos alimentum non conveniens *τοῖς ἐν ἀξιώμασιν ἥρωσι κειμένοις*, id eſt, *heroibus in dignitate conſtitutis.* Dalec. *) accepit pro *κατακειμένοις·* cui cave aſſentiaris. *κεῖσθαι* pro *menſae accumbere* purus putus barbariſmus. Quid autem eſt *cum dignitate accumbere?* Sed impulit virum doctum in errorem participium *κειμένοις*, parum ex uſu graece loquentium adjectum: nam absque ulla adjectione *οἱ ἐν ἀξιώμασιν* et *οἱ ἐν τέλει* paſſim pro magiſtratibus. Athenaeus genus hoc dicendi nove implevit. Sic cum viros doctos Graeci ſoleant *τοὺς ἀπὸ παιδείας* pari ſermonis compendio nominare: meminimus tamen pro eo legere apud Sextum Empir. *τοὺς ἀπὸ παιδείας ἀναγομένους.* Sic cum *τοὺς φιλοτίμους*, honorum ac gloriae cupidos, Graeci *τοὺς ἀπὸ δόξης* dictitent: Chryſoſtomus pleniore periphraſi *τοὺς ἀπὸ δόξης ὄντας.* Hom. XXVIII. in Acta: *οἱ ἀπὸ δόξης ὄντες κενῆς*

*) [vertens: — *cum gravitate et dignitate accumbentibus.*]

ἀμφοτέρων περιγεγόνασι. Obſervamus, graecos ſcriptores *ἱερεῖα* appellare non ſolum victimas, quae vere *ἱερεύονται*, et in ſacrificiorum uſum mactantur: verum omnia, quaecunque ad comedendum jugulantur, animalia. Satis conſtat tam ex ſacris quam aliis literis, primis temporibus, ignota hominibus carnium manducatione, tantum in honorem numinis mactari ſolitas hoſtias. Piguit poſtea mortales olerum et *τῆς ἀπύρου τροφῆς·* itaque cepere etiam ipſi carnibus veſci: ſed parce initio et fere nonniſi ſalitis. Juvenalis: *Sicci terga ſuis rara pendentia crate Moris erat quondam feſtis ſervare diebus, Et natalitium cognatis ponere lardum, Accedente nova, ſi quam dabat hoſtia, carne.* Nunquam autem ullum animal in proprios uſus mactabant, quin ejus aliquam partem deo conſecrarent adolendam. Qui ſecus facerent, proverbio notati: *ἄθυτα ἱερὰ κατεσθίει.* Quod de homine impio improboque ſolitum dici. Factum hinc, ut, quodcunque animal in cibum mactarent, *ἱερεῖον* vocarent. Sic Galenus carnem definit *τὴν ἐπὶ τῶν ἱερείων ἐσθιομένην·* quae deſcriptio, niſi ita, ut diximus, ſumas vocabulum *ἱερείων*, ridicula eſt. Xenophon Aſcenſ. Cyri l. IV.: *ἐνταῦθα εἶχον πάντα ἐπιτήδεια, ὅσα ἐστὶν ἀγαθὰ, ἱερεῖα, σῖτον, οἶνους παλαιούς.* L. V.: *ὅθεν κατιόντες τινὲς καὶ ἱερεῖα ἐπώλουν ἡμῖν, καὶ ἄλλα, ὧν εἶχον.* L. VI.: *καὶ πλοῖον ἐξ Ἡρακλείας ἧκεν ἄλφιτα ἄγον, καὶ ἱερεῖα, καὶ οἶνον.* Theopompus: *τοσαῦτα δὲ κρέα τεταριχευμένα παντοδαπῶν ἱερείων, ὡς σωροὺς αὐτῶν γενέσθαι.* Polybius l. II.: *πλείστων ὑϊκῶν ἱερείων κοπτομένων ἐν Ἰταλίᾳ, διὰ τὰς εἰς τοὺς ἰδίους βίους καὶ τὰς εἰς τὰ στρατόπεδα παραθέσεις.* L. VI.: *αὐτός τε τοὺς θεράποντας εἱστία, καὶ τοῖς φυλάττουσιν ἱερεῖα καὶ στεφάνους, ἅμα δὲ τούτοις οἶνον ἐξαπέστειλε.* His in locis et aliis ſexcentis apud hiſtoricos ac medicos *ἱερεῖα* ſunt ani-
p. 36. mantes, quarum veſcimur carnibus, non quod putant interpretes: qui fere inobſervantia hujus rei aut ſacrificia comminiſcuntur, quae nulla ſunt, aut alios errores errant non ferendos. Atqui non aliter veteres grammatici illud Homeri interpretantur, *ἐπεὶ οὐχ ἱερήϊον, οὐδὲ βοείην,* recteque notant iidem, *ἱερεῖα* dici *ἁπλῶς τὰ θρέμματα,* pecudes, et quaecunque eſui ſolent eſſe mortalibus, ſed ineptum eſt, quod adjiciunt iidem, haec *ἱερεῖα* ſic eſſe appellata *παρὰ τὸ ἵεσθαι τὴν ἐρέαν·* quaſi alia ſit vocis *ἱερεῖον* in ſacris origo, alia, cum *ἁπλῶς* pro comedendis carnibus ſumitur. Tanta ſaepe eſt in hoc genere hominum morum antiquorum ignoratio. Sic accipe, cum negat hoc loco Athenaeus, viſam antiquis parum convenientem heroïbus *τρο-*

φὴν τὴν τῶν νεογνῶν ἱερείων, id eſt, *tenerarum animantium carnes.* Verum non eſt, quod iſta vertens *) fingit Dalecampius, tenellos animalium pullos non mactari apud Homerum: mactantur enim, ſed ad ſacrificia, non ad heroum epulas. Ἰλιάδ. γ.: *Οἴσετε δ' ἄρν', ἕτερον λευκὸν, ἑτέρην δὲ μέλαιναν.* Non igitur ſatis fideliter expreſſa Athenaei ſententia: at vox *ἱερεῖον* hic quidem recte expreſſa: alibi non recte, ut l. IV. monemus. L. VII.: *εὐσηπτότερα τὰ νύκτωρ θυόμενα ἱερεῖα.* Interpretes: *putreſcunt celerius, quae noctu mactantur hoſtiae.* Vertendum: *quae noctu mactantur animalia.* Galenus *ζῶον* et *ἱερεῖον* pro eodem uſurpat nullo diſcrimine, ut l. II. de temper.: *ἀλλὰ καὶ εἰ νέον ἱερεῖον εἴτ' ἐσθίειν ἐθέλοις, εἴτ' ἀνατεμὼν σκοπεῖσθαι, μυξώδη μὲν καὶ πλαδαρὰν εὑρήσεις τὴν σάρκα· τὸ ὀϛῶδες γένος ἅπαν ἄρτι πηγνυμένῳ τυρῷ ἐμφερές· ὥϛε μηδὲ φαγεῖν ἡδέα δι' ὑπερβάλλȣσαν ὑγρότητα τῶν νεογνῶν ζώων εἶναι τὰ σώματα.* Ait deinde auctor: *Ἑκάϛῳ δὲ τῶν δαιτυμόνων παρ' Ὁμήρῳ παράκειται.* Sed vitii locus ſuopte indicio manifeſtus: deeſt enim velut baſis, cui inſiſtat verbum *παράκειται.* Conabar aliter paulo implere, quod videbam deeſſe: nunc ſequor membranas, et ſcribo: *παράκειται ποτήρια. παντὶ γ.* Sequentia verba Athenaei, *καὶ ταῦτα ἔπρασσον πρὸς οἰωνȣ̃ τιθέμενοι,* pluribus explicantur ab Euſtathio, cujus propterea locum huc transferemus: *Ἰϛέον, ὅτι τὸ ȣ̓́τω τȣ̀ς κρατῆρας ἐπιϛέφεσθαι, ὡς διὰ τȣ̃ ποτȣ̃ ἐπιϛεφανȣ̃σθαι, καθά φησιν Ἀθήναιος, ἔπρασσον οἱ παλαιοὶ πρὸς οἰωνȣ̃, φησὶ, τιθέμενοι, τȣτέϛιν οἰωνιζόμενοι. ἦν δὲ ἴσως τὸ οἰώνισμα εἰς ἐντελὲς εὐδαιμονίας σύμβολον καὶ πληρέϛατον. ὅπερ ἀπ' ἐναντίας τῇ κενεαγγίᾳ ἐϛί. τὸ γὰρ, ὡς ἐῤῥέθη, ἐπιϛεφὲς κυκλώματι ἔοικε σφαιροειδεῖ. τὰ δὲ τοιαῦτα σχήματα καὶ τέλειά ἐϛι καὶ πολυχώρητα, καὶ διὰ τȣ̃το προσφυῆ τῷ εἰρημένῳ οἰωνίσματι τῷ ἐπὶ βίῳ εὐδαίμονι.* Quia putarunt veteres, et dicta et facta omen habere, id cavebant ſumma cura, ne in factis ſuis dictisve ineſſe aliquid ominoſum videretur. Quare multa ſunt in utraque lingua dicendi genera, multa item priſca ſunt inſtituta, quorum cauſſa aliunde quam ab hac ſuperſtitione peti non debet: quod facit recte hic Athenaeus, et Jamblichus rationem explicans ſymboli Pythagorici, *Ἄρτον μὴ καταγνύναι, οἱ δὲ,* inquit, *ὅτι ȣ̓ δεῖ οἰωνὸν ποιεῖσθαι τοιȣ̃τον, ἀρχόμενον καταγνύντα καὶ συντρίβοντα.* p. 37.
Ait, exiſtimaſſe quosdam, ideo Pythagoram vetuiſſe

*) [*ὡς ȣ̓δὲ — ἱερείων. quemadmodum nec unquam tenellos animantium pullos mactant* (heroës). Dalech.]

panem frangere, quia omen res haberet, cum coenam inchoës, frangere aliquid et comminuere. B. Chryſoſtomus in epiſt. ad Hebr., poſtquam magnifice paupertatem dilaudaſſet, τάχα τινὲς, inquit, καὶ οἰωνίζονται τῶν ἀκούοντων, ἐκ ἀπιςώτοσαν τὸ [ſic]· τοσαύτη γὰρ τῶν χρημάτων ἡ τυραννὶς, ὡς μηδὲ μέχρι ῥημάτων αὐτῆς τὴν παραίτησιν φέρειν, ἀλλὰ κ' οἰωνίζεσθαι ταύτην. Idem alio loco ejus commentarii: τάχα τινὲς κ' οἰωνίζονται καὶ γελῶσι. Significat Chryſoſtomus, vulgus imperitum ſermones de re, quam deteſtabatur, cujusmodi eſt paupertas, mali ominis loco habuiſſe. Affinis et fere eadem ſuperſtitio eſt, quam obſervamus l. V. c. XII. οἰωνίζεσθαι, πρὸς οἰωνὲ τίθεσθαι, et οἰωνὸν ποιεῖσθαι, parum differunt. Vide et l. ſequ. c. II. Locos Homeri ab Athenaeo hic allatos et expoſitos apud ipſum poëtam leges ſaepe paulo ſcriptos aliter: nam poëtae verbis ſua vel ſubſtituit, vel inſerit ſolens more ſuo Athenaeus. Atque hoc diligenter in hoc auctore eſt obſervandum. Quod ait, καί τις δὲ δείδεκτ' Ἀχιλῆα, reſpicit libri IX. locum, ubi Ulyſſes Πλησάμενος οἴνοιο δέπας δείδεκτ' Ἀχιλῆα. Caeterum interpretationes Athenaei Homericorum verborum aut dictorum deſcriptas ſaepe pluribus reperias in Euſtathii Commentariis: lector ſtudioſus conferat, nec poenitebit operae: nobis in his diutius haerere non eſt animus.

Caput Duodecimum.

Poëtae virtutis quondam magiſtri. διατριβὴν παρέχειν. *Anagallis grammatica.* ἀσέλγεια, *et in ea voce Baſilii mirum acumen.* τραχηλισμοὶ *pila ludentium.* Φαινίνδα *et* ἐφετίνδα *unde dicantur. Cos inſula deorum patria.* πέρας κάλλες, *ſumma pulchritudo.* ἀποδύεσθαι *et* συναποδύεσθαι.

Poëtas initio fuiſſe temperantiae atque omnium virtutum magiſtros, multi e veteribus ſcriptoribus teſtantur. Athenaeus quidem, Σῶφρον δέ τι, inquit, τὸ τῶν ἀοιδῶν γένος, καὶ φιλοσόφων τάξιν ἐπέχον. Scholiaſtes quoque vetus Homeri Ὀδυσσ. γ. verbis paene iisdem: τὸ ἀρχαῖον οἱ ἀοιδοὶ φιλοσόφων τάξιν ἐπεῖχον. Multa in hanc ſententiam Strabo l. I. Γεωγρ. et Quintilianus l. I. c. X. Pro-

pterea poëtae olim *σοφοὶ* et *σοφιϛαὶ* dicti. Pindarus Iſthm.
ode V.: *μελέταν δὲ σοφιϛαῖς Διὸς ἕκατι πρόσβαλλον σεβιζό-
μενοι.* Enarrator illius: *σοφιϛὰς καὶ σοφὰς ἔλεγον τὰς ποι-
ητάς.* Vide Clement. Alex. Strom. l. I. *διατριβὴν παρ-
έχειν ἡδεῖαν* non eſt, quod putavit Dalec. *), ſed oble-
ctare aliquem, et facere, ut hilariter ac jucunde tempus
transigat: paſſim apud Strabonem, Plutarchum et alios
διατριβὴ pro *τέρψις* et *ψυχαγωγία*. Non multo poſt eodem
ſenſu *τὰ πρὸς ἀνάπαυσιν προφέρων*· potius, ut in mem-
branis, *προσφέρων*. Interdum *διατριβὴν παρέχειν* ſigni-
ficat, non, ut hoc loco, alium oblectare, ſed riſum ali-
cujus tollere, et dictis urbanorum hominum facere ſe
obnoxium. Plutarchus in Pericle: *Οὐ μὴν ἔλαθεν ὁ Δά-* p. 38.
*μων τῇ λύρᾳ παρακαλύμματι χρώμενος, ἀλλ' ὡς μεγαλο-
πράγμων καὶ φιλοτύραννος ἐξωστρακίσθη καὶ παρέσχε τοῖς
κωμικοῖς διατριβήν*· in Timoleonte: *οἱ ἐν Ῥηγίῳ Καρχη-
δόνιοι χαλεπῶς φέροντες ἐν τῷ καταστρατηγῆσθαι, διατριβὴν
τοῖς Ῥηγίνοις παρεῖχον, εἰ Φοίνικες ὄντες ὀκ ἀρέσκοιντο τοῖς δι'
ἀπάτης πραττομένοις*· in Lucullo: *Λάκελλος παρὰ τὸν ποτα-
μὸν ἐν πεδίῳ μεγάλῳ καταστρατοπεδεύσας, παντάπασιν μικρὸς
ἐφάνη Τιγράνῃ, καὶ τοῖς κολακεύασιν αὐτὸν διατριβὴν παρεῖ-
χεν.* Agallis, Corcyraea grammatica, cujus meminit
mox Athenaeus, non aliter nominatur in manu exaratis
libris: Suidae tamen *Ἀνάγαλλις* dicitur, ubi mendi ſuſpi-
cionem tollit ſeries literarum. Fieri poteſt, ut anagallidi
herbae fuerit cognominis: ſicut Cicero ciceri, Piſo piſo,
Lentulus lenti, Thermus *θέρμῳ*, alii aliis vel herbis vel
leguminibus. Quemadmodum igitur planta haec aliis
ἄγαλλις, aliis *ἀνάγαλλις* appellabatur, teſte Heſychio, ſic
et mulier Agallis eadem et Anagallis. Scribendum mox,
ut ne ſit clauda oratio: *Δικαίαρχος μὲν Σικυωνίας, Ἵππα-
σος δὲ Λακεδαιμονίας ταύτην τε καὶ τὰ γυμνάσια πρώτας*· ſup-
ple *φησὶν εὑρεῖν*. Poteſt etiam ſic: *ταύτης τε καὶ τῶν γυμνα-
σίων πρώτοις*· nempe *τὴν εὕρεσιν ἀνατίθησι.* Prior emenda-
io placet magis. Juvenis ille, a quo divelli Chaerephanes
non poterat, cum tamen alloqueretur eum nunquam. im-
pudicus fuit et muliebria pati ſolitus: nam hoc ſignificat *ἀ-
σελγής*, non *petulantiam*, ut verſum perinepte [a Dalech.].
Omnino ea voce defoedam aliquam et *παρὰ φύσιν* Vene-
rem intelligi, conſtat ſatis: etſi, quid proprie ſit *ἀσέλγεια*,

*) [— *εἶτα* — *ἐπινοιῶν*. — deinde ſuae conſuetudinis ac praeſen-
tiae jucunditate ab improbis cogitationibus mentem averteret.
Dalech.]

varie explicant antiqui grammatici: ex quorum libris et Strabonis duodecimo origo vocis nota eſt. At ſanctiſſimus pater Baſilius miram hujus dictionis etymologiam commentus eſt. Scribit enim in Aſcet. ἐρωτήσει LXVII.: ὡς εἶναι τὴν ἀσέλγειαν διάθεσιν μὴ ἔχουσαν ἢ μὴ φέρουσαν ἄλγος ἀσκητικόν· ὥσπερ καὶ ἀκρασία ἐστὶν ἡ μὴ σχοῦσα κράτος κατὰ τῶν ἐνοχλουσῶν ἡδονῶν. Vult dici ἀσελγῆ quaſi ἀαλγῆ eum, qui prae luxu et mollitie ferre nequeat ἄλγος ἀσκητικὸν, id eſt, labores vitae aſceticae, ſive eorum, qui in ſtadio pietatis et virtutis ſe exercent. Miram plane notationem, ſed quam praeter cenſentis auctoritatem nihil tueatur. Huic igitur ἀσελγεῖ juveni Chaerephanes παρηκολούθησεν, hoc eſt, illum adſectabatur, quod jure juvenis indignabatur: nam etſi erat impudicus, videri tamen honeſtus volebat, quod per Chaerephanem illi non licebat. Ulpianus l. LXX. ad edict. *Tenetur hoc edicto de injuriis, ſi quis eorum quem appellavit adſectatusve eſt.* Mox: *Adſectatur, qui tacitus frequenter ſequitur: adſidua enim frequentia quaſi praebet nonnullam infamiam.* Pilae luſum commendat auctor maxime propter τὸ κατὰ τοὺς τραχηλισμοὺς ῥωμαλέον, id eſt, cervicis agitationes vehementes et crebras. Proprie artis palaeſtricae aut gymnaſticae verbum eſt τραχηλίζειν· inde ad pilae luſum transfertur venuſte. Galenus hoc explicat pluribus: ὅταν γὰρ, inquit,
p. 39. συνιστάμενοι πρὸς ἀλλήλους καὶ ἀποκωλύοντες ὑφαρπάσαι τὴν μεταξὺ διαπονῶσι, μέγιστον αὐτὸ καὶ σφοδρότατον καθίσταται πολλοῖς μὲν τραχηλισμοῖς, πολλαῖς δ' ἀντιλήψεσι παλαιστικαῖς ἀναμεμιγμένον, ὥστε κεφαλὴν καὶ αὐχένα πονεῖσθαι τοῖς τραχηλισμοῖς. Falſa vero et abſurda eſt vocis phaeninda quae ſtatim ſequitur, notatio. Ita enim ſcriptum: ἐκαλεῖτο δὲ Φαινίνδα ἀπὸ τῆς ἀφέσεως τῶν σφαιριζόντων. Phaeninda, inquit, nomen invenit ἀπὸ τῆς ἀφέσεως. Qui hoc putidius? Nam quid ſimile unica litera excepta? Se non ita fatuus Athenaeus, ut hoc ſaltem probabile putaret: non ita inconſultus, ut in literas referret. Lego ἐκαλεῖτο δὲ ἐφετίνδα ἀπὸ τῆς ἀφέσεως (vel ἐφέσεως) τῶ σφ. Euſtathius: ἐφετίνδα λέγεται παρὰ τοῖς παλαιοῖ ὅταν ἄλλῳ προδείξαντες τὴν σφαῖραν ἄλλῳ ἐφῶσιν. Scrib idem alio loco, Φαινίνδα derivaſſe veteres ἀπὸ τῆς φενα κίσεως· quod etſi videtur abſurdum, quia tamen nihil ta a ratione alienum fingi poteſt, quod auctorem non inve nerit, poteſt ſcribi: ἐκαλεῖτο δὲ Φαινίνδα ἀπὸ τῆς φενακι σεως. Sequitur: ὅ, τε εὑρετὴς αὐτοῦ, ὥς φησιν Ἰόβας. M lius libri, qui ſcribunt ἢ ὅτι εὑρετὴς αὐτ. Eſt enim diver

nominis notatio a ſuperiore. In verſu Antiphanis ſcribe *Φαινίνδα παίζων ἤει ἐς Φαινεςίε*, non *ἤεις*, propter metrum: neque *ἐν*, ſed *ἐς* aut *εἰς*, ut *ἐς διδασκάλε φοιτᾶν*. At ponere *ἐν* pro *εἰς*, Dorum eſt, non Atticorum. Damoxenus, poëta comicus, cum ait mox de Co inſula, *θεὲς γὰρ φαίνεθ' ἡ νῆσος φέρειν*, videtur deos appellare homines Coos, qui virtute ſua coelum ſibi aperuerunt. Sic propter Bacchum et Herculem dictae olim Thebae *θεὲς φέρειν*, ut eſt apud Dicaearchum. Con inſulam magnos aliquot tuliſſe viros, teſtis hiſtoria. Cous quippe Hippocrates, qui vir, ſi quis unquam mortalium, veteri dicto fidem fecit: homo homini deus. Natus ibidem et Ptolemaeus Philadelphus, immortali memoria princeps digniſſimus. Mox lego et ſuppleo, non ex libris, ſed ex ingenii coniectura: — *ἡ δὲ δὴ εὐρυθμία, Τό τ' ἦθος, ἥ τε τάξις, ἥτε χάρις ὅση Ἐν τῷ τι πράττειν ἢ λέγειν ἐφαίνετο.* Et quae mutamus in edita lectione, et quae de noſtro adjicimus, ſperamus aequis lectoribus probatum iri. Legimus etiam *Πέρας ἐςὶ κάλλες, ἄνδρες*, non *Πέρας ἔτι*. Graeci ut ſummam pulchritudinem aut temperantiam denotent, *ὅρος ἐςὶ κάλλες* aut *σωφροσύνης* ſolent dicere: ſic accipitur hic *τὸ πέρας*. De Cteſibio, ſphaeriſta inſigni, ſcribit Athenaeus: *καὶ πολλοὶ συναπεδύοντο αὐτῷ*, id eſt, et multi cum eo ſe exercebant, atque in pilae luſus certamen cum ipſo deſcendebant. Etſi proprie *ἀποδύεσθαι* id ſignificat, quod expreſſit Dalecampius *), tamen illae ambages ſunt et inutiles et ineptae: nam a conſequenti *ἀποδύεσθαι* eſt exercere ſe, *συναποδύεσθαί τινι, in arenam cum aliquo deſcendere.* Frequens verbum in ore Atticorum hominum.

Caput Decimum Tertium.

Emendati aut illuſtrati aliquot loci ex Homero. Saltationes Phaeacum. ληκεῖν. ὁπλοποιΐα. ὁμαςτῆ. Athenaei mos in deſcribendis veterum auctorum locis. Xenodamus et Pindarus. Athenaei μνημονικὸν ἁμάρτημα. p. 40.

Quaecunque Athenaeus multis hujus libri paginis de moribus et inſtitutis heroum Homericorum diſputat, vi-

*) [*veſtem exuere.*]

dentur omnia ex eo Dioscoridis libro deſumpta, de quo cap. VIII. diximus. Sed quae fuſius a primo auctore erant expoſita, in pauca verba noſter contraxit. Fruſtra vero iſta legat, aut ſperet poſſe intelligere, cui notum probe Homeri utrumque poëma non fuerit. Quod cum neglectum ſit, ut res arguit, ab interpretibus, mirari nemo debet, multa ipſos in hoc argumento et ignoraſſe et peccaſſe. Exemplo illa ſunto, quae de variis ſaltationibus apud poëtam auctor hic commemorat. Ait igitur Athenaeus: *Οἱ Φαίακες δὲ παρ' Ὁμήρῳ καὶ ἄνευ σφαίρας ὠρχοῦντο.* Viris doctis, qui iſta ſunt ante nos interpretati *), nulla in iſtis verbis menda ſuboluit. Nobis latere ulcus videtur: nam cum duorum generum ſaltationes Phaeacibus poëta tribuat, cum pila, et ſine pila, non dubitamus, aut utriusque ſaltationis mentionem feciſſe Athenaeum, aut, ſi alterius tantum, ejus potius, quae cum pila exercebatur. Nam quid novum aut mirum, ſaltaſſe Phaeacas absque pila? Quin tu potius, dicat aliquis, quod et difficilius, et rarius, et auditu jucundius, id narra: pila ſimul luſiſſe Phaeacas et ſaltaſſe. Quare ita ſcribimus: *καὶ ἄνευ σφαίρας καὶ μετὰ σφαίρας ὠρχοῦντο.* Emendationem confirmant ſequentia verba, quae ad ſaltationem pertinent *τὴν μετὰ σφαίρας.* Ejus deſcriptionem habes apud ſummum vatem Ὀδυσσ. Θ. Ibi reperies Ταρφέ' ἀμειβομένω, quae verba exponit hoc loco Athenaeus. Ibi eſt etiam vox *ληκεῖν*, de qua ſic noſter: *ἄλλων ἐφεστώτων καὶ ἐπικροτούντων τοῖς λιχανοῖς δακτύλοις, ὅ φησι ληκεῖν·* hoc eſt: *aſtantibus aliis, et digitis indicibus plauſum cientibus, quod poëta dicit ληκεῖν.* Homerus: — *κοῦροι δ' ἐπελήκεον ἄλλοι, Ἑστaότες κατ' ἀγῶνα· πολὺς ὑπὸ κόμπος ὀρώρει.* Cur placeat auctori, *ληκεῖν* eſſe *κροτεῖν τοῖς λιχανοῖς δακτύλοις*, manus alterius indice digito, quem *λιχανὸν* vocant Graeci, palmam alterius tundere, neque video equidem cauſſam, neque puto ullam eſſe. Nam *ληκεῖν* Ionicum eſt pro *λακεῖν.* Hoc autem manifeſte factitium verbum eſt, ut *κτυπεῖν, δουπεῖν, ψοφεῖν, σμαραγεῖν, κελαρύζειν, φλοῖσβος*, et alia multa. Monſtri ſimile eſt, quod de verbo *λιχάζειν* fingit iſto loco eruditiſſ. Dalecampius **). Subjicit auctor: *καὶ ἐν τῇ ὁπλοποιΐᾳ δὲ παιδὸς κιθαρίζοντος*

*) [Apud Homerum Phaeaces absque pilae luſu ſaltabant. *Dalech.*]

**) [— alis adſtantibus, et indicibus digitis applaudentibus, quod *λιχάζειν* vocat. *Dalech.*]

ἄλλοι ὁμαρτῇ μολπῇ τ' ὀρχηθμῷ τε ἔσκαιρον. Quae ita vertes: *et in armorum fabricatione puero citharam pulſante alii confertis manibus cum cantu et ſaltatione pedes agitabant.* Poëta ſunt verba Ἰλιάδ. σ.: Τοῖσιν δ' ἐν μέσσοισι πάϊς φόρμιγγι λιγείῃ Ἱμερόεν κιθάριζε, λίνον δ' ὑπὸ καλὸν ἄειδε Λεπταλέῃ φωνῇ· τοὶ δὲ ῥήσσοντες ὁμαρτῇ Μολπῇ τ' ἰύγμῷ τε (Athenaeus legit ὀρχηθμῷ τε) ποσὶ σκαίροντες ἕποντο. Quis neſcit, hanc iſtius rhapſodiae partem peculiari nomine Ὁπλοποιΐαν e re ſolitam appellari? Tamen interpretes *) longe aliter eam vocem accepere etiam paulo poſt, prorſus viris doctis indigno errore. In prioribus editionibus erat ſcriptum ἄλλοι δ' ἐν μανίᾳ, idque probatum interpretibus **). Nos ex ipſo fonte ſcripſimus ἄλλοι ὁμαρτῇ. Miramur tamen, aliter in omnibus MSS. haberi. Sed non dubitamus, verum eſſe, quod jam nobis venit in mentem. Nam Athenaeum ſcripſiſſe cenſemus ἐν ἁρμονίᾳ· unde illa inſana lectio ἐν μανίᾳ fluxit, poſteaquam ſemel vocis ἁρμονίᾳ ſyllaba prima fuit deperdita et intercepta. Solet auctor, cum veterum poëtarum locos deſcribit, obſcuriores voces interdum omittere, aut notioribus commutare. Sic igitur pro ὁμαρτῇ, quam dictionem varie interpretantur veteres magiſtri, dixit ἐν ἁρμονίᾳ, aut σὺν ἁρμ., quo etiam modo explicat τὸ ὁμαρτῇ antiquus poëta ſcholiaſtes. Turnebi editio pro ἔσκαιρον legit εὐκαίρουν, *operam dabant.* Non aſſentior, et omnino rectum eſt, quod edidimus: uſurpat enim poëta verba, ut indicavimus. Hyporchematicae poëſeos et ſaltationis auctores duos fuiſſe Athenaeus ſcribit, Xenodamum et Pindarum: de utroque plura in l. de muſ. Plutarchus, atque inter alia haec: ἄλλοι δὲ Ξενόδαμον ὑπορχημάτων ποιητὴν γεγονέναι φασὶ, καὶ οὐ παιάνων, καθάπερ Πρατίνας. καὶ αὐτοῦ δὲ τοῦ Ξενοδάμου ἀπομνημονεύεται ᾆσμα, ὅ ἐστι φανερῶς ὑπόρχημα· κέχρηται δὲ τῷ γένει τῆς ποιήσεως ταύτης καὶ Πίνδαρος. Xenophontis locus prolixe ab auctore deſcriptus initio ſexti Ἀναβ. legitur: non autem l. VII., quo tamen rejicit nos Athenaeus: nam convivium apud Seutham regem eo libro deſcribitur. Sed de auctoris hujus memoria alio loco plura. Illud vere ab eo dictum ab interpretibus peſſime acceptum: poëtam in Hoplopoeïa ſolemnitati nuptiarum tibias admovere. Sic poë-

p. 41.

*) [Dalech. vertit *bellicam ſaltationem.*]

**) [alii tanquam inſanientes. *Dalech.*]

ta illa, quam ante diximus, rhapſodia: Κῆροι δ' ὀρχηςῆρες ἐδίνεον· ἐν δ' ἄρα τοῖσιν Αὐλοὶ φόρμιγγές τε βοὴν ἔχον.

Caput Decimum Quartum.

Libationes ſuper linguis: ἐπιλείβειν. *Eratoſthenis emendatio Homerici loci rejecta. Phaeaces diis chari. Mos inferendi matulas in triclinia, et capitibus illidendi. Plauti et Demoſthenis loci illuſtrati.* λακκοπρωκτία· ἀμίδος ὄνομα *pro* ἀμὶς. *Veterum* αὐτοδιακονία. *Homerus contra magni viri criminationem defenſus.* Λιταί.

Homerici heroës, ait Athenaeus, σπένδεσι καὶ ἐπὶ ταῖς γλώσσαις ἐκ τῶν δείπνων ἀπιόντες, id eſt, *ſoliti facere libationes ſuper linguis, cum e convivio diſcederent.* Linguas intellige, quas Mercurio adolebant veteri inſtituto. Docti vertunt *) ἐπὶ γλώσσαις *ob linguae commercium:* neque enim meminerant verſiculi iſtius maximi vatum: Γλώσσας δ' ἐν πυρὶ βάλλον, ἀνιςάμενοι δ' ἐπέλειβον. Quid eſt ἐπιλείβειν, niſi σπένδειν ἐπὶ γλώσσαις; Non probo Erato-
P. 42. ſthenis emendationem paulo poſt commemoratam Homerici hujus verſus: Ἢ ὅταν εὐφροσύνη μὲν ἔχῃ, κακότητος ἀπέσης. Probo, ut editum eſt in noſtris libris hodie: Ἢ ὅταν εὐφροσύνη μὲν ἔχῃ κάτα δῆμον ἅπαντα. Eleganter et plane ὁμηρικῶς pro κατέχῃ δῆμον ἅπαντα. Phaeacas diis charos fuiſſe, ex Nauſicrate auctor ſcribit. Poëta iſte fuit comicus, non ſemel Athenaeo nominatus. Sed cur in hac re alius teſtimonio potius, quam Homerico utitur? Nam in VII. Ulyſſ. gloriatur Alcinous, non ſolum amicos, ſed etiam cognatos diis eſſe Phaeacas ſuos: ἐπεί σφισιν ἐγγύθεν εἰμὲν, inquit ille. In deſcriptione πεττείας procorum praeferunt libri quidam, non καὶ κλήρε μὲν τὸν λαχόντα, ſed καὶ κληρεμένων τὸν λαχόντα. Alii καὶ κλήρῳ μὲν τὸν λαχόντα. Utrumque dicunt Graeci, et κλήρῳ λαχεῖν, et λαγχάνειν κληρέμενον. Deinde ſcribe ex Euſtathii melioribus libris ἐκκρέσειε πρόσω τὴν ψῆφον Πηνελόπην. Et ſtatim pro ἐντεῦθεν βαλεῖν τὴν ἑτέραν ſcripti

*) [Vertit Dalechamp.]

quidam τὴν ἑαυτȣ̃. Turnebi editio τῇ ἑτέρᾳ. Deinde iterum ex Euſtathio ſcribe τὸν δ' Εὐρύμαχον πλείστας εἰληφέναι νίκας ταύτῃ τῇ παιδιᾷ. In editis deſideratur τὸ νίκας, vox prorſus neceſſaria. Durum eſt, quod ſequitur, καὶ εὔελπιν εἶναι τῷ γάμῳ, pro magna in ſpe eſſe, ducturum ſe Penelopen. Euſtathius ſic: εὔελπιν εἶναι, ἐπίδοξον ὄντα λαβεῖν τὴν βασίλειαν. Fuit ille Graecorum ſane quam turpis et deſoedus mos, quem tangit auctor hisce verbis: ὡς καὶ τὰς ἀμίδας ἀλλήλοις περικαταγνύναι. Aderant illis convivantibus inter alia inſtrumenta perditi luxus etiam matulae. Has ſaepe, ubi incaluiſſent, in capita invicem ſibi illidebant. Tale illud Demoſthenis: ἐνεȣ́ρȣν τε ἡμῖν καὶ τὰς ἀμίδας κατεῤῥήγνυον. Ita legitur hic locus apud Euſtathium. Eſt autem petitus ex ea ſummi oratoris, quae actionem injuriarum continet adverſus Cononem. Plautus Captiveis: — *niſi qui colaphos perpeti Potis paraſitus, frangique aulas in caput.* Propterea dicti alii paraſiti apud eundem feſtiviſſimum poëtam *duri capitones:* quae tamen verba doctiſſimi viri expoſuerunt longe aliter et plane mirifice. Mos autem inferendi in triclinia matulas a Sybaritis, gente infami et omnis generis luxus magiſtra, ortum habuit, narrante Athenaeo l. XII. Aeſchyli et Sophoclis deſcripti verſus hoc loco ea ſunt inter ſe ſimilitudine, ut alterum alterius inſtitiſſe veſtigiis, natu minorem videlicet grandioris, negari non poſſit. Quod mirum ei non videbitur, qui apud Clement. et Euſeb. τὰ περὶ κλοπῆς veterum Graeciae ſcriptorum legerit. In primo Sophocleo ἀμφὶ θυμῷ valet ἀμφ' ἐμοὶ, ut ex comparatione Aeſchylei conſtat. Mihi videbatur σκληρὰ φράσις, et genio Sophoclis ȣ̓ πρέπȣσα· ſed non aliter ſcriptum inveni apud Euſtathium 'Οδ. ρ. Noli vero putare, cum ſcribit Athenaeus, Εὔπολις τὸν πρῶτον εἰσηγησάμενον τὸ τῆς ἀμίδος ὄνομα ἐπιπλήττει, de nomine ἀμὶς loqui auctorem, et eo, qui primus id nomen excogitavit pro ȣ̓ράνῃ. Non de vocabulo, ſed de re ſenſit Eupolis: hoc eſt, de eo, qui primus inter pocula matulam popoſcit. Ita p. 43. interpretor in ejus verſu: τίς εἶπεν ἀμίδα πάμπρωτος. Sic erit illud verum: Πολλήν γε λακκοπρωκτίαν ἐπίσαιθ' ἡμῖν εὑρών· ubi perperam editum ἐπίσταθ' ἡμ. pro ἐπίσαιτο. Sciat, inquit, ille, qui primus morem τȣ̃ ἐπιπίνειν, hoc eſt, poſcendi majoribus poculis finita coena, et in triclinia matulas inferendi exemplum dedit, ſe inveniſſe et εἰς τὸν βίον invexiſſe magnam obſcoenitatem et turpitudinem. λακκοπρωκτίαν, facta ad Laconum nomen alluſione, dixit

pro εὐρυπρωκτίαν. Quod notum quid ſit, et quibus competat proprie: hic non aliud, quam quod diximus, ſignificat. Ut redeam, unde ſum digreſſus, hoc ita verum, ſi Eupolidis reprehenſionem ſic accipiamus, ut ante diximus. At illi, qui nomen tantum ἀμίδος invenit primus, quae poteſt jure exprobrari εὐρυπρωκτία; Igitur in ſuperioribus Athenaei verbis τὸ τῆς ἀμίδος ὄνομα more Atticorum poſitum pro τὴν ἀμίδα· ſicut τὸ Θηβαίων ὄνομα apud Aeſchinem pro Thebani: *Romanum nomen* apud Livium pro Romani, et his ſimilia. Morem aſſidendi menſae, non accumbendi, ab Alexandro Magno fuiſſe aliquando uſurpatum, refert Athenaeus, et hiſtoriam addit: τετρακοσίας ἄν ποτε ἡγεμόνας ἑςιῶν ἐκάθισεν ἐπὶ δίφρων ἀργυρῶν, *quadringentos duces cum aliquando exciperet convivio, ſuper argenteis ſedilibus ſedere eos fecit.* Euſtathius numerum hic poſitum mire amplificat: λέγεται, ὡς καὶ Ἀλέξανδρός ποτε εἰς ἑξακισχιλίας ἡγεμόνας ἐκάθισεν ἐπὶ δίφρων ἀργυρῶν. Pro quadringentis ait ſex millia. Invenimus etiam nos in quibusdam MSS. loco vocis ἑςιῶν ſic, εἰς ϛζ, hoc eſt, *ſexies mille et ſeptem.* Demiror, unde haec tanta librorum diverſitas: nam mutatione magna opus, ut duae iſtae lectiones concilientur. Porro veriſſimum eſt, quod obſervat mox Athenaeus, vel potius Dioscorides, priſcos mortales ſibi ipſos miniſtraſſe, et, ut hic dicitur elegantiſſime, αὐτοδιακονίαν ἀσκῆσαι. Vellem iſtius veniſſet in mentem ſummo illi et judicio meo incomparabili viro, qui in Homeri criminatione hoc quoque inter alia ei objicit, quod Achillem inducat ſervilia ſaepe munera obeuntem. Enimvero ſi crimen hic ullum admiſſum, ſeculi, non poëtae, crimen eſt: ſunt enim poëtae τῶν ὄντων καὶ τῶν γιγνομένων μιμηταί. Ita autem vixiſſe tum homines, et ſacrae teſtantur literae, et vetus τῶν ἔξωθεν hiſtoria comprobat. De Achille vero hoc eo minus debet mirum videri, quia Theſſalus fuit, quam gentem antiquae ſimplicitatis tenacem fuiſſe, et ſupra caeteras adamaſſe exercuiſſeque τὴν αὐτοδιακονίαν, docent ſcriptores. Auctor anonymus, cujus exſtant de moribus ſermones quidam Dorici: Θεσσαλοῖσι καλὸν, τὼς ἵππως ἐκ τᾶς ἀγέλας λαβόντι, αὐτῷς δαμάσαι, καὶ τὼς ὀρέας, βῶς τε λαβόντι, αὐτῶς σφάξαι, καὶ ἐκδεῖραι, καὶ κατακόψαι· ἐν Σικελίᾳ δὲ αἰσχρὸν, καὶ δώλων ἔργα. *Apud Theſſalos honeſtum eſt, ſi quis equos vel mulos ex armento capiat, et domet ipſe: itemque ſi boves capiat aliquis, et mactet ipſe, atque excoriet, ſecetque in fruſta: quod facere turpe in Sicilia ha-*

betur, et miniſterium ſervile. ἐν Λιταῖς dixit auctor, librum nonum Iliadis deſignans, cui nomen Λιταί. Interpretes tam fuere peregrini in literis, ut id neſcirent *). Poſtremum Antiphanis verſuum ita ſcribe: Οὕτω στερεόν τι πρᾶγμα θερμὸν ἔσθ' ὕδωρ. p. 44.

CAPUT DECIMUM QUINTUM.

Plantae Venereae. Sandrocottus. στυτικαὶ δυνάμεις. *Contrarii effectus ejusdem plantae.* ὄρνεις, *gallinae. Salacitas ejus avis.* κάλλος, *unguentum. Coronarum Homerus non meminit.* Ἱστιαιεῖς καὶ Ὠρεῖται. *Stephani aliquot loci emendantur.* ψηφοκλέπται, *praeſtigiatores, et qualis fuerit* ψηφοπαιξία *antiquorum.*

Narrat Theophraſtus, ait auctor, ὄτω τινὰς ὀχευτικὰς δυνάμεις εἶναι, ὡς καὶ μέχρις ἑβδομήκοντα συνουσιῶν ἐπιτελεῖν: hoc eſt: *eam eſſe cujusdam* herbae *facultatem vires in Venerem ſufficiendi, ut ſeptuageno coitu duret libido.* δυνάμεις vertit Dalecampius *medicamenta.* Sed Veneream herbam, de qua ſentiebat Theophraſtus, quis vocet *medicamentum?* quanquam φάρμακον recte dixeris. Ita enim Graeci nominant, Galeno auctore, πᾶν, ὅ, τι περ ἂν ᾖ ἀλλοιωτικὸν τῆς φύσεως. Vocis Latinae alia notio atque ratio. Sic dixit Chryſippus l. V. de honeſto et voluptate δυνάμεις βρωτικὰς καὶ συνουσιαστικάς. Proprie δύναμις eſt facultas alicui rei indita: in his et ſimilibus locis res ipſae vocantur δυνάμεις. Polybius l. VIII.: καὶ γὰρ ἦν ἡ δύναμις ὀ τῶν παρ' αὐτὸν τὸν καιρὸν ἀπολλυουσῶν. Scribit vero Theophraſtus, eam herbam, cujus neque nomen, neque ſpeciem poſuit, ab Indo quodam fuiſſe in Graeciam allatam. In libris Indicarum navigationum aliquot herbarum ſimili virtute praeditarum hiſtoriam reperias, cujusmodi ſunt amſiam (id eſt opium), agnacat, tambor ſive betel, aliae. *Sandrocottus* is eſt, de quo Strabo, et nos olim ad illum: nam alii Androcottum indigetant: *Sandropycton* Dalec., neſcio unde: nam aliter hoc nomen corruptum in prioribus editionibus: quarum mendam Na-

*) [Dalech. vertit *ſupplicationes publicas.*]

talis recte correxerat. Scribo autem ἀποστελεῖν τινας δυνάμεις στυτικὰς, non, ut hodie legitur in omnibus, στυπτικάς. Quo enim iſta adſtringentia? An quia τονωτικὰ ſunt quae adſtringendi vim habent, ideo exiſtimandum, ad Venerem proniores iis homines ſieri? Nugae nugaciſſimae! Nam dubium non eſt, ſcripſiſſe Athenaeum δυνάμεις στυτικὰς, hoc eſt, *herbas natas aptas ad mutinum arrigendum:* id enim eſt στύειν· unde στύματα μισεῖν et ἄστυτος οἶκος alibi in his libris. Sic Theophraſtus miraculoſam illam herbam deſcribit, vim illi tribuens, ᾗ ἔφασαν τὸ αἰδοῖον τείνεσθαι, id eſt, στυτικήν. Appellat auctor, ut diximus, δυνάμεις res δυνάμει praeditas. Sic *virtus* apud medicos Latinos. Aurelianus Tard. l. IV.: *Si quisquam harum virtutum recuſaverit uſum.* Has, de quibus loquitur Athenaeus, virtutes nos herbas fuiſſe vel plantarum partes, puta radices, cenſemus. Ergo ait, hasce a Sandrocotto ex
p. 45. India miſſas δυνάμεις οἷς μὲν ὁρμὰς ἐμποιεῖν ὀρνίθων δίκην, οὓς δὲ καταπαύειν, *in aliis appetentiam Veneris excitaſſe, qualis eſt in gallis gallinaceis, in aliis Venerem inhibuiſſe.* ἐνεργειῶν contrariarum cauſſam in utendi modo puto fuiſſe poſitam. Nam et vinum modice ſumptum animum exhilarat, omnesque vires corporis reficit: immodice potum amentiam inducit, et corporis robur exhaurit. ὀρνίθων δίκην Dalec. vertit *paſſerculorum more.* Velim ſcire, quis omnium Graecorum ὄρνεις appellarit ἁπλῶς, quos vellet paſſeres intelligi? At de genere gallinaceo eam vocem peculiari notione uſurpari, omnes ſciunt. Sed ſalacitatem paſſerum reſpiciens vir eruditus ita vertendum cenſuit: ceu vero non et gallinaceorum gallorum par eſſet ſalacitas; cujus rei teſtis quotidiana experientia, et Ariſtoteles etiam, qui in primo Hiſtor. ἀφροδισιαστικὰ κατ' ἐξοχὴν animalia appellat τὸ τῶν περδίκων καὶ ἀλεκτρυόνων γένος. Unguentis illitum Parin ab Homero induci, probat auctor allato ejus verſu ex Il. ῥαψ. γ. Sic enim poëta de Alexandro: Κεῖνος ὅγ' ἐν θαλάμῳ καὶ δινωτοῖσι λέχεσσι, Κάλλεΐ τε ςίλβων καὶ εἵμασι. Athenaeus κάλλος hic putat unguentum ſignificare; et alium affert locum poëtae, ubi dicitur de Venere, κάλλει τὰ πρόσωπα καθαίρει, h. e. *unguento faciem nitere facit.* Sic veteres critici expoſuere apud Homerum: non *faciem purgat* ſimpliciter, ut ſonant verba. Heſychius: κάλλει, τῷ μύρῳ τῷ τῆς Ἀφροδίτης. Adi Euſtathium. Coronarum poëta nusquam fecit ullam mentionem: neque in ullo ejus verſu utriusque poëmatis ςέφανος pro corona, aut ςεφανῶν in propria ſignificatione

legitur. An igitur poëtae omniſcio coronarum uſus fuit incognitus? Minime, inquit Athenaeus: τῷ γὰρ ἐκ τῆς μεταφορᾶς ὁμοιώματι σημαίνεται, ὅτι ᾔδει τὸν στέφανον, id eſt, ſimilitudo rerum, de quibus metaphorice uſurpat Homerus τὸ στέφανος et στεφανοῦν, arguit, non ignoraſſe illum, quid ſit corona, quod proprie ſignificat dictio στέφανος. Probum et validum argumentum: nam propria cujusque vocis ſignificatio natura prior eſt quam translatitia. *Aries* enim et *corvus* in uſu et notitia hominum ante verſata ſunt pro dominantibus verbis et certorum animalium appellationibus, quam in ſuos uſus ea mechanici accommodarunt. Eadem ratio caeterorum. Quando ſcribit Athenaeus Ἱστιαιεῖς οὖν καὶ Ὠρεῖται, perinde loquitur, ut ſi quis dicat, Epidamnii et Dyrrhachini, aut Byzantii et Conſtantinopolitani. Quod dicendi genus cum inſolens ſit, ſcribebam Ἱστιαιεῖς οὖν, οἱ καὶ Ὠρεῖται. Sed editam γραφὴν etiam Euſtathius agnoſcit: ſicut paulo ante οὐχ ὡς ὕστερον editi ſcriptique codd. et Euſtath. pro οὐχ ὡς οἱ ὕστ., ut legitur in comici ſcholiis, ubi deſcribitur ille locus. Hiſtiaea, vetus Euboeae oppidum, recentiore nomine dictum Oreum. Strabo: Ὠρεῖται μετωνομάσθησαν ὕστερον οἱ Ἱστιαιεῖς. In Stephani Gentilibus voce Ἱστίαια ſcribe νῦν δὲ καλεῖται Ὠρεὸς, non, ut eſt perperam editum, Ὠρωπός. Apud Euſtathium haec Athenaei verba recitantem Ἑστιαιεῖς ſcriptum, non Ἱστ. Utroque modo ſcribi ſolitum id nomen, docet idem II. ad Il. commentario. p. 46.
De ea re ſic ſcribe Stephani verba, male vulgo concepta: Ἱστιαιώτης ὁ τῆς Θετταλικῆς· ἡ δὲ τῆς Εὐβοίας διάφορος κατὰ τὴν γραφὴν καὶ διὰ τοῦ ι, καὶ διὰ τοῦ ε ψιλοῦ. Apage cenſuram Dalecampii ſuper hoc loco: apage illam abſurdiſſimam annotationem, qua nihil ineptius. Iſti igitur ſive Hiſtiaeenſes ſive Oritae, ut narratur hic, Θεοδώρου τοῦ ψηφοκλέπτου ἐν θεάτρῳ χαλκῆν εἰκόνα ἀνέθηκαν ψῆφον κρατοῦσαν. *Theodori* ψηφοκλέπτου *ſtatuam in theatro dedicarunt calculum tenentem.* Quid autem ſignificetur voce ψηφοκλέπτης, obvium cuivis non eſt. Natalis *ſuffragiorum absconditorem* Theodorum iſtum facit. Eſt vero ineptum et ridiculum, putare, habitum hunc honorem fuiſſe homini fide mala verſanti in re ſuffragiorum. Ideo locum pro corrupto habuit Dalec. ſcripſitque ψηφογλύπτου. Opponimus nos huic emendationi et MSS. omnium conſenſum, et Euſtathii auctoritatem: qui vulgatam lectionem absque dubio ullo agnoſcit ad VIII. Ὀδ. ρ́αψ. Quin ipſi Euſtathio nomen hoc videtur fuiſſe obſcurum: ſcribit

enim eo loci: *τί δὲ δηλοῖ ὁ ψηφοκλέπτης, εἴσεταί τις εὑρὼν Σοφοκλέους τὸ, Κλέπτης γὰρ αὐτοῦ ψηφοποιὸς εὑρέθης.* Locus Sophoclis eſt in Ajace Lorario. Caeterum quaerentem, quid hic ſignificet *ψηφοκλέπτης*, nihil adjuvat ille verſiculus. Quare aliud agamus. *ψῆφοι* Graecis calculi dicuntur, queis olim praeſtigiatores uſi quidam, iis in totum ſimiles, quos hodie vocamus idiomate noſtro *joueurs de goubelets.* Solent iſti calculos aut globulos in menſa palam poſitos, deinde acetabulis opertos, tanta dexteritate movere loco transferreque, ut veritatis ignari ſpectatores aut verborum, quae interea funditant, efficacia, aut aliqua alia vi magica, non manibus praeſtigiatoris, fieri id ſibi perſuadeant. Graecis non fuiſſe incognitum ludicrum hoc, certum eſt. Suidas: *ψηφολόγοι εἰσὶν οἱ ψηφοπαῖκται· ψηφολογικοὶ οὖν οἱ πλανῶντες, καὶ ἀπατῶντες, ὥσπερ οἱ ψηφολόγοι τοὺς ὀφθαλμοὺς τῷ τάχει τῆς μεταθέσεως τῶν ψήφων ἀπατῶντες συναρπάζουσιν.* Noverunt et Romani. Gloſſarium vetus: *Praeſtigiator, ψηφοπαίκτης.* Alibi: *ψηφοπαιξία, praeſtigiae.* Seneca epiſt. XLV.: *Sic iſta ſine noxa decipiunt, quomodo praeſtigiatorum acetabula et calculi, in quibus me fallacia ipſa delectat.* Sextus Empir. Hyp. l. II.: *ὥσπερ οὐδ᾽ ὅτι ἀληθῆ ἐστι τὰ ὑπὸ τῶν ψηφοπαικτῶν γενόμενα, συγκατατιθέμεθα.* Idem l. II. adv. dogm., *καθὰ*, ait, *οἱ ψηφοπαῖκται τὰς τῶν θεωμένων ὄψεις δι᾽ ὀξυχειρίαν κλέπτουσιν, οὕτως οἱ ῥήτορες διὰ πανουργίαν τὰς τῶν δικαστῶν διανοίας ἀμαυρώσαντες, τῷ νόμῳ συγκλέπτουσι τὰς ψήφους.* Noli igitur dubitare, *ψηφοκλέπτην* dici hic ab Athenaeo praeſtigiatorem hujus generis, quem vulgo *ψηφοπαίκτην* vocabant aut *ψηφολόγον.* Solent Graeci *κλέπτειν* uſurpare venuſtiſſime, quando raptim et clam factum eſſe aliquid ſignificant. Inde *κλοπαὶ πολέμων* apud Xenophontem, et *κλέπτειν ὄρη* apud eundem pro *montes clam hoſtibus occupare.* Sic in ſuperioribus Suidae verbis *συναρπάζειν* calculos, et apud Artemidorum in mentione harum offuciarum *ψήφους κλέπτειν.* Sic ille l. III.:
p. 47. *ψηφοπαικτεῖν δοκεῖν οὐκ ἐπιστάμενον, πολλὰ ὠφεληθῆναι σημαίνει. παραλογιζόμενον καὶ ψευδόμενον, διὰ τὸ πολλὰς ψήφους κλέπτειν, καὶ ταῦτα ἄλλοτε ἄλλως δεικνύειν.* Gregorius Naz. in orat. de Athanaſio: *ἀλλὰ ταὐτὸν ἦν, ψήφοις τε παίζειν, τὴν ὄψιν κλεπτούσαις τῷ τάχει τῆς μεταθέσεως.* Schol. ibi: *ὥσπερ οἱ ψηφοπαῖκται οἱ παρακρουόμενοι τοὺς θεωμένους, καὶ τὰς ὄψεις αὐτῶν ἐξαπατῶντες τῇ εὐστροφίᾳ τῶν χειρῶν, καὶ τῷ τάχει τῆς κάμψεως τῶν δακτύλων, ὡς τὰ τοσαῦτα τῷ ἀριθμῷ τυχὸν μὴ τοσαῦτα εὑρίσκεσθαι.* Idem

in orat. altera, qua Juliani nomen proſcripſit: ἓν τῶν ἐκείνου θαυμάζειν ἔχω. πολλοὺς γὰρ τῶν ἑαυτῷ συνήθων τε καὶ γνωρίμων, ἐκ τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν διατριβῶν μάλιστα, ἐκάλει μὲν κατὰ πᾶσαν σπουδὴν, ὡς δράσων θαυμάσια οἷα, καὶ ταῖς ἐλπίσιν ἐπτέρου, μεμνημένους τῶν ὑποσχέσεων· ἐπεὶ δὲ παρεῖεν, τοῦτο ἐκεῖνο, αἱ τῶν ψήφων κλοπαὶ, καὶ τῶν ὄψεων ἀπάται· τοὺς μὲν τόνδε τρόπον διαπαίζων, τοὺς δὲ τόνδε. Idem orat. III. de pace ceu proverbium illa uſurpat, καὶ τὸ χαρίεν, ἡ τῶν ψήφων μετάθεσις, de iis, qui temere eundem modo pro orthodoxo, modo pro haeretico haberent, aut qui facile ipſi fidem mutarent. Ea namque fuit eccleſiae dei illis temporibus conditio. Propterea ſcribit idem in orat. ad CL. epiſcopos: σήμερον σύνθρονοι καὶ ὁμόδοξοι, ἂν οὕτω φέρωσιν ὑμᾶς οἱ ἄγοντες, αὔριον ἀντίθρονοι καὶ ἀντίδοξοι. Ibidem: ἐμβρόντητε καὶ πολύτροπε, εἴποι τις ἂν, καὶ πλάσμα τοῦ πονηροῦ καὶ τοῦ σοφιστοῦ τῆς κακίας, ὅστις ποτὲ εἶ ὁ τοῦτο πάσχων, ἢ τό γε ἀληθέστερον εἰπεῖν, ἀνοητότατε, οὗτός σοι χθὲς ἦν εὐσεβὴς, καὶ πῶς ἀσεβὴς σήμερον; Alludit et alibi facundiſſimus ille ſcriptor ad praeſtigiatorum iſtas fallacias: ut in ea de amore in pauperes: τὰ μὲν γάρ ἐστι ῥευστὰ καὶ πρόσκαιρα, καὶ ὥσπερ ἐν παιδιᾷ ψήφων, ἄλλοτ' εἰς ἄλλους μεταῤῥιπτούμενα καὶ μετατιθέμενα. Et in poſteriore Julianea, de martyre loquens: καὶ πολλά σου τῆς ἀλουργίδος, καὶ τῶν λόγων καταγελάσας ὡς ψηφολογικῶν καὶ γελοίων, μετὰ πλείονος ἐξῆλθε τῆς παῤῥησίας. Auctor eſt Julius Pollux, Lyſiam oratorem dixiſſe ψηφοπαικτεῖν τὸ δίκαιον; translatione ducta a pſephopaectis, praeſtigiatoribus: id autem ſignificat *jus pervertere ſubtilibus commentis.* Sed ipſa Pollucis verba ſatius adſcribere: εἰ δὲ Λυσίου ὁ κατ' Ἀντικλέους λόγος, ἐν ᾧ γέγραπται, ψηφοπαικτοῦσι τὸ δίκαιον, εἴη ἂν καὶ ὁ ψηφοπαίκτης ἐν τέχνῃ· τὸ δὲ ὄνομα τοῦτο εἴρηκέ τις τῶν νέων κωμῳδῶν, Εὔδοξος ἐν Ναυκλήρου (vel Ναυκλήρῳ) δράματι.

Caput Decimum Sextum.

Κοῖλον ἱμάτιον. *Mos lacerandi veſtes, quae conſecrabantur. Error Athenaei aut librarii.* ἡμίαμβοι *et* μιμίαμβοι. *Matreae plani aenigma.* Θηρία, *vitia. Jocoſae quaeſtiones Matreae expoſitae.*

De ſtatua cantori Cleoni Thebis publice poſita loquens

Athenaeus, *φησὶν*, inquit, Πολέμων, *φεύγοντά τινα χρυσίον εἰς τὸ ἱμάτιον κοῖλον ὂν ἐνθέσθαι.* Videtur appellare cavam veſtem ſinum, quem amiculum pondere ad ſtatuae pedes collectum faciebat. Niſi malis, duplicem fuiſſe veſtem, eamque laceram: ut facile fuerit, pecuniam intus abdere. Fuit autem moris olim, conſecrandam nu-
p. 48. mini alicui veſtem ſindere, ne manibus tagacibus eſſet obnoxia. Heſychius: *οἱ ἀνατιθέντες ἱμάτια κατέσχιζον αὐτά, ἵνα μὴ ἀρθῶσι παρά τινων.* Probabile eſt, factitatum et in ſtatuarum amiculis idem fuiſſe. Pecuniam autem, in ſinu veſtis hujus depoſitam, inventam ibi fuiſſe narrat auctor, *συνοικιζομένης τῆς πόλεως μετὰ ἔτη τριάκοντα, cum urbs reſtauraretur poſt annos triginta.* Sed aut legendum *εἴκοσιν*, aut negligenter hoc ab Athenaeo pronuntiatum eſſe fatendum. Non enim XXX, ſed XX tantum annis jacuerunt Thebae, anno viceſimo ope Caſſandri iterum conditae. Diodorus Sic.: *εἰκοστῷ δ' ἔτει ὕστερον Κάσσανδρος φιλοδοξῆσαι βουλόμενος, καὶ πείσας τοὺς Βοιωτούς, ἀνέστησε τὴν πόλιν τοῖς διασωζομένοις τῶν Θηβαίων.* Membranae et Euſtathius librarios culpa abſolvunt: itaque non poſſumus nos Athenaeum, niſi lubet dicere, ſentire Diodorum *) de tempore, quo coepta eſt urbs reſtaurari, Athenaeum **) de tempore, quo operi tanto coronis eſt impoſita. Favet verbum, quo uſus Athenaeus, *συνοικιζομένης*, id eſt, cum denuo incolis frequentaretur. Plinius manifeſto in hac hiſtoria alios auctores ſequitur. Scribit enim l. XXXIV. c. VIII.: *Leontius fecit Apollinem citharoedum, ſerpentemque ejus ſagittis confici, qui Dircaeus appellatus eſt, quod, cum Thebae ab Alexandro caperentur, aurum a fugiente conditum ſinu ejus celatum eſſet.* Herodotus ὁ λογόμιμος videtur eſſe is, qui in Stobaei libris Herodes dicitur, auctor mimiamborum: de quo etiam accipiunt doctiſſimi viri verſus iſtos Terentiani Mauri de Scazonte Hipponacteo loquentis: *Hoc mimiambos Mattius dedit metro: Nam vatem eundem eſt Attico thymo tinctum Pari lepore conſecutus et metro.* Videtur, inquam, ita eſſe. Nihil tamen auſim affirmare: nam apud Stobaeum conſtanter variis locis Herodes iſte *ἡμιάμβων*, non autem *μιμιάμβων* auctor dicitur. Emendationem vero eruditiſſimorum hominum *μιμιάμβων* pro *ἡμιάμβων* reſcribentium ſuſpectam facit, quod non Herodis ſolum *ἡμιάμ-*

*) [Athenaeum. *Edit. Lugd.*] **) [Diodorum. *Edit. Lugd.*]

βους laudant veteres, ſed etiam aliorum poëtarum, ut *Cercidae* Stobaeus idem ſerm. LVI., Promathidae Athenaeus l. VII. Suſpicamur, *ἡμιάμβους* appellatos fuiſſe carminis jambici genus breviſſimis verſibus conſtans. Meminit etiam Demetrius Phal. *ἡμιμέτρων*, quos docti arbitrantur eſſe *μονομέτρους* alio nomine appellatos. Julius Poll. l. IV. c. X. inter *νόμων κιθαριστηρίων* appellationes ponit *μηνιάμβους* et *παριαμβίδας*. An ibi quoque *ἡμιάμβων* nomen reſtituendum? Nam quid *μηνίαμβοι* ſint, divinare non poſſum. Caeterum nihil iſta ad Herodotum logominum: quare alio tranſeamus. Matream Athenaeus *τὸν Πλάνον*; Suidas *Λαόπλανον*; ex Athenaeo tamen, ut videtur. Aenigma plani hujus ab auctore tale profertur: *ἔλεγε θηρίον τρέφειν, ὃ αὐτὸ ἑαυτὸ κατεσθίει.* Et ait, quaeri ſolitum adhuc aetate ſua, quaenam eſſet illa beſtia, de qua ſenſit Matreas. Memini Euſtathium aenigma hoc cum cura explicare, neque aliquid nobis in mentem venit iis me- p. 49. lius, quae ſunt ab illo ſcripta. Itaque adſeram Euſtathii verba: *τὸ δὲ ἢ θυμὸν ἴσως, ἢ φθόνον δηλοῖ, ἢ λύπην, ἢ καί τι κωμικώτερον ἐμπαθές. εἰλῆφθαι δὲ δοκεῖ ὁ ῥηθεὶς τοῦ Ματρέου λόγος, ἢ ἐκ τοῦ, ὃν θυμὸν κατέδων, ἢ ἐκ τοῦ πολύποδος, ὅς ἐόν ποτε πόδα τένδει.* Libidinem concitatam appellat Euſtathius honeſte *κωμικὸν πάθος*. De ea potiſſimum Matream ſenſiſſe, arbitramur. Fera ergo erit *τὸ σῦμα*. Sed et caetera animi graviora *πάθη*, ut invidiam, iram, odium et ſimilia his, recte dixeris feras ſe ipſas voranteis. Plato *τὸ ἐπιθυμητικὸν τῆς ψυχῆς μέρος* appellat *ποικίλον καὶ πολυκέφαλον θηρίον. τὸ θυμοειδὲς* leoni comparans, paulo aliter diſcipulus Platonis Ariſtoteles vitioſitatis conſummatiſſimae genus *θηριότητα* et *θηριωδίαν* appellavit. Eloquentiſſimus et beatiſſimus Chryſoſtomus vitia omnia *θηρία* et *λέοντας*. *παρεστήκασιν*, inquit in eam d. Pauli ad Rom., *ἡμῖν λέοντες, θυμοί, ἐπιθυμία, χαλεποὺς ἔχοντες ὀδόντας.* Idem vir maximus alibi *θηρίον τρέφειν* dixit pro vitium aliquod fovere, eique indulgere: quod valde illuſtrando huic loco facit. Locus eſt hom. XVII. in epiſt. ad Rom., ubi loquens de gloriae appetentia: *ὅτι δὲ δαπανηρότερον ὄντα καὶ πολυτελῆ τὸν οὕτω νοσοῦντα, καὶ ἅρπαγα, καὶ πλεονέκτην εἶναι ἀνάγκη, παντί που δῆλον· ἵνα γὰρ ἔχῃ τῷ θηρίῳ παρέχειν τροφὴν, εἰς τὴν τῶν ἄλλων οὐσίαν τὰς ἑαυτῶν ῥίπτει χεῖρας.* Et in oratione *περὶ ταπεινοφροσύνης*, verba faciens de arrogantia, quam ipſe *ἀπόνοιαν* appellat: *ὅταν μέλλῃ ἐπεισιέναι τὸ θηρίον ὑμῖν, τό-*

τε διὰ τῶν ῥημάτων, φησὶν, ἀπόκλειε τὰς θύρας αὐτῷ. Noſter quoque l. VI. adulationem θηρίον χαλεπώτατον nuncupat. Salluſtius: *Avaritia bellua fera, immanis, intoleranda eſt.* Gregorius Nyſſenus in aurea oratione de profeſſione nominis Chriſtiani: εἰ δέ τις ἐμπαθὴς εἴη καὶ θηριώδης, ἄλλοτε πρὸς ἄλλα πάθη μεταμορφούμενος, καὶ πολλὰς ὑποδυόμενος θηρίων ἐν τῷ ἤθει μορφάς· θηρία γὰρ ἀντικρύς ἐστιν ἰδεῖν ταῖς τῆς φύσεως ἡμῶν παρατροπαῖς ἐμμορφούμενα. Theodoretus in Θεοφιλεῖ de Theodoſio: λιτανείᾳ δὲ καὶ ὑμνῳδίᾳ χρώμενος ἀεὶ, τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν ὀργὴν καὶ τὴν ἀλαζονείαν, τά τ' ἄλλα τῆς ψυχῆς θηρία κατεκοίμιζε. Non aliter ἀλληγορεῖται Promethei vincti, cujus jecur aquila depaſcitur, fabula. Petronius: *Cui vultur jecur intimum pererrat, Et pectus trahit, intimasque fibras, Non eſt, quem lepidi volunt poëtae, Sed cordis mala, livor atque luxus.* Matreae aenigmati ſimile eſt, quod in Gregorii Palamae aureolo libello queritur anima de corpore: οὐκ οἶδ' ὅπως ἐμαυτὴν λανθάνω θηρίον σε πονηρὸν ὑπὸ κόλπου θάλψασα, καὶ πῶλον ὑβριστὴν ἐπὶ κακῷ τῷ ἐμαυτῆς πιαίνουσα. Additur de Matrea: ἐποίησε δὲ οὗτος καὶ παρὰ τὰς Ἀριστοτέλους ἀπορίας. Id eſt: *compoſuit hic quaeſtiones ad Ariſtotelicas.* Vult dicere, quae cum Ariſtotelis problematis comparari poſſint. In Suida eſt περὶ pro παρά. Mendoſe: nam rectum eſt παρὰ τὰς Ἀρ. Sic loquitur Auſonius: *Et disputator ad Cleanthem Stoicum.* Alibi: *Grammatice ad Scaurum atque Probum* Harum quaeſtionum omnis et venu-
p. 50. ſtas et obſcuritas poſita in dictionum paralogiſmis. Primum problema eſt: διὰ τί ὁ ἥλιος δύνει μὲν, κολυμβᾷ δ' οὔ; Proprie δύνειν eſt in aquas ſe mergere: quod omnium maxime faciunt οἱ κολυμβῶντες· inde jocus. Sed alio ſenſu dicitur ſol δύνειν, cum ſe abdit infra horizontem, alio urinator, cum in piſcinam ſalit, flumen, aut mare. Ita erunt 4 termini, et proinde ὁ συλλογισμὸς vitioſus. II. quaeſtio: διὰ τί οἱ σπόγγοι συμπίνουσι μὲν, συγκωθωνίζονται δ' οὔ; Et hic quatuor inſunt termini: πίνειν enim in homine proprium, in ſpongia alienum, et a prima ſignificatione diverſum. Sic in tertia quaeſtione, διὰ τί τὰ τετράδραχμα καταλλάττεται μὲν; ὀργίζεται δ' οὔ; paralogiſmus eſt in verbo καταλλάττεσθαι, quod de aliis rebus uſurpatum ſimplicem mutationem ſignificat: ut cum in foro merces permutantur aut aliis mercibus aut pecunia: itemque apud trapezitas aut collybiſtas nummus nummo: de homine cum dicitur, diverſi generis mutationem denotat,

per quam de irato ſit aliquis pacatus et mitis. Interpretes *) an haec ſint aſſecuti, eſto judicium aliorum. Omnino autem verbum καταλλάττεσθαι in interpretando retineri debuit: verti enim iſto loco non poteſt niſi inepte.

Caput Decimum Septimum.

Pothinus neuroſpaſtus et Euryclides praeſtigiator quibus honoribus fuerint ab Athenienſibus affecti. Roma orbis compendium. Italica ſaltatio pantomimorum. Refutantur, qui putant, eſſe id Auguſti inventum. Suidae error. Saltatio ὀγκώδης *et* πολύκοπος. *Thamyris, Sophoclis drama.* καθιέναι εἰς ἄςυ, *vel* εἰς Λήναια. *Fabulam* διατίθεσθαι. ὀρχεῖν.

Inter caeteros Graeciae populos, qui ludicris artibus plus tribuerunt honoris, quam liberalibus diſciplinis, recenſentur et Athenienſes his verbis: Ἀθηναῖοι δὲ Ποθεινῷ τῷ νευροσπάςῳ τὴν σκηνὴν (vel σκευὴν, ut legitur in quibusdam: alibi dixit χορὸν δȣ̃ναι· quod expoſuimus non ſemel) ἔδωκαν, ἀφ᾽ ἧς ἐνεθȣσίων οἱ περὶ Εὐριπίδην. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Εὐριπίδην ἐν τῷ θεάτρῳ ἀνέςησαν μετὰ τῶν περὶ Αἰσχύλον. In prioribus editionibus mutila haec erant et corrupta. Nos ita edidimus fide veterum membranarum: niſi quod poſteriore loco non Εὐριπίδην habent illae, ſed Εὐρυκλείδην· quae vera omnino eſt ſcriptura: vel Εὐκλείδην. Videtur enim hic ille eſſe Euclides ἐπὶ γελοίοις δόξαν εἰληφὼς, de quo plura ex Lynceo narrantur l. VI. Duobus exemplis probat, vanas et ſupervacuas artes in ſummo etiam Athenis pretio fuiſſe. Alterum eſt, quod Potheino, qui ſigillaria oſtendere et circumferre ſolitus, ſcenam conceſſerint, in qua divinas ſuas tragoedias Euripides doceret, aut non multo ante docuiſſet. Erat enim indignum et turpe, praeſtigias ibi

*) [Quaeſtiones idem ad inſtar dubitationum Ariſtotelis et ſcripſit, et recitavit publice, hujusmodi: Quare ſol, dum occidit, ſubeat Oceanum, non in eo urinetur ac natet? Quare ſpongiae compotent, non autem ſimul ad ebrietatem usque bibentes laſciviant? Quare denarius commutetur, non autem iraſcatur? *Dalech.*]

Athenienſes ſpectare, unde ſolita audiri ſummi poëtae ſcripta. Specimen honoris fuiſſe in danda ſcena aut choro, declaratum eſt a nobis l. xiv. Simile huic eſt alterum exemplum: ait enim, poſitam publice ſtatuam fuiſſe ab Athenienſibus Euryclidi in theatro, et quidem
p. 51. ea parte, ubi erat ſtatua Aeſchyli, ſapientiſſimi et maximi poëtae. Clarum ex his, eosdem habitos Athenis honores dignis et indignis, atque, ut ait poëta, ἐν ἰῇ τιμῇ ἠμὲν κακὸν ἠδὲ καὶ ἐσθλόν. Haec ſententia eſt, haec mens Athenaei iſto loco: ſed male de nobis meritus eſt vel ipſe, vel, quod magis credo, auctor epitomes, cum celavit nos, quo artificio inſipientis populi benevolentiam ſibi Euryclides iſte conciliaſſet. θαυματοποιὸν fuiſſe, non dubito: quo generali nomine ſpecies diverſae τῶν Διονύσȣ τεχνιτῶν continentur, ut dicebamus olim ad Theophraſtum. Oenonas citharoedus cantaſſe dicitur in ſcena ναυαγὸν Ὀδυσσέα σολοικίζοντα. Haec lectio vetus, quam fide bona reſtituimus. Edebatur ante καὶ Ναῦκον τῆς Ναυσικάας Ὀδυσσέα σολοικίζοντα. Natalis legit nobiscum, neque hic Nauſicaae nomen agnoſcit. Dalecampium demiror equidem, qui vertit: *Ulyſſem cum Nauſicaa barbare ac inepte colloquentem.* Ex Homero ſumptum eſſe paret horum νόμων κιθαριστηρίων argumentum: nihil autem facundius aut ingenioſius fingi poſſe oratione ea, qua regiam puellam naufragus Ulyſſes affatur, clarum certumque eſt. Fortaſſe ſcribendum: καὶ ναυαγὸν Ὀδυσσέα κελητίζοντα· videtur enim petita carminis hypotheſis ex iſtis Homeri in deſcriptione naufragii Ulyſſis: — αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς Ἀμφ' ἑνὶ δȣ́ρατι βαῖνε, κέληθ' ὡς ἵππον ἐλαύνων. Poſt haec, quae ſequuntur, ἀνιμῶν ἔλεγεν ἐκ τȣ̃ στόματος, praeferunt membranae, τοιαῦτα ποιῶν ηὐδοκίμει καὶ ...... ὁ ἠθ ..... ἔνδοξ. In iisdem paulo mox pro ἐκ ἄν τις σκοπȣ̃ πόῤῥω τοξεύοι, λέγων reperimus τοξεύων λέγοι. Eſt autem, quod ſequitur, Polemonis ſophiſtae dictum de Roma, ut ex Galeno diſcimus. Eam urbem fuiſſe revera Athenaei temporibus, ut mox dicitur, ἐπιτομὴν τῆς οἰκȣμένης, non urbem inquam, ſed orbem parvum, duplici ratione verum eſt. Nam et nationum omnium Romano imperio ſubjacentium (his finibus plerique ſcriptores τὴν οἰκȣμένην finiunt) inquilini fuere tum Romae: qua de re multa egregie in encomio Romae Ariſtides, eo praeſertim loco, ubi comparat urbem cum mari: et rerum omnium ingentem copiam ex univerſo Romano orbe ſolitam in urbem importari, teſtatur Gale-

nus *περὶ ἀντιδότων* l. I.: *εἰς τὴν Ῥώμην*, inquit, *τὰ πανταχόθεν ἥκει καλὰ διὰ παντὸς ἔτους.* Lego paulo poſt: *τοῦτον τὸν Βάθυλλόν φησιν Ἀριςόνικος καὶ Πυλάδην, οὗ ἐςι καὶ σύγγραμμα περὶ ὀρχήσεως, τὴν Ἰταλικὴν ὄρχησιν συςήσασθαι*, id eſt, *Ariſtonicus ait, cujus liber exſtat de ſaltatione, Bathyllum et Pyladem Italicam ſaltationem compoſuiſſe.* Trajectio in auctoris verbis et librariis et interpretibus erroris anſam praebuit: nam liber de ſaltatione Ariſtonici fuit, opinor, non Pyladis: Pylades vero et Bathyllus duo fuerunt *τῆς τῶν παντομίμων ὀρχήσεως* auctores et inventores primi. Athenaeus Italicam vocat eam ſaltationem, quia Romae ab illis eſt inventa temporibus Auguſti. Cave, aſſentiaris eruditiſſimis viris, qui infamis hujus inventi auctorem produnt Auguſtum ipſum. p. 52. Suidas, ſcio, illis ita ſentiendi auctor, cujus haec proferunt et recenſent recte: *τὴν παντόμιμον ὄρχησιν ὁ Αὔγουςος ἐφεῦρε, Πυλάδου καὶ Βαθύλλου πρώτων αὐτὴν μετελθόντων.* Sed quis in re Romana Suidam putet teſtem idoneum, ſolum praeſertim? Ego aio, imponere nobis Suidam, qui, ut paucula verba lucrifaceret, auctoris mentem pervertit, unde illa transſcribebat. Is dubio procul eſt Zoſimus: quod liquido apparebit, ſi utrumque ſcriptorem componas et contendas invicem. Atqui Zoſimus non ab Auguſto, ſed temporibus Auguſti originem habuiſſe ſcribit. *ἥ τε γὰρ*, inquit de Octavio loquens, *παντόμιμος ὄρχησις ἐν ἐκείνοις εἰσήχθη τοῖς χρόνοις, οὔπω πρότερον οὖσα, Πυλάδου καὶ Βαθύλλου πρῶτον αὐτὴν μετελθόντων.* Quod diximus de trajectione in Athenaei verbis, fortaſſe non omnibus probabimus: ac fieri poteſt, ut liber de ſaltatione hic commemoratus Pyladis fuerit, non, ut dicebamus, Ariſtonici: hoc igitur *κείσθω εἰς τὸ μέσον·* at *Πυλάδην* ſcribendum eſſe, non *Πυλάδης*, conſtanter affirmamus. Pyladis ſaltatio dicitur ſic *ὀγκώδης*, ut apud magiſtros dicendi genus eſt orationis, quam *ὀγκώδη* vel *ὀγκηρὰν* appellant, cui ineſt, inquit Demetrius Phalereus, *πλάτος, μῆκος* et *πλάσμα.* Verum iſta explicare pluribus non eſt hujus loci. Dicitur eadem ſaltatio *παθητική τε καὶ πολύκοπος*, *plena affectuum et geſtus plangentium probe exprimens.* Sic interpretor *πολύκοπος*, ut ad *κοπετοὺς* plangentium fiat alluſio. Quid ſi ſcribamus *πολύκομπος*; Sed non videtur neceſſe. De pantomimorum ſaltatione multa nos alibi. Thamyris appellatur hic Sophoclis fabula, quae ſemper alibi eſt Thamyras Athenaeo: aliis Thamyris. Vide illius poëtae fragmenta a

nobis collecta et digeſta infra l. VII. Scribendum ὅτε τὴν Ναυσικάαν καθῆκε, non, ut habent codd., ἔθηκε. Fabulam καθιέναι eſt docere, vel εἰσάγειν, ut paulo ante. Sic autem loquuntur Graeci. Syrianus in Hermog.: ἐρεῖ Ἀριςοφάνης, ὡς ἔθος ἐν τοῖς Διονυσίοις καθιέναι τὰ δράματα. Ariſtoph. ſcholiaſtes: διὰ Φιλωνίδȣ καὶ Καλλιςράτȣ καθίει τινὰ τῶν δραμάτων. Idem alibi: πρῶτον γὰρ δρᾶμα καθῆκε δι' ἑαυτȣ͂ τȣ̀ς Ἱππέας. Ibid.: αἱ διδασκαλίαι ἴσως Φέρȣσι τȣ̀ς Ἱππεῖς πρώτους ὑπ' αὐτȣ͂ καθιεμένȣς. Interdum dicunt καθιέναι εἰς ἄςυ vel εἰς Λήναια, *deferre in ludos aſtycos aut lenaicos.* In Avium argumento: ἐπὶ Χαβρίȣ τὸ δρᾶμα καθῆκεν εἰς ἄςυ διὰ Καλλίȣ· εἰς δὲ Λήναια τὸν Ἀμφιάραον ἐδίδαξε διὰ Φιλωνίδȣ. Simile in Alcib. Plutarchi καθιέναι ἅρματα Ὀλυμπιάσι· nec multo aliter καθιέναι γνώμας in Concion. Ariſtoph. Quemadmodum autem poëtae, cum ſua dramata committerent, dicebantur καθιέναι, vel διδάσκειν, vel ἀναφέρειν τὰ δράματα εἰς ὄρχησιν χορȣ͂ aut εἰς σκηνήν· ſic hiſtriones διατίθεσθαι, cum in ſcena geſtus ederent. Paulo ante: καὶ γὰρ ὑπόρχημά τι τȣ͂τον διατίθεσθαι. L. XIV.: εἰ δέ τις ἀμέτρως διαθείη τὴν σχηματοποιΐαν. Junge his, quae ſcribimus l. VI. c. VII., ubi et hunc locum attingimus. Io-
p. 53. nis verſus: Ἐκ τῶν ἀέλπτων μᾶλλον ὤρχησε φρένας, non aliter ſcribitur apud Euſtathium. In eo notandum verbum ὀρχεῖν pro κινεῖν aut ἐρεθίζειν, vel ἐρεθίζεσθαι· ut ſit ὤρχησε φρένας pro κατὰ φρένας, *commovit ſe animo.*

Caput Decimum Octavum.

Platonis locus exponitur. ἀναβάλλεσθαι *pro* περιβάλλεσθαι *de amictu.* ἐπιδέξια, *eleganter. Suidas notatur. Platonis et Artemidori loci correcti.* ἐπαρίςερα περιβεβλῆσθαι. *Veterum in veſtitu et inceſſu modeſtia. Multa in Athenaeo correcta et illuſtrata.*

Majorum inſtituta cum ſui temporis moribus contendens Athenaeus illos ait ne in veſtitu quidem fuiſſe negligentes, ſed compoſitos ac modeſtos: quique ſecus agerent,

ab illis ſolitos irrideri. ἔμελε δὲ αὐτοῖς, inquit, καὶ τȣ̃ κοσμίως ἀναλαμβάνειν τὴν ἐσθῆτα, καὶ τȣ̀ς μὴ τȣ̃το ποιȣ̃ντας ἔσκωπτον. Diogenes Laërt. in Zenone Stoïco: δεῖν τε ἔλεγε τȣ̀ς νέȣς πάσῃ (malim ἐν πᾶσι) κοσμιότητι χρῆσθαι, καὶ πορείᾳ, καὶ σχήματι, καὶ περιβολῇ. In hanc ſententiam laudatur ab Athenaeo Platonis elegantiſſimus locus. Inſignis vero hic ſecuritas interpretum, ne dicam aliquid gravius, hoc eſt verius. Nam quid de iis aut dicas, aut cenſeas, qui in divini philoſophi verbis caecutire maluerunt, quam indicatum nominatim ab auctore locum inſpicere? Plato igitur in Theaeteto comparans inter ſe hominem liberaliter eductum et eum, qui liberali cultu caruerit, notas, quibus dignoſci queant, profert. Ait inter alia, bonum illum bonis prognatum, ſi ad ſervilia miniſteria adhibeatur, ineptum et nihili futurum: alterius mores eſſe, τὰ μὲν τοιαῦτα πάντα δυναμένȣ τορῶς τε καὶ ὀξέως διακονεῖν, ἀναβάλλεσθαι δὲ ȣ̓κ ἐπισαμένȣ ἐπιδέξια ἐλευθέρως· *hominis, qui talia quidem prompte et celeriter noverit obire miniſteria; caeterum qui dextre, et ut liberum decet, veſtem componere neſciat.* Platonis interpretes, viri erudítiſſimi, vocem ἀναβάλλεσθαι aliter acceperunt. Sed potior apud me Athenaei ſententia, qui ad amictum refert. Sic enim apud Lucianum de conſcrib. hiſtor. primum argumentum hominis non ingenui ab indumentis et cultu ſumitur. ἐοίκασιν, ait, οἰκέτῃ νεοπλȣ́τῳ ἄρτι τὰ τȣ̃ δεσπότȣ κληρονομήσαντι, ὃς ȣ̓́τε τὴν ἐσθῆτα οἶδεν, ὡς χρὴ, περιβαλέσθαι. Quod Luciano περιβαλέσθαι, Platoni ἀναβάλλεσθαι· quod eſſe ἀττικώτερον, critici obſervant. Lucianus de ſectis, loquens de veteribus Stoïcis: ἑώρων αὐτȣ̀ς κοσμίως βαδίζοντας ἀναβεβλημένȣς εὐςαλῶς. Et mox: ἄχρις ἂν εὐςαλὴς ᾖ ἀναβολή. Errat igitur Suidas, et reprobis uſus eſt Athenaei codicibus, cum legit iſto loco ἀναλαβέσθαι. Viſe illum in ἀναλαμβάνειν. Pollux veram lectionem agnoſcit l. II., cujus verba ex Platone emendabis: et Themiſtius orat. I., ubi habes integrum fere Platonis locum. ἐπιδέξια valet δεξιῶς, ut explicat recte Pindari ſchol. Olymp. Ode VI. Minus recte Platonis et Themiſtii editiones ἐπὶ δεξιά. At Suidas peſſime duobus locis ſcribit ἐπιδεξιελευθέρως, p. 54. ſecutus codices inemendatos ſine dubio: nam et nos in aliquot exemplaribus offendimus ἐπιδεξιελευθερίως. Plato in conv.: δοκεῖ γάρ μοι, χρῆναι ἕκαςον λόγον εἰπεῖν ἔπαινον Ἔρωτος ἐπιδέξια, ὡς ἂν δύνηται κάλλισον. Hic et tribus aliis hujus libri locis ἐπιδέξια ἐπαινεῖν dixit Plato,

quomodo poëtae ἐπιδέξια οἰνοχοεῖν, quod veterum alii expoſuerunt *dextre et eleganter*, alii *ordine*, *ducto a dextris principio*. In quarto de Republ. ſcribendum: τοὺς κεραμέας κατακλίναντες ἐπιδέξια πρὸς τὸ πῦρ, *ad ignem in ſtratis commode et eleganter collocantes*. Contrarium τοῦ ἐπιδέξια ἀναβάλλεσθαι dicunt ἐπαρίστερα περιβεβλῆσθαι, *ſiniſtre et indecenter veſtem geſtare*. Artemidorus l. III. c. XXIV.: ἐπαρίστερα περιβεβλῆσθαι, ἢ ὅπως ποτὲ γελοίως καὶ μὴ κοσμίως, πᾶσι πονηρόν. Ita ſcribi debet iſte locus Artemidori. Ariſtophanes in Avib.: Οὗτος, τί δρᾷς; ἐπαρίστερ' οὕτως ἀμπέχῃ; Οὐ μεταβαλεῖς θοἰμάτιον ὧδ' ἐπιδέξια; Non celabo τοὺς φιλοπλάτωνας ſuſpicionem meam in ſuperiore loco ex Theaeteto. Lego enim, ὦ ἀνεμέσητον εὐήθει δοκεῖν, καὶ οὐ δεινῷ εἶναι, ὅταν ἐς δουλικὰ ἐμπέσῃ διακονήματα, non, ut vulgo, καὶ οὐδενὶ εἶναι· quod etſi aliquam prae ſe fert venuſtatem, κίβδηλον tamen videtur καὶ τοῦ πονηροῦ κόμματος. Sequitur: Σαπφὼ περὶ Ἀνδρομέδας σκώπτει. Vix Athenaeum ſic locutum putem pro Ἀνδρομέδαν σκώπτει: ſed debemus, opinor, hunc atticiſmum et his ſimiles, quos facile obſervabit peritus linguae iſtius lector, horum excerptorum conſarcinatori. Sapphus autem verba, τίς ἀγροιῶτίς τοι θέλγει νόον; emendata nobis ex membranis et Euſtathio. Similis ejusdem poëtriae locus et, ut puto, iſti cohaerens, vel hic ipſe apud Maximum Tyr. ſerm. VIII. in comparatione Socratis et Sapphus. κωμῳδεῖ, inquit ille de Socrate, σχῆμά του καὶ κατάκλισιν σοφιστοῦ· καὶ αὕτη, τίς δ' ἀγροιῶτιν ἐπεμμένα (malim ἐπιειμένα, vel, ἐπαμμένα, dorice pro ἐφημμένα) στολήν. Similis item alius locus Sapphonis, ubi σκώπτει τὸν ἀγροῖκον, ſed aliter apud Demetr. Phal. Ruſticitatis genus illud, quod notat Sappho iſtis verbis, οὐκ ἐπισταμένη τὰ βράκε' ἕλκειν ἐπὶ τῶν σφυρῶν, apud Theophraſti characteres exponebamus, cap. περὶ ἀγροικίας. Sequitur: Φιλέταιρος ἢ Ἄμφις. Ubi non temerariae dubitationi eſt locus, nam l. VII. laudatur Amphis ἐν Φιλεταίρῳ· quod ad haec verba Turnebus adnotaverat. Alibi citatur ambigue Νικόστρατος ἢ Φιλέταιρος. Initio hujus teſtimonii ſecuti ſumus ſcriptam lectionem, Ἀμφίβαλλε στέρνοις φάρος. Alii libri: καλλιστέρνῳ φάρος οὐ καθήσεις, τάλαν; Turnebo placebat κάτω πτερνῶν φ., propter ſequentia ἄνω γόνατος. Lego deinde ὡς ἀπαιδεύτου μέμφεσθαι τὴν Ἀναξιμένους περιβολήν, non, ut editum eſt, ἀπαίδευτον. Eſt enim duriuſculum περιβολὴ ἀπαίδευτος, *cultus ineruditus*. Proxima

verba, *Φέροντός τι τοῦ τοιούτου καὶ πρὸς παιδείας ἐξέτασιν*, vertere debes *tanquam habeat illa res educationis aliquod ſpecimen* *). *ἐξέτασις argumentum, ſpecimen:* ut in Apologia Apuleji, *quaſi ullum ſpecimen morum ſit, verſibus* p. 55.
ludere. Potes reddere Graece ad verbum: *ὡς Φέροντός τι πρὸς ἠθῶν ἐξέτασιν τοῦ ἐρωτικὰ ποιεῖν ἔπη.* Hanc Athenaei mentem eſſe, attendenti ſequentia clarum: ſimul ridiculum eſt putare, veſtitum aliquid ad parandam diſciplinarum cognitionem facere. Alexis poëta inter illiberalis ingenii notas inceſſum immodeſtum et incompoſitum primo loco ſtatuit. *Ἓν γὰρ*, inquit, *νομίζω τοῦτο τῶν ἀνελευθέρων Εἶναι, τὸ βαδίζειν ἀῤῥύθμως ἐν ταῖς ὁδοῖς.* Ariſtophanes in Nebulis de antiqua diſciplina verba faciens: *Ἔδει βαδίζειν ἐν ταῖσιν ὁδοῖς εὐτάκτως.* Plutarchus et Porphyrius *Περὶ ἀποχῆς* in duobus conſtituunt *τὸ σεμνὸν τοῦ κατασήματος*, id eſt, gravitatem illam, quae in geſtu ſpectatur: *πορείᾳ εὐτάκτῳ καὶ βλέμματι καθεστηκότι. inceſſu modeſto et vultu compoſito.* In Rhodiaca Dionis Chryſoſt. inceſſus inter non levia graecanicae inſtitutionis indicia, non barbarae. Verba ejus de Rhodiis: *καὶ τὰ τοιαῦτα ὑμῶν ἐπαίνου τυγχάνει καὶ γιγνώσκεται παρὰ πᾶσιν οὐχ ὡς μικρὰ, τὸ βάδισμα, ἡ κουρὰ, τὸ μηδένα σοβεῖν διὰ τῆς πόλεως, ἀναγκάζεσθαι δὲ διὰ τὴν ὑμετέραν συνήθειαν καὶ τοὺς ἐπιδημοῦντας ξένους καθεστῶτας πορεύεσθαι.* Atque hoc ille appellat *τὸ τῆς ἀρετῆς σχῆμα.* In epiſt. XVIII. Ariſtaeneti l. I. *τὸ προϊοῦσαν νεύειν κάτω καὶ τεταγμένα βαδίζειν* argumentum eſt caſtae mulieris. Paulo aliter *βαδίζειν εὔρυθμα* apud Chryſoſtomum in V. caput epiſtolae ad Galatas. Deinde lego: — *οὐ μήτε πράττεται τέλος, Ἡμᾶς τε μηδὲν δόντας ἑτέρῳ δεῖ λαβεῖν.* Quis, inquit, tanta ſaevitate morum ſit, ut, cujus rei nec merces ulla poſtulatur, nec praemium ullum, ſed quam poteſt ſibi quisque praeſtare, (hoc ſignificat *δεῖ λαβεῖν*) eam negligat, cum ſit et honeſta ipſi, et aliis grata? Sequentem verſum ita concipe: *Φέρει δὲ τοῦτο τοῖσι χρωμένοισιν εὖ*, vel *Φέρει δὲ τοῖς μὲν χρωμένοισιν εὖ τόδε.*

*) [tanquam ad doctrinam comparandam id nonnihil conferat: *Dalecb.*]

Caput Undevicesimum.

Aeſchyli Phryges ejusdem argumenti cum Ennii Lytris. *Teleſis vel Teleſtes.* ἀγατὸν *pro* ἀγαϛόν. *Eumelus et Arctinus poëtae.* βιβλιακοὶ χαρακῖται. χάραξ *pro haſta vel ſtylo ad ſcribendum.* τάλαρος Μȣσῶν. Quaſillariae ancillae. λογοδιάῤῥοια. κυνολογεῖν *et ſimilia. Ion fabula Eubuli.* ἀνακεῖσθαι. *Athenaei inconſtantia. Tantali fabula.* θαλλὸν προσείειν. *Multa in Athenaeo emendata et illuſtrata.*

Probat auctor, Aeſchylam ſuas docuiſſe ipſum fabulas, et in ſcena geſtum egiſſe, quia ſic loquentem Ariſtophanes illum inducat: τȣ̀ς Φρύγας οἶδα θεωρῶν, ὅτε τῷ Πριάμῳ συλλυσόμενοι τὸν παῖδα ἦλθον τεθνεῶτα, πολλὰ τοιαυτὶ καὶ τοιαυτὶ καὶ δεῦρο σχηματίσαντας. Vim argumenti, quo utitur Athenaeus, corrumpit vocis unius depravatio. οἶσθα enim legendum. non οἶδα. Quomodo enim dicat
p. 56 Aeſchylus ſpectatos ſibi inter ſpectatores ſedenti ſaltantes Phrygas, ſi verum eſt. ipſum partes hiſtrionis obiiſſe? Pugnant iſta invicem ἄσπονδον μάχην, ſpectatorem eſſe ſimul, et hiſtrionem agere. Senſus eſt: Meminiſtin', ait Aeſchylus, ſpectaſſe in ſcena Phrygas multiplices geſtus agentes, quando Priamum comitati ſunt venientem in caſtra Graecorum, ut filium Hectorem redimerent? Docuiſſe fabulam Phrygas Aeſchylum, teſtimonio multorum veterum ſcimus. Ejus fabulae argumentum paucis hisce verbis complexus eſt Athenaeus. Hiſtoriam ex Homero debuerant noſſe interpretes. Hic enim eſt ille poëta, qui ſolitus dramata ſua appellare μικρὰ τεμάχια ἐκ τῶν Ὁμηρικῶν δείπνων. Igitur συλλυσόμενοι valet hic una cum Priamo λυσόμενοι. Priamus de ſe Ἰλ. ω.: — τȣ̃ νῦν εἵνεχ' ἱκάνω νῆας Ἀχαιῶν Λυσόμενος παρὰ σεῖο, φέρω δ' ἀπερείσι' ἄποινα. Tractaverat e Latinis idem argumentum poëta Ennius ea fabula, quam e re *Lutra*, id eſt, Λύτρα inſcripſera Scribendum καὶ Τέλεσις δὲ ἢ Τελέϛης· nam mutato accentu aliud ſonat τελεϛὴς vox, ut diſerte notatum Euſtathio. Alteram hujus viri appellationem confirmat ſaltatio Τελεσιακὴ, a Teleſe ſic dicta, ut ſcriptum l. XIV. Mox lege οἱ ἀρχαῖοι ποιηταὶ, Θέσπις, Πρ., non Θεσπίας. Horatius: *Dicitur et plauſtris vexiſſe poëmata Theſpis.* Et ita omnes. Τροιζηνιακαὶ ſcribit Euſtathius.

non Τροιζηνικαί. Verius etiam et venuſtius idem ἤ τῶν τις Ὁμηριδῶν, non τῶν Ὁμηρ. τις. In verſu ex hymno in Apoll. ſcribitur hodie ἀγατὸν κιθαρίζων, non, ut hic, χαρίεν· quae videtur eſſe interpretatio vocis ἀγατὸν, pro ἀγαστόν. Ut ἀδάματος pro ἀδάμαστος, et ſimilia his, quae alibi recenſuimus. Vel ſcribendum in noſtris libris ἀγανὸν, quod plane eſt χαρίεν. Eumelus et Arctinus, antiquiſſimi poëtarum Graecorum ambo, Corinthii ambo. Clemens Alex., Euſebius, alii. In Timonis verſu Βυβλιακοὶ χαρακῖται non inepte Dalec. *Pugnantes libris.* χαρακίζειν *ſudibus* vel *haſta pugnare.* Inde χαρακίτης, *velitator.* Sic κάμαξ, quod proprie idem eſt ac χάραξ, pro haſta ponunt poëtae. Leonidas: ἄκλαστοι δ' αἱ κλαδαραὶ κάμακες. Malim tamen exponere βυβλιακοὶ χαρακῖται *ſcriptores librarii*, ſive librorum. χάραξ pro ſtylo, ſicut χαράττειν pro ſcribere. In epigrammate: λεπτὸς τὰς ἐχάραξε δόναξ. Apud Euſtath. Βυβλιακῇ. Perperam. τάλαρος Μουσέων, *quaſillus Muſarum*, periphraſis eſt venuſta Muſei Alexandrini, ubi fuit doctorum coenobium. Sic Latinis *quaſillariae* per εὐτελισμὸν dictae, quae in gynaecio concluſae vitam degerent tenebricoſam, penſa facientes. Tibullus: *preſſumque quaſillo Scortum.* Edebatur ante, ἕως ἂν τῆς λογοδηρίας ἀπαλλαγῶσι. Fecimus λογοδιαῤῥοίας ex MSS. codd. et Euſtathio, qui nobis ſaepe pro optimo MSS. fuit. Fruſtra autem iſta cum ſuperioribus conantur interpretes connectere *): non enim cohaerent, poſtquam omnem εἱρμὸν ſuſtulit breviator. Sunt autem Cynulci verba tam longam ſine potu orationem aſpernantis. Ideo ſequitur: οὕτω τούτοις, φησὶ, κυνολογήσασιν ἐδόθη πιεῖν. Mneſithei locum de Bacchi Ἰατροῦ cognomine habes libri p. 57. ſecundi initio. Ibi aliquid nos de iſto loco. Non capio iſta verba ita ſcripta: ἀναγκάζεσθαι πίνειν, ἵνα πρὸ τοῦ κυνὸς τὸν πνεύμονα ἔκλυτον φορῇ. Emendabamus ἄκλυτον vel ἄκλυστον οὐ φορῇ. Id eſt; *ne etiam ante caniculam pulmonem omni humore deſtitutum haberet.* Proba quidem, ſed caſſa veritate ſententia. Nam apud Plutarchum in VII. Sympoſ. ſcriptum ἔκλυρον, quae vera eſt lectio. Proprie dicitur ἔκλυρος nervus ad lyram ineptus, quod nimio humore madeat. Poëtae generaliter acceperunt de quacunque re humida. Heſychius enim explicat ἔνικμον καὶ ὑγρόν. Senſus eſt: ſolitum Protagoram jubere Calliam bibere, ut ſaltem ante caniculam et Sirii caumata pulmonem ha-

*) [Connectit Dalech.]

beret humectum. Macrobii libri et noſtra etiam antiqua exemplaria ἔκλυτον, facili errore. In Antiphanis verſibus pulchra ineſt parodia loci hujus ex Antigone Sophoclea: Ὁρᾷς παρὰ ῥείθροισι χειμάῤῥοις ὅσα Δένδρων ὑπείκει, κλῶνας ὡς ἐκσώζεται· Τὰ δ' ἀντιτείνοντ' αὐτόπρεμν' ἀπόλλυται. Recte Dalec. κυνολογήσασι *locutis de aeſtuoſa canicula.* Sic l. III. συκολογεῖν pro *loqui de ficis:* l. VII. ἰχθυολογεῖν *loqui de piſcibus:* et l. XI. κυλικηγορεῖν pro *loqui de calycibus* aut *poculis*, et οἰνολογεῖν in libri II. fragmentis. Sed puto factam ſimul alluſionem ad cynicorum cognomen: nam ubique de eſu et potu ſollicitus fingitur Cynulcus, et propter eam cauſam longorum ſermonum oſor atque interpellator. Mox Εὔβουλος· Σίκων ἐγὼ βεβρεγμένος ἥκω. Laudatur in his libris ſaepe Eubuli fabula Ion. Quamobrem cenſeo ſcribendum Εὔβουλος Ἴωνι· ἐγὼ βεβρεγμ. Apud Diphilum caſtigans aliquis eum, qui dixerat ἀνεκείμην pro *accumbebam*, *tu vero* ἀνάκεισο, inquit. Poteſt verti *eſto ſuſpenſus*, ut in templis donaria: nam id proprie eſt ἀνακεῖσθαι. Acuta et plena ſtomachi vox, ut admonet auctor. In verbis Ariſtotelis, ἀνακείμενοι ὑπὸ τῷ αὐτῷ ἱματίῳ, id eſt, *epulis accumbentes in lecto ſub eadem veſte ſtragula.* Euripidis et Alexidis verba alienas ſedes invaſerunt, ſuis relictis: pertinent enim ad ea, quae de verbo ἀναπίπτειν paulo ante dicuntur. Viderunt hoc interpretes: ſcripti tamen editis conſonant. Scribe ἀπογεύονται μόνον, non μόνων. Ridiculum eſt, quod mox dicitur, δαῖτα θάλειαν, quam vocat Homerus, ϛοιχείων μεταθέσει δίαιταν εἶναι. Magis, quod ſequitur: τὸ δ' ἀπὸ τȣ̃ δαίσασθαι λέγειν, βιαιότερόν ἐϛι. Quae iſta eſt, Deus bone, grammatica? Sed jam didici, nihil in hoc genere mirari. Inconſtantiam notaſſe ſit ſatis: nam cum ſupra ſcripſiſſet, ἡ τροφὴ δαὶς ἐπὶ τῷ δαίεσθαι λέγεται: nunc religio nova hominem inceſſit, et ait, eſſe illud βιαιότερον, id eſt, *durius* vel *coactius.* Dalecampius contrariam ſententiam elicit ex Athenaei verbis *): incogitantia neſcio dicam, an conſulto conſilio, ut parceret alieno nomini ſui prodigus. Scribe ἐπὶ κυνηγέσια ἐξιᾶσιν, non κυνηγεσία· ſequitur enim καὶ ἐπὶ θήρας παντοίας. Illa, ὡς ὅτε πυργηδὸν σφέας αὐτȣ̀ς ἀρτύνȣσιν, Homeri ſunt, non, ut putarunt [Dalech.], p. 58. Athenaei. Ἰλ. μ.: Ὡς δ' ὅταν ἔν τε κύνεσσι καὶ ἀνδράσι θηρευτῇσι Κάπριος ἠὲ λέων ϛρέφεται σθένεϊ βλεμεαίνων, Οἱ-

*) [Vertit: Eſt tamen probabilius, ἀπὸ τȣ̃ δαίσασθαι, id eſt, a diſpertiendo δαῖτα vocatam fuiſſe.]

δέ τε πυργηδὸν σφέας αὐτὰς ἀρτύναντες, Ἀντίοι ἵςανται, καὶ ἀκοντίζεσι θαμειὰς Αἰχμὰς ἐκ χειρῶν. Emendavimus ex Euſtathio ἀναχαλῶντες δὲ ταῖς ἐμβάσεσιν, et πρὸς τὸ μὴ ξηρανθέντος τε ὕδατος pro ῥανθέντος. Perſpicue, vere: conſule medicorum libros. Rei ruſticae illam partem, quae impenditur hortis et λαχανείᾳ ſive cultui olerum, notam fuiſſe heroïcis temporibus, δῆλον, inquit Athenaeus, ἐκ τῶν παρὰ νείατον ὄρχον κοσμητῶν πρασιῶν· hoc eſt, paret ex illis eleganter digeſtis areis, quae fuiſſe dicuntur ſecundum ordinem ultimum vineae Alcinoi. Quem vocat τετράγυον ὄρχατον, dividit in tres partes, τὴν δενδροφόρον, τὴν ἀλωὴν ſive ἀμπελόφυτον, et τὴν λαχανηφόρον. De parte oleribus deſtinata canit: Ἔνθα δὲ κοσμηταὶ πρασιαὶ παρὰ νείατον ὄρχον Παντοῖαι πεφύασι. Doctiſſimus Dalecampius κοσμητὰς πρασιὰς et πράσα κεφαλωτὰ, quorum mentio apud Dioscoridem, putavit idem eſſe. Adeo verum eſt, quod ait ille, ἀνθρώπῳ φύντι ἐδὲν ἀπώμοτον. Ut doceat auctor, eſum fructuum, (quae ἀκρόδρυα Graecis) ante Troïca tempora fuiſſe mortalibus cognitum, affert in medium, quae de Tantali apud inferos ſupplicio finxerunt poëtae, poſtquam veritas eorum, quae initio conditi mundi acciderunt, (Dei beneficio et διὰ χειρῶν Moſis hodie nobis cognita) obſcurata eſt inter mortales, ac tantum non obruta penitus. Puto namque, figmentum illud poenae Tantali, ut quidem ab Homero exponitur, (nam Pindarus, Euripides, Alcaeus aliique poëtae aliter narrant,) veſtigium eſſe fugientis memoriae lapſus protoplaſti hominis et expulſionis ejus e paradiſo. De Adamo certe appoſitiſſime dixeris, quod Lyricus de Tantalo: καταπέψαι μέγαν ὄλβον ἐκ ἐδυνάσθη, κόρῳ δ' ἕλεν ἄταν ὑπέροπλον. Luit ergo miſer poenas, *et tibi, Tantale, nullae Deprenduntur aquae, quaeque imminet, effugit arbor.* Homerus tormentum intendit, plurimas fructiferarum arborum enumerans, quae βρίθεσαι καρποῖς illius capiti immineant, excitandae tantum orexi: Δένδρεα δ' ὑψιπέτηλα κατακρῆθεν χέε καρπὸν, Ὄχναι, καὶ ῥοιαὶ, καὶ μηλέαι ἀγλαόκαρποι, Συκαῖ τε γλυκεραὶ, καὶ ἐλαῖαι τηλεθόωσαι. Horſum reſpiciens auctor, Τάνταλος ἐν, ait, ἐδὲ θανὼν ἀπηλλάττετο τῆς τέτων ἐπιθυμίας· εἴπερ ὁ κολάζων αὐτὸν θεὸς, προσιὼν, καθάπερ οἱ τὰ ἄλογα τῶν ζώων τοῖς θαλλοῖς ἄγοντες, τοῖς τοιούτοις καρποῖς, ἀποκρέεται αὐτὸν τῆς ἀπολαύσεως, ὅτε τῆς ἐλπίδος ἐγγὺς ἔλθοι. Protulimus locum integrum, quia opis noſtrae eget: laborat enim ab interpunctione, a lectione, ab interpre-

tatione. Legendum et diſtinguendum eſt: εἴπερ ὁ κολάζων αὐτὸν θεὸς, προσείων, (καθάπερ οἱ τὰ ἄλογα τῶν ζώων τοῖς θαλλοῖς ἄγοντες) τὰς τοιάτας καρπὰς, ἀποκρ. etc. Vertendum autem hoc modo: *ſiquidem is, qui poenas ab eo exigit, deus, tales ei fructus objiciens, et ante ipſum jactans, (ut qui pecudes ducunt oſtenſis virentibus frondibus) ne his fruatur, impedit.* Omnino ſcribendum eſt προσείων, non p. 59. προσιών· quanquam idem error apud Platonem eo, quem Athenaeus imitatur, loco. Ita enim Plato: ὥσπερ οἱ τὰ πεινῶντα θρέμματα θαλλὸν ἤ τινα καρπὸν προσείοντες ἄγασι. Sic legendum hic quoque, non προσιόντες. θαλλὸν vertunt *baculo* *): errore inſanum magno: non enim de paſtorali pedo hic agitur, ſed de fronde, quam paſtor manu tenens ac ſubinde commovens ſequenti pecori oſtentat: qua ratione cupidum gregem minat ille, quo lubet cunque. Geſtus pecudes minantis paſtoris pulcherrime exprimitur voce προσείων, *ante et in oculis pecoris quatiens.* Quare ita ſcribi debere utroque loco vero verius. Heſychius: προσείσας, προανακινήσας, καὶ οἷον ἀπαγγείλας, ἀπὸ τῶν περιαγόντων τὰ τετράποδα, ὅπα βάλονται· τοὺς γὰρ θαλλὰς σείοντες, ἐπεδίδοσαν. Lucianus verbo προδεικνύειν in ea re uſus: ἀδὲν κωλύσει σε τῆς ῥινὸς ἕλκεσθαι ὑφ᾽ ἑκάςων, ἢ θαλλῷ προδειχθέντι ἀκολουθεῖν ὥσπερ τὰ πρόβατα. Pecudes et boves etiam θαλλῷ ali, id eſt, fronde virente, adeo commune eſt, ut non dubitaverit Heſychius θαλλὸν exponere βοὸς τροφὴν, ſive, ὃ ἐσθίασιν οἱ βόες, *pabulum boum.* Sed et pecudum, ut caprarum, l. XIII.: θαλλὸν χιμαίρα προσφέρον νεοσπάδα. Sic eſſe ſcribendum hunc verſum, ibi docemus. Athenaeus eo in libro: θαλλῷ χαίρασιν αἱ αἶγες· διόπερ ἀδ᾽ εἰς ἀκρόπολιν ἄνεισι τὸ ζῶον. Aeneas Gaz. eleganter: τάτοις ἀπερισκέπτως συνέπεσθε, καθάπερ πρὸς θαλλὸν τὰ θρέμματα, καὶ ἀλλήλοις συνήδεσθε κορυβαντιῶντες. Longus in Paſtoralibus ſuis φυλλάδα θάλλασαν pro θαλλὸν ſolet dicere. Sequitur ſtatim: Ὅτι δὲ καὶ ἰχθῦς ἤσθιον, Σαρπηδὼν δῆλον ποιεῖ, ὁμοιῶν τὴν ἅλωσιν πανάγρα δικτύα θήρᾳ. MSS. ſunt, qui legant τὴν ἅλωνα. Inepte. Locus Homeri eſt in quinto Il., ubi Sarpedon ad Hectorem: Μήπως ὡς ἀψῖσι λίνα ἁλόντε πανάγρα. Imponam huic capiti finem, ſi hoc unum dixero, Eubuli locum, qui paulo poſt affertur, ita eſſe digerendum: ſunt enim ſenarii integri tres: Ἄτοπόν γε, τὸν μὲν οἶνον εὐδοκιμεῖν ἀεὶ Παρὰ ταῖς ἑταίραις τὸν

*) [Vertit Dalech.]

παλαιὸν, ἄνδρα δὲ Μὴ τὸν παλαιὸν, ἀλλὰ τὸν νεώτερον. Quod ſi verum eſt, hos Eubuli verſus ab Alexide ἀπαραλλάκτως pro ſuis eſſe uſurpatos, poſſumus hoc exemplum iis adjicere, quae de furtis Graecorum ſcriptorum obſervantur Clementi Strom. l. VI. et Euſebio Προπαρασκευῆς l. X. Paulo ante ſcribe, Τιμοκλῆς· Χῖοι πολὺ ἄριστοι ἀνευρήκασιν ὀψαρτ., id eſt, *Chii, mortalium longe optimi, artem condiendi cibos invenerunt.*

Caput Vicesimum.

Sanguinis color naturalis. ἐνερευθὴς et ἐρευθὴς ut differant, et ſimilia. Vinum vetus praeſtare ὕπνους ἀταράχους. κράσις pro aqua. κρᾶσι, vinum. παλαιοῦσθαι de vino. ἕξις.

Nemo dubitat, vinum bonum ſanguinem bonum generare, et, ut loqui amat Galenus, χρηστοῦ αἵματος εἶναι γεννητικόν. Hoc ipſum ſignificare voluit Athenaeus, cum vini veteris naturam his verbis explicaret: δύναμιν τοῖς σώμασιν ἐμποιεῖ, τὸ αἷμά τε ἐνερευθὲς καὶ εὐανάδοτον κατασκευάζει, καὶ τοὺς ὕπνους ἀταράχους παρέχει. p. 60. Mirum poteſt videri, cur dicatur vinum vetuſtum ſanguinem generare ἐνερευθῆ, id eſt, *rubrum,* ut vertunt docti *). An non enim, quicunque ſanguis in corpore generatur, is rubet? aut det mihi aliquis colorem alium ſanguini convenientem κατὰ φύσιν ἔχοντι. Sciendum eſt, aliud Graecis eſſe ἐρευθὴς, aliud ἐνερευθής. Athenaeus ſanguinem e vino vetere fieri ait non ἐρευθῆ, id eſt, *rubrum,* ſed ἐνερευθῆ, id eſt, *rubenti affinem* ſive *e flavo rubrum.* Remiſſam rubedinem auctor intelligit; quem eſſe colorem optimi ſanguinis, ſunt e medicis, qui ſcribant, ut Actuarius l. de urin. c. IV. Celſus contra ſanguinem ſemper laudat, *qui rubet et pellucet.* Ariſtoteles in ſano corpore ἐρυθρὸν, Avicenna rubeum eſſe pronuntiant. At ille medicus, unde haec deſcripta auctori noſtro, cum Actuario ſenſit: id enim clarius meridiana luce ex iſtius vocis recta interpretatione. Porro verum eſſe, quod diximus de differentia vocum ἐρευθὴς et ἐνερευθὴς, neque aliter iſta ex-

*) [Vertit Dalech.]

poni debere, vel unus hic Dioscoridis locus evincat ſcribentis l. VII. de veneno araneorum: ὁ τόπος, ait, ἐνερευθὴς φαίνεται· quod ſtatim ipſe interpretatur μετρίως ὑπέρυθρος. Ut valde dilutam rubedinem neceſſe habeamus intelligere, quae non ſit ἐρυθρὰ, ſed ὑπέρυθρα, et id quoque μετρίως. Ideo ait Nicander vix in cute patere vulnus aranei: Τȣ̃ δὲ καὶ ȣ̓τήσαντος ἀνετήτῳ ἴκελος χρὼς Μίμνει ὅμως. Ita ſemper accipere debes apud Dioſcoridem, Galenum, et omnino ubicunque occurrit vox ἐνερευθής· quanquam pauci obſervarunt, quam vim particula ἐν habeat in hac dictione et ſimilibus; non enim otioſa eſt, neque, ut multi putant, ſignificationem intendit. ſed minuit potius, et id ſignificat, quod diximus. In ſecundo Galeni Θεραπευτικῆς Μεθόδȣ ceu affines colores ponuntur ἐνερευθὴς et λευκὸς ἀκριβῶς. Ex Theone gymnaſta ſcribit idem Ὑγιεινῶν l. II.: τὴν ὀλίγην τρίψιν ἐνερευθῆ πρὸς ὀλίγον χρόνον τὴν ἐπιφάνειαν ποιεῖν, *modicam frictionem modice rubentem ad breve tempus cutem reddere.* ἐνερεύθῆ, hoc eſt, ἔρευθός τι ἔχȣσαν, ut loquitur Galenus alibi de re eadem. Dioscorides l. I.: ἔςι δὲ κάλλιςον τὸ καιόμενον λύκιον τὸ κατὰ τὴν σβέσιν τὸν ἀφρὸν ἐνερευθῆ ἔχον, ἔξωθεν μέλαν, διαιρεθὲν δὲ κιῤῥόν. L. III. de onoſmate: ῥιζίου δὲ ὕπεςιν ὑπόμηκες, ἀσθενὲς, λεπτὸν, ἐνερευθὲς ἡσυχῆ. L. IV. ſideritidis folia dicuntur ὑπόλευκα, ἐνερευθῆ, hoc eſt, medii coloris inter album et rubrum. Cicero Attico: *Angebar, quod Tyro* ἐνερευθέςερον *te ſibi eſſe viſum dixerat.* Sic accipe particulam hanc in omnibus ſimilibus vocibus, ut ἔγκιῤῥος, ἐμπόρφυρος, ἔγχλωρος, item ἔμπικρος, ἔγχνοος, et ſimilibus apud Dioscoridem. In Theophraſti libello de color. ἔμπυῤῥον et λευκόπυῤῥον ejusdem coloris appellationes eſſe invenias, ut ſcripſimus in noſtro de coloribus commentario. Quod ait, vinum vetus praeſtare ὕπνȣς ἀταράχȣς, *ſomnos imperturbatos*, referen-

p. 61. dum ad inſomnia: ut contrarium ejus intelligatur, quod vino novo attribuunt medici: nam τὸν νέον οἶνον eſſe δυσόνειρον, auctor Dioscorides. Inter morbi ſigna recenſet Hippocrates τὸ δυσκοιτέειν καὶ ἐνυπνιάζεσθαι τεταραγμένα καὶ θορυβώδεα, in libro de vet. med. Accidit hoc cum aliis ex cauſſis, tum etiam interdum ex natura vini, quod biberis, ut patet ex ſuperioribus. Eadem et ciborum quoque ratio: nam et illorum alii quietem vere quietam afferunt, alii inſomniis et diris viſis perturbant. Plutarchus VIII. Sympoſ.: Ὅτι δέ ἐςι τῶν βρωμάτων ἔνια δυσόνειρα καὶ ταρακτικὰ τῶν καθ' ὕπνον ὄψεων, μαρτυρίοις ἐχρῶντο

τοῖς τε κυάμοις καὶ τῇ κεφαλῇ τȣ͂ πολύποδος. Laudat Homerus vinum ἐπιδεχόμενον ἱκανὴν κρᾶσιν, hoc eſt, *quod multam aquam ferre poteſt.* Hippocrates οἰνῶδες hoc vinum et πολυφόρον ſolet appellare. κρᾶσις in hoc loquendi genere pro aqua ſumitur. Hodie contra in idiotiſmo Graecorum κρᾶσι eſt vinum. Interpretes aliud hic dicunt, quam Athenaeus *). παλαιȣ͂σθαι de vino dicitur duobus modis, vel cum diu aſſervatum eſt, quod κεχρονικὸς vocant, vel cum veteris vini qualitatem quoquo modo eſt aſſecutum. Galenus de antid. l. I.: Καλȣ͂σιν οἱ περὶ ταῦτα δεινοὶ παλαιȣ͂σθαι τὸ μεταβάλλειν ἑτοίμως εἰς τὴν τοιαύτην ποιότητα τῶν παλαιȣμένων. Vires autem et calorem acquirere vinum ſeneſcendo, et ſcribitur hic, et notiſſimum eſt ex libris medicorum. Inde natum eſt vetus dictum, atque, ut loquitur Galenus, ὁ περιφερόμενος λόγος, πάντα τἄλλα γηρᾷ τῷ χρόνῳ πλὴν οἴνȣ, ſive, ut in ſuos pedes haec verba cogamus, Ἅπαντα γηρᾷ τἄλλα πλὴν οἴνȣ χρόνῳ. Quae de gigantum θεομαχίᾳ adnotantur ad verba Athenaei de fuga Dionyſii, eſſe ἀπροσδιόνυσα, fatebitur, qui meminerit, ex Homero eſſe haec interpretanda. In ſexto autem Iliadis Lycurgus eſt, non gigantes, qui Liberum patrem cogit praecipitare in pelagus. Vinum nigrum, inquit, μένει ἐν ταῖς ἕξεσι τῶν πινόντων πλεῖστον χρόνον. Hoc medici dicere ſolent: πλείονά τῷ σώματι δίδωσι τροφήν. Eſt vero ἕξις iſto loco ipſa corporis ſubſtantia: ut l. II. προπίνειν δὲ ὕδωρ σύμμετρον τῷ πλήθει, χάριν τȣ͂ προαναληφθῆναι τȣ͂το εἰς τὴν ἕξιν: eodem libro dicitur cucurbita ὑγραντικὴ τῆς ἕξεως, pro quo Aëtius, τροφὴν τῷ σώματι δίδωσιν ὑγράν. Alibi Athenaeus ὄγκον pro eodem dixit. Vide l. III. c. V. Non, quicquid in corpus admittitur, ſtatim fit ἕξις, ſed id tantum, quod in alimentum cedit et partibus corporis aſſimilatur: eſt enim vera τροφὴ αὐξητικὸν τῆς ȣσίας. Ita ἕξιν accipiunt interdum medici diverſo ſenſu. ἡλικίαν καὶ ἕξιν in delectu militum ſpectaſſe Romanos, ſcribit Polybius: et Senecae quoque epiſt. XLVII. *habitus militaris* pro ſtatura et exteriore ſpecie. Terentio ac Ciceroni *habitudo corporis.*

*) [Dalech. vertit *aqua temperatum, quantum ſat eſt.*]

Caput Vicesimum Primum.

Galeni locus de vino Surrentino. Vini ψαθυρότης et σκληρότης. Veſtinum vinum. ἀπαρέγχυτος. πλήττειν τὴν κεφαλὴν, et ſimilia de vino. Potalinum p. 62. *vinum. Sitalcas, regulus Thraciae, Perdiccas, rex Macedoniae, Athenienſibus et Lacedaemoniis dant verba. Corcyraei. δίχα θυμὸν ἔχοντες. Pagaſae.*

Initio cum iſta legerem, Περὶ Ἰταλικῶν οἴνων φησὶ παρὰ τούτῳ τῷ σοφιστῇ Γαληνὸς, exiſtimabam, quae de vinis Italiae loquentem Galenum inducit Athenaeus, eadem eſſe cum iis, quae de illis vinis in Galeni ſcriptis variis locis leguntur: quod ſecus ſe habere, collatione utriusque auctoris poſtea deprehendi. Pauca enim reperias apud Galenum in noſtris hodie libris, quae videri queat huc transtuliſſe Athenaeus: adeo pleraque omnia illius non ſolum expoſita ſunt aliter, ſed etiam alia. Surrentinum vinum ait hic Galenus ἀπὸ πέντε καὶ εἴκοσιν ἐτῶν ἄρχεσθαι γίνεσθαι πότιμον. In l. I. de antid. iſta leguntur: Περὶ δὲ τοῦ Συρεντίνου τί δεῖ καὶ λέγειν; ἅπαντες γὰρ τοῦτ' ἤδη γιγνώσκουσιν, ὡς σχεδὸν πρὸ κ' ἐτῶν ἔτι ἐστὶν ἄπεπτος. ἀκμάζει δὲ τοσούτων ἐτῶν γιγνόμενος, ἐπὶ πολύ τε παραμένει πότιμος. Discrepantia eſt annorum quinque, imo fere ſex propter vocem σχεδόν· niſi aliquis dicat, in Galeno fuiſſe olim ſcriptum πρὸ κέ ἐτῶν. De quo judicium eſto penes eruditum lectorem. Vinum hoc Surrentinum ψαφαρὸν audaci translatione appellat auctor propter aſperam ejus naturam et, ut ſic dicam, intractabilem atque indomitam: cujus gratia *generoſum acetum* a Tiberio, *nobilis vappa* a C. Caeſare vocitari meruit. Proprie ψαφαρότης ſive ψαθυρότης ad qualitates tactiles pertinet, et contraria eſt τῇ γλισχρότητι, *friabilitas lentori glutinoſo.* Optimi ſcriptores transferunt ad liquida. ψαθυρὸν ὕδωρ, ἔλαιον δὲ γλίσχρον, et maris aquam ψαθυρὰν dici invenias ab Ariſtotele et Theophraſto. Similis metaphora in voce σκληρός· nam vino et aquae tribuitur σκληρότης ſaepe in his libris. Theophraſtus in VI. de Cauſſis, poſtquam fecit mentionem quorundam odorum, quos appellat δριμεῖς καὶ σκληροὺς, quaſi excuſans duritiem verbi, ἔστι γάρ τις, inquit, ὥσπερ καὶ οἴνου καὶ ἁπλῶς χυλοῦ σκληρότης καὶ ἰσχὺς, οὕτω καὶ ὀσμῆς. Galenus de differ. pulſ. l. III.: Οἶνον ἔφη σκληρόν τις ἐκ μεταφορᾶς ὀνομάζων,

καὶ φωνὴν σκληρὰν, ἐπιτήδευμά τε καὶ βίον, ἔθος τ᾽ αὖ καὶ νόμον, ἄνεμόν τε καὶ ὕδωρ, ἤτοι τὸ ἀπηνὲς, ἢ τὸ δύσμικτον, ἢ τὸ δυσξύμβολον, ἢ τὸ ἀηδὲς, ἢ τὸ δυσκατέργαστον, ἢ τὸ δυσκαταγώνιστον, ἤ τι τοιοῦτον ἐκ μεταφορᾶς ὀνομάζων. τὸ δὲ σκληρὸν σῶμα τὸ κυρίως τε καὶ πρώτως λεγόμενον, ἀντίτυπόν τέ ἐστι, καὶ κατ᾽ οὐδὲν εἴκει τῷ πλησιάζοντι. τὸν αὐτὸν, οἶμαι, τρόπον ἄνθρωπον μὲν σκληρὸν λέγουσι τὸν μονότροπον καὶ δυσπειθῆ, καὶ πρὸς ἅπαν ἀντιτείνοντα· νόμον τε σκληρὸν καὶ δικαστὴν, οἷς μηδὲν μέτεστι συγγνώμης· οἶνον μέντοι σκληρὸν, ὅταν ἰσχυρὸς ᾖ τῇ ποιότητι, καὶ πλήττων βιαίως ἤτοι τὴν κεφαλὴν, ἢ τὴν αἴσθησιν τὴν γευστικήν· ὕδωρ δ᾽ αὖ σκληρὸν, τὸ δυσκατέργαστόν τε καὶ βραδύπορον, ὡς ἐπὶ πλεῖστον ἐν τοῖς ὑποχονδρίοις μένειν. *Veliterninum* vinum appellavit Dalecampius, de quo ſcriptum in Graeco textu: *ὁ Οὐέτερος δὲ ἡδὺς πινόμενος.* In membranis reperio *ὁ Οὐεστῖνος δέ.* Veſtini populus Italiae non obſcurus. Veſtinum igitur poſthac id vinum dicatur: quamquam Dalecampii conjecturam ſtabiliunt quidam codd., in quibus ſcriptum *ὁ Οὐέντερος.* At pro *ἀπαρέγχυτος* reſcribendum eſſe *ἀπαράχυτος*, verum non eſt. Scio, Galeni dictionem eſſe *ἀπαράχυτος*, ſed nihil propterea mutandum: nam et *παραχεῖσθαι* dixerunt, et *παρεγχεῖσθαι.* Infra hoc libro: *γλεύκει παρεγχεῖται περὶ τοὺς πεντήκοντα εἰς θαλάσσης.* Quod capiti nocet vinum, Graeci eleganter dicunt *πλήττειν τὴν κεφαλὴν* et *πλῆξιν ἔχειν καὶ τόνον.* Hippocrates *ἅψιν φρενῶν*, et *ἅπτεσθαι κεφαλῆς καὶ γνώμης*, quod explicat Galenus III. Comment. in l. de rat. vict. in acut. morb. Athenaeus etiam *καθάπτεσθαι τῆς κεφαλῆς*, et *καθικνεῖσθαι·* item *ἀδικεῖν* et *παρενοχλεῖν.* Baſilius *τύπτειν*, duriuſcule: *σὺ δὲ καὶ παραμένεις τῷ οἴνῳ καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν τὴν κεφαλὴν σου τύπτοντι.* Inter Italica vina recenſetur Mamertinum, de quo ſcribitur: *καὶ γινόμενος ἐν Σικελίᾳ, καλεῖται Ἰωταλῖνος.* Poſtremam vocem eſſe mendoſam, nemo dubitat. Emendarunt *Ἰταλικός.* Vera lectio *Πωταλῖνος.* Plinius l. XIII. c. VI.: *Mamertina vina circa Meſſanam in Sicilia genita. Ex iis Potulana, ab auctore dicta.* Poſtremi verſus Antiphanis, quibus locorum diverſorum *ἰδιώματα* narrantur, corrupti et mutile ſcripti, ſic a nobis integrantur, quam *εὐστόχως*, neſcio: certe quidem non *παρ᾽ ἱστορίαν.* *Τυρὸς Σικελικὸς, ἐκ Συρακουσῶν σύες, Μύρον ἐξ Ἀθηνῶν, ἐγχέλυς Βοιωτιαι.* De caſeo Siculo Ariſtophanes Veſp.: *Τροφαλίδα τυροῦ Σικελὴν κατεδήδοκε.* De Syracuſarum ſuibus ſive carnibus ſuillis Hermippus paulo poſt: *Αἱ δὲ Συράκουσαι σῦς καὶ*

p. 63

τυρὸν παρέχȣσι. Facetus nimis Hermippus, cum canit: Καὶ παρὰ Σιτάλκȣ ψώρας Λακεδαιμονίοισι. Alludit autem ad expeditionem aliquam Lacedaemoniorum in Thraciam, rogatu Sitalcae reguli ſuſceptam: unde aliud nihil retulerint, quam ſcabiem et alia valetudinis incommoda, quae ἐκ κακȣχίας naſci ſolent. Non minus urbane dictum, quod ſequitur: Καὶ παρὰ Περδίκκȣ ψεύδη ναυσὶν πάνυ πολλαῖς. Peloponneſiaci belli temporibus Sitalcas partis Thraciae dynaſta fuit, Perdiccas Macedoniae rex. Narrant autem hiſtorici, Perdiccam ſocietate junctum fuiſſe cum Athenienſibus: quorum animos cum erexiſſet in ſpem magnam auxilii, in nervum conatus erupit. Eapropter ait poëta, Perdiccam miſiſſe Athenas inaneis auxiliarii militis et mendaciis onuſtas naves. Ille quidem Athenienſes non nominat: ſed ita exponendum eſſe hunc verſiculum, fatebitur, qui recens fuerit a lectione libri II. Thucydidis et l. XII. bibliothecae Diodori. Recte autem obſervat Euſtathius, imitatione Homeri hoc eſſe dictum ab Hermippo. ὅρα, inquit, τὸ ψεύδεα ναυσὶ πάνυ πολλαῖς, παρεξεσθὲν ἐξ Ὁμήρȣ, Φαμένȣ ἐν τοῖς ἑξῆς, δυνατὸν εἶναι ὀνείδεα μυθήσασθαι, ὅσα ȣ̓δ' ἂν ἑκατόνζυγος ναῦς ἄροιτο. Locus poëta eſt Ιλ. υ. Non diſſimilis elegantiae illud in Nebulis: τῶν Ἑλλήνων εἶναί με λέγειν ἑκατὸν ςαδίοισιν ἄριςον. Et in Ranis: μειράκια Εὐριπίδȣ πλεῖν ἢ

p. 64. ςαδίῳ λαλίςερα. Alexis: κρείττων ἐκεῖνός ἐςιν ἡμέρας δρόμῳ. Sequentem verſum ita laudat Euſtathius: Αἱ δὲ Συράκȣσαι σῖτον καὶ τυρὸν παρέχȣσι. Vel σῖτον ἠδὲ τυρόν. Cogitemus ſane. Sicilia enim frumenti fertiliſſima: ſed metro levi mutatione conſulendum foret. σῖτον ἠδὲ τυρόν. Optat deinde Hermippus, ut male pereant Corcyraei Ναυσὶν ἐπὶ γλαφυραῖς, ὅτι δίχα θυμὸν ἔχȣσι. Infarta ſyllaba ſcribendum: ὅτι δὴ δίχα θυμὸν ἔχȣσι. Jocus eſt in pronunciatione vocis θυμὸν aut θύμον. Nam θύμος agreſtis caepa, qua veſcebantur pauperes, ut nautae miſeri. Antiphanes: Οὐδεὶς κρεῶν παρόντων ἐσθίει θύμον. Poteſt igitur elici haec ſententia. Male pereant Corcyraei, qui caepas illas agreſteis, quae in ipſorum inſula naſcuntur optimae, ſibi ſolis ſervant, neque alio transmittunt, ſed in ſuis ipſi navibus edunt. Poteſt et ita exponi, ſi pronunties θυμὸν tono in poſteriorem ſyllabam translato. Male ſit Corcyraeis, qui cum caeteris Graecis tempore neceſſario conſentire non ſolent. Alludit ad bellum Xerxis, quo tempore publica Graeciae ſalus prodita eſt a Corcyraeis: ut ex Herodoto explicat vere Eu-

ſtath. Ὀδ. η. Olim legabam ὅτι ἄνδιχα θυμὸν ἔχεσι, quia in factiones diviſi neque ſe neque caeteros Graecos quietos eſſe ſinunt. Lege Thucydidem et Diodorum de cauſſis conflati belli Peloponneſiaci, quo attritae opes Graeciae. Scripſimus ex MSS. Αἱ Παγασαὶ δὄλες; non Ταγασαί. Nam ubi gentium viſae Tagaſae iſtae? At Pagaſae oppidum Phthiotidis Theſſaliae, Ptolemaeo et aliis. Fuit aliquando urbs ea portu nobilis et emporio: indeque, ut videtur, peti ſolita mancipia Thracica, frontes inſcripta more gentis et literata. Διὸς βάλανοι ſunt nuces Ponticae, de quibus in excerptis libri II. ἀμύγδαλα σιγαλόεντα, *amygdala magna et admirabilia*, vel *compuncta et parvis foraminibus diſtincta.* Alluſio facta ad Homericum acroteleutium. Sequente autem verſu ad iſtum Ὀδ. α: Μολπή τ' ὀρχηςύς τε· τὰ γάρ τ' ἀναθήματα δαιτός.

Caput Vicesimum Secundum.

Ἕρπειν, ire. ἑρπετὰ, canes et alia animalia βαδιςικά. Sellae Theſſalicae. γράμματα ἀλεξίλογα. Carum vetus imperium in mare. Inventores onerariarum et rotae figulinae. κεράμια Cnidia. Chalybonium vinum. ὑποβρέχειν, ſubbibere. *ἐγγράφειν τὴν ὀσίαν. γεῦμα, ſive guſtus rei vendendae. Senecae locus. Pſythium vinum.*

Canes vocat Pindarus ἑρπετὸν, quaſi dicas animal βαδιςικόν· nam ἕρπειν apud antiquiſſimos Graecos *ire* ſignificat: quae ſignificatio vocis hujus remanſit apud Doras, ut Theocritum, qui ita ſemper accipit: et Homerus quoque ἑρπετὰ pro *animalia* poſuit Ὀδ. δ. Etiam hominum genus ἑρπετὸν dici, adnotatum Heſychio. De Lacaenis canibus omnes Graeci: de capris Scyriis Strabo. In tertio Critiae verſu ſcriptum inveni κράτιςος, non κρατίςη. Quare ſic fortaſſe corruptiſſima lectio eſt emendanda: Εἶτα δ' ὄχος Σικελὸς, κάλλει δαπάνῃ τε κράτιςος, *praeſtans, et ratione formae, et ratione* p. 65
impenſae. Aliter emendare non poſſum. Conjecturas quorundam παρακεκινδυνευμένας odi ſemper. Sellae Theſſalicae meminit Pollux l. X. c. XXVI.: κάλλιςοι οἱ Θετταλικοὶ δίφροι· διὸ καὶ ἡ Πυθία ἔφη, Θετταλὲ ποικιλ

διϕρε. Lege eundem l. X. c. XI. et Hippocratem Περὶ ἄρθρων. Legendum Τυρσηνὴ δὲ κρατεῖ, non Τυρσηνήν. *Phiala Etruſca praeſtat.* Tuſcanica opera etiam Plinius laudat l. XXXIV. De illo verſu, Φοίνικες δ' εὗρον γράμματ' ἀλεξίλογα, haec Euſtathius comment. in Ulyxeam XIV. extremo: Πρὸς ὁμοιότητα τοῦ ἀλεξάνεμος χιτὼν ἐῤῥέθη καὶ νειὸς ἀλεξιάρη ἡ παρὰ Ἡσιόδῳ, καὶ ἀλεξίκακος, ὁ κατὰ μετάληψιν καὶ κηραμιώτης παρὰ Λυκόϕρονι· ἔτι δὲ καὶ ὁ ἐν ἐπιγράμματι ἀλεξιβέλεμνος χιτὼν, ὅς ἐςι θώραξ πολεμικός. τοιαύτης δὲ συνθετικῆς δυνάμεως καὶ τὸ ἀλεξίλογον, οἷον, Φοίνικες δ' εὗρον γράμματ' ἀλεξίλογα. Explicat autem varie: ἢ τὰ ἀλέγοντα ἤγουν βοηθοῦντα εἰς λόγον, *quibus utimur in ſermonem:* vel, δι' ὧν ἀποσοβεῖται τὸ πλείω λέγειν, *quarum ope longiorum ſermonum fit compendium:* haec quidem mira interpretatio eſt. Non deterius eſt, quod fingebamus nos: vocari literas ἀλεξιλόγους propter vim orationis in ſanandis animi perturbationibus. Notum illud: Ψυχῆς νοσούσης εἰσὶν ἰατροὶ λόγοι. Vel quia per literas abſentiae malis medemur: epiſtolis enim, ut eleganter ait Gregorius Theologus, σκιαγραϕοῦμεν τὴν τῶν ἀπόντων παρουσίαν. Cares poëta vocat ἁλὸς ταμίας, veterem illorum θαλαττοκρατίαν ſpectans, non mercaturae habita ratione: quae eam gentem, quod ſciam, nobilem fecit nunquam. Maris imperium populi Graeciae atque Aſiae alius alio tempore obtinuerunt, ut ſcimus ex Strabone et hiſtoricis. Cares, quo tempore Romam a ſe conditam regebat Romulus, principes maris mediterranei fuiſſe, Euſebius ſcriptum reliquit in Chronico. Φορτηγῶν ſive onerariarum inventionem attribuit Plinius Hippo Tyrio. Rotae figulinae inventores dicuntur Critiae fuiſſe Athenienſeis poſtremis hujus ῥήσεως verſibus. Sed fallunt nos depravati codices. Nam ſine controverſia ſcribendum: Τὸν δὲ τροχοῦ (non autem τροχὸν) γαίης τε καμίνου τ' ἔκγονον εὗρε. Non dicit Critias, rotam figulorum ab Athenienſibus eſſe inventam: verum artem ipſam fingendi opera figlina, quae eleganter appellantur a poëta *ſoboles,* id eſt, *opus rotae, terrae et camini.* Sic in aenigmate, de quo l. X. c. XVII., olla dicitur τροχορυμασίτευκτον κύτος, πλαςὸν ἐκ γαίης. Et ſimilia alibi. Vide l. II. c. XXIII. Plinius l. VII. c. LV.: *Figlinas Coraebus Athenienſis invenit.* κεράμια in Eubuli verſu non ſunt vaſa figulina *) ſimpliciter, ſed eorum ſpecies. Peculiari nomine ſic dicta

*) [Sic vertit Dalech.]

erant dolia minora certae menſurae, transferendo vino apta, aut in uſum orcarum ad ſalſamenta. Cnidia haec ceramia (amphoras licet appelles: nam κεράμιον et ἀμφορεὺς tantundem capiebant) laudat Eubulus, non quamvis Cnidiam teſtam. Chalybonium vinum Strabo, Heſychius, Euſtathius naſci in Syria ſcribunt: Athenaeus, ſi conſtat fides noſtris libris, κἀν Δαμασκῷ τῆς Συρίας, *etiam Da-* p. 66.
maſci in Syria. Quaſi eſſet illius vini regii prior alia patria, quam Damaſcus: cujus urbis uvas hodieque in deliciis eſſe tota Europa ſciunt omnes. Euſtathius legit ἐν Δαμ., non κἀν. Eum ſequerer, niſi alio traherent ſequentia verba. In Suidae Collectaneis Καλυδώνιος per δ. Perperam. Diſtinguendi Alexidis ſenarii: — Θασίοις καὶ Λεσβίοις οἰναρίοις Τῆς ἡμέρας τὸ λοιπὸν ὑποβρέχει μέρος, Καὶ νωγαλίζει. Elegans verbum ὑποβρέχειν pro ὑποπίνειν, *pitiſſare*, et, ut Neronis verbum uſurpem, *ſubbibere:* nam βρέχειν pro bibere ponebant, ut ante dictum. Longus Paſtor. l. II.: καὶ οἷον δὴ γέροντες ὑποβεβρεγμένοι πρὸς ἀλλήλους πολλὰ ἔλεγον. Fingebat Alexis in quodam dramate, exiiſſe Bacchi edictum, ne quis Lesbiorum alio quam Athenas vinum deferret vaenum: qui ſecus faxit, illius bona univerſa Baccho ſacra ſunto. Sententiam hanc non invenias apud interpretes *), ſed non animadverterunt, in primo verſu Λεσβίου vitio ſcribi, cum poëta ſine ullo dubio ſcripſiſſet: Ἡδὺς ὁ Βρόμιος, τὴν ἀτέλειαν Λεσβίοις Ποιῶν, τὸν οἶνον εἰσάγουσιν ἐνθάδε. *Bene*, inquit, *de nobis meretur Bacchus, qui immunitatem Lesbiis pollicetur, vinum Athenas deferentibus.* εἰσάγουσι verbum non eſt, ſed participium. ἐγγράφειν fori Athenienſium vox pro ζημιοῦν, *mulctare* vel *deferre mulctandum:* hic praegnans vox eſt, ut loquuntur grammatici, pro κελεύειν ἐγγράφειν. Nam proprie auctor legis non ἐγγράφει, ſed dat delatori poteſtatem τοῦ ἐγγράφειν τὴν οὐσίαν ἱεράν· hoc eſt, denuntiandi jus fiſco acquiſitum in ejus bona, qui legem migravit. Eubuli ſunt verſus: Οἶνον γάρ με Ψύθιον γεύσας ἡδὺν ἄκρατον, Διψῶντα λαβὼν ὄξει παίει πρὸς τὰ στήθη. Quorum eſt ſenſus: cum mihi vini Pſythii guſtum praebuiſſet, poſtea acetum dedit, quod ſtomachum graviter laeſit. γεύειν τινὰ eſt rei vendendae alicui praebere γεῦμα. Seneca in epiſtolis *guſtum dare.* Idem alibi vo-

*) [A. Propitius iſtic Bacchus eſt, cum Lesbium Viliſſimo paretur. B. Ad nos advehunt. Vel cyathum in aliud oppidum ſi quis ferat, Mox deprehenſi bona ſacrata publico. *Dalech.*]

cat *exemplar*, ut Graeci δεῖγμα. Sine cauſa ſollicitant quidam iſta ejusdem initio primi de Clementia: *Principatus tuus ad guſtum, quem dediſti, exigitur.* Rerum vaenalium ſolet proponi aut circumferri exemplar. Sed fieri ſaepe videas, ut alius guſtus praebeatur, deinde alia merces tradatur. Id nunc conqueritur iſte ſibi apud cauponem contigiſſe: datum enim Pſythium vinum quam optimum guſtandum, deinde vero ὄξος, id eſt, crucium vinum ſitienti eſſe propinatum. Ψύθιον vinum, ſive, ut Plinius mavult, paſſum, unde ita dictum, alias quaeremus.

Caput Viceſimum Tertium.

Ariſtophanis Theſmophoriazuſae priores et poſteriores. Thaſium vinum Ariſtophani notum, contra quam ſentit ejus ſcholiaſtes. Proverbium ἆρ' οἴσει τρία; οἴμοι. Vinum ἁπαλὸν καὶ λευκόν. Μενδαίῳ
p. 67. ἐνουρεῖν. σαπρίας οἶνος. Percota *et* Percopa. *Veſtis Perſarum* δωροφορική· *item* γάμβρειος στολή. Camantium, Artypſus, Sceptra. *Emendata et illuſtrata non pauca.*

Saepe olim factum, ut plures fabulas ſub eodem nomine docerent comici iidem: ſaepe enim, quod argumentum negligentius vel infelicius primo tractaverant, ſub incudem revocabant, et nova diligentia quaſi recoctam atque emendatam veterem pro nova fabulam proferebant. διασκευὰς et ἐπιδιεσκευασμένα δράματα proprie iſtas fabulas vocabant, ut accurate docemus l. III. c. XXVI. Inde nata eſt illa diſtinctio fabularum ejusdem et auctoris et nominis in priores et poſteriores. Sic Eupolidis πρότερον Αὐτόλυκον et δεύτερον Αὐτόλυκον paſſim invenias laudatum: Ariſtophanis priores et poſteriores Nebulas: priores et poſteriores Θεσμοφοριαζούσας. Priorum meminit Clemens Strom. l. VI. et Aul Gellius l. XV. c. X., ex quo ſcimus, fabulam, quae hodie inter Ariſtophaneas exſtat, inſcripta Theſmophoriazuſae, priorem eſſe, non poſteriorem. Sed de appellatione harum fabularum diverſum ab aliis ſentiebat Demetrius Troezenius, qui drama prius Θεσμο-

φοριάζȣσαι, *feſtum Cereris celebrantes*, poſterius Θεσμοφοριάσασαι, *quae feſtum Cereris celebrarunt*, voluit inſcribi. Videtur hic criticus exiſtimaſſe, quam vulgo poſteriores Theſmophoriazuſas vocabant, novam plane fabulam fuiſſe, non prioris emendationem. Haec ideo diximus, quia male docti *) iſta verba breviatoris ceperunt: Ὅτι Ἀριςοφάνȣς τὰς δευτέρȣς Θεσμοφοριαζȣ́σας Δημήτριος ὁ Τροιζήνιος Θεσμοφοριασάσας ἐπιγράφει, id eſt, *Ariſtophanis fabula poſteriores Theſmophoriazuſae inſcribitur a Demetrio Troezenio Theſmophoriaſaſae.* Allatus ex illa fabula locus claram mentionem habet vini Thaſii: neque eſt aliter interpretari poëtae verba, quod notandum adverſus doctiſſimum ejus ſcholiaſten, qui ad iſtum ex Acharnenſibus verſum, Οἱ δὲ Θασίαν ἀνακυκλῶσι λιπαράμπυκα, negat, de Thaſio vino poſſe intelligi, quia nondum ea aetate in pretio eſſet Athenis vinum illud: quod falſum eſſe, hinc liquido conſtat, et ex alio ejusdem poëtae verſiculo, Μηλοσφαγȣ̃σαι Θάσιον οἴνȣ ςαμνίον. Etiam in Concionantibus ait idem poëta: — πολὺ δ' ὑπερπέπαικεν αὖ Τȣ́των ἁπάντων τὰ Θάσι' ἀμφορείδια. In ſecundo verſu Archeſtrati ſcribe meo periculo — πολιὸν σφόδρα κρᾶτα φορȣ̃ντα, non, ut habent libri omnes, κρατοφορȣ̃ντα. Poëtica licentia vetus vinum ait πολιὸν κρᾶτα φορεῖν, *caput canum geſtare.* XIV. verſum ſic facile perfeceris: Οὐ προσέχω τὸν νȣ̃ν αὐτοῖς τάδε μυθεύȣσι, vel ὥς τις ταχυπειθής. Ephippi cõmici verſiculos ita ſcribe: Κάρυα, ῥοιὰς, φοίνικας, ἕτερα νώγαλα, Σταμνάριά τ' οἴνȣ μικρὰ τȣ̃ φοινικικȣ̃, Ὠάρια, τοιαῦθ' ἕτερα πολλὰ παίγνια. Nihil hic ex conjectura aut ingenio motavimus, verum ex aliis ipſius Athenaei locis et Euſtathio rectam lectionem reſtituimus. Pro Κάρυα legit Βότρυς Euſtathius: ſed vide p. 68. l. II., ubi haec alii poëtae tribuuntur. Scribo deinde: Φοινικικȣ̃ βίκος τις ὑπανεῴγνυτο. Vide l. XIV. Diſtingue in Cratini verſu: Οἴμ', ὡς ἁπαλὸς καὶ λευκός. ἆρ' οἴσει τρία; Soliti Graeci multa aqua dilutum vinum bibere. Multa auctor l. X. de variis κράσεων generibus. Ut plurimum ita temperabant, ut crateri ter tantum aquae infunderent, quantum vini. Propterea de parum generoſo vino frequens erat in ore potatorum, ἆρ' οἴσει τρία; Contra vinum generoſum ita laudatur in Equit. Ariſtophanis:

*) [Ariſtophanis fabulam, cujus titulus eſt ſecundae Cerealia celebrantes, Demetrius Troezenius inſcribendam putat ſecundae, quae Cerealia celebrarunt. *Dalecb.*]

Ὡς ἡδὺς, ὦ Ζεῦ, καὶ τὰ τρία φέρων καλῶς. Quod cum in vino locum habeat proprie, videtur ad alia eſſe translatum παροιμιακῶς. Heſychius: ἆρ' οἴσει τρία, ἐπὶ οἴνου ἐλέγετο· ἐπεὶ τὸ πάλαι ἐκιρνᾶτο τρία ὕδατος λαμβάνων, τὸ δὲ τέταρτον οἴνου. Hodie ſcriptum in Heſychii codicibus ἀροῦσι τρία. Neque hoc tantum: ſed praecedit etiam, ἀροὺς, τὰ λιβάδια. Nobis haec θαύματα videntur. Cratini verſum ita debere accipi, oſtendit praecedens vox οἰνίσκος. Non recte ſentiunt, qui οἴμοι laetantis vocem hic eſſe adnotant: eſt enim mirantis potius et indignantis. Appellat ἁπαλὸν vinum, quod non eſt οἰνῶδες, ut loquitur Hippocrates, ſed ὑδαρὲς, *languidum* et *elumbe.* Vocat etiam λευκὸν, non tam ut colorem indicet, quam ut vires ejus elevet: quia vina alba plus aquei habent quam rubra, et ſunt ὀλιγοφορώτερα. In primo Hermippi verſu ferenda non eſt emendatio interpretum, quae ſententiam poëtae facit longe aliam. Μενδαίῳ μὲν ἐνουροῦσιν καί τοι θεοὶ αὐτοὶ Στρώμασιν ἐν μαλακοῖς. Scribunt Μενδαῖον, et deos fingunt Mendaeum vinum mejere. Quam haec aliena a poëtae mente! ἐνουρεῖν Μενδαίῳ interpretamur vinum Mendaeum tamdiu bibere, donec illud mejere cogaris. Quis neſcit, ſtrenuis potoribus hoc eſſe familiare? Ideo matulas in convivia intulerunt, ut diximus ante. Quid poterat dici ἐναργέστερον ad declarandam vini hujus praeſtantiam? Nam ipſo nectare, qui deorum eſt potus, melius eſſe, non obſcure declarat poëta. Septimo verſui deeſt ſyllaba: Οὗ καὶ ἀπὸ στόματος στάμνων ἀνοιγομενάων. Scribe ὑπανοιγομ. σαπρίαν vulgo appellabant Graeci τὸ πρὸς τῷ τέλει, inquiunt grammatici, vinum, quod inibi eſt, ut deſinat, paulatim exhauſto dolio: in noſtro idiotiſmo *vin bas.* Chryſoſtomus οἶνον σεσηπότα in comment. epiſt. ad Rom.: οὐδὲ γὰρ ὁ μεθύων οἶδε, πόση τοῦ σεσηπότος οἴνου ἡ βδελυγμία. Hermippus contra ſic nominari ait vetus vinum et, ut ſcribit Euſtathius, τὸν ἀνθοσμίαν. Eum lege 'Οδ. β. Mira in hac voce ἀκυρολογία et antiphraſis. Factum vinum ex uvis elaterio aſperſis ait auctor fieri μαλακόν. Scribendum μαλακτικὸν cum viris doctis: nam aliud eſt vinum molle, quod opponitur duro, τῷ σκληρῷ· aliud, quod στυπτικῷ eſt contrarium, et alvum mollit ac liquat. *Percota* Straboni, Plutarcho, et in ſcholiis comici, quae hic cum π *Percopa:* utrumque recte. Adi Stephanum. Ubi fit Demarati mentio, locus eſt vitii manifeſtus, et ſententia ſubobſcura. Videtur dicere,
p. 69. exegiſſe Perſam a Themiſtocle, ut veſte uteretur Perſica,

quemadmodum a Demarato hoc ipſum ante exegerat: quaecunque autem Demaratus in Perſide dono regis prius poſſediſſet, ea fuiſſe data omnia Themiſtocli. Minima mutatione ſcribo: ὡς καὶ Δημαράτῳ, δὲς τὰ πρότερον αὐτῷ ὑπάρχοντα. Qui meliore ingenio ſunt, proferant, quod ſit melius. Inter alia Perſarum regia mnnera fuerunt et veſtes: quas diverſae conditionis hominibus diverſas pro eo honore, quem cuique delatum vellent, donare ſoliti. Sic refert Aelianus, legatis datam veſtem, quae proprie δωροφορικὴ dicebatur, cujus et Heſychius meminit. Ejus generis fuit γάμβριος ςολὴ, de qua Athenaeus inter data Themiſtocli munera: καὶ ςολὴν γάμβριον προσθείς. Nam fruſtra pro mendoſo habent quidam hunc locum: qui apud Suidam non aliter ſcribitur. Lege et moribus diſtincta erant apud Perſas veſtimenta: alia fuit regi propria veſtis, alia regis cognatis conveniens, alia ejus generis et affinibus, alia amicis et proceribus. Is mos et in aulam Imperatorum Orientis poſtea translatus: quod ex Codino Curopalata certo ſcimus, et exponetur a nobis, σὺν θεῷ εἰπεῖν, aliquando pluribus. στολὴν γάμβριον igitur interpretare, ut apud Latinos ornamenta conſularia, praetoria, uxoria, et apud Lampridium in Alagabalo ornamenta conjugii. Sic et συγγενικὸν ἄριςον exponi debere, l. II. docemus c. IX. *Camantium*, quae dicitur fuiſſe una e ſeptem urbibus Pytharcho donatis, nusquam invenio: praeterea ſex, non ſeptem, hic nominantur. Numerum impleveris, et mendam codicibus, opinor, absterſeris, ſi legas Ἀκαμάντιον, Τίον. Cujus emendationis partem excogitavit Turnebus, partem nos. Ille ſcribebat Ἀκαμάντιον, auctore Stephano, cujus ſunt verba: Ἀκαμάντιόν ἐςι πόλις τῆς μεγάλης Φρυγίας, Ἀκάμαντος κτίσμα τȣ̃ Θησέως. Nos, ut numerum perficiamus ab auctore definitum, Ἀκαμάντιον, Τίον. Notae urbis in Paphlagonia nomen Tium vel Τίος. Artypſus, niſi fallor, quae Geographis Artymneſus, aut quae Artaca. Stephanus: Ἀρτάκη, πόλις Φρυγίων, ἄποικος Μιλησίων. *Sceptra*, quae illis Scepſis et Palaeſcepſis. Priapum ſive Priepum cur Lampſaceni inſtituerint colere, narrat Strabo in XIII. De cognomine Thriambi Varro l. V. de L. L. et Diodorus Sic. I. Scribe etiam Λεπαδȣ̃σσαι, et Οἰνοαίων· nam ab Οἰνόη gentile formatur Οἰνοαῖος, non Οἰνοεύς.

Caput Vicesimum Quartum.

Πέπων νεκταροσαγής. Ἡ καθόλȣ *Herodiani.* ἐν τῷ καθόλȣ, *in totum.* οἶνος κοκκύζει *vel* κοχύει. Βίβλινον μέθυ. Antiſara *et* Tiſara, *oppidum Thraciae.* Pollium *vinum.* Οἰνȣντιάδης οἶνος. Δένθις Paryſtium *vinum*, *imo* Caryſtium. Ὀνογλίτας οἶνος. *Rhodiorum* αὐτίτης. Capnias *vinum. Locus Theophraſti emendatus.* εἰς θαλάσσης, ἐν Θάσιον, *et ſimilia.* Myrtites *vinum.*

p. 70. Ὅτι Μιτυληναῖοι τὸν παρ' αὐτοῖς γλυκὺν οἶνον πρόδρομον καλȣ͂σιν· ἄλλοι δὲ πρότροπον ἢ πρόδρομον. Vacant duae poſtremae voces, ſi quid judico, tollendae. ἀλλ' ἀνθοσμίᾳ καὶ πέπονι νεκταροσαγεῖ, *ſed anthoſmiam* vinum probant, *et uvam maturam, ex qua ſtillet in torculari nectar merum.* ἔνιοι δ' ἐν τῇ καθόλȣ τὸν πρὸς παρχμονὴν ἐπιτήδειον. Verba ſonant: *quidam in* τῇ καθόλȣ (id libri nomen) πράμνειον *ſcribunt dici omne vinum, quod ſervari poteſt.* Herodianum ἐν τῇ καθόλȣ laudant poëtarum interpretes. An de eo ſentit Athenaeus? An verior lectio, quae apud Euſtath. Il. λ., ἐν τῷ καθόλȣ, *in totum, generaliter?* Hoc verum. Οἶνος κοκκύζει τοῖς ὁδοιπόροις πιεῖν. Metri lex hanc ſcripturam refutat. Scrib. Κοκκύζει οἶνος, aut ſimplice κ Οἶνος κοκύζει. De caupona loquebatur ſecundum viam poſita, ut fuit moris. Proſtare ait in ea vinum optimum: quod viſum praetereuntibus facile eos ad bibendum proritat: αὐτὸς γὰρ ἐφέλκεται ἄνδρα σίδηρος, ut ait poëta. κοκκύζειν ſimpliciter pro ὀξέως φωνεῖν, ut exponit Heſychius. Si cui hoc durius dictum videatur, probet fortaſſe is conjecturam noſtram, κοχύζει aut κοχύει τε ſcribendum eſſe, pro *fluit ubertim* ſive praeſto adeſt in magna copia. Ita dixit Pherecrates l. V. αὐτομάτους ποταμȣ̀ς ζωμȣ͂ κοχυδεῖν. Similia apud poëtas alios. Ἐδεξιȣ͂το Βιβλίȣ μέθυς ἐκπώματι. Corrigendum: Βιβλίνȣ μέθυος ἐκπώματι. *Biblini temeti poculo.* Verſui supereſt pes integer, ſi jambicum ſenarium eſſe volumus. Sed non dubium eſt, veram lectionem eſſe, Ἐδεξιȣ͂το Βιβλίνȣ μ' ἐκπώματι, ſublata voce μέθυος. Ὅτι παρέξω Λέσβιον, Χῖον, Πασ ✝ Θάσιον. Aiunt quidam, reperiſſe in membranis Πεπαρήθιον, Θ. Peparethio vino an ſit locus inter illa, quae hic nominantur, dubitabam. Nam id abominatur Hermippus, et hoſtibus dari optat. Sed contra

Ariſtophanes Pramnio, Chio et Thaſio paulo ſupra adjungit. At doctiſſimus vir, Henricus Stephanus, compendium veteris codicis, quem Romae diligenter contulit cum editis, σαπρὸν ſignificare exiſtimabat. Eſſet generoſum illud vinum, Hermippo σαπρίας dictum, de quo ſuperiore capite. In Turnebi editione absque ulla mutili codicis nota ſcriptum: Ὅτι παρέξω Λέσβιον, Χῖον, Πάσσαπρον, Θάσιν, B. Atque ille exiſtimabat, πάσσαπρον, quaſi *totum putre*, id vinum dici, quod alii σαπρίαν nominant. ἣν αὖθις Τισάρην καὶ Οἰσύμην προσαγορευθῆναι. Prima verba apud doctos ingenue mendum profitentur. Lego: ἣν Ἀντισάρην ἢ Τισάρην. Urbs fuit Thraciae, quam alii Tiſaram, alii Antiſaram dicebant. Ἀντισάρη καὶ αὕτη πόλις, (Datenorum videlicet, qui erant Thraces.) τινὲς δὲ Τισάρα γράφουσι. Verba ſunt Stephani de urb. Oeſyma etiam Geographis inter Thraciae oppida. Νῆες δ' ἐκ Λήμν. Homeri eſt Ἰλ. η. Notus verſus vel in ſcholis Juriſconſultorum. καλούμενος Πόλλιος. Alii vocant Πολλαῖον. Julius Poll. l. VI. c. II.: καί που καὶ γλυκὺς καὶ Πολλαῖος, ἐστι μὲν ἐκ Συρακουσῶν, Πόλλις δ' αὐτὸν ὁ Ἀργεῖος πρῶτον (ſcrib. πρῶτος) ἐπεσκεύασεν, ἀφ' οὗ καὶ τοὔνομα· ἢ ἀπὸ τοῦ Συρακουσίων βασιλέως Πόλιδος, ὡς Ἀριστοτέλης λέγει. p. 71. Haec Pollux. Πῖν' οἶνον τρυγίαν. Explicationem oraculi hujus lege apud Plutarchum in tmem. XIX. quaeſt. Graecan. Οἶνον δ' Οἰνουντιάδην, ἢ Δένθιν, ἢ Παρύσιον, ἢ Ὄνογλιν, ἢ Σθαθμίταν, καὶ τὸν ἐκ Καρύστου, ὅς ἐστι πλησίον Ἀρκαδίας. Multa nobis animadvertenda in his Alcmanis verbis. Οἰνουντιάδης οἶνος recte, qui natus Oenunte, ut explicat auctor. Sed Δένθιν qua ratione τὸν ἐκ Δενθιάδων, ut modo dixit? Analogia ſcribendum arguit Δενθιαδίτην, ſiquidem recte Athenaeus cenſet, de eo vino locutum Alcmanem. Heſychio auctore δένθις Laconicae linguae vox eſt, quae vinum ſignificat. Quare nihil mutemus: ſed amplius cogitemus. Paryſtium vinum neque explicatur Athenaeo, neque ego poſſum de illo vel mu Lucilianum: ſed locum cenſeo corruptum, et Καρύστιον legendum eſſe pro certo habeo. Affines literae κ et π in MSS. Quod autem ſequitur, καὶ τὸν ἐκ Καρύστου etc., non ſunt illa Alcmanis, ſed Athenaei verba. Quia poterat non admonitus lector exiſtimare, Caryſtium vinum, cujus hic meminit Alcman, a Caryſto, claro Euboeae loco, ſicdictum, prudenter Athenaeus, deſcriptis Alcmanis verbis, hanc admonitionem ſubjungit. Itaque ponenda τελεία στιγμὴ poſt nomen Σταθμίταν, quod eſt poſtremum verbo-

rum Alcmanis. Deinde legendum: Καρύςιον λέγει τὸν ἐκ Καρύςϋ, ὅς ἐςι τόπος πλησ. Etſi per ſe clarum attendenti, ſic conſtituendum eſſe hunc locum: proferemus tamen locum Strabonis, qui neminem ſinat de eo dubitare. Verba illius ſunt l. X.: Κάρυςος δέ ἐςι καὶ ἐν τῇ Λακωνικῇ τόπος τῆς Αἴγυος πρὸς Ἀρκαδίαν, ἀφ' ϋ Καρύςιον οἶνον Ἀλκμὰν εἴρηκε. Legendum etiam Ὀνογλίταν, non Ὄνογλιν. Ut a Stathmis Σταθμίτας, ita Ὀνογλίτας ab Onoglis. Πολύζηλος δὲ οἶνον αὐτίτην καλεῖ ἐν Ῥόδῳ. Non docet nos, quod vini genus Rhodii αὐτίτην vocarint. Critici antiqui eam vocem expoſuerunt multis modis: fortaſſe pro diverſorum populorum vel ſcriptorum uſu. Galenus apud Hippocratem *vinum hornum* interpretatur. αὐτίτην, ait, τὸν αὐτοετίτην, τὸν ἐκ τϋ ἐνεςῶτος ἔτϋς. Alii τὸν αὐτϋ γεγενημένον, *indigenam*. Alii τὸν ἀπαράχυτον, *cui nihil infuſum aquae*, ab ea ſignificatione vocis αὐτὸς, qua ponitur pro μόνος, ut Latinis *ipſe* pro ſolus: qua ratione Ariſtoteles, ut ait Demetrius Phal., αὐτίτην nove dixit τὸν μόνον αὐτὸν ὄντα. Πλάτων δ' ὁ κωμικὸς τὸν καπνίαν. Capnias, ſi vocem ſpectes, fumoſum eſt Latinis vinum: ut, *Nunc mihi fumoſos veteris proferte Falernos Conſulis.* Sed longe alia Graecae appellationis ratio: nam capnias vitis genus, cujus praeter Graecos etiam Plin. meminit. ἄμφις δὲ οἶνος. De hac voce ſuſpicionem noſtram, ſi lubet, lege l. III. c. XXI. ὃ ἐκάλϋν τρίμμα. Heſychius: τρίμμα, ὁ ἀρωματίζων. Πέμμα ἐν γάμοις γενόμενον, καὶ ἐν θεατρικοῖς ἀγῶσιν. Deeſt una vox: ſcribe ὁ ἀρωματίζων οἶνος. Reliquae interpretationes nihil ad hunc locum. τὰς δὲ γυναῖκας τεκνϋσας ποιεῖ. Non probo lectionem, quam reperi, e libris, ut aiunt, veteribus promptam,
p. 72. τὰς δὲ γυναῖκας κυϋσας ποιεῖ ἐξαμβλῶσαι. Hanc probo unice, quam habent meliores libri omnes, τεκνϋσας. Ita olim legiſſe Plinium conſtat, qui vertit *foecunditatem foeminis importat.* Neque Athenaei, ſed Theophraſti potius emendandi codices, contra quam docti homines cenſuerunt: nam quae in ejus libris obtinet lectio, plane ἀνερμάτιςος et nullius auctoritatis pondere firmata eſt. περὶ τϋς πεντήκοντα εἰς θαλάσσης. Malim παρά. Deeſt menſurae nomen, ut ſaepe apud Graecos. Sic etiam apud Dionem Chryſoſt.: τὸν οἰνόφλυγα ἓν Θάσιον κατέπλησε, *vino deditum unus vini Thaſii* hauſtus liberalior *repleverit*. Alibi leges τρία κρέα pro tribus carnium fruſtis, et ſimilia multa. Ἐάν τις κεράσῃ. Repetendum ex ſuperioribus Theophraſti verbis, τὸν οἶνον γίνεσθαι θαυ-

μαςὸν τὴν ἡδονήν. Alioquin deſit aliquid. *μυρτίτης δὲ ἡ μυῤῥίνης οἶνος κεῖται παρὰ Ποσειδίππῳ.* Cum dicit *ἡ μυῤῥίνης*, indicat, Poſidippi locum varie lectum olim. *Myrtites* vinum ex Dioscoride, Plinio et aliis notum. *μυῤῥίνην* explicat Heſychius vinum, cui unguentum infuſum. Sed videtur Poſidippus nove hoc loco myrteum vinum, hoc eſt, *τὸν μυρτίτην* vel *μυρσινίτην*, appellaſſe *μυῤῥίνην*. Verum neque exſtat hodie Poſidippi fabula, neque ſatis de lectione conſtat, unde nihil poſſumus affirmare. *Murrina* Romanorum et *ὁ ἐσμυρνισμένος οἶνος* apud Marcum Evangel. aliud ſunt.

Caput Vicesimum Quintum.

Ἑρμῆς, ultimum poculum. πότοι et καθημεριὴ χρῆσις. Cnidium *vinum. ἄποιος aqua. Mareoticum vinum.* Alexandria *pro territorio Alexandriae.* Plinthina *Aegypti. αἱ ἀμέθυςοι. braßicae ebrietatis remedium. ἕψειν βαλανεῖον. λῆρος δοκεῖ.*

Non video, quorſum pertineant in tractatione de vinorum generibus et natura verba iſta: Καὶ Ἑρμῆς δὲ εἶδος πόσεως παρὰ Στράττιδι. Verum eſt, non ſolum a Strattide poëta, ſed vulgo olim a priſcis Graecis Ἑρμῆν fuiſſe appellatam *τὴν τελευταίαν πόσιν*, ut docet nos Pollux. Nam cum Mercurio poſtrema fieret libatio, etiam poculum illud, quod agmen cogebat, Mercurium vocabant. Poſtea mos ille mutavit, et Jupiter *τέλειος* in Mercurii locum aſcitus, auctore Athenaeo paulo ante. Atque haec quidem ita habuere: verum alieniſſimo loco haec poſita hic, ut multa ſaepe in iſto opere. Non adſcribitur autem hic locus Strattidis: quem reperies l. XI. in voce *καδίσκος*. Vide Animadv. ejus libri c. VI. In ſequentis diſtichi verſu altero ſcripſimus: Ἀλλά τι καὶ λέσχης οἶνος ἔχειν ἐθέλει. *Non ſolum*, inquit, *aqua temperari vinum debet, ſed etiam jocunda confabulatione condienda compotatio eſt.* Vulgo *λεύχης*· quam nihili vocem mutatam in veteribus varie offendimus. Ineptum eſt, quod placuit nonnullis, *εὐχῆς* aut *λευκῆς*· nam *λέσχης* omnino ſcribendum. Eadem ſententia apud Heſiodum in Melampo-

dia: Ἡδὺ γὰρ ἐστ' ἐν δαιτὶ καὶ εἰλαπίνῃ τεθαλυίῃ Τέρπεσθαι
p. 73. μύθοισι. Scribendum etiam: Οὐ γὰρ ἀπόβλητον Διονύσιον, οὐδὲ γίγαρτον. *Nullum Bacchi munus*, ſive *nulla uvae pars eſt aſpernabilis, ne vinacea quidem.* Homerum imitatur poëta Ceus. Poëtae enim verſus eſt: Οὐ γὰρ ἀπόβλητ' ἐστὶ θεῶν ἐρικυδέα δῶρα. Vinum Rhodium inſulanum, ſive in ipſa inſula genitum, non in oppoſita continente, ſcribit auctor et compotationibus eſſe aptum, et quotidiano uſui. Diſtinguit πότους et τὴν καθημερινὴν χρῆσιν· aliud enim πότος, id eſt, compotatio. cujus finis voluptas: aliud uſus vini ordinarius, cujus finis utilitas et valetudinis bonae conſervatio. Etſi ne hic quidem voluptate caret: falluntur tamen, neque auctoris mentem capiunt, qui haec confundunt. Cnidium vinum appellarunt veteres non illud ſolum, quod in Cnidiorum vinetis gignebatur, cujus auctor meminit, ſed etiam illud, quod Cnidii mercatores ex Aegypto petere et in alias regiones transferre ſoliti. Olympiodorus in I. Meteorol.: Ἰδοὺ οὖν, ἡ ψύξις ποιεῖ θερμασίαν· ἀλλὰ μὴν καὶ τοὐναντίον ἐν Αἰγύπτῳ τῇ οὕτω θερμοτάτῃ ψυχρὸς οἶνος ὁ Κνίδιος καλούμενος, διὰ τὴν ἀντιπερίστασιν. Ait clare, vinum, quod in Aegypto gignitur, vulgo Graecis appellatum fuiſſe Cnidium. Alexander Aphrodiſ. variis locis eam quaeſtionem tractans Aegyptium ſemper vocat. Scribendum mox: πλήσμιος, διὰ τὸ πολὺς εἶναι τῇ δυνάμει, non πολύ. Eruditi agnoſcent atticiſmum in voce πολύς. In ſimili mox loco, εἰς τὸ διαπνεῦσαι τὸ πολὺ τῆς δυνάμεως αὐτῶν, quaedam membranae ſcribunt τὸ παχὺ τῆς δ. Sane παχύτητα καὶ τὸ λιπαρὸν tribuunt vino Galenus, Athenaeus, alii. Contra paulo poſt τὰ ἀπιότατα τῶν ὑδάτων εὐθετεῖ in prioribus editionibus et ſcriptis quibusdam: ubi edidimus nos ἀποιότατα ex membranis. Optimam aquam conſtat intelligi: cui proprium ratione qualitatis τὸ ἄποιον et, ut loquitur Dioscorides, τὸ ἀμέτοχον οἵας δήποτε ποιότητος. Cujusmodi ſunt aqua, ſaliva hominis ſani, oleum, cera, τὰ ἄχυρα· nam haec quoque ἄποια dicuntur Alexandro Aphrodiſeo. Invenio in lib. Rabbinorum τὸ ἄποιον vocari ריר, *rir:* quanquam ea voce ut plurimum ſaliva illis ſignificatur. Alioquin ἀπιότατον ὕδωρ poſſis tueri, et de puriſſima aqua interpretari, maximeque, ut ſic dicam, defaecata. Ut ad vina redeamus, placebat Turnebo, εὔυπνος ſcribi, non εὔπνους, cum ait auctor: ὁ δὲ Ἀδριανὸς καλούμενος εὔπνους. Non diſplicet quidem magni viri conjectura: nam inter boni vini laudes et τὸ εὔυπνον cenſetur et τὸ εὐόνειρον, ut

dicebamus ante c. XX. Sed alteram lectionem conſtanter
omnes libri retinent, non iſto ſolum loco, verum et aliis
aliquammultis, ubi ſimiliter εὔπνουν, id eſt, *ſuaviter ſpi-
rans*, vinum dicitur. Sequitur: ὁ δὲ ἀπὸ Κιλικίας Ἀβά-
της καλούμενος κοιλίας μόνον ἐςὶ μαλακτικός. De hoc vino
Galenus in commentariolo de bonis malisve ſuccis: αὐςη-
ρὸς δὲ οἶνος ἅμα καὶ γλυκὺς ὁ Κιλίκιος, ὁ Ἀβάτης, ἀπὸ
χωρίου τὴν προσηγορίαν ἔχων. Male in IV. de ſimplic.
medic. facult. Ἀλβάτης. Alibi etiam deterius. De aquis
Athenarum vide l. ſequ. c. V. Sophoclis locum profere- p. 74.
bat is, qui ſermonem de vinis Aegyptiis inchoabat. Quis
ille fuerit e convivis, hodie ſciri nequit ex his reliquiis.
Aegyptium fuiſſe liquet. Fortaſſe Athenaeus ipſe, vel Plu-
tarchus, qui Alexandria oriundus. Sic igitur orditur quaſi
ſtomachabundus, quod Aegyptiorum vinorum nulla ha-
ctenus facta eſſet mentio. In primo verſu ſcribe: Φεῦ!
γλῶσσα σιγ., non Εὖ γλ. Mareoticum vinum dictum refert
Athenaeus ἀπὸ τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κρήνης Μαρείας, καὶ
τῆς παρ᾽ αὐτὴν πόλεως ὁμωνύμου, ἣ πρότερον μὲν ἦν με-
γίςη, νῦν δὲ κώμη· παρείληφε μέντοι τὴν προσηγορίαν
λαβοῦσα ἀπὸ Μάρωνος. Quid haec ſibi velint ita ſcripta,
non intelligo. Nam quid illud? παρείληφε λαβοῦσα. Scri-
bamus cenſeo: ἀπὸ τῆς ἐν Ἀ. κ. Μ., καὶ τῆς παρ᾽ αὐτὴν
πόλεως ὁμωνύμου, ἣ πρότερον μὲν ἦν μεγίςη, νῦν δὲ κώμη
περιελείφθη, τὴν προσηγορίαν λαβοῦσα ἀπὸ Μ. Non mi-
nore mutatione ſanari poterat foede corruptus locus, qui
nunc planiſſimam ſententiam continet. Praeivit nobis ad
hanc emendationem Euſtathius Ὀδ. ι. Inde hauſimus vo-
cem περιελείφθη, in qua totius conjecturae noſtrae car-
dinem ponimus. Nam doctiſſimis viris non aſſentimur,
qui, ut huic loco medicinam facerent, delendam cenſue-
runt vocem παρείληφε, Euſtathio reclamante, et quan-
tum eſt manuſcriptorum. Mariam fontem Athenaeus no-
minat, lacum alii, ſi ſatis memini, omnes praeter Euſta-
thium, qui Athenaei verbis loquitur. De eo lacu et Ma-
reotico vino conſule Strabonem. Hoc amplius tirones
obſervent, Alexandriae nomine auctorem hic intelligere,
non urbem ipſam, ſed ejus urbis territorium. Aliter illa
verba ἐν Ἀλεξανδρείᾳ nunquam capias recte. Sic loqui
amat hic ſcriptor. Vide l. II. c. V. In narratione e Theo-
pompo ſcribe χαλκοῦς λέβητας τρεῖς, non χαλκεῖς. *Plin-
thinae*, oppidi Aegyptii nomen in libris chirographis ſcri-
ptum diverſe invenimus: Πλιθίνη et Πλινθύνη, ut apud
Euſtathium quoque. Rectum eſt Πλινθίνη. Stephanus:

Πλινθίνη πόλις τῆς Αἰγυπτίας, ἀπὸ τῆς Σαμαρείας. Lego: πόλις τις Αἰγυπτία, ἀπὸ τῆς ἐν Σαμαρείᾳ, id eſt, *Plinthine vocatur urbs quaedam Aegyptii, nomen habens ab illa, quae eſt in finibus Samariae.* Putavit Stephanus, Plinthinem Aegyptiam nomen habuiſſe ab urbe Libna, cujus ſacra hiſtoria meminit Joſ. c. X. et alibi. Sane לבנה eſt πλινθίνη, quaſi dicas *Lateritia.* Vinolentiae Aegyptiorum argumentum eſt, inquit auctor, τὸ παρὰ μόνοις αὐτοῖς ὡς νόμιμον (malim ὂν νόμ.) ἐν τοῖς δείπνοις, πρὸ πάντων ἐδεσμάτων κράμβας ἐσθίειν ἑφθὰς, καὶ μέχρι τοῦ δεῦρο παρασκευάζεσθαι, id eſt, *mos, quem ſoli ſervant, comedendi ante alios omnes cibos braſſicas coctas, quae etiam hodie parari ſolent.* Minus recte iſta interpretes *): quemadmodum et ſequentia, καὶ πολλοὶ εἰς τὰς κατασκευαζομένας ἀμεθύσους προσλαμβάνουσι τὸ τῆς κράμβης σπέρμα. *Multi*, inquit, *cum remedia illa conficiunt, quibus impediri ebrietas ſolet, inferunt braſſicae ſemen* **). ἀμεθύσους intellige συνθέσεις, ut ſaepe apud Galenum. Vulgo ἀμέθυστα vocabant. Baſilius μέθης φάρμακα. οἱ δὲ, ait, καὶ
p. 75. μέθης συντιθέασι φάρμακα, ἐχὶ τοῦ μὴ παθεῖν τι δεινὸν ἀπὸ τοῦ οἴνου, ἀλλὰ τοῦ μὴ διαλιπεῖν, μηχανώμενοι. Braſſicam in amethyſtorum compoſitione locum habere, non mirum eſt, cum ipſa per ſe ſit pro ebrietatis remedio. Cato de r. r. c. CLVI.: *Si voles in convivio multum bibere, caenareque libenter, ante coenam eſto crudam, quantum voles, ex aceto: et item ubi coenaveris, comeſto aliqua V. folia: reddent te, quaſi nihil ederis, biberisque: bibesque, quantum voles.* Eadem Varro ex Catone. Cauſſam quaerit philoſophus iſtius occultae facultatis Probl. tmem. III. quaeſt. XVIII. Etiam in Geoponicorum l. VII. caput exſtat de iſtis amethyſtis: ubi non eſt praetermiſſa braſſica. Ex his licet intelligere, quid appellet auctor τὰς κατασκευαζομένας ἀμεθύστους. In Nicocharis verbis ἑψεῖν βαλανεῖον non concoquo. Noli dubitare, librariorum imperitiam monſtrum illud lectionis edidiſſe. Scribendum adſtipulantibus libris manualibus: ἑψήσομεν Βαλάνιον. Quam vim habeant adverſus crapulam glandes, non facile dixerim: habere aliquam, exiſtimavit, qui iſta loquebatur. Sed ri-

*) [Vinolentos Aegyptios fuiſſe, hoc oſtendit, quod apud eos tantum in coenis ſtatutum eſt, ante omnem cibum braſſicam elixam comeſſe, et ad compotationes ita ſeſe praeparare. *Dalech.*]

**) [Multi ſane, ut ab ebrietate vindicentur, praeſumunt braſſicae ſemen. *Dalech.*]

diculi ſumus, ſi omnium, quae apud comicos dicuntur, ſperamus cauſſam poſſe reddere. In extremo libro Amphidis comici verba ſic ſcribuntur: — *ἐξελαύνει γὰρ σφόδρα Λῆρυς, ὥςε τὰς ῥαφάνυς ὕτω δοκεῖν.* Et verſus et ſententia claudunt. Lego et diſtinguo: — *ἐξελαύνει γὰρ σφόδρα. Ὡς λῆρον εἶναι τὰς ῥαφάνυς οὕτως δοκεῖν*, vel *ὄντως*. Graecorum proverbium eſt, cum duorum alterum alteri longe anteponunt: *παιδιὰ φαίνοιτο ἂν εἶναι*, vel *λῆρος*. Sic accipiendum eſt hoc loco. Tantum, ait, juvat triſtis caſus aliquis ad arcendam ebrietatem, ut prae eo braſſicae videri queant nugae merae.

ISAACI CASAUBONI
ANIMADVERSIONUM
IN
ATHENAEI DEIPNOSOPHISTAS
LIBER SECUNDUS.

CAPUT PRIMUM.

p. 77. Προσεπιμετρεῖν. Oreſtheus *Deucalionis filius.* Cypriorum *auctor.* *Staſinus.* εὑρείτης οἶνος. ἄδαμος. *Bacchi ſimulacrorum facies. Vini uſus in ulcerum curationibus. Bacchus* Ὑγιάτης.

Expoſitis libro ſuperiore vini generibus, initio II. de primo vini auctore et Graeco nomine οἶνος tractatur ab Athenaeo. Sed meminerit lector ejus, quod jam ante admonuimus: non res ſolum ἀξιομνημονεύτους et dignas obſervatu, verum etiam locutiones interdum elegantiores excerptas eſſe ab epitomae hujus auctore. Ejusmodi enim eſt in ipſo libri hujus principio verbum προσεπιμετρεῖν. Delectatus ſiquidem hic grammaticus vocis ejus elegantia, adnotavit hanc phraſin, τὸ πολὺ τῆς ἡμέρας προσεπιμετρεῖν τῷ ὕπνῳ· et interpretatum adjecit, ὕπνῳ διδόναι σχολήν. Sic non longe poſt ἀνατίθεσθαι pro *differe in aliud tempus* et excerpſit et expoſuit: Ὅρα, inquit, τὸ ἀνατιθεμένων πάντων τὴν ζήτησιν ἤτοι ἀναβαλλομένων. Levia haec, ſed vel eo nomine non praetereunda, quia eruditos viros fefellerunt. Oreſtheum noſtri codices faciunt Deucalionis filium: quem, niſi fallor, Pauſanias et Stephanus Lycaonis. Suſpecta igitur nobis librorum fides. Praeterea quid eſt ἐπὶ βασιλέα; Ait enm: Ὀρεσθεὺς ὁ Δευκαλίωνος ἦλθεν εἰς Αἰτωλίαν ἐπὶ βασιλέα

Neque hiſtoriae veteri, neque helleniſmo conſonat haec lectio. Lego: Ὀρεσθεὺς ὁ τῦ Λυκάωνος ἦλθεν εἰς Αἰτωλίαν ἐπὶ βασιλείᾳ. *Oreſtheus, Lycaonis filius, in Aetoliam venit, ut ibi regnaret.* Deucalionis nomen tueri fortaſſe licet propter hiſtoriae fabularis incertitudinem. Verbi οἶνος etymum habes in Etymol., quod magnum vocant etiam veteres grammatici, pluribus expoſitum: item apud Euſtath. VI. in Il. commentario. Inde eſt, qui hic affertur, locus poëtae. Sequentes duo verſus, Οἶνόν τοι, Μενέλαε, etc., cujus ſint auctoris, non dicitur. In ora antiquorum codd. adſcriptum eſt, teſtibus clariſſimis viris, Stephano et Levinio, ὁ τῶν Κυπρίων τῦτό φησι ποιητὴς, ὅςις ἂν εἴη. Cypriorum auctorem laudari ſine nomine Clementi Alex. et aliis veteribus, hodie omnibus notum: Staſinum tamen quidam appellant. Illius poëtae eſſe iſtos verſus, didiceramus jam ex Suida, qui locum Athenaei deſcribens, ὁ δὲ Κύπριος, ait, φησὶ ποιητὴς, Οἶνόν τοι, M. Vinum magna copia admiſſum in corpus εὐρείτην vocavit Philoxenus Cytherius. Εὐῤῥείτας οἶνος πάμφωνος, *vinum large fluens, omnis generis voces ciet.* Sic ſaepe τὸ ῥεῖν non fluere ſimpliciter, ſed ferri cum impetu ſignificat. Demoſthenes: τῷ Πύθωνι θρασυνομένῳ καὶ λαμπρῷ ῥέοντι καθ' ἡμῶν. Et ἐὐῤῥείτης ἄνεμος apud poëtas, *ventus vehemens et* λαμπρός. Ion Chius de vino: Ἄδαμον παῖδα, ταυρωπὸν, νέον ὖ νέον. Videtur licentia poëtarum vino perſonam attribuere: vocat παῖδα ἀδαμνον, *puerum indomitum.* Perſius: *indomitum quod deſpumare Falernum Sufficiat.* Sic ſcribendum, vel ἀδάματον· nam ἄδαμον vix Graecum eſt. *Puerum* dicit, quia Bacchi ſimulacra puerili aut juvenili facie fingebantur. ταυρωπὸν propter vini robur aut ebriorum truculentiam. Eam enim ob cauſſam Bacchum tauro fingebant ſimilem, ut dicitur non multo poſt. In ultimo Ionis verſu, Οἶνον ἀερσίπνυν, ἀνθρώπων πρύτανιν, malim ἀερσίνοον. Panyaſis de uſu vini immodico: μή σ' ὕβρις ἐνὶ φρεσὶ θυμὸν ἀέρσῃ. Accedit ſcripta lectio ἀερσίπνοον. Legenti mihi Mneſithei hunc verſum, Καὶ τοῖσιν ἑλκωθεῖσιν ὠφέλημ' ἔχει, veniebat ejus in mentem, quod de vino ſimiliter Dioscorides ſcribit: οἱ παλαιοὶ οἶνοι πρὸς τραύματα καὶ φλεγμονὰς ἐπιτήδειοι σὺν ἐρίοις οἰσυπηροῖς ἐπιτιθέμενοι· καταντλῦνται ὠφελίμως πρὸς τὰ θηριώδη ἕλκη. Dubitabam de iſtis verbis: ἡ δὲ Πυθία εἴρηκέ τισι. Διόνυσον Ὑγιάτην καλεῖν, eſſentne ea Mneſitheo, an Athenaeo a nobis tribuenda. Euſtathius illa uſurpat pro ſuis, ut pleraque omnia Athenaei: neque verſum redolent utique nimis.

Sed dubitationem tollit auctor, ſcribens l. I.: Μνησίθεος Ἀθηναῖος Διόνυσον Ἰατρόν φησι τὴν Πυθίαν χρῆσαι τιμᾶν Ἀθηναίοις. Qui locus hunc explicat: nam de Athenienſibus nihil Mneſitheus. Ergo τισὶν εἴρηκεν, *Athenienſibus dixit*. Verius autem ſcripſiſſet ibi Athenaeus Διον. Ὑγιάτην φ. Nam ea voce Pythiam conſtat uſam. Sextum et ſeptimum Eubuli verſum emenda et ſcribe: Οἴκαδε βαδίζουσ'. ὁ δὲ τέταρτος οὐκέτι Ἡμέτερός ἐστιν, ἀλλ' ὕβρεως· πέμπτος βοῆς. Et nonum initio: Ὁ δ' ὄγδοος κλήτορος.

Caput Secundum.

Epicharmi illuſtris locus. ἐποικοδόμησις, *gradatio. Cyrenaeus poëta. Hiſtoria de Triere domo. Proverbium,* οἶνος καὶ ἀλήθεια. *Primum poculum quare Jovi ſervatori ſacrum.* ἔρπις, *vinum.* ὄλπις, *trulla vinaria. Multa emendantur et illuſtrantur.*

Mutili ſunt Graeci codices, qui illuſtrem Epicharmi iſtum locum ſic ſcribunt: Ἐκ μὲν θυσίας θοίνη, ἐκ δὲ θοί-
p. 79. νης πόσις ἐγένετο. Χάριεν, ὥς γε μοι. ἐκ δὲ πόσιος κῶμος, ἐκ κώμου δὲ ἐγένετο θυανία· ἐκ δὲ θυανίας δίκη· ἐκ δὲ καταδίκης πέδαι τε καὶ σφάκελος καὶ ζημία. Deeſt integrum membrum. Scribe: ἐκ δὲ θυανίας δίκη· ἐκ δὲ δίκης καταδίκη· ἐκ δὲ κατ. Et ita etiam Dalecampius: melius, quam Suidas, quem, ſi lubet, vide in οἶνος. Heſychius non θυανία legiſſe videtur, ſed συανία. Nam huc cenſeo pertinere iſta illius: συανία, λοιδορία, καὶ ἡ διὰ χειρὸς μάχη. Eſt autem perilluſtris hic Epicharmi locus: cujus etiam Ariſtoteles meminit Metaph. l. III. ἔτι δὲ, inquit, παρὰ ταῦτα, ὡς Ἐπίχαρμος ποιεῖ τὴν ἐποικοδόμησιν· ἐκ τῆς διαβολῆς ἡ λοιδορία· ἐκ δὲ ταύτης ἡ μάχη. Appellat philoſophus ἐποικοδόμησιν, quam rhetores κλίμακα vel κλιμακωτὸν σχῆμα, Cicero *gradationem*: cum aliud ex alio nectitur, et quaſi per gradus a primo ad ultimum venitur. Euſtathius: τὸ σχῆμα τοῦ ῥηθέντος χωρίου κλίμακα καὶ κλιμακωτὸν λέγουσιν οἱ παλαιοί· ἕτεροι δὲ ἐποικοδόμησιν. Themiſtius, non ſine alluſione ad verba praeceptoris, orat. I.: πολλὴ προσθήκη καὶ τῶν κακῶν ἐποι-

κοδόμησις. Ac videtur hic poëta iſta figura admodum delectatus: quam ait Plutarchus degeneraſſe imitatione prava ſophiſtarum in eam ſpeciem fallaciae, quae in ipſorum ſcholis dicebatur ὁ αὐξόμενος λόγος. Plutarchi locus eſt in Comment. de ſ. n. v. Epicharmeae gradationi ſimillima eſt apud Demoſthenem in ea κατὰ Κόνωνος, ubi de actione injuriarum loquitur: μηδὲ κατὰ μικρὸν ὑπάγεσθαι ἐκ μὲν λοιδορίας εἰς πληγάς· ἐκ δὲ πληγῶν εἰς τραύματα· ἐκ δὲ τραυμάτων εἰς θάνατον. Baſilius in concione, quam habuit adverſus eos, qui iraſcuntur, θυμὸς, inquit, ἐγείρει μάχην· μάχη δὲ γεννᾷ λοιδορίας· αἱ δὲ λοιδορίαι πληγάς· αἱ δὲ πληγαὶ τραύματα· ἐκ δὲ τραυμάτων πολλάκις θάνατος. Sic fere Chryſoſtomus hom. XV. ad populum Antiochenum: πολλάκις ἀπὸ ῥημάτων καὶ γέλωτος λοιδορίαι καὶ ὕβρεις· ἀπὸ λοιδορίας καὶ ὕβρεως πληγαὶ καὶ τραύματα· ἀπὸ τραυμάτων καὶ πληγῶν σφαγαὶ καὶ φόνοι. Horatius eandem ſententiam voluit exprimere, cum hos verſus fecit in ep. XIX. l. I.: *Ludus enim genuit trepidum certamen et iram: Ira truceis inimicitias et funebre bellum.* Similia his apud Ariſtophanem, Hieronymum, Cedrenum et alios nobis obſervata: quae praetermittimus ſcientes prudentes. Panyaſis poëtae locum, ubi τὴν πρώτην πόσιν ἀπονέμει Χάρισιν, quod ait noſter, negligentia breviatoris an librarii praetermiſſum, reperies inter fragmenta Athenaei nobis collecta. Hominem vino ſuaviſſimis verſibus aſſimilat comicus Alexis: quo loco ſcribendum arbitramur, mutata diſtinctione: Πολλή γ' ἀνάγκη καὶ τὸν ἄνδρ' ἀποζέσαι Πρώτιστον, ἀφρίσαι τε, κ' ἀνθῆσαι, πάλιν Σκληρὸν γενέσθαι. Vult, hominem eſſe vino ſimilem: quod primo fervet ac ſpumat: deinde floret, hoc eſt, ἐν ἀκμῇ ἐστι τοῦ πίνεσθαι· poſtea fit vetus et minus gratum. Intellige autem de vino, quod παρήκμασεν, ut loquitur Alexis, et jam bibendo non eſt. Nam alioquin certum p. 80
eſt, quod alibi dicit poëta idem, οἶνον τὸν παλαιότατον σπουδάζομεν. Cyrenaeus mox poëta Callimachus non eſt, ut ſine teſte affirmant quidam. Eratoſthenem eſſe, probo Heſychii teſtimonio, cujus ſunt verba in ναρθηκιῶντες· τῷ νάρθηκι ἐχρῶντο πρὸς τὰς ἐκζωπυρώσεις τοῦ πυρός. ὅθεν καὶ τῷ Διονύσῳ ᾠκείωσαν αὐτὸν, διά τε τὰς ἐν ταῖς θοίναις τῶν δένδρων (lego δᾴδων) ἀφὰς, καὶ διότι θερμός ἐστι τῇ φύσει ὁ οἶνος, ἢ πυρώδης. Οἶνος τῷ πυρὶ ἴσον ἔχει μένος. Ἐρατοσθένης. Hiſtoria lepidiſſima, quam ex Timaeo auctor commemorat, de domo, quam temulenti juvenes in triremem verſam credebant, inter para-

doxa philoſophorum aut poëtarum figmenta cenſeri non debet. Eſt illa quidem mirabilis, ſed quae tamen non excedat fidem veri. Nam obruti vino homines non ſolum duplices Thebas videre ſoliti, verum etiam, quae cernunt, moveri omnia et continue agitari putant. Ratio et cauſſa ejus *φαντασίας* eſt cerebri agitatio et perturbatio, quam patitur ab exhalationibus vini eo aſcendentibus exitumque fruſtra quaerentibus. Cerebri igitur *ςροφὴ* faciebat, ut triclinium commotum, *ςρεφόμενον*, videre putarent. Inde oborta eſt animis adoleſcentium male ſanorum navis in pelago agitatae ſpecies. Mediterraneis hominibus, qui, ut ait poëta, *ȣ̓κ ἴσασι θάλασσαν*, hoc vix accidiſſet: iſtis inſulanis, etiam poſt amiſſum rationis uſum, ejus ſupereſt memoria, quod alias in mari erant experti. Idem uſu venire etiam ſobriis inter ſomniandum, nemo eſt quin ſciat, praeter Atlantes, degenerem humani ritus populum, neque inſomnia viſentem. Graecorum venuſtum proverbium eſt, *οἶνος καὶ ἀλήθεια*, *vinum et veritas.* Subaudiendum eſt, una habitant, et in una ſede morantur. Theocritus: *Οἶνος, ὦ φίλε παῖ. λέγεται καὶ ἀλήθεια.* Hebraei non minus rotunde: בכצס בכים בכוס, *in calyce, in marſupio, in ira.* Subaudiendum, mores hominis noſcuntur, vel prodit mores ſuos aliquis. Non diſſimili proverbio apud alios: *ςολὴ καὶ βῆμα καὶ γέλως ἀνδρὸς τὰ περὶ αὐτȣ̃ ἀναγγέλλȣσι.* *Veſtis, inceſſus, riſus hominis mores illius arguunt.* Ita interpretandum in auctore noſtro, *ὅθεν, οἶνος καὶ ἀλήθεια, λέγεται.* Quorum interpretationem adeo ridiculam ſunt commenti interpretes *). De Bacchi tripodibus nuper diximus ad Suetonium. In verſibus Antiphanis probo lectionem ſcriptam: *Ἀμφότερα μηνύει γὰρ ἀπὸ τῶν βλεμμάτων Καὶ τῶν λόγων ταῦθ᾽· ὥςε τ. ἀρν.* Manca eſt una dictione haec ſententia: *προσεπιλέγειν δὲ τȣ́τῳ τὸ τȣ̃ Διὸς σωτῆρος ὄνομα, διὰ .... καὶ μνήμης ἕνεκα τῶν πινόντων.* Sarciri damnum acceptum poteſt, ſi ſcribas, *διά τε τὸν οἰωνὸν καὶ μν.* Inſtituerunt, ut vini temperati poculum, quod primum biberent, Jovi Servatori ſacrarent, et ita vocarent. Quare? Ominis, inquit, boni gratia, et ut meminiſſent mortales, ſe hoc modo vinum bibentes ſervatum iri. Veteres in plerisque inſtitutorum ſuorum rationem habuiſſe *τȣ̃ οἰωνȣ̃*, ut et bonum omen captarent, et malum fugerent, admonebamus l. I. c. XI. Vir eruditiſſimus, Joannes Levinius,

p. 81.

*) [qua de cauſſa vinum veritatem appellarunt. *Dalech.*]

ſcribendum cenſebat *διδαχῆς καὶ μν.* Acute et feliciter. Eſto igitur judice me proba illius emendatio, noſtra rejicula. Alcaeus varios effectus vini, nunc potorem exhilarantis, nunc ad iram provocantis, his verbis indicat: *Ἄλλοτε μὲν μελιαδέος, ἄλλοτε δ' ὀξυτέρȣ τριβόλων ἀῤῥητȣμένος.* Scripti codices: *ἄλλοτε δ' ὀξ. τρ. ἀρητυμένοι.* Vera lectio *ἀρητυμένȣ.* *Hauſto vino alias dulci mellis inſtar, alias acutiore tribulis et aſperiore.* Levinius *ἀρυτόμενοι*, *haurientes.* Memini legere in Heſychii Lexico: *ἀρηρυγμένȣ, ἀπηντλημένȣ·* quod pertinere ad iſtum Alcaei locum, aliquando ſuſpicabamur. Verſiculus Euripidis ſumptus eſt ex illius Bacchis fabula. In eo verſu *εἰς κέρας θυμȣ́μενοι* ſic dictum, ut *θυμαίνειν εἰς ἀέρα.* Vetus poëta apud M. Tullium: *Πολλὰ μάτην κεράεσσιν ἐς ἠέρα θυμαίνοντα.* Anaxandridae locum de nectaris eſu et ambroſiae potu in legitimos jambicos poſſumus ita redigere, quod et Levinio probabatur: — *τὸ νέκταρ ἐσθίω πάνυ Μάττων, διαπίνω τ' ἀμβροσίαν, καὶ τῷ Διῒ Διακονῶ, καὶ σεμνός εἰμ' ἑκάςοτε Ἥρᾳ λαλῶν καὶ Κύπριδι παρακαθήμενος.* Dirige et iſtum Alexidis: *Οὐδεὶς φιλοπότης ἄνθρωπός ἐςι κακός·* curvus enim eſt. Scribe: *Οὐδεὶς φ. ἐςὶν ἄνθρωπος κακός.* Sed turpius et periculoſius eſt corruptus, qui praecedit, Sapphus verſus: *Ἑρμᾶς δ' ἑλὼν ἔρπεν θεοῖς οἰνοχοήσων.* Legendum eſt: *Ἑρμᾶς δ' ἑλὼν ἔρπιν θεοῖς ᾠνοχόησεν,* ex Euſtathio et libris vetuſtis. *ἔρπις vinum* ſignificat lingua Aegyptiorum, ſi criticis fidem habemus. *ἔρπις*, inquit Euſtathius, *Αἰγυπτιςὶ ὁ οἶνος, καθὰ καὶ Λυκόφρων οἶδε.* Lege, ſi eſt operae, quae Tzetzes ſcribit ad iſtum verſum Lycophronis: *ἔρπιν τε ῥέζειν ἠδ' ἀλοιφαῖον λίπος.* Hipponax: *ὅπȣ τὸν ἔρπιν ὁ σκότος καπηλεύει.* L. X. iterum laudat hunc Alcaei locum Athenaeus, et pro *ἔρπιν* ſcribit *ὄλπιν*, quod incogitantia factum putem, ſenſum attendente illo, non verba. *ὄλπις* enim *οἰνοχόη*, *trulla vinaria.* Locum Ibyci ſic Euſtathius: *ὁ μελοποιὸς Ἴβυκος τὴν ἀμβροσίαν κατ' ἐπίτασιν ἐννεαπλασίονα γλυκύτητα ἔχειν οἶδε πρὸς τὸ μέλι· λέγων αὐτὸ ἐνν.* etc.

Caput Tertium.

Demetrii Halicarn. epigramma. μέτωπον κιττῷ κεκρικωμένον. ὑπὲρ κρεωφαγίας *et* ὑπὸ κρεωφαγίας *quantum differant.* ἀνάγκαι γλυκεῖαι *apud Bacchylidem.* anancaeum *poculum apud Plautum.* ἀναγκαῖον πόμα *apud Platonem. Athenaeus memoria lapſus.* εὔφρων καρπὸς *Homero vinum: Heſiodo fruges.* Icaria *locus in Attica.* ψελλισμὸς, *primum temulentiae ſignum.* ἀλία *et* ἀλίζεσθαι. *Demoſthenis locus emendatus.* τέλη μικρά. *Rejecta Athenaei expoſitio vocis* τέλος *apud poëtam.*

Incerti auctoris eſſe epigramma in Cratinum, declarant haec: ὁ ποιήσας τὸ εἰς Κρατῖνον ἐπίγραμμα. Ad oram
p. 82. vetuſtiſſ. cod. erat adſcriptum: τοῦτο δὲ Δημητρίου τοῦ Ἁλικαρνασσέως φασὶν εἶναι. Quaſi auctor hujus epigrammatis eſſet Demetrius Halicarnaſſeus. Quod legere memini etiam apud paroemiographos Graecos. In fine ſcribendum eſt: — εἶχε δὲ κιττῷ Μέτωπον, οἷα καὶ σὺ, κεκρικωμένον, *cinctum hederae corona tanquam* κρίκῳ, ſive *anulo.* Non, ut editum eſt etiam in libro Graecorum epigrammatum, κιττῶν et κεκροκωμένον. Apud poëtarum regem duo verſus integri ſunt, qui hic in ſeſquiverſum parum ἀρτίποδα rediguntur: Ἔσθοντες κρέα πολλὰ βοῶν ὀρθοκραιράων, Πίνοντες κρητῆρας ἐπιστεφέας οἴνοιο. Sic ſaepe duo aut plures Homerici in unum conflantur in iſtis libris. Horum verſuum priorem cenſuit Ariſtarchus tollendum, quia, inquit auctor, ὑπὲρ κρεωφαγίας αὐχεῖν ποιεῖ τοὺς Ἕλληνας, *eo verſu de carnis eſu Graecos facit gloriari.* Hoc ſonat iſta lectio omnium librorum: quos falſi omnes damnandos ſuſpicamur, et ſcribendum ὑπὸ κρεωφ. Apud poëtam heroës non gloriantur de eſu carnium et viſcerationibus ſuis. Apage iſtam inſaniam lurconibus, non heroïbus, convenientem! Sed ſoliti heroës, liberaliore convivio excepti et bene poti, de ſua virtute multa praedicare, et mira de ſe promittere. ὑπὲρ in hac locutione rem notat, quam falſo oſtentator ſibi tribuit: ὑπὸ cauſſam notat, unde oritur jactatio. Vide, quanta ſit depravatio ſententiae ex quantulo errore. Poteſt ſcribi etiam ἀπὸ, ut ſtatim: οὐ γὰρ ἀπὸ πάσης εὐθυμίας τὸ καυχᾶσθαι. Si quis

vulgatum ὑπὲρ malit retinere, quae erat Joſephi Scaligeri ſententia, fruatur judicio. In primo verſu Bacchylidis σευομένα κυλίκων habent etiam membranae antiquitatis venerandae. Non poſſum interpretari, niſi praepoſitionem ἐκ vel ἀπὸ adjicias. *O dulcis neceſſitas, quae venis et oreris e poculis!* Nam σευομένη nihil aliud, quam πορευομένη et ὁρμῶσα. Accedam lubens ad libros alios, ubi γευομένα. Sed eligant doctiores. ἀνάγκαν vocat mellitiſſimus poëta τὴν φρενῶν ἔκστασιν, cum poto liberalius vino homo ſuae ſpontis non eſt, neque mentis ſanae. Hanc neceſſitatem vocat γλυκεῖαν, quia erat aliud olim anancaeae potionis genus, cujus triſtis neceſſitas. Plautus Rudente: — *perit potando, opinor. Neptunus magnis poculis hac nocte eum invitavit. Credo, hercle, anancaeo datum hoc, quod biberet.* Alludit poëta vel ad ſorbitionem cicutae, neceſſariam et fatalem ſontibus in Graeciae aliquot urbibus, vel ad hauſtum illum e flumine Lethaeo, qui nemini mortalium non eſt neceſſarius. Plato l. X. de rep. locutus de Lethaeo campo: σκηνᾶσθαι οὖν σφᾶς ἤδη ἑσπέρας γινομένης παρὰ τὸν Ἀμέλητα ποταμὸν, οὗ τὸ ὕδωρ ἀγγεῖον οὐδὲν στέγει· μέτρον μὲν οὖν τι τοῦ ὕδατος πᾶσιν ἀναγκαῖον εἶναι πιεῖν. Erat et aliud ἀναγκαῖον πόμα in legibus Athenienſium, de quo Plato l. VIII. de leg. Lapſus eſt auctor memoria, ſi putavit, iſtud hemiſtichium, εὔφρονα καρπὸν ἀρούρης, alius eſſe, ut ait, poëtae, quam Homeri. Non meminerat legiſſe Ἰλ. γ.: Κήρυκες δ' ἀνὰ ἄστυ θεῶν φέρον ὅρκια πιστὰ, Ἄρνε δύω καὶ οἶνον, εὔφρονα καρπὸν ἀρούρης. p. 83.
Heſiodus fruges, non vinum, appellat εὔφρονα καρπὸν, *gratum mortalibus fructum.* Locus Atticae, ubi dicitur inventa eſſe tragoedia, Icaria dicebatur. Itaque ſcribe ἐν Ἰκαρίᾳ τῆς Ἀττικῆς, non Ἰκαρίῳ. Stephanus: Ἰκαρία, δῆμος Αἰγηΐδος φυλῆς, ἀπὸ Ἰκαρίου τοῦ πατρὸς Ἠριγόνης. Diſtingue verba Aſtydamantis auctore Levinio: — θνητοῖσι τὴν ἀκεσφόρον Λύπης ἔφηνεν οἰνομήτορ' ἄμπελον. Antiphanis vero ſenarios hoc modo, transpoſitis dictionibus aliquot: Συνεχῶς γὰρ ἐμπιπλάμενος ἀμελὴς γίγνεται Ἄνθρωπος· ὑποπίνων δὲ πάνυ φροντιστικός. Is, qui apud Alexin comicum hos duos trochaïcos pronunciabat, Οὐ μεθύω τὴν φρόνησιν, ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον (vel τοσοῦτον) μόνον, Τὸ διορίζεσθαι βεβαίως τῷ στόματι τὰ γράμματα, hoc voluit, ſe vini potui tantiſper indulgere, donec adhuc lingua non titubet, ſed articulate voces poſſit proferre, nedum ut ad dementiam usque ſe ingurgitet. Linguae titubantia et ψελλισμὸς inter prima temulentiae

ſymptomata, ut etiam Plutarchus ait in Symp. Dalec. emendabat τῷ ὄμματι. Cui non poſſum ſuffragari. Lautiores epulas priſci Graeci θαλείας dixerunt, ὅτι θεῶν χάριν ἠλίζοντο καὶ συνῄεσαν, *quia in honorem deum conveniebant ad convivia.* Non ferendi ſunt, qui ηὐλίζοντο hic corrigunt: id vero corrumpere eſt, non corrigere auctores. ἁλία Ionum proprie vox eſt pro conventu et concione, frequens apud Herodotum. Apud Demoſthenem in orat. pro cor. in vetere Byzantiorum decreto ἐντεαλία perperam ſcriptum pro ἐν τῇ ἁλίᾳ. Etſi autem ἀλίζεσθαι et συναλίζεσθαι generali notione congregari ſignificant ſine finis discrimine: fuere tamen, qui de convenientibus ad coenam condictam proprie putarent uſurpari. Ita uſus hic Athenaeus illa voce. Ita etiam accepit Novi Foederis Syrus interpres, cum συναλιζόμενος αὐτοῖς init. Act. verteret אכל עמהון לחמא, *comedens una panem.* τέλη μικρὰ in Euripidis verſu minores ſunt hoſtiae et minoris impenſae. Haec nominis ratio: alioquin τέλος pro hoſtia non dicitur: etſi ſcio, proditum eſſe contrarium ab antiquis grammaticis, qui omnes ſecuti ſunt auctoritatem Athenaei, aut illius, unde ipſe habet. Mihi vero et abſurdum videtur et ridiculum, quod ſcribitur hic ab auctore: τέλος ſignificare θυσίαν in eo, quem profert, Homeri loco, ex principio IX. l. Od. Atque ego mirari ſatis nequeo, tam φορτικὴν interpretationem tam erudito viro probari potuiſſe. Melius illi, qui τέλος in eo verſu accipiunt ut apud philoſophos, cum in morali diſciplina de finibus disputatur. Etenim dubitari non poteſt, illud ultimum, quo omnia conſilia et vota noſtra referuntur, ea voce hic a poëta intelligi. Eſt ſane familiaris ionice ſcribentibus dictio τέλος, quae ſaepe nihil ſonat aliud, quam χρῆμα, *res.* τέλος θανάτου, *res mortis*, pro morte, ſaepe apud Homerum et Hippocratem: ut *res voluptatum* Plauto pro voluptates. Hoc
p. 84. etiam modo exponas recte οὐδὲν τέλος χαριέστερον *res nulla gratior.* Alexidis verſus imperfecte ſcriptos ita lege et concipe: Τοὺς εὐτυχοῦντας ἐπιφανῶς δεῖ ζῆν ἀεὶ, Φανερὰν τε τὴν δόσιν τὴν τοῦ θεοῦ ποιεῖν. Ὁ γὰρ δεδωκὼς τ' ἀγαθὰ δαίμων, τὸν μὲν, ὧν Πεποίηκεν αὐτὸς, οἴεται χάριν τινὰ Ἔχειν ἑαυτῷ· τοὺς ἀποκρυπτομένους δὲ καὶ Πράττειν μετρίως φάσκ. — — —

Caput Quartum.

Vinum ex aqua φύεται. *Titareſius et Peneus.* πλατὺ ὕδωρ, *aqua ſalſa.* λιαρὸν *pro calido.* μετακέρασμα *et* μετάκερας, *aqua tepida.* δνοφερὰ ὕδατα. λίτρον *et* νίτρον. Pyraea, Tarrha, Pheta. *Multa corrupta emaculantur.*

Athenaei ſunt, non autem poëtae ullius verba *) haec: Οὐ χαίρει τῷ πόματι ἐκ πρώτης ἐθισθεὶς ἀνατροφῆς ὑδροποτεῖν. Prorſa, inquam, eſt oratio, non vorſa, ut ſine cauſſa quidam affirmant. In dialogi hujus textura de eo conviva iſta dicebantur, qui ſequentem de aquis disputationem erat habiturus. Eclogarius dictionis elegantiam adamavit et adnotavit. Non ſemper editae lectioni ſcriptam jure praetuleris: nam exempli gratia in multis chirographis legas: Οὔ τινι ἡμῶν ἐπῆλθε, περὶ ὑδάτων εἰπεῖν τι, ἀφ' ὧν καὶ ὁ οἶνος ἀφύεται, vel ἀρύεται· in aliis perſpicue falſo ȣ φύεται. Vera eſt noſtra lectio: ἀφ' ὧν καὶ ὁ οἶνος φύεται. Multis modis ex aqua vinum gignitur: vel quia ex quatuor elementis conſtant omnia; vel quia in vino ineſſe quandam ὑδατώδη ȣ̓σίαν nemo dubitat, et probat Galenus IV. de ſimpl. med.; vel denique, quod ſine aqua coeleſti non turgent uvae. Titareſius fluvius, ait, τῷ Πηνειῷ συμμίσγεται. Etſi verum eſt, quod dixerunt interpretes, Titareſium in Peneum influere: tamen neque auctoris ſententiam expreſſerunt, neque veram lectionem viderunt. Scribe: ὃς τῷ Πηνειῷ ȣ μίσγεται, vel ȣ συμμίσγ. Homerus: Οὐδ' ὅγε Πηνειῷ συμμίσγεται ἀργυροδίνῃ, Ἀλλά γέ μιν καθύπερθεν ἐπιῤῥέει ἠΰτ' ἔλαιον. Protagoras Cous fuit medicus antiquiſſimus. Hunc ſcribit auctor inter aquas laudabiles et ſanitati conducibiles poſuiſſe eam, quae abſtergendi vim habet, non alio motum argumento, quam poëtae auctoritate ita canentis Ὀδ. ζ.: Καλὸν ὑπεκπρορέει μάλα περ ῥυπόωντα καθῆραι. Abſurde faciunt, qui hunc verſum illi medico attribuunt. πλατὺ ὕδωρ eſt *aqua ſalſa.* Athenaeus: διαςέλλει δὲ καὶ γλυκὺ ὕδωρ ἀπὸ πλατέος. Heſychius: πλατὺ ὕδωρ, τὸ ἁλμυρόν. Sic etiam Ariſtotelem memini locutum meteor. l. II.: ὅθεν μὲν ȣ̂ν ἡ γένεσις ἔνεσι τȣ͂ ἁλμυρȣ͂ ἐν τῷ ὕδατι, εἴρηται· καὶ διὰ τȣ͂το τά τε νότια ὕδατα πλατύτερα καὶ τὰ πρῶτα τῶν μετοπωρινῶν, hoc eſt, *ſalſiora.* Paulo poſt

*) [Pro poëtae verbis habuit Dalech.]

ipſe ſe explicat: *ἀνάγεται δὲ ἀεί τι μέρος αὐτῆς μετὰ τȣ̃ γλυκέος· ἀλλὰ ἔλαττον τοσȣ́τῳ, ὅσον καὶ ἐν τῷ ὑομένῳ τὸ ἁλμυρὸν καὶ πλατὺ τȣ̃ γλυκέος ἔλαττον.* Ibidem: *ἐν Χαονίᾳ κρήνη τίς ἐϛιν ὕδατος πλατυτέρȣ· ἀποῤῥεῖ δ' αὕτη εἰς ποταμὸν πλησίον γλυκύν.* Fortaſſe uſus hic vocis *πλα-*
p. 85. *τὺς* ab eorum interpretatione ortus eſt, qui apud Homerum *πλατὺν Ἑλλήσποντον* exponebant *ſalſum:* quos ſequitur hic Athenaeus: non ita Euſtathius, nec grammaticorum cohors tota. Adi ſcholia antiqua et Heſychium. Locus eſt Ἰλ. η. Qui ſequitur de aqua dulci verſus, fallit nos: eſt enim ex duobus compoſitus: *Στῆσαν δ' ἐν λιμένι γλυκερῷ εὐεργέα νῆα Ἄγχ' ὕδατος γλυκεροῖο.* Ὀδ. μ. De duobus Scamandri fontibus canit poëta: Ἡ *μέν τοι ὕδατι λιαρῷ ῥέει· ἀμφὶ δὲ καπνὸς Γίνεται ἐξ αὐτῆς, ὡσεὶ πυρὸς αἰθομένοιο.* Putat auctor, ſatis probari, *λιαρὸν calidum* ſignificare, non *tepidum*, ex eo, quod de fumo adjecit poëta: quoniam, inquit, non poteſt non eſſe calida aqua illius fontis, ex quo vapor ignis et ignitus fumus ſe efferant. Euſtathio parum haec argumentatio probatur: nam fumus, ait, *ȣ̓κ ὁ αὐτόχρημα, ἀλλὰ τὸ οἱονεὶ τῆς ἀναθυμιάσεως.* Ideo placet illi, ante vocem *καπνὸς* ſubintelligi debere ſimilitudinis notam, ut in illo: *Nec verbum verbo curabis reddere, fidus interpres.* Sed *σοφίζεται* profecto Euſtathius: nam Athenaei vera ſententia eſt. Neque aliter graviſſimus ſcriptor Strabo ſenſit, qui l. XIII. poëtae locum tractans *λιαρὸν* et ipſe interpretatur *θερμόν.* Quid autem opus *τὸ παραβολικὸν προσυπακȣ́ειν ἐπίῤῥημα,* cum ſequatur in proximo verſu *ὡσεὶ πυρός*; *μετακέρασμα* medium eſt temperamentum inter calidum et frigidum, et, ut loquitur Plutarchus, *ψυχρȣ̃ καὶ θερμȣ̃ κοινώνημα.* Athenienſes, ut refert Athen., *μετάκερας* appellarunt aquam tepidam. L. III. clara illius ſignificationis exempla multa. Hic unum apponitur ex Eratoſthene: *ὑδαρὲς καὶ μετάκερας.* Sed cum de aqua tantum dici vox *μετάκερας* videatur, quid vocat Eratoſthenes *ὑδαρές*; Non enim, ſi vinum quoddam dici ſolet *οἰνῶδες*, ullam ideo aquam (quae quidem pura aqua ſit nec medicamentoſa) *ὑδαρῆ* recte dixeris. *δνοφερὰ ὕδατα* interpretatur Athenaeus *ἀχρεῖα*· ſicut Latinis *atrum* in cujuscunque rei vituperatione. Non ſemel apud poëtam leges: *ὥϛε κρήνη μελάνυδρος Ἥτε κατ' αἰγίλιπος πέτρης δνοφερὸν χέει ὕδωρ.* Poëtae interpretes aliter explicant. Eos lege per initia IX. rhapſ. Il. Etſi conſtat, eorum, quae dulcia ſunt, multa alvum mollire; aſſentior tamen eruditiſſimo viro, qui

mendi ſuſpecta habuit iſta verba: τὸ Νείλȣ ὕδωρ πολυγονώτατον καὶ γλυκύτατον· διὸ καὶ λύειν τὰς κοιλίας τῶν πινόντων. Nam ſi ideo alvum ſolvit aqua Nili, quia dulcis eſt, cur non omnia dulcia eandem vim habent? Transpoſitionem tamen illam verborum non probo, quae placuit Dalecampio. Lege: καὶ ὅτι λύει τὰς κοιλίας. Ita etiam deſcripſit Euſtathius IV. in Od. comment. Proxime ſcribunt manu exarati codd. μίξιν ἔχοντα λιτρώδη· ut ad Nilum referatur, non ad ὕδωρ. λίτρον aliud non eſt, ac νίτρον, etſi Galenus aphronitrum et aphrolitrum ſeparat in VIII. de facult. ſimpl. Euſtathii codices faciunt cum editis. Scribe ſtatim ὕδωρ γίνεσθαι παιδογόνον, non παιδογόνιον. Malim vero addita voce ſcribi γυναιξὶ παιδογόνον. Nam ita Theophraſtus et ex eo Plinius. Quod ſequitur, ἐν Πύῤῥᾳ δὲ ἄγονον, id ita Plinius l. XXXI. c. I.: p. 86. *E diverſo in Pyraea flumen, quod Aphrodiſium vocatur, ſteriles facit.* Legit Plinius apud Theophraſtum ἐν Πυραίᾳ, non ἐν Πύῤῥᾳ. Stephanus: Πυραία, μοῖρα Θετταλίας. De Tarrha, quod non unius oppidi nomen fuit, Stephanum licet conſulas. Reperi tamen in chirographis etiam hic ἐν Πύῤῥᾳ. Phetam ubi collocabimus? Φεραῖς fortean aut Ἀφέταις ſcripſerat Theophraſtus.

Caput Quintum.

Γνώμων pro clepſydra. Expenſa Athenaei ſententia de aqua Arethuſae fontis. ἀτέραμνον ὕδωρ. *Malarum aquarum ſpecies diverſae. Leves aquae. Crannonia aqua: rubra* τῆς ἐν Βαβυλῶνι λίμνης. Sicania. *Aqua Carthaginienſis.* Tragaſae. ἐν Λαρίσσῃ *pro ad Lariſſam.* πόλις *pro* χώρα. Carura *et* Menis pagus. Donylaeum. *Atticae aquae malae. Alia item nonnulla.*

Sine exemplo, quod equidem meminerim, γνώμονα pro horologiorum eo genere poſuit Athenaeus, quod horas fluxu aquae indicat. Gnomonice expoſita Vitruvio in IX. l. circa umbrarum rationem tota verſatur. Sed auctor ſpeciei nomen γενικῶς uſurpavit. Itaque τὸ ἐν τοῖς γνώμοσι ῥέον ὕδωρ eſt aqua fluens in horologiis, quae proprie

clepſydrae vocantur. Quod ſequitur, *μόνον δ' ἀτέραμνον τῶν ἀλυκῶν τὸ τῆς Ἀρεθέσης*, totidem literis ſcribitur in membranis. Omnes librarios in fraudem optimi ſcriptoris iſto loco dicas conjuraſſe. Nam ſi ita Athenaeus ſcripſit, parum fuiſſe rerum naturae peritum, neceſſum eſt. Hippocrates in l. de aëre, aquis et locis veteres medicos falſa de aquis ſalſis pronuntiaſſe ſcribit: cum neſcirent, inquit divinus ſenex, omnia *ἀλυκὰ* eſſe *ἀτέραμνα καὶ ἀνέψανα.* Hic primus eſt error, quem iſta lectio inſinuat. Jam vero aquam fontis Arethuſae ſalſam eſſe falſum eſt. Dalecampius legendum cenſuit *τῶν ἐκ ἀλυκῶν.* Optime ille quidem: ſed ſcrupulus hic alius oritur. Nam falſiſſimum eſt, Arethuſae aquam *μόνην τῶν ἐκ ἀλυκῶν*, id eſt, *ſolam inter dulces*, eſſe *ἀτέραμνον* et difficile coqui. Quis neſcit, multis locis fontes reperiri, quorum aqua et dulcis et *ἀτέραμνος* ſit ſimul? Ipſa experientia, quae ſtultorum cluit magiſtra, coquos et omnium rerum imperitiſſimas ancillulas hoc docet quotidie. Galenus IV. comment. in VI. Epid., *τῶν λαιλαπωδῶν*, ait, *ἀκατεργάστων τε καὶ ἀμεταβλήτων ὄντων· ὁποῖα κατά τινας πηγὰς ὕδατα γίνεται, τὰ καλούμενα πρὸς τῶν ἀρχαίων ἀτεραμνώδη.* An dicemus, praecipuam quandam atque inſignem *ἀτεραμνίην* Arethuſanae aquae tribui? Non video, qui poſſit aliter conſtare huic dicto fides. Caeterum, quid proprie ſit *ἀτέραμνον ὕδωρ*, declarat locus Vitruvii l. VIII., ubi de expertionibus et probationibus aquarum loquens, *Item*, ait, *ſi legumina in vas cum ea aqua conjecta, ad ignem poſita, celeriter per-*
p. 87. *cocta fuerint, indicabunt, eam aquam eſſe bonam et ſalubrem.* Quae hoc non praeſtat aqua, ſcias, eſſe malam et *ἀτέραμνον.* Athenaeus paulo poſt: *μοχθηρὰ δέ ἐστι τὰ βραδέως τὰ ὄσπρια τήκοντα· τοιαῦτα δὲ τὰ νιτρώδη καὶ τὰ ἁλμυρά.* Qui locus et ſuperiorem emendationem confirmat, et *πολυμαθέστατον* virum ea culpa liberat, cui fecerat depravatus codex affinem. Nolim confuſas ab interpretibus tres malarum aquarum ſpecies diſtincte poſitas ab Athenaeo. *χείρω δ' ἐστι τὰ βαρυσταθμότερα, καὶ τὰ σκληρότερα, καὶ τὰ ψυχρότερα. Deteriores aquae ſunt, quae multum pendunt, quae durae ſunt, quaeque frigidiores.* Hae omnes aquae eandem ob cauſſam malae ſunt. Athenaeus ait: *διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας.* Philoſophus accuratior dixiſſet *τὴν αὐτὴν αἰτίαν.* Una enim eſt cauſa, non plures. Quae autem illa? quod difficile concoquantur. Cur difficilis ſint cocturae, duas affert cauſſas: alteram duabus primis communem, quod multum terrae habeant admixtum; al-

teram tertiae ſpeciei propriam, ipſum nempe frigus, quo nihil ventriculo inimicius. Sed et iſtas quoque γεώδεις eſſe ac propterea frigidas, paulo poſt dicitur. Ait praeterea: τὰ ταχὺ θερμαινόμενα κȣ̃φα καὶ ὑγιεινά· *quae cito calefiunt, et leves ſunt aquae, et ſalubres.* Quod non in omnibus verum eſt. Plinius negans, aquae pluviae tantam ineſſe levitatem, quantam putarent quidam, *Pluviae aquae*, ait, *ſordium ineſſe plurimum ſentitur, citiſſimeque ideo caleſit aqua.* Athenaeus auctorem habet Hippocratem, cui levioris aquae nota dicitur eſſe perpetua τὸ ταχέως θερμαίνεσθαι καὶ ταχέως ψύχεσθαι. V. Aphor. et Epid. l. II. ſ. II. Crannoniae aquae narratio planior eſſet, inſerta voce, quae non abeſt, opinor, tantum, ſed deeſt: ὃ θερμὸν διατηρεῖ τὸν οἶνον. Si non exſtarent haec ad verbum translata apud Plinium, de vulgatae lectionis interpretatione poterat dubitari. Nunc dubium non eſt, utrumque ſcriptorem, Plinium dico et Athenaeum, ex eodem fonte hiſtoriam hanc hauſiſſe. Plinii verba: *Cranone eſt fons calidus citra ſummum fervorem, qui in vinum additus, triduo calorem potionis cuſtodit in vaſis.* Aqua rubra τῆς ἐν Βαβυλῶνι λίμνης ejus lacus non eſt, qui Limne Aſphaltis appellabatur, de quo Vitruvius l. VIII. c. III., ſed alius, de quo Plinius l. XXI. c. V. Quae de colore vario aquarum fluvii Boryſthenis narrantur, diligenter alibi excuſſimus. Ibi diximus, τὴν ἐν τοῖς βορείοις verti debere *flantibus aquilonibus*, non *in locis ſeptentrionalibus* *). Lege Plinium et philoſophum, qui ſic loquitur ſaepiſſime, ut in Probl. tmem. XXIII. probl. IX., quod ad hanc quaeſtionem facit. De fonte Paphlagoniae Vitruvius: *Sunt autem etiam fontes, ut vino mixti: quemadmodum eſt unus Paphlagoniae, ex quo etiam ſine vino potantes fiunt temulenti.* Sicania et communis eſt univerſae Siciliae appellatio, et peculiare nomen cujusdam particulae: ſicut Aſia et partem οἰκȣμένης modo latius, modo anguſtius ſignificat, et praeterea minimam Aſiae minoris partem, unde Ἄσιος λειμὼν apud poëtam. De parva Sicania Athenaeus: ἁλμώδεις κρῆναι ἅμα τῷ ὀξεῖ ἐν Σικανοῖς τῆς Σικελίας. Non procul Agrigento fuiſſe iſtam Sicaniam, videtur ex Stephano conſtare. Aquae Carthaginenſis hiſtoria ex Ariſtotelis libro ſumpta eſt de mirac. aud., ubi verbis paene iisdem: Ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ τῶν Καρχηδονίων ὄρος εἶναι (λέγεται), ὃ καλεῖται Γώνιον. Mox: πρὸς δὴ p. 88.

*) [Ita vertit Dalech.]

τῦτον τὸν τόπον κρήνην ἐλαίυ Φασὶν εἶναι· τὴν δὲ ὀσμὴν ἔχειν τῦ κέδρυ τοῖς ἀποπτίσμασιν (leg. ἀποπρίσμασιν) ὁμοίαν. Vitruvius: *Item Carthaginis fons eſt, in quo natat inſuper oleum, odore, ut in ſcobe citrea, quo oleo etiam pecora ſolent ungi.* Omnes ab Ariſtotele ſumpſiſſe, teſtatur Sotion. Ἀριςοτέλης, inquit, ἱςορεῖ, κατὰ Καρχηδόνα κρήνην εἶναι ἐλαίυ προσηνεςέραν. Sequens hiſtoria ex Alexandri Magni deſcripta epiſt., ut indicat verbo ἐπέςειλεν Athenaeus. Sotion obſcurius: ἐν Πέρσαις Φασὶν Ἀλεξάνδρῳ Φανῆναι κρήνην ἐλαίυ πληρυμένην αὐτομάτως. De Alexandri epiſtolis vide l. XIV. cap. penult. Aquarum natura ſua calidarum quaedam ſunt, inquit auctor, dulces. Poterat addere καὶ ἐψανά. Quaedam enim illarum opſonia percoquunt, ut in Bajano ſinu Poſidianae. Plinius l. XXXII. c. II. Pagaſas MSS. codd. nominant, quae in noſtris Tragaſae. Ait enim: ὡς τὰ ἐν Αἰγαῖς τῆς Κιλικίας, καὶ περὶ Τραγασὰς, τὰς ἐν τῇ Τρωϊκῇ Λαρίσσῃ. Et Tragaſas et Lariſſam non procul ab Ilio commemorant geographi. ἐν Λαρίσσῃ ſic interpretari oportet, ut libro ſuperiore c. XXV. exponebamus ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, *in agro Alexandrino*, vel pro ἐγγὺς Ἀλεξανδρείας, *ad Alexandriam.* Apud Dioscoridem et Galenum ἐν Δαμασκῷ, *in agro Damaſceno.* Athenaeus eadem de re infra: ἐν τῇ Δαμασκηνῶν χώρᾳ. Pro eo auctor Etymologici: ἐν τῇ Δαμασκηνῶν πόλει. Inepte: niſi πόλιν acciperet pro χώρα, ut a tragicis interdum ſumi obſervat Strabo l. VIII. Sed aliter hic Athenaeum puto ſcripſiſſe, et leviſſima mutatione lego τά τ' ἐν τῇ Τρωϊκῇ Λαρίσσῃ. Ita erunt diverſae aquae, Tragaſaea et Lariſſaea. Facit etiam mentionem Athenaeus aquarum τῶν ἐν Καρύροις, et τῶν περὶ Μηνὸς κώμην, ἥ ἐςι Φρυγίας. *Carura* ſatis nota in confinio Cariae et Phrygiae. *Menis pagum* et interpretes et clariſſimi aetatis noſtrae geographi verterunt in Μηνὴν, neſcio quam. Tu illum vicum intellige, ubi fuit Μηνὸς Καρῦ vel Καρὸς ἱερὸν, de quo Strabo in deſcriptione Phrygiae l. XII. Niſi malis illam intelligere κωμόπολιν, ubi Μηνὸς Φαρνάκυ delubrum, de quo Geographus l. eod. *Dorylaeum* nullum equidem ex veterum lectione habeo notum. Scribe τὰ δὲ περὶ Δορύλαιον. Sic omnes veteres nominant. Lego cum MSS. περὶ Βαΐας ἢ Βαΐυ λιμένα. De iſto Bajo Strabonem conſulere potes ac Servium. Atticae aquae l. I. improbatae ſunt, et σκληραὶ dictae, hoc eſt, difficilis concoctionis, ut explicat Galenus. Recte igitur negat hic Athenaeus, ſe aſſentiri poſſe An-

tiphani, qui etiam hujus laudis palmam tribuit Athenis. Audiamus Vitruvium, teſtem ἀδέκαςον. *Aquae ſpecies eſt, quae cum habeat non ſatis perlucidas venas, ſpuma, uti flos, natat in ſummo, colore ſimilis vitri purpurei. Haec maxime conſiderantur Athenis. Ibi enim ex hujusmodi locis et fontibus et in Aſtu et ad portum Piraeeum ducti ſunt ſalientes, e quibus bibit nemo propter eam cauſſam, ſed in lavationibus et reliquis rebus utuntur. Bibunt autem ex puteis, et ita vitant eorum vitia.* Antiphanis locum habes etiam l. III. p. 89.

Caput Sextum.

Τὸ ὕδωρ ποταμȣ̃ σῶμα. *Judicium de aqua ex colore. Pythermus* ἐν τοῖς Πειραιῶς τυραννήσασι. *Laſyrtae plani hiſtoria.* παραγένεσθαι. Inna *locus, ubi Silenus a Mida captus.* Maedi *vicini Paeonibus.* Pliſtonicus. τὰ πέρατα τῶν ἀγγείων, *ora venarum.*

Athenaei verba: Τὸ ὕδωρ ποταμȣ̃ σῶμά φησί πȣ Εὔβȣλος ὁ κωμῳδοποιὸς εἰρηκέναι Χαιρήμονα τὸν τραγικόν. Quare adeo inſolens viſum fuerit Eubulo genus loquendi, quo uſus Chaeremon, cauſſam video nullam. Doctiſſimus quoque Strabo non multo aliter τὸ σῶμα τȣ̃ Νείλȣ dixit init. l. ult. Legas etiam apud Ariſtotelem, maris aquam eſſe μᾶλλον σῶμα ἢ τὸ πότιμον. Et in Meteor. τὸ ἀναθυμιώμενον ὑγρὸν dicitur eſſe ἀνέμȣ σῶμα. Idem alibi σῶμα πίςεως, ut Hermogenes τὸ σῶμα τȣ̃ λόγȣ. Similia his apud Romanorum facundiſſimos. Si cui placet ſubtilitas, dicere licet, comparatione aliarum rerum, quae ſub tactus ſenſum cadunt, aquam corpus videri non habere. Propterea mere aqueis opponuntur τὰ σωματωθέντα, ea, quae excretione ejus, quod aqueum inerat, corpora ſunt facta. Eſt enim σωμάτωσις ἔκκρισις τȣ̃ ὑδατώδȣς, ut docet Theophraſtus l. VI. de cauſſ. plant. Puto, eſſe verius, notari Eubulo battologiam potius in verſu Chaeremonis, quam illud, quod ſive Athenaeus ſive eclogarius videntur exiſtimaſſe. Fecerat Chaeremon: Ὕδωρ δὲ, ποταμȣ̃ σῶμα, διεπεράσαμεν. Sicut Aeſchylum videmus dare Ariſtophani poenas, quod δὶς ταὐτὸν εἶπε· ſic Chaeremonem Eubulo.

Nam vel *ὕδωρ* dixiſſe, vel *ποταμȣ̃ σῶμα*, ad ſententiam ſatis erat: non ſatis ad verſum. Hanc igitur metri *ςοιβὴν* ſive tibicinem irridet comicus. Illa quo pertineant, neſcio: *Καὶ ἡμῶν δὲ πᾶσα δύναμις ἐξ ὑδάτων ἄρδεται.* Nam cum praecedentibus verſibus nihil iis commune. Paulo poſt cum ita ſcribitur: *ἀφ' ἧς οἱ Μιλήσιοι περιῤῥάνασθαί φασι τὸν ἥρωα, ὅτε ἀπέκτεινε Στράμβηλον, τὸν τῶν Λελέγων βασιλέα·* heros eſt Achilles, Strambelus Telamonis fuit filius, Ajacis frater, ab Achille occiſus. Hiſtoriam fuſe perſequitur Parthenius *Ἐρωτ.* c. XXVI. Ibi leges inter caetera: *Τράμβηλον δ' ȣ̓ πολὺ μετέπειτα τίσις ἐλάμβανεν ἐκ θεῶν. ἐπειδὴ γὰρ Ἀχιλλεὺς ἐκ τῆς Λέσβȣ πολλὴν λείαν ἀποτεμόμενος ἤγαγεν, ȣ̓͂τος, ἐπαγομένων αὐτὸν τῶν ἐγχωρίων βοηθὸν, συνίςαται αὐτῷ. ἔνθα δὴ πληγεὶς εἰς τὰ ςέρνα, παραχρῆμα πίπτει. ἀγάμενος δὲ τῆς ἀλκῆς αὐτὸν Ἀχιλλεὺς, ἔτι ἔμπνȣν ἀνέκρινεν, ὅςις τε ἦν, καὶ ὁπόθεν. ἐπεὶ δὲ ἔγνω παῖδα Τελαμῶνος ὄντα, πολλὰ κατοδυρόμενος, ἐπὶ τῆς ἠϊόνος μέγα χῶμα ἔχωσε. τȣ̃το ἔτι νῦν ἡρῷον Τραμ-
p. 90. *βήλȣ καλεῖται.* Et Lycophron: *Ἐλᾷ δὲ πάτρας τῆλε Τραμβήλȣ κάσιν.* Lege igitur etiam in Athenaeo *Τράμβηλον* cum eruditiſſimo juvene, Ioanne Meurſio, qui ſuperiores Parthenii et Lycophronis locos ſuggeſſit nobis. Clearchus, ut conjicimus ex Athenaei verbis, ſenſiſſe videtur, qualitatem aquae ex ejus colore poſſe cognoſci: optimam eſſe eam, quae lactis inſtar albeſcat. Hippocrates quoque optimam pronuntiat *τὴν γλυκεῖαν καὶ λευκήν.* Is videtur aquae naturalis color. Videtur, inquam: re enimvera aliud eſt. Auctor libri luculenti de coloribus, quem Theophraſtum eſſe cenſemus, *ἀὴρ καὶ ὕδωρ καθ' ἑαυτὰ τῇ φύσει λευκά.* Idem philoſophus alibi contrarium videtur ſentire. Sed haec viſio, ut juriſconſultorum vocem uſurpem, altioris eſt indaginis, quam ut philologico huic ſcripto conveniat. In commentario noſtro de coloribus, ſi Deus O. M. volet, accurate iſta explicabuntur. Sequuntur Eubuli verſus duo, quorum alterum viri docti non agnoverunt, leviter ab Athenaeo deformatum. Utrumque adſcribam, ut erat conceptus a poëta: *Ὁ μὲν οἶνος ἡμῶν τῷ φρονεῖν ἐπισκοτεῖ· Ὕδωρ δὲ τȣ̀ς πίνοντας εὑρετικȣ̀ς ποιεῖ.* Non ſunt lege metri adſtricta haec: *Τοσαῦτα ὥσπερ οἱ ῥήτορες πρὸς ὕδωρ εἶπον,* quomodo edita ſunt verſione Dalecampii *). Sic autem ſcribe ex melioribus libris: *T., ὥσπ. οἱ ῥήτ., πρὸς ὕδωρ εἰπὼν, καὶ βραχὺ ἀναπαυσάμενος,*

*) [Tot ego, velut rhetores, ad aquam dixi. *Dalecb.*]

αὖθις ἔφη. Antiphanes ait: Οἴνῳ τὸν οἶνον ἐξελαύνειν. Sic illo prior Alcaeus: ἐκ κεφαλᾶς δ' ἀτέρα τὰν ἑτέραν κύλιξ ὠθείτω. Alluſum eſt ad notiſſimum proverbium: *clavus calvo truditur.* Enumerantur deinceps abſtemii aliquot, viri clari et inſignes. In eo albo primum locum obtinet Glauco, Athenienſium tyrannus, quem ex Pythermo ſcribit auctor fuiſſe ὑδροπότην. Habemus igitur, quem Julio Caeſari adjungamus, de quo notum eſt verbum M. Catonis: *Unum ex omnibus Caeſarem ad evertendam remp. ſobrium acceſſiſſe.* Sic autem Athen.: Πύθερμος ἐν τοῖς Πειραιῶς τυραννήσασι καταγράφει καὶ Γλαύκωνα ὑδροπότην. Ego iſtos Piraeei tyrannos haud novi. Illos novi XXX. tyrannos, de quibus multa Xenophon, Plutarchus, alii. Quid de hoc loco ſuſpicer, non dicam, contentus, acutum et eruditum lectorem advertiſſe. Scribe mox cum Euſtathio ὀδενὸς ἧττον διακεῖσθαι σώμασιν ἐῤῥωμένες, non ἐῤῥωμενεςέρες. Non etiam placet: Μάτρις ὁ Ἀθηναῖος, ὃν ἐβίω χρόνον, *quo tempore vivebat.* Sed repetitis literis fugitivis: ὅσον ἐβίω χρόνον, *quandiu vixit.* Laſyrtae plani hiſtoria, quod dolendum, corrupta eſt. Ait: ὀδὲ προσεδεῖτο ποτȣ̃, καθάπερ οἱ ἄλλοι. Infeliciſſime interpretes verbum *egere* in hac ſententia locarunt *): dicerent ſaltem *non indiguiſſe.* Id videntur Graeca velle: mens tamen alia, nam revera et indigebat iſte, et utebatur potu; ſed contrarium agyrta hic perſuaderi voluit omnibus. Ille igitur ȣ̓ προσεδεῖτο ποτȣ̃, id eſt, non opus habebat, neque poſtulare ſolebat, ſicut reliqui mortales. Notabis voculam ὀδὲ, quae mendi arguit ſequentia verba: ȣ̓ρον δὲ προΐετο. Lege, auctore me, ὀδ' ȣ̓ρον πρ., vel quia praeceſſit ὀδὲ, vel quia ſic fuit neceſſe, p. 91. ut mimum rite Laſyrtas iſte ageret. Voluit enim de ſe credi, quaſi neque biberet, neque mejeret. Attendenti ad verba auctoris ita eſſe manifeſto parebit. Iſta autem, τὴν κύςιν δ' αὐτȣ̃ ἔχοντα, hanc ſententiam arbitror continere: iſtos, qui Laſyrtam obſervabant, verum putaſſe, ipſum mejere nunquam, quod illum ſemper viderent τὴν κύςιν αὐτȣ̃ ἔχοντα, id eſt, veſicam eodem ſemper in loco et ſtatu habentem. Meliorem hac interpretationem iſtorum verborum excogitare non poſſum. Quid, ſi legas τὴν κύςιν δὲ αὐτȣ̃ ἔχοντες ἀεί; Deſunt fortaſſe aliqua verba: quae clades ſaepe nos in hoc opere habuit exercitos. Poſtremorum verborum morbus κρείττων ἐςὶ τῆς ἐμῆς

*) [Locavit Dalech.]

ἰατρικῆς. Dalecampii diſtinctio perplacet: nam ſermo de Laſyrta finit in *τέτε.* Sequitur deinde verſus Antiphanis: in quo legitimum verborum ſitum permutat more ſuo Athenaeus. Poëta ſic ediderat: *Τὸ γὰρ μεταλλάξαι διάφορα βρώματα Ἔσθ' ἡδύ.* Elegantiſſimum eſt verbum *παραγεύεσθαι* in tertio verſu: quo ſignificatur guſtare aliud atque aliud more faſtidientium, ſic ut in nullo acquieſcas. Qui vix *ἄκρῳ τῷ δακτύλῳ ψαύσαντες τοῦ τῶν Μουσῶν λέβητος* peritiſſimos ſe literarum Graecarum putant, veto ſperare ullam ex hujus generis elegantiis voluptatem: quae mihi quidem prope unica aſſiduarum vigiliarum merces hactenus exſtitit. Etiam in ultimo verſu dictionum admiſſa transpoſitio. Scribendum enim: *Καινοῦ, παρέσχε διπλασίαν τὴν ἡδονήν.* Colloquii inter Midam et Silenum habiti Athenaeus mox meminit, et praeter illum multi alii: ut Tertullianus de pallio, et contra Valentinianos, item libro de anima. Aelianus quoque *Ποικίλης* l. III. Reſpexit eo etiam Virgilius in Sileno: ex qua ecloga diſcas, quid haec ſibi velint, *ὅτε ἑλεῖν τὸν Σειληνὸν ὑπὸ μέθης ἠθέλησε.* Fontem, ad quem captus Silenus, ex Bione appellat auctor Innam. Dalecampius emendat *Οἴνην·* plauſibili admodum conjectura, niſi obſtaret omnium librorum conſenſus. Ego alibi legere memini captum Silenum a Mida in hortis, quos haberet amoeniſſimos in Macedonia. Bion fontem Innam ſive Oenam ſtatuit *μέσην Μήδων καὶ Παιόνων.* Mirum vero, qui iſti Medi Paeonibus vicini. Sed illudit nobis ignorantia librariorum: nam *Μαίδων* ſine dubio erat ſcribendum. Non praetereundum eſt, quod mox legitur: *Στάφυλός φησι, τὴν τοῦ οἴνου κρᾶσιν Μελάμποδα πρῶτον εὑρεῖν.* *Staphylus ait, Melampodem omnium primum inveniſſe vini temperamentum.* Quis, malum, iſte Nigripes? Alii hoc inventum Staphylo, Sileni filio, adſcribunt. Plinius l. VII. c. LVI. Ne hic quidem ſuſpicionem meam pluribus indicabo: eſt enim incerta omnino. Pliſtonicus Appionis eſt cognomen, qui fuit inſignis grammaticus, et, dum vixit, publicae famae tympanum, atque, ut Tiberio dictus eſt, mundi cymbalum. Fuit et Pliſtonicus medicus, Plinio in hiſtoria plantarum laudatus. *τὰ πέρατα τῶν ἀγγείων* paulo poſt ſunt
p. 92. ora venarum, quibus alimenta ſuſcipiunt. Galenus modo *πέρατα,* modo *στόματα τῶν μεταλαμβανόντων τὴν τροφὴν ἀγγείων* appellat. *ἀγγεῖα* in medicorum libris dicuntur venae et arteriae anguſtiore ſignificatione. Unicum Galeni adſcribam, qui iſti lucem afferet magnam. Sic ille

III. in I. Hippocr. περὶ ὀξέων commentario: ὁ οἶνος κατὰ τὸ ἧπαρ ἐξ εὑρέων ἀγγείων τῶν ἐπὶ ταῖς πύλαις εἰς ςενὰ παραγίνεται πέρατα τῶν ἐν τοῖς σιμοῖς αὐτȣ̃ μέρεσι, καὶ τῶν ἐν τοῖς κυρτοῖς· καθ' ἃ καὶ ἡ μετάληψις ἁπάντων τῶν ἀναδιδομένων εἰς ὅλον τὸ σῶμα γίνεται.

Caput Septimum.

Dulcedo ebrietati contraria. Carmanorum mos in firmanda amicitia. τέλος φιλίας *vel* ὅρος *de perfecta amicitia. Indicium bonae malaeve aquae.* τὸ ἰῶδες, *macula. Amphiarai fons.* λόφοι γεηροὶ *apud Hippocratem. Aquae* τὸν οἶνον ὀλίγον φέρειν οἶαι. *Aquam nutriendi vim habere.* βαςάζειν *pro* ἀναβαςάζειν. ὀξύπεινος.

Si quid in me judicii eſt, fallunt nos vulgati ſcriptique codices, iſta verba ſic ſcribentes: ἐὰν δέ τις ἡμῶν τοῦτο δυσκόλως ποιῇ, γλυκὺ ὕδωρ ἢ θερμὸν προλαμβανέτω. Dixit modo Athenaeus, ad vitandam ebrietatem praebibendam eſſe aquam. Nunc ait: ἐὰν δέ τις ἡμῶν τȣ̃το δυσκόλως ποιῇ, id eſt, *ſi quis bibere aquam recuſet.* Huic igitur quid faciendum ſuadet? Ut vulgata quidem lectio eſt, aquam faſtidienti aquam propinat. Arbitror, vocem ὕδωρ ex hac ſententia eſſe exterminandam, aut iſto ſaltem modo lectionem concinnandam: γλυκὺν ἢ ὕδωρ θερμὸν προλαμβανέτω. Calidam vult ante bibi, aut vinum dulce. Adverſari dulcedinem ebrietari, nemo ignorat, qui ſequentia verba, item Sympoſiaca Plut. et Macrobium legit. Carmanorum mirum morem Athenaeus narrat, mutuum ſanguinem in compotationibus propinare ſolitorum, firmandae amicitiae. Simile Scytharum inſtitutum et aliquot aliarum nationum norunt eruditi ex geographis, Luciano, Valerio Maximo, aliis. *Neſcio quid et ſub Catilina deguſtatum eſt,* ait Tertullianus in Apolog. Eleganter vero Athen. τέλος φιλίας νομίζοντας pro ἐντελῆ φιλίαν. Sic accipiunt et vocem ὅρος· ut ὅρος φιλίας pro perfectiſſima amicitia. Baſilius in epiſtola ad Candidianum: ἵνα μὴ ὁ ἔσχατος ὅρος τῆς ἀσθενείας ἡμεῖς ὦμεν. Caeterum *Carmanos* in hac narratione prior interpretes mutat in *Ger-*

manos. Scribe: εἰς τὸ ἀποκρȣ́εσθαι τὸ ἀπὸ τȣ̃ ποτȣ̃, non τὶ ἀπὸ τȣ̃ ποτȣ̃, id eſt ipſum, quod mox dicit τὴν τȣ̃ οἴνȣ ἀναθυμίασιν. Indicium bonae aquae hoc ſtatuitur: εἰς χάλκεον ἢ ἀργυρεον ἄγγος ἐγχεόμενον ȣ̓ ποιεῖ τὸ ἰῶδες. Vitruvius inter alia aquarum experimenta hoc quoque recenſet: *Item*, ait, *ſi fons novus fuerit foſſus, et in vas Corinthium ſive alterius generis, quod erit ex aere bono, ea aqua ſparſa maculam non fecerit, optima erit.* Plinius idem, ſed brevius: *Damnantur in primis fontes, ſi vaſa aerea inficiunt.* Animadverſione dignum eſt, Vitruvium ac Plinium
p. 91. vaſorum ex aere tantum facere in hac probatione aquae mentionem, Athenaeum etiam argenteorum: cum tamen aerugini ſive τῷ ἰῷ argentum non habeatur obnoxium, ut aes et ferrum. Propterea doctiſſimus Gesnerus olim emendabat χάλκεον ἢ σιδήρεον. Nobis contra librorum conſenſum nihil placet mutari, quod ullo colore defendi non inepte queat. Cur hic quicquam ſatagamus, cauſa non videtur idonea: nam ut ab ea, quae proprie aerugo vel rubigo in aere ac ferro dicitur, liberum ſit argentum, maculas tamen recipit: quod ex reliquiis vini aut aquae in imo ſcypho diutiuscule aſſervatis ſaepe obſervavimus. τὸ ἰῶδες igitur hic erit, quod Vitruvio *macula.* Et ποιεῖν τὸ ἰῶδες, quod Plinio *inficere.* Aëtius iſtam malae aquae notam ex Rufo aliter proponit: improbat enim, ὅσα προσπήγνυται τοῖς χαλκείοις λιθωδῶς, *quae in morem lapidum aereis vaſis adhaerent.* Putavi aliquando, ſcribendum eſſe ἰωδῶς. Sed manum abstineo, et Aëtium aliter interpretor. Locus proximus Hippocratis ex Epid. l. II. eſt deſcriptus. At verba deinceps allata, ubi καλεῖ τὸ χρυσὸν ὕδωρ πολύτιμον, non exſtant hodie in libris Hippocratis, quantum recordari poſſum. Interpres ne hic haereret, viam expeditiſſimam invenit, atque adeo ipſe ſibi fecit *). Aqua ex Amphiarao aut Amphiarato Graecis olim incognita: neque ullus eo nomine fons in veterum libris. At in agro Oropiorum fanum Amphiarai fuit, et fons non procul inde, qui dicebatur Amphiarai ſive Amphiaraeus. Ita interpretare τȣ̃ ἐξ Ἀμφιαράȣ ὕδατος, et mox τὸ ἐξ Ἀμφιαράȣ, hoc eſt, *allata aqua ex fonte Amphiarai.* Eſt enim compendio dictum pro τὸ ἐκ τῆς κρήνης τȣ̃ Ἀμφιαράȣ. Meminit Pauſanias in Atticis et Corinthiacis. Omnium aquarum eas maxime probat Hippocrates,

*) [Idem autor (Hippocrates) libro de aquis optimam eſſe ſtatuit multum exercitatam et agitatam. *Dalech.*]

referente Athenaeo, ὅσα ἐκ μετεώρων χωρίων ῥεῖ καὶ ἐκ λόφων ξηρῶν. Mirum, quid appellet colles ſiccos vel aridos. Nam ſi arent, quomodo illinc manabit aqua? ſi venas habent aquarum, cur ſicci dicuntur? Magis mirum, non animadvertiſſe eruditiſſ. Dalecamp., ſcribendum eſſe ἐκ λόφων γεηρῶν ex ipſo Hippocrate, qui λόφες γεηρὲς vocat, quos vulgo Graeci γηλόφες et γεωλόφες. Diſtinguunt medici aquam e colle terreo fluentem ab illa, quae de rupe: hanc aquam damnant, illam praeſtantiſſimam eſſe pronuntiant. Lege Oribaſium l. V. c. III. Aëtius quoque in optima aqua deſiderat τὸ διὰ πόρε τινὸς ἢ γῆς καθαρᾶς διηθῆσθαι. Quae verba ipſe mutuatus eſt a Galeno Ὑγιεινῶν l. I. Propterea dicebat paullo ante Athenaeus, Homerum aquas improbaſſe τὰς ἐκ πετρῶν φερομένας, laudaſſe τὰς διὰ εὐκάρπε καὶ πλείονος γῆς φερομένας. Denique non aliter viſum praeſtantiſſimis quibusque Graecorum Arabumve medicorum. Porro optimarum aquarum proprium ait eſſe Hippocrates, quod ſint τὸν οἶνον ὀλίγον φέρειν οἷαι. Aqua κατὰ φύσιν ἔχεσα nullum ſaporem, nullum verum colorem, nullam denique ποιότητα habet. Optima illa eſt, quae maxime talis et ἀποιότατος. Hanc ait Hippocrates τὸν οἶνον φέρειν ὀλίγον, hoc eſt, minimo infuſo vino recipere ποιότητα et ſaporem. Contrarium uſu venit in ea, quae natura ſua eſt ſaporata aut medicata: nam iſta ut ſuum amittat et vini aſſumat ſaporem, majore vini copia eſt opus. Pari ratione vina quaeque generoſiſſima ſunt πολυφορώτατα, id eſt, plurima opus habent aqua, ut naturam mutent et ſaporem amittant ἔμφυτον. Ita interpretamur divini ſenis verba: quorum mentem quia non aſſequebatur vir doctus, corrupta cenſuit, et ex libidine emendavit. An autem nutriendi vim habeat aqua, ut probare auctor conatur, an ſit tantum ὄχημα τροφῆς, philoſophis et medicis disputandum relinquimus. Avicennam aliosque multos τρόφιμον pronuntiare, certum eſt. Doctiſſimus Athenaeus jactatam in ſcholis ſapientum quaeſtionem non hic ſolum attigit, ſed etiam ſuperius, cum auctoritate magni vatis probat, aquam non ſolum nutriendi vim habere, ſed etiam eſſe τροφιμωτάτην. Narrationem de Abderita Democrito confer cum ea, quae apud Diogenem Laërtium. βαςαχθέντος τε μέλιτος venuſte pro ἀναβαςαχθέντος, *relato in ſuum locum.* Sic τίθεσθαι ὅπλα pro ἀποτίθεσθαι, *exuere.* De illis, Ὥρα τὸ ἀνατιθεμένων, et quae ſequuntur, diximus c. I. ὀξύπεινος in verſu Diphili translate uſurpatur de eo, qui valde ali- p. 94.

quid cupit. Ut apud M. Tullium ad Attic. l. II.: *ſum in curioſitate ὀξύπεινος· ſed tamen facile patior, te id ad me συμπόσιον non ſcribere: praeſentem audire malo.* Et l. IV, ep. 13.

Caput Octavum.

Ἄγειν ὁλκήν. deprimere lancem. ἄξιον. *Ratio vivendi apud Athenienſes adſtricta. Veteres ſaepius de die cibum ſumpſiſſe.* ἰδιῶται. μονοφαγεῖν *et* μονοσιτεῖν *ut differant.* ἀριστᾶν *apud Hippocratem pro bis de die comedere.* Philonides *comicus.* ἀπόσιτος αὐτόσιτος. ἀναγκόσιτος. μειράκιον ὑποσκαφιόκαρτον.

Ἄγειν verbum aliquando fuit τῆς σταθμικῆς proprium. Sic ἄγειν ὁλκὴν aut μνᾶν dicunt pro ἕλκειν, *pendere.* M. Tullius *deprimere* hoc ſolet dicere, ut de fin. l. 5.; *Virtutis amplitudinem quaſi in altera librae lance pone: terram mihi crede ea lanx et maria deprimet.* Et ita ſaepe alibi. Atqui videmus, lancem, ubi pondus eſt gravius, deprimi ipſam potius, quam alteram deprimere: ſed, ut dixi, ita ſemper loquitur Cicero. καθέλκειν τὸν ζυγὸν Graeci dicunt de ea lance, quae gravior eſt. Chryſoſtomus in epiſt. ad Hebr.: κᾂν τὸν κόσμον ἀντιστήσῃς ὅλον, (de vera virtute praeditis loquitur) ἐκείνους εὑρίσκω καθέλκοντας τὸν ζυγὸν καὶ τιμιωτέρους ὄντας. Quod autem a liberali venditore emerant cumulatiore menſura, id dicebant ἄξιον. Inde quicquid parvo emptum videbatur, ἄξιον appellarunt. Eubulus in iis verſibus, quos laudat hic Athenaeus: ἀξιωτέρους Πωλοῦσιν, ὡς ἔοικε, τοὺς ἄρτους ἐκεῖ. Id eſt, *minore pretio panes ibi vendunt:* non, ut vertunt, *praeſtantiores.* Iſtis verſibus, Οὐ ῥᾶστα δὴ πεινῶσι Κεκροπιδῶν κόροι, Κάπτοντες αὔρας, ἐλπίδας σιτούμενοι, jocatur facetiſſimus Eubulus in tenuem Athenienſium victum. Ait, eos non vivere, ſed eſurire. Erat enim ſolum Atticum parum uber: ipſi deparci: victus, qualis hominum pauperum; tota vitae ratio adſtricta et diligens. Quis neſcit, cur Atticam vocet Thucydides λεπτόγεων; Alciphron in epiſt.: Κρεῖττον, ἐπανήκειν ἐκ Βοσπόρου καὶ Προποντίδος νεόπλουτον, ἢ καθή-

p. 95.

μενον ἐπὶ ταῖς τῆς Ἀττικῆς ἐσχατιαῖς λιμῶδες καὶ αὐχμηρὸν ἐρυγγάνειν. Lucianus Fugit.: *Οὗτοι δὲ οὐδὲν Ἀττικῆς πενίας δέονται, ἀλλ᾽ ἔνθα πολὺς χρυσὸς ἢ ἄργυρος ὀρύττεται, ἐκεῖ που ζητητέοι εἰσὶν ἡμῖν.* Ideo Ariſtoteles in tenui cenſu *τὸν Ἀττικὸν τρόπον τῆς οἰκονομίας* laudat in Oecon. Tenuitatis victus, quo utebantur, teſtes Ariſtophanes et comici omnes: ſed inprimis inſignis eſt locus Lyncei Samii e Centauro fabula, quem habes l. IV. Scitum etiam illud, *ἐλπίδας σιτούμενοι.* Semper enim Athenienſes magna moliebantur, magnorum bonorum ſpe: fere ſemper, quod aiunt, *εἰς νέωτα πλούσιοι.* Libro priore obſervabatur, exſtare in veterum ſcriptorum monumentis verbum *μονοφαγεῖν.* Simile eſt, quod hic legitur: *ὁ δὲ μονοσιτῶν κεῖται παρ᾽ Ἀλέξιδι.* Nihil erat hic, quod jure mutatum vellent interpretes: quibus hoc fuit potius quaerendum, qua notione vocem *μονοσιτῶν* Alexis uſurparit. Dalecampio aſſentiri non poſſumus: neque dubitamus, talem eſſe totius loci ſenſum. Sed recitemus verba Alexidis: *Ἐπὰν ἰδιώτην ἄνδρα μονοσιτοῦντ᾽ ἴδῃς, Ἢ μὴ ποθοῦντ᾽ ᾠδὰς ποιητὴν καὶ μέλη, Τὸν μὲν ἰδιώτην τοῦ βίου τὸν ἥμισυν Ἀπολωλεκέναι νόμιζε, τὸν δὲ τῆς τέχνης Τὴν ἡμίσειαν· ζῶσι δ᾽ ἀμφότεροι μόλις.* Si e vulgo, inquit poëta, aliquem videris, qui ſemel de die ſumat cibum, aut poëtam, qui recitandis verſibus convivas non obtundat, ſtatuere debes, et poëtae artem ſuam ceſſiſſe infeliciter, et illum alterum bonorum ſuorum dimidium amiſiſſe: ambos denique vivere miſerrimos. Saepius de die cibum ſumere tam ſoliti veterum plerique, quam nos hodie; niſi quod parcius fere prandebant. Multi etiam coena tantum vel prandio erant contenti: ii nempe, qui vel ſtudio virtutis, vel amore literarum, aut propter valetudinem genium defraudabant ſuum. De his non ſentit poëta: verum de caeteris, quos *ἰδιώτας* vocat. Sic illam vocem accipio apud Hippocratem aut Polybum init. l. de rat. vict. ſal. *Τοὺς ἰδιώτας,* ait, *ὧδε χρὴ διαιτᾶσθαι.* Qui ſunt, quos vocat idiotas? Non me fugit, quantum verborum in eum locum doctiſſimus Galenus effundat. Sed arbitror, intelligi eos, qui more communi vitam degunt, nec peculiari aliqua ratione ſuae valetudini convenienter illam inſtituunt. Alibi vocat *τὸ πλῆθος.* Locus eſt in III. de diaeta: *Ταῦτα μὲν παραινέω τῷ πλήθει τῶν ἀνθρώπων, ὁκόσοισιν ἐξ ἀνάγκης εἰκῆ τὸν βίον διατελέειν ἐστὶ, μηδ᾽ ὑπάρχει αὐτέοισι τῶν ἄλλων ἀμελήσαντας τῆς ἑαυτῶν ὑγιείης ἐπιμελεῖσθαι.* Docti viri p. 96.
idem ſignificare cenſuerunt *μονοφαγεῖν* et *μονοσιτεῖν*, ſed

falſi ſunt opinione ſua. *μονοφάγοι* ſunt, qui ſoli comedunt, ut illi Aeginetae, de quibus Plutarchus in Graec. quaeſt. Hominibus, qui amicitiam cum nemine colerent, *μονοφαγίαν* pro magno convitio objiciebant. Alexis: Ἔῤῥ' ἐς κόρακας, *μονοφάγε καὶ τοιχωρύχε*. Quia, ut Seneca ait, *viſceratio ſine amico vita leonis ac lupi eſt:* et nullam vitam eſſe vitalem ſine amico recte dicebat Philoſophus. Hebraeorum in ſententiam dictum eſt: או חבריא או מיתותא, quo optabiliorem mortem pronuntiant vita amicis deſtituta, quales Iobus habuit. Haec notio dictionis *μονοφάγος* et inde deducti verbi *μονοφαγεῖν*. Quod *τὸ μονοσιτεῖν* interpretamur *ſemel de die cibum ſumere*, auctorem habemus Hippocratem, qui eo vocabulo aliter nunquam uſus. Poſteriores ſcriptores *μονόσιτος* et *μονοσιτεῖν* acceperunt pro *μονοφάγος* et *μονοφαγεῖν*. Inter capita criminationis, qua in Ioannem Chryſoſt. uſi ſunt ejus invidi, fuit etiam iſtud: *ὅτι τὴν φιλοξενίαν ἀθετεῖ, μονοσιτίαν ἐπιτηδεύων, καὶ Κυκλώπων ζῶν βίον*. At cur ſolus cibum ſumeret pium illud pectus, cauſſae fuerunt ipſi multae et graves: quas, ſi operae eſt, lege apud Photium in iis, quae excerpſit e libro Georgii Epiſcopi Alexandrini de Chryſoſtomi vita variiſque caſibus. In libro de vict. rat. in acut. *δὶς σιτέεσθαι τῆς ἡμέρης* et *μονοσιτέειν* non ſemel opponuntur. Alibi apud divinum illum ſcriptorem *τῷ μονοσιτέειν* opponitur *τὸ ἀριστῆν*. Nam quia fere prandio potius quam coena abſtinebant, qui ſemel comedebant, ideo magnus ſenex, miro uſus verborum compendio, *ἀριστᾷν* ponit pro bis de die veſci, et *ἄριστον ἀντὶ ἀριστοδείπνου*. De diaeta l. II.: *ἄριστον τἀναντία διαπρήσσεται τῇ μονοσιτίῃ*. L. III.: *πρῶτον μὲν μονοσιτίῃσι χρὴ διάγειν, ἢν μὴ πάνυ ξηρὰν τις τὴν κοιλίην ἔχῃ· εἰ δὲ μὴ, μικρὸν ἀριστῆν*, id eſt, *ſin minus, bis fuerit cibus ſumendus*. In l. de vet. med.: *τοῖς πλείστοισι τῶν ἀνθρώπων οὐδὲν διαφέρει, πότερον ἂν ἐπιτηδεύσωσιν, εἴτε μονοσιτέειν, εἴτε ἀριστᾷν*. Secundum Alexidis verſum ſic omnes libri ſcribunt: Ἢ *μὴ ποθοῦντ' ᾠδὰς ποιητικὰς καὶ μέλη*. Quam *γραφὴν* aio falſam, ineptam et ridiculam. O bono ſtomacho, qui tulere, interpretes! Modulos ſaltem conſulerent. An vero aliquas illi cantiones norant non poëticas? Luce meridiana clarius, legendum eſſe *ποιητήν*. Poëtarum hunc eſſe morbum, ut obvios quosque recitatione ſuorum verſuum enecent, beatos interpretes, ſi experientia magiſtra non didicerant! Quanquam ex Horatio et Martiale non poterant ignorare. Haec ſcripſeram, cum a doctiſſimo Levinio ſum admonitus, in

optimae fidei libris repertum ſibi ποιητὰς pro ποιητικάς. Sive igitur hoc modo legas, ſive ποιητὴν, vera eſt noſtra interpretatio. Sequentia verba, Πλάτων· Οὐ μονοσιτῶν ἑκάϛοτε, ἀλλὰ κἀνίοτε δειπνῶν δὶς τῆς ἡμέρας, debemus diligentiae doctiſſimi viri, Henrici Stephani, qui ex antiquiſſimis membranis illa deſcripſit. Eadem quoque Levinius in ſuis reperit. Iis confirmantur manifeſtiſſime, quae p. 97.
ante diximus de voce μονοσιτεῖν. In verbis Alexidis ſcribe οἰναρίοις, non οἰνάροις. Vide l. I. c. 22. et l. ejusd. c. 23. de iis, quae mox ſub Antiphanis nomine deſcribuntur: ibi tribuebantur Ephippo. Inde lector emendabit. Sequentia ſic cape: *Vox* ἀπόσιτος *exſtat apud Philonidem.* αὐτόσιτος *apud Crobylum:* παράσιτον αὐτόσιτον. Philonidem cur in Philochorum transformarit Dalecamp., demiror. Is vetus fuit apud Athenienſeis fullo primum, deinde comicus poëta: non ſemel in his libris laudatus. ἀπόσιτος dictum, ut ἄπιχθυς, *qui piſce abstinet.* In Hippocrate et Galeno ſaepe ἀπόσιτος πάντων pro *alienus omnis cibi.* Cui opponitur ὁ εὔσιτος, *cibi avidus,* vel *quem cibus juvat,* ut loquitur Plautus. αὐτόσιτον varie exponunt critici. Heſychius: αὐτόσιτον, τὸν ἑαυτὸν τρέφοντα, ἢ τὸν σὺν ἑτέρῳ δειπνοῦντα, καὶ ἑαυτῷ φέροντα τὰ ἐπιτήδεια πρὸς τὸ δεῖπνον. Trium harum interpretationum ſecunda Crobyli iſto loco videtur convenire. Sed de tam paucis verbis aliquid affirmare ſtultitiae proximum ſit. ἀναγκόσιτον, ait auctor, dixit Crates. Cui potius, quam athletae, id verbi quadret, non video. Sic paſſim auctores ei hominum generi tribuunt βίαιον τροφὴν, et ἀναγκοφαγίαν, ſive τὴν πρὸς ἀνάγκην ἐδωδὴν, ut Ariſtoteles, Clemens, Plutarchus, Galenus, qui etiam ſcribit alibi, athletas τροφὰς προσφέρεσθαι σὺν ἀνάγκῃ πολλάκις ἄχρι μέσων νυκτῶν. In Nicoſtrateo loco μειράκιον ὑποσκαφιόκαρτον interpretes fecerunt *) *valde obligatum faſciis.* De vocabulo κειρίαις aliquid nempe cogitarunt. Poëta vero intelligit *adoleſcentem tonſo capite, eo genere tonſurae, quod* σκάφιον *dicebant.* σκάφιον eſſe εἶδος κουρᾶς, ex comicis ſcire debemus et grammaticis. Caeterum integram hujus loci ſententiam parati ſumus illi aperire, qui integrum Nicoſtrati drama nobis exhibuerit. Dura conditio, inquies. Noſtra longe durior, ſi ex pauculis et ſaepe corruptis aut negligenter ab Athenaeo deſcriptis verbis integram ſemper poëtae ſententiam divinare neceſſe habeamus. Qui in Latinis apud Nonium alios

*) [Fecit Dalech.]

que tanto ſtudio iſtud praeſtare conantur, iis per me licet eſſe ingenioſis.

Caput Nonum.

Συναυλίαι. *Veſtium diſtinctio in* περιβολὴν *et* ὑποβολήν. Sardinia *ob tincturam celebrata.* Aceſas *et* Helicon *Salaminii* ψακαστὰ μύρα. ἐντιμᾶν *et* ἐντιλᾶν. λιτὰ *vel* λῖτα. *Stragulorum* εὐάφεια. Prandium cognatorum *apud Perſas.*

Anaxandridae proferuntur verba: Τρίκλινον δ' εὐθέως συνήγετο, καὶ συναυλίαι γέροντι. Lego γεροντικαὶ, et συνάγεσθαι συναυλίαν γεροντικὴν interpretor *conveniſſe in unum plurium ſenum turbam.* συναυλία illud interdum ſignificat, quod expreſſit Dalec. *), aliquando id, quod diximus nos. Sed emendationem facit neceſſariam lex metri, quae etiam
p. 98. ſuadet, ita diſtinguamus: — τρίκλινον δ' εὐθέως Συνήγετο, καὶ σ. γ. Sustulimus e proximis verbis negationem, cum legeretur ante οὐ περιβολῇ· quod fefellit interpretes. Platonis locus eſt in Polit., ubi cum velamenta corporis in duo genera diviſiſſet, σκεπάσματα et περικαλύμματα, poſtea ſententiam eandem aliis verbis repetens, διιστέμομεν ἀπ' αὐτῆς, inquit, artem intelligens texendi veſteis, νῦν δὴ τὴν τῶν στρωμάτων σύνθεσιν, περιβολῇ χωρίζοντες καὶ ὑποβολῇ. Appellat ὑποβολὴν culcitram, et quicquid inſternendi aut incubandi cauſſa paratur, ut loquitur Ulpianus Juriſconſ., puta tapetes, tegetes, ſtoreas, erones, et alia hoc genus. περιβολὴν, quod ait Ulpianus parari injiciendi cauſſa: ut ſunt pallium, laena, et ſimilia veſtimenta ſtragula. Haec et alia multa hujus argumenti in hoc auctore pluribus explicamus in accuratiſſimo commentario de Lectis veterum: ſi modo ita Deo videatur, ut illum aliquando perpolitum edere poſſimus. Porro inter loca ob tincturam olim nobilia Sardiniam fuiſſe, fidem fecerit vel proverbium βάμμα Σαρδιανικὸν, de quo multa in ſcholiis Graeci comici et apud paroemiarum ſcriptores. Varro in Hercule Socratico: *Cubo in Sardinianis tapetibus,*

*) [Seni confeſtim ſtratum eſt triclinium. Convocati, qui tibia lyraque canerent. *Dalech.*]

inter chlamydas et purpurea amicula. Plato comicus ab Athenaeo hic laudatus: *κἀν Φοινικίσι Σαρδιανικαῖσι κοσμησάμενοι κατάκεινται.* Dalecampius: *in ſtragulis tinctis oſtro Sardiano.* Puto, factam injuriam viro docto, et ſcripſiſſe illum *Sardiniano.* Illud *κοσμησάμενοι* parum arridet. Malim *κοιμησόμενοι.* Aceſas et Helicon nobiles polymitarii Salaminii fuere, inquit auctor. Euſtathius addit, ex ea Salamine, quae in Cypro fuit, non ea inſula, quam caſus Xerxis fecit memorabilem. Ab his ſine dubio originem habuit proverbium Graecum Zenobio recitatum: *Ἀκεσέως καὶ Ἑλικῶνος ἔργα, Aceſei et Heliconis opera.* Ἀκεσεὺς eſt, qui Athenaeo, Euſtathio et aliis nominatur Ἀκεσᾶς. Quare mirum eſt, de horum patria Zenobium diverſa adeo ſcribere iis, quae Athenaeus et Euſtathius prodiderunt. *ὁ μὲν Ἀκεσεὺς*, inquit, *γένος ὢν Παταρεὺς, ὁ δὲ Ἑλικὼν Καρύςιος.* *ψακαςὰ μύρα* vetuſtioribus Graecis dicta unguenta, quae poſterioribus *ςακτὰ*, inquit Euſtathius Ἰλ. π., allatum hic ſine dubio Ephippi locum reſpiciens. *ςρȣθωτὰ ἐλίγματα* Sophroni tapetes ſunt, in queis expreſſae avium imagines: ut *ζωωτὰ*, *belluta.* Sic recte veteres codices, non, ut vulgo. *ἐντετιμημένα*, pro *magni empta*, etſi non damnamus: veteris tamen conjecturae nondum nos poenitet, *ἐντετιλημένα*, *conſoriata* ſtragula. Eam vocem apud Ariſtophanem legas non ſemel. Mox legiſſe Euſtathius videtur *Ὅμηρος δὲ ὁ θαυμασιώτατος καὶ ἱερώτατος τῶν ςρ.* *λιτὰ* ſcribunt multi grammatici apud poëtam, et hic quoque pars vett. codd. Athenaeus circumflectit, teſte Euſtathio. Eum conſule et auctorem Etymologici. Sequitur: *τὰ δὲ περιςρώματα ῥήγεα καλὰ, πορφύρεα*, id eſt, ſtragulam veſtem, quae injicitur, non ſubſternitur, Homerus vocat *ῥήγεα.* Sic recte MSS. Alludit ad iſta ſummi vatis Ἰλ. ω.: *Δέμνι᾽ ὑπ᾽ αἰ-* p. 99.
θούσῃ θέμεναι, καὶ ῥήγεα καλὰ, Πορφύρε᾽ ἐμβαλέειν. At vir optimus [Dalech.], qui *περιςρώματα* hic aulaea interpretatur, quae hodie lectis oppandi ſolent, errat. Nunquam conopea noſtra Graeci appellarunt *περιςρώματα·* qua voce nihil hic aliud ſignificatur, quam quod *περιβολὴν* ante appellari diximus. Verte iſta, *ἵνα κόσμον ἔχῃ ἡ ςρῶσις καὶ εὐάφειαν, ut lectus et eleganter inſterneretur et molliter.* *εὐάφεια* eſt mollities, quae tactu deprehenditur. Graeci explicant *τὸ εὐμάλακτον* et *τὸ εὐψηλάφητον.* Alia notione Philoſtratus in Icon. Menoeceo tribuit *ςέρνα εὐαφῆ. pectus facile palpabile*, id eſt, toroſum atque elatum. Diceremus nos Francoceltae *une poictrine relevée.* Cum

ita loquitur, τὸν ἐν Κρήτα Τιμαγόραν, ἢ τὸν ἐκ Γόρτυνος Ἔντιμον, indicat, parum liquido conſtitiſſe jam olim, quis et cujas ille Graecus fuerit, cui hic honos a Perſarum rege Artaxerxe eſt habitus. Alii Timagoram Cretenſem appellabant: alii Entimum Gortynium. Diſſentit ab utrisque Plutarchus in Pelopida: Timagoram quidem, ſed Athenienſem nominat. Quemadmodum autem γάμβριον ςολὴν l. I. interpretabamur veſtem, quae proprie quidem generis regum Perſicorum conveniebat, deinde etiam aliis, quos pari honore auctos rex volebat: ſic iſto loco, καὶ ἐπὶ τὸ συγγενικὸν ἄριςον ἐκαλεῖτο ὁ Κρὴς ἔτος τὸν βασιλέα ψυχαγωγήσων, *prandium cognatorum* epulas exponimus, ad quas vocati primum quidem et προηγεμένως regum cognati, poſtea vero etiam alii, quos tali honore princeps dignabatur. Proprium in aula Perſica locum atque ordinem multaque peculiaria jura obtinuiſſe, quos συγγενεῖς Graeci, Curtius *cognatos* vocant, vel ex Paedia Xenophontis ſatis certum. Sunt, qui exiſtiment, honorariam tantum eam appellationem fuiſſe, ſine ulla rei veritate. Nos id falſum putamus; neque aliter rem habuiſſe, quam uti diximus. Sic etiam accipimus apud Xenoph. I. παιδείας l. συγγενικὰ φιλήματα. Scribe τέτῳ τινὰ, non τέτων τ. Expoſitis honoribus, quibus affectus eſt ab Artaxerxe Graecus Entimus, addit auctor: ἐφ᾽ ᾧ οἱ Πέρσαι χαλεπῶς ἔφερον, ὡς τῆς τε τιμῆς δημευομένης, καὶ στρατείας ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα πάλιν ἐσομένης. Duplicem affert rationem, cur proceribus Perſarum tantum honorem haberi Entimo non probaretur. Prior erat, quod eo pacto decus proprium cognatis regum vulgari inciperet: altera, quod ex ea re in ſuſpicionem venirent, habere in animo Artaxerxem, bellum Graecis denuo inferre, uti fecerant jam ante Darius et Xerxes. σκηνὴν ἐρανόροφον ἀνθίνην probe editi libri: male in ſcriptis ἐρανοφόρον. Dalecamp. ἰανθίνην, neſcio quare, et ἐρανόροφον ſic interpretatur *), quaſi legeret φατνωτὴν aut φατνωματικὴν, prope incredibili errore. Intelligit tabernaculum diverſorum colorum, in tholi modo factum: nam tholi forma eſt ἐρανοειδής. Propterea dicebat Dio l. 53., Pantheum,
p.100. quod Romae Agrippa condidit, θολοειδὲς ὂν τῷ ἐρανῷ προσεοικέναι. Alii ſcriptores ut formam hujusmodi papilionum indicent, ἐρανίσκες appellant, ut alibi dicebamus. Talem fuiſſe tabernaculorum figuram, quibus reges Per-

*) [tentorium lacunatum inſtar regii tabernaculi.]

ſarum utebantur, etiam Heſychius admonet. Πέρσαι, inquit, τὰς βασιλείȣς σκηνὰς καὶ αὐτὰς, ὧν τὰ καλύμματα κυκλοτερῆ, ȣρανȣ́ς. Deeſt vox ἐκάλȣν, aut ſimilis. Hodie in idiotiſmo noſtro ἀκύρως *coelum lecti* appellatur ſummum illius tegmen, etiamſi nihil in eo ȣ̓ρανοειδȣ̃ς formae.

CAPUT DECIMUM.

Menſa τρίπȣς *vel* τράπεζα. *Eubuli elegans locus.* πεντηκοςολόγοι. *Vectigal* quinquageſimae *Athenis. Coronae* κυλιςαὶ, *volubiles.* ἀπόθετα κοκκύμηλα. περιφορὰ *pro* περιφέρεια. *Diſtinctio vocum* κοκκυμηλέα, κοκκύμηλος *et* κοκκύμηλον. πρȣ̃μνον, πρȣ́νη, prunus. μόλτυοι.

E Cynicis, qui inter convivas erant, unus fuit, qui menſam appellaret non τράπεζαν, ſed τρίποδα. Offenſus ejus vocis inſolentia, inquit auctor epitomae, δυσχεραίνει ὁ παρὰ τῷ σοφιςῇ Οὐλπιανὸς, καὶ λέγει· Τήμερον ἐγὼ πράγματα ἕξω ἐξ ἀπραξίας. Scribebatur ἐξ ἀπορίας. Sed ἀπραξίας et elegans et vera lectio eſt manu exaratorum, id eſt, *poſt ceſſationem*, vel *pro ceſſatione.* Aut ita accipe: *iſtius inertia negotium hodie creabit mihi.* Videtur mutuatus ex aliquo vetere poëta: nam integer erit verſus trochaicus, ſi ita ſcribas: Τήμερον δ' ἐγὼ γὰρ ἕξω πράγματ' ἐξ ἀπραξίας. Eſt autem proverbium Graecorum, cujus meminit Suidas, πράγματ' ἐξ ἀπραξίας, monens, dici, quoties aliquid praeter opinionem aut ſpem contingit. Offenditur autem Ulpianus iſto vocis τρίπȣς uſu: quaſi tripedibus ollis tantum, non menſis id nomen conveniret. Atqui ſcire licet, menſarum alias tres, alias quatuor pedes habuiſſe: illas proprie τρίποδας dici, has τραπέζας, quaſi τετραπέζας. Uſus, penes quem loquendi norma eſt, obtinuit, ut in totum menſae τράπεζαι vocarentur, relicta appellatione τρίποδος alterius generis utenſili. Tamen eruditi ſcriptores, ut hic Athenaeus obſervat, etiam aliter ſunt locuti. Pleraque Eubuli comici venuſtatis aliquid redolent: et ſaepe ſunt ſubobſcura, non raro depravata. Omnia haec iſtis cenſeo ineſſe: — τρίποδες ȣ̃τοι πέντε σοὶ, Καὶ πέντε, πεντηκοςολόγος γενήσομαι. Venuſta plane ſententia: ſed cujus umbra vix hodie paret. Lego: — τρίποδες

πέντε σοὶ, Κρέα πέντε, πεντηκοςολόγος γενήσομαι. Inducebat aliquem Eubulus, qui alteri traderet aut incoram recenſeret quinque menſas et quinque apponendarum carnium fruſta, fortaſſe etiam plures alias res, quae pari numero erant enumeratae, quas ſuo more praetermiſit Athenaeus. Utut ſit, repetita ſaepius vox πέντε occaſionem jocandi praebuit ei, cui iſta dicebantur. Ego, inquit ille, qui tot rerum pemptadas accipiam, πεντηκοςολόγος γενήσομαι. Proprie πεντηκοςολόγος dicitur publicanus, qui
p.101. vectigal quinquageſimae exercet. Meminit Demoſthenes illius vectigalis in or. c. Mid. et in ea c. except. Lacriti, et oratores alii. Poſtrema verba Epicharmi ſic ſcribebam: Οἰδίπους τύνη ποτ' ὢν, αἰνίγματ' οὐ νοεῖς; *tu, qui Oedipus alter cluis, aenigmata non intelligis?* Paulo tamen aliter optimi libri: Οἰδίπους τοίνυν ποτ' ἦν (melius ἦς), αἴνιγμά τοι νοεῖς. *Ergo tu Oedipus es, aenigma enim intelligis.* Qui aiebat apud Antiphanem, Καὶ πόθεν ἐγὼ τρίπουν τράπεζαν λήψομαι; non hoc voluit, difficile eſſe tribus pedibus inſiſtentem menſam invenire, ſed neſcire ſe, qui poſſit inveniri menſa quatuor pedum (id proprie eſt τράπεζα, ut diximus) tripes. Secundum verſum Alexidis ſuper Damaſcenis prunis allatum ſic ſcribe: Νίκατρον ἐγώ. λέγ' αὐτό. τὸν νοῦν πρόσεχε δέ. Quartum ita expleo: Ἐδόκει ςεφάνουν γυμνὸς προσελθὼν ὡς ἐμὲ Στεφάνῳ κυλιςῷ. Veteres in coronas addebant non ſolum flores, ſed etiam fructus, ut pruna, ficus et ſimilia his. Atque hae ſunt coronae, quas vocarunt κυλιςοὺς ςεφάνους· διὰ τὴν ἁδρότητα καὶ τὸ μέγεθος, inquiunt Graeci grammatici: quia videlicet propter firmitatem circuli κυλίεσθαι corona ac rotari poterat. Conſule l. XV. Latine *volubilem* aut *rotatilem* coronam dixeris. Interpres *tortilem:* is vero eſt πλεκτὸς ςέφανος, non κυλιςός. Lego deinde: Ἑώρακας πώποτε εὖ ἐσκευασμένον Ἥνυςρον, ἢ ὀπτὸν σπλῆνα μεμονθυλευμένον. Loquebatur poëta de pugile, cui pugnis facies probe fuerat contuſa. Eam foeditatem exprimere cupiens, variis hisce ſimilibus ingenioſe uſus eſt. Lego cum Euſtathio: τοιοῦτον ἔχει τὸ πρόσωπον, non μέτωπον. Porro iſtis Alexidis locis alium addas licet ex l. IV., ubi ἀποθέτων κοκκυμήλων facit mentionem. Ea erant pruna Damaſcena ſole ſiccata ad perennandum. βράβυλον dicit eſſe ἀκρόδρυον μικρότερον τῇ περιφορᾷ τῶν κοκκυμήλων. Si non fallimur, nove περιφορὰν poſuit pro eo, quod eſt περιφέρεια. At δριμύτερον pro ςρυφνότερον uſurpaſſe Athenaeum in hujus fructus deſcriptione, non arbitror. In ſaporum nomi-

nibus peccare, et alium alius loco nominare, hominis eſt et negligentiſſimi, et plane ἀφιλοσόφε. Ego non dubito, virum doctiſſimum id dixiſſe, quod ſentiebat: ſenſiſſe autem, quod res erat, et arguebat experientia in ea prunorum ſpecie, quam intellexit appellatione βραβύλων. Theophraſti locus ita habet: ἐπιπολαιότατον δὲ θραύπαλος, καὶ κοκκυμηλέα, καὶ σποδιάς· αὕτη δ' ἐστιν ὥσπερ ἀγρία κοκκυμηλέα. Arborem iſtam ſemper philoſophi et medici vocant κοκκυμηλέαν, fructum κοκκύμηλον. Ut menda non videatur carere, quod ſequitur: Ἀραρὼς δὲ κοκκυμηλέαν καλεῖ τὸ δένδρον, κοκκύμηλον δὲ τὸ ἀκρόδρυον. Qui ita loquitur, clarum dat indicium, alios ſcriptores aliter has voces uſurpaſſe, quod falſum eſt. Lege Theophraſtum et Dioſcoridem. Obſervat Julius Poll. l. I., apud mediae aetatis comicos, qualis fuit Araros hic, prunum arborem appellari κοκκύμηλον ἀρσενικῶς. Ex eo conjiciebamus, ſcripſiſſe Athenaeum: Ἀραρὼς τὸν κοκκύμηλον καλεῖ τὸ δένδρον, τὸ κοκκύμηλον δὲ τὸ ἀκρόδρυον. Poſtea animadvertimus, non multo aliter eſſe in uno e MSS. Fructus coccymeleae teſtibus Aëtio et Aegineta πρεμνον in Aſia vulgo appellabatur, quanquam Galenus l. II. de vi alim. πρεμνα ait dicta ſuo tempore fructus τῶν ἀγριοκοκκυμήλων. Utut ſit, ab Aſiatica voce originem habet Latinorum prunus. πρένη tamen etiam Theophraſto arboris nomen. Pruna ſive τὰ κοκκύμηλα dicuntur Diphilo Siphnio μέσως εὔχυλα· Dioſcoridi plane κακοστόμαχα· item Diphilo εὐέκκριτα· aliis medicis non hoc ſolum, ſed etiam κοιλίας μαλακτικά. Dioſcorides, Galenus, Aëtius. Sed haec obiter: hujus enim inſtituti non ſunt. Fuerunt e Graecis, qui fructum hunc μόλτυον appellarent. Heſychius: μολτύες, τὰ κοκκύμηλα. p.102.

Caput Undecimum.

Κηρεῶδες quid apud Theophraſtum aliquot locis. Pytho Byzantius *orator. Athenaeus ῥήτωρ dictus.* Γραικός, Graeculus. *Romanorum error de appellatione ceraſorum.* Κερασοῦς *urbis nomen, et ſimilia. Fructus ex aqua ſumpti.* Phryges *Hectoris*

fabula. Mora *ruborum.* *μῶρον et μόρον.* *Emendantur multa et illuſtrantur.*

Solet graviſſimus philoſophus, Theophraſtus, in plantarum deſcriptione favis comparare flores quarundam, conſtantes ex multis minutioribus: item fructus ex multis quaſi baccis racematim compoſitos. *τὸ γὰρ κηρίον,* ut b. Pater Chryſoſtomus loquitur, *ἐκ πολλῶν καὶ διαφόρων σχημάτων ἀπαρτίζεται.* L. III. c. 13. de ſambuco ſcribit Theophraſtus: *τὸ δὲ ἄνθος λευκὸν ἐκ μικρῶν λευκῶν πολλῶν, ἐπὶ τῇ τοῦ μίσχου σχίσει κηριῶδες.* L. IV. c. 10. fabam Aegyptiam ſcribit habere *διαφύσεις ἔνδοθεν δι' ὅλου διειλημμένας, ὁμοίας τοῖς κηρίοις.* Et caput illius, quod ille *κωδίαν* vocat, quia refert caput papaveris, aſſimilat *σφηκίῳ περιφερεῖ,* in cujus ſingulis cellis ſint fabae ſingulae. L. III. c. 12., poſtquam dixit, ſorborum fructus racemis provenire ſimiles, addit: *πολλὰ ἀπὸ τῆς αὐτῆς κορύνης, ὥστε εἶναι καθάπερ κηρίον.* Eodem ſimili uſus etiam Herodotus l. II. in plantae cujusdam deſcriptione: *ὁ καρπὸς γίνεται κηρίῳ σφηκῶν ἰδέην ὁμοιότατος.* Protulimus iſta in medium, ut de vera lectione conſtaret iſtorum ſuper ceraſis allatorum ex Theophraſto verborum: *ἄνθος λευκὸν, ἀπίῳ καὶ μεσπίλῃ ὅμοιον, ἐκ μικρῶν ἀνθῶν συγκείμενον, κηριῶδες.* Ex iis, quae ſupra diximus, liquido conſtare arbitramur, recte hic legi *κηριῶδες.* Doctiſſimi tamen homines, cum in Theophraſti codicibus *κηρῶδες* hodie ſcriptum inveniſſent, Athenaeum ex depravatis libris Theophraſti cenſuerunt corrumpendum. Erat aequius, ex auctore noſtro veram lectionem apud mellitiſſimum philoſophum reſtitui. Tolle notatam paulo
p.103. poſt lacunam, et ſcribe *τό τε γὰρ φέρον αὐτὰ δένδρον τοιοῦτον, καὶ ὁ πλ.* Diu eſt, cum ex conjectura ſic emendaveram: admonitus ſum poſtea ab eruditiſſimo Levinio, ita ſcribi in membranis melioribus. Scribe etiam *Τρώγουσι μύρτα.* De Agene dramate l. XIII. plura. Pytho Byzantius orator ex Demoſthene et Suida non ignotus doctis. Turbarunt interpretes ſine cauſſa verba iſta: *Φησὶν ὁ παρὰ τῷ ῥήτορι Λαρήνσιος.* Dicit iſta auctor excerptorum, et, *Larenſis,* inquit, *apud rhetorem ita loquitur.* *ῥήτωρ* eſt Athenaeus. Ille quidem philologus appelletur ex iſto opere juſtius, quam rhetor, ſed ita paſſim eclogae conſarcinator et Euſtathius aliique grammatici Athenaeum indigetant. In iis, quae Larenſis di-

cit, ſpiritum Romani hominis arguunt iſta: *ὑμεῖς οἱ Γραικοί*· quae Latine verti debent *vos Graeculi.* Apud ſcriptores Graecos vocabulum *Γραικὸς* tantundem valet, quantum apud Latinos *Graeculus.* Sic apud Plutarchum in Cicerone: *Γραικὸς καὶ σχολαστικὸς, Graeculus et ſcholaſticus.* Item in illo veteri dicto in Chriſtianos jactato: *ὁ Γραικὸς ἐπιθέτης, Graeculus impoſtor.* Lucullum ceraſos Romam primum invexiſſe e Ponto ad annum urbis D. LXXXX., notum ex Plinii l. XV., Ammiani l. XXII. et Hieronymi ad Euſtoch. epiſt. quadam. Sed falſum eſt, quod de ceraſorum appellatione diſputat hic Larenſis. Placet illi, ceraſorum nomen a Lucullo eſſe inventum et huic pomo tum primum impoſitum, quando ceraſos in Italiam intulit. Tam abſurdam ſententiam Larenſi adſcribi ab Athenaeo, mirarer, niſi viderem, ita vulgo Romanis fuiſſe perſuaſum. Hieronymus, vir undecunque doctiſſimus: *Hoc genus pomi, Ponto et Armenia ſubjugatis, de Ceraſunte primus Lucullus Romam pertulit. Unde et de patria arbor nomen accepit.* Refellit hoc merito Athenaeus, et ceraſorum nomen multis ante Luculli aetatem ſaeculis fuiſſe Graecis cognitum, auctoritate Diphili probat. Cur huic potiſſimum in hanc rem teſtimonium denuntiarit, neſcio. Erant enim ad manum Diphilo antiquiores, qui ceraſorum meminiſſent. Sed illos fortaſſe non Athenaeus praetermiſit, verum iſte eclogarius. Nos amplius dicimus, etiam in Italia ante Lucullum fuiſſe ceraſa, verum parva et inſipida, ac proinde nullo in pretio aut dignatione: adeo quidem, ut ceraſum pro corni ſpecie vulgo haberent. Nec ſane multum intereſt inter ceraſi ferum fructum nulloque mollitum cultu et corni. Obſcure hoc indicat Servius: *Hoc primum* (de ceraſo loquitur) *etiam ante Lucullum erat in Italia, ſed durum, et cornum vocabatur: quod poſtea, incepto nomine corno, ceraſum dictum eſt.* Sciendum etiam, ceraſorum appellationem ipſius Ceraſuntis urbis natalibus eſſe priorem et antiquiorem: nedum ut Larenſis vera ſit ſententia. Κερασοῦς indubitanter dicta ἀπὸ τῶν κεράσων, ut Ἀγνοῦς, Ἀναγυροῦς, Ἀχραδοῦς, Ῥαμνοῦς, Μυῤῥινοῦς, Σελινοῦς, Πυξοῦς, Μυρικοῦς, et ſimilia his ab aliis plantis locorum deducta nomina. In allata ex Diphilo auctoritate ἐκ δὲ ψυχροῦ λαμβανόμενα εὐστόμαχα vertit Dalecamp. *ceraſa cum frigida ſumuntur, placent ventriculo.* Sane apud Galenum legere memini p.104. ὡραῖα ψυχρὰ ληφθέντα. Sed alia tamen Diphilo mens: neque enim eſt idem λαμβάνειν ἐκ ψυχροῦ et ψυχρόν.

Alibi legimus, fuiſſe moris olim, qui hodieque obtinet, fructus, qui fere ſecundas menſas explent, in diſco frigidam continente exhibere. Athenaeus l. XV.: ὅτι τὰς ἀπίυς ἐν ὕδατι εἰσέφερον εἰς τὰ συμπόσια, Ἄλεξις παρίςησι διὰ τύτων. Vide caetera. Igitur τὰ ἐκ ψυχρῦ λαμβανόμενα ſunt illa, quae, antequam ſumantur, aquae injiciuntur ac probe lavantur. Galenus hoc praecipit ut faciamus in quibusdam fructibus: puta, moris ruborum et ſycaminis. χρὴ, inquit ille de batinis loquens, καλῶς ἐκπλύνειν, πρὶν ἐπιχειρεῖν προσφέρεσθαι τὸν καρπὸν τῦτον· ὅπερ ὐχ ἥκιςα κἀπὶ τῶν συκαμίνων ἐςὶ ποιητέον. In ſermone de ſycaminis ſcribi non placet ἐντὸς ἡμερῶν τριῶν. Lego τεττάρων, auctore Theophraſto. ἔχοντες, ait, ὄνυχας σιδηρᾶς ἐπικνίζυσιν· ἃ δ' ἂν ἐπικνισθῇ, τεταρταῖα πέττεται. Plinius: *ſed cum factum eſt, quarta die demetitur.* Ait Athenaeus: παρ' Αἰσχύλῳ ἐν Φρυξὶν ἐπὶ τῦ Ἕκτορος. Haec Aeſchyli fabula inſcripta fuerat a poëta Φρύγες ἢ Ἕκτορος λύτρα. Argumentum erat ex Ἰλ. ῥαψ. ω. Apud Polluc. l. VII. c. 29. laudatur Aeſchyli drama Φρύγες ἢ Λύτρα, ubi ſic ſcribe hunc verſum: ἀλλὰ ναυάτης Φορτηγὸς ὅς τις (vel ὥς τις) ῥῶπον ἔξαγεν χθονός. Emendavimus deinde: ἐν δὲ Κρήσσαις καὶ κατὰ τῆς βάτυ, ex antiquae fidei codicibus. Nempe hoc vult Athenaeus, μόρα dici etiam, quae rubi ferunt. Ovidius: *Cornaque et in diris haerentia mora rubetis.* Euſtathius ex hoc ipſo, ut puto, loco: σημείωσαι, ὅτι καὶ τὰ τῆς βάτυ μόρα λέγεται. Galenus de comp. med. τῶν κατὰ τόπυς l. VI.: μίγνυμεν δὲ καὶ τῶν βάτων τὸν καρπὸν, ὃν ἔνιοι μὲν ἀπὸ τῦ Φυτῦ παρονομάζυσι, βάτινα προσαγορεύοντες· ἔνιοι δὲ συνθέτῳ προσηγορίᾳ μόρα καλῦσι, προστιθέντες τὰ ἀπὸ τῶν βάτων. Hieronymus Paulino: *Amos paſtor et ruſticus, et rubrum mora deſtringens.* In Aeſchyli verſibus ſcribe μιλτοπρεπέσι vel μιλτοπρέποισι, ut laudat Euſtathius: et omnino cum MSS. ταὐτῦ χρόνυ. Senſus eſt: pendere in eadem arbore aut frutice mora alia alba, alia nigra, et item alia rubra. Pro γογγύλον μόρον Euſtathius ſcribit ςρογγύλον· quod idem eſt. Sciendum etiam, μῶρα per ω longum ſcribi in quibusdam exempl., ut mox τὸ μῶρον τὸ βατῶδες· ſicut in Galeni libris ſaepius. Ovidius: *haerentia mora rubetis.* Euſtathius per ο parvum ſemper, ex Athenaeo.

Caput Duodecimum.

Phaniae Peripatetici libri de plantis. Locus ex illis conclamatus. ἄβρυνα. βάτια et βάτινα. μόρα et συκάμινα unde dicta. κάρυα dicta omnia ἀκρόδρυα. καπυροτρώγονα κάρυα. μόσηνα κάρυα. Cypriae amygdalae praegrandes. μύκηροι. Amygdalae veriloquium. Proverbium: Ὄνος βαδίζεις εἰς ἄχυρα τραγημάτων. Alia non pauca.

Phaniam Ereſium, Theophraſti popularem et condiſcipulum, commentarios de natura plantarum edidiſſe, teſtimonio Athenaei diſcimus, qui multa ex illis deſcripſit et nobis conſervavit. Librum quintum ejus operis nominatim laudatum non ſemel ab ipſo auctore offendes: ut facile intelligas, non levem eam operam fuiſſe, quae τὰ παραλειπόμενα tantum et indicta Ariſtoteli ac Theophraſto contineret, ſed accuratam univerſi ejus argumenti tractationem. Plinius quoque inter auctores, unde τὰ περὶ φυτῶν mutuatum ſe profitetur, Phaniam (qui et Φαινίας paſſim in MSS., etiam Suida teſte) phyſicum nominat. Ejus auctoris ſunt haec in Athenaeo verba: Τὸ μόρον τὸ βατῶδες, ξηρανθείσης τῆς σφαίρας τῆς συκαμινώδȣς, σπερματικὰς ἔχει τὰς συκαμινώδεις διαγονὰς, καθάπερ ὑφαινȣ́σας, καὶ διαφορὰς ἔχει ψαθυρὰς καὶ εὐχύμȣς. Quae non eo protuli, ut explicarem, ſed ut nihil in illis me intelligere ingenue profiterer. Maximam a me gratiam inierit, qui iſta mihi expoſuerit. Poteramus vel prioris interpretis ignaviam, vel poſterioris audaciam imitari, et aut haeſitantiam noſtram diſſimulare, aut aliquid excogitare, quo planum ita fieret. At quia nihil veniebat in mentem, quod ſatis probabile videretur, fucum lectori faciendum non duximus. Scripti codices nihil nos adjuvant, nihil Euſtathius, nihil Theophraſtus neque Plinius. Athenaeus hoc nos docet tantum, deſcribi hic agreſtis ſycamini fructum. Quid igitur τὸ μόρον τὸ βατῶδες appellet, amplius quaeramus: nam ruborum, quae proprie μόρα βατίων vel βατώδη, non habent hic locum. Pro ὑφαινȣ́σας placebat Scaligero emendare ὑφαίμȣς, et locum ita concipere: καθάπερ ὑφαίμȣς, αἳ διαφόρȣς ἔχει ψ. Item, quid σπερματικὰς συκαμινώδεις διαγονάς. Phanias idem in malvae deſcriptione σπερματικȣ̀ς τύπȣς illius ſemen appellat apud hunc ipſum: in bulborum hiſtoria σπερματικῆς κορυνήσεως

et σπερματώσεως mentionem facit: in paſtinacis σπερμάτων πεταςώδη φύσιν agnoſcit. An iſti ſimilesve hujus ſcriptoris loci huncce poſſint illuſtrare, ſtatuant rerum naturalium et bonarum literarum myſtae. Nobis pleraque hujus phyſici in his commentariis relata aut obſcura aut inſigniter videntur eſſe corrupta. Sequentia ſic fortaſſean concipienda: καθάπερ ὕφαιμους ὄσας, καὶ δικτροφὰς ἔχει ψ. Prioribus verbis color huic pomo ſanguineo proximus tribuitur: poſterioribus ſucci natura declaratur. ἄβρυνα etiam Parthenio ſunt συκάμινα, quae Salmonio et Heſychio βάτια, Galeno conſtanter βάτινα plurimis locis. Demetrii Ixionis, veteris critici, verba male capta interpretibus. Ita illa ſcribe: Δημήτριος δὲ ὁ Ἰξίων τὰ αὐτὰ συκάμινα καὶ μόρα, οἷον αἱμόῤῥοα καὶ σύκων ἀμείνω. Id eſt: *Demetrius Ixion eadem putat eſſe ſycamina et mora: ſic dicta quaſi* αἱμόῤῥοα (nempe μόρα) *et* σύκων ἀμείνω (refer ad συκάμινα). Vult mora ita dicta ob ſucci colorem: ſycamina ob ſaporis praeſtantiam, quaſi ficubus ſapiant melius. Euſtathius quo loco diſputat de mutatione diphthongi ει
p.106. in ſimplicem ι vocalem, hoc ſycaminorum etymum non praetermittit. In ea hiſtoria, quae ex Pythermo narratur, ſcribendum: περιπεσεῖν δὲ τούτῳ τῷ δεινῷ καὶ αἰπόλια. Aliter non conſtat helleniſmi ratio. κάρυα ſignificatione laxa dici omne genus ἀκροδρύων, docet nos Athenaeus, addens: Ἐπίχαρμος δὲ κατ' ἐξοχὴν, ὡς ἡμεῖς· Καπυροτρώγουα κάρυα, ἀμυγδάλας. *Sed Epicharmus*, inquit, *per excellentiam* juglandes nuces *appellavit* κάρυα. Poëtae verba, Καπυροτρώγουα κάρυα, ἀμυγδάλας, longe aliter et interpretes et alios doctiſſimos viros ſcimus accepiſſe: quaſi vox ἀμυγδ. non poëtae, ſed Athenaei eſſet. quem putant hoc velle, Epicharmum per κάρυα intellexiſſe amygdalas. Sed falluntur omnes, quod clarum faciunt nimis voculae ὡς ἡμεῖς. Quis dubitat, vulgo Graecis κάρυα fuiſſe nuces juglandes? De iis ſentire Epicharmum, probat auctor, qui καρύων et amygdalarum ſimul facit mentionem. Appoſitiſſimus eſt, quem ſubjicit Athenaeus, Philyllii locus: Ὠὰ, κάρυα, ἀμυγδάλαι. In verſu Epicharmi quid ſit καπυροτρώγονα, utcunque explicare poſſum: analogiam ejus verbi invenire non poſſum. Scripſerit fortaſſe: Καπυρὰ τρωγάλια, κάρυ', ἀμυγδ. Priore ſignificatu κάρυα dixerunt et amygdalas et caſtaneas, inquit Athenaeus. Confirmat Heſychius: καρύαι, τὰς ἀμυγδάλους καὶ καςάνους. καρύας *vocabant et amygdalam arborem et caſtaneam.* μόσηνα κάρυα quaenam ſint, exſpecto, ut aliquis me doceat. In libris

medicorum plurima exſtant *καρύων* cognomina. Unum illorum hic latet, ut arbitror, corruptum. Phrynichi verſus mutili ſunt, ſic, opinor, integrandi: — *τοὺς δὲ γομφίους Ἅπαντας οὕτως ἐξέκοψεν, ὥστε νῦν Οὐκ ἂν δ.* Cypriae amygdalae hodie in Hiſpania praeſertim non rarae: inde allatas Lugduni vidimus, prorſus, ut ait Athenaeus, *παρὰ τὰς ἀλλαχόθι ἐπιμήκεις, καὶ κατὰ τὸ ἄκρον ἐπικαμπεῖς.* Magnitudine triplo aut quadruplo vulgares ſuperant: figura accedunt ad ſiliquas. *παρὰ τὰς ἀλλαχόθι ἐπιμήκεις, oblongiores ſunt, quam quae naſcuntur alibi.* Scripti: *παρὰ τὰς ἀλλαχόθεν, quae aliunde afferuntur.* *μυκήρους* Lacones dicuntur appellaſſe *τὰ μεγάλα κάρυα.* Hinc corrigas licet Heſychium. *μύκηρος*, ait, *ἀμυγδαλῆ. τινὲς δὲ τὰ μῆλα κάρυα.* Emenda *τὰ μεγάλα κ.* aut *τὰ μαλακὰ κ.* Nam ita MSS. iſto loco. Poſſis etiam *τὰ Μήλια κάρυα*, quae fuit Scaligeri conjectura. Lacones igitur ſic: Tenii non magnas, ſed dulces amygdalas aut nuces *μυκήρους* dicebant. *Τηνίους δὲ τὰ γλυκερὰ κάρυα.* Tenii ſunt populi Teni inſulae, Cycladum unius. Etymon dictionis *amygdala*, quod ex Herodiano affertur, idem eſt cum iis, quae ex Oro deſcribit auctor Etymologici, ubi ſcribendum: *Ἀμυγδάλη, παρὰ τὸ ἐν τῇ καλυφῇ τῇ μετὰ τὸ ἔξω χλωρὸν πολλὰς ἀμυχὰς ἔχειν. Amygdala inde dicta, quia in tegmine, quod extimo viridi proximum eſt, multas ἀμυχὰς, id eſt ſcarificationes, habeat.* Ita Graeci a figura: Hebraei שקד, quaſi *vigilantem*, vocant amygdalum. Quoniam, ut ſcribit Plinius, *ex his, quae hyeme aquila exoriente concipiunt, floret prima omnium amygdala menſe Januario.* Et arbo- p.107 rem et fructum eadem voce ſignificari obſervat Heſychius: *ἀμυγδαλῆ τὸ δένδρον καὶ τὰ τραγήματα.* Ineptiſſime hodie in codicibus ejus grammatici *καὶ τὰ πράγματα.* Proverbium illud: *Ὄνος βαδίζεις εἰς ἄχυρα τραγημάτων, Vadis aſinus ad paleas bellariorum:* ſive, ut placebat illuſtri Scaligero, *τράγημα σόν, quae tua ſunt bellaria:* propter verbum *βαδίζεις* de iis interpretor, qui, poſtpoſitis melioribus, eligunt deteriora. Secundae menſae neque cibis conſtant ſucculentis, et fere ſunt medicis ſuſpectae. Qui ergo nimium illis delectantur, aſinis ſimiles, qui non grano frumenti, ſed palea veſcuntur. Iſta ex Nicandri Georgicis, *Φηγίνεον Πανὸς ἄγαλμα*, prorſus Sphingis aenigma vel folium Sibyllae ſunt mihi. Interpretes proverbium hinc exſculpunt ingenioſius, quam verius. Suetonius auctor eſt, Lutatium Daphnidem a Lenaeo Meliſſo per cavillationem nominis *Πανὸς ἄγημα* dictitatum. Pote-

rant iſtis expleri chartae ab iis, qui adagium hic latere cenſent. Nobis aliter videtur, et de vero Panis ſimulacro, quod eſſet fagineum, Nicandrum eſſe locutum putamus. Quo autem conſilio haec paucula verba ab auctore epitomae ſint excerpta, hoc vero eſt, cujus cauſſam quaero, nec invenio. Φηγοὶ, non Φηγίνεον, pars MSS. habet, in qua lectione aliquod fortaſſe acumen. Jocus eſt *παρὰ προσδοκίαν*, cum ait Ariſtophanes: Ἄγε νῦν τὰς ἀμυγδαλὰς λαβὼν τασδὶ, κάταξον τὴν κεφαλὴν σαυτοῦ λίθῳ. *Age, ſume has amygdalas, et ſaxo tibi caput frange.* Exſpectabat auditor: *et illas ſaxo frange.* Plenae exemplis figurae hujus et Ariſtophanis et aliorum comicorum fabulae.

CAPUT DECIMUM TERTIUM.

Tryphonis locus illuſtratur. μουκηρόβατος, nucifrangibulum. κάρυα λόπιμα ſive Euboica. κάχρυος natura, et vox καγχρυῶδες multis locis reſtituta. πλατὺ κάρυον, λελευκασμένον κάρυον. Eſculi glandes *inter bellaria. Ignis igne validior aut remiſſior. Caſtaneae dictae ἄμωτα vel μότα.*

Tryphonis, acutiſſimi grammatici, verba ſunt: ἀμυγδαλῆ δὲ τὰ δένδρα, κτητικοῦ παρὰ τὸν καρπὸν ὄντος τοῦ χαρακτῆρος, καὶ διὰ τοῦτο περισπωμένου. Hoc vult, ἀμυγδαλῆ, cum arborem ſignificat, poſſeſſivae formae nomen eſſe, deductum a fructu, (id eſt, a voce ἀμυγδάλη fructum ſignificante) ideoque circumflecti. Similis tonus aliorum ejusdem terminationis κτητικῶν, ut χρυσῆ, χαλκῆ, λεοντῆ. Confer interpretationes aliorum cum iſta. Reperies, eruditiſſimos viros neſciſſe exponere παρὰ τὸν καρπόν. Eſt autem uſitatiſſimum grammaticis hoc genus loquendi. Nucifrangibulum Lacones vocabant μουκηρόβατον, inquit Pamphilus. Heſychius paulo aliter: μουκηρόβας, καρυοκατάκτης. Inſtrumenti hujus formam et vim ejusque cauſſas explicat philoſophus in Mechan. quaeſt. XXIII. Ipſe vocat ὄργανα πρὸς τὸ καταγνύναι τὰ κάρυα. Caput unum ſequitur excerptorum in hanc ſententiam: Ὅτι Ποντικῶν

p.108. καλουμένων καρύων, ἃ λόπιμά τινες ὀνομάζουσι, μνημονεύει Νίκανδρος. Saepe queſti ſumus de negligentia ejus, qui

has eclogas confecit. Inſigne ejus exemplum hoc loco. Nam aut *Εὐβοϊκῶν* ille ſcripſerat, aut ſcribere debuerat. Heſychius: *Λόπιμα, κάςανα, οἱ δὲ Εὐβοϊκά.* Quin ipſa Nicandri verba non longe poſt ſequuntur: — *λόπιμον κάρυόν τε Εὐβοέες, βάλανον δὲ μετεξέτεροι καλέσαντο.* Sequitur locus, qui plurimos magnae eruditionis et philoſophos et medicos habuit exercitos: *Τὰ ἀμύγδαλα, φησὶ Διοκλῆς, τρόφιμα μέν ἐςι καὶ εὐκοίλια, θερμαντικὰ δὲ διὰ τὸ ἔχειν κεγχρῶδές τι.* Falſiſſimum eſt, quod hic dicitur, amygdalas propterea eſſe calidas, quia milii naturam participent. Id enim eſt *ἔχειν τι κεγχρῶδες.* Atqui omnium medicorum conſenſu milium frigidae naturae eſt, non calidae. Doctorum alius aliter emendavit: vel *ῥεγχῶδες*, vel *κερχνῶδες*, vel *ἐρευγῶδες*, aut etiam, ſi Muſis placet, *ἐλαιῶδες.* Quae omnes conjecturae, ſi libere loqui licet, aſpernabiles ſunt, partim etiam ineptae. Veram emendationem ipſi, quod praefiſcine dictum ſit, primi nunc invenimus. Legendum enim *καγχρυῶδες*, vel, quod idem eſt, *καχρυῶδες.* Quo etiam modo in MSS. poſtea exaratum inveni. Qui Theophraſti, Plinii ac medicorum libros legerunt, *κάγχρυν* vel *κάχρυν* vocari ſciunt *βλάςησιν* illam, quae pilulae fere forma in quibusdam naſcitur arboribus, ut robore, abiete, larice, picea, nuce et nonnullis aliis. Vim calefaciendi et deſiccandi cachryi ineſſe, Dioſcorides, Galenus et omnes medici affirmant, et cum his Plinius l. XVI. c. 8. Recte igitur Diocles ac vere, amygdalas eſſe calidas, quia habeant *καγχρυῶδές τι.* Caeterum cachryes et figura et natura vulgo ita erant notae, ut non raro philoſophi medicique hujus conparatione ſuas diſputationes illuſtrent. De figura habes exemplum apud Theophraſtum l. III. Hiſtor. in ſorborum explicatione et Dioſcoridem l. II. in deſcriptione ornithogali. De natura et temperamento, praeter ſuperiorem Dioclis locum, alios reperias in hoc ſcriptore, ſi ſatis memini, duos: ambos ſimiliter corruptos et opis noſtrae indigentes. De nucibus Heracleoticis paulo poſt ſcriptum: *ἔχει δέ τι κεγχρῶδες καὶ ἐπιπολαςικόν.* Doctos ſcio aliter emendare: ego non dubito, ſcribendum hic quoque *καγχρυῶδες*, id eſt, *habet aliquid cachryi ſimile, et quod innatet.* *τὸ ἐπιπολαςικὸν* rerum pinguium ſcimus eſſe proprium. Cachryas inter pinguia ponas licet aut *λιπαρώδη.* Theophraſto in III. Hiſtor. *κορύνη* quaedam dicitur *καχρυώδης* ſimul et *λιπαρά.* Tertio autem iſtorum librorum: *Φιλότιμος τὸ Περσικόν φησι λιπαρώτερον καὶ κεγχρῶδες εἶναι.* Scribo et hic *καγ-*

χρυῶδες. πλατὺ κάρυον Dalecampius *caſtaneam* interpretatur, cum ait auctor: τὰ δὲ πλατέα φυσωδέϛερά ἐϛι. Suſpecta nobis haec ſententia. Sequitur namque ex Philotimo: Τὸ πλατὺ καὶ τὸ καλέμενον Σαρδιανὸν δυσκατέργαϛά
p.109. ἐϛι. Manifeſto ſeparantur nux lata et Sardiana. Conſtat inter harum rerum peritos, Sardianum κάρυον eſſe caſtaneam: aliud ergo nux lata. Nam quod vim hujus argumenti eludit Dalec. pro eodem accipiens latum et Sardianum κάρυον in ſuperiorum verborum verſione, fallitur vir doctus, et incuria helleniſmi peccat graviter. Ego non video, cui nucum generi latae cognomen potius conveniat quam amygdalae, quam et Diphilus paulo poſt pronuntiat φυσώδη. Galenus nondum perfecte maturas nuces vel amygdalas ſolet appellare χλωρὰ κάρυα καὶ ὑγρὰ, et ἄποια καὶ ὑδατώδη. Diphilus apud Athenaeum eas, quae tantum quod maturitatem ſunt aſſecutae, λελευκασμένας· quoniam materia illa ovi albumini ſimilis, quae tempore ſuo in nucem duratur aut amygdalam, immatura coloris eſt aquei, matura candidi. Diphili verba: τὰ ἁπαλὰ καὶ λελευκασμένα εὐχυλώτερα ὑπάρχει. Et mox: τὰ ἁπαλὰ καὶ πλήρη καὶ λελευκασμένα καὶ γαλακτώδη ὄντα. Plenas appellat, quae non ſunt ſiccae. λελευκασμένας, quae probe maturuerint, et ex ipſa maturitate candorem conſecutae. Lego τὰ δὲ σκληρὰ καὶ ϛρυφνὰ, καθάπερ αἵ τε φηγοί. Sic enim paulo poſt, ubi haec repetuntur: τὰ δὲ σκληρὰ καὶ ϛρυφνὰ πεπαίνεται. φηγοὶ ſunt eſculi glandes, quibus inter bellaria dant locum Plato l. II. de republ., Alexis aliique auctores. Aſpera fructuum genera et dura emendari ſcribit auctor τῇ πυρώσει, *coctura ignis*, addens: ἐάν τις ὀλίγῳ καὶ μαλακῷ πυρὶ χρῆται. Mollem ignem appellat, quem Galenus de ther. ad Piſonem πῦρ κῦφον, Theophraſtus et multi comici μαλακώτερον et ἧττον θερμὸν in l. de igne, Philemon comicus ἀνειμένον. Apud Dionem Chryſoſt. πῦρ χλιαρὸν et ἰσχύον καὶ ἀκμαῖον opponuntur in orat. de invidia. Quo autem modo ignis fiat igne validior aut remiſſior, docebit te acutiſſimus Theophraſtus eo, quem modo nominavi, libro. In frequentia cohaeſioneve partium aut raritate poſitam hujus rei cauſſam, vere ſtatuit divinus vir, Julius Caeſar Scaliger. Nicandri verſum de caſtaneis apud Euſtathium emendes licet ex hoc loco Ὀδ. τ. Caſtaneas quidam vocarunt ἄμωτα, noſter ait, Dioſcorides vero μότα. Alteruter videtur corrigendus. Crobyli verba ſic redigi poſſunt ſub metri legem: — χλωρὸν ἐρέβινθόν τινα Ἐκοττάβιζον κενὸν ὅλως. τράγημα δὴ

Ἔϛιν πιθήκε τȣ̃το δή πȣ δυστυχȣ̃ς. De Homeri verſu conſule ejus interpretes Ἰλ. ν.

Caput Decimum Quartum.

Xenophanis aetas in tempora Darii Perſae aut Xerxis incidit. κρεῖος, *genus ciceris. Cicadae olim eſitatae. Euſtathii error indicatur. Aeliani locus obſcurus.* θειοπαγὲς *vel* θειοφαγές. ζυμωτικὸς τῆς σαρκός. *Formula imprecationis* Μὴ ὥραισιν ἵκοιτο. θέρμος δημόκοινος. *Emendata et illuſtrata multa.*

Reſtituimus ex membranis veram γραφὴν in poſtremo verſuum Xenophanis: Πηλίκος ἦσθ', ὅθ' ὁ Μῆδος ἀφίκετο; Nam Μῆσος prior fuit lectio, quae eruditis hominibus prae- p.110. buit occaſionem comminiſcendi aliquid ἀνιϛόρητον de Myſis. Illi vero fruſtra fuerunt. Μῆδος eſt Perſarum rex, vel Darius vel Xerxes. Ita Graeci, praeſertim Attici, Perſas nominant, et Latini. Catullus: *Cum Medi irrupere novum mare.* Horatius: *Neu ſinas Medos equitare inultos Te duce, Caeſar.* In Xenophanis tempora incidiſſe Perſarum irruptionem in Graeciam, vel hic locus manifeſto arguit. Sunt e veteribus, qui claruiſſe Xenophanem tradant Ol. L. In his, ſi bene memini, Euſebius. Melius Diogenes Laërtius: ἤκμαζε κατὰ τὴν ἑξηκοϛὴν Ὀλυμπιάδα. Florebat Ol. LX. Quin hic quoque numerus juſto fortaſſe minor eſt. Fuit enim Xenophanes natu minor Pythagora, quem ἀκμάσαι ſcribunt Ol. LX. Marathonia pugna, qua Darii copiae ab Athenienſibus devictae, pugnata eſt anno II. Ol. LXXII. Xerxis transitus in Graeciam incidit in annum II. Ol. LXXV. Interceſſiſſe annos aliquot, puta XV. aut XX., ab ea pugna, de qua loquitur poëta, ad id tempus, quo haec ipſi componebantur, per eſt veriſimile. Sedeat nunc ad calculum lector diligens, et temporum rationem ineat: reperiet, verum non eſſe, florem aetatis ſuae obtinuiſſe Xenophanem circa Ol. LX., etſi ſcio, longaevum hunc virum fuiſſe, et ultra XCII. annum vitam extendiſſe. In verbis Sapphus ἐπ' αἰόνων valet *in littore.* Nam etiam quidam MSS., diſſimulata dialecto Dorica, ἠϊόνων praeferunt. Interpres ἀπ' αἰώνων, *perpetuo:* magno errore. Vera lectio etiam apud

Euſtathium Ἰλ. ν., qui χρυσείους ἐρεβίνθους interpretatur *coloris buxei*, quia οἱ πυξοειδεῖς ἐρέβινθοι nigris praeſtent, ut ſequitur non longe inferius. κρείους inter cicerum ſpecies non ſolum Theophraſtus recenſet, verum etiam quicunque hoc tractarunt argumentum. Suſpicatur Euſtathius, κρείους dictos propter magnitudinem de nomine Crii, Coeli filii, ut eſt in fabulis. Favent optimi viri conjecturae Sophili mox verba: Ὁ πατὴρ ὁ ταύτης πολὺ μέγιστός ἐστι, κρεῖος ἐρέβινθος. Ac ſicut modo per ει, modo per ſimplex ι ſcribitur κρεῖος, cum cicer ſignificat: ita et nomen Gigantis in Heſiodo Κρεῖος, Apollodoro Κρίος. Vide et l. III. c X. Sed de iſto genere cicerum contraria ſcribuntur magnis auctoribus. Plinius κριὸν ab arietini capitis ſimilitudine ſcribit appellatum, et parvitate eos facit inſignes. Galenus l. I. de vir. alim.: μέλανες δ' εἰσὶν οὗτοι καὶ μικροὶ, κατὰ Βιθυνίαν μάλιστα γενόμενοι, καὶ καλούμενοι κριοί. Cicadas veniſſe antiquitus in pauperum menſas non minus quam locuſtas, de quibus dubitat hodie nemo, clare teſtatur Alexis, vetulam pannuciam ita loqui faciens: τὰ μέρη δ' ἡμῶν χ' ἡ σύνταξις τοῦ βίου ἐστὶ κύαμος, θέρμος, λάχανον, γογγυλὶς, ὦχρος, λάθυρος, Φηγὸς, βολβὸς, τέττιξ. Euſtathio hoc adeo viſum eſt abſurdum, ut τέτιξ, non τέττιξ, hic ſcripſerit, et de neſcio quo edulii genere eam vocem expoſuerit. τέτιξ, inquit hunc locum
p.111. Alexidis interpretans, βρώσιμόν τι καὶ αὐτὸ, ὃ καὶ σημειῶσαι. Fallitur vero Euſtathius: nam eſitatas veteribus fuiſſe cicadas, et quidem provocandi appetitus gratia, quod magis mirum, auctor Athenaeus l. IV. ἤσθιον, ait, καὶ τέττιγας καὶ κέρκωπας ἀναστομώσεως χάριν. Eodemque in libro Anaxandridae verſus habentur de apparatu nuptiarum Iphicratis, ubi τέττιγες ὀπτοὶ inter caetera recenſentur. Hinc illa Aeliani gravis indignatio contra ſui ſaeculi homines, qui muſicum animalculum in cibi uſum vertere non vererentur. Ἐγὼ ἴδον καὶ τέττιγας εἴραντάς τινας, καὶ πιπράσκοντας ἐπὶ δεῖπνον· καὶ μάλα γε ἐδείπνει. τὸ γάρ τοι ζῶον τὸ πάμβορον τοῦτο οὐδὲ ὑμῶν Φείδεται· ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς ταρίχους ἐργάσασθαι τολμῶσι. καὶ σφᾶς αὐτοὺς λελήθασι ταῖς Μούσαις ταῖς Διὸς θυγατράσι ταῦτα ἀπὸ θυμοῦ δρῶντες. Hoc eſt: *Ego vero quosdam vidi, qui cicadas in lineam digererent, et ad coenam venderent. Nec defuit, qui illis, et avide quidem veſceretur. Iſtud enim, o cicadae, omnivorum animal ne vobis quidem parcit, ſed etiam de vobis ſalſamenta conficere homines ſuſtinent: invitis Muſis, Jovis filiabus, hoc ſe facere ignorantes.* Ita exponi debet

Aeliani hic locus. Ubi tamen ſcribi malim *καὶ μάλα γέ τις ἐδείπνει*, vel *ἄλλος ἐδ.*, et *εἰ καὶ σφᾶς αὐτὰς ἐ λελήθ.*, *etſi non neſciunt homines, offendi Muſas eſu cicadarum.* Quamquam non eſt fortaſſe haec poſtrema emendatio neceſſaria. *Neque intelligunt, qui hoc faciunt, rem ſe facere Muſis, Jovis filiabus, ingratam.* Redeo ad Alexidis anum, quae ait paullo ante: *δύο δ' αὐτοῖς συγκοινωνȣμεν μάζης μιᾶς.* Exarati manu *μικρᾶς.* Eadem vetula recenſionem ciborum, quibus quotidie veſcebatur, ita claudit: *τό τε θειοπαγὲς μητρῷον ἐμοὶ μελέδημα, ἰσχὰς, Φρυγίας εὕρημα συκῆς.* Hoc eſt: *carica, divinum Phrygiae ficus inventum, mea cura.* Ita laudat hunc locum Euſtathius 'Οδ. η. L. III. ſcribitur *θειοφαγὲς, divinus cibus.* Sed ibi membranae *θειοφανὲς, a diis oſtenſum.* Cum ait *Φρυγίας εὕρημα συκῆς*, videtur jocari facta alluſione ad Phrygiam deam ſive Peſſinuntiam. In Pherecratis verſu, *Τακερὰς ποιήσεις τὰς ἐρεβίνθȣς εὐθέως*, poëta ſcripſerat *αὐτόθι* vel *αὐτόθεν*, cujus vocis interpretamentum eſt *εὐθέως*. Vide l. IX. in. Recte emendavit eruditiſſimus Dalecampius *ζυμωτικοὶ τῆς σαρκὸς* pro *ζημωτικοί*· quae vox cum nihil ſignificet, a Natali mutata eſt in *ζημιωτικοί.* Dalecampio aſſentiuntur meliores codd. *ζύμωσιν ἤπατος* apud Hippocratem interpretatur Erotianus *οἰδηματώδη ὄγκον*, *tumidam molem*, id eſt, tumorem praeter naturam. Flatuoſum eſſe cicer non minus, quam fabam, magisque alere et ad Venerem incitare, ſcribit Galenus, quae omnia vocem *ζυμωτικὸς* nobis explicant: de quo ad Perſium plura meminimus ante ſex ſeptem annos ſcripſiſſe. Subjecti verbo ΘΈΡΜΟΙ verſus cujus ſint poëtae, ignoramus. Id nobis invidit auctor iſtorum excerptorum. Quia incipit illorum primus, *Μὴ ὥραισι μετὰ τῶν κακῶν ἵκοιτο*, putant docti homines, ex Horis, fabula Ariſtophanis aliave Cratini ejusdem nominis, locum eſſe deſcriptum, et in eam ſententiam corrigendum. Vellem, pro ea notitia, quae inter nos fuit, nunquam veniſſet hujus in mentem optimo viro: nam p.112. plane vana et fallax eſt iſta illius divinatio. Graecis uſitata formula fuit, cum imprecari alicui exitium vellent et mortem anno vertente citiorem: *μὴ ὥραισιν ἵκοιο.* Lucianus in d. d.: *Ἄπαγε· μὴ ὥραισιν ἵκοιτο τῶν ὑπὲρ αὐτὸν ἐπιθυμῶν. Apage: pereat anno citius, quicunque altiora ſe concupiſcit.* Latini ſimpliciter dicerent *Male pereat.* Idem Lucian. in *ἑταιρικοῖς* dial.: *Μὴ ὥραισιν ἵκοιτο ὁ λῆρος ἐκεῖνος, τοιαῦτα παιδεύων τὸ μειράκιον.* In l. de ſaltat.: *Μὴ ὥραισιν ἄρα ἱκοίμην, εἴτι τοιȣτον ἀνασχοίμην ποτέ.* Ariſto-

phanes diverſo caſu extulit in Lyſiſtr.: Ἀλλὰ μὴ ὥρας ἵκοισθ᾽· ὡς ἐςὲ θωπικαὶ φύσει. Theophylactus in epiſt.: Μὴ ἵκοιτο ὥρας ὁ Λεύκιππος. Plutarchus in Themiſt. ex oda Timocreontis Rhodii in Themiſtoclem: οἱ δ᾽ ἥσθιον κ᾽ ηὔχοντο, μὴ ὥραν Θεμιςοκλέες γενέσθαι. Haec ſunt mendoſa. Scribo: μὴ ὥραις vel ὥρας Θεμιςοκλέα παραγενέσθαι, *ne ad anni finem perveniret:* hoc eſt, ut ante annum vertentem moreretur. Dionyſius Halic. mentem hujus locutionis explicat, cum ita ſcribit in. l. de ſtruct. dict.: ἐκείνην τὴν πραγματείαν εἰς νέωτα πάλιν ὥραις ταῖς αὐταῖς προσδέχε. Igitur ὧραι in hac formula eſt annus vertens. Et ὥρας et ὥραισι dictum pro εἰς ὥρας, ut in contraria bene precandi formula apud Theocritum: Κ᾽ εἰς ὥρας κ᾽ ἤπειτα, φίλ᾽ ἀνδρῶν, ἐν καλῷ εἴης. Plato epiſt. 7.: μένε ἐπὶ τέτοις τὸν ἐνιαυτὸν τῦτον· εἰς δὲ ὥρας ἄπιθι. Gloſſarium: εἰς ὥρας, *ad annum.* Ariſtophanes Ran. articulum inſerens diverſo ſenſu accepit pro *quot annis:* Ἢ τὴν πόλιν σώζειν φησ᾽ εἰς τὰς ὥρας. Nunc corruptum iſtius poëtae locum emendemus. Scribendum enim: Μὴ ὥραισι δὴ ἵκοιθ᾽ ὁ τὰς θέρμες φαγών. Nam illa inſititia μετὰ τῶν κακῶν reliquiae ſunt ſcholioli, quo loquendi hoc genus explicabatur. Primae duae ſyllabae vocis ὥραισι coaleſcunt in ſpondaeum cum praecedente μὴ, ut apud poëtam Ἢ ἐχ ὁράας. Olim emendabam: — μὴ ὥραισι δὴ, Φεῦ τῶν κακῶν! ἵκοιθ᾽ ὁ τὰς θέρμες φαγών. Tertium verſum ita ſcribo: Ἀλλ᾽ ἐκ ἀπεπνίγη καταφαγών. τίς δ᾽ ὅδε; Sextum indubitanter ita expleo: Ἀπέβαλεν ὀσπρίε λέπος Κλεαίνετος. In priore verſu Lycophronis ſcribo Καὶ δημόκοινος ἐπεχόρ., non δημόκριτος. θέρμος δημόκοινος, *cicer plebejum.* Perſius: *plebeja radere beta.* Alteram lectionem, ſi cui forte magis arrideat, exponimus libro ſequente. Sed vocem δημόκοινος in Euſtathii ſcimus exſtare commentariis.

Caput Decimum Quintum.

Athenaei mos in deſcribendis poëtarum locis. θερμοκύαμος *Grani* ζώωσις *vel* θηρίωσις. ἀπεγλυκασμένος, *et ſimilia multa.* φώζειν *vel* φώγειν. δρυπέπεις *olivae. Ariſtophanis fabula* Νῆσοι. φαῦλαι *olivae:* ςεμφυλίδες *oleae et* γεργέριμοι. ζυγ-

γίνεσθαι δρυπέπεσι. Scandix olus vile. Vocis ῥαφανίδες penultima anceps. ἄπλυτοι ῥαφανίδες et θαλάσσιαι vel Θάσιαι.

Solet Athenaeus, quando plusculos ex aliquo poëta verſus deſcribit, multa ſaepe omittere, quae ad ſententiae ſummam nullum momentum habeant. Hoc obſervato, facile eſt videre, quomodo concipiendi hi verſus Diphili: Οὐκ ἔςιν ὀδὲν τεχνίον ἐξωλέςερον Τῆ πορνοβοσκῆ. Κατὰ τὴν ὁδὸν πωλεῖν περιπατῶν βόλομαι. In ſecundo verſu praetermiſſus eſt alicujus ſermo, qui loquentem erat interfatus. Obſervandam apud Diphilum vocem θερμοκυάμες, admonet breviator ex Athenaeo: σημείωσαι, φησὶ, τὸ θερμοκυάμες, ἐπεὶ καὶ νῦν ἔτω λέγεται. Euſtathius: Δῆλον δ' ἐκ τῶν παλαιῶν, καὶ ὅτι συνθέτως θερμοκύαμοι λέγονται, οἱ καὶ ἀσυνθέτως θέρμοι λεγόμενοι. Theophraſti codd. habent hodie μόνα ἐ ζωῆται τῶν σιτωδῶν. Athenaeus τῶν χεδροπῶν, et ita Euſtathius. Non refert hilum. Sic ſaepe ſuis pro Theophraſteis verbis utitur, ut ſupra quodam loco τεταμένον pro τετανόν. Et his ſimilia multa. ζωῆσθαι granum dicitur, quod ζῶον ἐμφύει, *in quo animal innaſcitur.* Alibi θηριῆσθαι dixit Theophraſtus, ut in I. de cauſſ. c. 7.: ἐ θηριῆται, καθάπερ τὰ σιτηρὰ τῶν σπερμάτων. Sed quomodo verum erit, cicer non ζωῆσθαι, cum ſtatim ſequatur, generari in cicere κάμπας; Omnes libri conſtanter: ὁ δ' ἐρέβινθος, φησὶ, μέγας γίνεται διαφθειρόμενος. Dalec. μέλας. Diphili Siphnii dictum eſt, lupinos abſtergendi vim habere, multumque alere, maxime autem τὲς ἐπεὶ πλεῖον ἀπεγλυκασμένες, hoc eſt, *eos, qui aqua dulci diutius fuerint macerati.* Galenus: ἑψόμενος ὁ θέρμος, εἶτα βρεχόμενος ἐν ὕδατι γλυκεῖ, μέχρις ἂν ἀποθῆται εἰς αὐτὸ πᾶσαν τὴν σύμφυτον ἀηδίαν, ἐσθίεται. Obſervabit curioſus lector ἀπεγλυκασμένες pro ἀπογεγλυκασμένες. Sicut l. III. διέγλυπται pro διαγέγλυπται· et ἀπεγλαυκωμένος apud Alexidem, ut dicemus l. III. c. 30. Sic ἐβλάςηκεν, ἔκτικεν, ἐβόλευκεν, ἐξεπίακεν, et τυρὸς ἐξεγλυμένος, καὶ ἄλλα μυρία, inquit Euſtathius. L. III. in Diphili verſu εὐπορηκώς. Apud Appianum ὑπομενηκὼς I. Ἐμφυλ. Apud Galenum γαςέρα ὑπερθερμασμένην l. II. de fac. nat. Eunapius in Libanio vocat λέξεις καταγλωττισμένας, quas alii *gloſſas*, exoticas aut raras voces et interpretationis indigentes. Falluntur, qui accipiunt aliter. Legi apud Achillem Tatium vel Tatii F. l. I. ἐκπεπλήγμην τὸ κάλλος in accuratiſſ. MSS. p. 115.

pro ἐξεπεπλήγμην. Saepe enim in eo tempore τὴν αὔξησιν omittunt ſcriptores: cujusmodi ſunt in Euangelio πεποιήκεισαν, παραδεδώκεισαν et ἐκβεβλήκει· apud Baſilium συγγέγραπτο, συνδέδετο et νεναρκήκει. Interdum e contrario ἀναδίπλωσιν non neceſſariam reperias, ut in πεφθάρθαι et πεφθαρμένος apud Epiphanium: cujus eſt etiam iſtud, ψυχὴ παρὰ τὸ πεψύχθαι. Sed haec οὐδὲ πάρεργον. In Epicharmi verſu de phaſelis edidimus ex MSS. αἶχ' ὁ Διόνυσος φιλῇ. Videtur excidiſſe vocula σὲ ante ultimum verbum. φώγειν ſive φώζειν eſt *in foco aliquid torrere.* Euſtathio εἶδος πυρεύσεως. Melius, quam, ut alii, φρύγεσθαι. Nam τὸ φρύγεσθαι proprium iis, quae in ſartagine coquuntur.
p.114. Scripta lectio habet mox: Σηπίαι, δρυπεπεῖς τ' ἐλάαι. Non δρυπετεῖς. Vocem δρυπέπεις non ſemel explicat Euſtath. cum accentu in penultima docens ſcribendam. Ait Athenaeus: μνημονεύει τῶν θλαστῶν ἐλαιῶν Ἀριστοφάνης. Juvat cum iſtis conferre Pollucis verba l. VI. c. 9.: καὶ θλαστὰς δὲ ἐλαίας ἐν Νήσαις ἂν εὕροις Ἀριστοφάνους. Neſas Ariſtophanis citat Pollux etiam VII. l. c. 42. Ille vero Neſas nunquam, ſed Νήσους fabulam docuerat. Quare ita corrige cum in ſuperioribus locis, tum apud Stobaeum ſerm. 54. Meminit hujus fabulae comici ſcholiaſtes in Aves: εἴσοδος, ait, λέγεται, ᾗ ὁ χορὸς εἴσεισιν ἐν τῇ σκηνῇ, καὶ ἐν ταῖς Νήσοις· Τί σὺ λέγεις; εἰσὶ δέ που αἰδὶ κατ' αὐτήν, ἣν βλέπεις, τὴν εἴσοδον. Eam fabulam videtur poëta edidiſſe, ut inſulanorum miſerias ſub imperio et epiſcopis Athenienſium populo ob oculos poneret. Meminit Pollux l. X. c. 11. Idem l. IX., ἐγὼ δ' εὗρον, ait, ἐν ταῖς Νήσοις Ἀριστοφάνους, εἰ μὴ ὑποπτεύεται τὸ δρᾶμα ὡς Ἀριστοφάνους οὐ γνήσιον. Ita ibi legi debet. Deinde ſcribit interpres Natalis: Πιτυρίδες καλοῦνται αἱ θλασταὶ ἐλάαι. Libri noſtri omnes cum editis φαῦλαι ἐλ. Praeter generalem notionem vocis φαῦλος, quae omnibus rebus convenit minus bonis, proprie olivarum quaedam ſpecies ita dicebatur ob parvitatem. Grammatici: φαῦλος λέγεται καὶ ἐπὶ σμικρότητος· ὅθεν καὶ φαύλη ἐλαία ἡ μικρόκαρπος, ἡ καὶ φαυλία, γινομένη, φασὶν, ἐκ κοτίνου κοπέντος καὶ μεταφυτευθέντος. Oleas στεμφυλίδας alii interpretantur nigras, ut noſter: alii ἀπυρήνους, *quae nucleum non habent*, ut Heſychius. Ubi ſcribe τὰ πιέσματα vel ἐκπιέσματα, non πταίσματα. Speciem fuiſſe olivae, quae γεργέριμος diceretur, etiam Heſychius adnotat. Quod non caricas ſolum, ſed etiam genus olearum ἰσχάδας Attici vocarint, verbo indicat ex Didymo Athenaeus: pluribus ex Athenaeo Euſtathius

alt. in Od. comment. Teleclidis locum qui inter depravatiſſimos retulerit, meo judicio non erraverit. Interpretes quid ſint in illo aſſecuti, quid non aſſecuti, eſto aliorum judicium. Nobis videntur pronuntiata haec in Teleclidis fabula ab aliquo divite de miſello quodam diu male habito et, ut ait Lucilius, fami pleno. Narrabat beatulus iſte, ſe rogatum ab illo aerumnoſo, ut vellet ipſi drupparum ſuarum olivarum et mazae copiam facere. Lego: Ξυγγενέσθαι διὰ χρόνȣ λιπαρεῖτό με δρυπέπεσι μάζαις τε· ἀεὶ γὰρ σκανδικίσαι vel διασκανδικίσαι. Hoc eſt: *orabat me obnixe, ut ſibi per me liceret druppis et maza tandem veſci: diu namque ſe ſcandice tantum victitaſſe.* ξυγγίνεσθαι δρυπέπεσιν. *rem habere cum druppis olivis*, pro illis veſci, elegantia eſt non vulgaris. Sic ὁμιλεῖν οἴνῳ, *vinum bibere.* Et τῷ οἴνῳ προσιέναι apud Aelianum in III. V. H. Item συνεῖναι μαινιδίοις infra l. VII. ex Pherecrate. Simile etiam illud Ariſtophanis in Veſpis: ςεμφύλων ἐς λόγον ἔρχεσθαι. Et hoc etiam Alexidis: πρᾶγμα δ' ἔςι μοι μετὰ φρέατος ἔνδον ψυχροτέρȣ Ἀραρότος, de quo l. III. c. 35. Non multo aliter Eupolis σπλάγχνοις συγγίνεσθαι, quod expoſuimus l. III. c. 34. Sic Latini *rem* p.115. *alicui eſſe cum cibo.* Martialis l. III.: *Res tibi cum ſcombro eſt, at mihi cum ſparulo.* διὰ χρόνȣ valet *tandem poſt longum tempus.* δρυπέπεσι ſcribendum προπαροξυτόνως. Euſtathius de hac voce ex Athenaeo disputans: οἱ καὶ δοτικὴν πληθυντικὴν αὐτῶν προφέρȣσι προπαροξύτονον· δρυπέπεσι γάρ. Scribimus μάζαις τε· ut dicat miſellus iſte, diu factum eſſe, cum mazam non guſtaverit. Nam etſi pane vilior maza: tamen et maza carebant pauperiores, quos ait comicus in Pluto σιτεῖσθαι ἀντὶ μὲν ἄρτων μαλάχης πτόρθȣς· ἀντὶ δὲ μάζης φύλλ' ἰσχνῶν ῥαφανίδων. Scribo denique ἀεὶ δὲ σκανδικίσαι, vel δηρὸν δὲ σκανδ. Significat enim, ſe vitam diu ſuſtentaſſe olere, et eo quidem non legitimo, ſed ſcandice, cujus vilitas ex Ariſtophane et Plinio eſt nota l. XXII. c. 22. De voce ῥαφανίδες obſervatu dignum putavit Athenaeus, quod nos explicatu non debemus putare indignum. ῥαφανίδες καὶ ἐκτεταμένως καὶ κατὰ συςολὴν λέγεται παρὰ Ἀττικοῖς. Interpretes exiſtimarunt, de prima ſyllaba illum loqui. Athenaeus de ſecunda ſentit. Audi Euſtathium, et cum eo ſcribe hunc locum: ἰςέον, ὅτι ἡ ῥαφανὶς, ὡς ὁ Ἀθήναιος καὶ αὐτὸ παραδίδωσι, διφορεῖται κατὰ τὴν καρῖδα, (dixerat paulo ante, et brevem et longam reperiri in ea voce penultimam) καὶ ἐκτείνει μὲν, φησὶ, τὴν λήγȣσαν Ἀττι-

κῶς παρὰ Κρατίνῳ ἐν τῷ· Ταῖς ῥαφανῖσι δοκεῖ, τοῖς δ' ἄλλοις οὐ λαχάνοις (vel τοῖς δ' ἄλλοισι λαχάνοις οὐ, eſt integer heroicus, quales interdum etiam comici uſurpant) συςέλλεται δὲ παρὰ Εὐπόλιδι ἐν τῷ· Ῥαφανίδες ἄπλυτοι. Cratini verſus integer eſt anapaeſticus trimeter. In verſu Eupolidis τὸ ἄπλυτοι jungendum eſſe cum ῥαφανίδες, non ſine cauſſa dixit Athenaeus. Heſychius: ἄπλυτοι ῥαφανίδες, οὕτως ἔνιοι, καὶ οὐ ποτάμιαι, ἃς δὴ καὶ θαλασσίας τινὲς ἔλεγον. Videtur is grammaticus hunc ipſum Eupolidis locum reſpexiſſe. Quod ſi verum eſt, dubitari non poteſt, ſcribendum eſſe καὶ οὐ σηπίαι. Confer cum iſto Athenaei loco diligenter. Simul obſerva, quas vocat Heſychius θαλασσίας ῥαφανίδας, dici in noſtris Athenaei codd. Θασίας, corruptis ſine dubio aut hujus aut illius exemplaribus. Ab Heſychianis ſtant aliquo modo Theophraſtea, in queis λειοθαλασσία dicitur ſemper, quae Λειοθασία in Athenaeo.

Caput Decimum Sextum.

Ignis inter cibos. πύος. *Veteris comoediae choragium tenue.* σκευὴ *hominis ruſtici.* διαμασχαλίζειν. σχελὶς *et* σκελίς. Πιτυΐδες, κῶνοι, πυρῆνες. *Mneſithei libri* περὶ ἐδεστῶν. Ἀπύρηνα ἀκρόδρυα, ἀπύρηνος ἰχθύς. Nucleus. ᾠόν, ᾤϊον, ᾤεον *et* ᾤβεον. *Digamma inter duas vocales. Mulieres* σεληνίτιδες. Μολιόνη *et* Μολίονες. λεύκιππος. χναύειν. *Ovorum parandorum multiplex ratio apud veteres.*

Quantum licet conjicere, videtur Callias argumento tenuis illius et ἀπερίττου τροφῆς, cujus in antiquiſſimis comoediis erat mentio, antiquitatem ejus generis poëſeos
p.116. probatum iſſe. Ait enim auctor: περὶ γοῦν τῆς ἀρχαιότητος τῆς κωμῳδίας διεξιὼν, φησίν· Ἔτνος, πῦρ, γογγυλίδες, ῥάφανοι, δρυπέπεις, ἐλατῆρες. Ignem, ut vides, inter cibos recenſet, quem Euenus τῶν ἡδυσμάτων τὸ ἄριστον, condimentorum optimum, appellabat. Alii Prodico id dictum attribuunt, ut Plutarchus in praec. ſanit. Alibi dicebamus, ignem apud veteres habitum eſſe εὐωχίας ση-

μαντικόν. Tamen iſta non adducunt me, ut recte πῦρ iſto loco ſcribi credam. πύος fortean aut tale quid poëta ſcripſerat. πύος eſt lac illud, quod Latini *coloſtrum* vocant. πυρὸν quoque inter ἐδέσματα jure poſuerit. Ephippus comicus etiam inter τραγήματα χόνδρον, πυρὸν, μέλι. Poteſt etiam Calliae locus intelligi de more φυλλοβολίας antiquiſſimo apud Graecos: de quo multa diximus, non aliena fortaſſe ab hoc loco, in VI. l. Tranquilli. Naſcentis comoediae rudimentum primorumque hiſtrionum tenue choragium deſcribit Ariſtophanes hiſce verbis: Ὁ χορὸς δ' ὠρχεῖτ' ἂν ἐναψάμενος δάπιδας καὶ ςρωματόδεσμα, διαμασχαλίσας αὑτὸν σχελίσι καὶ φύσκαις καὶ ῥαφανίσιν. Haec eſt σκευὴ hominis ruſtici in priſca comoedia. διαμασχαλίσας valet *ſuffarcinatus*. σχελίσι MSS. Vulgo σκελίσι. Quod idem eſſe, auctor Heſychius. Non diſſimilis hominis ruſtici character apud Theophraſtum: καὶ τῆς αὐτῆς ὁδȣ̃ παριὼν κομίσασθαι παρ' Ἀρφίȣ τȣ̀ς ταρίχȣς. Mneſitheus, medicus Athenienſis, ὀστρακίδας appellabat in libris ſuis περὶ ἐδεςῶν (hujus operis idem argumentum fuit, atque librorum Galeni de facultatibus alimentorum, ubi etiam Mneſithei facit mentionem) τῶν κώνων τȣ̀ς πυρῆνας, ἔτι δὲ κώνȣς, id eſt, *ſtrobilorum nucleos, quos etiam vocabat* κώνȣς. Si originem ſpectes, ὀστρακίδας, q. d. *teſtulas*, eleganter appellaverit opercula illa, ſub quibus in ſtrobilo latent ſingulae πιτυΐδες ſive nuclei. At Mneſitheus, ut obſervat auctor, ipſos nucleos ſic vocabat. ἔτι δὲ κώνȣς, hoc eſt, ut nos interpretamur, eosdem nucleos vocabat κώνȣς. Apud Theophraſtum aliosque conus eſt ipſum pomum, intra quod αἱ πιτυΐδες continentur: interdum arboris nomen eſt, ut in l. VII. Pauli Aeginetae. Dalecampii ſententia foret vera, ſi eſſet ſcriptum ἔτι δὲ τȣ̀ς κώνȣς. Porro variis nominibus appellatum fuiſſe antiquis Graeciae ſcriptoribus illud in ſtrobilo, quo veſcuntur, docte nec ſuperflue hic adnotatur ab Athenaeo. Qui Hippocratis, Galeni et aliorum id genus ſcripta amant, habebunt, ſcio, gratiam. Quod ait, οἱ πολλοὶ δὲ πυρῆνας, veriſſimum eſt: nam apud Galenum et caeteros medicos πυρὴν στροβίλȣ eſt illud, quod edimus e ſtrobilo. Hunc uſum vocis πυρὴν probat eſſe antiquum, allato Herodoti loco. Verba illius, quia minus recte leguntur hic, apponam: καρπὸν δὲ φορέει κυάμῳ ἴσον, πυρῆνα δ' ἔχει· τȣ̃το ἐπεὰν γένηται πέπον, σακκέȣσιν ἱματίοισι. ἀποῤῥέει δ' ἀπ' αὐτȣ̃ παχὺ καὶ μέλαν. De nuce avellana loquitur Herodotus, non de ſtrobilo. Ideo

fruſtra allata ejus verba putant docti: qui non animadvertunt, ab hypotheſi ad theſin tranſiiſſe Athenaeum, et
p.117. illud in genere demonſtrare, πυρῆνα Graecis id quoque dici, quod in nuce aut ſtrobilo aut alio quo ſit eſui aptum. Uſitatiore ſignificatione πυρὴν in oliva maloque punico nucleus ligneus dici ſolet, in uva τὸ γίγαρτον. Inde appellantur ἀπύρηνα, quae hujusmodi oſſe carent: et per translationem in his libris anguilla ſive lampetra dicitur ἀπύρηνος ἰχθὺς, vocante auctore πυρῆνα τὴν ὀστώδη ἰχθυηρὰν ἄκανθαν, inquit Euſtathius. Simillimum apud Latinos in voce *nucleus* poteſt obſervari. In Herodoto planiſſima eſſet lectio: τοῦτον, ἐπεὰν γένηται πέπων. Athenaeum puto ita ſcripſiſſe: neque id temere, ὥς γε ἐμαυτὸν πείθω. Ovum Graeci vulgo ὠὸν, Sappho et Iones quidam ὤϊον, Dores nonnulli ὤεον, Argivi ὤβεον, ſi Heſychio credimus. Aeoles more ſuo inter duas vocales digamma illud ſuum inſerebant, ut in ſimilibus omnibus. Imitati ſunt Latini, ut in plerisque aliis, *ovum*, *ovis*, *aevum*, *ſcaevus*. τὰ καλούμενα ὑπερῷα ſuperiores ſunt aedium partes, Latinis *coenacula*, non autem *tabulae* aut *contignationes*. σεληνίτιδες γυναῖκες vaniſſimum commentum illorum ſunt hominum, qui lunam inhabitari a mortalibus putarunt: cujus delirii Plutarchus meminit in comment. de facie, quae apparet in orbe lunae. Ibycus poëta Herculem intellexit, cum caneret: Τούς τε λευκίππους κούρους, τέκνα Μολιόνας, Κτανόντα. Is eſt, qui occidit Alectoridas Molionas ſive Molionae filios. Poteſt ſcribi vel Μολιόνας, *Molionae*, vel Μολίονας, *Moliones*. Nam et Moliona horum mater, et ipſi Moliones poëtis dicti pro Μολιονίδαι. Vide Il. λ. Recte etiam λευκίππους, non λευχίππους. Conſule Euſtathium. Erat ſcriptum: πάντα ταῦτ' ἐχνύνομεν. Fecimus ἐχναύομεν. Euſtathius: ἔστι καὶ ἑτέρα ὁμοία σκευωρία παραγωγῆς ἐν τῷ χναύειν, ὅ ἐστι λίχνως ἐσθίειν· οὗ καὶ ὁ Ἀθήναιος μέμνηται· οἷον, πάντα ταῦτ' ἐχναύομεν. Plura ille de hoc verbo, quae legant tirones, ut de interpretatione Dalecamp. *) ferant judicium. Ovorum ſorbilium ex Nicomacho poëta meminit Athenaeus. Medicinae auctores Graeci, Latini, Arabes cum iſtorum paſſim mentionem faciunt, tum etiam τρομητῶν (*tremula* medicis Latinis), ἑφθῶν, ἐξεφθῶν, τηγανιστῶν et πνικτῶν. Quorum et Theophraſtus in l. de igne meminit. Item ἁπαλῶν, quae Coelius Aurelianus *ova*

*) [Omnia illa hiantes nos voravimus. *Dalech.*]

hapala nominat. Leges etiam *ova aſſata* apud eundem. πηκτὰ legi apud Aëtium: ſed πνικτὰ videtur ſcripſiſſe auctor. Simeo Sethi etiam τῶν κοινῶς λεγομένων αὐγοκελίκων· niſi menda eſt in codice. Eidem ἐξεφετὰ dici invenio, quae in aqua calida coquuntur. ῥυτὰ ova nominat Moſchion περὶ γυναικ. c. 126. Sorbilia paene cruda ſorbebant, et, ut loquitur Dioscorides, ὠμὰ ἀκροχλίαρα. Scripſimus ὠὰ ἡμίτομα paulo ante ex Alexide. Latinis *ſecta ova*. Martialis: *Secta coronabunt rutatos ova lacertos.* Alexidis locum obſcure ibi indicatum reperies p. 60. Leges et ταριχηρὰ ova, *muria condita:* non piſcium, opinor, tantum, ſed etiam avium, teſte Platone in ſympoſio.

Caput Decimum Septimum. p. 118.

Disputatur de vocis πρόπομα ſignificatione, et cibis, qui in guſtatione ſoliti apponi.

Satis compertum eſt, non alium ordinem ſervatum ab Athenaeo in explicandis generibus ciborum, quam quo ſolita ab architriclinis fercula disponi in beatorum coenis. Quod initio epitomes dicebat illius auctor, texturam ſermonum iſtorum eſſe μίμημα τῆς τȣ̃ δείπνȣ πολυτελείας, veriſſimum eſt. Hoc ipſum ſignificare voluit, cum ſcriberet iſto loco: Πρόπομα. τȣ́τȣ φησὶ περιενεχθέντος ὁ τῶν δείπνων ταμίας, Οὐλπιανὸς ἔφη, εἰ κεῖται παρά τινι τὸ πρόπομα ȣ̆τω καλȣ́μενον, ὡς νῦν ἡμεῖς φαμεν. Quorum haec eſt ſententia: *Coenarum iſtarum promus condus,* Athenaeus, *ait, cum circumferretur guſtatio, quaeſiſſe Ulpianum, an legeretur apud ſcriptorem ullum vox πρόπομα ea, quae nobis hodie uſurpatur, notione.* ὁ τῶν δείπνων ταμίας eſt auctor horum convivialium ſermonum: Athenaeus, inquam. Sunt autem verba breviatoris, quae aliter accipiens Dalec. ad Ulpianum retulit, et ſcripſit τιμητής· vertit enim *coenarum cenſor.* Quam multa quam paucis verbis peccat vir optimus? Caeterum ut propoſitae ab Ulpiano quaeſtioni ſatisfaciamus, ita cenſemus reſpondendum. προπόματος nomen bifariam accipi ſolitum pro varietate et temporum et morum. Propria et antiquiore ſignificatione πρόπομα appellatum eſt potio omnium

prima et ante omnem cibum hauſta. Ita fuit aliquando moris. De quo ſcribit Plinius l. XIV. c. 22.: *Tiberio Claudio principe, ante hos annos 40. inſtitutum, ut jejuni biberent, potusque vini antecederet cibos: externis et hoc artibus, ac medicorum placitis, novitate aliqua ſeſe commendantium.* Clarum ex his, ante Tib. Claudium Romanis nondum fuiſſe moris, coenas a potu inchoare: coepiſſe id fieri eodem tempore etiam apud Graecos, cum eſſet prius inuſitata atque inaudita res, ſcimus ex Plutarchi ſymp. l. VIII. c. 9. Quare apud vetuſtiores rerum et morum Graeciae ſcriptores πρόπομα vox legi non poteſt, cum eſſet is mos plane incognitus: rerum enim quam verborum origo anterior. Sed in Plinii verbis iſta nobis ſunt notanda: *externis et hoc artibus.* Nam aliis gentibus inoleviſſe eam conſuetudinem ſignificat. Inter has fuere Bithyni, delicata gens et multiplicis luxus magiſtra, quod ex hiſtoria ſcimus. De his ſcribens Phylarchus, ut refert Athenaeus, et moris iſtius meminit, et vocem πρόπομα vel primus vel inter primos uſurpavit. Macedonibus quoque non incognitum fuiſſe jam olim hunc morem, ex Hippolochi narratione, quam habes l. IV. in., facimus conjecturam. Carani enim lautiſſimas epulas deſcribens omnium primum hoc ait, ſingulis convivis, ſtatim poſtquam accubuerant, phialam eſſe datam, quam illi ſiccaverint. Propterea ſcribitur l. III., ubi multa de guſtatio-
p. 119. nibus, non procul a fine: Μακεδόνες, ὥς φησιν Ἔφιππος ὁ Ὀλύνθιος, ὀυκ ἠπίσταντο πίνειν εὐτάκτως, ἀλλ' εὐθέως ἐχρῶντο μεγάλαις προπόσεσι. Reperio etiam inter Graecos προπομάτων aliquod veſtigium. Nam l. IV. narrat auctor, apud Lacedaemonium Cleomenem hunc fuiſſe convivii ordinem, ut vini cyathus ante coenam cuique porrigeretur. Haec prima et propria notio propoſitae ad explicandum vocis πρόπομα· neque aliter illa medici Graeci unquam utuntur, quam ut certa potionum genera ſignificent, quibus ante legitimas epulas utebantur. Sic et Plutarchus accipit de cauſſ. novor. morb. ita disputans: μέγα δὲ καὶ τὸ τῶν καλουμένων προπομάτων. ὀυδὲ γὰρ ὕδωρ οἱ παλαιοὶ, πρὶν ἐντραγεῖν, ἔπινον· οἱ δὲ νῦν, ἄσιτοι προμεθυσθέντες, ἅπτονται τῆς τροφῆς διαβρόχῳ τῷ σώματι καὶ ζέοντι, λεπτὰ καὶ τομὰ καὶ ὀξέα προσφέροντες, ὑπέκκαυμα τῆς ὀρέξεως, εἶθ' ὄυτως ἐμφορούμενοι τῶν ἄλλων. His verbis Plutarchus in tria diſtinguit ſui temporis coenas: προπόματα praecedunt; ſequuntur τὰ λεπτὰ καὶ τομὰ, *quali lentum pervellunt ſtomachum;* deinde caetera omnia,

Quae ſecundo loco poſuit, ea ſunt, quae ψυχραὶ τράπεζαι teſte eodem vocabantur. Oſtrea erant, echini, cruda olera, aut ex oleo et garo, et his ſimilia, de quibus etiam Galenus l. II. περὶ τροφ. δυν. cap. de ſycaminis et moris. Athenaei ſeculum, quod apparet ex his illius verbis, Ἦν δὲ τῶν ἐν τοῖς προπόμασι παρασκευαζομένων ἄλλα τε καὶ δὴ καὶ ταῦτα, et ſimilibus aliis locis non paucis, προπομάτων appellatione utraque eſt complexum, quae κυρίως προπόματα et quas frigidas menſas prior aetas dicebat. Latini etiam *antecaenii*, *guſtationis* vel *guſtus*, aut *promulſidis* vocibus et propomata et τὰς ψυχρὰς τραπέζας intellexerunt. Quorum ciborum eſſent guſtationes, totis deinceps libris II. et III. exponit Athenaeus, qui libro III. circumlocutione uſus propomata haec vocavit τὰς εἰθισμένας προπαρατίθεσθαι περιφορὰς, ut dicemus l. illius c. 34. Ad enumerationem τῆς ὕλης τῶν προπομάτων accingit ſe, cum ait: Ἦν δὲ τῶν ἐν τοῖς προπόμασι, φησὶ, παρασκευαζομένων ἄλλα τε καὶ δὴ καὶ ταῦτα. Quae ita debebant verti: *Athenaeus ait, inter ea, quae ad guſtationes parabantur, cum alia, tum iſta fuiſſe.* Enumerationem ſuam orditur a malva: cujus etiam Galenus eo, quem diximus, loco mentionem facit. Simile album in deſcriptione coenae Metelli, antiquiſſimi pontificis, apud Macrobium: cujus verba adtexam utiliter, ut cum Athenaei catalogo ſtudioſus lector poſſit componere. Sic igitur ille l. III., *Coena*, inquit, *haec fuit: ante coenam echinos, oſtreas crudas, quantum vellent, peloridas, ſpondylos, turdum, aſparagos, ſubtus gallinam altilem, patinam oſtrearum peloridum, balanos nigros, balanos albos, iterum ſpondylos, glycymeridas* (oſtreorum hoc genus, ut chamae: vide Plin.), *urticam, ficedulas, lumbos aprugnos, altilia ex farina involuta, murices et purpuras.* In Satyrico Petroniano guſtationis laterculum eſt hujusmodi: *olivae, glires melle et papavere ſparſi, tomacula, Syriaca pruna, grana punici mali.* Mar- p.120.
tialis in epigr. ad Iul. Cerealem: *Prima tibi dabitur ventri lactuca movendo Utilis, et porris fila reſecta ſuis. Mox vetus et tenui major cordila lacerto: Sed quam cum rutae frondibus ova tegant. Altera non deerunt tenui verſata favilla, Et Velabrenſi maſſa recocta foco, Et quae Piceni ſenſerunt frigus olivae. Haec ſatis in guſtu.* Iſidorus Orig. l. XVII.: *Contra venena radices, nuces, lupini, citrium, apium proſunt: ſed contra futurum, non contra acceptum venenum. Unde et apud veteres ante alias epulas haec ſolebant menſis apponere.* Sunt autem haec verba non Iſidori, ſed Ser-

vii in II. Georg., ut poſtea obſervavi. Pleraque eorum, quae ſuperioribus laterculis ſunt commemorata, inter bellaria facile inveniant locum: ideo venuſte Plutarchus ſeriem hanc et ἀκολȣθίαν τῶν δείπνων, ut loquitur Athenaeus, μετακόσμησιν appellat et traductionem ἀπ' ȣρᾶς ἐπὶ ςόμα· quod etiam in ſequentibus convivator noſter declarabit.

Caput Decimum Octavum.

Μαλάχη et μολόχη. *Malvae ſemen:* πλακȣ̃ς. κρηπὶς *in operibus piſtorum.* Balteus. Alimus *veterum.* σικυωνία, cucurbita. Indicae *cucurbitae:* ἀρτυταὶ κάτεφθοι. *Philoſophi comicis irriſi.* κνίσσα, *et* τροφὴ ἄκνισσος. *Ciborum apparatus* μετὰ κνίσσης *et* ἄνευ κνίσσης. *Patina* Ὠρῶν ὄζȣσα. πόλος, *caelum.* ὠῶν ἡμίτομα. *Alia quaedam.*

Niſi alienum locum iſta occupant, τȣ̃το Ἀττικῶς, in iis, quae de malva ſcribit Athen., μαλάχη dixerunt Attici, non μολόχη. Ita ſentit et prior interpres: poſterior quam rationem ſuae ſententiae et emendatae ſcripturae habuerit, ſcire non laboro. In Epicharmi acroteleutio Πρότερος legit Euſtathius: ſed illius codices et mutili ſunt hac parte et emendandi. I. in Od. comm. Malvae σπερματικὸν τύπον appellavit Phanias. quod Plinius *ſemen*, Dioscorides τὸν καρπόν. Alii *placentam*, ait Phanias. Heſychius quoque: πλακȣ̃ς ὁ σπερματικὸς τύπος τῆς ἡμέρας μαλάχης. Cauſſam hujus appellationis explicat, quod orbiculus ille pectinatim ſit inciſus, ut ſolent incidi placentarum crepidines: τὸ γὰρ κτενῶδες ἀνὰ λόγον, καθάπερ ἡ τȣ̃ πλακȣ̃ντος κρηπίς. Etiam hodie pleraque eorum operum, quae piſtores et dulciarii faciunt, limbo denticulato inſtar pepli aut cymatii ornari ſolent. κρηπὶς eleganter ea lorica dicitur cum ſuo ornamento. Cato *balteum* nominat ſaepius. Sed videtur haec crepido, ceu emblema, operi jam abſoluto fuiſſe adjecta, aut, ut melius dicam, opus perfectum in ipſam fuiſſe injectum. Scribitur enim l. XIV. in deſcriptione cujusdam placen-

tae: *πύρινος ἄρτος κοῖλος καὶ σύμμετρος, ὅμοιος ταῖς λε-* p.121.
γομέναις κρηπῖσιν, εἰς ἃς ἐντίθενται τὰ διὰ τȣ̃ πυρȣ̃ σκευα-ζόμενα πλακȣ́ντια. Heſychius non ſubſternit, ſed imponit crepidinem placentis. *κρηπὶς*, ait, *λέγεται καὶ τὸ ἐπίθεμα τῶν ἐγχύτων πλακȣ́ντων.* Reperio et apud Suidam crepidinis hujuſce mentionem in voce *διακόνιον.* Polluci *κρηπὶς* proprium placentae genus, deſcriptum ipſi l. VI. c. 11. Malvam ſylveſtrem praefert Diphilus hortenſi: Dioscoridis judicio hortenſis eſt *ἐδωδιμωτέρα μᾶλλον τῆς χερσαίας.* Ex Hermippo refert deipnoſophiſta, vetuſtiſſimos homines, cum celeberrimam illam alimum componerent, indidiſſe etiam malvam. *ἄλιμον*, intellige *σύνθεσιν.* Remedium quoddam id fuit contra famem et ſitim: unde nomen utrumque *ἀλίμȣ* et *ἀδίψȣ.* Sapientes illos priſcos hoc pharmaco uſos legimus pro cibo et potu. De alimo multi: locus autem Hermippi eſt ſumptus ex illius l. de ſeptem ſapientibus. Proclus in Heſiodeum verſum, *Οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειαρ. ἴσως*, inquit, *καὶ ἀφ' ἱςορίας τȣ̃το λέγει. Ἕρμιππος γὰρ ἐν τῷ περὶ τῶν ἑπτὰ σοφῶν περὶ τῆς ἀλίμȣ λέγει. μέμνηται δὲ τῆς ἀλίμȣ καὶ Ἡρόδοτος* (malim *Ἡρόδωρος*) *ἐν τῷ πέμπτῳ τȣ̃ καθ' Ἡρακλέα λόγȣ. καὶ Πλάτων ἐν γ. τῶν Νόμων Ἐπιμενίδην φησὶ μικρόν τι ἐδεσμάτιον προσφερόμενον, ὧδε διατελεῖν τὴν ἡμέραν· ἦν δ' ἐξ ἀσφοδέλȣ καὶ μαλάχης· ὅπερ αὐτὸν ἄλιμον καὶ ἄδιψον ἐποίει.* Aliam compoſitionem alimi refert Tzetzes: cujus loco petulantiam in Proclum nemo mentis compos aequo ferat animo. Mirum vero, quare dicatur mox, Megalopolitas appellaſſe cucurbitam *σικυωνίαν.* Nam ea vox non Megalopolitarum Arcadum propria, ſed multorum Graeciae populorum communis fuit. Heſychius: *σικυωνία. κολοκύντη.* Hippocrates quoque non ſemel *σικυώνην* appellat *τὴν κολοκυνθίδα*, interpretibus Galeno et Erotiano. Proxima verba faciunt mihi negotium: *Θεόφραςος δὲ τῶν κολοκυντῶν ȣ̓κ εἶναί φησιν ἓν μέρος ἰδέας.* Ipſum primo loquendi genus ſuſpicionem movet: *ȣ̓κ εἶναι ἓν μέρος ἰδέας·* quomodo putem vix locutum Theophraſtum. Sententia deinde manifeſto falſa: nam plures eſſe cucurbitae ſpecies diſerte negat philoſophus. *σικύȣ*, ait, *καὶ κολοκύντης, τȣ̃ μὲν εἶναί φασι γένη, τῆς δὲ ȣ̓κ εἶναι, καθάπερ τῆς ῥαφανίδος καὶ τῆς γογγυλίδος, ἀλλ' ἐν τῷ αὐτῷ γένει τὰς μὲν βελτίȣς, τὰς δὲ χείρȣς.* Athenaei fortaſſis etiam hic memoriam licet accuſare, aut librariorum perfidiam: niſi credere malumus, attentionem

illi defuiſſe, qui haec excerpebat. Legi malim: ἄχρι δὲ τȣ͂ νῦν λέγεσθαι παρὰ Κνιδίοις τὰς κολοκύντας σικύας Ἰνδικάς. Vel ſic potius: τινὰς κολοκύντας Ἰνδικάς. Nam ſine diſtinctione omnes cucurbitas fuiſſe dictas Cnidiis Indicas, falſum cenſeo. Tamen ut iſta lectio ſonat, Cnidiis Ἰνδικὴ tantundem valuit, atque κολοκύντη. Cucurbita ἀρτυτὴ condiebatur hyſſopo, origano aliisque herbis condimentariis. Aëtius l. I.: χαίρει δ' εἰκότως ὀριγάνῳ ἀρτυμένη διὰ τὴν ἐν αὐτῇ ὑδατώδη ποιότητα. *Seſſilem* cucurbitam Dalecamp. vocavit, quae in prioribus editionibus κάθευδος.
p.122. Nos fecimus ex ſcriptis manu εὐεκκριτωτέρα ἡ κάτεφθος, vel, ut eſt in aliis, κάθεφθος, ſubſcribente etiam Natalis codice. κάτεφθος, ut ἄπεφθος, *valde cocta* vel *elixa*. Paulo poſt: δεῖ δὲ αὐτὰ λαμβάνειν ἑφθὰ μᾶλλον. Hermippi verſum ita potius ſcribam: Τὴν κεφαλὴν ὅσην ἔχει; ὅση κολοκύντη. *Quam magnum caput habet? quanta eſt cucurbita.* Non ὅσην κολ., *quantum habet cucurbita caput.* Comicos Atticos nihil feciſſe libentius, quam ut philoſophorum diſciplinas et inſtitutionem in ſcena traducerent, et populo ridendam propinarent, ex Ariſtophanis dramatibus, Diogenis Laërtii hiſtoria et hisce commentariis nemo ignorat. Athenaeus hoc loco Epicratis pluſculos verſus deſcripſit, quibus Platonis ſchola ridetur ſalſiſſime. Inducebatur medicus quidam Siculus diſcipulis Platonis oppedens, ſubtilibus atque, ut exiſtimabat, inanibus illorum disputationibus et diviſionibus offenſus: frendunt juvenes dentibus, et tantam contumeliam parant ulciſci, feciſſentque adeo, niſi eorum motus auctoritas praeſentis magiſtri compeſcuiſſet. Ait poëta: Τὸ γὰρ ἐν λέσχαις τοιαῖσδε ταῦτα ποιεῖν Εὐπρεπὲς, ȣ̓δ' ἐμέλησε τοῖς μειρακίοις. Poſterior verſus corrigendus omnino eſt. Scribe: Ἀπρεπὲς, ȣ̓δ' ἠμέλησε τ. μ. Ingentem iram concepiſſe adoleſcentes, indicat illo verſu: δεινῶς ὠργίσθησαν, χλευάζεσθαί τ' ἐβόησαν. Ergo illi factum medici judicarunt, ſicut erat, ἀπρεπές· et ȣ̓κ ἠμέλησεν αὐτοῖς, non neglexerunt factam ſibi injuriam. Locum integrum ita concipiebat ὁ μακαρίτης Scaliger: Τὸ γὰρ ἐν λέσχαις τοιαῖσδε ταῦτα (vel τοιάδε) ποιεῖν ἀπρεπὲς, ȣ̓δ' ἠμέλησε τοῖς μειρακίοις. οἱ δ' αὖ δεινῶς ὠργίσθησαν Χλευάζεσθαί τ' ἐβόησαν. Sequitur: Ἄλεξις ὁ χαρίεις πρόπομα ὅλον παρατίθεται τοῖς διακρίνειν δυναμένοις. Hoc eſt: *Alexis integram guſtationem lectoribus apponit, ſi quis cum judicio ſequentes illius verſus legat.* πρόπομα ὅλον, *genera omnia ciborum, qui in guſtu ſoliti apponi.* De hoc ſatis capite ſuperiore. In

verſu primo Alexidis: οὗ τὸ πρᾶγμ' ἐβούλετο, *quo res poſtulabat, quo me accedere mea intererat.* In ſecundo: τὴν τράπεζαν ἦκ' ἔχων. Scribe τὶς τρ. Verſu quarto appoſitum ſibi negat quicquam eorum, quae nidoris plus exhalent, quam habeant ſuavitatis: Οὐδὲ παρέχουσαι κνίσσαν ἡμῖν πλείονα Παροψίδες καὶ λῆρος, videlicet παρετέθη. Videtur pro parum lautis epulis habere illas, quae conſtent cibis, unde multus erumpat nidor. Contra apud Plut. in ſymp. et l. ὑγιειν. παραγγ. τροφὴ ἄκνισσος eſt victus ſimplex ac tenuis, ac frugi hominum. Quis neſcit, κνίσσαν et nidorem coenam opiparam ſemper indicare? Hoc quidem veriſſimum eſt: ſed de guſtationis cibis poëta loquitur, cui non pinguia adeo et nidoroſa conveniunt, verum tenues cibi et non tam alere apti, quam famem irritare. Plut. vocabat τὰ λεπτὰ καὶ τομά. Duplex fuit apud veteres parandi cibos modus: alterum ſimplicem vocabant et ἄνευ κνίσσης, alterum μετὰ κνίσσης. Simplicem modum coquendi atque etiam aſſandi carnes deſcribit Galen. his verbis eo commentariolo, quem ſcripſit in gratiam ἐπιλήπτου p.125. pueri: ἔςι δ' ὅτε καὶ τῶν λαγωῶν ἁπάντων ἡρτυμένων ἁπλῶς, ἢ ὀπτημένων ἄνευ κνίσσης. τὸ δ' ἁπλῶς ἐςὶ δι' ὕδατος ἄνηθον ἔχοντος ἥδυσμα καὶ πράσον, ἔλαιόν τε καὶ ἅλας. ὡς δ' ἄνευ κνίσσης ὀπτηθείη κρέας καλῶς, τὸν παρ' ἡμῖν ἐθεάσω κλίβανον. In ſexto ſcribe Ὑπερηφάνως ὄζουσα τῶν Ὡρῶν λοπὰς, non ὑπερήφανος. Euſtathius: τὸ δὲ ὄζουσα Ὡρῶν παραπεποιῆσθαι δοκεῖ ἐκ τοῦ Θεοκρίτου· ὃς πλυθῆναί τι ἔφη πρὸς κράναις Ὡρᾶν, ἤγουν πρὸς ταῖς κρήναις αὐτῶν τῶν Ὡρῶν, ἃς κάλλος ἐςὶ νοεῖν· σεμνύνων ἐκεῖνος οὕτως τὸ καλῶς πλυθέν. Horae pulchritudinis deae praeſides habebantur. Illis tribuebant, quicquid in ſuo genere pulcherrimum eſſe volebant intelligi. Cum ait in ſeptimo Τὸ τοῦ πόλου τοῦ παντὸς ἡμισφαίριον, polum appellat, non quod aſtrologi, ſed ipſum coelum. Plato in Epinomide pro orbe accepit: ἐν ᾧ χρόνῳ διεξέρχεται τὸν αὑτοῦ πόλον, *ſuum percurrat polum.* In decimo ait: Ὑπέφαινεν ᾠὸν ἡμίτομον τοὺς ἀςέρας, *dimidiata ova ſpeciem ſtellatam praeferebant.* Editum erat: Ὑπ. ᾠὸν, ἡμίσομον. Fecimus ᾠὸν ἡμίτομον ex MSS., quanquam alii codd. melius, ſervata eadem ſententia, ᾠῶν ἡμίτομα. Athenaeus paulo ante: Ἄλεξις ἡμίτομά που ᾠῶν λέγει. Eleganter illud in ultimo verſu: ὀρύττων ἀποδέδειχα κόσκινον. Sic apud Lucianum: ἐσθὴς κοσκινηδὸν τετρυπημένη. Aeſchylus paulo aliter: τέτρωται δικτύου πλέω λέγειν.

Caput Undevicesimum.

Ariſtias comicus. ὀρεχθεῖν. Ariſtotelis liber de proverbiis. Cephiſodotus Iſocrateus obtrectator Ariſtotelis. Antiphanis fabula Παροιμίαι. *Fungi* γηγενεῖς· *item artificio producti. Fungi ad fici radices. Eclogarii quaerela de corruptis Athenaei codicibus. Amanitae fungi.* ἐφεύειν *vel* ἀφεύειν. *Mortui ex fungorum eſu. Nota venenatorum fungorum.* πέζις. *Diſcrimen pezitarum et fungorum. Theophraſtus illuſtratur.*

Deipnoſophiſtae verba: ΜΥ'ΚΑΙ. Ἀριςίας· Μύκαισι δ' ὀρέχθει τὸ λάϊνον πέδον. FUNGI. *Ariſtias: Fungis* illiſis, *reſonabat lapideum ſolum.* Ariſtias ille dramatum poëta parum mihi cognitus. L. XI. Areſias quidam nominatur, qui non eſt, opinor, alius: ſed de illo loco ibi viderimus. Ἀριςίας hic etiam Euſtathius agnoſcit. Non placet illorum conjectura, qui emendant hic ὀρέγει et τὸ λαιμαργὸν παιδίον. Verum eſt ὀρεχθεῖ et λάϊνον πέδον, ut in omnibus libris, vel δάπεδον, ut apud Euſtathium Ἰλ. ῥαψ. ο. Conſtabit ſenarius, ſi ſcribas ὠρέχθει. Id verbum de ſono rei in ſolum projectae dici, norunt eruditi. Cephiſodotus, Iſocratis diſcipulus, in iis libris, quos contra Ariſtotelem ſcripſerat, ἐπιτιμᾷ τῷ φιλοσόφῳ, ὡς ȣ̓ ποιήσαντι λόγȣ ἄξιον τὸ παροιμίας ἀθροῖσαι, *obtrectat philoſopho, quaſi operae pretium non fecerit, cum proverbia collegit.* In Ariſtoteleorum librorum indice reperies apud Diogenem Παροιμίαι α. Praeterea ex Graecorum paroe-
p.124. miographorum et ſcholiaſtarum ſcriptis conſtat liquido, ejus argumenti librum ſub Ariſtotelis nomine in ſtudioſorum manibus olim eſſe verſatum. Ea opera ſummum virum bene eſſe meritum de ſtudiis literarum, quis tam impudens, qui neget? Tamen reperti ſunt, ut hinc diſcimus, vitiligatores, homines non nauci, qui eum philoſophi laborem ſecius interpretarentur. Tantum potuit in horum animis aemulatio et ἔρις ȣ̓κ ἀγαθή. Notum Ariſtotelis dictum: Αἰσχρὸν σιωπᾶν, Ἰσοκράτη δ' ἐᾷν λέγειν. Hinc illae Cephiſodoti, Iſocratis diſcipuli, lacrymae. Antiphanis verſus ſcribendi ſic: Ἐγὼ γὰρ ἂν τῶν ὑμετέρων φάγοιμί τι, Μύκητας ὠμȣ̀ς ἂν φαγεῖν ἐμοὶ δοκῶ, Καὶ ϛρυφνὰ μῆλα, κ' εἰ ἀποπνίγοι βρῶμά τι. Eam fabulam Antiphanis noſtri codd. Παροιμίαν inſcribunt. In MSS. me-

lius Παροιμίαι. Quod ait, naſci fungos γηγενεῖς, intellige, ſponte et nulla cultura, ſed αὐτομάτως, ſicut loquitur Florentinus. Et Athenaeus quoque mox, τὰ ὕδνα γίνεσθαι αὐτόματα ἀπὸ γῆς. Ridicula alioquin videatur obſervatio, cum omnia, quae terra naſcuntur, γηγενῆ poſſint dici. Sed et artificio provenire fungos nemo neſcit: ut ex decocto fungorum in terram projecto, aut ſi, reſecta populo juxta truncum, aquam ſparſeris, in qua fermentum diſſolveris. Populeos iſtos vocant, de quibus in Geopon. l. XII. c. ult. Mitto alia ſimilia inventa. In verſu Nicandri de noxa fungorum σύγκολλα ſcribunt docti pro σύκολλα, quod nihil ſignificat. Etiam Galenus fungis naturam tribuit παχυτέραν καὶ γλισχροτέραν. Quae fuerit doctiſſimi illius poëtae ſententia de fungis ad fici radices natis, declarant, qui ſequuntur, verſus. Plinius videtur illos optimos pronunciare. *Fungis*, inquit, *aberit veneni argumentum*, *quo ſimilior fuerit arborum fici*. Nicander ſaltem innoxios: — συκέης ὁπότε σέλεχος βαθὺ κόπρῳ Κακκρύψαις, ὑδάτεσσί τ' ἀεινάεσσι ποτίζοις, Φύονται πυθμέσσιν ἀκήριοι, *ſi arboris fici truncum obruas laetamine*, *et aqua riges*; *fungi ad radices naſcentur innoxii*. Sequentia verba contrarium dicere videntur: ὧν σὺ μύκητα Θρεπτικὰ μήτι χαμαιζήλης ἀπὸ ῥίζης προτάμοιο. Videntur, inquam: nam iis mendis haec ſunt obſita, ut de ſententia parum liqueat nobis. Quid mirum? Ipſe horum excerptorum deſcriptor vitium ſuorum codicum non diſſimulat, caeteros verſus ideo ſibi omiſſos ſatens, quod legere non potuerit. τὰ ἄλλα, inquit, οὐκ ἦν ἀναγνῶναι. Similes querelas de corruptis jam tum Athenaei codicibus in integra, quam habemus, epitoma multas invenimus. Caeterum aliud ſenſiſſe Nicandrum, docent nos codices meliores, ex quorum fide ſcribimus: — ὧν σὺ μύκητα Θρεπτὸν μήτι χαμηλὸν ἀπαὶ ῥίζης προτάμοιο. Eos ſolos fungos pronunciat innoxios, qui in aggeſto fimo propius truncum nati ſint, non illos, qui in extremis imisque radicibus. Amanitas quoque probat Nicander, ut iſta declarant: καί τε μύκητας Ἀμανίτας τότ' ἐφεύσαις. Galeno auctore omnium ἀβλαβέστατοι ſunt βολῖται, deinde Amanitae. Perperam Natalis libri οὐκ ἐφεύσαις. Da- p.125. lec. quid legerit, non ſcio. ἐφεύειν eſt *igne parare, torrere*, vel *coquere*. Euſtathius legi obſervat etiam ἀφεύσαις, hoc eſt, inquit, φώξαις, φλογίσαις, ὀπτήσαις. Sequitur triſtis hiſtoria de exſtincta matre cum tribus liberis eſu

fungorum. Ego memini audire puer ab optimo parente, cum referret caſum non minus triſtem amici cujusdam et, ſi bene recordor, hoſpitis tum ſui apud Santones, qui uno die ſeptem, quas ſolas habebat, filias extulit, cum mane in villa pernitialeis fungos avidius comediſſent. Homeri locus a Ptolemaeo rege emendatus exſtat Ὀδ. ε., ubi multa in Ptolemaei ſententiam Euſtathius. Sed alienum occupavit locum hiſtoria ſii, herbae paluſtris, nam ad inſtitutum de fungis ſermonem ſtatim reditur. E notis venenatorum fungorum una eſt haec: οἱ μετὰ τὸ ἑψηθῆναι καὶ τεθῆναι πησσόμενοι, *qui cocti et appoſiti duriores fiunt.* Plinius: *Noxii erunt fungi, qui in coquendo duriores erunt.* Dalecamp.: *qui picis colore nigreſcunt.* Putavit, legendum πισσέμενοι. Quid, obſecro, virum doctum impulit ad infelicem adeo conjecturam? Pezicas fungorum genere contineri, ſcribit Plinius. Ex Theophraſto ſeparat noſter: καθάπερ ἃς καλᾶσί τινες πέζιας ἅμα τοῖς μύκησι γινομένας. Ita ſcripti, non πέζικας· etſi *pezicas* aut *pezitas* Plinii codices, ſed Athenaeo mox rectum eſt πέζις. Pezias et fungi hoc differunt, auctore Theophraſto, quod, cum ſint ambo nullis radicibus, fungi tamen tenue quoddam radicum habent rudimentum: caule enim ſunt prominulo, unde fibrillae et capillamenta pendent, quibus terrae cohaerent, et alimentum capiunt. Verba Theophraſti ita deſcripta ſunt hodie in noſtris codicibus: ἄρριζοι γὰρ καὶ αὐτοὶ τυγχάνασιν. ὁ δὲ μύκης ἔχει προσφύσεως ἀρχὴν, τὸν καυλὸν εἰς μῆκος, καὶ ἀποτείνασιν ἀπ' αὐτᾶ ῥιψί. Deeſt aliquid omnino. Lego et ſuppleo: τὸν καυλὸν εὐμήκη, καὶ ἔχεται τοῖς ἀποτείνασιν ἀπ' αὐτᾶ ῥιψί. Vel: τὸν καυλὸν ἐς μῆκος ἀποτείνοντα, καὶ τρέφεται τοῖς ἀπ' αὐτᾶ ῥ. Proprie ῥῖπες ſunt vimina et οἱ τῆς οἰσύας λύγοι. Duriuscule hic, ſi modo ita ſcripſit Theophr., pro fibris radicalibus: quas etiam λεπτὰς καὶ μικρὰς ῥίζας idem alibi appellat. Harum congerie fiunt radices θυσανοειδεῖς et fimbriatae. προσφύσεως ἀρχὴν vocat inchoata et imperfecta adhaeſionis organa: quia caulis fungi radicem non habet, quae eſſet vera πρόσφυσις· at qui vocatur caulis in fungo, pediculus potius videtur ac μίσχος. Propterea Theophraſtus caulem fungos habere modo negat: ut in I. hiſtor.: ὅτε γὰρ ῥίζαν πάντ' ἔχει, ὅτε καυλὸν, ὅτε ἀκρέμονα, ὅτε κλάδον, ὅτε φύλλον, ὅτε ἄνθος, ὅτε καρπὸν, ὅτ' αὖ φλοιὸν, ἢ μήτραν, ἢ ἶνας, ἢ φλέβας· modo ait: ut l. eod. c. 8.: ὁ δὲ τᾶ καυ-

πείρου καὶ βουτόμου καυλὸς ὁμαλότητά τινα ἔχει παρὰ τού-τοις· ἔτι δὲ μᾶλλον ἴσως ὁ τοῦ μύκητος.

Caput Vicesimum.

Athenaei lapſus in laudandis Ariſtotele et Theophraſto. Loci aliquot Theophraſti expenduntur et emendantur.

Qui factum ſit, neſcio, quod factum tamen ſcio, ut locis prope infinitis verba Ariſtotelis et Theophraſti deſcribens Athenaeus erraverit. Equidem verum cenſeo, quod alibi dicebamus, hominem eruditiſſimum non ex ipſis auctoribus, ſed ex ſuis adverſariis et eclogis pleroſque auctorum, quos laudat, locos deſcripſiſſe. Sane quae de fungis marinis hic narrat, absque dubio habet ex octava Theophraſti hiſtoria. Errat igitur, ut eſt a Dalecampio animadverſum, et mare ad Herculis columnas perperam poſuit maris Erythraei loco. Phaniae verba, ut fere ſemper, crucem figunt mihi, quemadmodum jam ante 12. c. teſtati ſumus. Etenim quid appellat φύσιν τὴν ἀνθίνην; ἀνθήλην quid appellent in plantarum hiſtoria, ſcimus: ἀνθίνη nusquam nobis reperta in philoſophorum aut medicorum libris, ne apud Euſtath. quidem Il. ο. Phaniae verba deſcribentem. An legi debet τὴν ἀνθήλην, *paniculam?* An ita potius: τὰ μὲν φύειν, τὰ δὲ οὐδὲ φύειν τὴν ἀρχὴν, οὐδὲ τῆς σπερματικῆς ἴχνος κορυνήσεως, (ita Euſtathius: alii κορυνώσεως) οὐδὲ σπερματώσεως. *Plantarum aliae ſemen producunt, aliae penitus non producunt, ac ne veſtigium quidem ullius protuberantiae ſeminalis, aut ullius omnino ſeminis.* Sequitur: ὁ αὐτός φησι· Πτέρις, ἣν ἔνιοι βλάχνον καλοῦσι. *Ait idem:* Πτέρις, *filix, quam nonnulli blachnum vocant.* Cedo, quis ille ὁ αὐτός; Phaniam ex ſuperioribus neceſſe intelligi. Ego aliter accipiebam. Nam ὁ αὐτὸς eſt Athenaeus: voce ἔνιοι Arrianum intelligo in Bithyniacis. Euſtathius: πτέρις, ἣν ἔνιοι βλάχνον καλοῦσιν, ὡς καὶ Ἀῤῥιανὸς δηλοῖ ἐν Βιθυνιακοῖς. Quia tamen Arrianum hunc nunquam laudat hic ſcriptor, praeſtat aliter accipere. Ait: Θεόφραστος ἐν Φυτικοῖς· Λειόφλοια, καθάπερ ὕδνον, μύκης, πέζις, γεράνειον. *Theophraſtus ſcribit in libris de plantis: Laevem habent corticem*

p.126.

quaedam illarum, *ut tuber, fungus, pezis, geranium.* In noſtris libris hodie iſta apud Theophraſtum non leges. Ille quidem λειοφλοίων etiam in codicibus, qui hodie exſtant, meminit: ſed longe alia ibi exempla. Hiſtor. l. I. c. 8. differentias plantarum ratione corticis explicat philoſophus, ubi λειοφλοίων exempla ponuntur μηλέα καὶ συκῆ. Plinius vertit: *cortex aliis laevis, ut fico et malo.* His opponit Theophraſtus τραχύφλοια et ῥηξόφλοια. Ita legendum monemus illo loco: non ῥιζόφλοια, ut vulgo editum, et probavit Gaza: neque ῥηγόφλοια, ut inepte emendant. Baſilius hom. V. εἰς τὴν ἑξαήμερον· Πόσαι τῶν φλοιῶν αἱ διαφοραί; τὰ μὲν γὰρ λειόφλοια τῶν φυτῶν, τὰ δὲ ῥηξίφλοια. Transtulit Plinius: *quibusdam rumpitur ſponte cortex.* Sed quid dicemus de Theophraſto, qui laevem corticem tuberibus attribuit? Quid autem? niſi quod flagitii magni compertum habemus iſto loco auctorem epitomae: in illum enim, quam in Athenaeum, culpam conjicere malo, quanquam fieri poteſt, ut aliud agentem Athenaeum ſua excerpta fefellerint etiam hic. Utut ſit, liquet, negligenter deſcripta haec eſſe ex c. IX.
p.127. primi hiſtoriarum, ubi iſta exempla invenias, non quidem τῶν λειοφλοίων, *laevicorticum*, ſed τῶν ὅλως ῥίζαν μὴ ἐχόντων, *nullam penitus radicem habentium.* Quod ante nos viri doctiſſimi hoc non obſervarint, in cauſſa eſt depravatio codicum Theophraſti, in quibus ſic ſcriptum: ὅλως ἔνια ῥίζαν μὴ ἔχει, καθάπερ ὕδνον, μύκης, πύξος, κράνιον. *Quaedam omnino radices non habent, ut tuber, fungus, buxus, cornus.* Qui prodigia ſpectare volunt, alio oculos transferre non debent. Quid? buxus et cornus radicibus non nituntur? Sanusne erit, qui poſtremas duas voces putabit ſanas? Prior illarum ex Athenaei iſto loco debet emendari et πέζις ſcribi. Fungum pezicam Plinio dictum intelligit, qui ſine radice aut pediculo naſcitur. Poſterioris quoque non difficilis emendatio: nam γεράνειον ſcribendum, quod eſſe genus tuberum, et dicitur mox diſerte, et aſſerit Euſtathius ex hoc loco. Quis dubitat, tubera eſſe plane ἄῤῥιζα, et nullis radicibus, nullis fibris nixa, ac ne capillamentis quidem? etſi non neſcimus, Dioscoridem tuber ipſum appellare ῥίζαν περιφερῆ, ſed παχυμερῶς et parum accurate locutum eſſe optimum ſcriptorem, cum ibi, tum aliis in locis, neque medici negaverint, et fatebuntur ultro omnes philoſophi.

Caput Vicesimum Primum.

Theophraſti locus. Vingus Aegypti. οἶτος, αἶτος, ἶτος. *Tonitrua facere ad tuberum generationem. Tuberum* σπερματικὴ ἀρχή. Tiara *collis. Oſtrea tubera maris dicta. Proverb.* Ναυσικλείδου ἐρημία.

Superiore capite et retinendam apud Athenaeum, et reſtituendam apud Theophraſtum vocem γεράνειον diximus. Praeter auctoritatem Euſtathii, quam proferebamus, ſcribit Athenaeus ipſe: λέγει δὲ περὶ αὐτῶν Θεόφραστος· Τὸ ὕδνον, ὃ καλοῦσί τινες γεράνειον, καὶ εἴ τι ἄλλο ὑπόγειον. Theophraſti locum aliter ſcriptum exhibent nobis hodie publica exemplaria. Hiſtor. l. I. c. 10.: καὶ τὸ ὕδνον δὲ, ὃ καλοῦσί τινες ἄσχιον, καὶ τὸ κίγγον, καὶ εἴ τι ἄλλο ὑπόγειόν ἐστιν· ὧν οὐδέν ἐστι ῥίζα. Disputat eo loci philoſophus de radicis natura, aitque, ſi pro radice haberi debeat, quicquid ſub terra conditum latet, cum alia inter radices fore numeranda contra ipſorum naturam et radicis τὸ τί ἦν εἶναι, tum in his etiam tuber, quod ἄσχιον vocant, et vingum, et ſi quid aliud ſimile his ſub terra gignitur: quorum omnium nihil eſt radix. Vingum Aegypti non ſemel alibi commemorat Theophraſtus: aſchium invenies nusquam; et ſimul mirum eſt, veſtigium nullum in hac periodo apparere vocis γεράνειον, quam reperiſſe conſtat deipnoſophiſtam in ſuo codice Theophraſti. Scripſimus ὃ καλοῦσι μίσυ pro μίσον ex Plinio et ſcripta lectione: quae habet ſtatim καὶ τὸ ἐν τῇ Θρᾴκῃ δὲ γενόμενον ἶτον, non ἶσον. Docti jubent ſcribere οἶτον, ex fideliore, inquiunt, codice Theophraſti. Scire velim, quis iſte codex fidelior: nam apud philoſophum, quod ſciam, ea vox nusquam legitur inter genera tuberum. Plinio tuber, quod in Thracia, *ceraunium*, non *aetus* aut *aetum* nominatur l. XIX. c. 3. *Aetum*, de quo ille c. 15. l. XXI. Aegypti, non Thraciae, herba eſt, ſponte naſcentium una. Hanc cum vingo Aegyptiaca videntur quidam confudiſſe. Heſychius: οὔιγγον, τὸ ὑπ' ἐνίων οἶτον. Ita ſcribimus cum magno Turnebo: nam editum eſt οὔιτον et αἶτον. Vides inconſtantiam aut potius οὐ συμφώνησιν auctorum, vel certe librorum. Tonitrua facere ad generationem tuberum, et placet philoſophis, et vulgo ſolim creditum. Juvenalis: — *poſt hunc tradentur tubera, ſi ver Tunc erit,* p.128.

et facient optata tonitrua coenas Majores. Obſerva numer
enallagen: καὶ μᾶλλον ὅταν οἱ βρονταὶ, ὡς ταύτης αἰτιω-
τέρας ἔσης. Niſi malis ſcribere: ὡς ταύτης τῆς αἰτίας
αἰτιωτέρας ἔσης. Provenire tubera nullo ſatu, nullum eſ
dubium; ſeminale tamen aliquod principium eſſe illorum
ex quorundam ſententia ſic probat: ἐν γἒν τῷ αἰγιαλῷ
τῶν Μιτυληναίων ἒ φασι πρότερον εἶναι, πρὶν ἢ γενομέ-
νης ἐπομβρίας τὸ σπέρμα κατενεχθῇ ἀπὸ Τιαρῶν. Pli-
nius: *Quibusdam locis accepta tubera riguis feruntur: ſicu*
Mitylenis negant naſci, niſi exundatione fluminum invect
ſemine ab Tiaris. Tiarae collis nomen imminentis littor
Mitylenaeorum. Eum collem aſſiduis imbribus auct
fluvii lavabant, indeque praecipitantes in plana campo-
rum terream ſuperficiem ſecum rapiebant, et ſimul tube-
rum τὴν σπερματικὴν ἀρχὴν, id eſt, vim illi terrae a na-
tura ingenitam gignendi tubera. Cum generationis di-
ſtinctae ſpecies ſint τῶν φυομένων αὐτομάτως et τῶν δι
σπέρματος· videtur hiſtoriae hujus auctor probare voluiſſ
hoc argumento, eſſe aliquam et ex ſemine tuberum ge-
nerationem. Non negamus, eorum, quae terra oriun-
tur, eam eſſe naturam, ut et ſemine proveniant et ſin
ſemine: ſed de tuberibus hoc non probat ſuperior narra-
tio. Verum haec alibi diſcutiuntur a nobis accuratius
Hodie tuberum genus quoddam in hortis coli, non neſc
mus: ſed non illa vera et γνήσια tubera. Lyncei Sam
verba metri nihil habent. Scitum eſt, quod oſtrea voca
vit Matro parodus *tubera maris* iſto verſu: Ὄστρεά τ' ἤνεγ-
κεν Θέτιδος Νηρηΐδος ὕδνα. Hegeſander Delphus quid in
telligebat, cum ſcriberet, ἐν Ἑλλησπόντῳ ἔτε ὕδνον γ
νεσθαι, ἔτε γλαυκίσκον, ἔτε θύμον, *in Helleſponto nequ*
tuber naſci, neque glauciſcum, nec thymum? Glauciſcun
ego nullum novi niſi piſcem. Miror tamen, interjectun
eſſe piſcis nomen duobus φυτῶν nominibus. Glaux apu
rhizotomos herbae nomen eſt. An inde ſit γλαυκίσκο
hoc loco, non abſurde quaeri poteſt. Prior interpre
ſcribit ἔτε θύννον, nova prorſus ſententia, ſed oppido in
certa: nam licet concederemus, quod ex Ariſtotele ma
gni auctores affirmant, thynnum in ponto ſolum foetiſ
p.129. care, toto tamen mari noſtro thynnos reperiri certun
eſt, etſi majore alibi, alibi minore copia. Porro ex ha
re natum proverbium, indicant ſequentia verba:Ναυ-
σικλείδης ἐρημίαν, μήτε ἔαρ, μήτε φίλης. *Ideo dicun*
Nauſiclidis deſertum, neque ver, neque amici. Alibi, quo
ſciam, paroemiam iſtam non leges: hic quoque parun

conſtat de vera ejus lectione. Nam optimi chirographi codices legunt: διὸ Ναυσικλείδη εἰρηκέναι. *Propterea dixiſſe Nauſiclidem: Neque ver, neque amici.* Sed hic quoque variant libri: nam interpres Natalis legit μήτε ἔαρ, μήτε φύλλα. *Neque ver, neque folia.* Quae etſi mihi perplacet lectio, alteram tamen in omnibus noſtris libris inventam non damno. Herbam tuberibus ſolitam ſupernaſci etiam Heſychius vocat ὑδνόφυλλον.

Caput Vicesimum Secundum.

Urticae inter edulia. ἀσπάραγοι. ἐξανθεῖν. ὄρμενος *et* ἐξορμενίζειν. *Germinantium impetus. Locus Plinii illuſtratus. Item alius Juvenalis.* ἐπιμήνια, epimenia. *Aſparagi facultates. Cochlea* ὑλογενὴς *vel* ὑδογενής. σέσηλος *et* σέμελος. *Cochleae* κωλυσίδειπνοι. κοχλίας *vocis etymum.*

In apparatu guſtationis recenſentur convivatori noſtro et urticae. Negabat tamen Galenus in II. de facult. alim., reperiri aliquem poſſe, qui urticas velit eſſe non cogente fame, et quidem maxima. Sed ingenioſa nimirum gula eſt et artifex parare ſibi etiam ex aculeatis mollem voluptatem. In ſuperius allato coenae Metelli albo urticae non ſunt neglectae. Vulgo pauperes et frugi homines urticis, ut caeteris herbis et oleribus, vitam tolerabant. De Ariſtophanis loco vide libro ſequente. De voce ἀσπάραγος ſive ἀσφάραγος nemo melius neque uberius Galeno in II. περὶ τροφ. δυν. et l. VI. de ſimpl. medic. Ex plerisque herbis cauliculi, quos aſparagos vocarunt, ſolent vere pleno ἐξανθεῖν, ut loquitur Athenaeus, id eſt, erumpere et foras prodire impellente germinandi vi. Hoc Graecis eſt ἐξανθεῖν. Nam *deflorescere* interpretari, et accipere pro ἀπανθεῖν, inſcitia mera eſt. An etiam, cum legimus in medicorum libris exanthemata ἐξανθῆσαι, *defloruiſſe* vertendum cenſuiſſet eruditus adeo medicus? Braſſicae aſparagum proprie κῦμα, quaſi κύημα, ait Galenus, nominabant: Attici, ut Athenaeus obſervat, ὄρμενον· διὰ τὸ ἐξορμεῖν καὶ βλαστάνειν, *quod erumpat et germinet*, inquiunt literarum filii. Inde ἐξορμενίζειν pro ἐξορμᾶν εἰς αὔξην. Pulchrum verbum et naturae rei conve-

nientiſſimum. Nam germinatio plantarum ſine impetu non peragitur: qui quidem tantus eſt in moris, ut etiam ſtrepitus erumpentis una nocte germinationis ſit auditus. Hoc docuit nos Plinius, contentus pro inſtituto ſuo expoſuiſſe τὸ ὅτι. Addamus nos οὐδὲ πάρεργον τὸ διότι. Cauſſa enim illius ſtrepitus effectrix eſt ſpiritus, comes
p.130. perpetuus omnis partus: germinatio autem partus inſtar habet. Vere Artemidorus l. I.: πᾶν σῶμα τίκτον πνεῦμα ἀφίησι, *omne corpus, quod parit ſpiritum emittit* vel *flatum.* Imponunt nobis, qui comparant cum Athenaei verbis locum Juvenalis: — *aut veteres Afrorum ormenia bulbi.* Unde vero bellam hanc lectionem nacti ſunt? Diſplicuit, puto, illis vulgata omnium librorum. Saltem nos admonerent, ita ſe pro ſua libidine emendare. Sed, o bene! quod correctionem ſuam non jactarunt: eſt enim tam falſa, quam quod falſiſſimum: falſa etiam illorum, qui ex Theophraſto et Plinio *epimendia* legi jubent. Nugas hominum! Verum eſt *epimenia.* Afrorum *epimenia* vocat munuſcula, quibus ſoliti illi quot menſibus Romanorum procerum gratiam demereri. ἐπιμήνια Graecis *penſio menſtrua* vel *menſurna*, ut loquitur Cyprianus. Arrianus diſſert. Epict. l. I. c. 7.: διὰ τοῦτο ἡ γυνὴ καλῶς εἶπεν, ἡ πέμψαι θέλουσα τῇ Γρατίλλῃ ἐξωρισμένῃ τὸ πλεῖον τῶν ἐπιμηνίων. Utitur et Polybius in legat. fragm. CXIV. Sed et Latine ſcribentes uſi. Placiades in Gloſſis: *Epimenia, xenia, quae dantur per ſingulos menſes.* Gildas ſapiens de excidio Britanniae: *Igitur intromiſſi in inſulam barbari, veluti milites, et magna, ut mentiebantur, diſcrimina pro bonis hoſpitibus ſubituri, impetrant ſibi annonas dari: quae multo tempore imperitae, clauſerunt, ut dicitur, canis faucem. Inde queruntur, non affluenter ſibi epimenia contribui, occaſiones de induſtria colorantes.* Scripſimus παρὰ τὸ ἐξορούειν καὶ βλαστάνειν ex libris melioribus et Euſtathii. Doctorum virorum emendatio παρὰ τὸ ἐξορμᾶν aliena eſt a vero. Nam ὅρμενος non deducitur ab ὁρμῶ, ſed ab ὄρω. Inde ὠρμένος, et ex eo ὅρμενος κατὰ συστολὴν καὶ ἀνάδοσιν τοῦ τόνου. Vel per ſyncopen ab ὀρόμενος. Paulo ante ſcribe εὐεκκριτώτερος, non εὐεκκριτικώτερος. Aſparago tribuit acrimoniam, ſicut medici ῥυπτικὴν δύναμιν· ſed laedi aſparagorum eſu renes et veſicam, alibi legere non memini. Medici e contrario ſine ullo inſigni calore aut frigore, quae ſunt δραστικώταται qualitates, ſiccare aſparagos ſcribunt. Subverebar, negationem excidiſſe, cum ſcripſiſſet auctor καὶ οὐκ ἀδικεῖ.

In Achaei verſu, Ἧ τοσῦσδ' Αἴτνη τρέφει κοχλίας κεράστας, ſecuti ſumus MSS. veſtigia. Nam ex conjectura prius feceramus ἄλσῃ vel ἄλτῃ τρ. Cochleae terreſtres in ſylvis, in vepretis, in hortis et ubique fere generantur. Natae in Liguſticis Alpibus palmam obtinere creditae. In gripho conviviali dicitur ὁ κοχλίας ὑλογενὴς, *filius ſylvae.* Ut in verſu Symphoſii de nave: *Longa, ferox, velox, frondoſae filia ſylvae.* Scribebam aliquando non abſurda conjectura ὑδογενὴς, ut in Orphei verſu de Moſe, recenſente Scaligero, ὡς λόγος ἀρχαίων, ὡς ὑδογενὴς διέταξε. Vetus opinio fuit, et cochleas et gerenios cum aqua pluvia cadere, aut ex illa certe generari: quorum neutrum placet Theophraſto. Pluvia enim aqua, ait ille, p.131. ranas non generat, ſed oſtendit. Ariſtotelis qui affertur locus, dicitur exſtare ἐν πέμπτῳ περὶ ζώων. Optimi libri habent περὶ ζώων μορίων. Sustulere vocem μορίων, qui animadverterant, in libris de part. adſcripta verba non reperiri. Sunt enim ex III. de gener. anim. Integrum locum adſcribam, quando ſententiam imperfectam hic lector inveniet: μόνον τῶν ὀστρακοδέρμων ἑώραται τὸ τῶν κοχλιῶν γένος. εἰ δ' ἐκ τῦ συνδυασμῦ ἡ γένεσις αὐτῶν ἐστιν, ἢ μὴ, ὕπω ὦπται ἱκανῶς. De voce μορίων in hujusmodi citationibus, quam ubique MSS. mordicus aſſerunt, l. VII. plura dicemus. Additum eſt, cochlearum quandam ſpeciem σεσίλυς dici, Lacedaemonios vero in totum cochleam vocare σέμελον. Alii grammatici haec aliter tradunt: Spartanis enim cochleas dici σεσήλυς, ſimpliciter vero cochleas appellari σεμέλυς. Heſychius: σέσηλοι, κοχλίαι, Λάκωνες. Idem: σέμελος, κοχλίας. Viderit vero Apollodorus, quam ſit verum, cochleas quasdam fuiſſe κωλυσιδείπνυς appellatas. Ego exiſtimo, contrarium eſſe verum, et τὺς κωλυσιδείπνυς, qui ſerius ad condictam coenam ventitarent, et moram facerent diligentioribus, quos vocabant τρεχεδείπνυς, conviviali joco dictos eſſe κοχλίας, quod cochleam vincerent tarditudine, ut ait ille apud Plautum. Plurima ſunt hoc genus συμποτικὰ ἀστείσματα in ſcriptis veterum. Suſpicio eſt, ſcripſiſſe Apollodorum in explicanda origine hujus vocis, ortam videri a κόχλω, verbo antiquo idem ſignificante, ac γυρίζω, *roto:* aut ab ὀλῶ, τὸ συστρέφω, (hae ſunt grammaticorum ineptiae) ὀλίαν primo, deinde κοχλίαν dictum, quod non recta procederent, ſed per gyros. παρ' ὃ καὶ κοχλίας λέγεσθαι τὺς κωλυσιδείπνυς. Haec aut ſimilia Apollodorus: quae lecta negligenter et properanter ne-

que intellecta ab eo videntur, qui haec ita ſcripſit, ſive Athenaeus, ſive ejus breviator.

Caput Vicesimum Tertium.

Proverbium: μεῖζον, ἢ Τροίαν ἑλεῖν. ἀσόλοικον κρέας. ἀκροκώλιον γεννικόν. ἄκρεα *apud Galenum.* Trunculi. φλεβὸς τροπωτήρ. τροχήλατος κόρη, θρέμμα Καρύσυ. στερνοσώματον κύτος. ποδεῖα. Udones. ὑφαίνεσθαι *de impilibus non dici.* περιγράφειν, circumſcribere. *Mos fori Athenienſium.* διαγράφειν.

Primis verſibus, qui in ſermone de bulbis ex comico Eubulo proferuntur, Herculem puto hoc voluiſſe: inquirunt diligenter homines delicati et ἀπολαυστικοὶ, quaenam ſit cujusque cibi natura; ecquis, ſi fervens comedatur, melius ſapiat; ecquis, ſi frigidus; quem etiam tepentem praeſtet eſſe. Atque hoc probe noſſe, id vero putant iſti majus, quam Trojam cepiſſe. Haec nos ita divinamus: nam ſententia imperfecta eſt, ac prope interfecta in iſtis: Θερμότερον, ἢ κραυρότερον, ἢ μέσως ἔχον, Τῦτ' ἔσθ'
p.132. ἑκάστῳ μεῖζον, ἢ Τροίαν ἑλεῖν. Fortaſſe ſcribendum ἢ κρυερώτερον. Scimus, toſtos cibos κραυρὲς et κραμβαλέας dici recte. Sed poëta contraria junxit, non affinia. Scribit autem, comicum Eubulum de tragico Euripide mutuatum eſſe hunc verſum: Τῦτ' ἔσθ' ἑκάστῳ μεῖζον, ἢ Τροίαν ἑλεῖν. Nam in Andromacha Euripidea Menelaus ait: Εὖ δ' ἴσθ', ὅτυ τις τυγχάνει χρείαν ἔχων, Τῦτ' ἔσθ' ἑκάστῳ μεῖζον, ἢ Τροίαν ἑλεῖν. Tertio verſu negat delitiarum vituperator iſte, delectari ſe καυλοῖσιν ἠδὲ σιλφίῳ. Non omnium olerum caules a ſe rejicit Hercules, ſed eos tantum, qui a ſectae Apicianae hominibus ſolent expeti; cujusmodi erat in primis laſerpitii caulis. Verſu octavo ἀσόλοικον κρέας μέγα recte interpretantur *fruſtum carnis magnum, neque inelegans* aut *aſpernabile.* σολοικίζειν ſimpliciter poſuerunt pro *gerere ſe inepte*, σολοικὸν pro inepto et vituperabili. ἀκροκώλιον γεννικὸν verterunt docti *bovis artus maſculi.* Primum ἀκροκώλια artus non dixerint elegantiores: κῶλα dicuntur in homine bra-

chia et pedes, in brutis anteriores et poſteriores pedes. ἀκροκώλια in macellis et culinis extremi ſunt pedes mactatarum victimarum: quare Ariſtoteles et Heraclides Tarentinus ponunt illa inter cibos μυξώδεις habentesque aliquid ὀλκιμον καὶ γλίσχρον. Poſſunt etiam ἀκροκωλίων appellatione intelligi omnes, unde praeciſae τȣ̃ ἱερείȣ partes extremae, quibus veſcuntur: ut aures, roſtra, et ſimilia. Galenus vocat τὰ ἄκρεα μόρια τῶν πεζῶν ζώων. ἄκρεα inquam, non ἄκρα. Solet enim Hippocratis vocem illam uſurpare: ut l. III. de facult. alim. De pedibus fere accipi videas: itaque ut pedes, ſic ἀκροκώλια alia vocant ὀπίσθια, alia ἐμπρόσθια· quorum Hippocrates meminit III. διαίτης. Gaza apud Ariſtotelem primus vertit *trunculos* Celſi imitatione. Gloſſarii auctor interpretatur κωλεὸν, de quo infra l. IX. In Gloſſis ſcribitur: *Trungulus*, κολοβὸς, ἐνκόλεος. Scribo: *Trunculus*, κολοβὸς, ἔν. κωλεός. Illud ἔν. valet ἔνιοι. Sic alibi in illo libro. Caelius Aurelianus *crura porcina* vertit, *quae Graeci*, inquit, *ἀκροκώλια vocaverunt*. Sed idem alibi ἀκροκώλια ſaepe vertit *membrorum ſummitates*. Deinde legerunt interpretes cum editis γενικὸν, vel γεννητικὸν, quod ex verſione patet, *maſculi*. Scripſimus nos vere γεννικὸν, *generoſum*, id eſt, *grande*. Ariſtophanes: ὦ γεννικώτατον κρέας. Scholiaſtes exponit κρέας ἰσχυρὸν, ὃ ȣ̓ κατεργάζεται πυρὶ, *firmae carnes et difficile coctiles*. Malim ad quantitatem referre, et magnas carnes intelligere. Sic apud eundem comicum γενναῖαι μάζαι ſunt *grandes mazae*. Euſtathius quoque ſic interpretatur, cujus doctiſſimi viri auctoritate ſuſpiciones meas confirmatas vidi libenter. Sic ille: γενναία ϛαφυλὴ τάχα ἡ μεγάλη· καθὰ καὶ γεννικὸν κρέας παρὰ τῷ κωμικῷ τὸ ἁδρὸν κόμμα. Idem comicus vocat alibi νεανικὸν κρέας, ut docemus l. IV. c. 21. Scribe Ἀλίπαϛα τρία. Sic omnes membranae: ſic nos editum voluimus. Auctor eſt Suidas, Xenarchum, poëtam comicum, laudatum eſſe Butalione ab Athenaeo l. II. Videtur Suidas reſpexiſſe p.133. eum Xenarchi locum, qui ſuper bulbis laudatus eſt. Itaque ſcribam Ξέναρχος Βȣταλίωνι. Primus verſus Xenarchi eſt hypermeter. Sed legendum ex optimis membranis: — φθίνει δόμος Ἀσυντάτοισι δεσποτῶν κεχρημένος Τύχαις. Scio, vulgatam γραφὴν legi apud Euſtathium Ἰλ. χ, ſed nos Euſtathium non ſequimur. Trium poſtremorum verſuum dictio prorſus aliena eſt ab humili comicorum ſtylo. Non dubito, de induſtria poëtam tragica et ampullata loquendi genera uſurpaſſe, ut ſuorum aequalium tragicum aliquem aut

dithyrambicum ineptum irrideret: quod videmus ab Ariſtophane et ſaepiſſime fieri, et ſemper urbaniſſime. Polybum vocat *φλεβὸς τροπωτῆρα*, quia colorem mutat. Alius dixiſſet *τρεψίχρωτα*. *φλὲψ* pro corpore aut colore corporis in tragico ferremus, non in comico. *τροπωτὴρ* pro eo, qui ſubinde variat et mutat, et novum et durum: nam aliud longe vulgo ſonat vox illa. Porro diſtinguendum: *Φλεβὸς τροπωτὴρ πουλύπους, ἀλοὺς βροτῶν Πλεκταῖς ἀνάγκαις, τῆς τροχηλάτου κόρης Πίμπλησι λοπάδος στερνοσώματον κύτος.* Non poteſt dici, quanta lux affulſerit tenebricoſiſſimo loco ex unica diſtinctiuncula ſuo loco reſtituta poſt vocem *ἀνάγκαις*. Retia appellat *πλεκτὰς ἀνάγκας*. At *τροχήλατος κόρη* dicitur patina fictilis, alluſione clara ad figulinae rotam. Antiphani quoque in Paraſito cacabus appellatus eſt *θρέμμα Καρύστου γηγενής*, *filius natus e terra Caryſtia*, qui in Caryſti Euboïcae figlinis erat fictus. Faciunt huc, quae l. X. c. 17. obſervamus. Plato in ult. leg. hominem Aegyptium vocat *θρέμμα Νείλου*. Sane quam poëtice, ut alia multa in ſuaviſſimo illo ſcriptore. Dio Chryſoſt. in LXXVII.: *πορνοβοσκὸν ἐν πόλει τρέφοντα καὶ ἀσκοῦντα τοιοῦτο θρέμμα.* *κύτος στερνοσώματον* eſt patinae cavum, quod prae ſua magnitudine et pectus et corpus totum vaſti polypi caperet. Quis in comico non miretur id verbi? Noli vero dubitare, traduci iſtis vaecordem aliquem poëtam, qui veteri dicto fidem fecerat: *νοῦς οὐκ ἔνι Κενταύροισι.* Archeſtr. verſum ſcribe: *Ταῖς τ' ἄλλαις πάσῃσι παροψίσι.* Heraclidae Tarentini verba mutilata ſunt, ex antiquis libris ita ſupplenda: *δοκεῖ σπέρματος εἶναι ποιητικὰ, οὐ διὰ τὸ πολύτροφα εἶναι, ἀλλὰ διὰ τὸ ὁμοειδεῖς ἔχειν τὰς πρώτας φύσεις. Bulbus, cochlea et ovum ſemen multiplicare videntur, non quia multum alant, ſed quia ſimilem ſemini habent naturae conſtitutionem primam.* Mens auctoris non eſt hic obſcura: in ſequentibus obſcuriſſima, ſaltem mihi. Non enim intelligo, quasnam habeant bulbus, cochlea et ova *τὰς αὐτὰς δυνάμεις τῷ σπέρματι*. Scribe: *οἱ δὲ λευκοὶ καὶ Λιβυκοὶ σκιλλώδεις*, per vocalem quartam in prima ſyllaba. Bulborum et ſquillae ſimilem in multis naturam eſſe, ſciunt rerum naturae conſcii. Ex lana bulborum lanigerorum ſcribit Theophraſtus ſolita *ὑφαίνεσθαι πόδια* ſive *ποδεῖα*. *Udones* Graecis *ποδεῖα* nuncupari, neme jam ignorat. Plinius vertit: *ex qua impilia veſtesque quaedam conficiuntur.* Si illi udones, de quibus loquebatur Theophraſtus, *πῖλοι* erant, coactiliariorum induſtria

p.134.

coacti, ut videtur exiſtimaſſe Plinius, abuſus eſt philoſophus voce ὑφαίνεσθαι. Impilium erant et Cilicii udones, de quibus Martialis: *Non hoc lana dedit, ſed olentis barba mariti. Cinyphio poterit planta latere ſinu.* Sed haec ſunt alterius loci. In extremo ſermone de bulbis τῶν συμποσίων περιγράφων τὰς βολβὰς verte *e conviviis bulbos circumſcribens.* Et Περιγράφειν δεῖ τὴν πολλὴν βρῶσιν *circumſcribere oportet copiam ciborum.* Fori Attici verbum eſt περιγράφειν pro *adimere, auferre.* Creditores cum nomina ſua extorquere non poterant, in corpora ſaeviebant. Prima poena erat ademptio libertatis eundi, quo vellent. Locum enim circumſcribebant, unde illis fas non erat exire ante redditam pecuniam. Heſychius: Περίγραφον· οἱ δανείζοντες τοῖς μὴ ἀποδιδοῦσι τὸ ἀργύριον περιέγραφον, καὶ οὐχ ὑπερέβαινον, ἕως * λύτου. Lego, περιέγραφον τόπον, καὶ οὐχ ὑπερέβαινον, ἕως ἐχρεωλύτουν, cum magno Scaligero, qui elegans verbum χρεωλυτεῖν hic feliciter reponebat. Inde igitur περιγράφειν ἀπό τινος dici coepit pro *velut linea circumſcripta arcere ab aliquo.* Ita accipiunt et διαγράφειν. Gregorius Palama: ἀλλ' ἐμὲ μὲν τοιοῦτον ὂν διαγράφει τῆς τοιαύτης εὐγενείας, καὶ οἷα νόθον ἀποκηρύττει,

---

Caput Viceſimum Quartum.

Turdi ἐλαιοφιλοφάγοι. ἰλιὰς *et* ἰλλάς. Epicichlides, *Homeri poëmatium. De ficedulis quae Ariſtoteles et Alexander Myndius.* πυῤῥίας, πιρίας, πυῤῥούλας, συκαλίς. ἀγλαΐζειν. *Sturnis olim non veſcebantur.* κερχνῆδες. *Pythagoreorum dictum:* Ἶσόν τοι, κυάμους τρώγειν κεφαλάς τε τοκήων. *Cerebrum ſedes ſenſuum. Cerebrum medulla dictum. Naevi ſcriptorum veterum.*

Turdorum factam ab Epicharmo mentionem ſcribit Athenaeus, et illius verſum profert: Τάς τ' ἐλαιοφυλλοφάγους κιχήλας. Ubi ſcribendum ex melioribus Euſtathii libris ἐλαιοφιλοφάγους. Amant enim turdi olivis, non foliis olearum veſci. Integra ſaepe oliveta ſic turdorum

greges populantur, ut inter agrorum calamitates non poſtrema iſta cenſeatur. Auſonius: *Qualis Pirenae populator turdus olivae Clunes opimat cereas.* Speciem unam turdorum ἰλλάδα nominat ex Ariſtotele Athen. Hodie in libris Ariſtotelis ἰλιὰς, non ἰλλὰς, ſcriptum eſt. Jam olim philoſophi locus ille ancipitis lectionis fuit. Nam ἰλιὰς tuetur Heſychius, ἰλλὰς Euſtathius. Homeri poëmatium quoddam *Epicichlidas* fuiſſe inſcriptum, refert Athenaeus, quoniam poëta pueris illud canens turdos praemium ferret. Ἐπικιχλίδες igitur non ſunt *turdorum additamenta*, ut opinantur, ſed *carmen cantatum ἐπὶ κίχλαις, pro turdis*, vel *propoſita turdorum mercede.* ἐπὶ ſic accipiendum, ut in pactis conventis. De hoc poëmate vide l. XIV. Meminit etiam Herodotus. De ficedulis quae ex Alexandro Myndio narrantur, diverſa ſunt omnia a philoſophi placitis. Alexander ficedulas ſpeciem facit aegithallorum ſive parorum. Ariſtoteli et aegithalli et ficedulae ſpecies diſtinctae ſunt avium, quae vermibus veſcuntur. Myndius duo genera parorum ſtatuit: Stagirita philoſophus tria diſerte ponit. Jam in nominibus ipſis nihil ſimile. ἐλαιὸς nusquam in Ariſtotele mentio: nam ἐλεὸς, de quo l. VIII. hiſtor., inter aves nocturnas, et ἐλέα, cujus exſtat hiſtoria l. IX. c. 21., alius generis eſt avis. πιρίας incognitum philoſopho nomen, ut et πυῤῥίας, quod docti ſubſtituunt pro πιρίας. Ariſtoteli tamen πυῤῥέλας cum ficedula et melancorypho inter aves σκωληκοφάγους recenſetur. In Alexandri verbis obſervamus haec: ὑφ' ὧν μὲν ἐλαιὸς καλεῖται, ὑπὸ δέ τινων πιρίας, συκαλὶς δ', ὅταν ἀκμάζῃ τὰ σῦκα. Si haec vera lectio, eadem avis pro diverſis anni temporibus diverſa nomina habebit, neque ficedulis ſuum illud nomen perennabit, ſed paucorum tantum erit menſium in anno. Hoc mihi videtur abſurdum: propterea ſuſpectam habeo librorum fidem, et deeſſe verba aliquot reor, ita, niſi fallor, explenda: συκαλὶς, ὅτι ἁλίσκεται, ὅταν ἀκμάζῃ τὰ σῦκα. Pro Εὔβουλος mox ſcribendum fortaſſe Ἔφιππος, ut l. IX. In primo verſu ἐν οἷς νομίζεται recte meliores libri omnes, non ὀνομάζεται. Etſi conſtat, Graecorum Amphidromia Romanorum Nominalibus fuiſſe affinia: proprie Ἀμφιδρόμια dies eſt luſtricus, quo die nomina imponi ſolita, ex Suetonii Nerone clarum. In tertio ſcribi probo, ut eſt editum, Ἕψειν τ' ἐλαίῳ ῥάφανον ἠγλαϊσμένην, non autem ἠγκαλισμένην. *Braſſicam coquere oleo ita irroratam, ut ſplendeat.* ἀγλαὰ dicuntur, quae nitent et ſunt λαμπρὰ, ut oleum et oleo

uncta, aut adipata. *ἐλαίῳ ἀγλαΐζειν, ungere.* Ut: *nunc, nunc impenſius unge, Unge, puer, caules.* Ariſtophanes: ἵν' ἐπαγλαΐσῃ τὸ πλῆμάτιον, καὶ μὴ βλίττων κατατίνῃ. πνίγειν quarto verſu, Πνίγειν τε παχέων ἀρνίων ςηθύνια, interpretor parare certo modo veteribus uſitato. Atque etiam hodie, cum in proprio ſucco coquuntur carnes intra ollam aut patinam concluſae, ſic, ut nullus exhalationibus pateat meatus. πνίγειν hoc Graeci: unde πνικτὰ κρέα, quae ita ſunt coctae. Noſtri item coqui paraturae hoc genus *ſuffocationem* vocant. ςηθήνιον apud Pollucem per η in ſecunda ſyllaba. Medium eſt pectoris. ςηθίνιον in Etymologico. Perperam. At ςηθύνια hic per υ. Recte. *Pectuscula agnina.* Frequens dictio apud ſeptuaginta: ut Levit. c. VII. et VIII. ac X. πιλοῦν vel πιλεῖν, ut alibi ſcribitur, pro edere uſurpavit iſto verſu: Πιλοῦν τε πολλὰς πλεκτάνας ἐπιςρεφῶς. Nam mandendo cogitur cibus: neque inepte, quod manſum eſt, πίλημα dixeris. καθαρείως ſemper meliores codices pro καθαρίως in iſtis Nicoſtrati vel Philetaeri: — Φράζε γάρ. μὴ πολυτελῶς, Ἀλλὰ καθαρείως. Similis locus Antiphanis ſub l. VIII. fin., et alius item huic ſimillimus ex Eubuli Nutricibus l. VII. in lupo piſce. In fine poſtremi verſus ſcribunt membranae χαίρειν γάρ. Imperfecta ſententia. Lego: Ὀρνιθίων τε τῶν ἀγρίων τούτων συχνά. χαρίεν γάρ. Sturnos non omnis aetas aut omnes gentes inter ea, quibus veſcimur, habuerunt. Non enim temere ſcriptum a deipnoſophiſta: Ἀντιφάνης δὲ καὶ ψάρας ἐν τοῖς βρώμασι καταλέγει. Galenus pro cibo legitimo deſcribit, itemque caeteri medici. Πάντων ἡμᾶς λόγον ἀπαιτεῖς, omnino fuit ſcribendum, non ἡμῶν. Apud Eubulum ςρουθάρια, οἷον ἐντραγεῖν, accipio *pullos avium tantum quod incipientes apti eſſe ad edendum.* Alii ὅσον ἐντραγεῖν, quos non ſequor. κερχνῇδες aviculae ſunt non ſemel Ariſtophani nominatae. κέρχνη Heſychio: niſi eſt mendum. Latet hexameter plenus in iſtis: Φάσκοντες, τοὺς ἐγκεφάλων μεταλαμβάνοντας ἴσον καὶ κυάμους τρώγειν, κεφαλάς τε οὐ τοκήων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων βεβήλων. Euſtathius: Τοῖς παλαιοῖς λόγον φασὶν εἶναι ἱερὸν τοιοῦτον, Ἶσόν τοι, κυάμους τε φαγεῖν, κεφαλάς τε τοκήων. διὰ τὸ Ψυχῆς αἰζηῶν βάσιν ἔμμεναι ἠδ' ἀναβαθμὸν, Ἐξ ἀΐδεω ὅταν αὐγὰς εἰσανίωσιν. Pythagoricae ſcholae hoc ſcitum fuit, quo alluſit Lucianus, cum Pythagoram facit apud inferos fabas edere haec dicentem: Δὸς μόνον κυάμους· ἄλλα παρὰ νεκροῖς δόγματα· ἔμαθον γὰρ, ὡς οὐδὲν ἴσον κύαμοι καὶ κεφαλαὶ τοκήων

p. 136.

ἐνθάδε. Cauſſam, cur veteres cerebella non guſtarent, hanc affert Athenaeus: διὰ τὸ τὰς αἰσθήσεις ἁπάσας σχεδὸν ἐν αὐτῷ εἶναι, *quod omnes propemodum ſenſus inſint cerebro.* Vellem, ne exſtaret in his verbis τὸ σχεδόν. De externo ſenſu non loquitur, cujus non eſt in cerebro ſedes, ſed de interno, et ea, quam κυρίαν αἴσθησιν vocat philoſophus. Conſtat vero ex disputationibus praeſertim Galeni, cerebrum eſſe συμπάσης αἰσθήσεώς τε καὶ τῆς κατὰ προαίρεσιν κινήσεως ἀρχὴν, et diſerte docet Cous Vates in lib. de com. m., omnium, quae ſenſu percipiuntur, cerebrum eſſe fontem et principium. Quo igitur illud *propemodum?* Sed habent profecto etiam optimi ſcriptores ſua παροράματα ſuosque naevos. Vel illud, quod proxime ſubjicitur, cujusmodi eſt? Ἀπολλόδωρος δ' ὁ Ἀθηναῖος ἐδ' ὀνομάζειν τινὰ τῶν παλαιῶν φησιν ἐγκέφαλον. Nam quid Apollodoro, huic viro doctiſſimo, fuit in mente, cum negaret, exſtare vocem ἐγκέφαλος in veterum ſcriptis? Quid? Hippocrates inter veteres cenſendus non eſt? At quoties cerebrum nominatum in ejus ſcriptis invenias? Quid Homerus? Etiamne ille inter veteres locum non reperiet? Sunt haec illius Ὀδ. ι.: Τῷ κέ οἱ ἐγκέφαλός γε διὰ σπέος ἄλλυδις ἄλλῃ Θεινομένε ῥαίνοιτο πρὸς ἔδει. Euripides. ait, eam diſtinctionem refugit, neque uti voluit. Quid, ſi hoc quoque falſum? Nam ecce Euripidis verſus ex fabula Theſeo; Κάρα τε γάρ σε συγχέω κόμαις ὁμε, Ῥανῶ τέ σε ἐγκέφαλον· ὀμμάτων δ' ἄπο Αἱμοσταγεῖς πρηστῆρε ῥεύσονται κάτω. Exſtant in ſcholiis Ariſtophanis, ſed corrupti. Quod hic obſervatur, Sophoclem pro cerebro dixiſſe *albam medullam,* idem fere de Platone licet dicere;
p. 137. qui ut cerebri naturam et ſubſtantiam declararet, medullam nominavit. Galenus de uſu part. l. VIII.: τὴν δ' ἐσίαν αὐτε (cerebri) βελόμενος ὁ Πλάτων δηλῶσαι, ἥνπερ οἴεται κατ' ἀλήθειαν εἶναι μυελὸν, ὀνομάζει. Addit Galenns, ſi medulla ſit cerebrum appellandum, non ſimpliciter ἐγκέφαλον, ſed cum adjectione μυελὸν ἐγκεφαλίτην, *medullam capitalem,* dici debere, cum ſit et ſpinae quae dicitur medulla, et aliorum quoque oſſium. Sed negat Hippocrates, recte nos loqui νωτιαῖον μυελὸν appellantes, quod in ſpinae vertebris continetur. μεῦνος γὰρ, inquit, μήνιγγας ἔχει· ὁ δὲ ἄλλος ἐκ ἔχει. Platonis locus, quem Galenus intelligit, eſt in Timaeo: ἐπωνόμασε τε μυελε ταύτην τὴν μοῖραν ἐγκέφαλον. Ipſe Timaeus, unde habet Plato, dixerat, ἀρχὰν καὶ ῥίζαν μυελῶ εἶμεν ἐγκέφαλον, *principium et radicem medullae eſſe cerebrum.* E contrario

Praxagoras et Philotimus pronuntiarunt, aliud nihil cerebrum eſſe; niſi *ὑπεραύξημά τι καὶ βλάστημα τοῦ νωτιαίου μυελοῦ, redundantiam quandam et germinationem* (nam hoc eſt *βλάστημα*) *dorſalis medullae.* Etiam Rabbini Hebraeorum cerebrum appellant מחו, *medullam:* ut cum homines fatuos nuncupant רקי מוח, *vacuos medulla,* id eſt, cerebro.

Caput Viceſimum Quintum.

Ἐπιστασία. *Proverb.:* hic vel cerebrum comederit. *Caput olim ſacrum. Sternutamentum pro deo habitum.* Aſcerah *Hebraeorum. φύλλης, φυλλὶ, φύλλον, φύλλια, φυλλὶς et φυλλιάς. Ophelio comicus. Urticae ſemen medetur cicutae. Graeca nomina in ι deſinentia. Oleum Samiacum acanthinumque.* Triptolemus *Sophoclis. Alia multa.*

Quinque Euripidei verſus in ſermone de cerebro recitati ex illius poëtae Troadibus fas et jus fuit interpretibus emendare. Nos fecimus. *ἐπιστασία* pro *obſervatione* Graecum non eſt, quod ſciam. Itaque lego: *ἔχει δ᾽ ἐπίστασιν ἡ τῶν ποιημάτων τούτων ἐκδοχή.* Philoclis verſum, adjuvante nonnihil Euſtathio, ita ſcribimus: *Ὡς οὐδ᾽ ἂν ἐγκεφάλων γ᾽ ἔσθων λίποι.* Dictum *παροιμιῶδες* ac venuſtum de homine ſceleratiſſimo aut certe voraciſſimo: *hic vel cerebra ſine fine comederit.* Nam veſci cerebris antiquitus peſſimi hominis erat argumentum. Qui aliter interpretantur aut ſcribunt, ſine dubio *ἄσκοπα τοξεύουσι.* Ariſtophanis verſiculum in Ranis invenies. Caput habitum fuiſſe a veteribus rem ſacram, duplici argumento probat philologus hic: quia per caput jurabant, et capite edita ſternutamenta adorabant, ut ſacra. Juraſſe veteres Hebraeos, Graecos, Romanos per caput ſuum, translatitium et omnibus notum eſt. Sternutamentum autem adoratione expiabant, quod non ſacrum eſſe tantum putabant *μόνον τῶν πταρμῶν,* ut in Hiſtoriis ſcripſit Ariſtoteles, verum etiam Deum. Xenophon de exped. Cyri l. III.: *Τοῦτο δὲ λέγοντος αὐτοῦ, πτάρνυταί τις· ἀκούσαν-*

τες δὲ οἱ ϛρατιῶται πάντες μιᾷ ὁρμῇ προσεκύνησαν τὸν θεὸν
p. 138. Alii morbum aut morbi indicium ſternutationem interpretabantur. Ideo ſternutantibus bene precabantur uſitata formula Ζεῦ, σῶσον, ut eſt in noto omnibus epigrammate Anthologiae: aut ζῆθι, *vive.* Olympiodorus in Plat. Phaed. et moris illius meminit, et cauſſam φιλοσοφικώτερον explicat. Sunt autem haec illius verba: Ἔϛι καὶ ἐν τῷ σώματι ὄντας καθαρτικῶς παρ' ὅλον τὸν βίον ζῆν, ἐνθȣσιαϛικῶς δὲ ἐν ὅλῳ τῷ βίῳ ȣ̓κ ἔϛαι ζῆσαι, διότι διακόπτεται ὑπὸ τῆς φαντασίας· ἐναντίως γὰρ ἔχει αὐτὴ πρὸς ἐνθȣσιαϛικὴν ἐνέργειαν. ȣ̔́τω καὶ ἐν τῷ πτάρνυσθαι ἀφαντάϛως ἐνεργȣ͂μεν· εἰ γὰρ φαντασῶμεν, διακόπτεται καὶ ὁ πταρμός. διὸ καὶ ΖΗ͂ΘΙ φαμὲν, ὡς τȣ͂ ζώȣ δεομένȣ κατὰ φαντασίαν ἐνεργεῖν, καὶ κινδυνεύοντος μὴ εἶναι. Eadem opinio doctores Hebraeos tenuit, in quorum libris אסכרה *aſcerah* hic morbus dicitur, et de eo multa narrantur. Pergit epitomae auctor guſtationum ὕλην recenſere, et inſit: Ὅτι εἰς τὸ πρόπομα καὶ ταῦτα ἐνεβάλλοντο, πέπερι, φύλλης, σμύρνα, κύπειρον, μύρον Αἰγύπτιον. Caetera plana et nota: ſed τὸ φύλλης quid ſignificat? aut potius quomodo reſcribenda ea vox, ut aliquid ſignificet? Dalecamp. *malabathrum* vertit. φύλλ et φύλλον pro malabathri folio legi ſcimus in libris medicorum, ſed recentiorum tantum. Quare hujus patellae non eſt operculum hoc. Nam ſi φύλλον legi volumus, de ſilphii ſemine interpretari malim, ut apud Hippocratem. Sed id quoque alienum et non ejus ſaeculi. Scribebam φύλλια, memor, legiſſe apud Galenum et comici interpretem, ſic vocata fuiſſe ἡδύσματα κηπαῖα, olera, quorum uſus in condimentis: ut origanum, apium, hyſſopum, rutam, coriandrum, alia id genus. Piperi iſta jungi appoſitiſſime, nemo ibit inficias. Ne id quidem placet, et φυλλὶς ſcribo ex l. III., ubi dicitur ſalubre eſſe, ſi in guſtationibus apponatur φυλλὶς, aut φυλλιὰς, ut in Levinii codice. Etiam auctore Heſychio φυλλιὰς eſt ὑπότριμμά τι ἐκ λαχάνων σκευαζόμενον. Leviter tamen obſtat huic emendationi, quod non videatur ſatis vere congruere ὑπότριμμα, quod eſt genus factitii edulii, ut ſi dicas *intritum* cum pipere, myrrha et cypero. Docti igitur cogitent. Antiphanes comicus verſibus iſtis: Ἂν μὲν ἄρα πέπερί τις φέρῃ πριάμενος, Στρεβλοῦν γράφȣσι τȣ͂τον ὡς κατάσκοπον. In ſycophantas Athenienſes, niſi fallor, invehebatur: qui ſuis callidiſſimis calumniis urbis illius nomen reddebant exoſum. Nam qui Athenas piper aliasque

merces peregrinas in Aſiae emporiis emptas importabant, per calumniam in periculum capitis ſoliti vocari tanquam regis Perſarum ſpeculatores, non mercatores. Sic apud Ariſtophanem miſelli Megarenſes et Boeoti, qui res ſuas vaenum Athenas deferebant, tanquam inſidiatores deferuntur vexanturque. In altero Eubuli verſuum *διάπαττε τὴν ὁδὸν, viam conſperge*, rectius, quam *διαπάτει*. Ophelionis comici etiam alibi fit mentio, et Suidas in illius elogio locum iſtum reſpicit. In verſu Nicandri ſcribunt pars veterum *πολύθρονα*, non *πολύχνοα*. Utramque p.139.
ſcripturam poëtae illius ſcholiaſtes agnoſcit. Theophraſti librum laudat *περὶ πνιγμοῦ*, cujus etiam Laërtius facit mentionem. Puto, locutum philoſophum eo loco, unde hic quaedam deſcribuntur, de cicutae veneno, quod ſuffocatione necem inferre ſcimus. Aperte hoc docent praecedentia: *διὰ καὶ πρὸς τὸ κώνειον βοηθεῖ ταῦτα.* Quare falluntur, qui pro *κνίδης καρπῷ τριφθείσης* volunt ſcribi *Κνιδίῳ κόκκῳ*. Non veniebat illis in mentem, praecipuum medicae artis auctorem, Pedacium Dioscoridem, inter cicutae remedia piper et urticae ſemen junctim nominare. Nicander quoque in Alexiph.: *Ἢ πέπερι κνίδης τε μετὰ σπερμεῖα λεήνας Νείμειας.* Canon de vocibus Graecis nunquam in *ι* deſinentibus, ut verſio eſt Dalec., fruſtratio mera eſt et falſum ingens. Quot nominum caſus, quot verborum perſonae, quot adverbia vocalem illam ultimam habent, ut alius generis vocabula Graeca omittam? Sed hoc potius dicitur, nullum nomen Graecum generis neutrius in *ι* deſinere praeter *μέλι*. Adde ex Euſtathio *καὶ τὸ τί*. Atque de plenis nominibus cape: nam *τρόφι, κρῖ, ἄλφι, ἔρι*, et ſi qua alia hoc genus inveniantur, non ſunt *ἀπαθῆ*. Scribe deinde *Σαμιακοῦ ἐλαίου μνημονεύει Ἀντιφ.*, et iterum in verſu Antiphanis: nam *Σαμικοῦ* et metrum et MSS. aſpernantur. Inter genera oleorum recenſetur et *ἀκάνθινον*, in Carmania ſolitum confici, auctore Cteſia. Carmaniam oleae feracem non eſſe, ſcribit Strabo: ut neceſſe illis fuerit, novum hoc genus olei excogitare. Satis autem conſtat, et generaliter omnem ſpinam Graecis *ἄκανθαν* dici, et peculiare genus quoddam nomen *ἀκάνθης* vel *ἀκανθίου* ſibi vindicaſſe. Plinius l. XXIV. c. 12.: *Huic ſimilis eſt ſpina illa, quam Graeci acanthion vocant.* Praeterea ſpinarum cognomina multa: albae, regiae, acutae, Aegyptiae, Arabicae. Oleum acanthinum ex quo ſpinae genere confecerint Carmani, tam incertum mihi, quam illud eſt certum, falli eos, qui

emendant Cteſiae locum hunc, et ſcribunt *οἰνάνθινον*. Euſtathius de pretioſis oleis loquens: *ὧν πολυειδῶν ὄντων, ἐγίνετό τι καὶ ἐξ ἀκάνθης, ὡς δηλοῖ ὁ γράψας τό· ἐν Καρμανίᾳ ἱςορεῖ Κτησίας, ἔλαιον γίνεσθαι ἀκάνθινον, ᾧ χρῆσθαι τὸν βασιλέα.* Reſtituimus ex ſcripta lectione: *Φερεκράτης· Ὅδ' ἀνεμολύνθη τὴν ὑπήνην τῷ γάρῳ. Σοφοκλῆς Τριπτολέμῳ· Τȣ̃ ταριχηρȣ̃ γάρȣ. Pherecrates: barba illi garo eſt coinquinata. Sophocles Triptolemo* (meminit) *gari ſalſamentorum.* Triptolemus Sophoclis fabulae nomen eſt, non Pherecratis. Vide l. VII. Verſum illum, qui mutilus ab Athenaeo profertur, integrum reperimus in l. VI. Pollucis: *Οὐδ' ἡ τάλαινα δȣ̃σα ταριχηρȣ̃ γάρȣ· miſera, quae ne ſalſamentorum quidem liquamen dare ſuſtinuit.* In eod. l. Pollucis Cratini verſus, qui paulo ante recitatus eſt, ita ſcribitur: *Ὁ τάλαρος ὑμῖν διάπλεως ἔςαι γάρȣ.*

Caput Vicesimum Sextum.

Acetum dictum εἶδος Atticis, atque etiam ἦδος et ἆδος, fortaſſe etiam ἡδονή. Aegyptium acetum
p.140. *et Cleonaeum. πάξ,* pax. *ὄξυς et ὀξύγαρον. Abyrtaca ex herba virente.*

Acetum condimentorum omnium eſſe ſuaviſſimum, dicebat modo Naucratita convivator, idemque ſermonem de aceto ita orditur: *τȣ̃το μόνον Ἀττικοὶ τῶν ἡδυσμάτων εἶδος καλȣ̃σι· ſolum e condimentis acetum vocant εἶδος Attici.* Potuitne ſcriptor eruditiſſ. planius, quod vellet, eloqui? Tamen hic tenebrae ſunt Cimmeriae interpretibus. Sed non adducti ſunt viri docti, ut putarent, acetum eſſe *εἶδος*, praeſertim quia nullum adjicitur teſtimonium. Id igitur probemus. Julius Poll.: *τὸ δὲ ὄξος καὶ εἶδος ἐκάλȣν.* Antiphanes in Coryco apud Athenaeum init. l. IX.: *ἐπὶ δὲ τȣ́τοις πίνομεν οἰνάριον, εἶδος νὴ Δία. Poſt haec villum bibimus, acetum merum.* Ubi iterum graviter peccant interpretes. Ergo *εἶδος* acetum eſt Atticis. Sed cogitemus etiam et etiam, num omnibus hiſce in locis *ἦδος* potius ſit ſcribendum, non *εἶδος*. Mihi quidem, niſi obſtaret tot librorum conſenſus, hoc perplaceret, acetum *κατ' ἐξοχὴν* eſſe appellatum *ἦδος*, quaſi *ἥδυσμα*, teſte He-

ſychio. Apponam illius verba, ſicut legi debent: nam in vulgatis exemplaribus corrupta ſunt multis modis. Ἧδος, ἡδονὴ, καὶ ὄφελος, καὶ ὄξος· οἱ δὲ ὠφέλημα, ἢ ἥδυσμα ἀπὸ τοῦ ἥδειν· τινὲς δὲ ἡδονὴν, καὶ ὄξος. Sic iſta debent continuari. In editionibus perperam inſertae ſunt notulae duae: ἦ δ᾽ ὃς, ἔφη ἐκεῖνος, et ἠδ᾽ ὣς, κατὰ τοῦτο δὲ οὕτως. Non ſolum autem ἦδος pro aceto Attici, ſed etiam ἆδος alii, mutato aeolice ſpiritu, dixerunt. Heſychius: Ἆδος, παρὰ Δεινολόχῳ ὄξος. Omitto, quae alii grammatici. Ex ſuperioribus verbis Heſychii colligas, etiam ἡδονὴν, quae vox idem ſignificat atque ἦδος, uſurpaſſe quosdam pro aceto. Vix credidiſſem, niſi veniſſent in mentem verba hujus τραπεζορήτορος l. VIII., ubi de piſcium condituris loquens piſces ſaxatiles optimos eſſe ſcribit τῇ ἡδονῇ σκευασθέντας, hoc eſt, ut nos interpretamur. *ſimpliciter cum aceto paratos.* Ex variis locis Gaſtronomiae Archeſtrati liquido conſtat, hanc eſſe piſcium ἁπλῆν σκευασίαν. Lectionem mutare, quod fecere interpretes, hoc vero iniquum et indignum eſt facinus. Aegyptii aceti mentio apud Juvenalem: *Si vero pater eſt, comedam, inquit, flebile nati Sinciput elixi Pharioque madentis aceto.* De Cleonaeo aceto ſcribuntur haec: μνημονεύει δέ που (Ariſtophanes) καὶ τοῦ ἐκ Κλεωνῶν ὄξους ὡς διαφόρου· Ἐν δὲ Κλεωναῖς ὀξύτιδές εἰσι. Lego: Ἐν δὲ καὶ Κλεωναῖαι ὀξίδες vel ὀξύδες· nam utroque modo ſcriptum invenio apud Ariſtophanem et Pollucem. Deſcribebat poëta convivii apparatum: inter alia adeſſe aiebat et Cleonaea acetabula, de aceto Cleonaeo intelligens, ut interpretatur Athenaeus. ἐν pro ἔνι, ut ſaepe. Diphili verſiculos ita concipe: Δειπνεῖ τε καταδὺς, πῶς δοκεῖς; Λακωνικῶς. Ὄξους τε κοτύλην. πάξ. τί πάξ; ὄξους μέτρον Χωρεῖ τοσοῦτο τῶν Κλεωναίων. Loquebatur poëta de quo- p.141.
dam non lauti quidem, ſed multi cibi. Eum abdidiſſe ſe ait in gurguſtiolum ſuum, quales ſunt pauperum habitationes, ſaepe ſubterraneae: ibi coenam ſumſiſſe Laconicam: potus loco fuiſſe aceti congium. Cum oſtenderet, qui audiebat, mirari ſe credere, quid miraris? ait. Aceti Cleonaei menſuram, quantam dixi, capit iſte. πάξ mirantis et interpellantis adverbium Graecis et Latinis: de eo alibi. Heraclidis Tarentini verba de aceto exponimus l. III. c. 5. Lacunam conſtituimus in iſtis: Λεκτέον δὲ . . . . ὀξὺ γὰρ διὰ τοῦ υ. Deeſt manifeſto dictio una: hanc ait per υ ſcribendam, obiter eos carpens, qui ſcriberent per ι. De voce ὀξὺ non loqui, clarum eſt. Arbi-

tramur, locutum de voce ὀξὺς, quae et ὀξὶς invenitur ſcripta. Vas eſt, quo continetur τὸ ὀξὺ, id eſt acetum. ὀξὺς ergo ſcribendum, non ὀξίς. Eadem ratio compoſitorum nominum ὀξύμελι, ὀξύβαφον, ὀξυρόδινον. Doctiſſimus Levinius ſcribebat: Λεκτέον δὲ ὀξύγχρον διὰ τȣ̃ υ. Acute et, ut arbitror, vere. Ait: Λυσίας ἐν τῷ κατὰ Θεόπομπον αἰκίας εἴρηκε. *Lyſias dixit in ea oratione, qua Theopompum accuſat injuriarum.* Ita ſcribendum et exponendum. Theopompi hiſtorici quae ſequuntur verba, ex ea parte hiſtoriae illius deſumta ſunt, qua Xerxis in Aegyptum expeditio narrabatur. Habes integrum illum locum atque in eo verba hic recitata apud Longinum in elegantiſſimo περὶ ὕψȣς libello. Cratini verſus ſubjicitur: Οὐ πρὸς παντός ἐςιν ἀρτῦσαι καλῶς. Eſt quidem elegans hic uſus τῆς πρὸς, ut apud Sophoclem: ȣ̓ πρὸς ἰατρȣ̃ σοφȣ̃. Sed aliud metri lex ſuadet. Scribo: Οὐ παντὸς ἀνδρός ἐςιν ἀρτ. κ. Imitatur notiſſimum proverbium: Οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐς Κόρινθον ἔσθ᾽ ὁ πλȣ̃ς. Fortaſſe aliquis malet: Οὐ πρός γε παντ. Antiphanis locus, quo res condimentarii generis enumerantur, exſtabat in Leucade illius fabula, teſte Polluce l. VI. c. 10., cujus lectio cum Athenaïca conferenda. Εἴη δ᾽ ἂν, inquit, ἐκ τῶν ἡδυσμάτων καὶ λίτρον. Ἀντιφάνης ἐν Λευκάδι· Σησάμȣ, λίτρȣ, κυμίνȣ, ῥȣ̃, μέλιτος, ὀριγάνȣ, (deſunt hae duae voces in Athenaei codicibus) βατκνίȣ, ὄξȣς, (ſcribendum ex Athenaeo βοτανίων, ὄξ., aut βατάνιον ὄξȣς pro ὀξύς non placet) ἐλαίȣ, εἰς ἀβυρτάκην χλόης. Poſtrema verba in Athenaei codd. a diſtinctione laborant. Nam ita ſcribendum: ἐλαῶν, εἰς ἀβυρτάκην χλόης. *Olivarum, et herbae virentis ad abyrtacam.* ἀβυρτάκη genus condimenti, quod e ſucco virentium herbarum conficiebant.

Caput Vicesimum Septimum.

Cucumis ſpermatias. Sicyopepon ſpermatias et eunuchias. Platonis comici Laius. περικάρπιον. λάχανα ἑψανὰ καὶ ἑψητά. γήτειον, γήθυον, γήτιον *et* γῆθυ. φύσιγγες. *Locus Theophraſti emendatus.* ἐπικεραςικὰ *et* ἐπικεράσαι.

Anaxandridae comici allata verba duos hexametros continent, quod genus metri in comoedia rarius occurrit.

'Ασφάραγον σχῖνόν τε τεμὼν καὶ ὀρίγανον, ὃς δὴ Σεμνύνει p.142.
τὸ τάριχον ὁμε̃ μιχθὲν κοριαννῳ. Si quis malit anapaeſticos ex his verſus conſtituere, per me licet. Quae ex Ulyſſibus Cratini ſequuntur, ita ſcribo ac diſtinguo: — πώποτ' εἶδες, εἰπέ μοι, Τὸν ἄνδρα, παῖ Λαέρτα φίλος, ἐν Πάρῳ Σικυὸν μέγιςον σπερματίαν ὠνέμενον; Cucumerem ſpermatiam interpretatur Athenaeus peponem: Heſychius melopeponem: alii aliter. Cratini fabulam 'Οδυσσεῖς nominat etiam Pollux l. X. c. 7. Meleager, quem irridet Plato comicus, ſtatura procera fuit, cruribus gracilibus: quam habitudinem corporis ſannis urbanorum hominum fuiſſe opportunam, dicebamus ad Suetonii l. IV. In ſecundo verſu deeſt principium. Legi poteſt: Μέγας τε, κόκκυξ ἠλίθιος περιέρχεται. Sicyopepon eunuchias poëtae dictus ad differentiam ſpermatiae. Hi erant compacti et breviores: illi fluxa carne et in longum producta figura, qualis fuit cucumeris ſcytalici. De eunuchia cucumere Plinius: *Sunt, qui herba, quae vocatur culix nomine, trita ſemen eorum maceratum ſeri jubeant, ut ſine ſemine naſcantur.* Caeterum Platonis hanc fabulam omnia exemplaria *Laium* nominant. Similis ex eadem fabula in ſcholiis Ariſtophaneae Pluti locus: Πλάτων Λαΐῳ φησίν· Οὐχ ὁρᾷς, ὅτι Φιλωνίδην πε̃ τέτοκεν ἡ μήτηρ ἀνόητον Μελιτέα, καὶ ε̃κ ἔπαθεν ε̃δέν. Sic lego, non Λαΐ. Phaniae verba ſequuntur: Βρωτὰ μὲν ἁπαλὰ τῷ ἐπικαρπίῳ σικυὸς καὶ πέπων ἄνευ τε̃ σπέρματος πεπτόμενον δὲ τὸ περικάρπιον μόνον. Quae non experta ſunt fatum clementius, quam caeteri omnes fere loci illius ſcriptoris, qui in his libris hodie reperiuntur: ſunt enim plerique omnes depravati aut mutilate deſcripti. Eruditiſſimus Dalecampius ſententiam concinnavit, ut potuit. Nos quoque nihil adjuvant ſcripta exemplaria. An hoc voluit Phanias, cucumeris et peponis, dum adhuc ſunt teneri, et carnem et ſemen edi ſine noxa, poſtquam maturuerunt, tantum carnem? Haec ſententia hanc lectionem poſtulat: Βρωτὰ μὲν ἁπαλὰ τῷ περικαρπίῳ σικυὸς καὶ πέπων μετὰ τε̃ σπέρματος· πεπτομένων δὲ τὸ περικάρπιον μόνον. Nihil affirmamus tamen, ſed ſuſpicionem noſtram dubitanter proponimus. περικάρπιον pro carne ſemen ambiente in multis fructibus vox eſt Ariſtotelis et diſcipulorum ejus, Theophraſti ac Phaniae. Non multo melior conditio Dioclis Caryſtii in iis, quae proxime ſequuntur: φησὶν, ἔψανα ἄγρια εἶναι θρίδακα· ταύτης κρατίςην τὴν μέλαιναν· κάρδαμον, ἀδριανὸν, σίναπυ, κρόμυον. Haec ſcriptura

membranarum. Prima verba ita emendaverim: ἑψανὰ τῶν ἀγρίων εἶναι τὴν ἀγρίαν θρίδακα· ταύτης κρ. *Herbarum ſylveſtrium coctu facilis eſt ſylveſtris lactuca.* Sed hanc lectionem ſequentia infirmant. Fuerunt et, quae ἑψητὰ λάχανα vocarent, inque his braſſica, lactuca, aliae. Pro ἀδριανὸν, quod nihil hic ſignificat, κοριανὸν reſcribendum aut ſimile aliud. Cum facit ſpecies cepae Aſcaloniam
p.143. et getheum, ſine dubio γήτειον eſt ea cepa, quam vocat Plinius gethyum. Heſychius: γήτια, κρόμμυα, ἃ καὶ γήθυα καλοῦνται. Alii γήθυον putarunt eſſe porrum ſylveſtre. Heſychius: γήθυα, ἀμπελόπρασα· οἱ δὲ γηψυλλίδας· (ſcribe γηθυλλίδας, et vide IX. l. Athen.) οἱ δὲ μεγάλα κρόμμυα· ἄλλοι χλωρά. Euſtathio nihil differunt γήτειον, γήθυον et γήτιον. Legi etiam γῆθυ pro cepa. Pſellus in verſibus politicis, quibus obſcuras voces expoſuit: Κόκαλον δὲ ὁ ϛρόβηλος· τὸ δὲ κρόμυον γῆθυ. Phyſingas ſeparat ab alliis Diocles, cum ſcribit: σκόροδον, φύσιγγες. Ex illorum ſententia, qui allii propriam ſpeciem ſtatuebant phyſingas. Heſychius: Φύσιγγες, εἶδος σκορόδου· ἄλλοι δὲ σκορόδων κεφαλίδας. Non poſſum, quin Theophraſti locum obiter emendem, ubi ea vox reſtituenda eſt; quod ſummi viri non ſunt quiti divinare. Hiſtor. l. VII. c. 4. ita vulgo editum: φέρει δὲ, φασὶ, καὶ τὸ σκόροδον ἐπὶ τῆς σφήρυγγος .... σκόροδα καὶ τὰ κρόμμυα. Gaza legit ἐπὶ τῆς σύριγγος. Sed fruſtra fuit vir optimus: nam ſcribi debet ἐπὶ τῆς φύσιγγος ϛκόροδα, ὡς καὶ τὰ κρόμμυα. Dixerat modo, ſolitum fieri in cepis, ut ex eadem radice novae ſoboles pullularent: addit nunc, etiam in alliis ſimile uſu venire: adnaſci enim capitibus alliorum nova allia. Diphili medici locum ſcribo cum Dalecampio: Ὁ πέπων εὐχυλότερός ἐϛι καὶ ἐπικεραϛικός. ὁ σικυὸς κακοχυλότερος, ὀλιγότροφός τε καὶ εὔφθ. In libris medicorum ſaepe imperiti librarii pro ἐπικεραϛικὸς ſcripſerunt ἐπικρατητικὸς, ut factum iſto loco, vel contra. Significatio tamen longe diverſa. Nam quae alvum ſiſtunt, ἐπικρατητικὰ dicuntur, contraria τοῖς ὑπακτικοῖς. At ἐπικεραϛικὰ vocarunt ſive εἰς ἐπίκρασιν ἐπιτήδεια, ut l. III. loquitur Athenaeus, illa, quae malum in corpore humorem valent temperare ac tandem mutare, ut explicat Galenus l. XI. de facult. ſimpl. med. et l. IX. meth. Idem auctor ἐπικεράσαι et ὑπαλλάξαι τὴν ἐνιζηκυῖαν τοῖς μορίοις ποιότητα dixit comment., qui ſint purgandi, et ἐπικέρασιν καὶ κένωσιν alibi conjungit. Quae omnia naturam τῶν ἐπικεραϛικῶν nobis aperiunt.

Caput Vicesimum Octavum.

Πρασοκουρίδες et iuli. βρένθις et βρένθιξ. Lactucae mortuorum cibus. Lactuca aſtytis. *Olera quomodo attenuent. κινάρα et κυνάρα. Scriptor νησιώτης.*

Ait Strattis comicus: Πρασοκουρίδες, αἳ κατ' εὐφύλλους ἀνὰ κήπους πεντήκοντα ποδῶν ἴχνεσι βαίνουσι. Tolle vel κατὰ, vel ἀνά. Et βαίνεται habent MSS. Praſocurides a tondendis porris nomen invenerunt, quaſi porricidae: neque hic licentiam ullam poëticam agnoſco. Apparet ex hoc loco, ſimile id inſectum eſſe erucis et iulis, quos μυρίους ἔχειν πόδας ait Dio Chryſoſt. in orat. de otio. Ideo dicti ἴουλοι *centumpedes* Latinis. Diophanes in XII. Geopon. vocat animal φιλόκοπρον, et in fimo ſemper verſari ſcribit. Plura de hoc animalculo apud Ariſtotelem et Theophraſtum. In extremo ſcribo σελινίων vel σελινιδίων, p.144. ut ſimile ſit praecedentibus, σατυριδίων et θριδακινίδων. Quam noſter ex Nicandro βρένθιν vocat, Heſychio eſt βρένθιξ. Ad iſtam lactucam occiſus ab apro dicitur Adonis, cum eo confugiſſet. Sic enim habet ſcripta lectio: οὗ ὁ Ἄδωνις καταφυγὼν, non καταφαγών. Confirmant ſequentia: ἐν καλαῖς θριδακίναις κατακρύψαι. Lactucam vocat Eubulus νεκύων βρῶμα, *mortuorum cibum*. Quae ſuperſtitioſa opinio adeo in animis hominum inveteravit, ut ad Auguſtum principem multis eſſet religio veſci lactucis, teſte Plinio. τετρακίνη Heſychio non hortenſis eſt lactuca, ſed ſylveſtris. *Aſtytis* lactuca *aſtylis* in multis Plinii codicibus dicitur: quam lectionem qui tueri conantur, faciunt inepte. Nam ingens diſcrimen eſt inter aſtytidem et aſtylidem. Et aſtytidis et eunuchi appellatio facultatem ψυκτικὴν lactucae teſtantur. Galenus non dubitat affirmare, ſucco lactucae tam facile tolli aliquem poſſe, quam cicutae, III. de facult. ſimpl. med. Diphili ſententia eſt in commune de omnibus oleribus, eſſe illa ἄτροφα, λεπτυντικὰ, καὶ κακόχυλα. *Non alere, attenuare, malumque ſuccum generare.* Reclamat medicus interpres, et imperitiae accuſat: neque enim attenuare, quae frigida ſint et humida. Idem tamen fatetur, olera eſſe ἄτροφα. Potuit igitur non venire illi in mentem, eum, qui ἀτροφίᾳ laboret, fieri indies λεπτοσαρκότερον? Scribe ex melioribus libris: ΚΙΝΑ'ΡΑ. ταύτην Σοφοκλῆς. Lego etiam Σοφ. ἐν Κολχίσι. Colchides docuit Sophocles, non

Cochlides. De his ad l. VII. Hoc autem voluit Athen., quam herbam per ι κινάραν alii appellant, Sophocli dictam eſſe per υ κυνάραν. Galenus ſcribit, priores cinaram nuncupaſſe διὰ τȣ̃ κ καὶ ι. ſuos aequales amore novitatis διὰ τȣ̃ κ καὶ υ. Aperte Galeno contradicit Athenaeus non ſolum his verbis, ſed etiam paulo poſt, cum ita ſcribit, etiam Sopatrum Paphium, qui temporibus Alexandri Magni vixit, κινάραν ὀνομάσαι, hoc eſt per ι hanc vocem extuliſſe, non per υ. Quis ille eſt Neſiota ſcriptor lucifugus, de quo mox: Καλλίμαχος αὐτὸ (τὸ βιβλίον) ἀναγράφει Νησιώτȣ. Ita omnes antiquae fidei libri. Editus fuerat a Callimacho Πίναξ παντοδαπῶν συγγραφέων. In eo libro videtur contra receptam vulgo opinionem ſcripſiſſe, librum, qui tunc temporis in eruditorum manibus verſabatur hoc indice, Ἑκαταίȣ Μιλησίȣ περιήγησις, non eſſe Mileſii, verum alius cujusdam Hecataei, hominis inſularis, id eſt, νησιώτȣ. Sed quis ille, aut cujas? nihil enim reperio. Hecataei ex veterum monumentis noti mihi duo: alter Abderita, alter Mileſius. Scribe deinde: ὅςις ȣ̓̃ν ἐςιν ὁ ποιήσας. Et: καὶ Σκύλαξ δὲ ἢ Πολέμων γράφει, εἶναι. Mox: ὄρος παρέτεινε τȣ̃ ποταμȣ̃ τȣ̃ Ἰνδȣ̃. Quae paulo poſt afferuntur ex commentariis Didymi in Sophoclis Phoenicem, paucis verbis complecti conatus eſt Heſychius in voce κύναρος. Sed properavit vir doctiſſimus, cum illa ſcriberet. Ait enim: κύνα ξυλίνην τὴν κυνόσβατον ὁ Θεόφραςος λέγει. Quam falſum hoc ſit, en
p.145. ipſum Didymum teſtem, cujus verba nobis Athenaeus conſervavit. Nunquam Theophraſtus, naturae interpres, cynosbatum appellavit canem ligneum, ſed Pythia, miniſtra τȣ̃ λοξίȣ θεȣ̃. Mirum, conſentire omnia Theophr. et Athen., etiam manu exarata, exemplaria in hac lectione: καρπὸν ἔχει (cynosbatus) παραπλήσιον τῇ ῥοιᾷ· *habet fructum ſimilem malo punicae.* Et: ἔχει δὲ τὸ φύλλον ἀγνῶδες· *habet folium vitici ſimile.* Plinius, ut doctiſſimi viri obſervarunt, legit παραπλήσιον τῇ ῥοδῇ, et τὸ φύλλον ἰχνῶδες. Quae opponamus poſteriori praeſertim emendationi, non deſunt nobis: ſed ea malumus ad Theophraſtum. Nunc, quod inſtat, agamus. Epicharmi teſtimonio probat ὁ δειπνολόγος, cactum apud Siculos inter eſculenta locum habuiſſe. Quod de Phania non ſemel queſti ſumus, omnia illius corrupta eſſe in his libris, idem queri licet de Epicharmi pulcherrimis fragmentis huic operi interſertis. Non pes, non caput, non veſtigium ullum in illis ſanum. O ſi aliquis oriatur Aeſculapius, qui iſta

Chironia et deſoeda ulcera nobis ſanet! Interea liceat nobis clinici medici vices obire. Epicharmi verba ita ſcribuntur etiam in probatae fidei libris: Μήκων, μάραθοι, τραχέες τε κάκτοι. Τοῖς ἄλλοις μὲν Φαγεῖν ἐντὶ λαχάνοις εἰς ✝ τὸ πιὸν αἴκα τις ἐκτρίψας καλῶς παρατιθῇ νιν, ἁδύς ἐστιν· αὐτὸς δ' ἐπ' αὐτῷ χαιρέτω. Quis iſta intelligat? *Nemo, hercule, nemo.* Si ita ſcribas, omnes facile intelligent: Μήκων, μάραθοι, τραχέες τε κάκτοι. κἠν ἄλλοις· Κάκτον Φαγεῖν ἐντὶ λάχανον. εἰς τὸ πῖον αἴκα τις ἐντρίψας καλῶς παρατιθῇ νιν, ἁδύς ἐστιν· αὐτὸς δ' ἐπ' αὐτῷ χαιρέτω. *Papaver, feniculus, et aſperi cacti.* Et alio loco: *cactum olus licet edere. Quem ſi appoſueris in pingue probe intritum, ſuavis eſt: ipſe per ſe valeat.* τὸ πῖον, ut Latinis *pingue,* de omni genere pinguedinis et κνίσσης, oleo, butyro, adipe et ſimilibus. Carduos ſive cactos Siculos, (nos vocamus *articbaus,* vel potius *cardes:* nam *articbaus* ſunt cynara) bifariam menſis inferebant: vel per ſe, crudos, ſine ulla omnino σκευασίᾳ, vel pingui madentes, et oleo aut butyro unctos. Hodie uterque mos ab antiquo manet. Ego vero aſſentior Epicharmo cactos paratos et conditos crudis et inunctis anteponenti. Duo loci in unum erant confuſi, ut ſaepe alibi. Sequitur alius locus: Θρίδακας, ἐλάταν, σχῖνον, ῥαφανίδας, κάκτους. Doctis placet: ἐλάταν, σχοῖνον· *abietem, juncum.* Sed omnia exemplaria probant σχίνον. Quin ego alteram potius vocem corrigendam cenſeo. Nam quis locus abieti inter eſculenta? Scribo ἐλαίαν, σχίνον· *oleam et ſquillam.* τὴν σκίλλαν, ait Plutarchus in Pericle, ἔστιν ὅτε καὶ σχίνον ὀνομάζουσι. Cratinus in Thrattis Periclem σχινοκέφαλον appellavit, quod ſcillae inter bulbos nobiliſſimae caput haberet ſimile. σχίνου, alias lentiſci, in condimentis uſus non facile dixerim. Poſtremo afferuntur ex eodem Epicharmo haec: Ὁ δέ τις ἀγρόθεν ἔοικε μάραθα καὶ κάκτους φέρειν, ἴφυον, λάπαθον, ὀτόσυλλον, σκόλιον, σερίδια, δράκυλον, πτέριν, κάκτον, ὀνόπορδον. Hic vero multa digna animadverſione. Initio ſcribam lubens: Ὁ δέ τις ἀγρόθεν ἧκε μάραθα καὶ κάκτους φέρων· *venit rure alius feniculum et cactos ferens.* p.146.
Iphyum inter bulbos ex Theophraſto notum qui ex Plinio emendant tiphyum, audiant Heſychium: ἴφυα, ἡ λυχνὶς ἄνθος. ἔνιοι λάχανον, ὃ ἡμεῖς λαβαντίδα καλοῦμεν, οἱ δὲ ἄνθη ἄγρια τῶν σπειρομένων. Vel οὐ σπειρ. Ubi velim obſervent rei herbariae periti, quid appellet *lavantidem.* Lavendulam, opinor, intelligit, quae tamen oleracei generis non videtur eſſe. *Otoſtylum* neſcio quid ſit. ἕρπυλ-

λον Dalecamp. ingenioſe, etſi non aſſentior. Et hoc quoque in illis prope infinitis numero, quae ignoramus veterum legentes ſcripta. De ſcolymo pro voce σκόλιον accedo ejus ſententiae. σερίδα habetur in MSS., non σερίδια. *Dractylum* recte Dalec. fecit *atractylidem*. In fine ſcribe καὶ τὸν ὀνόπορδον. Nam quod onopordum cardui genus eſſe doctis placet, quo auctore ſuam ſententiam nobis probabunt? In Graecorum commentariis invenio, onopordum eſſe ἑλξίνην, quae herba muralis eſt. Nicandri Graecus interpres plura illius nomina commemorat, nulla tamen iſtius facta mentione, ad Theriaca. ἑλξίνη, ait, καὶ κλύβατις, καὶ σιδηρῖτις, καὶ παρθένιον, καὶ περδίκιον, πάντα ἐπὶ ἑνὸς φυτȣ͂. Epicharmi locos ſequitur Philetae diſtichum: Γηρύσαιτο δὲ νεβρὸς, ἀπὸ ψυχὴν ὀλέσασα, Ὀξείης κάκτȣ τύμμα φυλαξαμένη. Hoc vult Philetas, hinnulum ſive hinnuli oſſa apta eſſe ad lyram, ſi modo caverit ſibi vivus, ne a cacto pungeretur. Ex oſſibus hinnulorum tibias facere ſoliti veteres, poſteaquam Thebani reliquos Graecos id docuerunt, ut refert Athenaeus l. IV. Atque illorum haec fuit opinio, oſſa hinnuli, quem cactus pupugiſſet, faciendae lyrae eſſe inepta. Heſychius: Κάκτος, ἄκανθα, ὑφ' ἧς ἐὰν πληγῇ νεβρὸς, ἀχρεῖα ἴσχει τὰ ὀςᾶ εἰς αὐλȣ́ς. Reperi etiam vetus ſcholion in optimis et antiquiſſ. cod. hoc loco adſcriptum: ἐὰν ὁ νεβρὸς ὑπὸ τῆς κάκτȣ πληγῇ, ἀχρεῖα τὰ ὀςᾶ εἰς αὐλȣ́ς ἴσχει. Quid jam iſto Philetae diſticho planius? Sequentia verba de Sopatro Paphio jam expoſuimus. Ptolemaeus, rex Aegypti, philologus inſignis, cinaram deſcribit aculeatam, neque aliter edulem, quam demptis aculeis. Ait enim: καὶ ἡμῖν προσέφερον ψιλȣ͂ντες τῶν ἀκανθῶν. Ex hoc loco probare nititur Euſtathius, aliud eſſe cinaram, aliud cactum, quia non ſit adeo aculeata cactus. καὶ ὅρα, inquit, τὸ ψιλȣ͂ντες ἀκανθῶν. ἐξ ȣ͂ φαίνεται, μὴ αὐτόχρημα κάκτον εἶναι τὴν ἐν τοῖς ἄρτι λεγομένην κινάραν. αὕτη γὰρ ȣ̓χ ȣ̔́τω τραχύνεται ταῖς ἀκάνθαις. Cinari inſulae, inquit Athenaeus, Semus fecerat mentionem. Hic eſt Semus Delius, ſcriptor non incelebris famae. Cinarum inſulam σκληρὰν, ἄκαρπον καὶ φυλεύεσθαι κακὴν, Gyaris parem, ex Plutarcho de exilio habemus cognitam. De palmae cerebro omnia vulgo nota. Νίκανδρος Γεωργικοῖς ſcribunt veteres, non Γεωργικῷ. Et ita aliis in locis. Illud venuſtum et παροιμιῶδες in fine libri: δόξομεν ἐγκέφαλον ἔχειν, pro *ſapere*. Cerebrum enim φρονήσεως ἀρχὴ, inquit Hippocrates.

ISAACI CASAUBONI p.147.

ANIMADVERSIONUM
IN
ATHENAEI DEIPNOSOPHISTAS
LIBER TERTIUS.

Caput Primum.

Callimachi dictum: Magnus liber magnum malum. Grammaticus *pro* philologo. *Coronae ex faba Aegyptia. Triplex ejus fabae utilitas.* διαφύσεις, φλέβες, fila. διάφορον, *pecunia. Proverbium explicatur:* Τὸν σικυὸν τρώγουσα, γύναι, τὰν χλαῖναν ὕφαινε. *Tragaſaeus ſal. Alia nonnulla.*

Libri tertii excerpta ſic incipiunt: Καλλίμαχος ὁ γραμματικὸς τὸ μέγα βιβλίον ἶσον ἔλεγεν εἶναι τῷ μεγάλῳ κακῷ. Non eſt iſte Callimachus grammaticus alius a Cyrenenſi ſtirpis regiae poëta omnibus noto. Grammaticum appellat propter humaniorum literarum profeſſionem. Seneca et ſapientes omnes discrimen ingens, ὅσον οὐρανὸς ἔς' ἀπὸ γαίης, ſtatuunt inter grammaticum et philologum: uſus loquendi apud multos contrarium obtinuit. Itaque etiam e Graecis nonnulli inter grammaticum et philologum aut criticum non diſtinguunt. Hoc ſenſu ſeparabat Philo Judaeus τὴν γραμματικὴν ἀπὸ τῆς γραμματιςικῆς, ſicut diximus in commentario noſtro de Critica. Poëtam vero Callimachum hic intelligi, dubitandum non eſt. Conſtat, doctiſſimum virum calumniandi anſam invidentibus praebuiſſe, quod multa quidem, ſed brevia carmina ederet. Ipſe de hac malevolorum calumnia conqueritur in Apollinis hymno: Ὁ φθόνος Ἀπόλλωνος ἐς οὔατα λάθριος εἶπεν·

Οὐκ ἄγαμαι τὸν ἀοιδὸν, ὃς ἐδ', ὅσα πόντος, ἀείδει. Propterea ſolitus dicere Callimachus, magnum librum magnum eſſe malum. Martialis alluſit, ut monuit Scaliger: *Cui legiſſe ſatis non eſt epigrammata centum, Nil ſatis eſt illi, Caeciliane, mali.* Tandem ut os obturaret malis hominibus, magnum poëma Hecalen inſcriptum coactus eſt edere. Scholiaſtes ad ſuperiores verſus: ἐγκαλεῖ διὰ τέτων τὰς σκώπτοντας αὐτὸν, μὴ δύνασθαι ποιῆσαι μέγα ποίημα· ὅθεν ἠναγκάσθη ποιῆσαι τὴν Ἑκάλην. Scripſit et opus aliud poëticum τῶν Αἰτίων, *Cauſſarum*, quod ſine dubio longius fuit poëma, quam ipſa Hecale, ſed, ut videtur, poſterius ſcriptum: ideo hic ſcholiaſtes Hecalen potius nominat, quam Cauſſas. In verſu Nicandri de faba Aegyptia ſcripſimus ex libris ὄφρα θερείης, non θερίσσης. Fabam Aegyptiam, inquit, ſere, ut poſſis per aeſtatem flore uti ad corollas. Paulo poſt ſcribit Athen., coronas
p. 148. ex hoc flore καύσωνος ὥρᾳ eſſe ψυκτικωτάτας. Triplicem fabae hujus utilitatem diſerte explicat poëta. Prima eſt floris ad coronamenta: ſecunda ciboriorum, maturo fructu, ad epulas: tertia radicis item ad edendum ex juſculo. De radice Aegyptiae fabae colocaſio proprie dicta idem Nicander: — κυάμυς λέψας κολοκάσιον, ἐντμήξας τε. Scribendum κυάμε. *Fabae Aegyptiae colocaſium*, id eſt, radicem, *decorticatum intrivit.* Vel hoc modo: — κυάμυς λέψας, κολοκάσιον ἐντμήξας τε. *Fabam, dempto cortice, et colocaſium ſimul conſciſſum miſcuit.* Theophraſti deſcriptionem confer cum ea, quae exſtat in epitome Steph. voce Ἄκη. Scribe autem apud Stephanum: ἧς ὁ καρπὸς ἥ τε ῥίζα πάντως ἐςὶν ὀφιώδης τῷ ποικίλῳ καὶ ταῖς κεφαλαῖς. Et: κολοκάσιον μέντοι καλῦσι τὴν ῥίζαν· τὸ δ' ὑπερπεφυκὸς κιβώριον, ὄψιν ἰδίαν ἔχον, ἐδωδίμυς τε τὰς φλέβας παρέχον. Quas vocat Theophraſt. διαφύσεις, quaſi *ſciſſuras* vel *ſeparatas fibras*, Stephanus φλέβας, *venas*, Martialis *fila* iſto verſu: *Improba cum morſu fila manuque trabes.* Ciborium proprie ipſa eſt faba Aegyptia vel ejus folliculus, non planta, quae fert fabam. Pro planta aliquando accipiunt, ut mox Diphilus: οἱ δὲ γινόμενοι κύαμοι ἐκ τῶν κιβωρίων. Sic colocaſia proprie fabae radix: apud Plinium l. XXI. c. 15. eſt integra planta. Quod Diphilus vocat ἐριῶδες, *lanoſum*, cum ait, κρεῖττον δ' ἐςὶ τὸ ἥκιςα ἐριῶδες, Plinius *araneoſum: colocaſiam e Nilo metunt, caule, cum coctus eſt, araneoſo in mandendo.* Martialis: *Niliacum ridebis olus lanasque ſequaces.* Defectiones aquarum pro certis miraculis paulo poſt narratae. Non tam

miraculoſas quibusdam e veteribus eſſe viſas, ex iis jure colligas, quae ſcribit Strabo de aquis Aedepſiis l. I. Miraculum enim non eſt, quod habet perſpicuam cauſſam naturalem. *διάφορον* pro certa pecunia accipitur in iſtis: *διάφορόν τι ἔταξαν διδόναι τοῖς πίνουσι.* Ad Theophr. Charact. eam vocem expoſuimus. Proverbium ſub finem horum excerptorum commemoratum, *Τὸν σικυὸν τρώγουσα, γύναι, τὰν χλαῖναν ὕφαινε*, *cucumerem edens, o mulier, laenam texe*, quomodo ex Ariſt. interpretati ſint peritiſſimi rei herbariae medici, non me latet. Frigidam ejus fructus facultatem et Veneri noxiam putant indicari veteri hoc dicto. Non negamus, et cucumerem et peponem frigidum ſortiri temperamentum atque *ἀναφρόδιτον*· malim tamen hoc proverbium aliter interpretari: quod inter ruſticos jactatum exiſtimamus, ut alia multa ad rei familiaris curam, non diſciplinam morum pertinentia. Admonebantur hoc dicto mulieres, quarum opera veſtes olim confectae, ut, cum erit maturus *ὁ σικυὸς*, de hyeme cogitent et parandis familiae hibernis veſtibus, cujusmodi eſt laena. Viri docti ſi attendiſſent ad vocem *χλαῖναν*, p.149.
aliam interpretationem noſtrae huic non praetuliſſent: quae ſimpliciſſima eſt, et, niſi fallor, veriſſima. Nunquam Graecis aliud ſignificat nomen hoc, quam hyemale indumentum. Ut in alio proverbio: *χλαῖναν ἐν θέρει τρίβεις.* *σικυὸν* in hoc verſu et *cucumerem* et *peponem* poſſumus interpretari. Affecta aeſtate et cucumis eſtur et pepo. Huic praecepto ſimile eſt: *Βαλτη καὶ θέρεος καὶ χείματός ἐστιν ἀρίστη.* Quo admonentur matres familiarum, ut lacernas omni tempore ſuis paratas habeant: hyeme propter frigus, aeſtate propter imbres et alia aëris incommoda. Affine et illud: *θύει αἰεὶ θέρος ἐσσεῖται· ποιεῖσθε καλιάς.* In ima cera horum excerptorum prae ſe ferunt chirographi libri: *Φρύνιχος δ' ἐντραγεῖν φησι σικύδιον.* Sed *ἐν Τραγαῖς* etiam mox, ubi temere haec verba repetuntur. Fortean pro *ἐν Τραγῳδοῖς*· quam Phrynichi fabulam Athenaeus et Suidas commemorant. At in MSS. codice, cujus mihi nuper copiam fecit vir ampliſſimus, Andreas Huraldus Meſſaeus, ita legitur: *ῥαφανίδιον δ' ὑποκοριστικῶς εἴρηκε Φρύνιχος .... τρόπῳ.* Sine dubio ullo pro *Φρ. Μονοτρόπῳ.* Ea fabula hodieque notiſſima eſt, ſaltem titulo tenus, inter Phrynicheas. Adi l. VI. c. 12. Paulo ante ſalem Tragaſaeum manifeſto in Troade Athenaeus collocat, conſentientibus geographis: diverſe tamen ſententium opinionem refert Pollux l. VI. c. 10.

CAPUT SECUNDUM.

Σικυȣ̃ expenſum etymon. κίειν, κύειν. σύεσθαι, σεύεσθαι. ἡδύγαιον. Plenilunio creſcere cucumeres et echinos. βίος καθάρειος. Sacra *ficus Athenis. Ἡγητηρία ficus. Alexidis fabula* Poëta. *συκοφάντης. προστίθεσθαι πρὸς τȣ̓̀νομα.*

Deinceps cum auctore ipſo res nobis futura eſt, non cum illius mutilatore. Adhuc autem in guſtationis deſcriptione verſatur Athenaeus. Nam eo cucumeres pertinent, non minus quam pepones, de quibus libro ſuperiore dictum eſt. Theophraſti verba ex ipſo fonte ita ſcribe: *καὶ τȣ́των τὸν μὲν Λακωνικὸν ὑδρευόμενον βελτίω γίνεσθαι, τȣ̀ς δ' ἄλλȣς ἀνυδρεύτȣς.* Deinde pro *εὐχυλότεροι* codd. Theophraſti habent *γλυκύτεροι.* Etymum vocis *σικυὸς* ex Demetrio Ixione ita explicatur: *ὠνομάσθαι σικυȣ̀ς ἀπὸ τȣ̃ σεύεσθαι καὶ κύειν· ὁρμητικὸν γὰρ ὑπάρχειν.* In quibus verbis poſita literula una alterius loco falſiſſimam ſententiam doctiſſ. viro affinxit: quaſi putaverit Demetrius, Veneri naſci cucumeres. Quis ita alienus a lectione medicinae auctorum, quin hoc falſum eſſe ſciat? Frigidum eſſe cucumerem, omnes uno ore affirmant medici, eſſe igitur *ἀφροδισίων ἐφεκτικὸν*, inimicum Veneri, mox Athenaeus obſervat ex Diphilo. Galenus vero diſerte l. II. de facult. ſimpl. med. inter ſemen cohibentia recenſet melopepones et cucumeres: *ἤν τε πέπονες,* inquit, *ἤν τε καὶ μὴ πέπονες ὦσιν.* Quomodo igitur Demetrium excuſabimus? Literae unius mutatione ſcribendum aio *κίειν* pro *κύειν, progredi* pro *uterum gerere.* Senſus eſt, *σικυὸν* dici a *σεύεσθαι* et *κίειν,* quae verba motum et
p.150. progreſſum in ulteriora ſignificant: quia haec planta eſt *ὁρμητικὴ,* id eſt, late funditur in cucumerario. Erat ſcribendum *συκιὸς,* ſed facta eſt duarum vocalium *υ* et *ι* transpoſitio. Euſtath. V. in Il. comment. de vocibus diſputans, quae ſunt compoſitae ex duabus ſignificationis ejusdem, ut *γήπεδον, δάπεδον, ὀροθύνω* et *ἠλέματον: ἐκ τȣ̃ σύεσθαι, ἤγȣν ὁρμᾶν, καὶ τȣ̃ κίειν ἡ συκῆ· καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν δὲ κατὰ τȣ̀ς παλαιȣ̀ς καὶ ὁ σικυὸς κατὰ μετάθεσιν ἢ τροπὴν διχρόνων.* Significatione parum differunt *σεύεσθαι* et *σύεσθαι.* Tamen ad etymum ſatius eſt cum Euſt. ſcribere *σύεσθαι.* Hanc tamen ſententiam noſtram et emendationem verborum Demetrii Ixionis Joſephus Scaliger non probat:

κύειν enim in explicatione hujus etymi ſignificare ſeminoſum eſſe: unde σπερματίας σικυὸς ſub finem l. II. e Cratino et aliis. Addebat, κίειν poëtarum tantum eſſe verbum, neque hic locum habere poſſe. Poſtremo, σικυὸς, aiebat, ſcribitur, non σικιὸς, ut eſſet ſcribendum, ſi deduceretur a κίειν. Mihi non videtur ad rem multum facere, quod κίειν ſit vocabulum poëticum. Nam pleraeque dictiones poëtis propriae ſunt antiquiſſimae, quae primis temporibus cum eſſent communes et vulgo uſitatae, nihil cauſſae dici poteſt, cur non iis ſint uſi priſci onomatothetae in novis nominibus fingendis. Itaque veteres critici in exprimendis verborum etymis ab antiquis dictionibus non ſolent abſtinere. Euſtathium inveniſſe ſcriptum κίειν et probaſſe, docent verba, quae ex eo protulimus, quaeque non uno duntaxat loco in ejus commentariis leguntur. Ne id quidem multum me movet, quod σικυὸς Graeci ſcribant, non συκιὸς per jota in penultima: nam hujusmodi literarum transpoſitiones nusquam non occurrunt in etymologiis Graecarum dictionum. In hoc vero nomine etiam rationem afferunt grammatici, cur σικυὸς potius ſcribatur, quam συκιός· ne videlicet affinitatem aliquam videretur habere cum nomine σῦκον, ficus. Euſtathius prolixe ad Od. ρ: ὥσπερ ἡ συκῆ παρὰ τὸ σύειν καὶ κίειν, ὅπερ ἐςὶ ὁρμᾶσθαι, ἔτω κατὰ τὲς παλαιὲς καὶ ὁ σικυός. ἐτράπη γὰρ καὶ ἐπ' αὐτῦ τὸ υ εἰς ἰῶτα διὰ τὸ ἀσυνέμπτωτον, ἵνα μὴ καὶ τῷ σικυῷ σύκε ἐμφαίνηταί τι. Fateor alioquin, verbum κύειν de arboribus uſurpari ad gemmandum ſeſe comparantibus. Sic dicit Dioscorides, ficus ἐγκύες εἶναι, *praegnantes eſſe*, μήπω τῦ ὀφθαλμῦ βεβλαςηκότος, *priusquam gemma prodierit*, quod Latini *gemmare* dicunt. Scimus etiam, ὁρμητικὸς ſaepe dici de impetu ad generationem. Si quis igitur, retenta lectione κύειν, cucumerem ὁρμητικὸν exponere voluit, *qui ſe pouſſe*, ut Galli loquuntur, id eſt, qui magno impetu fertur ad germinandum, per me licet. At Dalecamp.: *quoniam eo cibo Venus accenditur.* Contra veritatem et notiſſimam cucumeris naturam. Heraclides Tarentinus, ut obſervat auctor, ἡδύγαιον appellavit cucumerem. Vellem adjeciſſet, utrum κυρίως, an ἐπιθετικῶς. Nam quidquid ubere et laeto ſolo provenit, ἡδύγαιον appelles licet, tanquam ἡδεῖαν ſive καλὴν ἔχον γῆν. Plenilunio manifeſtum in hortis capere cucumeres incrementum, probat deipnoſophiſta exemplo echinorum. Clarum id exemplum et omnibus notum ex philoſophis et poëtis etiam. Sunt ad manum p. 151.

Oppiani de ea re verſus elegantiſſimi, quos inde lector petat. Lucilius: *Luna alit oſtrea, et implet echinos, muribu' fibras Et pecui addit.* Inter alia ficuum elogia dicitur hic fructus melioris vitae dediſſe mortalibus principium. Initio cibus hominum glandes faginae ac quernae fuerunt, deinde cognita eſt ficus, et ejus fructus prae glandibus probatus. Hoc fuit alius vitae initium, quam ſolent Graeci modo ἥμερον vel ἀλληλεσμένον βίον, ut docemus l. XIV., appellare, modo καθάρειον. Itaque errant, qui hoc loco, ἡ συκῆ ἡγεμὼν τȢ καθαρείȢ βίȢ τοῖς ἀνθρώποις ἐγένετο, ingenioſi ſunt in mutanda lectione, quam etiam Euſtathius habet. Addit: δῆλον δὲ τȢ̃το ἐκ τȢ̃ καλεῖν τȢ̀ς ἈθηναίȢς ἱερὰν συκῆν τὸν τόπον, ἐν ᾧ τὸ πρῶτον εὑρέθη. Ego non reperio ullum locum in urbe Athenis aut agro Attico, qui diceretur ἱερὰ συκῆ. Fructum ipſum ita vocatum memini legere in epigrammate de Phytalo, ficus inventore, apud Pauſaniam in Atticis: Ἐνθάδ' ἄναξ ἥρως Φύταλός ποτε δέξατο σεμνὴν Δήμητραν, ὅτε πρῶτον ὀπώρας καρπὸν ἔφηνεν, Ἣν ἱερὰν συκῆν θνητῶν γένος ἐξονομάζει· Ἐξ Ȣ̃ δὴ τιμὰς ΦυτάλȢ γένος ἔσχεν ἀγήρως. *Hegeteriam* ficum Euſtathius appellat ἡγητορίαν, quia ita hic legerat. De ea fuſe Heſychius: quem vide, ac vel doce me, quale apud Athenienſeis feſtum fuerit Paraplynteria, vel diſce a me, ſcribendum eſſe in Heſychio ἐν γὰρ τῇ ἑορτῇ τῶν Πλυντηρίων. Porphyrius quoque l. II. de abstin. ab anim. hegeteriae meminit, pompam Solis et Horarum ex ritibus Athenienſium deſcribens. Alexidis verſus et ſupplendi ſunt ex l. II. et ita diſtinguendi ex lege metrica: — οἷα δ' ἡ χώρα φέρει, Διαφέροντα πάσης, Ἱππόνικε, τῆς οἰκȢμένης· Τὸ μέλι, τȢ̀ς ἄρτȢς, τὰ σῦκα· σῦκα μὲν, νὴ τὸν Δία, Διαφέροντα καὶ πάνυ γ' αὕτη φέρει, βοσκήματα, Ἔρια, μύρτα, θύματα, τυρȢ̀ς, ὕδωρ διαφέρον Σφόδρ', ὥστε καὶ γνοίην ἂν εὐθὺς Ἀττικὸν πίνων ὕδωρ. Verſus trochaici ſunt tetrametri catalectici. Alexidis fabula, quae paulo poſt Ποιητὴς nuncupatur, non alia eſt, quam quae l. VI. Ποιηταί. Pollux l. IX. Ποιήτριαν iſtius poëtae fabulam citat: quae an eadem ſit cum iſta, quaerendum eſt. In ea fabula reprehendit illos poëta, qui vocem συκοφάντης excogitarunt ad denotandam hominis alicujus improbitatem. Ἔδει γὰρ, inquit, ὅστις χρηστὸς ἦν ἡδύς τ' ἀνὴρ, Τὰ σῦκα προστεθέντα δηλȢ̃ν τὸν τρόπον. Senſus eſt: debuit hoc potius fieri, ut, ſi quis eſſet vir probitate inſignis, nomini illius inſereretur vox συκῆ in teſtimonium virtutis. Puta, ut vel φιλόσυκος appellaretur, vel συκάγαθος, *bo-*

mo eximie bonus. Ut dicitur *βυπόνηρος, inſigniter malus.* Vel συκολόγος, aut συκόβιος, aut *ſycocharmus.* προστίθεσθαι ſic accipe in his verſibus, ut apud Ariſtophanem: Περὶ τοὐνόματος δὴ ταῦτ' ἐλοιδορούμεθα· Ἡ μὲν γὰρ ἵππον προσετίθει πρὸς τοὔνομα, Ξάνθιππον, ἢ Χάριππον, ἢ Καλλιππίδην. Aelianus verbo συμπλέκεσθαι in eandem ſententiam uſus epiſtola quadam: Θρασυλέων, οἶμαι, ἦν ὄνομα αὐτῷ, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον συμπεπλεγμένον θηρίῳ. Sic et in ſequentibus uſurpat Alexis: Νυνὶ δὲ πρὸς μοχθηρὸν ἡδὺ προστεθὲν, Ἀπορεῖν πεποίηκε, διὰ τί τοῦθ' οὕτως ἔχει. *Nunc,* inquit, *cum* in voce ſycophanta *improbo ſit additum* et conjunctum *ſuave, incertum eſt, qua de cauſſa id ſit factum.* τὸ μοχθηρὸν eſt φάντης, *delator, quadruplator:* τὸ ἡδὺ eſt vox συκῆ, leviter initio dictionis corrupta. Doctorum virorum interpretationes horum verſuum plane ſunt, quod ait Lucilius, *Pergula pictorum, veri nihil, omnia falſa.* p. 152.

Caput Tertium.

Sminthia *Rhodiorum. Ficus poenae nomine aliquando exactae. Pherecratis fabula* Crapatalli. Φιβαλέοι *homines:* Φιβάλεως. χελιδόνια σῦκα. *Lyncei Samii epiſtolae. Proverbium* Λυγκέως ὀξυωπέστερος. Caunaeae *ficus, non* Cauniae. Toxaliae *ficus. Proverb.* πέπων ἐρινὸς ἄλλους ἐξερινάζεις λόγῳ.

Φιλόμνηστος δ' ἐν τῷ περὶ τῶν ἐν Ῥόδῳ Σμινθείων. Teſtatur Strabo, locum fuiſſe in agro Rhodiorum Sminthia dictum, l. XIII. De eo loco et nominis hujusce cauſis egerat Philomneſtus, ſive, ut l. X. ſcribitur, Philodemus. διὰ τὸ εἶναι τότε τὰ ἐπιζήμια καὶ τὰς εἰσφορὰς σῦκα, οἶνον καὶ ἔλαιον. Ante receptum uſum nummorum pecuniae locum in contractibus, mulctis, praemiis et omne genus collationibus obtinuerunt res ad humanos uſus neceſſariae, ut docent nos antiquiſſimi quique auctores, et probant juriſconſulti auctoritate ſummi vatis. Non igitur mirum eſt, apud Rhodios aliquando poenae nomine

exactas fuiſſe ficus, item oleum, vinum et ſimilia. Sic apud veteres Romanos ovis et bos. *Τό τε θειοφαγὲς, μητρώϊον ἐμοὶ μελέδημα.* Expoſuimus iſta libro ſuperiore c. XIV. *ἀτὰρ καὶ Φερεκράτης ἐν Κραπατάλλοις.* Pollux l. VII. c. XXX.: *σῦκα δὲ τῶν διφόρων ἐν Κραπατάλοις Φερεκράτης.* Melius *Κραπατάλλοις.* Sic corrige et l. X. c. IX., ubi editum *Κραπαττάλοις.* Heſychio auctore, fatui nomen eſt aut nummi cujusdam. Sed et minutos piſces quosdam ita vocari idem ſcribit: atque inde exiſtimavit Dalecampius nomen inditum huic fabulae. Ex Polluce diverſam ſententiam licet afferere. Sic ille l. IX.: *ὄνομα δέ τι νομίσματος καὶ κραπατάλλȣς εἴτε παίζων εἴτε σπȣδάζων Φερεκράτης ὠνόμασεν ἐν τῷ ὁμωνύμῳ δράματι. λέγει δὲ, τὸν μὲν κραπάταλλον εἶναι ἐνάδρȣ* (legebam *ἐν ᾅδȣ·* Scaligero placebat *εὔαδρον·*) *δραχμήν. ἔχει δ' αὐτὸς ὀκτὼ εὐθείας· τὴν δ' εὐθεῖαν εἶναι τριώβολον καὶ δύνασθαι ὀκτὼ κιδάβȣς.* Hactenus Pollux. *Ὡς καλοὶ καὶ φιβαλέοι.* Neque de arbore ficu neque de fructu haec poſſunt intelligi. Illa *συκῆ* dicitur: hi *σῦκα.* De perſonis igitur accipiendum. *Φιβαλέȣς* aut *φιβάλεις* vocabant Attici homines
p.153. aridos et exſuccos. Auctor comici interpres ad Acharnenſeis. *καὶ τὰς μυῤῥίνας δὲ φιβαλέας λέγȣσι.* Malim *φιβάλεως·* nam ita potius et caricae et myrti dictae. Vide illum enarratorem, et in Etymologico. *χελιδονίων δὲ σύκων μνημονεύει Ἐπιγένης.* Heſychius paulo aliter: *Χελιδόνεως, εἶδος ἰσχάδων.* Cauſſam appellationis rimamur l. IX. *Σκληρῶν ἀδρὸς πινακίσκος.* Interpres *σύκων.* Fortaſſe non male. Etſi poteſt dubitari, an ponerentur ficus in *πινακίσκοις. τῶν δὲ ἐν Ῥόδῳ γινομένων σύκων μνημονεύει Λυγκεὺς ἐν ἐπιςολαῖς.* Exſtabant olim Lyncei Samii epiſtolae, quarum et Harpocration meminit in *Ἰθύφαλλος.* In his fuit una ad Diagoram, qua contendens varia eſculenta Rhodi nata cnm Atticis, palmam Rhodiis adjudicabat. Conferendus hic locus cum altero huic gemino infra eodem libro, ubi de panis generibus disputatur: item alio, qui l. VII. in ſermone de apuis. Reperies et alios ſimiles. *Τὰ δ' ἐρινεὰ τοῖς Λακωνικοῖς, ὥςε συκάμινα σύκοις δοκεῖν ἐρίζειν.* Deeſt verbum ex aliis ejusdem epiſtolae locis ſupplendum, *ἀντιπαραβάλλȣσιν,* aut ſimile. Senſus eſt: ſi ficus Rhodiacae, erineae nomine dictae, iis comparentur, quae Athenis Laconicae dicuntur, tam impar fore certamen, quam ſi ficubus contendantur ſycamina, id eſt, mora. Si quis aliter interpretetur, non ero pertinax, modo intelligatur ſimilis aliqua comparatio.

καὶ ταῦτ᾽ οὐκ ἀπὸ δείπνου. *Atque haec convivis meis appoſui, non finita coena, ſed incipiente.* Sic infra, ubi de pane. Vide c. 25. εἰ ὁ Λυγκεὺς ἐγεύσατο, ὥσπερ ἐγὼ, ὀξυωπέστερος ἂν ἐγεγόνει παρὰ πολὺ τοῦ ὁμωνύμου. *Oculorum acie Lynceus cognominem ſibi Lynceum ſuperaſſet.* Dalecampius Lynceum proverbio celebratum propter miram videndi facultatem lyncem beſtiam eſſe credidit primus et ſolus. τὰ ἀπὸ Καύνων τῆς Αἰολικῆς πόλεως ὡς διάφορα ἐπαινῶν. Melius ſcribas Καυνῶν, ut rectum ſit Καῦναι. Unde fit gentile nomen Καυναῖος. Atque ita ſcribi debet in ſequenti verſu Parmenonis: Ἦλθον μακρὴν θάλασσαν οὐκ ἄγων σῦκα Καυναῖα φόρτον. Non Καύνεα φόρτου. Etiam apud Ciceronem *Caunaeas* ſcribendum, quod exauditum eſt: *Cave ne eas.* *Cauneas* caret analogia. *Caunias* alienum ab eo ſono. Caunae Aeolidis oppidi nomen: Caunus alius oppidi in Caria. A Καῦνος fit Καύνιος. At Καυναῖος eſt a Καῦναι, ut Ἀθηναῖος et Θηβαῖος. τοξαλίων δὲ σύκων. *Toxalias* ficus inamoenas atque ingratas palato fuiſſe, declarat, qui ſequitur, Apollodori locus. An igitur ita dictae, quod ſagittae inſtar palatum vulnerarent? Sic *crucium* vinum, quod bibentibus eſſet ingratum, ut crux. Πέπων δ᾽ ἔρινος ἀχρεῖος ὢν Ἐς βρῶσιν, ἄλλους ἐξερινάζεις λόγῳ. Sophocleum hoc proverbium ſimile eſt illi: *Lepus tute es, et pulpamentum quaeris.* Sed ſcribendum Πέπων ἐρινὸς, cum accentu in ultima. Arboris nomen eſt ἐρινὸς et ἐρινεός· fructus ἔρινος, inquit Euſtathius, vel potius ἔρινον, ut σῦκον, quod clarum ex ſequentibus Athenaei: qui obſervat, dixiſſe Sophoclem πέπων ἐρινὸς, quod arboris nomen eſt, pro πέπον ἔρινον, quomodo fructus appellatur, inquit. Caeterum τροπικῶς id dictum admonet Athenaeus. Ita autem vertendum: *tu cum ſis groſſus nihili et inſipidus, ad comedendum inutilis, alios verbis increpas tanquam ignavos et inſipidos.* πέπων accipio hic, ut apud Homerum, quando probri loco aliquis dicitur πέπων, mollis et ignavus. Adrianus Junius, magni judicii vir, aliter interpretatur: cui non aſſentior. Dalecampio multo minus, emendanti οὐ πέπων. Reclamant libri, reclamat Euſtathius, reclamat ſententia: quam, opinor, primi nunc indicamus vere. ἐξερινάζεις λόγῳ valet *oratione tua ἐρινοὺς vocas.* Non enim uſitata ſignificatione verbum hoc uſurpatur, ſed nova et inſolente, ut multa apud tragicos et comicos, quando praeſertim loquuntur homines irati. Aut, ſi mavis, interpretare ἐξερινάζεις λόγῳ *verbis laceſſis*, et ad contentionem p.19

provocas: ut ſit alluſum ad originem vocabuli, quod ab ἔρις deducunt grammatici. Etiam apud Latinos caprificus in ſignificatione vitii uſurpatur, etſi aliter, ut: — *et quae ſemel intus Innata eſt, rupto jecore exierit caprificus.* Priorem verſum integrare ſic poſſumus: Πέπων ἐρινὸς αὐτὸς ὢν ἀχρήϊος.

Caput Quartum.

Σύριχοι, συρίσκοι, ἄῤῥιχοι, ἄρσιχοι. κόλυθρα *et* κόλυτρα. *Plinii locus de paeonia collatus cum Athenaei verbis.* ἀποματαϊσμοί. ἀτόπημα. *Veteres ſaepe de iisdem non eadem dicere.* κυδωναῖα σῦκα. *Antiphanis comoedia* Scleriae. Graeſtonia *Macedonica.* βρύειν. *Theophraſtus non ſemel emendatus.*

Diſtingue Alexidis verſus: — καὶ τί δεῖ Λέγειν ἔθ' ἡμᾶς τοὺς τὰ σῦχ' ἑκάστοτε Ἐν τοῖς συρίχοις πωλοῦντας. Erat editum συρίσκοις. Si metri rationem non habeas, optime. Heſychius: συρίσκος, ἀγγεῖόν τι πλεκτὸν, εἰς ὃ σῦκα ἐμβάλλουσι· τινὲς δὲ ὑρίσκον. Sed verſiculi modulus eam vocem aſpernatur. συρίχοις igitur ſcribendum: aut, quia alibi, quod ſciam, ea vox non legitur, ἀρίχοις. Quae dicitur Ciceroni *fiſcina ficorum*, Graecis eſt σύκων ἄριχος, vel ἄῤῥιχος, vel ἄρσιχος, et ἀρίσκος. Itemque συρίσκος et ὑρίσκος. Tanta eſt linguae hujus volubilitas. Emendandus in hac voce Theophraſtus in magno opere de cauſſ. plant. l. I. c. 7.: καὶ διὰ τοῦτο ἐν ὑπερῴοις τιθέασι, καὶ κρεμαννύουσιν ἐν ἀξαρίχοις. Legendum enim ἐν ἀῤῥίχοις. Quid ſit paulo poſt ἐγκάψας τὸ κέρμα εἰς τὴν γνάθον, ad Theophraſtum pridem expoſuimus. Ex Ameriae Gloſſis refertur, ἐρινακὰς vocari groſſos caprifici. Heſychii exemplaria vocant ἐρινάδας. Eidem βασίλεια ſunt nobiles caricae: accuratius noſter. κόλυτρα, melius Euſtathius, quam noſtri, κόλυθρα. De glycyſide ſive paeonia ex Seleuco refert Athen.: γλυκυσίδην τινὰ καλεῖσθαί φησι, σύκῳ τὴν μορφὴν μάλιστα ἐοικυῖαν· φυλάττεσθαι δὲ τὰς γυναῖκας, διὰ τὸ ποιεῖν ματαϊσμούς. Eruditus interpres, qui

p.155. ſuam ex Plinio et Dioscoride emendationem hujus loci

imputat lectoribus, non unam anſam ſui carpendi vel aequiſſimis judicibus dedit. Quid enim? Hoccine eſt auctorem aliquem emendare, appingere illi, quicquid velis, et contrariam quoque ſententiam affingere? Hac mercede neque Athenaeus neque alius auctor corrigi velit. Utrumque autem a Dalecampio factum hoc loco. Aliena eſt neque Athenaei haec ſententia: *paeoniam in cibo ſumptam rubra foeminarum profluvia ſiſtere.* Ficta et Athenaei verbis contraria, quae deinceps ſequitur: *ac valere contra malum mentis et infatuationes.* Athenaeus plane contrarium ſcribit: *paeoniae eſu abſtinere foeminas, quod fatuitatis cauſſa ſit*, id eſt, impellat illas ad pedendum. *ματαΐζειν* eſt *μωραίνειν*, *facere, quod ſit indecorum, et gerere ſe ſtulte* Quidam e veteribus hac voce uſi ad notandum peculiare illud *ἀτοπήματος* genus, cui obnoxius Claudius Imperator. Phavorinus apud Stobaeum: *ὁ Βοιώτιος ἐντυχὼν θησαυρῷ μετὰ ἑβδομήκοντα ἔτη, ἐπάρας τὸ σκέλος ἀπεματάϊσε.* *Boeotius quidam annis LXX. major invento theſauro oppedit.* Damoxenus comicus *ἀσχημονεῖν* ea notione uſurpavit de male paratis cibis loquens: *τοιγαροῦν ςρόφοι Καὶ πνευμάτια γινόμενα τὸν κεκλημένον Ἀσχημονεῖν ποιοῦσι.* Equidem non aliter hic interpretarer *τὸ ποιεῖν ματαϊσμοὺς*, niſi ob oculos verſarentur Plinii verba. *Eſtur*, ait, *etiam contra malum mentis.* *Ψεύσομαι, ἢ ἔτυμον ἐρέω; κέλεται δέ με θυμός.* Divinabam, abiiſſe in diverſas ac prope contrarias ſententias Plinium et Seleucum, quod in auctore, unde hauſerunt ambo, lectionem diverſam nacti eſſent: Plinium legiſſe *ποιεῖν πρὸς ματαϊσμοὺς*, Seleucum *ποιεῖν ματαϊσμούς.* Verbum *φυλάττεσθαι* utrique ſententiae poſſe aptari, certum eſt. Heſychius: *Γλυκυσίδη, φυτὸν ποιὸν συντελοῦν πρὸς ἀτοπήματα τῶν γυναικῶν.* Neque Plinii neque Seleuci ſententiae haec recte accommodaveris: ſed ad facultatem poeoniae ſiſtendi rubros mulierum fluores. Ita enim interpreter hic vocem *ἀτόπημα.* Quanquam non neſcimus, poſſe eam dictionem accipi etiam *ἀντὶ πορδῆς.* Quem inhoneſtum flatum Artemidorus *πνεῦμα ἄτοπον* appellat l. I. c. 70. *ἐρεγμὸς*, ait, *καὶ κύαμος ςάσεώς εἰσι σημαντικοί· ὃς μὲν διὰ τὸ δεδῆχθαι, ὃς δὲ, διὰ τὸ πνεύματος εἶναι ποιητικὸς ἀτόπου.* Nam ſi de morbo Claudii intelligeret, quare faceret proprium mulierum? Non ſcripſiſſe eadem de vi ejusdem herbae Plinium et Seleucum, ſi quis miretur, nae ille rem miratur parum admirandam. Quid enim frequentius? Vel quod praecedit de ſimilitudine paeoniae cum ficu, quis alius

veterum dixit cum Seleuco? Tamen addit μάλιϛα. σύκῳ τὴν μορφὴν μάλιϛα ἐοικυῖαν. Poſtremo emendationi Dalecampii opponimus Euſt. auctoritatem, qui ante annos prope CCCC legebat, ut nos hodie, ad Ὀδ. ω. Platonis comici locum de glycyſide nollem periiſſe. Cleophontem ejus fabulam laudat et Pollux l. X. c. 13. κυδωναῖα σῦκα apud Euſtathium ſunt κωδωναῖα. Neutrum rectum,
p.156. ſi vere Heſychius: κοδώνεα, σῦκα χειμέρινα. Aſſentior Dalecampio ſuper illis ex Theophraſto: οἷον ἡ χαρίτιος Ἀράτειος καλϐμένη. Quantumvis conſentiant omnia exemplaria antiqua. Quid ſit, ad Theophraſtum Θεϐ διδόντος videbimus. Pro ὅσαι παρ' αὐτϐ αἱ βλαϛήσεις ſcribe ὅσαι περ αὐτϐ. Male apud Theophr. ὑπὲρ αὐτϐ. Et πρωτερικὴν per ω magnum, non προτερικὴν, ex Heſychio. Locus, qui paulo poſt exſtare dicitur ἐν τρίτῃ Φυτικῶν αἰτιῶν, petitus eſt e V. ejus operis. τρίτῃ tamen omnes codd. noſtri. Antiphanis Σκληρίας diu habui de mendo ſuſpectos. Poſtea reperi incerti poëtae fabulam Sclerias tribus locis apud Stobaeum. Recte mox noſtri libri omnes περὶ τὴν Βισαλτίαν Ἀμφίπολιν. Vide Plinium l. IV. c. 10. Minus recte Euſtath. Βισ. καὶ Ἀμφίπολιν. *Graeſtonia* Macedonica eſt, quam alii Creſtonam vocant, et in Thracia collocant Macedoniae vicinam. Adi Stephani Epitomen. Obſervemus proprium et elegans verbum in Theopompi loco: τὰς ἐλαίας, ἐν ᾧ χρόνῳ βρύειν εἰκὸς ἦν. De oliva proprie dicitur βρύειν florere incipiente. Graeci magiſtri: τὸ βρύειν κυριολεκτεῖσθαι λέγεται ἐπὶ τϐ τὴν ἐλαίαν ἀνθεῖν. Sequitur ex Theophraſto: πάντα τὰ ἐν σκίλλῃ φυτευθέντα καὶ θᾶττον αὐξάνεσθαι, καὶ εὐβλαϛῆ γίγνεσθαι. Hoc ita philoſophus: ὅλως δὲ πᾶν ἐν σκίλλῃ φυτευόμενον ἔβλαϛε. Scribe εὐβλαϛὲς, ut legit Athenaeus. Alibi in eadem ſententia uſus voce εὐβλαϛία, ut de cauſſ. l. V. c. VII. Scribe etiam cum Dalecampio ἔμπροσθεν φέρει τϐ φύλλϐ, et ad l. V. de cauſſ. adi c. I. Et paulo poſt καρπὸν δὲ τϐτο τῶν σύκων πέπονα καὶ γλυκὺν ἔχει, cum doctiſſimo Gesnero.

Caput Quintum.

Σῦκα λευκόφια et μελανόφια. Syceas Titan. Andriſci Naxiaca. Superſtitio veterum, puerorum oculos ficu recente fricare. Perſae *comoedia incerti auctoris.* Ananias *jambicorum poëta. De vocibus ὄγκος et λαγαρός. εὔογκος.*

Inter alia multa, quae ab Athenaeo recenſentur, ficorum vel nomina vel cognomina λευκόφια ſunt et μελανόφια. Nam et ſcripta manu exemplaria ſic legunt. Sed mendum nihilominus ineſſe huic ſcripturae cenſeo, et ſcribo λευκόφαια et μελανόφαια. Pullus color inter album et nigrum eſt medius; quae pulli coloris ſunt, ut ficus, prout ad albedinem aut nigredinem accedunt, leucophaea dicuntur aut melanophaea, id eſt, *albopulla* et *nigropulla*. Doctis, qui λευκόφυα corrigunt et μελανόφυα, accedere non poſſum. De Sycea Titane legi poſſunt Stephani Ἐθνικὰ, ubi totidem fere verbis eadem fabula narratur. Andriſcus paulo poſt nominatus ſcripſerat Naxiaca, cujus hiſtoriae meminit Parthenius c. 9. et 19. Locus e Perſis dramate Pherecratis inſignem veterum ſuperſtitionem continet: quam ne aſſequi valerent interpretes, depravatio lectionis fecit. Ait Athenaeus: Φερεκράτης ἢ ὁ πεποιηκὼς τοὺς Πέρσας φησίν· Ἢν δ' ἡμῶν σῦκόν τις ἴδῃ διὰ χρόνου νέον ποτὲ, Τῷ 'φθαλμῷ περιμάττομέν γε τοῦτο τῶν παιδίων, ὡς καὶ ἴαματος οὐ τοῦ τυχόντος τῶν σύκων ὑπαρχόντων. Legi debet τὼ 'φθαλμὼ περιμάττομέν γε τούτῳ τῶν π., atque ita exponi: *Pherecrates, aut quisquis eſt, qui Perſas docuit, ait: Si quis noſtrum recentem ficum tandem videat, oculos tenerorum puerorum illa fricamus: ceu habentibus ficis etiam medendi non mediocrem facultatem.* Poſtrema verba non ſunt Pherecratis, ſed Athenaei, cauſſam ejus moris aſſerentis. περιμάττειν τὼ ὀφθαλμὼ eſt id, quod expreſſimus. Ad Theophraſtum hanc vocem exponebamus. Infeliciſſime Dalec. pro μασσοῦσθαι accepit. In XI. Geopon. germanus huic mos ex Zoroaſtre docetur. Spondebat ille magus, oculos integro anno illi non dolituros, qui conſpectae primum roſae tribus calycibus eos terſiſſet. Ζωροάστρης λέγει, ἐπὶ ἐνιαυτὸν ἕνα μὴ ἀλγεῖν τοὺς ὀφθαλμοὺς τὸν ἐν πρώτοις ἰδόντα ἐπὶ τοῦ φυτοῦ (de roſa loquitur) μεμυκυίας κάλυκας, καὶ τρισὶν ἐξ αὐτῶν ἀπομαξάμενον τὰ ὄμματα.

p. 157.

Valde haec illuſtrant Pherecratis locum. Caeterum de auctore ejus fabulae dubitatum fuiſſe a veteribus criticis, palam facit Athenaeus, qui tamen alibi non ſemel Pherecrati eam tribuit, ſicut etiam Ariſtophanis vetus interpres aliquammultis locis. Et Pollux l. VII. c. 11.: *Φερεκράτης εἴρηκεν ἐν Πέρσαις.* Ad Ranas vero comici ſcholiaſtes dubitationem ſuam prodit ſatis, laudans ſine nomine *τοὺς ποιήσαντας τοὺς Φερεκράτους Πέρσας.* Ananii, quem jambopoeum auctor vocat, qui proferuntur verſus, non ſunt jambici, ſed Hipponactei ſcazontes: jambicis tamen potiſſimum claruiſſe, cognomen declarat. Ariſtophanes in Ranis et ejus ſcholiaſtes hos illius tres jambos nobis ſervarunt: *Ἄπολλον, ὅς που Δῆλον ἢ Πυθῶν' ἔχεις, Ἢ Νάξον, ἢ Μίλητον, ἢ θείαν Κλάρον, Ἵκου καθ' ἱερὰ, ἢ Σκύθας ἀφίξεαι.* Quia ſoliti veteres ficos avidiſſime comedere, uſus eſt auctor in ea re verbis *ἐπιπίνειν* et *καταπίνειν*, cum ait, ſuccum ſalſum acrimonia mixtum generare *μεθ' ἁλῶν ἐπιπινόμενα*, et paulo poſt *καταπίνομεν αὐτὰ ταχέως οὐ λεάναντες.* Hoc eo potiſſimum dicimus, ut ſciamus, quid mox appellet *πολλοὺς καὶ μεγάλους ὄγκους.* Sic ille: *διαλύεται μὲν οὖν ταχέως· διότι πολλῶν καὶ μεγάλων ὄγκων εἰσενεχθέντων, μετὰ μικρὸν χρόνον λαγαροὶ γινόμεθα καθ' ὑπερβολήν.* Haec ita Dalecampius: *itaque multis ficuum eſu valde auctum molem corporis brevi poſt tempore gracileſcere ac extenuari ſupra modum.* Fatemur, carnem ex ficorum alimento generatam eſſe parum firmam, ſed *ὑπόσομφον καὶ οὐκ ἐσφιγμένην·* caeterum de eo ne per ſomnium quidem cogitabat, cum haec ſcriberet, Athenaeus. Vir optimus neque *τὸ μεγάλους ὄγκους*, neque vocem *λαγαρὸς* intellexit, quibus nihil frequentius in Graecorum medicorum libris. Sentential auctoris eſt: ficus in ven-
p.158. triculo diſſolvi facile, hoc eſt *σῦκα* eſſe *εὔπεπτα.* Id ex eo conſtare, quod, poſtquam illarum multas et magnas moles in ventriculum conjecimus, non multo poſt fiamus *λαγαροὶ*, id eſt, liberi ab impedimento ventriculi et laxi, quod evenire non poſſet, ſi manerent indigeſtae ficus. Apud philoſophos ac medicos multis diverſiſque modis vox *ὄγκος* accipitur: quod fuſe probamus alibi, plurimis Theophraſti, Galeni et aliorum id genus magnorum ſcriptorum locis illuſtratis. Interdum *ὄγκος* eſt cibus in ſtomachum admiſſus, qui ſua mole illum impedit, ſi majore copia ſit ſumtus. Galenus *Ὑγιειν.* l. VI. in *παχύνσεως* curatione: *ὄγκους ἐδεσμάτων ὀλιγοτρόφους ἐδίδουν.* Intelligit cibos, qui mole implerent ventriculum, non multum ta-

men alerent. Catalogum ὄγκων ἀτρόφων ex Eraſiſtrato habes in l. Galeni de miſſ. ſangu. contra Eraſiſtr. In eo albo ponuntur et caricae. Simeon Sethi de anetho: διαφορητικόν ἐςι καὶ ὠμῶν ὄγκων πεπτικόν. Id eſt: *crudos in ventriculo cibos concoquit.* L. II. dictum eſt de aceto: καὶ τὰ ἐν κοιλίᾳ, τὰ ἐν τῷ ὄγκῳ, διαλύει. Verba ſunt Heraclidae Tarentini, qui novo loquendi genere ſic expreſſit illa, quae ſua mole ſtomachum (abutar ea voce cum multis) habent impeditum. L. IX. dicuntur Athenaei ſucci e carnibus caprinis πολὺν χρόνον ὑπομένειν ἐν τοῖς ὄγκοις. Hic ὄγκος aliter accipitur pro corporis mole, id eſt, corpore ipſo et ea, quam ἕξιν vocat alibi, ut diximus l. I. c. 10. Philo legat. ad Caium: ἐπὶ πλήρεσι τοῖς ὄγκοις ἀπλήρωτοι ἐπιθυμίαι. A priore ſignificatione dicuntur cibi εὔογκοι, qui non diſtendunt ventriculum, nec male habent. L. VIII. ait auctor, piſces ſaxatiles eſſe εὐόγκȣς καὶ πέπτεσθαι ταχέως. Errat Dalec., qui putat, dici εὐόγκȣς, quod molem corporis impleant: quod eſt contra ejus artis, quam magna cum laude profitebatur vivus, principia. At cibos illos, qui ventriculum complent, nec multum tamen nutriunt, ὀγκώδεις dicunt Graeci. Artemidorus l. I. de albis oleribus, puta rapa, napis, cucurbita aliisque id genus, ſunt, inquit, omnia haec ὀγκώδη καὶ ἄτροφα. Etiam de perſonis εὔογκος dicitur. Euripides Bellerophonte: — ἐξ ὧν γίνεται βροτοῖς Εὔογκος εἶναι γαςρὶ μὴ πληρȣμένῃ. Hoc eſt, ut paulo poſt loquitur Athenaeus, ἀλύπως διάγειν καὶ ȣ̓δὲν ἐνοχλεῖσθαι. Hoc ipſum verbo λαγαρὸς declaratur ab auctore. Eo utimur in ſignificanda re laxa, non adſtricta, non plena et farta. Sic λαγαρὸς et εὐρυκοίλιος apud Hippocratem junguntur. Contra apud Themiſtium λαγαρὸς et μεςὸς opponuntur, et orat. IV. ejusd. βρόχοι λαγαροὶ καὶ ἀσθενεῖς, *compedes laxae, et quibus facile eſt ſe exuere.* Sed viris doctis pudorem incutiant haec verba ex l. VIII.: λάπτειν, ἐκπέπτειν τὴν τροφὴν, καὶ κενȣ́μενον λαγαρὸν γίνεσθαι. Si quis putaverit, deſiderari hic aliquid, ut ſit plena ſententia, ei licet per me ita ſcribere: διαλύεται μὲν ȣ̓̃ν ταχέως· δῆλον δὲ, διότι πολλῶν καὶ μ. (*Extremo capiti adjice haec.* Pro μὴ ταχὺ διαλυομένων τῶν σύκων habent omnes MSS. τῶν σωμάτων. Quod idem eſt: nam σώματα vocat, quos modo ὄγκȣς dixit.)

p. 159. Caput Sextum.

Τὰ ἐπιγινόμενα ſive ἐπιπινόμενα τοῖς σύκοις. Ariſtophanis Προαγών. *ὥρα pro aeſtate. Demetrii Scepſii* Τρωϊκὸς διάκοσμος. *Apollonia* ἡ Μόρδιος. *Quid ſit χυμὸς ξυςικός. προσαίρεσθαι, edere. προσάρματα, cibi. Canthari, poëtae comici,* Tereus. Cydonia *mala et κοδύμαλα. Gloſſae* Creticae.

Cur ficus ſuccum corpori praebeant ſalſum aut acrem, cum ipſae natura ſua ſint *νιτρώδεις*, cauſſam hanc affert deipnoſophiſta: *ἀλυκώτερον δὲ ποιήσει ἢ δριμὺν ἐκ τῶν ἐπιγινομένων. Salſiorem* ſuccum *edet aut acrem propter ea, quae adjungi ſolent.* Suadent veteres medici in quorundam morborum curatione, ut fici non ſolae comedantur, ſed cum aliis: puta, ſi quis oppilatione laboret, cum thymo, thymbra, calamintha, origano, pipere aut gingibere. Haec ſunt, quae *ἐπιγινόμενα* vocat auctor, quaſi *adſcititia.* Niſi legendum *ἐπιπινόμενα·* quoniam ita paulo ante in eadem ſententia ſcriptum eſt: *χυλὸν δ' ἀλυκὸν δριμύτητα ἔχοντα ἀναδίδωσι μεθ' ἁλῶν ἐπιπινόμενα.* Lege cum Dalec. *καὶ εἰς λεπτομερεῖς τόμους ἄγει*, non *τόπους*. Verum nomen eſt unius fabularum Ariſtophanis *Προαγὼν*, recteque mox ſcriptum *ἐν Προαγῶνι.* Meminit Julius Poll. l. X. c. 9. De Nicophonte ſive Nicophrone ſub libri finem dicemus. Ficis *πρὸς τῷ χειμῶνι γινομένοις* opponuntur *τὰ ἐν τῇ ἀκμῇ τῶν ὡρῶν*, id eſt, *provenientibus imminente hyeme illae, quae media aeſtate maturae ſunt. ἀκμὴ ὡρῶν* eſt plena et ferventiſſima aeſtas. Dalecamp. *in ſuae tempeſtivitatis articulo.* Quaſi oblitus eſſet, *ὡραῖον* mel Plinio verti *aeſtivum:* aut quaſi apud Galenum IV. in Epidem. comm. non legiſſet, *ὥραν* ſignificare aeſtatem per excellentiam. Sic Galenus: *ὡραῖον δὲ ἐγχωρεῖ μὲν καὶ τὸ κατὰ τὴν προσήκουσαν ὥραν γινόμενον ὡς ἐπαινοῦντα λέγειν αὐτόν· ἐγχωρεῖ δὲ καὶ μόνον ὀνομάζειν τὸ κατὰ τὸ μέσον θέρος.* Ita etiam interpretare mox *μήτε κατεξηραμμένους λίαν ὑπὸ τῆς ὥρας ἕξει· quorum ſucci non ſint aeſtatis fervore exhauſti.* Iſta, *Δημήτριος δ' ὁ Σκήψιος ἐν τῷ πεντεκαιδεκάτῳ τοῦ Τρωϊκοῦ διακόσμου*, verte: *Demetrius Scepſius in XV. ordinationis Trojanarum copiarum.* Intelligit commentarium librum a Demetrio conſcriptum in eam partem Boeotiae Homericae ſive *ῥαψ. β.* Ἰλ., qua recenſentur Trojanorum copiae. Immenſum fuiſſe id opus, co-

gnoſcimus ex Athenaeo, qui illius XXVI. librum alibi
laudat: cum vix centum verſibus conſtet tota illa enume-
ratio. Multa de eo, atque etiam ex eo multis locis geo-
graphus. At Boeotiam totam commentario illuſtraverat
Apollodorus Athenienſis: quem auctor laudat non multo
poſt ἐν ε περὶ νεῶν καταλόγου, id eſt, l. 5. *operis editi ad ex-
plicandum navium recenſum.* Apollonia, quam mox co-
gnominat τὴν Μόρδιον, olim Μορδαῖον fuiſſe dictam, au-
ctor Stephanus. Ac fortaſſe ita etiam hic ſcribendum.
Ait trapezorhetor Naucratita: χυμόν τε ἀναδίδωσιν εἰς τὸ
σῶμα τὸν καλούμενον ξυστικόν. Quid appellat χυμὸν ξυστικόν;
Quid interpres *ſuccum radentem?* Galeno auctore ita qui- p. 160.
dam appellarunt atram bilem. ἡ μέλαινα, inquit de bile
loquens, κακοηθεστέρα μὲν πολὺ καὶ αὕτη τῆς κατὰ φύσιν.
ὄνομα δὲ οὐδὲν ἴδιον κεῖται τῷ τοιούτῳ χυμῷ, πλὴν εἴπου τινὲς
ἢ ξυστικὸν, ἢ ὀξώδη κεκλήκασιν αὐτόν. *Bilis atra malignior
longe eſt, quam quae ſecundum naturam habet. Proprium
vero tali humori nullum impoſitum eſt nomen, niſi quod fue-
re, qui radentem aut acetoſum vocarent.* Apparet, non
fuiſſe hoc nomen uſu tritum in medicorum ſcholis, et ex
eo, quod dicit Galenus τινὲς κεκλήκασιν, et magis ex illo,
quod in rei medicae ſcriptoribus adeo infrequens occurrat
ξυστικοῦ χυμοῦ mentio. Inter ſapores ξυστικὸν nominari a
Rufo Epheſio, incognitum Ariſtoteli et Theophraſto aliiſ-
que antiquis, probe ſcimus: ſed id ad hunc locum nihil
pertinet. Porro Galenus, cum dicit, atram bilem ita
fuiſſe a quibusdam nominatam, Praxagoram antiquum
medicum tacite innuit: quod quidem Athenaei indicio
ſcimus, qui ſubdit ſtatim: ξυστικὸς δὲ γίνεται χυμὸς ἐξ αὐ-
τῶν ὁ λεγόμενος ὑπὸ Πραξαγόρου. Quae interpretamur: *hu-
mor, quem ex iis confieri diximus, is eſt, quem Praxagoras
ξυστικὸν vocavit.* Auctor ille, unde haec verba deſcribit
Athenaeus, τὰς δὲ πλείους προσαράμενοι μᾶλλον πέπτομεν,
ionice videtur ſcripſiſſe. Nam προσαίρεσθαι edendi ſigni-
ficatu ejus dialecti eſt. Inde προσάρματα, *cibi*, apud Hip-
pocratem. Alii potius dixerunt προσφέρεσθαι. Emenda-
vimus ex libris: καὶ Ἀλκμάν. ἔτι δὲ Κάνθαρος ἐν Τηρεῖ.
Deſunt verba Alcmanis, quae tamen ne Athenaeus qui-
dem fortaſſe apposuerat, contentus, digitum intendiſſe,
ut ſaepe alibi. Cantharus, poëta comicus, inter alias
fabulas *Tereum* docuerat. Auctor Suidas. Scripſerat et
Philetaerus quoque *Tereum*, et ex Latinis poëtis Livius
Adronicus et Accius. In Canthari verſu, Κυδωνίοις μή-
λοισιν εἰς τὰ τιτθία, deeſt verbum ἐτόξευον vel ἔβαλλον.

De amante loquitur, qui ſuam ἐρωμένην malis in ſinum conjectis petebat. Ut: *Malis me Galatea petit.* Et paſſim poëtae. *Cydonia* mala etiam κοδύμαλα fuiſſe olim vocata, probatur auctoritate Hermonis, qui Gloſſas Κρητικὰς conſcripſerat. Non ſunt ferendi, qui Gloſſas κριτικὰς, id eſt, *judiciarias*, ut vertunt, ſunt commenti, prorſus ἀκρίτως. Olim docti multi Gloſſas, id eſt, obſcurarum vocum interpretationes, et, ut nunc vocant, Λεξικὰ ediderant. Nam γλῶσσαν et γλώσσημα nuncupabant vocabulum vulgo incognitum: vel quia peregrinum et barbarum, vel quia jam obſoletum et oblivioni traditum. Eſt enim et verborum quidam interitus. Unde illud ſapientiſſimi Imperatoris, M. Antonini Philoſophi, l. IV.: *αἱ πάλαι συνήθεις λέξεις γλωσσήματα νῦν. οὕτως οὖν καὶ τὰ ὀνόματα τῶν πάλαι πολυυμνήτων νῦν τρόπον τινὰ γλωσσήματά ἐστιν.* Auctores antiqui Gloſſarum celebrantur Amerias, Seleucus, Pamphilus, Nicander Colophonius, Philetas, Philemon, Timachidas, Hermonax. alii. Sed fuere, qui unius tantum gentis vocabula ſuſciperent interpretanda: ut Philemon, cujus Ἀττικαὶ λέξεις, et Ari-
p.161. ſtophanes, cujus *Gloſſae Laconicae* non multo ante laudabantur. Similiter Hermonax Creticae dialecti tantum voces complexus opere ſuo, titulum ei fecerat Γλῶσσαι Κρητικαὶ, cujus libri aliquoties meminit Athenaeus. Neque debemus dubitare, etiam hoc loco de iisdem Gloſſis eum loqui. Quare etiam Ἑρμώναξ, quam Ἕρμων, melius ſcriberetur, niſi fuit iſte binominis, ut multi in literis ſacris. De voce κοδύμαλα Heſychius eadem. Alcmanis verba ſic interpretare: *Alcman malum ſtruthium* (vocat κοδύμαλον), *cum inquit: minus quam codymalum.* Heſychius quoque κοδύμαλον ex quorundam ſententia malum ſtrutheum interpretatur.

Caput Septimum.

Nicandri Ἑτεροιούμενα. τύποι Κάδμου. Arianus *vel* Rhianus *auctor* Ἡρακλείας. Phaulia *mala.* μηλέα ἐαρινή. ἐπιμηλίς. ὀξύμαλα Περσικά. ἄδρια, μάδρυα. *Proverb.* χαιρέτω Λιβυκαῖσι βίβλοις ταῖσί τ' Ἄννωνος πλάναις. *Plinii locus cum Theophraſto collatus. Quando citrium malum coeperit edi.*

Ἑτεροιούμενα inſcripſerat poëma quoddam ſuum Nicander ejusdem ferme argumenti cum Metamorphoſi Naſonis.

Multa ejus carminis hodieque fragmenta leguntur apud veteres ſcriptores, Tzetzem maxime et Antoninum Liberalem. Inde afferuntur hic ſuper mentione Siduntis duo iſti verſus: *Αὐτίχ' ὅγ' ἐκ Σιδόεντος ἠὲ Πλείςου ἀπὸ κήπων Μῆλα ταμὼν χλοάοντα τύπους νωμήσατο Κάδμου.* Periculoſae plena aleae res eſt, ut ante dicebamus, ex paucis verbis integram ſententiam veſtigare. Enimvero *Φοβούμενος οὐδεὶς τρόπαιον ἐςήσατο*, ait vere Plato. Tentare autem quid nocet? Videtur ergo poëta de amante haec ceciniſſe, qui familiari antiquis more nomen ejus, quam peribat, cortici mali inſculpſerat. *τύπους* enim Cadmi quid aliud quam literarum characteres interpretemur? Vulgo creditum olim, literas inventum eſſe Cadmi. Auſonius: *Pingens aridulae ſubdita paginae Cadmi filiolis atricoloribus.* Arianus, auctor Ἡρακλείας, ut mox dicitur, is eſt fortaſſe poëta, ex quo profert Pollux l. II. hunc verſum: *Αὐχένος ἐξ ὑπάτοιο κύβοις ἐπιτέλλεται ἰξύς.* Niſi tamen Ῥιανὸς legendum, quem res Herculis deſcripſiſſe quatuor libris, teſtatur Suidas. Ipſe Ἡρακλείδα vocat. Etiam Piſander et Phaedimus id argumentum tractaverant, et Ἡράκλειαν ediderant uterque. In Antigoni verſu ſcribe: *Ἠχί μοι ὡραίων πολὺ φίλτερος ἠδ' ἄρα μήλων.* Vel *ἠδ' ὀριμάλων*, aut *ὀριμήλων*. Non *ἠδ' ἀριμήλων*. *Phaulia* mala qualia fuerint, non explicat deipnoſophiſta. Heſychius magna quaedam mala ſic ſcribit vocata: quod notandum duximus, nam aliud nomen prae ſe fert. Sed molem ſine ſapore in illis puto fuiſſe. *μηλέας ἐαρινῆς* etiam Theophraſtus meminit, ut init. II. Hiſtor. Lege mox: *τεθαύμακα τὰ κατὰ τὴν Ῥώμην πιπρασκόμενα μῆλα.* Non *ἐν τῇ Ῥώμῃ*. Nam caſum quartum retinent omnes antiqui. In Theocriti verſu, *Μᾶλα* p.162.
μὲν ἐν κόλποισι Διωνύσοιο φυλάσσων, ſcribunt omnes ad unum codd. Δ. *φέρουσα*. *ἐπιμηλὶς* etiam Heſychio piri genus eſt. Dioscoridi aliud ea vox ſonat: item aliud Galeno. Vulnus grave ſequentia acceperunt verba: quod ne diſſimulatum periculoſius noceat, aperiendum eſt, et ita ſcribendum: *Ἑσπερίδων δὲ μήλων οὕτως καλεῖσθαί τινά φησι Τιμαχίδας ἐν τῷ τετάρτῳ εἰπών . . . . . καὶ ἐν Λακεδαίμονι παρατίθεσθαι τοῖς θεοῖς φησι Πάμφιλος ταῦτα.* Deſunt verba Timachidae. Praeterea anacoluthon eſt in auctoris oratione: nam rectum erat *Ἑσπ. μήλων μνημονεύει.* Doctiſſimus Dalecamp. emendat *ἐν τῷ τετάρτῳ Δείπνων*, memor, laudari l. VII. Timachidam *ἐν τῷ ἐνάτῳ τοῦ Δείπνου*. Caeterum ex iis, quae de Heſperidum

malis hic leges, emendabis Heſychii codices, ubi ſcriptum perperam: ἐν Λακεδαιμονίᾳ βρωτά τινα μῆλα, pro ἐν Λακεδαίμονι ἄβρωτα. In Theophraſti loco auctiores una voce MSS. καὶ καρύε καὶ βαλάνε καὶ τ. De iſtis Philotimi, τὸ Περσικόν φησι λιπαρώτερον καὶ κεγχρῶδες εἶναι, quid videretur, diximus l. II. c. 13. In epitome tamen Hoeſcheliana, ut in editis, κεγχρῶδες. Dalecampium ſaepe de ſuo liberalem multa auctori largiri, de quibus non cogitavit, diligens lector multis locis deprehendet: cujusmodi eſt, quod ait, Perſicum malum *raucedinem ſtertoremque excitare.* Cujus ſententiae nullum omnino in Athenaei verbis exſtat veſtigium. Sequitur ex Ariſtophanis Gloſſis Laconicis: τὲς Λάκωνας καλεῖν ὀξύμαλα Περσικὰ, ἅτινα ἄδρια. Mirum poſſit videri, pruna duobus nominibus eſſe appellata a Spartanis, *oxymala Perſica,* praeſertim cum Heſychius ſolam vocem ὀξύμαλα interpretetur κοκκύμηλα. Non tamen id ſatis argumenti ſit ad inducendum hoc loco τὸ Περσικά. Nam ea voce ſublata, non habet hic locum Athenaei haec obſervatiuncula. Sed corrupta ſunt poſtrema pro ἅ τινας ἄδρια. *Quae,* ait Ariſtoph., *alios vocare adria.* Libro ſuperiore pruna dicebantur μάδρυα, quaſi μαλόδρυα. Auctore Heſychio ἄδρυα Siculis appellabantur, quae aliis ἀκρόδρυα. In Hoeſcheliana epitoma nihil horum. Placent nobis, quae de iſtis, ὥσπερ εἰς αἶγας ἡμᾶς ἀγρίας ἀποπέμπων τὰς ζητᾶντας, olim Eraſmus ſcripſit. Fortaſſe tamen reſpectum ad fabulares capras, quae Phrygibus quondam oracula edidiſſe dicuntur. Clemens Alex. in Προτρ.: εἴτ' ἂν ἀρχαίας τὰς Φρύγας διδάσκασιν αἶγες μυθικαί. Et mox: συνέμποροι τῆσδε τῆς γοητείας αἶγες, αἱ ἐπὶ μαντικὴν ἠσκημέναι. Proverbii ſpeciem habent, quae ſtatim ſequuntur: Εἰ μέν τι τέτων Ἰόβας ἱςορεῖ, χαιρέτω Λιβυκαῖσι βίβλοις ταῖσί τ' Ἄννωνος πλάναις. *Si quid horum retulit in libros ſuos Juba, dignus eſt, quem oblectent Libyci libri de erroribus Annonis.* Simile illi: *Qui Bavium non odit, amet tua carmina, Maevi.* Λιβυκαὶ βίβλοι καὶ Ἄννωνος πλάναι figura eſt ἓν διὰ δυοῖν. Jam olim Carthaginienſes navigationem in Atlantico Oceano inſtituerunt, et terrarum aliquas plagas multis poſtea ſeculis incognitas aperuerunt. Claſ-
p.163. ſis praecipuae dux fuit Anno vel potius Hanno e proceribus Carthaginienſium. Sed neque περίπλες ab illo editus, neque libri de eodem argumento ab aliis confecti fidem apud homines invenerunt. Inde natum proverbium, quod ita videtur fuiſſe conceptum: Εἰ μέν τι τέ-

των ἱςορεῖ τις, χαιρέτω Λιβυκαῖσι βίβλοις ταῖσι τ' Ἄννωνος πλάναις. Mox in Theophraſti loco non agnoſcunt philoſophi codices iſta: ἀνδράχνης, καὶ καρύας. Quae tamen ſunt in MSS. et epitoma Hoeſch. Sequitur ſtatim ex eodem Theophr.: φέρει δὲ τὰ μῆλα πᾶσαν ὥραν· τὰ μὲν γὰρ ἀφήρηται, τὰ δὲ ἀνθεῖ, τὰ δὲ ἐκπίπτει. Theophr. habet ἐκπέττει, non multum diverſo ſenſu: eamque lectionem tuentur epitome et Euſtathius, qui quidem aliud agebat, cum haec Pamphilo tribueret VII. in Od. comm. Plinius ita vertit: *Arbos ipſa omnibus horis pomifera eſt, aliis cadentibus, aliis matureſcentibus, aliis vero ſubnaſcentibus.* Quod dixit Theophraſtus πᾶσαν ὥραν, *quocunque anni tempore,* Plinius negligenter *omnibus horis.* Et τὰ δὲ ἐκπέττει, *aliis matureſcentibus,* immutato verborum ordine. Citrium malum cepiſſe edi narrat doctus convivator memoria ſuorum avorum, cum ad illa usque tempora nemo inter eſculenta habuiſſet. Plutarchus, ſeculo uno antiquior, ſuis temporibus parum adhuc id fuiſſe in mores receptum ſignificat, affirmans, pleroſque ſeniorum, qui tunc viverent, inſolentes ejus cibi penitus abſtinuiſſe. πολλὰ γὰρ, inquit, τῶν ἀγεύςων καὶ ἀβρώτων πρότερον ἥδιςα νῦν γέγονεν. *Multa, quae nemo antea guſtare aut edere voluiſſet, ſuaviſſima ſunt facta.* Exempli loco affert oenomeli, vulvam, cerebrum, ſicyopeponem, piper et hoc ipſum Medicum malum. Plinius de malo Aſſyria: *pomum ipſum alias non manditur.*

Caput Octavum.

Antiphanis Βοιωτία. Βέρβεια. *Mos Alexandriae, fortes tollere morſu aſpidis. Theopompi hiſtorici elogium.* κώνειον *pro venenato poculo ſimpliciter.* λεπάδες ἄσπετοι. κηκίβαλοι. τηθυνάκια. ἀναρῖται et νηρῖται. σκιφύδρια. σκίφος. *Solenes* μακρογόγγυλοι. γογγυλόσκηνος. *Conchae* ἀμαθίτιδες. Amathus *et* Amathos. *Dialectus deorum.* τέλλη *pro* τελλίνη.

Ait: Ἀντιφάνης ἐν Βοιωτίῳ. Quotiescunque in his libris laudatur Antiphanes Βοιωτίῳ, legendum cenſeo mo-

tato genere Βοιωτία, quemadmodum aliis aliquot locis melius ſcriptum. Illo ſane, qui l. IX. principio habetur, ubi ſcriptum Βοιωτίῳ, Pollux legit Βοιωτίᾳ l. X. c. 23. Βέρβεια in verſibus Eriphi ancillae barbarae barbarum eſt nomen, ut ſervorum pleraque omnia. Fruſtra eſt vir doctus, qui emendabat βραβεῖα πολυτίμητα. Ait: καὶ ἀσπίσι δηχθέντες ἐδὲν ἔπαθον. Soliti Alexandrini non ſolum feris laniandos ſontes objicere, verum etiam venenatorum animalium morſibus interficere, ſicut Athenienſes cicutae hauſtu. Galenus in comm. de ther. ad Piſon.
p.164. hoc illorum publicum inſtitutum commemorat his verbis: Πολλάκις ἐθεασάμην ἐγὼ ἐν τῇ μεγάλῃ Ἀλεξανδρείᾳ τὸ τάχος τε ὑπ' αὐτῶν (de aſpidibus loquitur) γιγνομένε θανάτε. ὅταν γάρ τινα τέτῳ τῷ νόμῳ τῆς κολάσεως κατακριθέντα φιλανθρώπως καὶ ταχέως ἀποκτεῖναι θέλωσιν, προσβάλλοντες αὐτῶν τοῖς ςέρνοις τὸ θηρίον, καὶ ποιήσαντες ὀλίγον περιπατῆσαι, ἔτω ταχέως ἀναιρεσι τὸν ἄνθρωπον. *Vidi ſaepe in magna Alexandria, quanta celeritate mortem aſpides inferant. Quoties enim damnatum aliquem lege ſupplicii hujus cum aliqua humanitate et cito volunt interficere, pectori ſerpentem admovent, et paſſus aliquot ambulare jubent: atque ita hominem brevi enecant.* Verum eſt elogium, quo Theopompum hiſtoricum auctor afficit: μαθέτω παρὰ Θεοπόμπε τε Χίε, ἀνδρὸς φιλαλήθες καὶ πολλὰ χρήματα καταναλώσαντος εἰς τὴν περὶ τῆς ἱςορίας ἐξέτασιν ἀκριβῆ. Veritatis amantem ait fuiſſe, ejusque pervestigandae ſtudio magnam pecuniae vim inſumſiſſe. De impenſis Theopompi non tacet Dionyſius Halic. in ep. ad Pompejum. De amore veritatis non deſunt qui obſtrepant. Athenaeus ipſe l. VI. δυσμενέςατον appellat, parum conſtans ſibi. Sed quia ingenua libertate vitia hominum Theopompus carpſerat, multorum odia veritas illi paraverat. Itaque βάσκανον et aliorum virtutibus invidentem multi pronuntiarunt, quos refellit Dionyſius. Lucianus de conſcr. hiſt.: τὴν αὐτὴν τῷ Θεοπόμπῳ κατηγορίαν ἕξεις φιλαπεχθημόνως κατηγορεντι τῶν πλείςων. Hinc Theopompinum ſcribendi genus nominat Cicero, cum de omnibus omnia libere palam dicuntur, ad Attic. l. II. Scribi malim: περὶ Κλεάρχε διηγέμενος τε Ἡρακλεώτε, Ἡρακλεωτῶν τῶν ἐν τῷ Πόντῳ τυράννε. Vel: τε Ἡρακλεωτῶν τῶν ἐν τῷ Π. τ. Quia in multis Graeciae oppidis legitimus, ut ita dicam, et uſu plurimo cognitus veneni modus cicutae propinatio fuit, κώνειον ſimpliciter pro venenato poculo uſurparunt: ſicut pyxis dicitur

etiam ex auro et argento, et χάλκεα poëtis etiam ferrea et chalybea. Sexcenta his ſimilia. Ita debuerant accipere interpretes, cum ait noſter: καὶ ὡς τοῖς πλείςοις ἐδίδε κώνειον πιεῖν. Non de *potu cicutae,* ut verterunt. Nam ſequitur ſtatim: πίνοντας τὸ ἀκόνιτον, de eodem veneno, ut clarum eſt, et admonuerunt ante nos viri doctiſſimi: quibus aſſentiri non debes Athenaei codices emendantibus. Stephanus: Λέγεται καὶ ἀκόνιτον δηλητήριον φάρμακον, ὡς Ἀθήναιος ἐν τῷ τρίτῳ Δειπνοσοφιςῶν, ὅτι (malim ἰσορῶν) τὰς προφαγόντας τὸ πήγανον μηδὲν πάσχοντας ἐκ τῶ κωνεία. Manifeſto hic ſcriptor imitatione Athenaei κώνειον pro venenata potione ἁπλῶς uſurpavit. Ita autem hic legunt et membranae omnes, et Hoeſcheliana epitoma. Finito ſermone de citro, ait: Ταῦτ' εἰπόντος τῶ Δημοκρίτω. Ubi ſcribendum aliquando putavimus τῶ Λαρηνσία. Democritus enim Romani hominis nomen non eſt. Illum autem, qui ſuper citrio malo modo disputavit, et Romanum fuiſſe, et e primoribus, colligitur ex praecedentibus paulo ante verbis: εὖ οἶδα, μαθὼν παρὰ πολίτω ἐμῶ πιςευθέντος τὴν τῆς Αἰγύπτω ἀρχήν. Praefecturam p.165.
Aegypti alii fuiſſe creditam, quam Romano civi, putandum non eſt. Sed patuit late per ea tempora jus civitatis Romanae. Verum de iſto Democrito et caeteris convivis plura ἐν τοῖς προλεγομένοις. In iſtis Epicharmi, Ἄγε δὲ παντοδαπὰ κογχύλια, Λεπάδας, ἀσπέδως, ςραβήλως, κηκιβάλως, τηθυνάκια, ſcribi probem cum MSS. Λεπάδας ἀσπέτως, *lepadas multas.* Nam ἀσπέδως nusquam invenias. ἀςάκως emendari, non probo: etſi enim τῶν ὀςρακοδέρμων ſunt aſtaci, non tamen de genere conchyliorum. Strabeli ex Athenaeo et Heſychio noti: tamen in exaratis manu conſtanter κραβύζως. De *cecibalis* amplius quaeramus. *Tethynacia* ſunt parva τήθυα: de quibus multa in ſequentibus. ἀναρῖται ſive ἀνηρῖται iidem cum iis, quos νηρίτας alii vocarunt. In multis dictionibus τὸ α impune adeſt aut abeſt. Sic ſtrabeli et aſtrabeli iidem. σκιφύδρια Epicharmo ſunt, quae aliis ξιφύδρια. Heſychius: ξιφύδρια, κοχλία. Sic et σκίφος pro ξίφος. Et piſces quoque ſciphiae non alii a xiphiis, ſed ab iſtis Epicharmi conchyliis diverſi longe. Sciphydrium Latine *gladiolus.* De hoc genere ait Epicharmus: Τὰ γλυκέα μὲν ἐντὶ ἐπέσθειν, ἐν πάγει μὲν δ' ὀξέα. Corrigo: Τὰ γλυκέα μὲν ἐντὶ ἐπέσθεν, ἐμπαγέμεν δ' ὀξέα. *Qui gladioli dulces quidem ſunt in edendo, acuti autem in perforando.* ἐμπαγέμεν Doricum pro ἐμπήγειν, nam πήγω di-

cebant pro πηγνύω· vel pro ἐμπαγῆναι. Quod ita accipiendum: ὥςε ἐμπαγῆναί τινα αὐτοῖς ῥᾳδίως, *ut facile aliquis trajici ab illis poſſit.* Vel hic locus interpretum commenta de etymo vocis σκιφύδρια ſatis refellit. Addit Epicharmus: Τοὺς τε μακρογογγύλους σωλῆνας. Emendabat doctiſſimus Gesnerus μακροκογχύλους. Sed cur editam non feramus lectionem? μακρογόγγυλος *longus ac teres* ſignificat, ut πολυποίκιλος *multus et varius.* Solenes, qui etiam dicti ſunt digiti, et δόνακες, et αὐλοὶ, quare non poſſunt μακρογόγγυλοι appellari? Sic de alia conchyliorum, ut videtur, ſpecie factum nomen γογγυλόσκηνος, id eſt, Heſychio interprete, γογγύλον ἔχων τὸν οἶκον ἢ τὸ σῶμα. Deinde commemorantur Epicharmo nigrarum et albarum concharum genera. Sed verſus ille corruptiſſimus eſt, qui ad nigras pertinet. Scribitur enim: ἅπερ κογχόθηρα πᾶσιν ἐς τρισώνια. Scripta manu lectio nihilo melior: ἅπερ κογχόθηραν πᾶσιν ἐς τρισῶνα. Auctor epitomae, quae ſanare non poterat, praetermiſit prudenter. De nigris ita Epicharmus: Θάτεραι δὲ ταὶ κόγχοι αἱ ἀμαθίτιδές τε κακοδόκιμοί τε κηυγόνοι· Τὰς ἀνδροφυκτίδας πάντες ἄνθρωποι καλέοντι, Ἄμμες δὲ λευκὰς τοὶ θεοί. Lego κήγονοι, et fortaſſe etiam κᾳδόκιμοι. *Alterae ſive alterius generis conchae ſunt ſabuloſae, et male audiunt, ceu generationis inimicae: has vulgo mortales appellant* ἀνδροφυκτίδας, *virifugas, nos dii vocamus albas.* Dalecampius ἀμαθίτιδας conchas putat dictas ab Amatho Veneri ſacra. Amathuntem, puto, voluit dicere. Atque hujus ſententiae auctor illi Conradus Gesnerus: qui Veneris conchas eſſe putat, quas χοιρίνας et porcellanas vulgo appellant. Ne aſſen-
p.166. tiar doctiſſ. viro, facit analogia. Qua enim proportione ἀμαθῖτις ab Ἀμαθοῦς poſſit deduci? Quin potius commune hoc epithetum eſſe cenſemus illarum concharum, quae in limo generantur. Nam, ut ait Nicander, teſtaceorum, quae ille vocat ὀςρακόρινα, Πολλὰ μὲν ἐν πέτρῃσι, τὰ δ' ἐν ψαμάθοισι νέμονται. Et humanae ſapientiae pater, in βορβορώδει quidem limo oſtrea, in ἀμμώδει vero conchas naſci. Quod huc facit in primis. ἄμαθος enim, ut docent grammatici, ὁ ἀμμώδης τόπος. Ut mirum non ſit, Epicharmo appellari κόγχας ἀμαθίτιδας, quas ait philoſophus generari in locis ἀμαθώδεσιν, aut, quod idem eſt, ἀμμώδεσι. Si probarem a loco iſtud nomen inditum, non ab Amathunte Cypri, ſed ab Amatha, oppido Siciliae, deducerem, ſervata analogia: cujus maxima ſemper ratio a ſapientibus habetur. Emendat deinde Dalecampius καλοδό-

κιμοι et ἀνδροφύτιδας. Nos cauſſam non videmus, cur edita lectio repudietur. Homerum imitatur Epicharmus in iſtis: Ἄμμες δὲ λευκὰς τοὶ θεοί. Separat dialectum deorum ab humana: qua de re in Cratylo Plato. Additur et alius Epicharmi locus: ἐν δὲ Μούσαις γράφεται· Ἀντὶ τοῦ κόγχος ἀντέλλην καλέομες· ἔστιν δ' ἄδιστον κρέας. Prima verba procul dubio corrupta ſic emendamus: Ἐντὶ κέγχος, ἂν τέλλην καλέομες. Vocem τέλλην interpretatur Athenaeus ſequentibus verbis: τὴν τελλίναν λεγομένην ἴσως δηλοῖ.

Caput Nonum.

Alcaei locus ab antiquis criticis tractatus. Sopater φλυακογράφος· φλύακες. Hilarotragoediae *vel phlyacographiae auctor Rhinthon. Homerica locutio:* ἔβη με ἀκοὰς ἐμὰς μελῳδὸς ἦχος. *Epicharmi* Prometheus πυρκαεύς. *Fabularum Aeſchyli album auctum et correctum.* χηράβης *et* χήραψ. *Ararotis poëtae nomen reſtitutum variis locis.* Cocalus *fabula. Cratini* Archilochi. Πόλεις *vetus comoedia.* κτένες ἐκ Μηθύμνης. *Multa emendantur et illuſtrantur.*

In hoc de conchyliis oſtreisque ſermone Alcaei locus ab Athenaeo profertur, de cujus lectione vera et interpretatione doctiſſimi viri, Ariſtophanes grammaticus et Dicaearchus, diverſa cenſuerunt. Alcaei verba ſunt haec: Ἐκ λεπάδων χαύνοις φρένας ἁ θαλασσία λεπάς. Quidquid nonnulli muginentur, fatendum eſt, ita ſcripta haec ſenſum nullum habere. Legimus nos: Ἐκ λυπάων δ' ἰαίνοι σε φρένας ἁ θαλασσία λεπάς. Vel: ἰαίνοις, ὦ θαλασσία λεπάς. Optat jucunda omnia amiculae: in his, ut lepade marina animum oblectet, ut ſolent pueri fiſtula. Vide ſequentia Athenaei. Inter oblectamenta juventutis fuerunt et conchyliorum genera quaedam, ex quibus varia ſibi ludicra pueri conficiebant. Ariſtophanes pro λεπὰς emendabat χέλυς. Credo, quia ad illa, quae diximus, puerilia oblectamenta parum aptas exiſtimabat eſſe marinas patellas. Quantum huic emen-

p. 167. dationi tribuendum ſit, amiſſis Alcaei poëmatis, aeſtimare hodie non licet nobis. Videtur tamen primus ejus odae verſus non obſcure alteri lectioni favere: *Πέτρας καὶ πολιᾶς θαλάσσης τέκνον.* Nam quid aliud lepas, niſi rupis et maris progenies? Errant, qui Sopatrum appellari non ferunt *Φλοιακογράφον.* Super membranas et epitomen Euſtathius fidem facit huic lectioni. *Φλοίακες* in magna Graecia dicebantur hiſtriones et mimi. Mimorum poëtae *Φλοιακογράφοι*, vel etiam *Φλύακες* aut *Φλοίακες* ſimpliciter. Stephanus de urb.: *Ῥίνθων Ταραντῖνος Φλύαξ, τὰ τραγικὰ μεταῤῥυθμίζων εἰς τὸ γελοῖον.* Vir doctus *Φλύαξ* aliter accipit. Fallitur. Hujusmodi poëſis proprio nomine hilarotragoedia appellabatur, vel phlyacographia. Suidas ejus auctorem facit Rhinthonem. *Ῥίνθων*, ait, *Ταραντῖνος κωμικὸς, ἀρχηγὸς τῆς καλȣμένης ἱλαροτραγῳδίας, ἥ ἐςι Φυλακογραφία.* Scribendum *Φλυακογραφία.* Nihil intereſt inter *φλύαξ* et *φλοίαξ*. Idem alibi de Sotade: *ἔγραψε Φλύακας, ἤτοι κιναίδȣς.* De hoc Sopatro plura c. 31. In ejus verbis elegantia eſt Homerica: *ἔβη με ἀκοὰς ἐμὰς ἦχος.* Ut: *ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων;* Membranae tamen et epitome *τελλίνης ἐξαίφνης μέγας*, non *μέ τις*. In altero verſu *μελῳδὸς ἦχος* pro *μεμελῳδημένος* aut *ἐμμελής*. Sequitur: *Πᾶ δ' ὁ Ἐπίχαρμος ἐν Πύῤῥᾳ καὶ Προμηθεῖ φησι.* Illud *Πᾶ* pro *καὶ* quomodo huc irrepſerit etiam in MSS., neſcio: nam ad ſuperiora pertinere non videtur. Caetera ſic lego: *Ἐπίχαρμος ἐν πυρκαεῖ Προμηθεῖ φ.* Epicharmum hoc nomine fabulam docuiſſe, teſtatur Pollux l. XXIII. Promethei fabulam per partes poëtae varii docuerunt, et cognominibus ſua dramata diſtinxerunt. In Aeſchylearum tragoediarum indice legas: *Προμηθεὺς δεσμώτης, Προμηθεὺς πυρφόρος, Προμηθεὺς λυόμενος.* Sed et *Προμηθεὺς πυρκαεὺς* ab Aeſchylo compoſita eſt, ut affirmat conceptis verbis Julius Poll. l. IX. Quare augeatur, me auctore, antiquus ille catalogus fabulae iſtius nomine. Etſi fortaſſe verius, *Προμηθεὺς πυρκαεὺς* non aliam eſſe fabulam, quam quae appellatur ibid. *Π. πυρφόρος.* Eſt enim *πυρκαεὺς*, qui ignem accendit. Quare ita potius videatur reſtituendus ille locus: *Πρ. πυρκαεὺς ἢ πυρφόρος, Πρ. δεσμώτης, Πρ. λυόμενος*, ſervato fabularum ordine. Reſtituatur etiam in eodem albo corruptum nomen alterius dramatis, aut certe praetermiſſum: nam in litera Θ prima cenſeri debuit fabula *Θαλαμοποιοὶ*, auctore eodem Polluce l. VII. c. 26. Sed ad penſum redeamus. Ex hac igitur fabula Epichar-

mi iſta laudantur: Κἂν τις Ἑλλήνων τῶν ἀνδρί τ' ἂν θᾶσαι δὴ καὶ λεπὰς ὅσσα. Nae bono fuerunt ſtomacho, qui haec concoxerunt, interpretes! Nos foede omnia inquinata affirmamus, et ita emendamus, ipſa corruptae lectionis veſtigia prementes: Καὶ τελλίναν τε κ' ἀναρίταν θᾶσαι δὴ καὶ λεπὰς (vel λεπάδ'), ὅσα, *tellinam et anaritam hanc ſpecta, ac patellam marinam, qua magnitudine ſint.* Conſidera ſuperiores ejusdem poëtae locos, et faviſſe hic nobis Muſas non dubitabis. θᾶσαι valet *cerne.* Exſtat apud Theocritum et Sophronem, ejusdem dialecti poëtas. p.168. Mox in Sophronis loco, Μελαινίδες γάρ τοι νησεῦν τι ἐμὶν, ſcribo νίσσονται aut νισσεῦνται, *venient* ſive afferentur. Lege etiam τὸν ἀγροιώταν χηράβαν vel χηράμβαν ὀνομάζει. καὶ Ἀρχίλοχος δὲ τῆς χηράβος μέμνηται. Senſus eſt: alios in maſculino genere iſtud nomen extuliſſe, ὁ χηράβης, vel, ut ſcribunt membranae, ἡ χηράμβης, alios in foeminino, ἡ χηρὰψ vel χήραψ, ut λαίλαψ. Herondam comicum, cujus Συνεργαζομένας auctor hic laudat, non invenio alibi: neque in Aeſchyli Perſis verba, quae ex ea fabula proferuntur. In allatis ex Archippi Piſcibus ἐσχάραι nominantur cum echinis: de quo vide ad l. VII. c. ult. Araros, poëta comicus paulo poſt citatus, filius fuit Ariſtophanis. Nomen illius ſaepe corruptum ab imperitis hominibus, ut apud Polluc. l. VI. c. 8.: εἴρηκε τὸ χορτάζειν Ἀριςοφάνης, καὶ τὸ χορτάζεσθαι ἀραρῶς. Scribendum Ἀραρώς. At l. VII. c. 14. recte εἰπόντος Ἀραρότος. Sed non recte Pollux, qui in ejus verſu pravam lectionem verae anteponit, nam ſcribi debet locus, quem affert: — παρθένος δ' εἶναι δοκεῖς Φορῶν κροκωτοὺς καὶ γυναικείαν ςολήν. Non, ut legit Pollux, Φορῶν κροσσωτὲς, metro reclamante. Clemens Alex. l. VI.: τὸν μέντοι Κώκαλον τὸν ποιηθέντα ἀραρότως τῷ Ἀριςοφάνει ποιεῖ Φιλήμων ὁ κωμικὸς ὑπαλλάξας ἐν Ὑποβολιμαίῳ ἐκωμῴδησεν. Inepta et abſurda prorſus lectio. Scribe: τὸν μέντοι Κώκαλον τὸν ποιηθέντα Ἀραρότι τῷ Ἀριςοφάνες υἱεῖ Φιλήμων ὁ κωμικὸς ἐν Ὑποβ. ἐκ. Clariſſima ſententia. Etſi de auctore ejus fabulae aliter ſentiunt alii: non enim filio Araroti, ſed patri Ariſtophani Cocalum adſcribunt. In vita Ariſtophanis: πρῶτος δὲ καὶ τῆς νέας κωμῳδίας τὸν τύπον ἐπέδειξεν ἐν τῷ Κωκάλῳ, ἐξ ὃ τὴν ἀρχὴν λαβόμενοι Μένανδρός τε καὶ Φιλήμων ἐδραματέργησαν. Quibus verbis confirmari vides, quod dicebat Clemens de Philemonis furto. Ex argumento Pluti diſces veram cauſſam, cur fabulam Cocalum alii patri,

alii filio jam olim adſcripſerint. Sophronis mox verba allegorice accipienda, ut docet Demetrius Phalereus. Sophron, inquit, ἐπὶ τῶν γυναικῶν ἀλληγορεῖ, οἷον ἐπὶ ἰχθύων, σωλῆνες γλυκύκρεων κογχύλιον, χηρᾶν γυναικῶν λίχνευμα. Diſtingue: Τίνες δ' ἐντί ποκα, φίλα; τόδε τοι μακραὶ κόγχαι· σωλῆνές τοῦτί γα. *Quinam hi ſunt piſces, o amica? Iſtud quidem conchae longae: iſtud vero ſolenes.* Cratini fabula Archilochi ſcripta, ut videtur, in contumeliam ejus poëtae atque aliorum. Clemens Alex. Strom. l. I.: Κρατῖνος γοῦν ἐν τοῖς Ἀρχιλόχοις ποιητὰς καταλέξας, ἔφη· Οἷον σοφιστῶν σμῆνος ἀνεδιφήσατε. Sic legendus hic locus. Sic Teleclides, alius comicus, uni ſuarum fabularum *Heſiodi* nomen indiderat, auctore Athenaeo. Sic alii poëtae. Falluntur, qui hujus fabulae titulum aliter putant interpretandum. Verſum Cratini ſcribe, ut in vulgatis: Ἡ μὲν πίννῃσι καὶ ὀστρέοισιν ὁμοίη· non στηπίῃσιν, quod in noſtram editionem ex MSS. neſcio quomodo irrepſit. Fabulae, cujus nomen erat Πόλεις,
p. 169. incertum fuiſſe auctorem, declarat auctor, cum ita loquitur: Φιλύλλιος δὲ, ἢ Φρύνιχος, ἢ Ἀριστοφάνης ἐν Πόλεσιν. Et l. VIII. ſic: Φιλύλλιος τε ἢ ὁ ποιήσας τὰς Πόλεις. Idem tamen hoc ipſo libro verum auctorem Philyllium agnoſcit: Φιλύλλιος ἐν Πόλεσι. Et ſimiliter Julius Poll. l. VII. c. 24. ac l. X. c. 28. Apud Clementem Alex. l. V. Strom. Φιλύδεος perperam nominatur, qui nullus unquam fuit in rerum natura. Quare ita corrige: ὁ κωμικὸς Φιλύλλιος βέδυ τὸν ἀέρα βιόδωρον ὄντα διὰ τούτων γινώσκει. In iis igitur, quae habentur hic ex illa fabula, lege ὄστρεια, non ὄστρεα. Vide c. 13. Deinde ſcribunt optimi libri κτένας ἐκ Μιτυλήνης, non, ut editum eſt, ἐκ Μηθύμνης. Duo ſunt ejusdem inſulae Lesbi oppida, Methymna et Mitylene: quorum in antiquis libris ſaepe invenimus permutata nomina, ut hic, et l. X. Ἑρμείας ὁ Μιτυληναῖος habent MSS., non Μηθυμναῖος. Iſto loco ſtant ab edita lectione veteres auctores, qui κτένας Μηθυμναίους celebrant, Clemens Alex. Paedag. l. II. et Pollux l. VI. c. 10. Quare nihil mutandum neque hic neque infra paulo poſt, ubi iterum laudatur hic locus. Poſt Αἴρετε ἀνθρακίδας pone τελείαν στιγμήν· nam ſequentia ab alio verbo pendent, quod deſideratur.

Caput Decimum.

Agias, Dercylus, *vetuſtiſſimi ſcriptores.* Babylonii *Ariſtophanis.* *Proverbium:* κόγχην διελεῖν. *Aeſchyli* Glaucus. Ποτνιεὺς *vel* Πότνιος. Satyri *Phrynichi.* κώρυκοι. κρεῖοι *vel* κριοί. σκιλλώδης *et* κολλώδης. τράχηλοι *et* τραχήλια. ὠτάριον *ſive* auricula Veneris.

Invenio inter antiquiſſimos Graeciae ſcriptores eos, qui Athenaeo nominantur, cum ſcribit: Ἀγίας δὲ καὶ Δερκύλος ἐν Ἀργολικοῖς. Clemens Alex. hos pariter conjungit in hiſtoria capti Ilii l. I. Strom.: Ἀγίας δὲ καὶ Δερκύλος ἐν τῇ τρίτῃ μηνὸς Πανήμȣ. Scribitur in Clementis codicibus Αἰγίας. Sed Agiae puto huic fuiſſe nomen: nam in Euſebio Ἄγις eſt ſcriptum, apud quem Κερκύλος male pro Dercylo. Etiam Polluci l. III. c. 3. Ἀγίας ὁ κωμικὸς nominatur. Qui an iſte ſit, an alius, difficile dictu eſt: ego alium putem. *Babylonii* Ariſtophanis, cujus fabulae meminit mox auctor, inter celeberrima ejus poëtae dramata fuerunt: facit mentionem Julius Poll. l. IV. c. penult. et l. IX., itemque l. X. Saepius Priſcianus l. XVIII.: *Ariſtophanes Babyloniis;* ἐννεύει με φεύγειν οἴκαδε. *Nos quoque ſimiliter: annuit me fugere domum.* Argumentum ex parte indicat auctor vitae Ariſtophanis: διήχθρευσε αὐτῷ ὁ Ἀριςοφάνης, ὅτι ἐν δράματι αὐτȣ̃ Βαβυλωνίοις διέβαλε τῶν Ἀθηναίων τὰς κληρωτὰς ἀρχὰς παρόντων ξένων. *Ariſtophanes* Cleonis *factus eſt inimicus, quod in una ſuarum fabularum, Babyloniis, Athenienſium magiſtratus ſorte electos praeſentibus peregrinis vituperaverat.* Vide illius interpretem Graecum ad Aves, et in voce Ἰςριανὰ Heſychium. p. 170 Vetus Graecorum erat proverbium, quod ex Heſiodis Teleclidis in concharum mentione affertur, κόγχην διελεῖν, *concham aperire.* Apud Suidam paulo aliter: ὥσπερ κογχύλην διελεῖν. Locum habet, cum aliquid facillimum factu eſſe ſignificare volumus. Heſychius: κόγχην διελεῖν, παροιμία ἐπὶ τȣ̃ ῥαδίως τι ποιῆσαι. Simile huic aliud proverbium de re viliſſima: κόγχης ἄξιον. Heſychius: κόγχης ἄξιον, ἐπὶ τȣ̃ ȣ̓ τελείαν ἐτίθεσαν. Depravatiſſime. Scribe: ἐπὶ τȣ̃ εὐτελȣ̃ς λίαν ἐτίθεσαν. Sophronis mimi alii dicebantur viriles, alii muliebres, ex ipſo argumento. Muliebrium hic, virilium alibi fit mentio. Et horum et illorum apud Pollucem l. IV. c. 24.

et aliis locis. In Etymologico magno legimus: *Σώφρων ἐν τοῖς γυναικείοις τροπαίοις· Πρὶν αὐτὰν τὰν νόσον εἰς τὸν μυελὸν σκιρωθῆναι.* Dubio procul corrupta eſt vox *τροπαίοις.* Legendum ſtatim *Αἰσχύλος ἐν Ποτνιεῖ Γλαύκῳ·* non autem *Ποντίῳ Γλ.* *Glaucum marinum* nemo veterum Aeſchylo editum fuiſſe eſt auctor. *Potnienſis Glaucus* poëtae illius nota fabula eſt ex Strab. l. IX., Heſychio in *ἀμφίσωπιν* et *Ξιφήρȣ λιμὴν*, et ipſo laterculo tragoediarum ejus poëtae. Erat ſcriptum *Ποτνίῳ*, unde poſtea factum *Ποντίῳ.* *Πότνιος* autem et *Ποτνιεὺς* idem, ut adnotat in Ethnicis Stephanus. Non deſunt, qui nullo cognomine Glaucum nominent, ut Pindari interpres ad od. I. Pyth. Verſum ex Ariſtonymi comici (de quo multa Suidas) Theſeo ſcribi ſic malim: *Κόγχος ἦν βάπτων ἄλλον ὁμοίως.* Satyros Phrynichi fabulam reperies nominatam l. III. Pollucis c. VII. et in ſchol. Ariſtoph. ad Nebulas. Quod ait, aſperas conchas vocatas fuiſſe a Macedonibus *κωρύκȣς*, admonet nos, ut Heſychium in ea voce emendemus: nam hodie perperam *οἱ δὲ λόγχην* pro *οἱ δὲ κόγχην.* Addit Athenaeus: *ὑπὸ δὲ Ἀθηναίων κρείȣς.* In Eupolidis verſu ita interpretamur vocem *κρείȣς* l. IX. Heſychius vocat ſine diphthongo *κριȣ́ς.* Similis *διττογραφία* in aliis vocis hujus ſignificatibus, ut dicebamus l. ſuper. c. 14. Muſculos inter conchas deſcribens Athenaeus, quosdam illorum eſſe ait *σκιλλώδεις, κακοχύλȣς τε καὶ πρὸς τὴν γεῦσιν ἀπειθεῖς.* *Squillam reſipientes, mali ſucci et ſaporis ingrati.* Non defuere, qui vocem *σκιλλώδεις* mutandam cenſerent cum hic, tum paulo poſt: quorum ſententiam refutavit doctiſſ. Gesnerus accurata disputatione. Accedat nunc auctoritas membranarum omnium et epitomae, in qua *σκυλλώδεις* exaratum eſt, parva menda. Alibi junguntur in ſimili ſententia *κακόχυλοι καὶ κολλώδεις*, ut paulo poſt in explicanda ſolenum natura. Cum ſcribit *ἑψόμενοι τὸ καθ' ἑαυτȣ̀ς καὶ οἱ τράχηλοι τῶν πορφυρῶν εὐθετȣ̃σι πρὸς τὰς τῶν ϛομάχων διαθέσεις*, potes accipere de genere purpurarum, quas *trachelos* vocabant. Heſychius: *τραχήλȣς, τὰς πορφύρας.* Sed addit idem: *ἔνιοι τȣ̀ς σπονδύλȣς τῶν κογχυλίων*, *quidam interpretantur de vertebris conchyliorum.* Sane in hoc auctore locos invenias, ubi tracheli nomi-
p.171. nantur conchyliorum proprium genus, ut ſtatim in Poſidippi verſu: *Πίννας, τραχήλȣς, μύας.* Item alios, ubi pars cerycis aut purpurae aliusve conchylii ita nominatur, non *κυρίως* quidem, ſed *ἀναλόγως.* Has partes

fuiſſe ad cibum expetitas, ſcribit Heſychius in Ταραντῖναι. Petronius: *mox cibis validioribus paſtus, id eſt, bulbis cochlearumque ſine jure cervicibus, hauſi parcius merum.* Oſtreum, quod ὠτάριον Graeci vocant, Aeolibus ſolitum dici aurem Veneris, ex Antigono Caryſtio docet convivator noſter, ex quo emendabis iſta Heſychii: ὖν Ἀφροδίτης, οἱ ἁλιεῖς ὄςρεόν τι ὕτω καλῦσι. Imo vero οἱ Αἰολεῖς. Nam lectionem noſtram tuetur Euſtathius ad Ul. ῥαψ. ρ.

Caput Undecimum.

Περὶ ζώων et περὶ φυτῶν apud Athenaeum quomodo capiendum. Teſtaceorum diviſio Ariſtotelica. Mos Athenaei, citare ex libris de partibus, quae ſunt in Hiſtoriis. Obſcurus locus Ariſtotelis: αἱ πίνναι ἐκ τῦ βυθῦ φύονται, vel βύσσυ. De byſſo pinnarum.

Obſervandum eſt lectori ſcriptoris hujus, cum ab illo vel Ariſtoteles ἐν τῷ περὶ ζώων, vel Theophraſtus ἐν τῷ περὶ φυτῶν laudantur, ſic accipi verba illa debere, ut ſi diceret ἐν τῇ περὶ ζώων, φυτῶν πραγματείᾳ· qua appellatione continentur, quaecunque alter eorum variis operibus ſcripſit de natura animalium, alter de plantarum. Solet autem Athenaeus, quicquid de eadem re variis locis diſperſe ſcriptum invenit apud illos, in unum congerere. Sic cum ſuper oſtreis ait, Ἀριςοτέλης δ' ἐν τῷ περὶ ζώων, ὄςρεα, φησὶ, pleraque omnia deſcribuntur, quae de oſtreis philoſophus dixerat, non in iis ſolum libris, qui hodie exſtant, ſed quaedam etiam in iis, quos hodie non habemus. Nam Hiſtor. l. IV. c. 4. ὀςρακοδέρμων diverſa non parum inſtituitur diviſio: qui tamen locus cum iſto eſt conferendus. Recte autem doctiſſimus Geſnerus, quo loco ſcriptum eſt etiam in membranis, etiam in epitoma, λεπὰς δὲ δίθυρον καὶ λειόςρακον, legendum cenſuit μονόθυρον et τραχυόςρακον. Nam ſi haberet patella duas θύρας, id eſt, teſtas, haerere ſaxis non poſſet, quod huic oſtreo proprium atque ἰδιαίτατον eſt. Ipſius Ariſtotelis verba ſunt de part. l. IV. c. 5.: τοῖς δὲ μονοθύροις ἐν τῷ πυθμένι ἢ μήκων, οἷον ταῖς λεπάσι. Oſtreorum diſtributio, quae

ex Ariſtotele hic affertur, in duo genera *συμφυῶν* et *μονοφυῶν*, longe clarius in Philoſophi Hiſtoriis explicatur. *συμφυὲς*, ait Athenaeus, *μῦς· μονοφυὲς δὲ καὶ λειόςρακον σωλὴν καὶ βάλανος.* *Cohaerentibus teſtis conſtat muſculus: una teſta eaque laevi ſolen et glans.* Quanto clariora et dilucidiora verba, quae adſcribemus? *τῶν διθύρων τὰ μέν ἐςιν ἀνάπτυκτα, οἷον οἱ κτένες καὶ οἱ μῦες. ἅπαντα γὰρ τὰ τοιαῦτα τῇ μὲν συμπέφυκε, τῇ δὲ διαλέλυται, ὥςε συγκλείεσθαι καὶ ἀνοίγεσθαι. τὰ δὲ δίθυρα μέν ἐςιν, ὁμοίως δὲ συμπέφυκεν ἐπ' ἀμφότερα, οἷον οἱ σωλῆνες.* Oſtreo-
p.172. rum *διθύρων*, quae binis foribus utrinque concluduntur, quaedam ait eſſe ex parte hiantia, ut pectines et muſculos: quaedam utraque ex parte cohaerentes fores habere, ut ſolenes. Quibus verbis contradicere vides philoſophum deipnoſophiſtae. Nam hic ſolenes facit *μονοφυεῖς*, ille *συμφυεῖς*. Quod diſſidium etſi non nego poſſe componi, tamen an iſtas *ἐναντιοφανείας* in ſuis ſcriptis reliquerit philoſophus accuratiſſimus, jure dubites. Quae ſequuntur, obſcura ſunt: *κοινὸν ἐξ ἀμφοῖν κόγχη.* Dalecamp.: *ambobus id commune generibus eſt, quod operiuntur teſta.* Frigida plane ſententia: nam cum de ſolis teſtaceis ſit ſermo, quid erat opus hac admonitione? et quare dicit *ἀμφοῖν* potius, quam *πᾶσιν*; Enimvero quae philoſophi mens fuerit, non divino: verba autem hoc ſonant, *commune ex ambobus eſt concha.* *ἐξ ἀμφοῖν*, ex utroque genere, *τῦ μονοφυῦς καὶ συμφυῦς.* Ait, conchas, quae peculiaris eſt ſpecies teſtaceorum, naturam utriusque generis participare: tam eorum, quae clauduntur, quam eorum, quae ab uno tantum extremo. Mox ſcripſimus *ἐν δὲ πέμπτῳ ζώων μορίων*, (nam vox *ἱςορίας*, quae in nupera editione remanſit, furcillis hinc extrudi debet:) ut locis aliis quamplurimis, ubi ita ſemper omnes MSS., et qui Romae ſervantur, aut in aliis Italicis bibliothecis, et is etiam, quem magni Huraldi beneficio penes nos habemus. Etſi non ſunt allata verba ex eo opere, ſed ex Hiſtoriis: qua de re l. VII. dicemus. Ibi etiam exponimus c. V. ſequentia verba: *Ἀπολλόδωρος ὁ Ἀθηναῖος ἐν τοῖς περὶ Σώφρονος, προσθεὶς* (aut potius *προθεὶς*) *τὰ λιχνότ.* et caetera. Purpurarum incrementa cognoſci ex helice atque orbibus teſtae, ſcribit Athenaeus poſt Ariſtotelem: *φανερὰ ἡ αὔξησις ἐκ τῆς ἐν τῷ ὀςράκῳ ἕλικος.* Ingenioſo compendio expreſſit, quae plusculis verbis dixerat philoſophus: *καθ' ἕκαςον ἐνιαυτὸν φανερά ἐςιν ἡ αὔξησις τοῖς διαςήμασι τοῖς ἐν τῷ ὀςράκῳ τῆς ἕλικος.* Pli-

nius etiam brevius: *orbes totidem, quot habent annos.* Falluntur, qui ex Ariſtotele interpellant hoc loco Athenaeum. At de ſequentibus verbis quid dicemus? *αἱ δὲ πίνναι ὀρθαὶ φύονται ἐκ τȣ͂ βυθȣ͂.* Nam aliter habent omnes hodie Ariſtotelis codices: *αἱ δὲ πίνναι ὀρθαὶ φύονται ἐκ τȣ͂ βύσσȣ ἐν τοῖς ἀμμώδεσι καὶ βορβορώδεσι.* Utram lectionem probabimus et veram dicemus? Ariſtotelicorum librorum ſcriptura ait, pinnam *e byſſo oriri in locis ſabuloſis et coenoſis:* noſtra, *ex ipſo talium locorum fundo.* Utraque ſcriptura ſuas rationes ſuosque auctores habet. Adnaſci pinnis quandam, ut cum Tertulliano dicam, mucoſam lanoſitatem, evincit magiſtra ſtultorum *αὐτοψία.* Recentiores naturae conſultiſſimi viri, qui pinnam deſcripſerunt viſam ſibi tractatamque ſaepius, plerique omnes in hoc conſentiunt. In veterum tamen philoſophorum Graecorum et Latinorum ſcriptis, ſi iſtum Ariſtotelis locum excipias, altum de hac re ſilentium. Illius tamen beatiſſ. pater Baſilius meminit. Qui quidem auream lanam vocat iſtud ſive lini ſive lanae rudimentum. Ita p.173.
enim ſcribit conc. in hexaëm. VII.: *πόθεν τὸ χρυσȣ͂ν ἔριον αἱ πίνναι τρέφȣσιν, ὅπερ ȣ̓δεὶς τῶν ἀνθοβαφῶν ἐμιμήσατο;* Et in orat. ad divites: *ὅταν σπȣδάζηται παρ' αὐτοῖς τὰ ἐκ θαλάττης ἄνθη, ἡ κόχλος, ἥ τε πίννα, ὑπὲρ τὸ ἐκ τῶν προβάτων ἔριον.* Quam appellat Baſilius lanam auream, Ariſtoteles (ſi modo ita ille ſcripſit) ratione coloris byſſum nominat: nam byſſi color, ut auri, ſub flavi genere continetur. Lanam vocat et Procopius; cujus exſtat ſuper hoc inſignis locus in comment. de Juſtiniani fabricis. *χλαμὺς,* inquit, *ἐξ ἐρίων πεποιημένη, ȣ̓χ οἷα τῶν προβάτων ἐκπέφυκεν, ἀλλ' ἐκ θαλάσσης συνειλεγμένων. πίννας τὰ ζῶα καλεῖν νενομίκασιν, ἐν οἷς ἡ τῶν ἐρίων ἔκφυσις γίνεται.* Memini, cum ante annum Fonte-Eblaudi ſive, ut hodie appellatur, Fontebellae aquae eſſem, ac ſingula oculis uſurparem, quae in illo noſtrorum regum palatio rara viſu ſpectatuque digniſſima furor bellorum civilium pauca de multis fecit reliqua, fimbrias veteris cujusdam marſupii pro verae pinnae byſſo mihi oſtendiſſe nobilem virum a Beringen, regis cubiculariorum primicerium. Illud *κειμήλιον,* quantum recordor, eſt hujusmodi. Marſupium erat formae non multum ab illis diverſae, quae patres noſtri zonae appenſa geſtabant: niſi quod magnitudine longe ſuperat vel maxima, quae eſſent illis temporibus in uſu. Opus e plumis factum eſt, eleganti et exotico artificio quodam: qua manus immitti-

tur fimbriae ſunt aſſutae, coloris pulli, ſubtiliorem ſtuppam cannabinam ſimilitudine quadam referentes. Harum materiam eſſe byſſum e pinna, non dubitabat regius praefectus ampliſſimis viris Merico de Vicq et Suffrido Calignoni, Navarrae Cancellario, mihique affirmare. Sic enim viſum eſſe aliquando eximia eruditione praedito archiatro Dortomano, qui apud Mompelienſes diu medicinam docuerat, et pinnas ſaepius aiebat vidiſſe. Non igitur adeo abſurda eſt Ariſtotelicorum exemplarium lectio, ac cenſuerunt nonnulli. Rurſus pro altera, *ἐκ τοῦ βυθοῦ*, pugnant neque paucae neque invalidae rationes. Primum ſic habent omnes antiqui MSS., itaque Hoeſcheliana epitome: ſicque rei natura poſtulat. Nam vere *ἐκ βυθοῦ* naſcuntur pinnae, non illae ſolum, quas *ἐμβυθίους* paulo poſt auctor vocat, ſed omnes omnino. Oppianus: *Ὄστρακον αὖ βυθίας μὲν ἔχει πλάκας· ἐν δέ οἱ ἰχθὺς Ναίετάει.* Deinde quale eſt hoc loquendi genus, ut dicatur pinna ex eo filo naſci, per quod adhaeret ſolo, in quo generatur? Mitto dicere, *τὸν βύσσον* pro *τὴν βύσσον* Graecum non videri. Poſtremo illud, quo innititur pinna, nusquam alibi philoſophus, nusquam ſcriptor ullus byſſum appellavit, ſed radicem aut quaſi radicem. Sic in V. Hiſtor. legimus, pinnas *ἐῤῥιζῶσθαι.* Athenaeus quoque non multo poſt, *ὅσαι ἂν*, inquit, *πίνναι πέτραις ἢ σπιλάσι προσφυῶσι, ῥιζοβολοῦσι.* Iterum idem, naturam radicis hujus explicans, *διήκει*, inquit, *ἐκ τοῦ σόματος ἢ σαρξ μέχρι μέσου τοῦ κόγχου οἱονεὶ ῥίζα.* Plinius, quod dixerat
p.174. philoſophus, *ὀρθὰς φύεσθαι τὰς πίννας*, eleganter vertit *naſci eas ſurrectas ſemper*, nulla facta moleſtae iſtius appendicis mentione; an incuria, an certo conſilio?

Caput Duodecimum.

Ariſtophanis Phoeniſſae. *Athenaei allucinatio. Pherecratis* Automoli. *παραφθορά. ἀκαλήφη unde dicta. κωμῳδία pro comico joco. χῆμαι παχετοί. Solenes οὐρανοχρώματοι. ἀφορμή. σπατάγγαι. βρίσσοι vel βρύττοι. Ariſtophanis* Holcades *et* Inſulae.

Mendum ingenue profitentur prima verba *χρείας* Ariſtophanicae ex Phoeniſſis: *Ἀριστοφάνης ἐν Φοινίσσαις, οὕτως*

Ἔχε, τὸ πρῶτον πάντων ἴφυα φῦναι· εἶθ' ἑξῆς τὰς κραναὰς ἀκαλήφας. Mutata diſtinctione facile emendaveris: ἐν Φοινίσσαις· Οὕτως ἔχε· τὸ πρ. Sed in collectaneis Suidae aliam invenimus emendationem: Εἰκὸς δήπε πρῶτον π. Phoeniſſarum autem Ariſtophanis et Julius Poll. meminit l. X. c. 2. et c. 34. Sed fallitur Athenaeus, qui κραναὰς ἀκαλήφας interpretatur haec de urticis marinis: nam de planta recte Dalecampius accipit, vel ipſo Athenaeo auctore, qui l. II. de ea herba disputans hoc uſus teſtimonio; ut taceam comici ſcholiaſten non aliter interpretantem ad Veſpas. Sequitur: Φερεκράτης δ' ἐν Αὐτομόλοις· Κἂν ἀκαλήφαις τὴν ἴσον χρόνον ἐςεφανῶσθαι. Reſtitue in integrum poëtae hanc ſententiam ex melioribus Athenaei libris, quibus Suidas uſus: Νὴ τὴν Δήμητρ', ἀνιαρὸν ἦν τὸ κακῶς ᾄδοντος ἀκέειν. βελοίμην κἂν ἀκαλήφαις τὸν ἴσον χρόνον ἐςεφανῶσθαι. *Ecce moleſta res eſt, male canentem audire. Malim vel urticis tamdiu eſſe coronatus.* Exſtat etiam in Ariſtoph. ſchol. ad Equites: unde potius fortaſſe hauſit Suidas. Atque illius fabulae mentionem facit etiam Pollux l. VI. c. 30. et Clemens Strom. l. VII. Urticam marinam a piſcatoribus dictam ἀκαλήφην refert deipnoſophiſta κατὰ παραφθορὰν, id eſt, leviter corruptis vocibus, unde origo illi. Quod verum eſt. Nam ἀκαλήφη dicitur, ut ſtatim additur, quaſi ἁπαλὴ τῇ ἁφῇ· poſito κ loco τε π, et mutato ſpiritu. In eo eſt ἡ παραφθορά. Grammaticorum propria vox iſta: quam malo conſilio mutant quidam in παραφοράν. Euſtathius: ἐξ Ἰβύκε παρεφθάρθαι τοῖς τεχνικοῖς δοκεῖ τὸ βυκανίζειν. Caeterum in hac voce nullius literae neceſſaria mutatio: non tantum enim ἁπαλὸς, ſed et ἀκαλὸς dicunt Graeci pro molli et tenero. Unde fluvius ἀκαλαῤῥείτης, *placide fluens*, et Ἀσκάλαφος, quaſi Ἀκάλαφος, proprium hominis nomen, cui tenera et mollis cutis. Joci, quem ait ineſſe huic verſui ex Lyſiſtrata Ariſtophanis, Ἀλλ' ὦ τηθῶν ἀνδρειοτάτη καὶ μητριδίων ἀκαληφῶν, explicationem petat lector ex Euſtathio ac Suida: nam neque Athenaeus neque interpretes rem ſatis aperiunt. In epitome ſcriptum invenio μέμικται κωμῳδία β πρὸς τὴν τροφὸν καὶ μητέρα, pro eo, quod noſtri libri habent, μέμνηται γὰρ κωμῳδικῶς p.175. πρὸς τὴν τηθὴν καὶ μητέρα. Proba vero lectio epit., quam et membranae confirmant, in quibus diſerte exaratum μέμικται Appellat κωμῳδίαν jocum comicum: ſicut τραγῳδίαν dicimus pro lamentabili comploratione. β valet διττή, *gemina*. Initium loci ex Diphilo deſcripti ſic omnes

ſcribunt veteres, etiam eclogarius: Χημῶν δὲ τῶν παχειῶν αἱ μικραὶ καὶ λεπτὴν ἔχουσαι τὴν σάρκα. In editis τῶν παχετῶν· quod ne nos quidem ſcimus quid ſit. Videtur tamen altera lectio contradictionem continere: nam quomodo dicentur chemae παχεῖαι, id eſt, craſſae, quae et paruae ſint et carne defectae? Deinde quae ſubjungitur pars altera hujus distributionis, aperte damnat hanc lectionem. Ait enim αἱ δὲ παχεῖαι. Atqui abſurdum eſt, duas alicujus generis ſpecies eodem nomine εἰδοποιῶ, ut loquuntur, ἀντιδιαιρεῖσθαι. Legendum cenſeo τραχειῶν. Alioquin expedire me hinc non queo. De ſolenum colore auctoris verba ſic ſcripſimus: καὶ οἱ μὲν ἄῤῥενες αὐτῶν ῥαβδωτοί εἰσι καὶ οὐ μονοχρώματοι. *Mares illorum virgati ſunt, neque unicolores.* Legebatur καὶ οὐρανοχρώματοι, *caerulei coloris.* Praeter auctoritatem ſcriptae lectionis, quam ſecuti ſumus, falſum eſt, ſolenes coeli colorem imitari. Quin unguium potius colore ſunt: quam eam ob cauſſam putant quidam veterum dictos eſſe onychas: etſi Plinius foeminas tantum ita appellat. Confirmant ſequentia de foeminis ſolenibus: οἱ δὲ θήλεις μονοχρώματοι. Inde Plinius: *Foeminae ſunt unicolores.* In Phaniae verbis ἀφορμῆς λαβόμενος valet *nactus pecuniam ad exercendam mercaturam.* ἀφορμὴ et ἐνθήκη mercatorum ſunt voces, pluribus expoſitae nobis alibi. Scribo: οἱ μείζονες καὶ ἐαρινοὶ εὔστομοι. Nam ἐνεάριοι nulla analogia probat. Oſtrea ἐαρινὰ ſaepe leges. Miram deprehendimus varietatem in appellationibus echinorum ex Ariſtotele. Ait: τό τε τῶν σπατάγγων. Vetus lectio partim habet σπατάνων, partim σπαράγγων. Heſychio auctore ſcribendum σπαταγγῶν. Ait enim: σπατάγγαι, οἱ μεγάλοι ἐχῖνοι οἱ θαλάσσιοι. Sequitur: καὶ τὸ τῶν καλουμένων βρίσσων. Atque ita quidem hodie codices Ariſtotelis. Sed Athenaei omnia antiqua exemplaria ſcribunt βρυσσῶν. Audiamus vero Heſychium: Βρύττος, εἶδος ἐχίνου πελαγίου, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης· οἱ δὲ ἰχθύν· οἱ δὲ τρισυλλάβως βριγγόνην. Idem auctor alibi: Ἄμβρυττοι, εἶδος ἐχίνων θαλαττίων. Ἀριστοτέλης δὲ αὐτοὺς βρύννους καλεῖ. Scribe βρύττους. Ariſtophanis Holcades mox nominatae videntur ob oculos Athenienſium poſuiſſe ingentem rerum omnium copiam, quae ex ſubjectis imperio ipſorum inſulis eo importabatur. Pollux l. X. c. 20.: εἴρηκεν Ἀριστοφάνης ἐν Ὁλκάσιν ὁλκοὺς οἴνου. Meminit et multis aliis locis. Itemque Heſychius in ἀπεσκεφάλισε. Semper hic poëta miſeram inſulanorum ſub Athenienſium imperio conditionem

miſeratus eſt. Quare puto et hanc fabulam illum docuiſſe, et aliam, cujus index Νῆσοι, *Inſulae*, apud grammaticos ſolum ſupereſt, ut inſanum populum leniret, et manſuetudinem condocefaceret: vel certe, ut ad retinendum maris imperium ſuos cives hortaretur.

Caput Decimum Tertium.

p. 176.

Ἐχῖνοι πεζῇ ἐμπορεύονται. *Laconis apophthegma exponitur. Ionis Chii* Phoenix aut Caeneus. *Oſtrea optima. Archeſtrati locus.* ὄστρεια *et* ὄστρεα. Pelorides *conchae. Theophraſti codices ſuppleti. Plinius defenſus a quorundam reprehenſione.*

Epicharmi fabula fuit *Hebes nuptiae*, plena nominibus omne genus ciborum: quod facile poteſt intelligi ex allatis inde a deipnologo Naucratita teſtimoniis. Igitur echinorum ita meminit Siculus poëta: Καρκῖνός θ' ἵκοντι, ἐχῖνός τε, τοὶ καθ' ἁλμυρὰν ἅλα νεῖν μὲν οὐκ ἴσαντι, πεζαὶ δ' ἐμπορεύονται μόνοι. Legendum πεζᾷ pro πεζῇ, vel πεζοί. *Advenient cancer et echinus: qui nare quidem more caeterorum, quae aquas inhabitant, neſciunt, ſed ſoli aquatilium pedatim gradiuntur.* Spinae echinis pro pedibus, ait philoſophus. Itaque ingredi eſt his in orbem volvi. ἐμπορεύεσθαι pro ſimplici πορεύεσθαι, *gradi.* Lacone dignum eſt apophthegma illius Spartani, qui, in os injecto per ſummam rerum imperitiam echino cum omnibus ſpinis, ὦ φάγημα, inquit, μιαρὸν, οὔτε μὴ νῦν σε ἀφέω μαλακισθεὶς, οὔτ' αὖθις ἔτι λάβοιμι. *O cibe impure, neque nunc ego te prae mollitie animi dimittam, neque iterum poſthac ſumam.* Putavit homo durus, ſuae conſtantiae intereſſe, ne vinci ab echini aculeis videretur. Eſt fere illi ſimile exemplum, quod de Mario narratur, cum ei varices ſecarentur. Dalecampius μαλακισθὲν corrigens et Laconi conſtantis viri gloriam, et ſibi fidelis interpretis ademit. Illud mox recte idem: Ἴων ὁ Χῖος μαρτυρεῖ ἐν Φοίνικι ἢ Καινεῖ, pro Φοινίκῃ καινῇ. Quod ex aliis locis paret corruptum. Interdum Phoenicem ſimpliciter eam fabulam vocant critici. Pollux l. IX.: Ἴων ἐν Φοίνικι σαφέστερον· Ἀλλ' ὦ θυρέτρων τῶνδε κωμῆται θεοί. Ita ſcribe apud Pollucem. Oſtrea omnium optima ſunt, ait auctor,

τὰ θαλάττια, ὅταν λίμνη ἢ ποταμὸς παρακέηται. *Marina, quando lacus adjacet aut fluvius.* Intelligit aeſtuaria, quasque Graeci vocant λιμνοθαλάττας et ϛομαλίμνας. Auſonius: *Oſtrea Bajanis certantia: quae Medulorum Dulcibus in ſtagnis reflui maris aeſtus opimat.* Mox pro ψόφους ποιοῦσι placet cum Dalecampio ψήφους· id enim videtur auctor ſenſiſſe. Adjuvant nonnihil ſequentia: καὶ πρὸς τὰς εὑρήσεις ἐϛὶν οὐκ εὔοδα. Controverſia tamen ea emendatio non caret: et ψόφους retinet, quantum eſt veterum librorum, de quibus aliquid nobis compertum. In ultimo Nicandri verſuum ſcribebam: Γλίσχραι τελλῖναί τε, καὶ αὐτῆς φωλεὰ πίννης. Sed fortaſſe aliud hic latet. ἀλλὰ σύνες γε, *ſed attende*, vel *obſerva.* Archeſtrati verſum, Τοὺς μῦς Αἶνος ἔχει μεγάλους, ὄϛρεια δ' Ἄβυδος, ad verbum Ennius: *Mures ſunt Aeni, aſt aſpra oſtrea Abydi.* Sed videtur
p.177. Graecus poëta *muſculos* aut *mytilos* intelligere, non mures: nam mus piſcis nihil commune habet cum iis conchis, quas myas appellat etiam Plinius. Sequente verſu invenio in MSS. Τοὺς ἄρτους Πάριον. Vulgo Τὰς ἄρκτους. De quo velim docti cogitent. Archeſtratus: τοὺς δὲ κτένας ἡ Μιτυλήνη. Ennius: *Mytilenae eſt pecten.* Proximus verſus eſt depravatiſſimus: Πλείϛους δ' Ἀμβρακία παρέχει, καὶ ἄπλατα ✝ μετ' αὐτῶν. Eclogarius more ſuo hemiſtichium integrum omiſit, quod propter mendas non intelligebat. Conabamur ad Apuleji Apologiam κάπρους τε μετ' αὐτῶν. Rationes ibi reddidimus. Ennius leviter a nobis emendatus: — *caprosque apud Ambracienſeis.* ὄϛρεια, inquit Athen., μόνως οὕτως ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι. *Oſtrea vocabant antiqui tantum ſic:* nempe ὄϛρεια. Quod ait οὕτως, videtur indicare, in proximo Philyllii exemplo fuiſſe eam vocem. Atque id puto verum: nam cum de oſtreis hic auctor agat, quo Philyllii haec verba, ſi in illis nulla oſtreorum mentio? Supra, ubi pluribus deſcriptus eſt iſtius poëtae hic locus, oſtrea nominantur inter caetera. Sed ὄϛρεα ibi male ſcriptum pro ὄϛρεια, ut admonebamus c. 9. Non haec animadverterunt, qui pro οὕτως ſcribi volunt ὄντως. *Peloridas* conchas ſcribit vocatas παρὰ τὸ πελώριον. Etſi verum eſt, has conchas fuiſſe πελωρίας, id eſt, *ingentes*, non tamen haec vera nominis ratio: dictas enim a Peloro, Siciliae promontorio, ubi ſolitae capi, omnes conſentiunt. Vide l. I. Sequitur non longe Theophraſti locus de margaritis ex ejus commentario luculentiſſimo de lapidibus. Exſtat hodieque ille liber, ſed mutilatus et incuria majorum male habitus. Hujus adeo

loci, quem Athenaeus hic deſcripſit, bona pars in editionibus Theophraſteis deſideratur; tot nempe verba: *πλὴν ἐλάττονι· μέγεθος δὲ, ἡλίκον ἰχθύος ὀφθαλμὸς εὐμεγέθης.* Hinc igitur emendentur et augeantur divini illius philoſophi exemplaria. Clemens Alex. Paedag. l. II.: *γίγνεται ὁ μαργαρίτης ἐν ὀςρέῳ τινὶ παραπλησίῳ ταῖς πίνναις· μέγεθος δὲ, ἡλίκος ἰχθύος ὀφθαλμὸς εὐμεγέθης.* Ex eodem ſine dubio Theophraſti loco. De margaritifera concha Androſthenis haec verba recitantur: *ἔςι δὲ ἡ μὲν τῦ ὀςρέυ ὄψις παραπλησία τῷ κτενί· ἐ διέγλυπται δὲ, ἀλλὰ λεῖον τὸ ὄςρακον ἔχει καὶ δασύ. Oſtrei figura ſimilis pectini, ſed inſecto, habetque teſtam laevem et hirtam.* Plinius l. IX.: *Juba tradit, Arabicis concham eſſe ſimilem pectini inſecto, hirſutam echinorum modo.* Neque eadem penitus, neque multum diverſa eſt Pliniana deſcriptio ab Athenaica. Diſcrepantiam, quantulacunque ea eſt, non mirabitur, qui cogitaverit, Plinium quidem Jubae, Athenaeum vero Androſtheuis verbis locutum. Androſthenem Juba antiquiorem aliquot ſeculis fuiſſe ſuſpicor, et fortaſſe Jubae lectum: ſed exiſtimandum propterea non eſt, merum recitatorem Jubam exſtitiſſe verborum Androſthenis. Ridicule igitur faciunt, qui Plinium reprehendere audent, quod *τὸ δασὺ* in ſuperiore Androſthenis loco perperam ſit interpretatus. Viri optimi ſi tanta diligentia veſtigaſſent, quid Graecis ſignificet *τὸ δασὺ*, quanta fide ſudaſſe Galenum videmus in ejus vocis explicatione apud Hippocratem, omiſſo Plinio, de ſententia Androſthenis quaeſiſſent accuratius. *ὄςρακον δασὺ* vertunt illi *ſpiſſam teſtam.* Non hoc Graeca vox ſignificat. *δασὺ* enim ac *λάσιον* proprie *hirtum* ſignificant et *τὸ τετριχωμένον. δασὺ* et *ψιλὸν* ſic opponuntur, ut *λεῖον* et *τραχύ.* In libris medicorum *δασύνειν ἀλωπεκίας* medicamenta dicuntur, quae pilos generant in capite depilato et glabro. Quod igitur teſtam eandem *λείαν* et *δασεῖαν* facit Androſthenes, difficultatem parit: niſi de variis partibus intelligas. Mendi ſuſpicionem removent veteres membranae et epitomae auctor. p. 178.

Caput Decimum Quartum.

Margaritae λίθοι, ὀςᾶ, nuclei, concharum vitia *et* verrucae. *Tonitrua dicta aliis juvare, aliis impedire concharum generationem. Fabulae multorum poëtarum* Παιδίον *inſcriptae. Tituli Graeci Latinarum fabularum.* ἑφθοπώλια *Alexandrina.* ἐξ ὑδάτων κρέα. γαςέρες *et* κοιλίαι *inter eſculenta.* Πλοῦτος *vel* Πλούσιοι *a multis comicis editae.* ὑαγὼν *pro* σιαγών. Ὀρύα *vel* Ὀροῦα *Epicharmi fabula. Eupolidis* Caprae. *Cratini* Pytina.

Margaritas appellant Graeci et λίθους et ὀςᾶ, ut Athenaeus: *ἐξ ὧν ἐξαιροῦντες ὀςᾶ λευκὰ, προσαγορεύουσι μαργαρίτην.* Plin. *nucleos quosdam corporum:* vulgo Latini *uniones.* Tertull. eleganter *concharum vitia et verrucas.* Obſerva vocem *προσαγορεύουσιν, appellant:* ii nempe, apud quos haec concha naſcitur. Barbarum ergo vocabulum eſt, non Graecum: ut paulo poſt ſcribitur. Utro autem genere melius dicatur Graecis, *μαργαρῖτις* an *μαργαρίτης,* disputat Galenus l. IX. de facult. ſimpl. medic. Frequentia tonitruum et imbrium vi adjuvari margaritarum generationem, ex Iſidoro Characeno, ut videtur, clare docet Athenaeus. Plinius contrarium plane ſcribit: *Si fulguret, comprimi conchas, ac pro jejunii modo minui. Si vero et tonuerit, pavidas ac repente compreſſas, quae vocant phyſemata, efficere, ſpecie modo inani inflata, ſine corpore. Hos eſſe concharum abortus.* Ammianus Marc. l. XXIII.: *Concuſſae vero ſaepiſſime metu fulgurum inaneſcunt, aut debilia pariunt, aut certe vitiis defluunt abortivis.* Paullo poſt ſcribitur in epitoma: *χωρίσῃ τὴν μαργαρῖτιν ἀπὸ τοῦ κόγχου, μὲν οὐκέτι τρέφει.* Sine voce *ἀμπέχουσα,* quae in edita lectione torquet me. Lego mox Μένανδρος ἐν Παιδίῳ, non autem Πεδίῳ. Nam illud alterum probo, inventum apud Stobaeum ſerm. 60. et Polluc. l. XIX. c. 50. Adſcribam, quae Pollux affert, quia non ſunt aliena ab iis, quae hic leguntur: Χρυσοῦν *ἐπόρισας. εἴθε λιθοκόλλητον ἦν, καλὸν ἂν ἦν οὕτως.* Videntur etiam affinia iſtis eſſe, quae ex Naevii Pedio in Nonio exſtant: *Quot res vis hunc privari pulchras, quas uti ſolet,* et: *Mollicinam, crocotam, chirodotam, ricam.* An igitur Menandri fabulam
p.179. Naevius Latinam fecerat? Si ita eſt, *Paedio* in Nonio corrigendum non minus, quam in Athenaeo. Saepe

enim Latini poëtae fabularum, quas vertebant, titulos Graecos retinebant. Cujusmodi eſt Naevii *Acontizomenos*, Terentii *Heautontimorumenos*, Caecilii *Synariſtuſae* et *Harpazomena*, Turpilii *Paraterуſa*, *Hetaera*, *Epiclerus*, *Demiurgus*, atque etiam *Paedium*. Nam et Turpilium eo indice fabulam docuiſſe, multis locis teſtatur Nonius: in quibus tamen omnibus *Pedium* invenies ſcriptum. Etiam e Graecis comicis plures eo titulo dramata publicaverant, ut praeter Menandrum Plato: cujus drama Παῖς alibi laudatur Athenaeo, ubi ſcriberem ἐν Παιδίῳ pro ἐν Παιδί. Comici ſcholiaſtes Παιδάριον appellat in iis, quae ſcripſit ad Ranas et Pacem. Item Poſidippus. Subjicit enim Athenaeus: εἴρηται, Οὐλπιανὲ, καὶ τὸ ἑφθοπώλιον παρὰ Ποσειδίππῳ ἐν Παιδίῳ. Sic ſcriptum in optimis membranis pro Πεδίῳ, quod praeferunt vulgati. Mirum eſt, quoties in hunc ſcopulum ſocordia ſua impegerint imperiti homines. Apud Harpocrationem exſtant hi verſus Diphili e Syntrophis: Ἀγαθὸς βαφεὺς ἔνεστιν ἐν τῷ πεδίῳ· Ταύτῃ γὰρ ἡμῖν δευσοποιὰ παντελῶς Τὰ σπάργαν' ἀποδεδείχθω. Scribendum in primo verſu ἐν τῷ παιδίῳ· in altero Ταυτί· in tertio ἀποδέδειχε νῦν. ἑφθοπώλια vocem eſſe dialecti Alexandrinae, indicatur his verbis: ὥσπερ ἔθος ἐστὶν ἐν τοῖς κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἑφθοπωλίοις. In Atticae linguae auctoribus eam non legas, niſi admodum raro: ſed illius loco μαγειρεῖα et ἀλλαντοπωλεῖα. Popinae erant, in quibus *cocta vendebantur*, ut Graecum ἑφθοπώλιον Suetonius exprimit in Claudio. Quae appellat auctor ἐξ ὑδάτων κρέα, Ariſtophanes ἑφθὰ ἐκ ζωμοῦ, Latini *jurulentas* et *elixas*. Solitos edi veteribus mactatorum animalium ventres, probat deipnoſophiſta Ariſtophanis teſtimonio ex Equitibus: Φήσω σ' ἀδεκατεύτους κοιλίας πωλεῖν. Non verba, ſed mentem poëtae expreſſit Athenaeus. Nam verba comici ſunt haec: Καί σε φανῶ τοῖς Πρυτάνεσιν, Ἀδεκαδεύτας τῶν θεῶν ἱερὰς ἔχοντα κοιλίας. Poterat antiquiorem Ariſtophane teſtem ejus rei laudare. Jam tum enim Homeri temporibus inteſtina illa eſitabant. Canit poëta Ὀδ. σ.: Γαστέρες αἵδ' αἰγῶν κέατ' ἐν πυρὶ, τὰς δ' ἐπὶ δόρπῳ Κατθέμεθα, κνίσσης τε καὶ αἵματος ἐμπλήσαντες. Sed vereor, ne aliud ſint γαστέρες apud poëtam, quam κοιλίαι, de quibus hic agit Athenaeus. Nam Demoſthenes Bithynus in paraphraſi verborum poëtae γαστέρας interpretatur ἤνυστρα. Interpres tamen comici iſta explicans, οὐ πλύνειν ἁς τὰς κοιλίας, obſervat, poëtae dici γαστέρας, quae Ariſtophani aliisque poëtis κοιλίαι. Verumtamen γαστέρας,

quales poëta deſcribit, etiam Ariſtophanes ita nominat iſto loco ſane quam faceto in Nubibus: *Ὤπτων γαστέρα τοῖς συγγενέσι· κᾆτ' οὐκ ἔσχων ἀμελήσας· Ἡ δ' ἄρ' ἐφυσᾶτ'·*
p.180 *εἶτ' ἐξαίφνης διαλακήσασα πρὸς αὐτὼ Τὠφθαλμώ μου προσετίλησε, καὶ κατέκαυσέ μου τὸ πρόσωπον.* Plane iſtud convenit ventribus ſanguine et pingui plenis, quorum Homerus meminit, quosque Tertullianus *botulos cruore distentos* nominat. De his Leo Imperator eleganter: *ὡς χιτῶσι τοῖς ἐντέροις τὸ αἷμα διαλαμβάνοντες διδόασι τῇ γαστρὶ,* in LVIII. conſtit., quae botulorum et omnino ſanguinis eſum vetat. Ait auctor *καὶ ἑξῆς, et deinde*, cum tamen ſequentia verba in fabula Ariſtophanis modo recitatum locum praecedant. Reſcribe *κοιλίαν ὑείαν.* Ait: Κρατῖνος *Πλούτοις.* Aliis haec fabula inſcribitur Πλοῦτος, ut Ariſtophaneam laudat Pollux l. II. Scripſerat et Archippus eo nomine fabulam, teſte eodem Polluce l. VII. c. 14. et ſcholiaſte Ariſtophanis ad Veſpas. Laudantur et Anaxilae atque etiam Antiphanis Πλούσιοι in his libris. In Xenophontis teſtimonio, *Σιαγόνα μακρὰν συνεσταλμένην,* libri notae melioris *μικράν.* Obſervatur Athenaeo, maxillam Graecis non ſolum *σιαγόνα* eſſe dictam, verum etiam *συαγόνα* per *υ.* Legendum vero *ὑαγόνα*, ut in excerptis. Euſtathius: *Τοῖς δὲ τὸ κατ' ἀρχὴν ἓν σύμφωνον ἀποβάλλουσι συντακτέον καὶ τὸ σῦς ὗς, σμικρὸς μικρὸς, καὶ τἆλλα, ὅσα ἑτέρωθι κεῖται· ἐν οἷς καὶ τὸ σιαγὼν ὑαγὼν τὸ καινότατον.* Deinde ſequuntur haec ipſa verba Athenaei, quamvis diſſimulato auctoris nomine. Quas reliqui Graeci *χορδὰς*, Epicharmus Siculus *ὀρύας* appellavit, *ἐπιγράψας τι*, inquit auctor, *καὶ τῶν δραμάτων Ὀρύαν.* Non puto, haec aliter ſcripta eſſe Athenaeo, nam eadem lectio apud Euſtathium, in epitoma et membranis: et tamen apud Epicharmum legit aliter Heſychius. *Ὀροῦα*, inquit, *χορδὴ, καὶ σύντριμμα πολιτικὸν, εἰς ὃ Ἐπιχάρμου δρᾶμα.* Quid autem intelligit gloſſographus hic per *σύντριμμα πολιτικόν*; An edulii genus alicui civitati peculiare? Puta Syracuſis, unde ortus hic comicus, et ubi ſcripſit. Et fortaſſe *ὑπότριμμα* melius ſcriberetur. Sed moveor vocis *πολιτικὸν* inſolentia, ut putem, aliud longe diverſum voluiſſe Heſychium. Videntur quidam exiſtimaſſe, eam Epicharmi fabulam vituperationem continuiſſe corporis cujusdam ſive collegii reipub. Syracuſanae, quod poëta appellavit *Ὀρύαν* vel *Ὀροῦα*. Itaque legendum conjicio: *καὶ σύστημα πολιτικὸν, εἰς ὃ Ἐπιχάρμου δρᾶμα.* Eupolidis *Caprae* nota fabula ex Plutarcho Sympoſ. l. IV., Macro-

bio, Polluce l. IX. c. 24., Erotiano in Πρόμαλον et ſcholiaſte Ariſtoph. ad Veſpas. Cratini *Pytinam* nominat Pollux l. X. c. 14. et ſaepius eod. l. Priſcianus l. XVIII.: Cratinus in Pytina: Ἀτὰρ ἐννοῦμαι δὴ τὰ τῆς μοχθηρίας Τῆς ἠλιθιότητός τε τῆς ἐμῆς. Argumentum ejus comoediae cognoſces ex interprete Graeco Ariſtophanis Equitum.

Caput Decimum Quintum.

Alexidis et Turpilii Fugitivi vel Leucadia. Nuptiae *diverſorum poëtarum.* χορδῆς μέσαιον. Crateuas. Pancratiaſtes *Theophili et aliorum poëtarum.* σιλφίῳ σφενδονᾶν. *Nuptiarum* αἱ ἀκμαῖαι et αἱ ἕωλοι ἡμέραι· repotia, παλία, ἐπίβδα, ποδοστροφία. *Boves in Cypro* σκατοφάγοι. *Sus Veneris hoſtia. Pherecratis* Μεταλλεῖς. *Alexidis et Pomponii* Aleones. *Pherecratis* Dulodidaſcalus. ἐφθοὶ πόδες. p.181.

Athenaeus: Ἄλεξις δ' ἐν Λευκαδίᾳ ἢ Δραπέταις. Fecerat de Graeca Latinam hanc fabulam Turpilius, vetus comicus: nam ejus poëtae *Fugitivos et Leucadiam* citant Varro, Nonius, alii. Pollux l. X. c. 21. laudat Alexidem in Λευκάδι, de quo nihil pronuntio: etſi ſuſpicor, Λευκαδίᾳ ſcribendum eſſe, et de hoc dramate intelligendum. Saepe enim, ut ante dicebamus, binomines fabulas altero tantum appellant veteres critici. In Alexidis verſu, Χορδαρίου τόμος ἧκε, καὶ περικομματίων, ſcribe metri gratia καὶ περίκομμά τι. Idem poëta alibi: Τὸ περίκομμ' ἀπόλλυται. Ariſtophanes in Equitibus: Περικόμματ' ἐκ σοῦ σκευάσω. Ait: Ἀντιφάνης ἐν Γάμοις. L. IV. Γάμος hoc drama appellatur. Sed et alius poëta, Diphilus, Γάμους comoediam ſuam inſcripſerat, teſte Athenaeo l. VI. E Latinis tres dramaticos poëtas *Nuptias* docuiſſe invenio, Pacuvium, Pomponium, Laberium. In hemiſtichio Antiphanis, Ἐκτεμὼν χορδῆς μέσαιον, ultimum verbum non intelligo. μεσάραιον Graecum eſt, exponiturque Heſychio venter aut inteſtina tenuia. Ei voci locus hic dari forſitan debet. Aut μέσατον ſcribendum, vel μεστάτιον. Ait: ποδῶν δὲ, καὶ ὠτίων. Repetendum ex longinquo μνημο-

νεύει. Prava diſtinctio fraudi fuit eruditiſſimo viro, ſed hunc errorem auxit ille inſigniter, cum πολλὰ ἔχων ſcripſit pro ἔχον. Nam hoc auctor voluit: *Pedum, auricularum et roſtri meminit Alexis in Crateua aut Pharmacopola: cujus teſtimonium multa continens eorum nominum, de quibus eſt quaeſtio, paulo poſt proferam.* Invenies locum Alexidis p. 107. Κρατεύας autem in fabulae hujus titulo ſcribendum eſſe, doctis omnino aſſentior. Etſi vix unquam ſine menda ſcriptum hoc nomen in MSS. Nam etiam in optimis Κρατίᾳ invenimus aut Κρατείᾳ, quod proprius abeſt a recto. Hic eſt Crateuas, nobilis ῥιζοτόμος, nominatus Hippocrati, Dioscoridi, Plinio, Galeno, aliis. Ait: Θεόφιλος Παγκρατιαστῇ. Inter novae comoediae poëtas fuit hic Theophilus, ut Pollux docet l. IX., ubi de voce παρεμβολῄ disputans, quae in locum vetuſtioris στρατόπεδον ſucceſſit, e Theophili Pancratiaſte profert hunc verſum: Εἶτ' ἐν χάρακι μὲν ταῦτα καὶ παρεμβολῇ. *Pancratiaſten* docuerant etiam Alexis et Philemon, et ex Latinis Ennius. Anaxilae e Coquis poſtremus verſus ſcribi debet: Ἀκροκώλι' ἑψεῖν ἐστι, ῥύγχη, καὶ πόδας. Sequitur: καὶ ἐν Καμψοῖ. Scribo Καλυψοῖ ex l. IV. Circe et Calypſo nomina fabularum hujus poëtae, ex Homero nota omnibus. In iſto Axionici, Ζωμοποιῶ θερμὸν ἰχθὺν ἐπαναπλάττων, ſcribunt excerpta Ζωμοποιόν. Fortaſſe ſcribendum Ζωμὸν ποιῶ. Proximus verſus letaliter affe-
p.182. ctus eſt. Tertius monſtrum eſt merum: Οἴονται ἄνω ἐτεράλικα σιλφίῳ σφενδονῶν. Debellemus hoc monſtrum, ſi modo pares ſumus tanto incepto. Lego: Οἷος (vel potius Ὗος) ὠτάριά τε κ' ἀκροκώλια σιλφίῳ σφενδονῶν. Vocem certe ὠτάρια recte a nobis reſtitutam hoc loco, liquebit attendenti ad ſeriem verborum Athenaei. σιλφίῳ σφενδονᾶν interpretor ſilphii condimentum vibrare et reſpergere ſuper cibos. Durum dictum. Sed quid miremur? Coquus loquitur. Nec mendam tamen abeſſe praeſtabo. σιλφίῳ ἐπιγανοῦν eodem ſenſu dixit Alexis: Μυελὸν ἀφεῖλον ἐπιγανώσας σιλφίῳ. Non multo minus inſolens uſus verbi ἐπιδονεῖν in Antiphanis Paraſito: Ἑφθὸς τυρὸς ἐπεδόνει πολύς. Poſtrema poëtae verba aut potius glorioſuli coqui ſunt iſta: ὥστε πάντας ὁμολογεῖν, Τῶν γάμων κρείττω γεγονέναι τὴν ἕωλον ἡμέραν· *adeo ut faterentur omnes, Ipſo nuptiarum primo die lautiora eſſe repotia.* Nuptiarum ſolennitas pluribus diebus celebrabatur. Primum vocabant γάμους· ſecundum ἐπίβδα, ut Pindarus, vel παλία. Heſychius: Γάμοι, ἡ πρώτη ἡμέρα τῶν γάμων· ἡ δὲ δευτέρα

παλία. Sic dictus is dies ἀπὸ τȣ̃ πάλιν ἰέναι, ſi tamen integra ſatis illa lectio. Latini vocant *repotia*. Axionicus eleganter ἕωλον ἡμέραν. Graecis ἕωλα dicuntur omnia, quae deſierunt eſſe ἐν ἀκμῇ novitatis. Sic M. Tullius ἕωλον vocat librum, qui primam novitatis gratiam amiſit. Sic transacto nuptiarum die primo, qui deinceps ſequuntur, etſi ſunt feſti, ἕωλοι tamen jure dicuntur. Libro quarto opponit auctor τὰς ἀκμαίας τῶν γάμων ἡμέρας et τὸ ἕωλον τῆς συμποσίας. Non erat ferendum, tam elegantem locum tam male adhuc eſſe expoſitum. ἕωλον ἡμέραν deſinentis feſti pulchre in ἐκφράσει Καλανδῶν deſcribit Libanius. Ejus verba adſcribemus: ſunt enim venuſtiſſima. τετάρτη, inquit, ἡμέρα τὴν μὲν ἀκμὴν τῆς ἑορτῆς ἀμβλύνει· τὸ πᾶν δ' ȣ̓́τε ἡ μετ' ἐκείνην σβέσαι δύναιτο ἄν, ἀλλ' ὥσπερ αὖρά τις ἔτι λεπτὴ πνέȣσα, κατέχει τȣ̀ς ἀνθρώπȣς ὁ καιρὸς ἐν εὐφροσύναις ἀμυδροτέραις. Pherecratis Λῆροι adducuntur in teſtimonium a Polluce l. VI. c. 19. et l. X. c. 22. Non exſtat in praecedentibus locus ille, quo rejicit nos, cum ait: ὅτι κυρίως λέγεται ῥύγχος ἐπὶ τῶν συῶν, προείρηται. Aeoloſicon Ariſtophanis et Gerytades inter celeberrimas ejus poëtae fabulas paſſim memoratae. De Aeoloſicone quaedam Platonius περὶ διαφορᾶς κωμῳδιῶν. Inde prolata verba ſic concinnes licet cum interpretibus: Καὶ μὴν ἐς τὸ δεῖπνον ἀκροκώλιά σοι τέτταρα ἥψησα τακερά. Antiphanis verba ſunt: Ἔπειτα καὶ ἀκροκώλιον ὕειον Ἀφροδίτῃ; γελοῖον· ἀγνοεῖς. ἐν τῇ Κύπρῳ δ' ȣ̓́τω φιλήδει ταῖς ὕεσι, δέσποτα, ὥςε καταφαγεῖν ἀπεῖρξε τὸ ζῶον, τȣ̀ς δὲ βȣ̃ς ἠνάγκασε. Poterant negotio nullo in legem vel jamborum vel trochaicorum haec verba cogi: qui putabunt eſſe tanti, ingenio ſuo obſequantur. Mendum in foedo verbo foedum detegemus nos, et pro καταφαγεῖν, *comedere*, emendabimus σκατοφαγεῖν, *ſtercus vorare*. *Ita ſues amat Venus*, inquit, *ut in Cypro, cum cogeret boves ſtercoribus veſci, ſues ea neceſſitate exemerit, imo vetuerit facere.* Qui neſcit, quae περὶ τῶν σκατοφάγων βοῶν vetuſtas fabulata eſt, conſulat Feſtum in *Cyprio bovi* et paroemiographos. Quod ſequitur, ὅτι δὲ ὄντως Ἀφροδίτῃ ὗς θύεται, μαρτυρεῖ Καλλίμαχος, illuſtrabunt, quae ſcribit Ariſtophanis interpres ad verſum hunc ex Acharnenſibus: Ἀλλ' ȣ̓χὶ χοῖρος τῇ 'Φροδίτῃ θύεται. Pro Ὑςυρία recte viri eruditi Ὑςήρια. Vide Euſtathium Ἰλ. λ. Ait: Φερεκράτης δ' ἐν Μεταλλεῦσι. De auctore hujus fabulae non conſenſerunt critici veteres. Eratoſthenes Nicomacho eam attribuebat. Harpocration:

p. 183.

Ἐςι δὲ δρᾶμα Φερεκράτȣς Μεταλλεῖς· ὅπερ Νικόμαχόν φησι πεποιηκέναι Ἐρατοσθένης ἐν ἑβδόμῳ περὶ τῆς ἀρχαίας κωμῳδίας. Erotianus in Ἀρμῷ Pherecrati adjudicat, ut Athenaeus. Alexidis Κυβευταὶ aut verſa aut imitatione expreſſa videtur fuiſſe a Pomponio. Ex cujus *Aleonibus* laudant hunc verſum grammatici: *At ego ruſticatim tangam, urbanatim neſcio.* In nupera editione male diſtincta ſunt iſta: *κἂν Παννυχίδι ἢ Ἐρίθοισι* quae recte ſunt a Dalecampio accepta. *Dulodidaſcalus* Pherecratis paſſim in his commentariis laudatur: alibi offendere non memini. In ea fabula fecerat poëta *τῶν ἑφθῶν ποδῶν* mentionem: ſed et apud Hippocratem, qui Pherecrate antiquior eſt, *πόδας ὄϊος ἑφθȣ̀ς, pedes ovinos elixos,* aliquot locis legere memini.

Caput Decimum Sextum.

Τυρὸς ἐπεδόνει. Ecphantides *poëta comicus. Tageniſtae Ariſtophanis. ἀπόβασις ἠπάτιος. δέλφακος ὀπωρινῆς ἠτριαῖα.* Collabi *placentae aut panes.*

Durum dictum eſt, quod ex Antiphanis Paraſito affertur: *ἑφθὸς τυρὸς ἐπεδόνει πολύς.* Excuſabamus ſupra inſolentiam phraſeos, quia haec coquus aut paraſitus loquitur: quibus ſolent optimi poëtae loquendi genera tribuere ganeoni et homini inter ollas ac patinas educato convenientia. Aliter qui ferri queat *τὸ ἐπεδόνει,* non video. *δονεῖν* eſt ſtrepitum in turba facere. Hic ſimpliciter ad declarandam rei copiam uſurpatur: quia fere copiae comes ſtrepitus et *τάραξις* ſive *δόνησις.* Fortaſſe etiam *ἑφθοῖς* ſcribendum. Ecphantides, cujus ſubjectum eſt teſtimonium, antiquus fuit comicus, ſed ita obſcurus, ut parum abſit, quin ipſius etiam nomen cum ſcriptis e memoria hominum ſit deletum. Servatur adhuc alicubi, ut hic et in gloſſis Heſychii, cujus ſunt verba: *Ἐκκεχοιριλωμένη, ȣ̓ Χοιρίλȣ ȣ̓̃σα* (ſcrib. *τȣ̃* X. vel *ὡς* X. *ȣ̓̃σα*). *Ἐκφαντίδῃ γὰρ τῷ κωμικῷ Χοίριλος θεράπων ἦν, ὃς συνεποιεῖτο κωμῳδίας.* In Ariſtophanis ſcholiis alicubi *Φραντίδης* pro *Ἐκφαντίδης* memini obſervare. *Tageniſtarum* Ariſtophanis meminit ejus interpres Graecus ad Ranas aliisque locis, et Pollux l. X. c. 23. Poëtae verba: *πα-*

ϗατέταμαι γὰρ λιπαρὰ κάπτων. Ita melius, quam, ut in ipſius ſcholiis ad Acharnenſes, παρατέταμαι γὰρ ἐσθίων. Saepe diximus, veteres grammaticos in recitandis auctorum locis parum fuiſſe religioſos, et verbis ſuis ſaepe illorum χρείας corrupiſſe, ſervata ſolum ſententia. Sequentia non intelligo: ἀλλὰ φέρετ' ἀπόβασιν ἠπάτιον. Dalecamp. videtur legiſſe ἀπάφυσιν ἠπατίȣ vel ἠπατίαν, qui vertat *hepatis extremam fibram.* Jecoris ἀποφύσεις et πτερύγια, quae Hieronymo *pinnulae*, et ἀποσχίδας ſcio quid Galenus aliique medici Graeci appellent: ἀπόβασιν hoc ſenſu legi nunquam. Pro ἀπόφυσιν etiam ἀποφυάδα ſcribi poteſt. Sic enim ἀποφυάδας ἐντέρων dixit philoſophus l. II. Hiſtoriarum. Omnino de hoc loco parum mihi conſtat. ἠπατίȣ quidem non dubium legi debere, ut ſtatim καπριδίȣ. Aut certe ἠπατίων, ut in Eubuli verſu: Ἡπάτια, νῆςις, πλεύμονες, μήτρα. Sed audendum hic, opinor, aliquid. Si ad probabilem aliquam ſententiam locum hunc in omnibus MSS. corruptiſſimum volumus refingere, poſſumus ita concinnare: ἀλλὰ φέρετ' ἢ προβάτειον ἠπάτιον, ἢ καπριδίȣ νέȣ κόλλοπά τινα. Jecur ovinum, ut arbitror, intelligit. Sic alibi hanc vocem cum adjectione ſimili legas: puta, aut ὕειον, aut αἴγειον, aut ἄρνειον. Pergit Ariſtophanes: ἢ σπληνὸς, ἣν ἐςιν. Proba, ut videtur, lectio. Tamen aliud ſuadent membranae, quae habent ἢ σπληνὸς, ἢ νῆςιν. Sic vocatur pars inteſtinorum et ipſa inter cupedias. Corrupta manifeſto, quae ſequuntur: ἢ δέλφακος, ἢ ῥίνης, ἢ τριέα. Dalecamp. emendavit ἢ κεςρέα. Non erat illa conveniens hujus loci morbo medicina. Infra hoc in libro ita ſcribitur: ἢ δέλφακος ὀπωρινῆς τρίαιναν. Vir optimus ut corruptiſſimam hanc γραφὴν damnat: ego probo, non ut rectam, ſed ut rectae proximam. Legendum enim: ἢ δέλφακος ὀπωρινῆς ἠτριαῖα. Partem ſuillorum inteſtinorum ἠτριαῖα vocabant. Idem poëta in Theſmophoriazuſis: Οὐ δὴ σχαδόνες, ȣδ' ἠτριαῖον δέλφακος. Lucianus Lexiphane: παρεσκεύαςο δὲ πολλὰ καὶ ποικίλα, δίχηλα ὕεια, καὶ σχελίδες, καὶ ἠτριαῖα. Jam vocem ὀπωρινῆς aſſerimus auctoritate Athenaei, qui l. IX. ex hoc loco probat, uſurpaſſe Ariſtophanem nomen δέλφαξ genere foeminino. Eſſet autem probatio illius nulla, ſi ſcripſiſſet Ariſtophanes ἢ ῥίνης. Addit poſtremo comicus μετὰ κολλάβων χλιαρῶν. *Collabi*, ait vir doctus, *placentae clavis ſimiles, qui fides in citharis tendunt.* Vertibulas, puto, aut verticilla intellexit. At quomodo erunt aut dicentur placentae iſtae

p.184.

collabi, ſi clavi formam referunt? Nam omnis placenta aliquam habet εἰς πλάτος ἔκτασιν, aut πλακοῦς non erit, niſi quomodo pyxis dicitur, quae eſt ex argento vel auro. Qui putabant e veteribus, dictos eſſe collabos a ſimilitudine vertibularum citharae, panes illos, non placentas, appellabant. Verum alii notationem nominis aliam afferunt: ſic enim dici placentam quadratam parvulam ἐκ μεγάλων κολοβουμένην.

Caput Decimum Septimum.

Dionyſiocles medicus. Leonides grammaticus. Damon vetus ſcriptor. Damius Colophonius. μήτρα, μητρόπολις καὶ μήτηρ τῶν Ἱπποκράτους υἱῶν. *Hippocratis Coi liberi, et de iis proverbium:* Tres
p.185. fratres. *Hippocratis Athenienſis liberi, et de iis vetus dictum:* Τοῦ πατρὸς τὰ παιδία. *Proverb.:* Vitam pulmonum vivere, *vel* oſtrei, *vel* plantae. *Grammatici* ἀκανθοβάται, *et eorum ſpinae.*

Multis locis factum videas ab Athenaeo, ut de appoſito cibo teſtimonia primum ex poëtis et philoſophis proferat, deinde autem ex medicorum libris naturam illius explicet. Propterea ſcribit iſto loco: Τοσούτων λεχθέντων καὶ περὶ τούτων, οὐδὲ τῶν ἰατρῶν οἱ παρόντες ἀσύμβολοι μετειλήφασι. *Cum etiam de iſtis haec dicta eſſent, ne medici quidem, qui aderant, prius illa guſtarunt, quam ſymbolam contuliſſent.* Quid ſymbolas appellet, ſatis declaratum eſt l. I. c. 4. Videtur autem Athenaeus hoc dicere, omnes aut plures certe medicos, qui convivio intererant, aliquid de ſcriniis memoriae, quod ad rem faceret, prompſiſſe in commune. Nam hoc iſta ſpondent: τῶν ἰατρῶν οἱ παρόντες. Spem tamen hanc noſtram egregie auctor deſtituit, unius Dionyſioclis verba proferens, et ea quidem adeo pauca, ut non ſine magna ratione deeſſe aliquid hac quoque in parte noſtris hodie codicibus ſuſpiceris. Statim enim ſermonem velut lampada curſu excipit Leonides, diverſae profeſſionis homo: καὶ ὁ Λεωνίδης· Δήμων ἐν τετάρτῳ Ἀτθίδος, Ἀφείδαντα, φησί. *Leonidas autem dixit: Damon in libro quarto Attbidis narrat.* Errant, qui putant,

Leonidam eſſe auctoris illius nomen, cujus mox verba afferuntur. Ille vere unus fuit e convivis, ut docent clare ſequentia haec non multo poſt: περιενεχθέντος τῦ καλϐμένϐ ὡραίϐ, ὁ Λεωνίδης ἔφη. Philologum fuiſſe et criticum, haec evincunt: καὶ ὁ Διονυσιοκλῆς ἔφη· Ὅτϐ μέν ἐςι τὰ ποιήματα, ὦ ἀγαθὲ Λεωνίδη, ὑμῶν ἐςι κρίνειν τῶν δοκιμωτάτων γραμματικῶν. Sic enim recte legit etiam Dalecamp. illo in loco ὑμῶν, non, ut editum eſt, ἡμῶν. Errant etiam, qui Δήμων putant eſſe a δῆμος. Eſt enim Demon aut Damon vetuſtiſſimi auctoris rerum Atticarum nomen. Is ipſe eſt, cujus teſtimoniis Plutarchus in Theſeo ſaepius utitur, et ſcholiaſtes quoque Ariſtophanis proverbia explicans ὁ Διὸς Κόρινθος ad Ranas, et *Noctuam Athenas* ad Aves. An idem ſit Damon, qui de Byzantio ſcripſerat teſte Athenaeo l. X., non ſcio. Fuit et Damius Colophonius ſcriptor alius multo recentior, cujus nonnulla exſtant in Athenaei de machinis bellicis libello. Thymoetes, cujus meminit Damon, Oxyntae, regis Athenarum, ex concubina filius fuit: qui ultimus ſtirpis Theſei regnum obtinuit, mox ſcelere partum imperium ſcelere amiſit, ſpoliante Melantho Meſſenio. Pauſanias, Euſebius, alii. Deinceps de vulva ſuilla ita ſcribitur: Μήτρα ἑξῆς ἐπεισηνέχθη, μητρόπολίς τις ὡς ἀληθῶς ἔσα καὶ μήτηρ τῶν Ἱπποκράτϐς υἱῶν, ὃς εἰς ὑωδίαν κωμῳδϐμένϐς οἶδα. *Deinde illata eſt vulva, metropolis revera et mater filiorum Hippocratis, quos propter ingenium ſuillum ſcio eſſe comicis irriſos.* Non ſunt iſti magni Hippocratis liberi, Teleſippus, Demophon et Pericles, de quibus exſtat vetus dictum, *Tres fratres*, ſed lurconis cujusdam Athenienſis ſoboles, quae proverbium ſuſtulit: Τϐ πατρὸς τὰ παιδία. Helluo pater, helluones filii. Horum ait fuiſſe metropolin et matrem vulvam ſuillam: quaſi porcos appellaret porca natos. Non ex alio animali numeroſior materia ganeae. Alludit autem ſcriptor eruditiſſimus ad verſus Antiphanis in Philometore, qui ſuper vulva aliquanto poſt citantur: aut etiam fortaſſe ad dictum Chryſippi, qui Archeſtrati carmen, quo ganeonum gulam erudiit, μητρόπολιν τῆς Ἐπικϐρϐ φιλοσοφίας nominavit. Apage viri docti emendationem μητροποιὸν ſcribentis pro μητρόπολιν. In Platonis loco e Protagora ſcribe συνεῖναι, non συνιέναι. Ipſum vide. Scribe etiam locum e Philebo ſic: ζῶντες ἐκ ἀνθρώπϐ βίον, ἀλλά τινος πνεύμονος, ἢ τῶν, ὅσα θαλάττια μετ' ὀςρείων ἔμψυχά ἐςι σωμάτων. *Non hominum, ſed pulmonum vitam vivunt, et eorum marinorum,* p.186.

quae in teſtaceis corporibus ſunt animata. Non ἐμψύχων. Poſtrema verba periphraſin continent ignaviſſimorum oſtreorum, quorum vita non multum differt a vita plantarum. Platonis locum illuſtrabunt Galeni verba, quae adſcribam ex comm. de embr. in ut. format.: ὥςε τὸ κυέμενον ἐ μόνον ὡς φυτὸν ἔτι τὴν διοίκησιν ἔχειν, ἀλλ' ἤδη καὶ ὡς ζῶον, ὁποῖα ζῶα χῆμαί τ' εἰσὶ, καὶ κήρυκες, καὶ πίννχι, καὶ ὄςρεα, καὶ λεπάδες, ἤτοι γ' ὀλιγίςης, ἢ ἐδ' ὅλως δεόμενον κινήσεως σφυγμικῆς. Talia ſunt etiam tethya, ſpongiae, holothuria aliaque hoc genus zoophyta, de quibus accurate Ariſtoteles l. IV. de part. anim. In X. Nicomach. et I. ad Eudem., qui ſemper dormiunt, φυτἒ ζῆν βίον dicuntur. Pro quo Hieronymus ad Pammachium: *in modum glirium vivere.* Caeterum *oſtrei vitam vivere* paulo aliter uſurpat Plutarchus in comm. ſalubr. praecept., de iis loquens, qui neceſſitatem uno eodemque ſemper modo vivendi ſibi impoſuerunt. ἐκ ἀσφαλὲς, ait, ἐδὲ ῥᾴδιον, ἐδὲ πολιτικὸν, ἐδ' ἀνθρωπικὸν, ἀλλ' ὀςρέε τινὸς ζωῇ προσεοικὸς, ἢ ςελέχες, τὸ ἀμετάςατον τἒτο. Ulpianum ait Cynulcus τὰς ἀκάνθας συνάγειν, aſſiduas illius diſputationes de vocibus reprehendens. Spinas vocabant grammaticorum quaeſtiunculas. Antiphanes in epigrammate de grammaticis: ἀτυχεῖς σῆτες ἀκανθοβάται. Sunt, quibus placet ἀκκνθοβόται, *qui ſpinis veſcuntur.* Sed verum omnino eſt ἀκανθοβάται, *per ſpinas ingredientes.* Quod unica hac voce Antiphanes intellexit, pluribus expreſſit Athenaeus: Ὡς ἀν' ἐχινόποδας καὶ ἀνὰ τρηχεῖαν ὄνωνιν ἀεὶ διατρίβων, *verſans aſſidue inter echinopodas et aſperas onones.* Echinopus et ononis ſive anonis aculeatarum herbarum genera ſunt.

Caput Decimum Octavum.

Strena ἐπινομὶς *et* εὐαργισμός. *Strenae origo. Ulpiani* καινοφωνία. *Paenula* ἄχρηςος. *Lexiphanes Luciani.* ὀπτὸς, *qui eſt in conſpectu.* ἀφόρητα ὑποδήματα. εὐήτρια *calceamenta.* ἐξέφρησα, *exii.* παῖ Λεῦκε. Φαινόλης. ἀπολέμενος, *loturus.* ἦν δ' ἐγώ. ὑπώπιον *et* πρόσκομμα. *Euſtathiani codices.*

p.187. Ulpianum reprehendit Cynulcus, quod ſtrenam Romanorum Graece dixiſſet ἐπινομίδα. Mihi videtur hic Ari-

ſtarchus et imperite facere et inhumane. Exiſtimo enim, ita ab Ulpiano vocatam non ſtrenam quamcunque, ſed eam, quae Imperatori de more donabatur anni novi initio. Haec vero elegantiſſime poteſt dici ἐπινομίς· quippe data ultra legitimum canonem et onera neceſſaria: quod pulchre exprimitur Graeca illa voce. Notabamus ad Suetonium, deeſſe Graecis vocabulum, quo Latinum *ſtrena* reddant ἓν ἀνθ' ἑνός. Quare laudanda potius Ulpiani induſtria, qui iſtud non inepte excogitavit, quam reprehendendus conatus, etiamſi minus eſt, quod voluit, aſſecutus. Alii Graeci novum verbum εὐαρχισμὸς finxerunt in eam rem, ut pridem diximus. Recte autem Athenaeus ſcribit, ſtrenae et morem et nomen ab antiqua traditione ductum eſſe veterum Romanorum. Symmachus l. X.: *Ab exortu pene urbis Martiae ſtrenarum uſus adolevit, auctoritate Tatii regis: qui verbenas felicis arboris ex luco Streniae anni novi auſpices primus accepit, D. D. Imperatores. Nomen indicio eſt, viris ſtrenuis haec convenire ob virtutem, atque ideo vobis hujusmodi inſigne deberi, quorum divinus animus magis teſtimonium vigilantiae, quam omen exſpectat.* Quae deinceps ſequuntur reprehenſiones Ulpiani, omnes ejusmodi ſunt, ut ex illis, (ſi modo injuria ei non ſit) appareat hominis ingenium prorſus φιλόκαινον. Neque enim adduci poſſumus aut ullo modo debemus, ut viro exacte et ſollicite docto ex hellenismi imperitia has ſtribligines excidiſſe arbitremur. Verius puto, Ulpianum his vocibus et loquendi generibus uſum vel per jocum, ut eos rideret, qui ſerio ita loquerentur, vel ut πολυαναγνωσίαν ſuam venditaret, auresque eruditorum in ſe converteret. Fieri enim poteſt, ut iſta, quorum nomine hic reprehenditur, apud ſcriptores non poſtremae notae reperiſſet. Multa enim, ut ſcimus, etiam Ciceronibus et Demoſthenibus, nedum poëtis, qui ſibi omnia licere volunt, exciderunt notanda nobis potius, quam imitanda. Contra Ulpianus, cum in antiquis ſcriptoribus ſemel fortaſſe horum aliquid obſervaſſet, illo uti non verebatur. Hinc illa ſartago loquendi, cujus hic a cynico philoſopho accuſatur. Ait igitur: ὁ σὺ εἶ ὁ καὶ τὸν καινὸν καὶ οὐδέπω ἐν χρείᾳ γενόμενον φαινόλην, (εἴρηται γὰρ, ὦ βέλτιστε, καὶ ὁ φαινόλης) εἰπών; Παῖ Λεῦκε, δός μοι τὸν ἄχρηστον φαινόλην. Quid in Ulpiano reprehendatur hic a Cynulco, non viderunt interpretes. Natalem mitto nimis ubique Natalem. Dalec. exiſtimavit, notari vocis φενόλης inſolentem uſum pro φαινόλης. Sed fallitur vir

optimus: nam ita verti debuit: *nonne tu is es, qui novum, et quo uſus nondum eras, Φαινόλην, (reperitur enim, vir optime, paenula dicta Φαινόλης) dixiſti ἄχρηςον; Puer Leuce, da mihi paenulam ἄχρηςον.* Videtur Ulpianus puerum ſuum Latine compellans paenulam petiiſſe. Cynulcus ut Graece idem diceret, Φαινόλης pro Latino verbo poſuit. Sed Ulpiani reformidans ingenium excuſationem adjicit, ideo ſe ea voce uti, quia exſtaret apud ſcriptores nonnullos. At Ulpianus ab illo caſtigatur ob dictionem ἄχρηςος, qua uſus erat ſane quam inſolenter pro ἐδέπω ἐν χρείᾳ γενόμενος, *qui nondum fuit in uſu* Id verbi hac notione barbarum eſſe, conſtat. Quare etiam diſertiſſimus et hellenismi peritiſſimus Lucianus in Lexiphane hanc vocem non praetermiſit. Ille liber ingenioſiſſime confectus veluti laterculum quoddam eſt omnium dictionum ἀδοκίμων, quas ſemidocti homines Athenaei et Luciani temporibus magno cum eruditorum faſtidio ſoliti uſurpare. Verba Luciani ſub indocti cujusdam perſona haec ſunt: πυθόμενος δ', ὅτι ὁ ςρατηγὸς ὀπτός ἐςι, λαβὼν ἄχρηςα ἱμάτια, εὐήτρια καὶ ἀφόρητα ὑποδήματα, ἐξέφρησα ἐμαυτόν. In his paucis verbis multae ineptiae notantur. ὀπτὸς ridicule poſitum pro ὁρατὸς, *qui poteſt videri, qui incipit eſſe in conſpectu.* Nam etſi id vox illa ſignificet, non eſt tamen ea notione in uſu. Vide l. VIII. c. 4. ἄχρηςα ἱμάτια pro nova et, ut Cynulcus interpretatus eſt, μηδέπω ἐν χρείᾳ γενόμενα. Inſulſe et barbare: nam ἄχρηςον eſt contrarium τῦ χρηςῦ, et rem improbam ſignificat. Simile peccatum in ἀφόρητα pro *nondum geſta.* Sic accipe paulo poſt, cum ait Pompejanus Philadelphenſis ore Cynulci: κόμιζέ μοι τὰς βλαύτας τὰς ἀφορήτους καὶ τὴν ἐφεςρίδα τὴν ἄχρηςον. Inepte etiam εὐήτρια appellat calceamenta. Eſt enim textrinae vocabulum, et veſti ſubtili ac bene textae convenit. Plato in Politico: λεῖον καὶ τὸ λεγόμενον εὐήτριον ὕφασμα ξυνάγοντα ἐξ αὐτῶν. Strabo l. XV.: τὰς εὐητρίυς ὑφαίνεσθαι σινδόνας. Hic fatuus εὐήτρια ὑποδήματα, *elegantes calceos* ſignificans, dixit. Etiam Aeſchylus in Dictyurgicis (vel Dictyulcis, ut nominat Heſychius), ducta translatione a veſtibus, aliud neſcio quid εὐήτριον vocaverat, ſicut obſervat Julius Poll. l. VII. c. 10. Poſtremo et ineptum et βλάσφημον eſt pro *exii* ἐξέφρησα, quod valet ἐξήῤῥησα, *in perniciem abii.* In verbis Ulpiani τὸ Λεῦκε perperam putarunt eſſe adjectivum: nam aliud λευκὸς, aliud Λεῦκος. Sic vocabant ſervos interdum παῖ Λεῦκε· non παῖ tantum, aut proprio

ſolum nomine. Alexis: Παῖ Στρομβιχίδη, μὴ τῶν χειμερινῶν ἀργυρωμάτων. Vocabulum φαινόλης multo ante Athenaei ſaeculum Graece loquentibus et ſcribentibus cepiſſe uſurpari, et indicat obſcure Cynulcus, et ſcimus nos verum eſſe ex epiſtolis Pauli Apoſtoli. Putamus autem, ut jam diximus, praeter τὸ ἄχρηςον caetera Latine dixiſſe Ulpianum. Sequitur alia caſtigatio: εἰς βαλανεῖον δέ ποτε πορευόμενος, ἐκ ἔφης πρὸς τὸν πυνθανόμενον, Ποῖ δή; Ἀπολέμενος, ἦν δ' ἐγὼ, ἐπείγομαι; Duo hic notantur. ἀπολέμενος ſtulte pro ἀπολεσόμενος, *loturus*, cum ſignificet *periturus*. Sed mirum quid praetexi iſti voci quiverit. Cauſſa enim dici nulla poteſt, cur ex ἀπολεσόμενος fiat ἀπολέμενος. In caeteris quo colore peccata tegi potuerint, perſpicuum. λέμενος pro λεόμενος ſcimus dixiſſe Atticos: pro λεσόμενος nemo unquam. Praeterea p.189. in Lexiphane hoc non eſt notatum a Luciano. Scribebam aliquando ἀπολεσόμενος, ſatis in eo ratus ineſſe ἀκυρολογίας, quod pro λούεσθαι dixerit ἀπολέεσθαι. Illud enim rectum, hoc non rectum: quemadmodum ex VII. Pollucis intelligimus et uſu auctorum meliorum. Propterea Lucianus ſuum illum barbarum ita loquentem inducit: δέος, μὴ ἐν λετρίῳ ἀπολεσώμεθα. Et paulo ante: χαίρω μετὰ κάματον ἀπολεόμενος. Ubi tamen ſcribi malim ἀπολέμενος, ut duplex ſit culpa, et ἀκυρολογία, et τὸ βλάσφημον. Eclogae Hoeſchelianae vulgatam lectionem aperte confirmant: etſi aliter, quam in editis, ſententia ibi concipitur. καὶ περὶ βαλανεῖε, inquit, ἠρώτα τὸν παῖδα, Ποῖ δὴ ἀπολέμεθα; Retinendum igitur τὸ ἀπολέμενος· quam firmat etiam, quod ſubjicitur, ea die periiſſe Ulpiano paenulam Canuſinam, ſubreptam a balnearibus furibus vel praemiatoribus. Nam indicare voluit Cynulcus, habuiſſe omen illam non minus infauſtum, quam ineptam vocem ἀπολέμενος. Sic mox: ἔπειθ' ἕτως ἀπολέμεθον, *poſt iſta lavabimus nos duo.* Alterum, quod in Ulpiani ſuperioribus verbis notatur, eſt ἦν δ' ἐγώ· quae voculae tunc frequentes erant in ore τῶν Ἀττικιςῶν. Lucianus non uno loco hujus ſuae inſulſitatis eos admonet, et, prout meriti erant, ſalſe irridet. In voce ὑπώπιον error perſpicuus eſt, qui deinceps notatur a Cynulco: neque hic quicquam obſcuri. Facetus vero nimis cenſor iſte errorem errore corrigit, et plane, quod ait vetus verbum, ἥλῳ τὸν ἧλον, πασσάλῳ τὸν πάσσαλον. Non enim minus eſt abſurdum, πρόσκομμα appellare plagam ſub oculo acceptam, quam ὑπώπιον nominare vulnus tibiae

illatum. Scribe *παρά τινι τῶν Φίλων ἰατρῷ* cum vulgatis: hoc malo, quam *ἰατρῶν*, quod habent MSS. Ait Cynulcus: *παρά τινι τῶν Φίλων ἰατρῷ ὑπαλειψάμενος τὰ ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς παχεῖ φαρμάκῳ.* Euſtathius, extr. comment. in Il. *ῥαψ. μ.* totam hanc hiſtoriolam deſcribens, mirificam prorſus lectionem affert, quam unde ſit nactus, non divino. Sic enim ille: *ἀκούσας τῶν τις καὶ ἀστείων καὶ ἔσω λόγου, τὴν κεφαλὴν εἰς νέωτα ταινίαις διαλαβὼν, ὅ ἐστι φασκίαις, καὶ ἐρωτηθεὶς, τί πάθοι; πρόσκομμα, ἔφη.* Unde illud *εἰς νέωτα, anno ſequente?* Unde illud *ταινίαις*; Quod tamen ceu plane *γνήσιον* Athenaei non profert ſolum, ſed etiam interpretatur.

Caput Undevicesimum.

Ἄνθρωπος οὐκ ἀπάνουργος. ὀνοματοθῆραι, θηρολέξης, λεξιθὴρ, λεξιθηρεῖν. ὑποδησάμενος τὸν πώγωνα. ὠμόλινον, involucre. *ὀδοντὴ ξύστραι. περιδεῖσθαι πώγωνας. ὀπτὸς τάριχος, cutis ſquallida. συντρίβεσθαι, συντριβή· Inferiae menſe Februario factae ex more Graecorum. καίειν de frigore. καύματα*, caumata. *ἀποκαύματα, pedum perniones. Nix calida quibusdam.*

Transit Cynulcus, miſſo facto Ulpiano, ad ſimilem Pompejani Philadelphenſis criminationem, cui hoc tribuit
p.190. elogium: *ἄνθρωπος οὐκ ἀπάνουργος, ὀνοματοθήρας δὲ καὶ αὐτός.* Id eſt: *homo induſtrius, ſed verborum etiam ipſe captator. οὐκ ἀπάνουργος* valet *πανοῦργος, ſolers* et *induſtrius:* nam ea vox interdum in bonam partem accipitur. *ὀνοματοθήρας* dicitur, cujus omne ſtudium in vocularum obſervationibus poſitum. Philo Jud. de Eſſenis loquens: *φιλοσοφίας τὸ λογικὸν ὡς οὐκ ἀναγκαῖον εἰς κτῆσιν ἀρετῆς λογοθήραις ἀπολείπουσιν.* Idem ſignificat *θηρολέξης*, ut explicat Heſychius. Leges apud A. Gellium *λέξεις τηρεῖ* l. II.: Nimis minute ac prope etiam ſubfrigide Plutarchus in Epicuro accuſando *λέξεις τηρεῖ.* Gravius ſonat *λεξιθὴρ* apud Epiphanium: ſic enim ſolet appellare eum, qui undique ex ſacris literis voculas aucupatur ad ſui dogmatis confirmationem. Ut l. II. contra Arrianos: *προπηδή-*

σαντες τοίνυν οἱ λεξιθῆρες εὐθύς. Et paulo poſt: περιελείπετο δὲ τοῖς λεξιθήρεσι τὸ τȣ͂ ἁγίȣ πνεύματος πρόσωπον. Et λεξιθηρεῖν ſaepe apud eundem magnum ſcriptorem. Hujus igitur Pompejani ineptias videamus. De illis, βλαύτας ἀφορήτȣς et ἐφεςρίδα ἄχρηςον, dictum jam ſuper. cap. Addit: ἐγὼ γὰρ ὑποδησάμενος τὸν πώγωνα προσαγορεύσω τȣ̀ς ἑταίρȣς. Videtur ſuiſſe moris, ut, qui promiſſam barbam alerent, eam nodo adſtringerent, aut neſcio quomodo vincientes componerent: quod hodieque facere multos videas. Hanc barbae δέσιν Pompejanus intelligit: qui tamen, ut inepte uſus in ea re verbo ὑποδεῖσθαι, βαρβαρισμȣ͂ reus peragitur a Cynulco. Sic accipiebam apud Lucianum verba Lexiphanis: ἐγὼ μὲν ὑποδησάμενος ἐξυόμην τὴν κεφαλὴν ὀδοντῇ ξύστρᾳ· niſi tamen ὑποδησάμενος ſignificat ibi *involutis humeris linteo.* Ita enim fieri amat, quoties aut caput pectimus, aut operam tonſori damus. Plautus Captivis: *Ne id quidem involucre injicere voluit, veſtem ut ne inquinet.* Graecis ὠμόλινον, ut Pollux adnotat. ὀδοντῇ ξύστρα, *dentata ſtrigil*, ridicula periphraſis pectinis. Caeterum qualis iſta fuerit barbae δέσις, nondum didici ex lectione veterum. Nam περιδεῖσθαι πώγωνας in Concionantibus diverſo plane ſenſu mulieres dicuntur, quae ut viros mentiantur, imberbe mentum adſcititia barba ſibi veſtiunt. Pergamus: ὀπτὸς γάρ ἐςι μοι τάριχος. κόμιζε δὲ τȣ͂ ἐλαίȣ τὴν λήκυθον. *Eſt mihi aſſum ſalſamentum. Tu vero affer mihi olei ampullam.* Nihil eſt in his verbis, quod prima facie cujusquam eruditas aures jure offendat. Nam quod arbitrantur interpretes, ἐλαίȣ λήκυθον inepte dici, tam falluntur judicii, quam faciunt imperite, cum vertunt *trullam.* Non poterant abſurdius. Caeterum ςλεγγὶς καὶ λήκυθος, *ſtrigil et ampulla*, adeo nota ſuppellex eſt balineas petentium in omnibus Graecis Latinisque ſcriptoribus, ut admonuiſſe pudeat. Sic autem accipio hic quoque τȣ͂ ἐλαίȣ λήκυθον. Quare etiam praecedentia verba, ὀπτὸς γάρ ἐςι μοι τάριχος, interpretor de cute ſquallida et illuvie deformata, quae inſulſa translatione appellatur *aſſatum ſalſamentum.* Lexiphanes hoc dixit: καιρός ἐςι χρίεσθαι τὸ ἡλιοκαές. Subjicit Cynulcus: πρότερον γὰρ συντριβησόμεθον, *prius enim ambo defricabimur.* Hoc quidem Pompejanus voluit, ſed verbo uſus eſt et alieno et inominato. p. 191. ξύεσθαι et τρίβεσθαι Graeci hoc dicunt. At συντρίβεσθαι idem eſt, ac Latinis *conteri.* Quid ſit discriminis inter συντρίβειν et τρίβειν vel ἐκτρίβειν, nemo ignorat linguae

hujus non imperitiſſimus. Levitici c. VI. 28. interpretatione τῶν LXX, ut putant: *σκεῦος ὀςράκινον, ὃ ἐὰν ἑψηθῇ ἐν αὐτῷ, συντριβήσεται· ἐὰν δὲ ἐν σκεύει χαλκῷ ἑψηθῇ, ἐκτρίψει αὐτὸ καὶ κλύσει ὕδατι. Vas teſtaceum, in quo fuerit coctum,* συντριβήσεται, *confringetur: ſin autem in aereo vaſe coxerit,* ἐκτρίψει, *detergebit illud, et aqua abluet.* Inde *συντριβὴ, calamitas.* Baſilius: *ὅταν σοι προσέλθῃ ἀδικηθεὶς, μὴ περιΐδῃς αὐτȣ͂ τὴν συντριβήν.* Jure ergo irriſi doctis, qui de balneorum frictionibus loquentes eo verbo uſi, ut Pompejanus hic et Lucianeus Lexiphanes: *εἶτα συντριβέντες, καὶ ἀλλήλȣς κατανωτισάμενοι, καὶ ἐμπαίξαντες τῷ γυμνασίῳ.* Quod ſequitur de menſis Februarii appellatione et inferiis, quae eo menſe dabantur manibus defunctorum, ex Latinis ſcriptoribus et Plutarcho nemo hodie neſcit. Id vero inſtitutum a Graecis manaſſe ad Romanos, paucis fortaſſe notum eſt. Obſervamus tamen nos, in diverſis Graecorum urbibus eadem ſacra eodem tempore ſolita celebrari. De Athenienſibus teſtis Heſychius. Μιαραὶ ἡμέραι, inquit, *τȣ͂ ἀνθεςηριῶνος μηνὸς, ἐν αἷς τὰς ψυχὰς τῶν κατοιχομένων ἀνιέναι ἐδόκȣν.* Antheſterion inter menſes Atticos Februarii Romani et Martii partem complectitur. Similiter Apolloniatas menſe Antheſterione ſolitos *τὰ νόμιμα συντελεῖν τοῖς τελευτήσασι,* ſcribit Athenaeus l. VIII. Porro quae hic de expiationibus mortuorum dicuntur, non alio ſpectant, quam ut totius anni frigidiſſimos fuiſſe illos dies ſciamus. Ideo ait: *ἐν ᾧ τȣ͂ χειμῶνός ἐςι τὸ ἀκμαιότατον.* Cum igitur haec anni tempeſtas eſſet, hic coeli ſtatus, tamen ita loquitur Pompejanus: *ἐκ εἶδές με πολλῶν ἡμερῶν διὰ τὰ καύματα. Plures ſunt dies, cum non vidiſti me propter caumata.* Quid appellat *caumata?* Non ſane, quod ſomniavit Dalecampius, cujus ſubtile commentum prorſus eſt a vero alienum. *Caumata* Graeci Latinique auctores dies anni ferventiſſimos nominant. *καίειν* enim *urere* eſt. Infra h. l.: *κραταιȣ͂ καύματος ὥραν, validi aeſtus tempore.* L. XIV.: *τὰ περισκελῆ καύματα, difficillimi ad tolerandum ardores.* Clemens: *ἐκιθάριζεν ὥρᾳ καύματος θερόμενος ἡλίῳ.* Hieronymus ad III. cap. Iſaiae: *dicuntur Graece θέριςρα ab eo, quod ἐν θέρει, hoc eſt, in aeſtate, a caumate corpora protegant foeminarum.* Sed putidum eſt, pluribus id velle probare, de quo nemo poteſt dubitare ſanus. Inſaniam igitur illorum potius notemus, qui contrariam *ἐκ διαμέτρȣ* ſignificationem huic nomini attribuerunt. Non enim ſolus Pompejanus hoc morbo laboravit. Lu-

ciani Lexiphanes: *ἐκείνους διαφῆκα, τοῦ τε κρύους ἕνεκα, καὶ ὅτι καύματα· οἶσθα γὰρ, ὡς ἐν κρύει σφοδρῷ γίνεται τὰ καύματα.* Nunc erroris hujus fontem aperiamus. Calor et frigus etſi contraria ſunt, diverſis tamen viribus eosdem effectus edunt in corporibus animalium. germinibus, floribus, fructibus et aliis. Flacciditas primum exhauſto ſucco aut corrupto; deinde ariditas, caſus etiam ſaepe; poſtremo color ater. Frigoris enim vehementia naturalem calorem intus compellente, fit illa, quae Ariſtoteli et Theophraſto dicitur *ἀντιπερίστασις*; Galeno *ἐπανάκλησις*, recentiorum nonnullis *circumobſiſtentia*. Et caloris et frigoris effectum eadem voce, *καίειν*, *urere*, Graeci Latinique ſcriptores expreſſerunt. Nam *frigus urere* aut *nivem* dixerunt Ariſtoteles, Theophraſtus, Xenophon, Virgilius, Plinius, Lucanus, nemo non. Proprie tamen *καίειν* ignis eſt: qui autem *τὰ ψύχη καίειν* dicunt, eos *οὐκ ἀληθῆ λέγειν*, pronunciat Theophraſtus l. de igne. Neſcivere harum locutionum diverſam eſſe rationem iſti imperiti, qui ſummum frigus *καῦμα* cenſuerunt tam bene poſſe dici, quam recte effectus ejus *καῦσις* appellatur. Hinc etiam aliorum ſtulta manavit ſententia, nivem calidam eſſe affirmantium, quia dicatur *pedes urere*. Et pedum perniones *ἀποκαύματα*. Nam ita vocavit recentior Graecia, quae vetuſtiores *χίμετλα*, auctore Suida. Galenus de fac. ſimpl. med. teſtis hujus veſaniae, rem ſibi fuiſſe ſcribens cum homine, cui ita videretur. Apponam illius verba, quia ſunt elegantiſſima: *παραπλήσιον ποιοῦσι τῷ λέγοντι τὴν χιόνα τῷ πυρὶ τὴν αὐτὴν αἴσθησιν ἐργάζεσθαι. καί τις ὑπὸ συνηθείας τῆς εἰς τοσοῦτον ἀλλοκότου χρήσεως τῶν ὀνομάτων ἔφη μοί ποτε, μηδὲν κωλύειν φάναι, τὴν αὐτὴν ἔχειν ποιότητά τε καὶ δύναμιν τῷ πυρὶ τὴν χιόνα· καὶ γὰρ καὶ ταύτην ὦφθαι πολλάκις ἀποκαίουσαν τοὺς πόδας τῶν δι' αὐτῆς ἐπὶ πολὺ βαδισάντων. τῶν μέντοι τοιούτων ἀνθρώπων οὐ σμικροῦ χρόνου χρεία τὸν ῥύπον ἀποκαθῆραι τῆς ψυχῆς.* Legant iſta et ſimilia his ſexcenta in ſummi illius viri ſcriptis, quibus perſuaſum eſt, perire ſtudiis ſapientiae, quicquid temporis impenditur ſtudio linguarum. Sed hunc errorem *ἐπιδήμιον* alibi ſatis caſtigavimus.

CAPUT VICESIMUM.

Natales Minervae. Pallas ἀλέκτωρ. Ἠλέκτρα ἄλεκτρος. ἄδικος ἡμέρα. ἡ τῆτες ἡμέρα. Θεωρὸς ἄχρηστος. ἀρχὴ ἀνυπόστατος, potentatus intolerandus. *Miliarium*, ἰπνολέβης. μένανδρος, *virgo.* μενεκράτης, *columna.* βαλάντιον, *jaculum.* μυστήρια, *murium latibula.* Uranopolis *Macedoniae. Heraclides* Lembus. ὀρθροβόας, βροτοκέρτης. μάρκος, μάρκων. *Opera male poſita in nugis. Alia quaedam obſervata.*

Addit Cynulcus: τῆς δὲ τῶν Παναθηναίων ἑορτῆς ἐπιτελεμένης, δι' ἣν καὶ τὰ δικαστήρια οὐ συνάγεται, ἔφη· Γενέθλιός ἐστι τῆς ἀλέκτορος Ἀθηνᾶς, καὶ ἄδικος ἡ τῆτες ἡμέρα. *Cum celebrarentur Quinquatria, eſſetque propterea juſtitium, dixit* Pompejanus: *Natalis eſt innuptae Minervae, et hic dies nefaſtus eſt.* Rem geſtam Romae narrat auctor. Itaque Παναθηναίων ἑορτὴ feſtum eſt Quinquatriorum Romanorum, non Panathenaeorum Athenienſium: ejus ſolemnitatis prima dies cenſebatur Minervae γενέθλιος. Ovi-
p.193. dius: *Sanguine prima vacat: nec fas concurrere ferro: Cauſſa, quod eſt illa nata Minerva die.* Palladem vocat ἀλέκτορα, hoc eſt, ἀειπαρθένον, *ſemper virginem.* Sic Electram volunt dictam quaſi ἄλεκτρον aut ἀλέκτορα· quo alluſum maligno animo ab Helena iſto verſu in Euripidis Oreſte: Παρθένε, μακρὸν δὴ μῆκος Ἠλέκτρα χρόνου. *O virgo, vere Electra quae manes diu.* Hoc primum notandum in Pompejani verbis ut καινὸν et κενόν. Simul alterum non minus inſolens: ἄδικος ἡμέρα, *dies nefaſtus, juſtitium.* Lexiphanes etiam inſolentius: ἦν μὲν γὰρ ἄδικος ἡμέρα καὶ ἄλογος. Tertium prioribus par et ſimile: ἡ τῆτες ἡμέρα pro *dies hodiernus.* Nam τῆτες de praeſente anno dicitur, non de hodierna die. Subjicitur: ἐκάλεσε δέ ποτε καὶ τὸν ἐκ Δελφῶν ἐπανελθόντα ἡμῶν ἑταῖρον, οὐδὲν αὐτῷ χρήσαντος τοῦ θεοῦ, ἄχρηστον. *Sodalem noſtrum Delphis aliquando reverſum, cum ei nullum reſponſum deus dediſſet, vocavit* ἄχρηστον. Voluit dicere ἄπρακτον· ſic enim ſolent Graeci auctores loqui. Fortaſſe et ἀχρημάτιστον licet. Sequens nota controverſi juris eſt: Θαυμαστὴ δ' ἡ Ῥωμαίων ἀρχὴ ἡ ἀνυπόστατος. *Mirandum eſt Romanorum imperium, cujus vim et impetum nemo ſuſtineat.* Athenaeo

non probatur, hac notione uſurpari vocem ἀνυπόςατος. Non deſunt magni ſcriptores, quorum judicia cenſurae Athenaei opponamus. Ita enim ſaepe uſurpant Demoſthenes, Polybius, Diodorus Siculus et Dionyſius Halicarnaſſeus, ſcriptorum cenſor ſeveriſſimus verborumque diligentiſſimus. Verba illius ſunt l. IX.: ὁ γὰρ ἀκοντί γ' ἂν ἐδόκουν ἀποθανεῖν Σίκκιον, ἄνδρα καὶ ῥώμην καὶ ψυχὴν ἀνυπόςατον. Vertere potes *intolerandus.* Quomodo dixit Juſtinus: *Caeterum intolerandi forent, ſi, quantus his impetus eſt, vis tanta et perſeverantia eſſet.* Vel *inſuſtentabilis.* Lactantius l. VII. c. 17.: *Hic inſuſtentabili dominatione vexabit orbem.* Athenaeus, auctor libelli de mach. bell., in deſcriptione arietariae teſtudinis: ἅτινα φερόμενα διὰ τῶν ἐξ αὐτῶν παλμῶν ἀνυπόςατον ποιοῦνται τὴν βίαν. In altera tamen ſignificatione uſitatius hoc nomen. Gloſſarii auctor cum deipnoſophiſta eam ſolam agnoſcit: ἀνυπόςατος, τὸ μὴ ὑφεςὸς, *ſine ſubſtantia.* Didymus, ſive quis eſt alius auctor libelli de proverbiis: Οὐκ πόκους ζητεῖς· ἐπὶ τῶν ἀνυπόςατα ζητούντων. Etiam Hieronymus, vir longe doctiſſimus, ambiguum eſſe apud Graecos hoc vocabulum fatetur. Poſtea reprehenditur Pompejanus, quod vas calefaciendae aquae parari ſolitum Romae, miliarium appellatum, Graece nuncuparet ἰπνολέβητα. Miliarium in Gloſſario vertitur θερμηρόν· quae vox corrupta non eſt, ut docti putant, ſed ſubaudiendum ἄγγος, et ita accipiendum, ut cum ait Heſychius, κελέβην eſſe ποτηρίου εἶδος θερμηροῦ. Ut non videatur neceſſaria eorum conjectura, qui θέρμητρον emendant. Vocem ἰπνολέβης damnat et Lucianus. Facit enim Lexiphanem ita loqui: ὁ μέντοι ἰπνολέβης ὑπερπαφλάζων εἰς κεφαλὴν ἡμῖν ἐπέτρεπε τοὺς ἄνθρακας. De hoc genere vaſorum, in quibus aquam calefaciebant, quaedam adnotabamus ad Theophraſti Characteres c. de impudentia. A Pompejano p. 194.
transitur ad Dionyſium tyrannum: quem narrat auctor etiam in verba ſaevitiam ſuam extendiſſe, et novas ſignificationes multis illorum attribuiſſe. Virginem, inquit, vocabat μένανδρον, ὅτι μένει τὸν ἄνδρα, *quia virum exſpectat.* *Columnam* μενεκράτην vel μενεκράτη, ὅτι μένει καὶ κρατεῖ, *quia manet*, neque loco movetur, eademque κρατεῖ, id eſt, *contin[e]t* ſive *ſuſtinet* aedificium. Jaculum βαλάντιον, ὅτι ἐν[αν]τίον βάλλεται, *quia contra jacitur*, id eſt, in hoſtes, qui ſunt e regione. Vana eſt, quam afferunt, diſtinctio, quaſi βαλάντιον cum unico λ crumenam ſignificet, cum duobus jaculum. Meliores libri hic

unum λ agnoſcunt. Et in gloſſographorum commentariis ita ſcriptum: *βαλάντιον τὸ ἀκόντιον, διὰ τὸ βάλλειν τοὺς ἐναντίους.* Quae illorum obſervatio paene perſuadet mihi, etiam alios, praeterquam Siculum tyrannum, *βαλάντιον* pro jaculo uſurpaſſe. Murium latibula vel, ut vocat Plautus, *cubilia μυςήρια, ὅτι τοὺς μῦς τηρεῖ, quia in illis poſita murium ſalus.* Sed legendum eſt ex epitoma: *καὶ τὰς τῶν μυῶν διεκδύσεις,* non *δ' ἐκδύσεις.* Uranopolis ab Alexarcho rege condita ea eſt, cujus Plinius meminit in deſcriptione Macedoniae. Heraclides Calatianus, hiſtoriarum conditor, unde Lembi cognomen invenerit, fruſtra ſatagunt hodie docti poſt Diogenem Laërtium, quem potius conſule in Heraclide Pontico. *ὀρθροβόαν* ſcribendum, non *ὀρθοβόαν.* Significant prope idem *ἀλεκτρυὼν* et *ὀρθροβόας.* Scribe etiam, ut eſt editum et habent MSS., *βροτοκέρτην,* non autem *βροτοκέρην.* Alius dixiſſet *βροτοκάρτην.* Initio epiſtolae Alexarchi *μάρκων* legitur in Vindelicianis excerptis pro *μάρμων.* Videtur correctioni favere, quod in Gloſſis Heſychii ſcriptum eſt: *Μάρκος, ἐντολή.* Nam inde *μάρκων, imperator, rex.* Sed cum fateatur Athenaeus, ita obſcuram eſſe hanc epiſtolam, ut ne Apollo quidem illam poſſit intelligere, morari iſta nos non debent. Major temporis, rei precioſiſſimae, habenda ratio eſt, quam ut ejus jacturam in his moleſtis nugis facere velimus. Interpretes conatos eſſe iſta vertere, demiror equidem. Nam quid eſt operam ludere, ſi hoc non eſt? Feciſſent conſultius multo, ſi, quem laborem vaniſſimi hominis epiſtolae, quam nemo queat intelligere, impenderunt, in aliis conſumpſiſſent facilibus ad intelligendum, quae ipſis tamen haudquaquam ſunt intellecta, ſaepe etiam mutata perperam. Ut cum hoc ipſo loco, *καὶ τοῖς Κασσανδρέων δὲ ἄρχουσι τοιαῦτά ποτ' ἐπέςειλε,* reſcribit Dalecamp. *Κασσάνδρου,* et *ἄρχοντας* vertit *duces.* Sane quam incogitanter. Certum eſt, epiſtolam miſſam fuiſſe magiſtratibus Caſſandrenſium. Caſſandrea oppidi Macedonici nomen omnibus notum. Sequuntur Antiphanis jocoſi verſus de diſcrimine, quod ſtatuunt philoſophi inter *εἶναι* et *γίγνεσθαι.* Multa Plato ſuper ea re in Protagora. Sed turbant nonnihil prima verba Antiph., quae propterea epitomae confector more ſuo praetermiſit iſto loco: *Ἐν τῷ Λυκείῳ μετὰ σοφιςῶν, ἢ διαλέ-*
p.195 *πτων, ἀσίτων, συκίνων λέγουσθ', ὅτι.* Vocem *διαλέπτων* diviſimus metri gratia, ut ſaepe in comicis. *διάλεπτος, pertenuis,* proba vox et Ariſtophanica. Dalec. emendabat

διαλεκτικῶν. Invitus ab optimo viro toties diſſentirem, *ni me id invitet ut faciam fides.* Non enim poſſumus ullo modo ei aſſentiri, refragante lege metri. Sed illa disjunctiva *ἢ* ante *διαλέπτων* cedo quo pertineat. Sine dubio vera eſt conjectura noſtra de iſto verſu, quem ita cenſemus emendandum: *Ἐν τῷ Λυκείῳ μετὰ σοφιςῶν, νὴ Δία, Λεπτ.* Corruptelae hujus cauſſa et origo patet. Septimum a fine verſum ita ſcribe: *Οὐκ ἔςιν ὅτε περ γέγονεν, ὅτε μὴ γέγονέ πω.* In excerptis poſterius hemiſtichium iſtius verſus et prius ſequentis non leguntur. In extremo conſule verſui et ſcribe: *ἐδ' ἂν ὢ 'πόλλων μάθοι.*

Caput Vicesimum Primum.

Ἀριςόνικον κράτος. λυσανίας κακῶν. ὁ θυμὸς ἦν ἀμυνίας. ἀντήνωρ σποδός. ἕκτωρ Jupiter, et ἀρίςαρχος. ἕκτωρ χαίτης κεκρύφαλος. ἕκτορες, anchorae. ἄμφις οἶνος. Lens δημόκριτος. Jupiter Ἀγαμέμνων Spartae dedicatus. Ἡγεσίλαος. Aſpis ἰοχέαιρα. τροχοπέδη, ſufflamen. *ἰσχάδες, anchorae. Samus ἀποῤῥὼξ Athenienſium. γυνὴ ἀκάθαρτος. κυνοφόντις ἑορτή. χορτάζεσθαι. Sophili φύλαρχος. κοιλιοδαίμων, κοιλιόδουλος, ὀλβιογάςωρ. Callimedon ὁ Κάραβος. διεκπαίειν.*

L. X. inter griphorum ſpecies ponitur haec: *τὸ ῥήματα λέγειν ἀνθρώπων ὀνόμασιν ὅμοια. Verbis uti, quae ſimilia propriis ſint virorum nominibus.* Exemplum ibi affertur: *Λαβὼν ἀριςόνικον ἐν μάχῃ κράτος. Referens e pugna clariſſimae victoriae praemium. ἀριςόνικον κράτος* periphraſis eſt *νίκης.* Alibi proprium nomen hominis Ariſtonicus. Eadem ratio eſt illorum, quae iſto loco ex Simonide, Aeſchylo ac Nicandro affert Athenaeus. Similiter etiam in comici Nebulis Philippides dicitur Strepſiadi *λυσανίας πατρῴων μεγάλων κακῶν.* Ubi ſcribit eruditiſſimus ſcholiaſtes, ſic de induſtria locutum poëtam, ut Sophoclem irrideret, qui vocibus *νικομάχας, πανσανίας* et *ἀτρείδας* eſſet uſus hoc modo. Sed et in Equitibus dixit idem comicus: *ἀλλ' ὁ θυμὸς εὐθὺς ἦν ἀμυνίας. Statim fuit illi*

animus ad defenſionem ſui paratus. Cum proprium ſit Amynias, non minus quam Lyſanias. In Aeſchyli Agamemnone ἀντήνωρ σποδὸς cinis ille dicitur, qui vivi hominis loco domum mittebatur e Troja. Sic ἕκτωρ apud Sapphonem Jovis eſt epithetum, ut in Simonide Ζεὺς ἀρίσαρχος. Aliis ἕκτωρ dictus eſt paxillus, qui temonem continet: nonnullis calanticae vel reticuli epithetum. Heſychius: ἕκτορες, πάσσαλοι ἐν ῥυμῷ. Σαπφὼ δὲ τὸν Δία. Λεωνίδης δὲ τὸν κροκύφαντον. Poſtrema ſignificatio facit ad verſum hunc epigrammatarii poëtae: Πορφύρεον χαίτης ἕκτορα κεκρύφαλον. Lycophroni ἕκτορες ſunt anchorae: Πεύκης ὀδόντας ἕκτορας πλημμυρίδος. Lucianeus Lexiphanes hoc imitari in quotidianis ſermonibus non erubeſcebat. Ait enim: ἕκτοράς τινας ἀμφισόμες καὶ ἰσχάδας σιδηρᾶς ἀφείς. Videtur et ἄμφις οἶνος, cujus mentio facta l. I., is eſſe, quem ἀμφικλεῆ appellant alii: vinum dubium ſive ancipitis exiſtimationis. Eſt vero Amphis nomen κύριον. Simile eſt etiam l. II. in Lycophronis verſu δημόκριτος φακῆ, *lens plebi grata.* Si modo δημόκοινος ſcribendum non eſt, quod nos cenſemus, ut ibi diximus c. 14. Lacedaemone colebatur olim Ἀγαμέμνων Ζεύς. Poteſt videri ita dictus Jupiter ἀγαμέμνων a Spartanis, ut a Sapphone appellatus eſt ἕκτωρ, a Simonide ἀρίσαρχος. Tamen aliter pii patres acceperunt, qui Agamemnonem mortalem Jovis cognomine pro deo habitum et cultum fuiſſe Spartae hoc argumento probant. Athenagoras in apolog. orat.: ὁ Ἰλιεὺς θεὸν Ἕκτορα λέγει, ὁ δὲ Λακεδαιμόνιος Ἀγαμέμνονα Δία σέβει. Verum ad Cynulcum redeamus. Memini, inquit, Aeſchylo dictum orcum ἀγησίλαον, hoc eſt, *ducem populorum.* Callimachus: Καὶ μόνος, εὖτε θάνῃ, πεπνυμένος ἐν νεκύεσσι Φοιτάσει, μεγάλῳ τίμιος Ἀγεσίλᾳ. Ita accipiendum l. XV. in Nicandri verſu, ubi tenebrae magnae interpretibus: Σαύρην θ', ἣ χθονίε πέφαται σέφος Ἡγεσιλάε. Nicander, addit Cynulcus, aſpidem vocavit ἰοχέαιραν, hoc eſt, *veneno gaudentem*, vel *fundentem venenum.* Id nomen Dianae quaſi proprium eſt, ut: Οἵη δ' Ἄρτεμις εἶσι κατ' ὄρεος ἰοχέαιρα. Sed tunc aliud ſignificat: *fundens ſagittas*, vel *ſagittis gaudens.* Sequitur: Πλάτων ἐν τῷ Πολιτικῷ. Interpretes: *Plato in libris de republica.* Falſiſſimum hoc: nam locus ſumptus eſt e ſingulari dialogo, cui nomen Politico. In eo libro ſcriptum: τῆς τῶν ἀγελαίων τροφῆς ἐστι μὲν ἔνυδρον, ἐστι δὲ καὶ ξηροβατικόν. Herodes Atticus, quem facit Athenaeus auctorem vocis τροχοπέδη, non

p. 196.

multo fuit illo grandior: vixit enim M. Antonino philoſopho imperante, ipſe clariſſimus, ut narrat Philoſtratus l. II. de vitis ſophiſtarum. Primus ergo Herodes τροχοπέδην nominavit lignum, quo rotarum impetum in declivibus locis aurigae cohibent. Alii ἐποχλέα vocarunt: Latini *ſufflamen*. Gloſſarii auctor in ejus vocis interpretatione eleganter τροχῶν ἀγκύριον. Minus placet, quod ſubjungit idem grammaticus: βοήθεια, κούφισμα ἁμάξης. Non ſemel alibi obſervavi, laborare interdum Graecos in Latinis dictionibus exprimendis. Ejusmodi haec eſt. Nam verbo *ſufflamino*, quo uſus Auguſtus, cum dixit, *Haterius noſter ſufflaminandus eſt: ita videtur non currere, ſed decurrere*, parem in tota Graecia non reperias. ἰσχάδας pro anchoris etiam Lexiphanes Luciani poſuit, cujus verba paulo ante recitavimus. Demadis oratoris, (vel, ut Ariſtoteli et Plutarcho placet, Periclis) dictum, Aeginam eſſe λήμην τοῦ Πειραιῶς, ad Strabonis l. IX. olim expoſuimus. Samum idem orator vocavit ἀποῤῥῶγα τῆς πόλεως. Nihil hic mutationis opus. Samum miſſa fuerat Athenienſium colonia. Hanc vocat ἀποῤῥῶγα Athenienſium, quaſi avulſum a corpore ſuo partem. Redit tandem Cynulcus ad Pompejanum. De illo enim videtur p.197.
ſentire, cum ait: ὁ δ' ὀνοματοθήρας οὗτος σοφιστὴς ἀκάθαρτον ἔφη γυναῖκα, ἧς ἐπεσχημένα ἦν τὰ γυναικεῖα. Graecis medicis καθάρσεις appellantur mulierum menſes, quorum ſuppreſſio ἀκαθαρσίη dicitur Hippocrati non ſemel. Inde igitur ἀκάθαρτος. Quod tamen uſu probatum non eſſe, declarat haec Athenaei cenſura. κυνοφόντιν ἑορτὴν, cujus meminit Ulpianus Cynulco reſpondens non ſine ſtomacho, non memini alibi legere. Videntur Argivi feſtum Cynophontin, vel potius Κυνοφόντια (uti legi malim), inſtituiſſe pacandae Dianae, cum ſacros illi canes occiderent ſub caniculae exortum: quo maxime tempore id animal rabioſum metuit fieri. Verſum Cratini ſic lege: Ἧσθε πανημέριος χορταζόμενος γάλα λευκόν. De voce χορτάζεσθαι ita habe. Proprie jumentis hoc verbum convenit, quorum pabulum Graecis dicitur χόρτος, *fenum*. Inde χορτάζειν βοῦς apud Heſiodum. Deinde ad alia translatum eſt animalia: ut apud Platonem χορτάζειν ὑῶν πόλιν. Tandem etiam de hominibus dici cepit. Praeter exempla ab Athenaeo allata habes alia apud Polluc. l. VI. c. 8. Et ita in Evangelio aliquot locis. Priſcianus l. XVIII.: Graeci dicunt χορτάζω σὲ ἄρτῳ, et χορτάζω σὲ ἄρτον. In Sophocleo verſu malim: Οὐ τοῖσι παγχόρτοισιν ἐξενίζο-

μεν. Sophili comoedia *Φύλαρχος* alibi inſcribitur *Φίλαρχος*, et ita etiam Suidas. Verba illius ita diſtinguimus: — *γαςρισμὸς ἔςαι δαψιλὴς, Τὰ προοίμι' ὡς ὁρῶ δὲ χορτασθήσομαι.* Heſiodi verſus, qui mox indicatur, hic eſt: Μηδ' *ἀναβάλλεσθαι εἴς τ' αὔριον εἴς τ' ἔννηφι.* Ulpiani de voce *κοιλιοδαίμων* ſunt verba: *Εὔπολις τὸς κόλακας ἐν τῷ ὁμωνύμῳ δράματι ὅτω κέκληκεν.* Eupolidis drama *Κόλακες* laudantur paſſim ab antiquis. In ea fabula eleganter poëta appellavit paraſitos *κοιλιοδαίμονας·* quorum nempe deus venter eſt, et, ut loquitur Paulus Apoſtolus, *ὧν ὁ θεὸς ἡ κοιλία.* Vetus ſcriptor anonymus hiſtoriae Romanae: Ἰόνιος ὄνομα, *εἰς τὴν ἱππάδα τελῶν, καὶ φαγεῖν ζῶν,* (ſcribo *καὶ πρὸς τὸ φαγεῖν ζῶν*) *συνήθης ἦν τοῖς ὑπάτοις, κοιλιοδαίμων τε καὶ ταγηνοκνισσοθήρας.* Simile eſt *κοιλιόδουλος* apud Palladium in vita Marci abbatis: et in his libris alibi *ὀλβιογάςωρ.* Clemens Alex. de hoc genere hominum: *καί μοι δοκεῖ ὁ τοιῦτος ἄνθρωπος ὀδὲν ἄλλ' ἢ γνάθος εἶναι.* Idem ſcriptor eruditiſſimus Eupolidis hoc verbum nove uſurpavit pro daemone, ganeonum praeſide. Sic enim ſcribit in II. Paedag.: *τῶν δὲ ἀμφὶ τὰς φλεγμαινόσας κυπταζόντων τραπέζας, τὰ σφέτερα τιθηνόμένων πάθη, δαίμων καθηγεῖται λιχνότατος· ὃν ἔγωγε ὀκ ἂν αἰσχυνθείην κοιλιοδαίμονα προσειπεῖν καὶ δαιμόνων κάκιςον.* De Callimedonte Carabo plura Athenaeus et h. l. et aliis quoque. Nam quoties idem ab illo repetitur? Plutarchus in Phocione: *σιωπῶντος δ' ἐκείνου καὶ διαμέλλοντος, ἀναπηδήσαντα* Καλλιμέδοντα *τὸν* Κάραβον, *ἄνδρα θρασὺν καὶ μισόδημον, εἰπεῖν.* Alexidis poſtremus verſus, mutilus in omnibus exemplaribus, ſimili modo expleri
p. 198. poſſit recte: Ὑπὲρ *δὲ μήτρας* Καλλιμέδων *ὁ* Κάραβος Ἑφθῆς *ἴσως προσῖετ' ἂν ὁ τάλας ἀποθανεῖν.* *Pro patria,* inquit, *omnes parati ſunt mori: pro matrice ſive vulva cocta Callimedo Carabus etiam mortem oppetere fortaſſe ſustineat.* Fabulam inſcriptam Ἱςοριογράφος Dalecampius Amphicli neſcio cui tribuit, perturbatis Athenaei verbis, quae non ſunt obſcura: et pro *διεξέπαιον* legit *διεκπαίζων,* quod interpretatur *διαπαίζων.* Emendatio prava; interpretatio falſa. Sic lego: — *τὴν ςοὰν Διεξέπαιεν* Ἀμφικλῆς, *μήτρας δύο* Κρεμαμένας Δείξας, *ἐκεῖνον πέμπε, φησὶν, ἐὰν ἴδῃς.* *Irrupit per porticum Amphicles, et oſtenſis ſodali cuidam ſuo vulvis duabus, quas geſtabat, illum, quem noſti, ait, mitte ad me, ſi viderit.* *διεκπαίειν* eſt vi ſibi viam facere per aliquem locum. Sic *διεκπαίσασθαι τὰς θύρας* apud Dionyſium Halic. Frequens verbum hi-

ſtoricis, alibi nobis expoſitum. *Κρεμαμένας* pars verſus eſt, cujus caetera verba, ut ad ſententiam non neceſſaria, auctor ſuo more praetermiſit. Simillimum eſt in Characteribus Theophraſti c. de ruſticitate *κομίσασθαι ἀπὸ τοῦ βραχίονος τοὺς ταρίχους.* Quae ibi ſcripſimus, vocem *κρεμαμένας* nobis hoc loco explicant.

Caput Vicesimum Secundum.

Antiphanis verſus de variis rebus Cyrenenſium. Cyrenenſes aurigatores. Silphium Cyrenaicum. Coria Africana. Agri Cyrenaici βουνοί. μαστοί. Vulva ἐκβολὰς et ἐκτομίς. δηξίθυμος ὀξάλμη. ἔθω pro ἔδω. πλακοῦς ὑβριστής. Atticae placentae.

Plurimus olim laſerpitii uſus fuit in paratura ciborum inter condimenta. Teſtimonio ſunt innumeri veterum ſcriptorum loci, ubi *σιλφίου* mentio fit et *ὀποῦ.* Tanta enim plantae hujus aeſtimatio fuit, ut generalem vocem *ὀπὸς* propriam ſibi fecerit ob ſingularem praeſtantiam. Ac licet multis Graeciae, Syriae Mediaeque locis ſilphium naſceretur, unde ſuccus exprimebatur in uſus menſarum, omnibus tamen praeſtabat longe ſuccus ille, qui e regno Cyrenaico in Graeciam deferebatur. Hic igitur, ut omnium optimus et praeſtantiſſimus, *ὀπὸς* Graecis ſcriptoribus dictus. De eo ſcribit auctor: *τοῦ δὲ ὀποῦ μέμνηται Ἀντιφάνης ἐν Δυσέρωσι, περὶ Κυρήνης τὸν λόγον ποιούμενος· — ἐκεῖσε δ' ἐκπλέω, Ὅθεν διεσπάσθημεν ἐῤῥῶσθαι λέγων, Ἅπασιν ἵπποις, σιλφίῳ, συνωρίσι, Καυλῷ, κέλησι, μαστοῖς, πυρετοῖς, ὀποῖς.* Antiphanis fabula, niſi fallor, *Δυσέρως* inſcripta erat, non *Δυσέρωτες.* Prima comici verba ita diſtingui debent: *— ἐκεῖσε δ' ἐκπλέω, Ὅθεν διεσπάσθημεν· ἐῤῥῶσθαι λέγων Ἅπασιν ἵπποις,* etc. Haec aliquis loquebatur, quem vis major Cyrenen detulerat, unde pedem referens et navigationem in patriam inſtituens, *Ego*, ait, *illuc navigio contendo hinc abiens,* p.199.
unde ſumus divulſi: longum vale dicens omnibus equis, et caeteris rebus univerſis, quibus abundat regio Cyrenaica. In enumeratione mercium Cyrenaicarum res diverſiſſimas poëta conjungit, conjunctiſſimas ſeparat. Nam *ἵπποι, συνωρίδες, κέλητες* ejusdem generis, pertinentque ad rem

equeſtrem ac curulem. Cyrenenſes equitandi et aurigandi peritia olim nobilitabat. Ideo Pindarus εὔϊππον Cyrenen vocat in oda ad Arceſilaum Cyrenaeum. Enarrator ibi: τὴν Κυρήνην εὔϊππον εἶπεν, ἐκ ἐκ τȣ̃ παρατυχόντος, ἀλλ' ὅτι Ποσειδῶν τȣ̀ς Λίβυας διδάξειε τὴν τῶν ἁρμάτων κατάζευξιν. Inde Barcaei currus Graecorum literis celebrati, ut Sophoclis in Electra, et aliorum. τῆς Κυρηναίων ἁρματηλασίας meminit et Xenophon VI. Paed. et Lucianus in enc. Demoſth. Quin adeo frequentatus in illa gente curruum uſus, ut etiam intra urbis pomoeria curru veherentur, ſicut Romani rheda aut carrucis. Alexis: Ἄνθρωπος εἶναί μοι Κυρηναῖος δοκεῖς· Κἀκεῖ γὰρ ἄν τις ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἕνα καλῇ, Πάρεισιν ὀκτωκαίδεκ' ἄλλοι, καὶ δέκα Ἅρματα, συνωρίδες τε πεντεκαίδεκα. Similiter σίλφιον, καυλὸς et ὀποὶ cognita ſunt. πυρετȣ̀ς in hoc albo ponit jocoſe, aërem ejus tractus inſalubrem eſſe ſignificans, in quo plurimum homines febricitent. Aut ſcribe, ſi lubet: μαςοῖσιν, πυροῖς, ὀπ. Nam vim magnam frumenti, ut et olei, Cyrenis exportari ſolitam, teſtimonio ſit lex 61. Dig. Locati conducti. Alioquin vocem μαςοῖς loco movendam ſuadet metrica lex, et ſcribendum: πυρετοῖς, μαςοῖς, ὀποῖς. Sed quid appellat μαςȣ̀ς; Nimis enim ridiculum, in laterculo nobilium mercium *mammas* ponere. An μάσθλαις ſcribendum? ut coria intelligantur, quorum hodieque magna copia in Italiam atque Hiſpaniam importatur ab iis mercatoribus, qui cum Afris e regno Fez et Marocho rationem commerciorum ineunt. Idem factitatum jam olim, docebat Hermippus l. I.: Ἐκ μὲν Κυρήνης καυλὸν καὶ δέρμα βόειον. An potius ſine ulla vocum transpoſitione ſcribi debet μασπέτοις, πυρετοῖς, ὀποῖς; Quid ſit maſpeton, declarant in hiſtoria laſerpitii Theophraſtus, Dioscorides et Plinius. Minus placet, quod probavimus aliquando, μαςȣ̀ς eſſe, quos vocabant Cyrenenſes βȣνȣ́ς. Ager illorum in tres partes erat diviſus, eam, quae ad mare, βȣνȣ̀ς, et montes. βȣνȣ̀ς appellabant regionem mediam inter reliquas duas, in qua plurimi erant colles, vel, ut loquitur Hirtius, grumi natura excellentes. Herodotus: τετέων τε δὴ συγκεκομισμένων, τὰ ὑπὲρ τῶν θαλασσιδίων χώρων τὰ μέσα ὀργᾷ συγκομίζεσθαι, τὰ βȣνȣ̀ς καλέȣσι. Quos iſti βȣνȣ̀ς, Attici vocabant μαςȣ́ς. Heſychius: τὰ εἰς ὕψος ἀνέχοντα τῆς χώρας καλȣ̃σι μαςȣ́ς. Sic debent haec ſcribi. Vide et Pollucem. Joſephus Scaliger ſcribebat: μασπέτοις, πυροῖς, ὀποῖς. Suſpectum eſt, quod ſequitur: τῆς δὲ δια-

φορᾶς τῆς περὶ τὴν ἐκτομίδα μνημονεύει Ἵππαρχος. Si vera haec lectio, ἐκβολὰς vulva et ἐκτομὶς idem ſunt. Quod equidem vix poſſum in animum inducere. Ejectitiam vulvam porcariae longe anteponit Plinius. Ex eo divinabam hujusmodi lectionem: τῆς δὲ διαφορᾶς τῆς ἐκβολάδος παρὰ τὴν ἐκτομίδα, vel παρὰ τὴν ἐκτοκάδος. Pronuntient eruditi τὴν ἀρέσκουσαν. Sopatri verſus: Δίεφθα, λευκανθεῖσα, τυροῦ τε δέμας. Scribo: τυροῦται δέμας, *caſeo obtegitur tota.* Sed vocem δίεφθα non praeſtabo ſanam, ac fortaſſe verum eſt, quod Joſephus Scaliger excogitavit: Δι' αἰθάλου καυθεῖσα, τ. Thymo adjecto fieri de oxalme thymoxalmen, ex Dioscoride ſcimus: ſed non concedemus, propterea recte feciſſe interpretem, qui Sopatri verſum, Τὴν δηξίθυμον ἐντὸς ὀξάλμην ἔχων, de thymoxalme interpretatus eſt. Sine ulla controverſia δηξίθυμον ὀξάλμην appellat δριμεῖαν, *acrem.* Archeſtratus in eadem re: καὶ μήτραν ἑφθὴν ὑὸς ἔν τε κυμίνῳ, Ἔν τ' ὄξει δριμεῖ. Euſtathius Ὀδ. δ.: τοιαύτης δὲ σύνθεσις ἄλμης καὶ παρὰ Σωπάτρῳ ἐν τῷ δηξίθυμος ἄλμη· ἔνθα τὸ δηξίθυμος ταυτόν ἐστι τῷ δακέθυμος. Legas apud eundem paulo ante et πικρὰν ἄλμην. Quod ſequitur de non ſolitis olim in guſtatione apponi vulvis, lactucis et caeteris id genus, expoſuimus jam ante l. ſuper. De lactucis idem Martialis: *Claudere quae coenas lactuca ſolebat avorum, Dic mihi, cur noſtras inchoet illa dapes.* IX. verſu Archeſtrati ſcribo ὧν ἂν ὑπάρχῃ Ὥρῃ, potius quam ὡς. In XI. verſuum Archeſtrati ſcribe οὐδὲν ἔθοντες, ut in epitoma Hoeſchelii, pro ἔδοντες. Nam et Euſtathius ſic legit, ubi disputat de obſoleto verbo ἔθω. XIV. ita ſcribitur: Πτωχείας παράδειγμα καλῆς ἑφθῆς, ἐρέβινθοι. Scribo: Πτ. π. καλῆς, ἑφθοί τ' ἐρέβινθοι. Dalecampius vero ſic: φακῇ ἑφθῇ, ἐρ. Non ſequor hunc ducem. πλακοῦς ὑβριστὴς ita dictus, ut χῖος δυνάστης, etiam apud Latinum poëtam Lucilium. Quod ait de placentis Atticis, confirmat Plato l. III. de rep., ſuis civibus fugiendas praecipiens Ἀττικῶν πεμμάτων τὰς δοκούσας εἶναι εὐπαθείας. Interpretare iſta ſic: εἰ δὲ μὴ ἄν που Αὐτὸν ἔχῃς ἑτέρωθι, μέλι ζήτησον ἀπελθὼν Ἀττικὸν, *ſicubi non ſit tibi Atticae placentae copia, abi ſtatim, et mel Atticum inquire: nam hoc illud eſt, quod ſuperbas facit placentas Atticas.* Damoxeni Συντρόφους nominat ex hoc loco Suidas.

Caput Vicesimum Tertium.

Damoxeni comici verſus qua illuſtrantur, qua emendantur.

Percurramus Damoxeni verſus, quos nobis Athenaeus conſervavit fere ad 70. Iis continetur ſermo a coquo habitus cum neſcio qua muliere: cui narrabat ille, artem ſuam edoctum ſe fuiſſe ab Epicuro. Cum exclamaſſet mulier ſimilis non credenti, is cocus aegre ferens, Sceleſta, inquit, neſcis, naturam, cujus interpres Epicurus. omnium artium eſſe matrem, atque omnium diſciplinarum principia in ſe continere? Verſus poëtae, quibus haec di-
p. 201. cuntur, corrupti ſunt. V. ita habet: Τȣ̃το δὲ τί ἐςιν, εἰπέ μοι, καθήγησαι. Fortaſſe καθηγέτα, o magiſter. ἡγέτης etiam dicitur, et pro καθηγητὴς καθηγέτης, ut Μȣσηγέτης. Deinde ſcribo: Μάγειρος ἦν κἀκεῖνος; ȣ̓κ ᾔδεις; Θεοὶ, Ποῖος μάγειρος! ἡ Φύσις πάσης τέχνης Ἀρχέγονός ἐςιν, ὦ ἀλιτηρία σύγε. Illud ȣ̓κ ᾔδεις; a coquo pronuntiatur. Si ſcribas ȣ̓κ ᾔδειν, mulieris erunt verba: *hoc ego neſcivi hactenus.* IX.: Οὐκ ἔςιν ȣ̓θὲν τȣ̃ πονεῖν σοφώτερον. Scripti τȣ̃ ποιεῖν, *uſu et praxi.* In XIII. ſcribunt veteres: Μὴ Δημόκριτόν τε πάντα διανεγνωκότα. Hunc philoſophum potiſſimum coquus nominat tanquam praecipuum naturalis philoſophiae auctorem, et quem Epicurus in multis erat imitatus. Paulo poſt innuit poëta, de ſaporibus fuiſſe ſcriptum a Democrito: quod verum eſſe, ſextus de cauſſ. plant. docet, itemque Galenus l. II. de elem. et alibi. XV.: Καὶ τὸν Ἐπικȣ́ρȣ κανόνα μισθώσω σαφὲς, Ὡς ἐκ διατριβῆς. Dalec. μίσθωσαι vel μίσθωσον. Sed verſus deſit opus eſt, ſi volumus eam eſſe, quam expreſſit Dalecampius, ſententiam. σαφὲς in extremo verſu mihi ſatis ἀσαφές. Illud ὡς ἐκ διατριβῆς interpretor ὡς ὢν ἐκ δ. *Compara tibi canones Epicuri, tanquam unus aliquis ex alumnis ejus diſciplinae.* In XIX. ſcripta lectio ἐπὶ δύσιν Πλειάδων. XXV. ita ſcribe: Τίς παρακολȣθεῖ ταῦτα; τοιγαροῦν ςρόφο Καὶ πνεῦμ. *Quis coquorum ad iſta attendit?* Sed ταῦτα pro τοῖσδε non eſt ferendum. XXXI. verſus ſphinx eſt, cui opus Oedipo: Χυμὸς λέγεις. Δημόκριτος ȣ̓δὲν πράγματά. Legi poteſt: Χυμὸς λέγεις; Δημόκριτος ȣ̓δέν. ταῦτα δὴ Γινόμενα ποιεῖ τὸν φαγόντ' ἀθρητικόν. Prima verba ſunt illius; quam alloquebatur cocus. Admirata enim, quod vocabulo philoſophorum ac medicorum χυμὸς in praecedente verſu eſſet uſus hic cocus, quid? ait, χυμȣ̀ς tu

ſtiſti, et de iis loqueris? Jam ergo Democritum phyſicum nihil eſt cur miremur. Pergit deinde coquus: haec, inquit, quando ita fiunt, acutum reddunt illum, qui cibis ita paratis veſcatur. ἀθρητικὸν vel ad aciem oculorum, vel acumen ingenii potes referre. XXXVI. ita emendamus, ut ſit aliquis ſenſus: Οἶ' ἐςιν. ἐδωδὴν ὅταν ἴδῃς ἐξ ἰχθύων Ὑπεναντίων αὐτοῖσι ποιοῦντας μίαν. In ſequente diſtingue: εἰς ταύτην, λαβὼν Ἐκ. Initio XL.: Ὅς μοι κέχρηται. Senſus eſt: quoties videbis aliquem coquum ex diverſis et contrariae naturae piſcibus unum cibum parare, eumque ſeſamo reſpergere, oppedat ad illorum unumquodque, hoc eſt, factum illius improbet atque aſpernetur, quicunque utetur me coquo, meque audiet. Scribe XLIII.: Καὶ συμπλεκομένης ἐχὶ συμφώνως ἀφάς. Translatio eſt a lucta συμπλέκεσθαι ἀφὰς, pro μίσγεσθαι μίξεις. In XLVII. σὺ δέ; vel σὺ δὲ τί; ſcribi malim. Dixerat coquus, ſe in contemplatione occupatum alios ſinere manum operi admovere. Quaerit foemina: σὺ δὲ τί; *tu interea quid facis?* Reſpondet autem: Λέγω τὰς αἰτίας, Καὶ τὸ ἀποβαῖνον ὀξύ. *Cauſſas expono, quarum eventus ſtatim apparent.* Verſus L. principium conclamatum eſt, nobis quidem. Ὁμαλιζέτω τοῖς ςάχεσι. Tentabamus tamen: Ὁμαλιζέτω τις ἐσχάραν. Nam hoc vult iſte imperator: *curet aliquis, ut toto foco ſit ignis aequalis.* Vel: *planum aliquis mihi faciat hunc focum.* Sequentia ſcribe ſic, adjuvante Hoeſcheliana epitoma: — Πρώτη λοπὰς Ζεῖ ταῖς ἐφεξῆς ἐχὶ συμφώνως. νοεῖς Τὸν ῥυπόν. Ἄπολλον. καὶ τί φαίνεται τέχνη. *Heus tu*, ait, *prima olla non fervet aequaliter caeteris.* Puta, ſegnius aut vehementius. *Jam tenes formam meorum imperiorum et artis totius.* Ἄπολλον eſt admirantis et aſſentantis. Pronuntiatur a muliere. Sequentia ſunt coqui. Mulier haec, cum audiſſet, fieri mixtionem κατὰ συμφωνίαν in paratu ciborum, quaerit verſu LV.: Πῶς ἐςιν αὐτοῖς; *quae harmonia eſt in cibis?* aut, quis concentus? Reſpondet magiſter: *quae habent inter ſe harmoniam* διὰ τεσσάρων, *aut* διὰ πέντε, *aut* διὰ πασῶν, *ea compono invicem, obſervatis paribus intervallis.* καταπυκνοῦν τὴν ἡδονὴν, quod Epicurus dicitur mox feciſſe, valet *praeceptis exſtruere voluptatem.* Hoc eſt, artem parandarum voluptatum componere multorum eo pertinentium praeceptorum obſervatione. Eſt enim ars omnis plurium praeceptorum finem eundem habentium σύςημα et καταπύκνωσις. Sic verſu quarto τάλαντα κατεπύκνωσα τέτταρα. Graeci rhetores

p.202.

inter ornamenta orationis ponunt, quam vocant, *καταπύκνωσιν* ſententiarum: qua figura unus omnium Thucydides plurimum utitur. Porphyrius in vita Plotini *καταπυκνοῦσθαι* poſuit pro frequenter in ſcriptis uſurpare: *καταπεπύκνωται δὲ καὶ ἡ μετὰ τὰ Φυσικὰ τοῦ Ἀριστοτέλους πραγματεία.* Poſtremum verſum ita ſcribo: *Ἀφῶμεν οὖν τὰ λοιπά. δῆλα δὴ πάλαι.* Omittamus, inquit hic magiſter, alia omnia ſtudia, et philoſophiae Epicuri nos dedamus. Reſpondet muliercula: ex iis, quae disputaſti, ſic faciendum eſſe dudum intelligo. Sed haec in Damoxeni verſus ſatis.

Caput Vicesimum Quartum.

Caput glauci, et quaeſtionis caput. Antiphanis fabula Στρατιώτης ἢ Τύχων. *Trierarchi ſumptibus exhauſti.* Carides *urbs.* Macars. Iaſus, *Cariae oppidum. Eupolidis fabula* Δῆμοι. *πρόσωπον καρίδος μασθλητίνης. καρὶς et σκαρίς. καρίδος et καρῖδος, et ſuper ea re canon grammaticus.*

Damoxeni *ῥῆσιν* excipit locus ex ea Platonis fabula, cui nomen *Συνεξαπατῶντι.* Sed de fabulae hujus auctore l. ult. quaedam disputamus, ubi cauſſam exponimus, cur *Βάττων* ſcribendum eſſe ſuſpicemur. Verſus X. ita ſcribitur hic: *Ὦ Σωσία, πάντῃ τυχὸν δώσεις ἐμοί.* Depravate quidem, l. tamen VII. depravatius multo: *Εὖ, σῶς ἅπαντας, ἢ τυχὸν δώσεις ἐμοί.* Scias, pridem factum, cum inſedit vitium huic verſui: nam eclogarius illum praetermiſit, quod loci jam tum corrupti certum indicium eſt. Lego autem: *Ὦ Σωσία, πάντῃ τάχ' ἐνδώσεις ἐμοί.*
p.203. *O Soſia! omnino futurum eſt, ut cito manus mihi des mutata ſententia.* Sic loquitur ſenex, nihil habiturum Soſiam exiſtimans, quod hiſceret adverſus argumentum, quo illius ſententiam refellit. Dixerat ſervus ex ſententia Epicuri, poſitam eſſe felicitatem in voluptatis perceptione. Refutat herus iſto argumento: Si voluptas eſſet bonum, omnes eam ſectarentur philoſophi: atqui hoc falſum: nam omnes illam oderunt ſapientes: ergo et prius illud falſum. Ait poëta: *Καὶ τὴν κεφαλὴν ζητοῦσιν ὡς περὶ πράγματος.* Sic petunt caput piſcis, ut in tra-

cīandis quaeſtionibus et negotiis ſolet rei caput peti. Hoc eſt, τὸ κεφάλαιον. Glauci piſcis caput maxime ſolitum expeti, clarum eſt ex l. VII. et Polluce. In his ſequentibus verbis, καὶ παρ' Ἀντιφάνῃ δ' ἐν Στρατιώτῃ τυχ. ν παραινέσεις εἰσφέρων, ſuſpicionem mendae injecerat vitium orationis. Poſtea didici ex l. IX. et XIV., ſcribendum eſſe ἐν Στρατιώτῃ ἢ Τύχωνι. Pollux ſimpliciter *Militem* appellat fabulam hanc l. IX. Deinceps ſcribe cum epitoma: ὥς τις ἄνθρωπος φύς. Et mox: ἢ χορηγὸς αἱρεθείς. Quod ait, Ἢ τριηραρχῶν ἀπήγξατο, ex eo intelligimus, ſolitum aliquando fieri Athenis, ut trierarchatu functi laqueo collum ſibi frangerent: haud dubie propter magnitudinem ſumptuum, qui totum ſaepe patrimonium funditus evertebant. Erat enim iſtud onus in rep. Atheniensium onus omnium maximum. Mox erat uſitatius: εἰσαναλίσκων τύχοι. Sed repugnant MSS. et epitom. In III. verſu Theogneti pro ἐρεῖς in MSS. eſt ἐρεῖ. Utrumque reſpuit lex metri. Deinde ſcribendum: ἀλλότριον ἔσθ' ὁ πλοῦτος ἀνθρώπῳ, πάχνη. Non πάχνης. Sicut ſtatim: Σοφία δ' ἴδιον κρύσταλλος. Sextus verſus, Οἴῳ μ' ὁ δαίμων φιλοσόφῳ συνῴκισε; parodia eſt Euripidei verſus ex Andromeda, ubi clamabat miſella ceto alligata: Οἴῳ μ' ὁ δαίμων θηρίῳ συνῴκισε! Similiter Ulyſſes in Cyclope Philoxeni, in antro illius inhumani coclitis concluſus, Οἴῳ με, ait, ὁ δαίμων τέρατι συγκατεῖρξε! Vide Graecos paroemiographos. Ariſtophanes quoque videtur alluſiſſe illo verſu: Οὕτω πολυφόρῳ συγκέκραμαι δαίμονι. Octavo, Ἀντέστροφέν σου τὸν βίον τὰ βιβλία, ſimile eſt, quod in Actis Apoſtolorum Feſtus ait ad divum Paulum: μαίνῃ, Παῦλε, τὰ πολλά σε γράμματα εἰς μανίαν περιτρέπει. In tertio verſu Alexidis ἐν τοῖς ἰχθύσι verte *in foro piſcario.* Ad Theophraſti Charact. genus hoc loquendi exponebamus. Paulo poſt in Epicharmi loco ſcribe κάραβοι δὲ τώνυμα. Ait: Ἀριστοτέλης ἐν πέμπτῳ ζώων μορίων ἱστορίας. Locus eſt l. V. Hiſtor. c. VII. De vocis μορίων adjectione ante diximus. In iſtis, ὀχεύονται δὲ τοῦ ἔαρος ἀρχομένου πρὸς τῇ γῇ, mutavit de induſtria ordinem verborum Ariſtotelis, qui ſcripſit: ὀχεύεται δὲ ἀρχομένου πρὸς τῇ γῇ ἔαρος. Amat enim philoſophus verborum trajectiones, ut alibi dicebamus. Sequentia, γίνονται δ' οἱ μὲν κάραβοι et caetera, habentur Hiſtor. l. V. c. 17. Debemus mox Hoeſchelianis excerptis horum emendationem: ὅτι καὶ πόλις ἦν Καρίδες περὶ Χίον τὴν νῆσον. Nam editum erat πολλαὶ ἦν καρίδες. Non ſolum perperam, verum etiam p.204.

ridicule, propter illa, quae ſubjiciuntur ex Ephoro: in cujus verbis *μετὰ Μάκαρος* ſcripſimus ex membranis, *cum Macare*, vel potius *Macare duce*. Vulgo *μετὰ μάκαρας*, quod interpretes fecit ineptire. Caeterum Caridas oppidum illud tantum Stephanus agnoſcit, quod in Phrygia ait fuiſſe. Iaſus Cariae urbs, de qua Archeſtratus, Ἢν δέ ποτ' εἰς Ἴασον Καρῶν πόλιν εἰσαφίκηαι, ex libris de geographia non eſt incognita. In Anaxandridae loco ſcribe *ψηττα*δίοις per *η*. Neſcio, quid ſit in eo verſu *καὶ σκινδαρίοις μετὰ κωβιδίων*. Interpretes unde ſuam lectionem exſculpſerint, neſcio: nullum enim illius veſtigium neque in edita ſcriptura, neque in manu exaratis. Noſtra conjectura propius accedebat ad vulgatam: *καὶ σκιφυδρίων*. De ſciphydriis diximus c. 8. Vel etiam, ſi forte, *κοσκινιδαρίοις*. Mox lego: *Οὐκ ἐπικεκυφὼς ὀρθὸς, ὦ βέλτισ', ἔσῃ*. Non *ἐπικεκρυφώς*. Et fortaſſe: *Ἐρυθρότερον καρῖδος ὀπτῆς σ' ἀποφανῶ*. Etſi ferri poteſt *ὀπτῶν*. Scripſimus *καὶ Ὠφελίων Καλλαίσχρῳ* ex librorum auctoritate, a quibus teſtimonium dicit Suidas. *Demos* fabulam Eupolidis laudant et grammatici, ut Pollux l. VII. c. 27. et 30. nec non l. IX., Harpocration in *ὀξυθύμια*. Priſcianus l. VIII.: *Impetro illam rem dicimus, ſicut et Attici. Eupolis ἐν Δήμοις· Λέγε, τοῦ ἐπιθυμεῖς, καὶ οὐδὲν ἀτυχήσεις ἐμοῦ*. In Eupolidis verſu, *Ἔχων τὸ πρόσωπον καρίδος μασθλητίνης*, auctor Etymologici *μασθλητίνης* interpretatur *δερματίνης*, *coriaceae*. Sed aſſentior Dalecampio ad colorem referenti: nam *μάσθλην* aiunt veteres etiam calcei phoenicei genus. Sic autem paulo poſt Epicharmus *κουρίδες φοινίκιαι*, vel, ut in epit., *φοινίκεαι*. Carides autem nomen dicuntur inveniſſe *ἀπὸ τοῦ κάρα*, *a capite*. In Etymologico ſic: *παρὰ τὸ σκαίρω σκαρίς· ἢ παρὰ τὸ κάρα καρίς*. Sed longe diverſi generis ſunt ſcarides ſive ſcari a caridibus. Deinceps auctor cauſam explicat, cur Attici ſcriptores in voce *καρίδες* mediam corripuerint. Eſt autem ratio, quam affert, quamque aſſecuti non ſunt interpretes, haec: apud Atticos quanta eſt diſſyllaborum in *ις* deſinentium prior, tanta eſt in illorum obliquis media ſyllaba. Ut *βολὶς, βολίδος, γραφὶς, γραφίδος*. Contra *ψηφὶς, ψηφῖδος, κρηπὶς, κρηπῖδος*. In *καρὶς* priorem corripiebant Attici: unde quid ſequatur, clarum eſt. At illi poëtae, qui priorem in ea voce producebant, mediam quoque in obliquis neceſſario longam ſtatuebant. Sophronis verſum malim ita ſcribi: *Ἴδε καλὰς κουρίδας, ἴδε καμμάρως, ἴδε φίλα*. Dorica formatio in voce *καμμάρως*

cauſa exſtitit depravationis. *κυρίδας* interpretatur Athenaeus *carides*. Heſychius addit: *ἢ τὰς μικρὰς ἐγχλώρυς, τὰς δὲ ἐρυθρὰς καμμάρυς.* In titulo fabulae Epicharmi *Λόγος καὶ λογίναι* etſi poſtremam vocem non intelligo, ſuſpicor tamen, non multo aliter poëtam ſcripſiſſe. Nimis enim manifeſta ejus ſcripturae veſtigia exſtant omnibus aliis in locis, ubi fit ejus fabulae mentio, ut cum ſcribit noſter l. VIII.: *τοιαῦτα δὲ καὶ Ἐπίχαρμος παίζει, ὥσπερ ἐν Λόγῳ καὶ λόγον εἶναι.* Hephaeſtion in Enchiridio: p.205. *Ἀριςοξένυ καὶ αὐτὸς Ἐπίχαρμος μνημονεύει ἐν Λόγῳ καὶ Λογγῖνος.* In quem locum exſtat hoc ſcholiolum neſcio cujus, parum, ut videtur, integre ſcriptum: *ὁ Ἐπίχαρμος τὸ οἰκεῖον δρᾶμα ὕτως ἐκάλεσε Λόγον καὶ Λογίαν.*

Caput Vicesimum Quintum.

Jecinorum varius apparatus. ἐπικάμπτειν pro involvere. ἐκλογή. σκευασίαι et σκευάσεις. πνευμόνιον. Alcaeus comicus. πυγαργοὶ, λευκόπυγοι et μελάμπυγοι. Adoleſcentes τηγάνων σύντροφοι. Τριβαλλοποπανόθρεπτοι. ἄσσειν. τρισμακαρίτης.

Sequitur jam aliud cibi genus. Ait enim: *Ἑξῆς εἰσεκομίσθη ταγηνιςὰ ἥπατα.* Variis modis olim jecinora parabantur. Frixorum in ſartagine facit hic Athenaeus mentionem: toſtorum in cinere meminit aliquoties Hippocrates, ut in l. II. de morb. muliebr.: *ἧπαρ τ' ἐν σποδιῇ ὀπτὸν αἰγὸς ἢ βοός.* Et de natura muliebri: *ἢν τίκτυσα ἐξχνεμωθῇ, ἧπαρ ὄϊος ἢ αἰγὸς ἐς τέφρην ἐγκρύψας.* Nove dixit Epicharmus: *τὸν ἄρτον ἐπικάμψας ἐπιπλόῳ*, *panem omento involvens*. *ἐπικάμψας* poſuit pro *ἐντυλίξας*. Sicut mox dicitur *ἐπιπλόῳ ἐντυλιχθείς.* Hunc inſolentem vocis iſtius uſum obiter illuſtrare voluit Athenaeus, cum ſubjungit: *καὶ ὁ Χῖος δὲ Ἴων ἐν ταῖς Ἐπιδημίαις ἔφη τὸ ἐπικάμψας.* Quorum verborum ſententia eſt: vocem *ἐπικάμψας* ſimiliter, ut Epicharmus, uſurpavit Ion Chius in fabula Epidemiis. Obſervemus *σολοικοφανὲς*, quod interpretibus fraudi fuit: *πᾶσα δ' ἡ ἐκλογὴ χρησίμη ἔσα εἰς πολλὰ, ἐπεὶ τὰ νῦν διὰ μνήμης ὑ κρατεῖς, αὐτὸς ἐγὼ διεξελεύσομαι.* *Integrum Alexidis locum utilem ad multa, quando tu illum nunc memoria non tenes, ipſe recitabo.* Erat planius: πᾶ-

σαν δὲ τὴν ἐκλογὴν χρησίμην ἔσαν εἰς πολλὰ, ἐπ. Sed ita multis locis et Athenaeum et Aelianum loqui. poteſt facile animadverti. Appellat ἐκλογὴν locum poëtae, et, ut locutus eſt ſupra, cum huc nos rejiceret, τὸ μαρτύριον. Neque aliud ſunt ἐκλογαὶ, quam excerpti ex auctoribus loci, ut fieri ſolitum a ſe incredibili diligentia, ſcribit Athenaeus l. VIII. Sic alibi uſurpat auctor, ut l. XV.: ἔχει δὲ ὅτω ἡ πᾶσα ἐκλογὴ ἔσα ἐκ τῦ διεσκευασμένυ δράματος. Caeterum habere τὸ κάμπτειν aliquando ſignificationem τῦ ἐντυλίττειν, probant etiam, quae dicentur l. IV. c. 8. Alexidis VII. verſus ita ſcribendus: Θαῤῥεῖν κελεύσας ἕνεκ' ἐμῦ γ', ἅτ' ὐδὲ ἓν Φήσας ἀδικήσειν, ἐπρ. *Juſſi bono animo eſſe piſciculos illos minutos, quippe illorum nulli me facturum injuriam affirmans.* In X. ſcribe: "Οτι δεῖ γυναικός. Mox ſcribendum: Αἰσχύνεται πελιδνὸν εἶναι χρώματι. Etiam iſta corrupte ſcribuntur: ὥςε τὰς Δειπνῦντας εἰς τὰ λοιπὰ διεμβάλλειν ποῶ. Legendum enim: εἰς τὰ λοπάδι' ἐμβάλλειν ποῶ. Confirmatur haec emendatio poëtae ejusdem teſtimonio, qui in alia fabula hunc verſum et ſequentem totidem paene literis uſurpavit more Homerico. Sic enim ille in Aſclepioclida: — ὥςε τὰς Δειπνῦν-
p.206 τας εἰς βατάνειά γ' ἐμβάλλειν ποῶ 'Ενίοτε τὰς ὀδόντας ὑπὸ τῆς ἡδονῆς. Quod igitur ibi dixit εἰς βατάνεια, hic εἰς λοπάδια. Verſu XXIV., Τὰς σκευασίας, πάντων δὲ καὶ τὰς σκευάσεις, vel bis idem dicit, vel σκευασίας interpretandum *res neceſſarias ad cibos parandos*, σκευάσεις *ipſam parandi actionem.* πνευμόνιον, cum ait, ὡς ἐν τοῖς κεκαλυμμένοις ἡπατίοις αὐτὴ πνευμόνιον ἔλαβε, non pulmonem integrum ſignificat, ſed fruſtum pulmonis, ut κρέα τρία, *tria fruſta carnium.* Sic explicandum et τὸ ἡπάτια. Verſus a Metanira uſurpatus ingenioſiſſime, 'Απόλωλα, πέπλων μ' ὤλεσαν περιπτυχαὶ, pronuntiabatur apud poëtam, unde ſumtus eſt, ab Agamemnone noto uxoris ſcelere moriente. Non multo aliter apud Aeſchylum exclamat idem: Οἴ μοι, πέπληγμαι καιρίαν πληγὴν ἔσω. Hiſtoriolam de Metanira excipiunt haec verba: μήποτε δὲ καὶ Κρωβύλος ὁ κωμῳδοποιὸς αἰσχυνόμενον εἶπε τὸ τοιῦτο ἧπαρ, ὥσπερ καὶ "Αλεξις, ἐν Ψευδυποβολιμαίῳ, λέγων ὅτως. Videndum eſt, *num et Crobylus comicus ejusmodi jecur* αἰσχυνόμενον, pudibundum, *imitatus Alexidem, dixerit in Pſeudypobolimaeo, cum ait.* Verſus Alexidis, quem reſpicit, XVII. eſt in praecedente ecloga: Αἰσχύνεται πελιδνὸν εἶναι χρώματι. Pſeudypobolimaeus Crobyli, non Alexidis, fuit drama. Vide l. VIII. ſub fin. et l. IX. Ob-

ſecro, quanta haec virorum eruditorum negligentia? Ariſtophanis *Tagemſtas* nominat ſcholiaſtes comici ad Ranas. Alcaeus, cujus laudatur hic fabula *Palaeſtra*, non ille nobilis fuit lyricus, ſed alius comicus. Utrumque ſaepe laudat noſter, ſed lyricum quidem ſine ulla carminis inſcriptione, aut ſimpliciter, Alcaeus in Odis: comicum ſemper cum indice fabulae, unde quidque ab eo ſumitur. Decem comoedias eum docuiſſe, auctor Suidas. In his libris nominantur hae quinque: *Palaeſtra*, *Nuptiae ſacrae*, *Sorores ſtuprum paſſae* vel *adulterantes*, item *Ganymedes* et *Calliſto*. Sextam, *Endymionem*, invenio apud Pollucem l. IX. Septimam, *Paſiphaën*, in ejusdem l. X. Hac ipſa fabula cum Ariſtophane Plutum ſuam docente certaſſe Alcaeum in Attico theatro, veteres critici auctores ſunt. Tertium Alcaeum nominat Suidas, antiquiſſimum tragicum. Hujus non meminit, opinor, Athenaeus. Harpocration fortaſſe, cum ait: Ἀλκαῖος ἐν τῇ κωμῳδοτραγῳδίᾳ τὰς πότας λύχνας ἀδδηφάγες εἶπε. Verſus ex Eubuli Laconibus, Ἐγὼ δέ γ' εἰμὶ τῶν μελαμπύγων ἔτι, non recte vulgo accipitur: falluntur enim, qui hepatos piſces dici putant μελαμπύγες. Senſus eſt: *Ego vero non ſolum bilem habeo, quod commune eſt omnibus hominibus, ſed hoc amplius ex validiſſimis ſum et robuſtiſſimis.* Translatitium eſt, molles homines Graecis fuiſſe dictos πυγαργὲς ſive λευκοπύγες, ſtrenuos ac vere viros μελαμπύγες. De quibus circumferebatur proverbium: μὴ τῷ μελαμπύγῳ περιτύχοις. Corruptiſſimus eſt ſecundus verſuum Eubuli ex Orthana: Ἐρεῖος ἀπήδει, τηγάνων τε σύντροφα. L. VI. p. 207.
ita ſcriptum: Ἐρῶσα φοιτᾷ, τηγάνῳ τε συντρυφᾷ. Totum locum ita cenſemus ſcribendum: — πᾶσα δ' εὔμορφος γυνὴ Ἐρῶσα φοιτᾷ, τηγάνῳ τε σύντροφα Τριβαλλοποπανόθρεπτα μειρακύλλια. Videtur deſcripſiſſe ſolennitatem aliquam, cui interfuerint formoſiſſimae quaeque totius urbis foeminae, et quantum erat adoleſcentulorum mollium et effoeminatorum. Pro φοιτᾷ poteſt legi etiam πηδᾷ, *exſultat* et *ſalit*, ut in VI. verſu. Luxurioſi adoleſcentes dicuntur τηγάνῳ σύντροφοι, qui inter ſartagines et alia culinae inſtrumenta vitam degere ament. Priorem vocem III. verſus ſyllaba una auctiorem fecimus: nam ſcriptum ubique Τριβαλλοπανόθρεπτα, quod interpretari non poſſumus. Noſtra lectio idem eſt ferme, ac βωμολόχος. Duo exprobrantur hac voce, ſtudium ganeae et illiberalis ac ſordidus victus: nam Triballos et Illyrios vocabant illiberaliter educatos et ſordide viventes. In X. recte in-

terpretes Δήμητρος κόρη. Scribe etiam cum litera ſubſcripta ᾄσσει. Eſt enim pro ἀΐσσει, non pro ἄττει. Penultimum non ſatis aſſequor. Ulpianus cum ait de Myrtilo, convivarum uno, qui modo de ſartagine et frixis in ſartagine veterum loca recitavit, Ὡς εὖ νενευχάγηκεν ἐπὶ τῷ τηγάνῳ Ὁ θεοῖσιν ἐχθρὸς Μυρτίλος, alludit elegantiſſime ad fabulam de Myrtilo, Oenomai auriga, qui Myrtoo mari nomen dedit. Eidem ſordes exprobrat et victum domi illiberalem, cum negat, illum quicquam eorum comediſſe a ſe emptum, de quibus tam multa diſputaverat. Ediſſe quidem Myrtilum tales cibos, non negat Ulpianus, ſed in eam rem ſumtus unquam feciſſe. Non debebant iſta ſecus accipi. Lege mox cum interpretibus εἰς τὸν Μυρτίλον νέος ἔπεσε, non νέον. Placet mox edita lectio: Ὁ τρισμακαρίτης εἰσφέρειν. Non τρισμακάριστος, vel τρισμακάριτος, ut in MSS. Jocus eſt in voce μακαρίτης, quae homini vivo non magis convenit, quam Latinorum *divus*. Sic aliquanto poſt: μακαρίους οὖν αὐτοὺς, μᾶλλον δὲ μακαρίτας εἶναί φημι.

Caput Viceſimum Sextum.

Artus rex Meſſapiorum. Collatio panis eſcharitae Rhodiorum cum forenſi Athenienſium. ὀβελίαι *veterum et noſtri hodie.* συναυλία. ἀνανήφειν. Tabarites *panis et* Achaïnas. *Ariſtophanis fabula* Γῆρας. *Panis* ἐγκρυφίας. Laganum *et* apanthracis. *Alia quaedam.*

Thucydidis de Arto rege locus exſtat hiſtoria tertia: ſed *Artam*, non *Artum*, nominant ejus codices. καὶ τῷ Ἄρτᾳ ἀνανεωσάμενοί τινα παλαιὰν φιλίαν. Athenaeus legit Ἄρτῳ. Apud Suidam in voce Μεσσαπίων mendas multas emendabit, qui non gravabitur cum Athenaeo conferre. Diſtinguendum paulo poſt: — τοῖς ἄρτοις ὅσας Ἴσασι παγίδας οἱ ταλαίπωροι βροτοί. Lyncei Samii locus, quo pa-
p.108. nes eſcharitae Rhodiorum contenduntur cum agoraeis Athenienſium, et corrupte ſcriptus eſt, et partim inconcinne, partim contra auctoris mentem verſus eſt. Totum igitur ſubjicere viſum ex emendatione noſtra, et Lyncei mente. *Jam cum apud Athenienſes in pretio ſint panes,*

qui vocantur ἀγοραῖοι, his nihilo deteriores prima mediaque coena Rhodii menſis apponunt: feſſis vero et ſatiatis convivis, ſuaviſſimam oblectationem novam inferunt, panem illum optimum dictum ἐσχαρίτην, qui dulcibus et mollitie ſic temperatus eſt, eamque habet, dum infringitur ac veluti friatur, cum paſſo convenientiam excitandi orexin, ut plane mira res ſit: atque ut ſaepe jam ebrium cernas tanquam ſobrium et recentem pocula repetere: ſic prae voluptate, qui eſchariten panem comedit, famem renovat. Panis ἀγοραῖος eſt, qui vaenum in foro exponitur. Hunc fuiſſe Athenis eximium, Archeſtratus indicat his verbis: — τὸν δ' εἰς ἀγορὰν ποιεύμενον ἄρτον Αἱ κλειναὶ παρέχουσι βροτοῖς κάλλιστον Ἀθῆναι. At ἐσχαρίτης Rhodius, (alius enim eſt vulgaris ἐσχαρίτης, de quo loquitur Philiſtion infra) non ſimplex panis fuit, ſed μεθόριος ἄρτου καὶ πλακοῦντος, ut eleganter Pollux ſcribit. Erat enim conditus μειλίγμασιν, hoc eſt, melle aliisque rebus dulcibus. Nomen invenit ex eo, quod in foco nudo torreretur, non, ut ἐγκρυφίας, cineribus tectus, vel, ut doctis quibusdam viſum, quod craticulae coquendus imponeretur. Hunc Lynceus vocat διάχρηστον inſolenti voce, id eſt, *omnino bonum.* Solebat autem hic panis ita comedi, ut hodie eſtur, qui in Gallis vocatur *oblies* a Graeca voce ὀβελίας. Sub finem coenae panem hunc menſis calentem adhuc inferebant, et ex paſſo edebant, ut apparet ex verſibus Antidoti, quos juvat hic apponere, ut intelligatur convenientia panis hujus cum noſtro, quem diximus. Sic ille: Λαβόντα θερμοὺς ἐσχαρίτας, πῶς γὰρ οὔ; Τούτους ἀνειλίττοντα βάπτειν ἐς γλυκύν. Quod ait, eſchariten calidum apponi ſolitum, et in vinum dulce intingi, et quidem evolutum expanſumque, omnia obeliis noſtris ſic conveniunt, nihil ut queat magis, maxime quidem de evolutione quod ſcribit. Nam quia tenuis eſt hic panis, vi caloris gyrat ſeſe atque in orbem volvit: Graecus quidem, dum in foco torreretur; at noſter, qui alio modo fit, dum igni admovetur menſae imponendus. Etiam vox ἐνθρυπτόμενος, qua uſus Lynceus hoc loco, ab obeliis aliena non eſt. Comminuuntur enim facile, ac quaſi friantur, dum poculo induntur: magis, ſi prius, quam intingantur, ori admoveas. Mendas autem, quibus obſidetur iſte locus, ita tollendas cenſemus: καὶ τοιαύτην ἐνθρυπτόμενος ἔχει πρὸς τὸν γλυκὺν συνκυλίαν, ὁμοῦ προσβιαζόμενος, ὡς θαυμαστόν τι συντελεῖ· καὶ καθάπερ ἄναν. Abſurde ſcriptum eſt in vulgatis συναυλιασμὸν, unde fecimus συνκυλίαν, ὁμοῦ

Praecedens vox τοιαύτην ſatis probat, ſcribendum eſſe συναυλίαν. Id verbi proprie tibicinum ſimul tibias inflantium concentum ſignificat: deinde ad alia venuſte transfertur,
p. 209. ut hoc loco, et ſaepe apud ſcriptores. Poſt vocem προσβιαζόμενος inſerimus ὡς, et καὶ ante καθάπερ. Quarum mendarum eadem origo eſt, de qua ſaepe diximus. ἀνανήφειν et ἀναπεινῆν pluribus exprimere coacti ſumus, tum propter penuriam Latinae linguae, tum ut lucem afferremus huic loco interpretibus nimis tenebricoſo. L. IV. ἐκνήφειν eodem ferme ſenſu uſurpatur: παρειμένοι καὶ καρηβαροῦντες ὑπὸ τῆς μέθης, ὁπότε τι τῶν ἀγομένων θεασαίμεθα, πάντες ἐξενήφομεν. *Omnes expergiſcebamur, et ſobriis hominibus ſimiles fiebamus.* Ubi iterum errant interpretes. Epitome, quam his ſcriptis inſpeximus, non minus, quam vulgati codices, corrupta, vocem tamen συναυλίαν integram retinuit. In eadem καθάπερ γάρ. *Tabarites* panis in ecloge dicitur Ταβυρίτης. Errant, qui a Tabis, oppido Ciliciae vel Lydiae, ut placet Stephano, pani huic nomen volunt inditum: nam Ταβίτης vel Ταβαΐτης fuiſſet dicendum. Parvum fuiſſe et qui ore capi poſſet, declarat verſus Sopatri: Ταβαρίτης δ' ἄρτος ἦν πλησίγναθος. Eclogarius tamen, quaſi interpretans vocem πλησίγναθος, de ſuo adjecerat: ἔστι δὲ μέγας ἄρτος. Sed fallitur. *Achaïnas* panis a loco nomen habuit: oppido nempe illo, niſi fallor, unde Achaïnos cervos poëtae appellarunt. Acclamatio uſitata in Megalartiorum feſto: Ἀχαΐνην ςέατος ἔμπλεον τράγον. Haud dubie corruptam doctis ſanandam relinquimus. Nam medicina, quam facit huic loco Dalecampius, τρώγουσα ſolum emendans pro τράγον, priſtinam illi, ſi quid judico, ſanitatem non affert. Fortaſſe rectum ſit, Ἀχαΐνην ςέατος ἔμπλεον ἄρτον, favente nonnihil, quod ſcribit ex hoc loco Euſtathius, ſolitum ἄρτον ἐπιλέγεσθαι. Ariſtophanis fabula Γῆρας, *Senium*, diverſa eſt ab alia ejusdem, paſſim nominata in his libris, Γηρυτάδης. Quo nomine etiam Antiphanes fabulam docuerat, niſi fallunt nos Athenaei codices. *Senii* argumentum declarant, quae ſuperſunt, fragmenta. De ſenectutis incommodis egiſſe comicum, conſtat ex petitis inde verſibus, qui apud Pollucem l. IV. c. 15. Poſtea inducebantur ſenes quidam recocti ac priori aetati reſtituti, qui fortuna ſua abutentes ferebant cuncta paſſim atque agebant. Indicio ſunt verba Athenaei hoc loco: ποιεῖ δὲ λέγουσαν ἀρτόπωλιν, διηρπασμένων αὐτῆς τῶν ἄρτων ὑπὸ τῶν τὸ γῆρας ἀποβαλόντων. Poſtrema vox mi-

rifice expoſita ab interpretibus. Sed *γῆρας ἀποβάλλειν* eſt *ſenectutem exuere.* Hujus dramatis ſaepe meminit Julius Pollux. At l. X. c. 20. ita ſcribe hunc ex eo verſum: *'Εφ' ὑδρίαν δανείζειν πεντάχουν ἢ μείζονα.* Idem alibi: *'Αριςοφάνης Γήρα· Σὺ δ' οὐχ ἡγῇ μ' οὖν δι' ὀλίγας ἡμέρας.* Corrige: *Σὺ δ' οὐχ ἡγῇ μου κὰδ' ὀλίγας ἡμέρας;* Panis ſubcineritii ſive *encryphiae* etiam Hippocrates facit mentionem popular. morb. l. VII.: *ἄρτος ὡς ἡμιχοίνικος ἐγκρυφίης.* De *dipyro* ſive *nautico* pane aſſeruntur teſtimonia Eubuli e Ganymede et Alcaei, item e Ganymede. Sed aut intercidit penitus Eubuli locus, aut illius ſunt iſta ſolum: *Διπύρους τε θερμούς.* Sequentia, *οἱ δίπυροι δ' εἰσὶ τίνες; "Αρτοι τρυφῶντες,* velint nolint docti viri, Alcaeo p. 210. aſſerimus nos. Pollux l. VII. c. 10.: *'Αλκαῖος ἐν Γανυμήδει διπύρους ἄρτους εἶπεν· Οἱ δὲ δίπυροι ἄρτοι τινές εἰσι τρυφῶντες.* De Alcaei comici fabulis ſuper. c. diximus. Eubulum quoque Ganymedem docuiſſe, teſtis Athenaeus l. VI. *Laganum* et *apanthracis* inter placentas vulgo cenſentur: neque video cauſſam, cur hic inter panum ſpecies eorum fiat mentio. *ἀνθρακίδας* Graeci vocarunt, ait enarrator Ariſtophanis, omnes cibos ſuper pruna toſtos.

Caput Vicesimum Septimum.

Explicatur, quaenam fabulae dicantur aliarum διασκευαὶ et ἐπιδιεσκευασμένα δράματα. Item, quae priores et poſteriores. διασκευάζειν, interpolare librum.

Athenaei verba ſunt: *'Επίχαρμος ἐν "Ηβας γάμῳ κὰν Μούσαις, τοῦτο δὲ τὸ δρᾶμα διασκευή ἐστι τοῦ προκειμένου.* Quid hic ſit *διασκευὴ*, intererat fidei interpretum quaerere diligentius, vel eo ſaltem nomine, quod non pauci in hoc auctore ſimiles ſunt loci, quos eadem opera omnes expoſueris. Putarunt docti viri, *διασκευὴν* appellari fabulam, quae alteri velut praeluderet, eſſetque poſterioris *apparatus et diſpoſitio*, ut illi vertunt. Nos contra l. I. c. 23. *διασκευὰς* et *διεσκευασμένα* vel *ἐπιδιεσκευασμένα δράματα* ſolita appellari dicebamus fabulas ſemel jam ſcriptas editasque, ſed, quia non ſteterant, nova lima et impenſiore diligentia correctas et interpolatas. Morem hunc

fuiſſe veteribus comicis, ut idem argumentum ſaepius tractarent, et emendatas fabulas pro novis in ſcenam deferrent. teſtis comici ſcholiaſtes ad Nebulas. ſcribens: *Δοκοῦσι καὶ οἱ ἄλλοι κωμικοὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν λημμάτων τὰ αὐτὰ εἰσάγειν δράματα.* Has fabulas proprie appellarunt *διεσκευασμένα δράματα*, ut loquitur Athenaeus l. XV., vel *ἐπιδιεσκευασμένα.* Galenus docet clare in Hippocr. de ſalubri diaeta. *ἐπιδιεσκευάσθαι*, ait, *λέγεται βιβλίον ἐπὶ τῷ προτέρῳ γεγραμμένῳ τὸ δεύτερον γραφὲν, ὅταν τὴν ὑπόθεσιν ἔχον τὴν αὐτὴν καὶ τὰς πλείστας τῶν ῥήσεων τὰς αὐτὰς, τινὰ μὲν ἀφῃρημένα ἐκ τοῦ προτέρου γράμματος ἔχει, τινὰ δὲ προσκείμενα, τινὰ δὲ ὑπηλλαγμένα. παράδειγμα δ' εἰ θέλει τούτου σαφηνείας ἕνεκα, τὸν δεύτερον Αὐτόλυκον Εὐπόλιδος ἔχεις ἐκ τοῦ προτέρου διεσκευασμένον.* Critici veteres in argumento Nebularum Ariſtophanis: *Ἀριστοφάνης ἀποῤῥιφεὶς παραλόγως, ᾠήθη δεῖν ἀναδιδάξας τὰς δευτέρας καταμέμφεσθαι τὸ θέατρον. ἀτυχῶν δὲ πολὺ μᾶλλον καὶ ἐν τοῖς ἔπειτα, οὐκέτι τὴν διασκευὴν εἰσήγαγεν. αἱ δὲ δεύτεραι Νεφέλαι ἐπὶ Ἀμεινίου ἄρχοντος (ἐδιδάχθησαν). τοῦτο δὲ ταυτό ἐστι τῷ προτέρῳ· διεσκεύασται δὲ ἐπὶ μέρους.* Paulo poſt: *καθόλου μὲν οὖν σχεδὸν παρ' ἅπαν μέρος γεγενημένη διόρθωσις· τὰ μὲν γὰρ περιῄρηται, τὰ δὲ πέπλεκται, καὶ ἐν τῇ τάξει καὶ ἐν τῇ τῶν προσώπων διαλλαγῇ μετεσχημάτισται.* Perſpicuum ex his eſt, quid Athenaeus
p.211. intelligat, quoties aliquam fabulam alterius appellat *διασκευήν.* Quod verbum diverſo ſenſu uſurpant interdum critici: ut, cum ſcribunt, diſcrimen fuiſſe inter veterem et novam comoediam et ratione *ὕλης*, *materiae*, et ratione *διασκευῆς*, *formae et texturae.* *ἐν μὲν γὰρ τῇ τῆς νέας διασκευῇ*, inquiunt, *χοροῦ οὐκ ἔδει· ἐν ἐκείνῃ δ' ἔδει.* Sed aliud eſt, *διασκευὴν* attribuere fabulae, aliud, ipſam fabulam appellare *διασκευὴν* alterius. Athenaeus l. IX. *μετασκευάζειν* verbo appoſitiſſimo uſus, de iſtiusmodi fabularum emendatione loquens. Anaxandrides, inquit, *ὅτε μὴ νικῴη, λαμβάνων ἔδωκε εἰς τὸν λιβανωτὸν κατατεμεῖν, καὶ οὐ μετεσκεύαζεν, ὥσπερ οἱ πολλοί.* *Quoties victoriam non referebat, fabulam in manus ſumtam tradebat diſcerpendam ad thuris cucullos, neque, ut plerique ſolent, eam corrigebat.* Porro iſta recentata dramata interdum nomen diverſum habuerunt a priore, cujus rei exemplum eſt iſto loco. Nam prior Epicharmi fabula nomen habuit *Hebes nuptiae*, poſterior *Muſae.* Sic l. IX. *Butalion* Antiphanis dicitur fuiſſe *διασκευὴ τῶν Ἀγροίκων ἑνὸς*, *interpolatio unius agreſtium:* quae verba ibi expendemus. L. XI.

Diphili *Miles* appellatur *διασκευὴ τοῦ Αἰρησιτείχους*, fabulae
prius ab eo editae. Interdum commune fuit utrique fa-
bulae idem nomen, ſed prioris et poſterioris cognomine
invicem diſtinguebantur. Sic *προτέρας* et *δευτέρας Θεσμο-
φοριαζούσας* interpretabamur l. I. Sic ejusdem comici *πρώ-
τας* et *δευτέρας Νεφέλας*, et priorem ac poſteriorem Pa-
cem, nec non Plutum priorem et alterum laudatum in-
venias. Eupolidis Autolycum *πρῶτον καὶ δεύτερον* Gale-
nus, Pollux aliique citant. Archippi priorem et poſte-
riorem Amphitryonem. Neque ſolum comici hac dili-
gentia uſi, verum et tragici quoque nonnunquam. Exem-
plum eſto in Euripidis Hippolyto, de qua tragoedia ſcri-
bunt veteres: *ἔστι δὲ οὗτος ὁ Ἱππόλυτος δεύτερος καὶ στε-
φανίας προσαγορευόμενος· ἐμφαίνεται δὲ ὕστερον γεγραμμέ-
νος· τὸ γὰρ ἀπρεπὲς καὶ κατηγορίας ἄξιον ἐν τούτῳ διώρ-
θωται τῷ δράματι.* Phrixum etiam poëtae ejusdem prio-
rem et poſteriorem laudat Ariſtophanis ſcholiaſtes. Non
ſemper autem utraque fabula producta eſt, ſed tantum
altera: qua de re plura erunt dicenda l. VI. c. 6. Ab hac
notione verbi *διασκευάζειν* manavit affinis alia, cum pro
librum corrumpere accipitur. Galenus de dogm. Hip-
pocr. et Plat. l. VI.: *τὰ δ᾽ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καταφέρεσθαι
λεγόμενα τέτταρα ζεύγη φλεβῶν ἐμβεβλῆσθαί τέ μοι δο-
κεῖ τοῖς ἐπιγραφομένοις Ἱπποκράτους συγγράμμασι, καὶ διε-
σκευάσθαι φανερῶς.* *Videntur mihi inſerta eſſe libris iis,
qui ſub Hippocratis nomine exſtant, et manifeſto adjecta eſſe
verbis auctoris.* L. VIII.: *γεγραμμένου δὲ τῷ Ἱπποκράτῃ
βιβλίου περὶ φύσεως ἀνθρώπου, προστεθέντος δ᾽ αὐτῷ καὶ
τοῦ περὶ διαίτης μικροῦ βιβλιδίου, καί τινος παρεντεθείσης
ἀνατομῆς φλεβῶν, ἣν ὁ διασκευάσας δοκεῖ μοι προσθεῖναι
τῷ περὶ φύσεως ἀνθρώπου καὶ τῷ περὶ διαίτης.* Diogenes
Laërt. in Democrito: *τὰ δ᾽ ἄλλα, ὅσα τινὲς ἀναφέρουσιν
εἰς αὐτὸν, τὰ μὲν ἐκ τῶν αὐτοῦ διεσκεύασται, τὰ δ᾽ ὁμο-
λογουμένως ἐστὶν ἀλλότρια.* Aliquando etiam pro libri de-
pravatione *διασκευὴ* ponitur. Ariſteas, ſcriptor antiquiſſi- p.212.
mus: *ἐπεὶ καλῶς καὶ ὁσίως δαιμονεύεται, καὶ κατὰ πᾶν
ἠκριβωμένως καλῶς ἔχον ἐστὶν, ἵνα διαμένῃ ταῦτα οὕτως
ἔχοντα, καὶ μὴ γένηται μηδεμία διασκευή.* Mox: *ἐκέλευσε
διαράσασθαι, εἴτις διασκευάσει, προστιθεὶς ἢ μεταφέρων τι
τὸ σύνολον τῶν γεγραμμένων, ἢ ποιούμενος ἀφαίρεσιν.* Ex
his intelligimus, quam late pateat vox *διασκευὴ* apud cri-
ticos. Galenus paulo aliter l. II. de Hippocr. ſcit. et Plat.:
*τούτους τοὺς ὑμένας ἐτόλμησάν τινες οὐκ εἶναι λέγειν, ἀλλ᾽ ὑπ᾽
Ἐπιστρατείου διεσκευάσθαι δόγματος ἕνεκεν κατασκευῆς.* Scri-

be: ἀλλ' ὑπ' Ἐρασιςράτȣ διεσκευάσθαι δόγματος ἕνεκεν κατασκευῆς. *Auſi ſunt quidam dicere, nullas eſſe hujusmodi membranas, ſed ab Eraſiſtrato eſſe falſo adjectas ſtudio defendendi ſui dogmatis.* Apud eundem magnum ſcriptorem ſaepius legas νόθον καὶ διεσκευασμένον, tanquam ἐκ παραλλήλȣ poſita vocabula, in Hippocraticis commentariis. Porro autem, quas vocabant dramatici poëtae διασκευὰς, alii auctores νέας vel δευτέρας ἐκδόσεις. Saepe enim accidit, ut ſcriptores accurati editos a ſe libros ſub incudem revocarent, ſerio caſtigatos denuo ederent, et, ut de ſe ait Tertullianus, properatum opus pleniore ſcriptione reſcinderent. Unde eveniebat aliquando, ut in doctorum manibus ſcripti ejusdem duae diverſiſſimae editiones verſarentur. Quo ex fonte errores multos manaſſe non dubitamus, obſervatos ſaepe nobis etiam in antiquiſſimis veterum auctorum manuſcriptis. Ejusmodi eſt, quod de Eunapio ſcribit Photius, cujus verba non gravabimur adſcribere: Δύο πραγματείας τὴν αὐτὴν περιεχȣ́σας ἱςορίαν συνεγράψατο, πρώτην καὶ δευτέραν. καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ πολλὴν κατὰ τῆς καθαρᾶς ἡμῶν τῶν χριςιανῶν πίςεως κατασπείρει βλασφημίαν, καὶ τὴν Ἑλληνικὴν ἀποσεμνύνει δεισιδαιμονίαν, πολλὰ τῶν εὐσεβῶν βασιλέων καθαπτόμενος· ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ, ἣν καὶ νέαν ἔκδοσιν ἐπιγράφει, τὴν μὲν πολλὴν ὕβριν καὶ ἀσέλγειαν, ἣν κατὰ τῆς εὐσεβείας ἐσκέδαζεν, ὑποτέμνεται. Lege, quae ſequuntur. Similiter et Zoſimus, alter Chriſtiani nominis hoſtis, hiſtoriae prius publicatae νέαν ἔκδοσιν poſtea edidit, auctore eodem Photio.

Caput Vicesimum Octavum.

Panis ὅμορος, ςαιτίτης, ἡμιάρτιος. *Platonis* Nox longa. *Panes* Cicilii *et* collabi. *Euſtathii error. Phrynichi fabula* Poaſtriae. *Mulieres* ποάςριαι. ὀρνίδης ἄρτος. *Philyllii fabula* Αὐγή. πυροὶ τρίμηνοι. μακωνίδες. *Papaver et ſeſamum.* ἐνθαλάμια. *Chryſocolla. Semen lini inter eſculenta, itemque cannabinum.* Olen. ἐτνίτας ἄρτος, λεκιθίτας, *et* πανός. Blaeſus *ſcriptor.* νας ός.

Epicharmus in ea fabula, de qua proximo capite diximus, panum haec enumerat genera: κριβανίτην, ὅμορον, ςαιτί-

την, ἐγκρίδα, ἀλειφατίτην, ἡμιάρτιον. Quid appellat panem ὅμορον; Auctore Heſychio, ὄμβρα vel ὄμορα dixerunt ſimilaginem cum melle et ſeſamo coctam. Inde et p.213. panes quosdam ὁμορίτας appellarunt, quorum meminit idem Heſychius. Non dubito, de his ſentire Epicharmum, et mox quoque Sophronem. ϛαιτίτης in excerptis et quibusdam MSS. ϛατίτης dicitur. Et Heſychius, niſi eſt mendum: ϛατίας, ἄρτου εἶδος. Euſtathius legit, ut nos, ϛαιτίτης. In gloſſis Heſychii ϛεατίτης placentae cognomen. ἡμιάρτιος panis a figura dimidiati circuli nomen invenit. Heſych.: ἡμιάρτιον, εἶδος ἄρτου ἡμικυκλῶδες. In fine verborum Sophronis lacunam explebam, et ſcribebam: καὶ ἡμιάρτιον καὶ ϛαιτίταν. Nam eorundem feciſſe illum mentionem, ait Athenaeus, quorum modo Epicharmus meminit. Sed reperi poſtea in Huraldino codice eam vocem, cujus in libris aliis tenues ſolum exſtant reliquiae. Ita igitur ſcribe: καὶ ἡμιάρτιον ἐκτίθεται. Sequitur ex eodem poëta: Εἰς νύκτα μ' αἰτιᾶ σὺν ἄρτῳ πλακίτα. Lego ἐϛιᾶ σὺν ἄ. π. Et ſtatim τοῖς παιδίοισι νεαλῆ, *recentem*, ut tollatur lacuna. Platonis comici fabula, cujus index erat *Nox longa*, laudatur et Polluci l. VI. c. 33. Videtur non diſſimilis fuiſſe argumento Amphitruoni Plauti. Nox enim longa fuit illa, qua ſatus Hercules. In ea fabula Plato τοὺς μεγάλους ἄρτους καὶ ῥυπαροὺς Κιλικίους ὀνομάζει, inquit Athenaeus. Operae pretium ſit, Euſtathii verba adſcribere de collabis et Ciliciis panibus disputantis: Ἐν τοῖς τοῦ δειπνοσοφιςοῦ φέρεται, ὅτι δοκοῦσιν οἱ Κίλικες, ἴσως μὲν οἱ Ὁμηρικοὶ, ἴσως δὲ ἕτεροι, οὐκ ἀγαθοῖς ἄρτοις χρῆσθαι· διὸ καὶ οἱ Κιλίκιοι ἄρτοι οὐκ ἔπαινον εἶχον, οἱ αὐτοὶ τοῖς κολλάβοις ὄντες. Et mox ſuperiora Athenaei verba reſpiciens, ὅρα τὸ μεγάλους, inquit, ὃ κωλύει ψωμίσκους τοὺς κολλάβους νοεῖν. Sed errat Euſtathius, cum panes Cilicios et collabos eosdem putat. Impoſuit illi ſuus codex Athenaei, in quo ſequentia aliquanto poſt Athenaei verba, τῶν κολλικίων δ' ἄρτων, οἱ αὐτοὶ δ' εἰσὶ τοῖς κολλάβοις, ita invenit ſcripta: τῶν Κιλικίων δ' ἄρτων. Magno errore. Sequitur non longe: Φρύνιχος δ' ἐν Ποαϛρίαις. Hanc ipſam fabulam et l. X. puto intelligi, ſcriboque etiam ibi Ποαϛρίαις, non Παιϛρίαις. Nam Phrynichi Poaſtrias nominant Pollux l. VII. c. 10. l. X. c. 36. et Harpocration in ἐξούλης. Reperio, et Ariſtophanem eodem titulo fabulam docuiſſe: nam auctor commentariorum in Aves Ποαϛρίας Ariſtophaneas laudat. Ποάϛριαι ſunt mulieres ſarritrices, quae herbas nocivas de hortis tollunt vel ſege-

tibus. Archippus comicus: Σκαφεῦσι, κηπωροῖσι, τοῖς τ' ὀνηλάταις, Καὶ ταῖς γυναιξὶ προσέτι ταῖς ποαςρίαις. Heſychius ſcribit, omnes in univerſum mulieres, quae opus ruri faciant mercede conductae, ſic fuiſſe vocitatas. Et Pollux docet, ποάςριον veteres appellaſſe ſarculum aut aliud ſarritionis inſtrumentum, quod ejus aetate vocabatur χορτοκόπιον. Pergit auctor: ὀρνίδȣ δ' ἄρτȣ μέμνηται Σοφοκλῆς. Scribendum ὀρίνδȣ, auctoribus Heſychio et Polluce. Locum Ariſtophanis e Tageniſtis emendavimus jam ante c. 16. Philyllium in Αὐγῇ laudat iterum l. IX.
p. 214. et tertium l. XI. magno librorum conſenſu. In Suidae collectaneis legas: Ἀνάλφιτον, Φιλύλλιος Αἰγεῖ. Scribo Αὐγῇ. Probatur, fieri collabos e recente tritico, quia dixit Philyllius: Αὐτὸς φέρων πάρειμι πυρῶν ἐκγόνȣς τριμήνων, γαλακτοχρῶτας κολλάβȣς θερμȣς. Cave, confundas πυρȣς τριμήνȣς, id eſt, triticum ante menſes tres collectum, cum trimeſtri tritico, de quo Plinius l. XVIII. c. 7. μακωνίδες panes papavere ſparſos fuiſſe, ipſum nomen arguit. Ideo Virgilius dixit *Cereale papaver*, quia, inquit Servius, panis ipſo adſpergatur. Inter condimentarias herbas papaver et ſeſamum non poſtremum locum tenebant. Multa de vario eſu papaveris Galenus l. VII. de facult. ſimpl. medic. Ideo cum aliquid ſtudioſe politum ſignificare vellent, σησαμοειδὲς et *papavere ac ſeſamo ſparſum* dicebant. Petronius: *audiunt mellitos verborum globulos, et omnia dicta factaque quaſi papavere et ſeſamo ſparſa.* Maconidibus Alcmanis non erant diſſimiles, quae alii Graeci ἐνθαλάμια vocabant, et ipſa papavere ac ſeſamo condita. Heſychius: ἐνθαλάμια, πλάσματα ἐκ μήκωνος καὶ σησάμης. In teſtimonio Alcmanis ſcripſimus, ἐπιςεφεῖς σελίνῳ τε, σησάμῳ τε, ex MSS. et epitoma. Vulgo ἐπιςέφοισαι λίνῳ. Mendoſe. Etſi linum poteſt locum hic habere, ut ſtatim: χρυσοκόλλα ἐςὶ βρωμάτιον διὰ μέλιτος καὶ λίνȣ. Heſychius chryſocollam ait parari ἐκ λινοσπέρμȣ καὶ μέλιτος. Sic ſemper λῖνον de lini ſemine interpretandum, quando inter illa cenſetur, quibus veſcimur. Indebant cibis ſemen lini, ut acrimoniam illis conciliarent. Ideo Artemidorus l. I. c. 70. inter acria nominat junctim ceu cognata ſeſamum, lini ſemen et ſinapi. Galenus l. V. de facult. ſimpl. pharm. lini ſemen inter illa habet, quae et alimenti et pharmaci uſum praeſtent. L. autem VII. docet idem, ſolitum ſemen lini et frictum et non frictum menſis praeparari. Plutarchus in l. de Iſide inter lini laudes ponit, quod καρπὸν ἐδώδιμον ἀναδίδωσι.

Idem erat et cannabini ſeminis uſus inter tragemata, ut ſcribit Galenus l. II. de facult. aliment. In verſu Ariſtophanis, Κολλύραν μεγάλην, καὶ κόνδυλον ὄψον ἐπ' αὐτῇ, neſcio, quid moverit interpretes, ut κάνδυλον legerent. Scimus, quid candylus fuerit olim, et quale cibi genus: ſed errare foede, qui eam vocem huc inferciunt, hoc quoque ſcimus. Omnes manu exarati Athenaei codices κόνδυλον habent: ita etiam legit Euſtathius. Ita in Ariſtophane ſcribitur hodieque. Poſtremo antiquus comici enarrator de ea lectione ne dubitare quidem nos ſinit. In ecloga ex Epileſmone Pherecratis ſcriberem: Ὦλεν, ὀβελίαν σποδιῇ, ἄρτου δὲ μὴ προτιμοῦν. Oleni proprium viri nomen. Hunc monet, ut obelias quidem torreat et paret, ſed ne pani anteponat: hoc eſt, ut obeliis utatur, non ut ἐδέσμασι, ſed ut ἡδύσμασι. Subjicitur: ἐυνίτας ἄρτος ὁ προσαγορευόμενος λεκιθίτας. Paulo poſt, ubi plura de hoc pane, ſcribitur ἐνίτας. Vera lectio eſt ἐτνίτας. Heſychius: ἐτνίτας, ἄρτος οὗτος ὁ λεκιθίτας. Convenienter Athenaeo. *Lecithitae* mentio fit l. VIII. in χελιδονιζόντων cantico. χελιδὼν καὶ λεκιθίταν οὐκ ἀπωθεῖται. Sed panem hunc in placentarum cenſum alii referunt. Euſtathius λεκιθίταν interpretatur πλακοῦντα, ᾧ παραμέμικται καὶ ὠοῦ λέκιθος, placentam, cui admixtum ovi luteum. Quo illis mens, qui *lecithitam* dictum tradunt ob effuſum oleum, qui λέκυθος ſit *trulla olearia?* Quot verba in his, tot portenta. Non capio ſatis, quod ſequitur: πανὸς ἄρτος. Μεσσάπιοι καὶ τὴν πλησμονὴν πανίαν, καὶ πάνια τὰ πλήσματα. Vellem, planius animi ſui mentem expoſuiſſet: nam haec aenigmatis ſimilia. An hoc vult, πανὸν apud quosdam Graecorum panem dictum fuiſſe? Eclogarius ita excerpſit: πανὸς δέ τις ἄρτος οὕτω κάλειται, ὅτι Μεσσάπιοι τὴν πλησμονὴν πανίαν, καὶ πάνια τὰ πλήσμιά φασι. Etiam MSS. meliores Athenaei πλήσμια ſcribunt, non πλήσματα. Blaeſus, qui deinceps laudatur, illaudatus eſt auctor, nedum ut ejus fabula *Meſotriba* nobis aliunde ſit cognita. L. XI. nominatur ejus drama Σατοῦρνος, *Saturnus.* Ex quo ſuſpicamur, ſub imperio Romano vixiſſe illum et ſcripſiſſe. Heſychius unus praeterea, quod ſciam, e veteribus Blaeſum nominat duobus locis: quorum alter eſt in litera M, alter in Φ, uterque medicinae egens. De naſto pane et de voce ναστὸς, cujus gratia tam acerbe Galenus exagitat Aſclepiadem, dicemus alibi ἀκριβῶς. Ad manum ſunt, quae de eo pane ſive placenta ſcripſere Pollux, Heſychius atque Etymologici magni auctor.

p. 215.

Pro eo, quod hic ζυμίτης appellatur iſte panis, in Heſychio reperies ἀζυμίτης.

Caput Vicesimum Nonum.

Κνηςὸς, *panis raſilis.* θρόνος, βάκχυλος, σποδίτης, ἄρτων κεκρύφαλος. *Ereſi* περικύμων μαςός. *Panis Tegeaticus* σεμιδάλεως υἱός. Γόναῖς δεικνύειν. *Theario*, *Mithaecus*, *Sarambus*. κριβάνων ἐδώλια. Collices *Theſſalici.* *Chryſippus Tyaneus.* Materia. Cappadocii *panes.* λαχμὰν *Syrorum.* Boletinus.

Κνηστὸς ἄρτος ποιὸς παρὰ Ἴωσιν, inquit auctor ex Artemidoro Epheſio. Non explicant haec, quale genus panis ita fuerit Ionibus appellatum. Minus multo id ſcias ex Heſychio, cujus haec: κνηστὸς ἄρτος, Ἀρτεμίδωρος. Cauſſam nominis ſuſpicatur fuiſſe Euſtathius διὰ τὸ κνᾶσθαι, ὡς εἰκὸς, καὶ οὕτω διαδίδοσθαι, quod raſus distribueretur. Hodie panis imponendi menſis procerum cruſta inciditur, ac fere tota adimitur. An hic eſt κνηστὸς, id eſt, *raſilis* panis? An κνηστὸν eum potius appellarunt, quem idiotismus noſter *pain gratté?* Id enim eſt κνᾷν. Homerus: αἴγειον κνῆ τυρὸν Κνῆσι χαλκείῃ. Inde caſeus κνηςός. Similiter igitur dictus panis κνηςός. L. XII. in deſcriptione candauli, qui fuit Lydorum cibus: γίνεται ἐξ ἑφθοῦ κρέως, καὶ κνηστοῦ ἄρτου, καὶ Φρυγίου τυροῦ. Ut probetur, θρόνον panem quendam eſſe dictum, proferuntur Neanthis verba: Ὁ δὲ Κόδρος τόμον ἄρτου τὸν καλούμενον θρόνον λαμβάνει.
p.216. Probatio erit clarior longe, ſi ſcribas τοῦ καλουμένου θρόνου. Planior item oratio, ſi νέμει ſcribas in fine pro νέμουσι. De pane *bacchylo* hoc tantum Athenaeus, eum eſſe, qui dicatur Eleis σποδίτης. Exſpectabam poſt iſta teſtimonium aliquod veterum ſcriptorum, qui bacchylum nominaſſent. Nullum affertur: ſed Diphili, qui ſpoditae meminit. Heſychius: Βάκχυλον, σποδίτην ἄρτον Ἠλεῖοι. Vulgo edunt σπονδίτης. In verſu Diphili, Ἄρτους σποδίτας χρυσειρήτας περιφέρει, tertiam dictionem non dubito vitium continere. De eo, qui ἀποπυρίας dicebatur et ζυμίτης, conſule, ſi libet, in

illis vocabulis Heſychium. Cratini verba inquinatiſſima ſunt: Πρῶτον ἀποπυρίαν ἔχω ζυμιταμιάδε πλέες κνέφαλον. Lego: ἀποπυρίαν ἔχω ζυμίταν, μὰ Δί', ἐ πλέων κεκρύφαλον. *Habeo panis ſineritii fermentati non plenum reticulum.* κεκρύφαλον appellat, quem γύργαθον alii Graeci, Latini *reticulum panis*, ut dicebamus ad Theophraſtum. Poteſt etiam ita: ἔμπλεων γναφάλων, ut de aceroſo pane intelligamus. γνάφαλον, *tomentum*, pro acere tritici non invenuſte uſurpaverit. Strabo auctor eſt, Ereſum, Lesbi oppidum, ſitam fuiſſe in colle, pertinuiſſeque ad mare. Hoc voluit Archeſtratus iſto verſu: Ἐν Λέσβῳ, κλεινῆς Ἐρέσε περικύμονι μαςῷ. Ubi ſcribi malim: Ἐν Λέσβῳ κλεινῇ, κ' Ἐρ. Vox περικύμων improprie loco tribuit, quem non ex omni parte pulſat fluctus. Melius idem alibi: Πίνειν ἐκ Λέσβε περικύμονος ἐκγεγαῶτα. Corrige ſequente verſu operarum errorem, ac ſcribe: Λευκότερ' αἰθερίας χιόνος. Legit dein Dalecampius θεοὶ ἥνπερ ἔδεσι. Noli ſequi. Nam verum et rectum eſt: θεοὶ εἴπερ ἔδεσι Ἄλφιτ', ἐκεῖθεν ἰὼν Ἑρμῆς αὐτοῖς ἀγοράζει. *Si dii veſcuntur panibus hordeaceis, illuc itat Mercurius, ut inde panem ipſis comparet.* Simile eſt l. I. Varronis de Plauto: *Muſas Plautino ſermone locuturas fuiſſe, ſi Latine loqui vellent.* Panem Tegeaticum σεμιδάλεος υἱὸν vocat Archeſtratus, ſicut paulo ante Philyllius collabos πυρῶν ἐκγόνες. Antiphanis ſuper Atticis panibus allata ecloga ſic definit: Μίμημα χειρὸς Ἀττικῆς, ἃς δὴ γοναῖς Θεαρίων ἔδειξε. Poſtrema verba difficultate non carent. γοναῖς interpretantur docti *poſteris*; id eſt, ἐκγόνοις. Quaerant, cui probent. Nos ſic: *quos panes Thearion Panathenaeis edidit*, ceu artis ſuae ſpecimen. Mos veterum omne genus artificum, ſolennibus feſtorum diebus de palma invicem contendere. Non enim ſoli poëtae ſuas fabulas committebant, verum etiam omnes alii, quicunque artis alicujus fiduciam habebant. Hae ſunt, quas Graeci δείξεις, Latini *commiſſiones* paſſim vocant: de quibus non repetam, quae nota ſunt omnibus. Dicam tantum, verbum ἔδειξεν hic aliter accipiendum non fuiſſe. γονὰς interpretor *Minervae feſtum natalitium.* Panathenaeorum et Quinquatriorum id fuit argumentum. Sequitur Platonis locus, et in eo haec verba: Θεαρίων, ὁ ἀρτοκόπος. καὶ Μίθαικος, ὁ τὴν ὀψοποιΐαν συγκαταγεγραφὼς τὴν Σικελικὴν, καὶ Σάραμβος ὁ Κάραβος, ὁ κάπηλος. Hodie apud Platonem ſcribitur ἀρτοποιὸς, non p. 217. ἀρτοκόπος, ex nupera viri docti emendatione, imo, ut

vides, corruptione. Etiam Xenophon uſus eo vocabulo, ut obſervat Pollux. Thearion, Mithaecus et Sarambus a Platone nobilitati etiam in aliorum ſcriptis leguntur. Themiſtius orat. I.: Μίθαικός τις ὢν ἔνδοθεν ἢ Θεαρίων. Scribe apud eundem orat. IV.: κάπηλος ἔτος ἢ αὐτοπώλης κομψότερος μικρῷ Σαράμβȣ καὶ Θεαρίωνος. Illa, ὁ Κάραβος, non ſunt apud Platonem, imo vero, ut cenſeo, non ſunt Platonis, ſed Athenaei variam ſcripturam codicum Platonis obiter indicantis. Lego audenter ἢ Σάραβος, ὁ κάπ. Sic quidam iſtum nominant, non Sarambum. Vide apud Tzetzem in X. chil. Pollux neque hoc neque illud, ſed Sarabonem, ſi modo ita ſcripſit l. VII.: Σαράβωνα ὁ Πλάτων κάπηλον ὠνόμασεν, ἐπαινῶν αὐτὸν ἐπ' οἰνȣργίᾳ. Plerique tamen *Sarambum* indigetant: in his etiam Dicaearchus in geographicis fragmentis. Apud Plautum celebris vinarii nomen eſt *Exaerambus* in Aſinaria: *Sed vina heri quae vendidi vinario Exaerambo.* Ego non memini eam viri appellationem usquam apud Graecos legere. Ac fortaſſe *Sarambo* ſcripſerant et Plautus et Graecus ille comicus, quem poëta Latinus ſequitur auctorem, et Ariſtides rhetor in Themiſtocle. Subjicit Athenaeus ex Ariſtophane: Ἥκω Θεαρίων ὡς ἀρτοπώλιον λιπὼν, Ἵν' ἐςὶ κριβάνων ἑδωδία. Poſtremum verbum, quia Graecum non arbitror, muto, ac ſcribo ἑδώλια. Sic appellat baſes, quibus inſiſtunt cribani. Illas dico aeneas menſas ſub teſta poni ſolitas, quarum meminit Athenaeus l. VIII.: ἐνέθηκα κριβάνῳ, ὑποθεὶς τράπεζαν χαλκῆν, ἐςάθευσά τε τῷ πυρί. In fornace calcaria ſolum lapide ſternebant, qui dicitur Catoni *fortax* c. 38., ut conjiciebat magnus Turnebus. Ergo ita exponamus: *Adſum Thearion, relicto meo artopolio, ubi ſunt clibani.* κριβάνων ἑδώλια periphraſis pro *clibani.* Furnis lateres erant ſubjecti, ut paulo poſt dicitur. Non multo poſt ex Ephippo: Παρ' Ἀλεξάνδρȣ δ' ἐκ Θετταλίας κόλλικα Φαγὼν κρίβανος ἄρτων. Prima verba ita verte: *cum ediſſet collicem ab Alexandro e Theſſalia miſſum.* Alexander, opinor, eſt Pheraeorum tyrannus. Pherae enim Theſſaliae oppidum. Collices Theſſalici omnium optimi. Archeſtratus: Κόλλιξ Θεσσαλικός σοι ὑπαρχέτω. Extrema ſunt corrupta. Fortaſſe κριβάνιον, vel ἐκ κριβάνȣ ἄρτων. In iis, quae mox loquitur Arrianus, agnoſce reliquia veteris poëtae, cum ait: ἡμεῖς γὰρ ἔτε ἀλΦίτοισι χαίρομεν, (πλήρης γὰρ ἄρτων ἡ πόλις). Si unam adjicias dipodiam, integri fuerint ſenarii duo. Ait Arrianus: ἐπεὶ καὶ ἄλλῳ Χρυσίππȣ

τȢ Τυανέως συγγράμματι ἐνέτυχον, incidi in alium Chryſippi Tyanei librum. Cur ait alium? Nihil enim praeceſſit, quo iſtud referas. Scribe ἐπεὶ κἀγὼ X. Et ſtatim ἔρχομαι λέγων non recte poſitum pro ἔρχομαι λέξων. Herodot.: ἔρχομαι ἐρέων vel Φράσων. Athen. non multo poſt: ἔρχομαι κἀγὼ λέξων τι περὶ ἀυτῶν τὰ τῆς τέχνης. Chryſippum Tyaneum, ex quo tam multa recitat hic Arrianus, recentem Athenaei temporibus ſcriptorem fuiſſe, indicio ſunt Romana vo- p.218.
cabula, quibus utitur. Ut: δεῖ δὲ τὴν ματερίαν ἀνειμένην ποιεῖν. *Materia* Latinis eſt, quam vernaculus ſermo noſter *paſtam* appellat. Plinius: *Durat ſua Piceno in panis inventione gratia ex alicae materia.* Panis *Cappadocii* etiam l. IV. fit mentio in Carani nuptiis: προσεδόθη καὶ ἀργυροῦν ἀρτοφόρον ἄρτων Καππαδοκίων. Addit: τὸν δὲ τοιȢτον ἄρτον οἱ Σύροι λαχμὰν προσαγορεύȢσι. *Syris dicitur lachman iſte panis.* Hebraeis dicitur panis לחם, *lechem*, Syris et Chaldaeis לחמא, *lachma.* Proprius ad vocem *lachman* accedit Chaldaica dictio in gloſſis Aruk לחמניות, *lachmanijoth:* quam interpretantur de ultimis menſae ferculis. Sed monuit me ex aliorum Rabbinorum commentariis Petrus Chevalerius, vir linguae ſanctae, dum viveret, peritiſſimus, mihique ob ſingularem pietatem et morum probitatem chariſſimus, לחמניות Syris fuiſſe appellatas, quas nos Francoceltae vocamus *oblias:* de quo ſatis diximus in praecedentibus. *Boletinus* et *bolites* videntur eſſe, quem alii βωλίαν. Heſychius tamen mazam, non panem, nominat. βωλία, ait, βωλίς· μάζης εἶδός τι ἐν ταῖς θυσίαις. Vox Romana eſt *tracta*; ubi ſcribitur: εἰς δὲ τὰ καπυρίδια καλέμενα τράκτα μίξεις, ὥσπερ καὶ εἰς ἄρτον. Quid eſſent *tracta* vel *tractae* in panificio, expoſuit pridem Joſephus Scaliger ad Tibullum. Inde reperiet ſtudioſus lector. Frequens vox Catoni in placentarum confectione.

Caput Tricesimum.

Explicatur Diogenis dictum, placentam *appellantis* panem probe confectum. *Placentae praecipuae veterum delitiae.* σαμίτης *panis*, θιαγόνες, δάρατος, ἐτνίτης καὶ ἐρεικίτης, ξηροπυρίτης, κυλλάστις *Aegyptius.* ὀξίζων *panis.* βλῆθα. βλωμὸς, buccea, quadra. βρωμίτης. φύστη, μᾶζα τετριμμένη καὶ ἄτριπτος. καρδαμύλη. τολύπη. *Mos veterum*, *ſumendi aliquid de re ſacra*, *quod* ὑγίεια *vocabant. Sanitas Romae praemii loco data.* Danaïdes *Ariſtophanis.* Dalnis *Apollophanis.*

Vetus dictum eſt, non oportere τοῖς ἡδύσμασι uti ceu ἐδέσμασι. Haec ſunt alimenta, quibus neceſſario veſcimur, ut exhauſtas corporis vires reficiamus: illa ſunt ſcitamenta, quibus appetitum irritamus. Perditiſſimi catillonis ſit, non alimentis velle ali, ſed gulae irritamentis. Hoc diſcrimen ſublatum ivit Diogenes Cynicus, cum aviditate magna placentam vorans, (Gregorius Nazianzenus σησαμοῦντα ait fuiſſe, ſcribens in priore Julianea, non ſine alluſione ad hanc hiſtoriam, Diogenem prae cupediarum amore poſtpoſuiſſe τοὺς εὐτελεῖς ἄρτους τοῖς σησαμοῦσι) interrogatus, quid ederet, *panem*, inquit, *probe confectum.* Cujus reſponſionis obſcurae multis vis paret ex iis, quae ante diximus. Significavit enim canis impurus, ſibi eſſe ἐδέσματα, quae ſint aliis ἡδύσματα, neque ullum ſe inter illa diſcrimen facere. Frugi hominibus placen-
p.219. tae ad oblectationem, panis ad nutritionem eſtur. Porro in hoc maxime genere cupediarum gulae dediti homines olim deprehenſi. L. VII. Epicureus quidam icadiſta pro mortuo dicitur elatus placenta fervente devorata. Horatius: — *Porcius infra Ridiculus totas ſimul abſorbere placentas.* Propterea dicebat Bion, μὴ δυνατὸν εἶναι τοῖς πολλοῖς ἀρέσκειν, εἰ μὴ πλακοῦντα γενόμενον ἢ Θάσιον· *non poſſe aliquem vulgo omnibus placere, niſi placenta fieret aut vinum Thaſium.* Hieronymus ad Marcellam: *Non ſunt ſuaves epulae, quae non placentam redolent.* Et de eo, quem cibus non juvat, paroemiace dici ſolet: hic ne placentam quidem libenter edit. Chryſoſtomus hom.

II. ad populum Antiochenum: *ὁ μὴ τὴν χρείαν ἀναμένων, κἂν πλακȣ̃ντας εὕρῃ κειμένȣς, ȣ̓κ αἰσθήσεται τῆς ἡδονῆς, τῆς ὀρέξεως αὐτȣ̃ μὴ διεγηγερμένης.* Hinc illud proverbiale dictum de re gratiſſima: *melle et placenta frui.* Seneca ep. LIII.: *amicos incolumes cogitare, melle et placenta frui eſt: eorum, qui fuerunt, retractatio non ſine acerbitate quadam juvat.* Probo, mox *λοπαδάγχαι* ſcribi, ut emendant docti, non *λοπαδάγχναι.* Similes ſunt voces in hoc ſcriptore *λοπαδοφυσηταὶ* et *λοπαδαρπαγίδαι.* De pane *thargelo* habes apud grammaticos. De *thalyſio* etiam apud Theocriti interpretes in ejus poëtae Thalyſia. *σαμίτην* panem invenio nusquam: itaque lego *καὶ τὸν σησαμίτην.* Sed placet omnino lectio, quam ſubjecit nobis epitoma Hoeſcheliana, in qua verba haec, *καὶ τὸν σαμίτην*, iſto loco non habentur, ſed paulo mox hoc modo: *ἐϛι δὲ καὶ ὁ σησαμίτης καὶ ὁ πυραμȣ̃ς διὰ σησάμων πεττόμενος, καὶ τάχα ὁ αὐτὸς τῷ σησαμίνῳ ὤν.* In excerptis quidem *σαμίτης* ſcriptum eſt, ſed quis non videt, *σησαμίτης* eſſe ſcribendum neceſſario, hac admiſſa verborum textura? Scribendum: *ὃς ταῖς ἀῤῥηφόροις γίνεται.* De arrhephoriis feſto et virginibus arrhephoris Harpocration, Suidas, alii. *θιαγόνας* explicat Heſychius, *οἳ παρετίθεντο τοῖς θεοῖς.* Pro *ȣ̓̃τως καὶ δηλȣ̃νται* malim *εἰσί τε καὶ δηλȣ̃νται.* Praeterea ſuſpecta ſunt *καλȣ́μενον δ' ἄρτον ὑπὸ Θεσσαλῶν.* Panis *δαράτȣ* ſupra facta mentio ex Nicandri gloſſis. Scribe etiam *ἐτνίταν* et *ἐρεικίταν.* Non eſt diverſa ratio nominis, nam etiam *ἔτνος* eſt *ἐρεγμὸς* ſive *πυρὸς ἐρηρειγμένος.* *Xeropyritam* alibi non memini legere: memini *pſeropyritam* adnotare apud Heſychium, ubi ſuſpicio mendae non habet locum. Ejus verba ſic eduntur: *ψηροπυρίτας, ἀπόπυρος ἄρτος. οἱ δὲ, πυριεφθής. οἱ δὲ, κακός.* Dubitare non poſſumus de eodem pane utrumque loqui, imo ejusdem gloſſographi verba utrumque deſcribere. Heſychium, ſi quid judico, ſui codices in errorem induxerunt: longe enim Athenaei lectionem antepono. Aegyptii, inquit, *τὸν ὑποξίζοντα ἄρτον κυλλάϛιν καλȣ̃σι.* Eruditiſſimus Dalecampius *ὑποξίζοντα ἄρτον* interpretatur *ſubacidum panem.* Sic *acidas* vel *acidulas aquas* vocant Latini, quae Graeci *ὀξίζοντα ὕδατα.* Alio tamen nos rapit auctoritas Julii Pollucis, qui pro *ὑποξίζοντας* dixit *τȣ̀ς εἰς ὀξὺ ἀνηνεγμένȣς, faſtigiatos* vel *turbinatos* ad inſtar ſorborum. Heſy- p.121.
chii locum foede corruptum non praeter rem hic correxero: *κυλλάϛις ἄρτος τις ἐν Αἰγύπτῳ ὑπὸ ῥιζῶν ἐξ ὀλύρας.* Cedo iſtas radices, ex quibus conſit cyllaſtis. At

enim ſi fit ex radicibus, quomodo ex olyris? De radicibus olyrae ſentit fortaſſe gloſſographus. Minime; nam et repugnant verba huic interpretationi, et Herodotus, a quo et Hecataeo ſumpſerunt omnes. ἀρτοφαγέουσι δὲ, inquit, ἐκ τῶν ὀλυρέων ποιεῦντες ἄρτους, τοὺς ἐκεῖνοι κολλήστις ὀνομάζουσι. Quid plura? Scribendum aio ex Athenaeo: ἄρτος τις ἐν Αἰγύπτῳ, ὑποξίζων, ἐξ ὀλύρ. Scaliger vero ſcribebat: ἄρτις τις ἐν Αἰγ. ἀπ' ὀρυζῶν, ἐξ ὀλ. De cyllaſte infra iterum l. X. Quam varie autem nomen hoc ſcriptum reperiatur, ante nos aliis obſervatum eſt. *Danaidum* Ariſtophanis Pollux l. X. c. 4. meminit et aliis multis locis: item comici ſcholiaſtes ad Plutum, ſuorumque in eam fabulam commentariorum. In ecloga Alexidis poſteriores verſus ita diſtingue: Ἐκκαίδεκ' οἴσω δεῦρο, Λευκοὺς μὲν ὀκτὼ, τῶν δὲ φαιῶν τοὺς ἴσους. Penultimi verſus omiſſa pars eſt, quae ad inſtitutum nihil faciebat: qua de re plura diximus alio loco. Scribo cum Heſych. βλῆθα, non βλῆμα. Eundem conſule de voce πυρνός· nam varie exponitur. βλωμὸς eſt *buccea tenuis* ſive *parva*. Heſych.: βλωμὸς, ἰσχνὸς ψωμός. Inde βλωμίλιοι ἄρτοι, qui inciſiones habent et diviſi ſunt in parvas bucceas. Imo vero in quadras: nam ideo ſubdit, Latinis *quadratos* dici hos panes. βλωμὸς igitur *quadra* eſt, non *buccea*. Quod Heſiodi declarat verſus de alimento operarum ruſticarum: Ἄρτον δειπνήσας τετράγλυφον ὀκτάβλωμον. Ineptum eſt arbitrari, ruſtici hominis famem octo buccellis poſſe expleri. At quadrae majores erant, pares in formando pane ſolitae notari. Virg. in Moreto: — *jamque ſubactum Format opus, palmisque ſuum dilatat in orbem, Et notat impreſſi aequo diſcrimine quadris.* Quod ſequitur, βρωτίμην τε καλεῖσθαι τὸν πιτυρίτην ἄρτον, ſuſpectum eſt de mendo. Falluntur, qui ex hoc loco vocem βρωτίμη referunt in cenſum panum: nam omnia panum nomina vel cognomina ejuſdem ſunt generis cum ἄρτος. Igitur rectum eſſet βρωτίμης. Ne id quidem placet: eſt enim contra analogiam. Scribe βρωμίτης. Videntur βρῶμον non ſolum pro graveolentia uſurpaſſe, verum etiam pro inſuavitate et ἀντὶ ἀηδίας. Ex eo panis furfuraceus appellatus βρωμίτης. Auctore Athenaeo φύστην vocarunt Athenienſes mazam τὴν μὴ ἄγαν τετριμμένην, *non multum ſubactam.* Heſych. ait τὴν ἄτριπτον. Et magnus Hippocrates ἀτρίπτου μάζης ſaepius meminit, opponens ei τὴν τριπτήν. Reperio etiam panes ἀτρίπτους apud Ariſtotelem probl. ſect. 21. Mazae nomen in editis li-

bris eſt *καρδαμάλη*, itemque in Heſychianis. Literula tamen mutata *καρδαμύλην* ſcribendum, arguunt eclogae auctor et Euſtath. *βήραξ* magnae mazae nomen: ſed de nomine *βάραξ* ſive *βήραξ* diximus l. IV. c. 7. *Tolypae* ma- p.221. zae a figura ſic dictae. Lanam purgatam et carminatam in globos componebant, qui poſtea colo aptabantur. Id vocatur *τολύπη*. Inde igitur tolypae placentae vel liba potius a ſimilitudine formae nominantur. Et l. XIII. Clementi Alex. inter orgiorum *τὰ ἅγια* numerantur *σησαμαῖ πυραμίδες, τολύπαι, καὶ πόπανα πολυόμφαλα*. De hordeo Achilleo conſule Theophraſtum, Galenum in Lex. Hipp., et cum de hoc, tum de Achillea maza Euſtathium. *Dalnidem*, Apollophanis fabulam, nusquam, ſi ſatis memini, invenies. Legebam *Δαυνίδι*, ut alibi in his libris: vel certe *Δαυλὶς*, nam Suidae nominatur inter hujus poëtae dramata *Δαλίς*. Item aliud *Iphigeron*, cujus meminit Harpocration in *ἀδελφίζειν*. Alcmanis verba ſic ſcribe: *Θριδακίσκα τε καὶ κριβανωτὸς*, ut in epit. Moris fuit apud veteres, ut, qui deorum templa adirent, domum inde aliquid referrent bonae ſcaevae gratia: puta vel libi fruſtulum, vel unguenti aliquid, vel denique frondem virentem. Zeno Veronenſis in ſermone de continentia loquens de uxore infidelis fideli: *et ſi quod forte acceptum relatumve fuerit a fanatico ſolemne myſterium, ipſa ſuſcipis, ipſa reponis, ipſa cuſtodis.* Valetudini conducere illud, quidquid eſſet, quod e loco ſacro abstuliſſent, publicus fuit populorum Graeciae error: propterea decermini illi fecerunt nomen *ὑγίεια, ſanitas*. Heſychius: *Ὑγίεια, ἄλφιτα οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ πεφυραμένα· καὶ πᾶν τὸ ἐκ θεοῦ φερόμενον, εἴτε μύρον, εἴτε θαλλός.* De hac hygiea Athenaeus hic loquitur: *Sanitas appellatur maza, quae in ſacrificiis datur, ut deguſtetur.* Non dicit, morem hunc fuiſſe, ut libum iſtud domum referrent, qui deos venerati erant. Videtur fuiſſe liberum, vel ibi ſtatim abſumere, vel diutius ſervare apud ſe. Etiam in ſacris populi Romani *ſanitas* aliquando dabatur praemii loco: ſed is ritus diverſus eſt. Adi ad Plinium l. XXVII. c. 7.

Caput Tricesimum Primum.

Percurruntur Pſeudoheſiodi verſus. Bosporus ταριχόπλεως. οἱ πιθόγαστροι. Cybia quadrangula. *ἀδαλὲς. ἁλιτρυχεῖς, piſcatores. Salſamenta ἀμφάλλαξ τεθέντα. τὰ θύννια. βῖκοι, orcae ſalſament.* Samii *Cratetis. Alexidis drama* Ἀπεγλαυκωμένος.

Abſoluto eo ſermone, quem de panibus convivae habuerunt, tranſit auctor ad ſalſamenta. Initio proferuntur verſus 13, quos Euthydemus pro Heſiodeis in libro de ſalſamentis protulerat. Sed nae fuit hic homo aut imperitus vehementer, aut impudens inſigniter, qui putaverit, reperiri poſſe tam fatuos lectores, quibus id probaret. Stultitiam hominis ſive fraudem docte hic Athenaeus coarguit, validiſſimisque rationibus confutavit. Verſus ſunt neque docti, neque elegantes, neque πῖνον illum vetuſtatis ullo modo redolentes. Haec fuere illorum vitia jam olim: nunc iſthoc amplius, etiam mendis
p. 222. deformibus ſunt inquinati. Quibus otii plus eſt, quam nobis, et major rei coquinariae peritia, iis nos emendationem hujus μαγειρικῆς ῥήσεως non invidemus. Interpretes quid praeſtiterint, quid nos praeſtare valeamus, ex iſtis lector cognoſcat. Verſus primus et ſecundus, ab eclogario pro deploratis habiti, nobis non ſunt emendabiles. Vir doctus, quem nullae ſalebrae toto opere cogere potuerunt, ut ſubſiſteret, emendabat: πρῶτον μὲν Φωκεὺς καὶ κριθὴν, τὴν ἐπὶ θοίνην. Quanto erat tutius tacere, quam adeo abſurda loqui? Nos verba auctoris praeſtare non poſſumus, mentem poſſumus et loci totius ſententiam. Loquitur enim de confectione ſalſamentorum, pendetque hic verſus a voce τμήσσοντες initio quarti. Illo igitur continebantur neceſſario piſcium et cetorum partes, ex quibus ſalſamenta conſtabant: puta, caput, κλεῖδες, ἦτρον vel ἤτριον, ὑπογάστριον et omnia inteſtina. Fuere etiam partes, quas vocarunt τραχῆλες et ὦμες, etſi proprie neque collum, neque armos habent piſces. Ita interpretor, quae ſola ſuperſunt recte ſcripta, verba ἄμφακες σόμα de ore ſcombri aut thunni utrinque acuto: caetera non poſſum emendare. Ex iis, quae diximus, facile, qui erunt acutiores, emendabunt. Ita vice cotis fuerimus functi. In II. ὡδάξαντο pro ἠνδάξαντο

placebat ſcribi: ſed hoc quam univerſae ſententiae con-
veniat, non video. In III. legendum: *Οἵς ὁ ταριχόπλεως
ἅδε Βόσπορος.* Piſcatores et cetarios Ponticos intelligit.
Pleraque ſalſamenta e Ponto afferebantur in Graeciam.
Ideo Bosporum vocat *ταριχόπλεων*, *plenum ſalſamento-
rum.* Res clara: nec opus teſtimoniis, quae in his li-
bris multa. Scribe etiam *οἱ πιθόγαστροι*, *quibus venter in-
ſtar dolii eſt.* Non *πυθόγαστροι.* Gulae deditos vocabant
γάστρωνας, πίθους, ἀσκοὺς et *θυλάκους*, ut ad Theophraſtum
dicebamus. Sic et Dalec. ſcribit, ſed aliter interpreta-
tur: quod non probo. IV. ita habet: *Τμήσσοντες, τετρά-
γωνα τὰ χητρία τεκταίνονται.* Ingenioſe Daleo.: *τὰ κύβια
τεκταίνονται.* Nam cybia fuiſſe dicta quaedam ſalſamenta,
certum. Illis vero optime quadrat *τὸ τετράγωνα.* Sic
enim multa propter quadratam figuram a cubo ſunt deno-
minata. Sed abit longe haec emendatio ab edita ſcriptu-
ra: etiam eo nomine ſuſpecta, quod *τὸ υ* in ea voce ſem-
per auctores corripiunt. Scribo *τετράγωνα ταρίχη τεκταί-
νονται.* Vel *τὰ ἦτρια.* Quanquam hoc non placet. V.
verſus: *Ναὶ μὴν οὐκ ἀδαλὲς θνητοῖς γένος ὀξυορύγχου.* Pu-
tarunt, *ἀδαλὲς* eſſe idem, atque *ἀηδὲς*, *inſuave.* Verte:
Certe quidem mortalibus non eſt innocuum genus oxyrynchi.
Heſychius: *ἀδαλὲς, ὑγιές.* Quippe *δηλεῖν* eſt *laedere:*
unde *δηλητήρια*, *venena.* In VI. ſcribo *ἁλιτρυχεῖς*, *piſca-
tores: ἁλὶ τρυχόμενοι.* VII. verſum, *Καὶ σκόμβρων βυ-
θίων τε, καὶ εὐχόρτου λιβιβάττεω*, qui concinnarem, multa
veniebant in mentem: quod probarem, nihil ſuccurrebat.
Plus animi fuit Dalec., qui de raja hic agi divinavit: eam,
puto, intelligens, quae Graecis *λειόβατος.* Sed rajae iſti
quis locus inter ſalſamenta? aut quomodo *εὔχορτος* di- p.228.
cetur *λειόβατος*; In VIII. ſcribe *κολιῶν* cum interprete.
κολίας enim, non *κόλιος*, dicitur. Reliquos verſus ita
ſcribe et diſtingue: *Ἰόνιον δ' ἀνὰ κῦμα φυγὼν Γαδείραθεν
ἄξει Βρέττιος, ἢ Καμπανὸς, ἢ ἐξ ἀγαθοῖο Τάραντος, Ὀρ-
κύνοιο τρίγωνα, τά τ' ἐν στάμνοισι τεθέντα Ἀμφαλλὰξ
. . . . δείπνοισιν ὀπηδεῖ.* In lacuna deeſt *μακά-
ρων ἀνδρῶν*, aut alicujus ſalſamenti nomen, vel aliud quid
ſimile. Senſus eſt, ſalſamenta ex orcynis et vetulis thun-
nis e Gadibus et freto Herculeo deferri in Graeciam ab
Italis mercatoribus, Bruttiis, Campanis, aut Tarentinis.
Salſamenta multa nomen a figura habebant: ut melan-
drya, cybia, tetragona et trigona, quae hic nominan-
tur. Pro *ἀμφαλλὰξ* neſcio quid legerit Dalec., qui ver-
tit *bilares:* quaſi eſſet ab *ἀλαλάζω.* Non eſt dubium, *τε-*

θέντα ἀμφαλλὰξ dici fruſta ſalſamentorum in orcis collocata aliud ſuper aliud. ἀμφαλλὰξ valet ἐναλλάξ. Recte mox legit Dalec. ὑμῶν ἐστι κρίνειν. Nam criticus fuit Leonides, quem alloquebatur Dionyſiocles profeſſione medicus, quemadmodum c. 18. dictum eſt. Illud, quod ſtatim ſequitur, τῶν δὲ πιόνων τὰ θύννια, Dalecamp.: *ex pinguibus vero* τὰ αὐχένια, *id eſt, cervici, faucibus, claviculis propinqua.* Muſarum fidem! unde haec inaudita lectio, ad cujus interpretationem tot verba neceſſaria? Omnes libri, etiam eclogarii, etiam Natalis, habent θύννια, vel θύννεια, aut θυνναῖα. Cur mutavit? eadem verba iterum recitantur pag. 120., ubi conſtat ſibi Dalecamp., neglecto librorum omnium conſenſu. Quod eo magis mirum, quia illo in loco poſt iſta verba ſtatim ſubjicit auctor explicationem vocis θύννια. Sequuntur verſus Archeſtrati, quorum primus non eſt integer. In II. βίκοι appellantur orcae fictiles magnae, in quibus ſalſamenta habebantur. Auctor excerptorum ſcribit: ὅ τ' ἐν κύβοισι ταριχεύεσθαι ἔμελλεν. Sed βίκοισι confirmat Euſtathius. Βίκοι, inquit, κεῖνται καὶ ἐπὶ μειζόνων ὀστρακίνων σκευῶν, ὡς ἐμφαίνεται ἐν τῷ, Σικελοῦ θύννου τέμαχος τμηθὲν, ὅ τ' ἐν βίκοισι ταριχεύεσθαι ἔμελλεν. Mox addit Euſtathius, vas iſtud βιτίναν a vulgo appellari τῶν κοινολεκτούντων. Cratetis comoediam *Samios* laudant paroemiographi in proverbio, Ἵππῳ γηράσκοντι τὰ μείονα κύκλ' ἐπίβαλλε, et Pollux l. VII. c. 14. Quae de *elephantino ſalſamento* inde afferuntur, griphi habent ſpeciem. ἐλεφάντινον τάριχος interpretari licet durum inſtar corii elephantini, cujus durities vel ex joco Plauti nota: *Herus meus elephanti corio circumtectus eſt.* Aut ſiccum exſuccumque ſalſamentum intellexit, *eburnum* vocans, quia ſplenderet, ut cornua laternarum. Favet huic interpretationi vox λαμπρὸν in ſubjecto Ariſtophanis loco. Poteſt etiam ita eſſe dictum ceti fruſtum maximum ſalitum ultra uſitatum modum. Antiphanes: καταβεβρωκὼς σιτία ἴσως ἐλεφάντων τεττάρων, id eſt, plurima. σκυτίνη χύτρα eſt *olla coriacea.* ἧψε eſt ab ἕψω, vertendumque *coquebat.* Pro
p.224. πευκίνοισι κύμασι ſuſpicor ſcribendum πυκινοῖσι κ. Caetera non aſſequimur: imo fortaſſe aſſequi ἀδύνατον, amiſſa Cratetis fabula. In verſu II. Ariſtophan. Ἧ Κράτητι ſcribo, non Ἦν Κρ. Et ἐκόμιζεν, opinor, melius, quam ἐνόμιζεν. Drama Alexidis non ſemel ab Athenaeo citatum ſub nomine Ἀπεγλαυκωμένου in cujusdam contumeliam editum videtur, quem poëta fingebat mutatum in

γλαῦκον, id eſt, *piſcem glaucum*, vel *marinum deum*, ut erat Glaucus, aut in γλαῦκα, *noctuam*. Hoc Graeci dicunt una voce ἀπογλαυκοῦσθαι. Titulum igitur fabulae hujus ſcribe cum Dalecampio ubique Ἀπεγλαυκωμένος, ut ἀπεγλυμμένος et ſimilia, de quibus l. II. c. 15. Sic legit et interpretatur Galenus apud Hippocratem ἐγλευκισμένος, pro quo eſt hodie ſcriptum in VII. Epid. ἐκγεγλευκισμένος. Locus e fabula Πονήρα, *Aerumnoſa*, vel Πονηρὰ, *Improba*, deſcriptus ſic deſinit in omnibus libris: εἶθ' ἕψων ποτὲ Μυελὸν, ἀφεῖλον, ἐπιγανώσας σιλφίῳ. Vidit acute eruditiſſ. Dalec., nullum hic eſſe locum voci μυελόν. Scripſit igitur Μαλακὸν ἀφ. Quae mutatio ſi cui alienior videatur, ſtatuat ille de noſtra: ἕψων ποτ' ἐς Πύελον ἀφεῖλον. *Coctum exactumque in patinam conjeci.* πύελον grammatici interpretantur λεκανίδα. Patinam grandiuſculam intelligo. Sed ut ne diſſimulem, parum mihi hic liquet.

Caput Tricesimum Secundum.

Differentia inter συμβολὰς *et* σύμβολα. κοινωνία ἀπὸ συμβόλων. *Pollucis duplex error notatur. Proverbium:* Ne ſymbolum quidem habet. *Alia nonnulla.*

Sequuntur verſus pluſculi ex Apeglaucomeno Alexidis deſcripti: quorum mentem ut facilius caperemus, utiliter admonet nos Athen., quis illos apud poëtam pronunciarit. Ait igitur: ἐν τῷ Ἀπεγλαυκωμένῳ σύμβολά τις ἀπαιτούμενός φησι. Hic vero Dalecamp. οὐδὲν ὑγιές· quem multi loci arguunt nullum inter συμβολὴν et σύμβολον diſcrimen ſtatuiſſe. Atqui συμβολὴ eſt collatio eraniſtae ad convivium: quisque enim, quod ad manum erat, conferebant. Eae partes dictae συμβολαὶ, et convivium hujusmodi ἔρανος vel δεῖπνον ἀπὸ συμβολῶν. Mutato vero genere σύμβολον vocabant anulum vel quidvis aliud arrae loco ſolitum dari ei ſodalium, qui jubebatur coenam parare. Terentius: *Heri aliquot adoleſcentuli coiimus in Piraeeo, In hunc diem ut de ſymbolis eſſemus. Chaeream ei rei Praefecimus: dati anuli: locus, tempus conſtitutum eſt.* Apud Lucianum mater objurgans filiam, quod amaſium ſuum

nimis amaret, nimisque ei ſideret, *διὰ τȣ̃το*, ait, *πρώην ȣ̓κ ἔχοντι αὐτῷ καταθεῖναι συμβολὴν τὸν δακτύλιον δέδωκας ἀγνοȣ̃σης ἐμȣ̃, ὁ δὲ ἀποδόμενος κατέπιε.* De hoc anuli uſu loquitur Plinius l. XXXII.: *Celebratior anuli uſus cum foenore cepiſſe debet: argumento eſt conſuetudo vulgi ad ſponſiones etiamnum anulo exiliente, tracta ab eo tempore, quo*
p.225. *nondum erat arra velocior.* Plinii opinionem firmant vetuſtiores ſcriptores. Theophraſtus in fragmento quodam, ubi disputat de forma et jure contractuum: *τάττȣσι δέ τινες καὶ τὸν ἀραβῶνα, πόσον δεῖ διδόναι, πρὸς τὸ πλῆθος τῆς τιμῆς μερίζοντες· ἄτοπον γὰρ, ἐὰν δακτύλιον δῷ τῶν δέκα ταλάντων.* Non ſolum autem anuli continentur appellatione *συμβόλȣ*, ſed generaliter, quicquid arrae loco datur. Lyſias in oratione de Ariſtophanis pecuniis: *λέγων, ὅτι ἔλαβε σύμβολον παρὰ βασιλέως τȣ̃ μεγάλȣ Φιάλης χρυσῆς, ὡς Ἀριςοφάνην λαβεῖν ἑκκαίδεκα μνᾶς ἐπ' αὐτῇ.* Quin et teſſerae illae, quarum olim in contractibus uſus loco praeſentis pecuniae, *σύμβολα* dicebantur. Sic apud Theophraſtum in Characteribus ab eo, qui lucar pendere debuit, pro pecunia exhibetur *σύμβολον.* De his ſymbolis accipiendum, quod ſcribit Iſidorus l. V.: *Veteres, quando aliquid ſibi promittebant, ſtipulam tenentes frangebant: quam iterum jungentes ſponſiones ſuas agnoſcebant.* Deſcribit Iſidorus teſſeram ligneam, qualis olim fuit interdum, qua utebantur, qui jus hoſpitalitatis inter ſe colebant, ut ex Euripidis ſcholiaſte aliisque diſcimus. Plautus imaginem cerae impreſſam et ad ſimilem uſum relictam vocat *ſymbolum*, ſed genere maſculino: *Ea cauſſa miles hic reliquit ſymbolum, Expreſſam in cera ex anulo ſuam imaginem: Ut, qui huc afferret ejus ſimilem ſymbolum, Cum eo ſimul me mitteret.* Idem poëta Bacchidibus: *Eo praeſente homine, oſtendit ſymbolum, Quem tute dederas, ad eum ut ferret filio.* Poſtea ſymbola dicta ſunt pacta inter diverſos populos, quibus totum jus commercii inter ipſos continebatur. Hac notione uſurpat illam vocem auctor orationis *περὶ Ἀλοννήσȣ*, ubi multa de iis. Inde dicta *ἡ ἀπὸ συμβόλων κοινωνία*, cujus meminit Ariſtoteles init. III. Politic. et alibi. Caeterum quia olim in frequentiſſimo uſu poſitum, ut anulum darent pro ſymbolo, veteres grammatici *ἁπλῶς σύμβολον* expoſuerunt *anulum.* Quibus accedit Plinius libro jam dicto. *De nomine*, ait, *anuli ambigi video: Graeci a digitis appellavere: apud nos priſci ungulum vocabant: poſtea et Graeci et noſtri ſymbolum.* Haec quia vul-

go parum cognita eſſe animadvertimus, viſum explicare paulo diligentius. Sed noſtris hominibus facile ignoſco, cum videam, harum rerum inobſervantia doctiſſimum Pollucem erraſſe errorem craſſiſſimum. Scribit ille l. IX.: *ἐρῇ δ' ἂν καὶ σύμβολον βραχὺ νομισμάτιον, ἢ ἡμίτομόν τι νομίσματος.* Putat ſymbolum pecuniae certae nomen eſſe, eamque fuiſſe *ἡμίτομον* et ſemicirculo ſimilem ſuſpicatur: affert deinde ſuae utriusque ſententiae argumenta. Prius elicit ex his Hermippi verbis in Phormophoris (ita enim emendari debet vulgata lectio *ἐν Ὁρμοφόροις*): *Παρὰ τῶν καπήλων λήψομαι τὸ σύμβολον.* Poſterius ex iſtis ejusdem: *Οἴμοι, τί δράσω σύμβολον κεκαρμένος;* Vide vero, quam facile ſit in hoc genere litterarum errare ac decipi. Nam falſam eſſe Pollucis opinionem, ex iis, quae jam diximus, p.226. patet. Priorem Hermippi verſum pronunciabat aliquis a caupone anulum ſimul repetiturus et pecuniam daturus: ita enim fieri ſolitum. Et ita interpretanda iſto loco Athenaei verba: *σύμβολά τις ἀπαιτούμενός φησι.* Quae ineptiſſime ab interpretibus verſa ſic exponi debent: *quidam, a quo ſymbola repetebantur, ſic ait.* Ex verbis poëtae apparet, cauponem illum fuiſſe, qui pro anulo rationes afferebat ſuas, ex quibus probabat, amplius ſe in convivium impendiſſe, quam quanti erat datum ſymbolum: atque ita rationes quidem parent, ſed anulus *οἴχεται.* Jure enim ſuo utitur, qui datum arrabonem vendit, non ſoluta pecunia *ἐν τῷ ὡρισμένῳ χρόνῳ*, ut ait Theophraſtus. Neque dubium eſt, caupones, genus hominum ſceleſtiſſimum et fraudulentiſſimum, incautos adoleſcentes hac fraude ſolitos ſaepe afficere. Quare alterum Hermippi locum, cujus adeo mirabilem interpretationem commentus eſt Pollux, horſum traho, et verto: *Hei mihi, quid faciam ſymbolo emunctus?* *κεκάρθαι* ſive *καρῆναι*, unde Latinum *carere*, eleganti translatione dicitur, qui aliqua re ſpoliatus eſt et emunctus. Notum illud: *Ἡμετέραις βουλαῖς Σπάρτα μὲν ἐκείρατο δόξαν.* Quod vertit Tullius: *Conſiliis noſtris laus eſt attonſa Laconum.* Neque tamen nego, loco ſymboli vel teſſerae fuiſſe aliquando uſurpatos dimidiatos nummos et, ut appellat Pollux, *ἡμιτόμους*, *ſegmenta dimidiatorum nummorum.* Scio enim, illuſtre ejus rei exemplum exſtare in noſtris etiam hiſtoriis, quum res geſtas explicant Childerici, Francorum regis. Sed nihil hoc ad verſum Hermippi. Quoniam autem ſymbolum non dabatur, niſi ab iis, qui praeſente pecunia deficiebantur, ex eo natum proverbium de homine paupere:

Ne ſymbolum quidem habet. Archippus in fabula Ἡρακλῆς γαμῶν· Ἀνδρῶν ἄριςος καὶ μάλις᾽ ἐμοὶ ξένος, Ἀτὰρ παρ᾽ ἐμοί γ᾽ ὢν εἶχεν ὐδὲ σύμβολον. Laudat hunc quoque locum Pollux et cum aliis male interpretatur. Ex his clarum, quid ſibi velit Heraclitus in eximia illa ad Hermodorum epiſtola, cum ait: Γελάσω τὺς ἐν ξυνδείπνοις γενομένυς διὰ δακτύλων πλείονας; Senſus eſt, non riſurum ſe, verum fleturum potius ſtultitiam eorum, qui, in tenui re cum ſint, atque etiam fortaſſe egeſtate, nedum paupertate, convivia tamen aſſidue datis anulis celebrant.

Caput Tricesimum Tertium.

Mus piſcis. Cichorea inter edulia. Delcanus *piſcis.* Delco *fluvius:* Delcus *lacus.* λεπτινὸς καὶ λεβιανός. γνωτίδια *ſive* ἀγνωτίδια. Οὔδρος *grammaticus.* τίλτον μέγιςον. *Sopatri Paphii fabula* Μυςακῦ Θητίον. *Tyriorum* cottana *et* lepidium. *Platonis fabula* Ζεὺς κακύμενος. *Ariſtophanis* Δαιταλεῖς. τάριχος, *homo nihili.* πλύνειν, maledicere. *Cratetis drama* Ferae. *Hermippi* Artopolides. τάριχος πίονα. *Chionidae comici* Mendici *et* Heroës.

p.227. Nunc Alexidis verba percurramus: quae quidem, uti diximus, ab eo proferebantur, qui accepto ſymbolo pignoris loco convivii ſumptus fecerat, ſive ille caupo fuit, ſive unus ſodalium. Is igitur ſymbolum repetenti his verbis reſpondet: Παρ᾽ ἐμῦ δ᾽, ἐὰν μὴ καθ᾽ ἓν ἕκαςον πάντα δῷς, Χαλκῦ μέρος δωδέκατον ὐκ ἂν ἀπολάβοις. Falleris, inquit, ſi ſperas, te recipere a me vel tantillum poſſe ejus, quod pro ſymbolo mihi tradidiſti, niſi omnia prius ſigillatim ſolveris, quae in epulas a te imperatas inſumpſi. Ait χαλκῦ μέρος δωδέκατον, *chalci duodecimam partem*, pro eo, quod eſt, ullam vel minimam partem. χαλκῦς aereus fuit nummus pretii memini. Videtur iſte pro ſymbolo accepiſſe aureum aliquem vel argenteum nummum magni pretii. In III. verſu ſcriptum ἀβάκιον ψῆφον λέγε. Corrigo ἀβακίυ ψῆφον λαβέ. Verſu IV.: Ἔς᾽ ὠμοτάριχος πέντε χαλκῶν. Dalecamp. δέκα χαλ. Sine auctore, quod

ſciam: et verſus reſpuit. V.: Μῦς ἑπτὰ χαλκῶν. *Mus ſeptem chalcis.* Dalec.: *Marina teſtudo.* Quid audio? An ignorabat, piſcem eſſe, qui *mus* appelletur? At quoties ejus mentio in hoc auctore? VI. diſtingue: Λέγε. τῶν ἐχίνων ὀβολός. ἀγνεύεις ἔτι. In VII. et VIII. parum mihi ſatisfacio. IX. ita editur: Ὠνεῖν κεχειρῶν γε ἐκ ἐπρᾶξατ' ἐδὲ ἕν. Mendoſiſſime. Scribebam: Τῶν γἐν κιχορείων ἐκ ἔπραξά σ' ἐδὲ ἕν. Qui de caritate caeterorum quereris, ea ſaltem, quae levia ſunt, ut cichorea, gratis habuiſti. Quae ſubjiciuntur de olerum caritate, favent huic ſententiae. κιχόρεια ciborum in cenſu ponit Julius Pollux. Horatius: *Me paſcunt olivae, Me cichorea levesque malvae.* Quo autem modo pararentur a coquis, habes apud Galenum ex Eraſiſtrato in lib. de ſect. ven. ap. Eraſiſtr. Antepenultimus eſt: Ὥσπερ πυρετὸς ἀνῆκεν, εἶτ' ἐν ἐπιτέλει. Scribo: ἔτεινέν τ' ἐπὶ τέλει. *Delcanus* piſcis, auctore Euthydemo, a Delcone fluvio nomen invenit: vel, quod ego probem magis, a Delco lacu, cujus reperio mentionem apud Heſych., qui etiam ἰχθυοφόρον, *piſcoſum*, vocat. Sequitur: τὸν λεπτινὸν λεβιανὸν ὀνομάζων. Poſtremae vocis primas literas temere repetitas cenſeo, errore translatitio. Nam λεβίαν ὀνομάζων ſcripſerat auctor, ut puto. *Lebiae* piſcis alibi mentio, *lebiani* nusquam. Lebiam dictum fuiſſe et leptinum, ſcriptum alibi non eſt. Hepatum et lebiam ejusdem piſcis diverſa nomina inveniri, ſciunt eruditi: quos velim de hoc loco ſtatuere. Mox: μεθ' ἧς περὶ Σινώπην. Scribe: μεθ' ἧς τὰς περὶ Σ. Et ſtatim: ὑπὸ μέν τινων καλεῖσθαι γνωτίδια. Non longe ſcriptum invenies ἀγνωτίδια. Atque eam probo ſcripturam, fretus auctoritate epitomae. Grammaticus ille, qui in libris editis vocatur inſolenti nomine *Uder*, Οὗδρος, in quibusdam manu exaratis claro nomine Οὔαρος, *Varus.* Ita literulae unius mutatione labore inſanum magno liberamur quaerendi, cujas hic Uder fuerit: qua de re ſuo loco dictum eſt. In hoc verſu ex Anyllo dramate, Τίλτον μέγιςον ἄξιον δραχμῆς, ſuſtulimus ridiculam lectionem Τίλιτον. Nam quae comminiſcuntur interpretes ad illius interpretationem, lectu ſunt indigna. p. 228.
Τίλτον μέγιςον eſt fruſtum maximum ſalſamenti, quod τίλτον vocabant. Heſychio et Polluce teſtibus, τίλτον appellarunt εἶδος ταριχίε λεπιδωτον· quod interpretor *ſpeciem ſalſamenti facti e ſquammoſis piſcibus.* Nam τίλλαι vel ἀποτίλλαι eſt *deſquammare.* Ariſtophanes: τὸν σαπέρδην ἀποτίλλαι χρὴ καὶ καταπλύναι. Eſt autem ſaperda ſive cora-

cinus de genere ſquammoſorum. Plato comicus: *καὶ περιϊὼν ἅμα Τίλτον τάριχος ἐπριάμην τοῖς οἰκέταις.* Sequentes verſus neque diſtinguuntur recte, neque ſine mendis ſcribuntur. Eos ita absterſis mendis concipimus: — *δυοῖν* T' *ὀβολοῖν, ὃ γ' οὐκ ἂν καταφάγοιμεν ἡμερῶν Τριῶν, ἀεὶ κατεσθίοντες. οὐ δυώ-δεκά γε. ὑπερμέγεθες γάρ ἐστι.* Scribe paulo poſt: *τί διαφέρει τοῦ προκατειλεγμένου ἡμιταρίχου, οὗ ὁ καλὸς ὑμῶν Ἀρχέστρατος μέμνηται.* In editis omiſſa vocula *οὗ*, quia geminare eam diphthongum improbus *γραφεὺς* noluit, totam ſententiam obſcuravit, quae nunc clariſſima eſt. Archeſtrati locus ſupra recitatus eſt, ubi haec verba: *ἀμφορέως ἐντὸς νέον ἡμιτάριχον.* Sopater Paphius, qui deinceps laudatur, is eſt, qui alibi *Φλοιακογράφος* appellatur, ut dictum eſt c. 9.; neque alium puto eſſe ab illo, qui parodus paſſim nominatur, quique l. IV. *Φάκιος παρῳδός.* Hujus poëtae fabula hic laudatur *Μυστακοῦ Θητίον.* Qui meminiſſem horum verborum ſub fin. l. IV., *Σώπατρος ὁ παρῳδὸς ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Μύσται,* ſuſpicabar, hic quoque eandem fabulam intelligi, et ſcribebam *ἐν Μύσταις ἢ Θύτῃ.* Sed in eod. l. IV. leges haec verba: *καὶ ἐν Μυστακοῦ δὲ Θητίῳ φησίν.* Itaque nihil hic audendum. Cum ait Plutarchus, convivarum unus, *ταῦτα δὲ τὰ βρώματα ὅτι πολλῷ ἥδιώ ἐστὶ τῶν παρά σοι περισπουδάστων κοττάνων καὶ λεπιδίων, οἱ πειραθέντες ἴσασι.* Ulpianum intelligit, hominem Tyrium, et cibos Tyriis familiares, cottana et lepidium. Hoc ita eſſe, ipſe Ulpianus docet nos, de quo Athenaeus l. IX.: *ὀξυλίπαρον δὲ τί ἐστι; πλὴν εἰ μὴ καὶ κόττανα ὑμεῖς καὶ λεπίδιον, τὰ πάτριά μου νόμιμα βρώματα, ὀνομάζειν μέλλετε.* Cum ſit nullum ovum ovo ſimilius, quam hi duo loci: Dalecamp. tamen cottana diverſe interpretatur hic et l. IX. Sed quaecunque ab illo ſcripta ſunt ad hunc locum, ſunto per me indicta: nimis enim dat ſe ridicule. Cottana propriae Syris ficus, Plinii etiam teſtimonio l. XIII. c. 5.: *Syria praeter hanc peculiares habet arbores: in ficorum genere caricas, et minores ejus generis, quae cottana vocant.* De lepidio conſulendi ſunt rei herbariae auctores. Sed hoc diſcamus ex iſtis duobus Athenaei locis, peculiarem fuiſſe Tyriis aut certe Syris herbae iſtius inter ea, quibus veſcimur, uſum. Ait: *Κρατῖνος ἐν Διονυσαλεξάνδρῳ.* Videtur ſcripta fabula in tyrannum Alexandrum, qui pro Baccho voluit coli. Meminit Pollux multis locis, l. VII.
p.229. et l. X. Laudo mox hanc ſcripturam, *Πλάτων Διῒ κακουμένῳ,* non, ut alibi invenias, *καλουμένῳ,* et in his libris,

et apud Pollucem l. VII. c. 29. Hinc igitur emendabis. At Δαιταλεῖς Ariſtophanis, quorum proxime ſit mentio, non recte vertunt *Epulones*. Nam quod docuit me unus Galenus, ei fabulae nomen ab Atticae populo, qui ſic appellabatur. Adſcribam verba Galeni, quia plurimum faciunt ad cognoſcendum ejus comoediae argumentum. Sic igitur ille in praefatione Lexici Hippocratei, de γλῶττα voce diſputans: νομίζω δή σοι τὰ ὑπ' Ἀριςοφάνες ἀρκέσειν, τὰ ἐκ τῶν Δαιταλέων ὧδέ πως ἔχοντα· Πρὸς ταυτά σοι λέξω, Ὅμηρε, γλώττη τίνι καλᾶσι κόρυκα. προβάλλει μὲν γὰρ ἐν ἐκείνῳ τῷ δράματι ὁ ἐκ τᾶ δήμα τῶν Δαιταλέων πρεσβύτης τῷ ἀκολάςῳ υἱεῖ, πρῶτον μὲν, τὰ κόρυκα τί ποτ' ἐςιν, ἐξηγήσασθαι· μετὰ δὲ τᾶτο, τί καλᾶσιν ἀμενηνὰ κάρηνα. κἀκεῖνος μέντοι ἀντιπροβάλλει τῶν ἐν τοῖς Σόλωνος ἄξοσι γλωττῶν τὰς εἰς δίκας διαφερέσας. Sequentia ibi legant ſtudioſi: multa enim ex eo dramate deſcribuntur. Scholiaſtes illius poëtae ſcribit ad Nebulas, Daetaleis fabulam omnium primam ab Ariſtophane fuiſſe commiſſam. In qua, ait, σῶφρον μειράκιον εἰσάγει καὶ ἕτερον ἄχρηςον. εὐδοκίμησε δὲ σφόδρα ἐν τάτῳ τῷ δράματι. Ex iſta fabula recitat deipnoſophiſta verſus hos: Οὐκ αἰσχυνᾶμαι τὸν τάριχον τετονὶ Πλύνων ἅπασιν, ὅσα σύνοιδ' αὐτῷ κακά. Quorum major eſt elegantia, quam exiſtimaverint viri eruditi. Nam τάριχος hic virum nequam aut ſceleſtum ſignificat, non, quod ea vox proprie ſonat. Obſervabamus ad Theophraſtum, ſalſamenta inter viliſſimos cibos eſſe habita: unde proverbium manarit, ταρίχας ἀξιώτερος, apud Ariſtophanem. Ex eo ταρίχας appellarunt ſordidos homines et improbos. Ita accipitur in paroemia, quae paulo poſt recitatur ab Athenaeo: Οὐκ ἂν πάθοι τάριχος, ὧνπερ ἄξιος. Etſi poteſt iſte verſiculus etiam ſimpliciter accipi de ſalſamentis, quae plagis contunduntur, ut duritiem remittant: quo in genere principatum obtinet Germanorum *ſtockfiſch* et ſalpa: *qui piſcis*, ait Plinius, *nusquam percoqui poteſt, niſi ferula verberatus.* Apud b. Chryſoſtomum leges ταριχεύεσθαι ὑπὸ κακῶν. Cynulcus l. ſequ. dictionem τάριχον per circumlocutionem expreſſit, de Magno hunc verſum pronuntians: Εἶδες τὴν Θασίαν ἅλμην, οἷ' ἄττα βαύζει. Nam Θασία ἅλμη idem valet ac τάριχος. Sic autem eum locum emendamus ex ſcripta lectione, ut ibi dicemus. Etiam in voce πλύνειν venuſta eſt ἀμφιβολία. Nam in propria ſignificatione id verbi convenit ſalſamentis, ut cum ait idem

poëta: *τὸν σαπέρδην ἀποτίλαι χρὴ, καὶ καταπλύναι, καὶ κατεκπλύναι, καὶ διαπλύναι.* Et Athenaeus ipſe h. l.: *πάντας δεῖ τὲς ταρίχες πλύνειν.* At in hominem *τάριχον* alia notione competit, pro maledicere et probris onerare. Ariſtophanes: *ψευδῆ κατεγλώττισε με, κἀκυκλοβόρει, κἄπλυνεν.* Et Demoſthenes non ſemel. Crates comicus ſuorum dramatum uni fecerat nomen *Θηρία*, *Ferae.* Suſpicor, fuiſſe ſcriptum in guloſos et helluones, quos
p.230. *θηρία* vocavit. Itaque pleraque omnia genera ciborum hac fabula nominabantur, ut ex ſuperſtitibus reliquiis licet intelligere. Quidam etiam aliis omnibus indicti et innominati praeter Cratetem: ut *τάκωνες*, de quibus Pollux l. VI. c. 9. Ejus fabulae meminit Athenáeus hoc loco et l. VI., ubi multi ex illa verſus. Hermippi *Ἀρτοπωλίδων* etiam Pollux facit mentionem l. VII., imo ipſe Ariſtophanes, cum ait in Nebulis: *Εἶθ' Ἕρμιππος αὖθις πεποίηκεν εἰς Ὑπέρβολον.* Nam de Artopolidibus Hermippi ſentire Ariſtophanem, docent ſcholia. Sed obſervemus verba Athenaei: *ἰδίως δ' ἐσχημάτιςαι παρ' Ἑρμίππῳ ἐν Ἀρτοπώλισι· Καὶ τάριχος πίονα.* Jubemur a doctis ſcribere *τάριχον πίονα.* Non repugnabo, ſi docuerint me, quid ſit, hac lectione admiſſa, illud *ἴδιον* et Hermippi peculiare, quod in illis verbis admonemur ab Athenaeo obſervare: nam *τάριχον* dici maſculino genere, quot jam exemplis probatum eſt? In vulgata lectione ineſt elegans generis metalepſis, in iſta quidem voce Hermippo peculiaris, in aliis vero familiaris multis poëtis. Nam *τάριχος πίονα* ſimile eſt illis Nicandri, *ψολόεις ἐχίδνη*, et *καταψυχθέντος ἀκάνθης*, item *νιφόεντι δειφῆ*, et *μορόεντος ἐλαίης.* Sic apud ſummum vatem *ἀμπελόεντ' Ἐπίδαυρον*, de quo etiam Hermolaus Byzantius, et *θῆλυς ἐέρση*, *θῆλυς ἀϋτμή.* Itemque *πελὺν ἐφ' ὑγρήν.* Sophoclis verſum, qui ſequitur ſtatim, *Νεκρὸς τάριχος, εἰσορᾷν Αἰγύπτιος*, non aliter omnes codices ſcriptum exhibent. Neque laudo emendantes *Νεαρὸς τάρ.* Puto namque, alluſum ad veterum Aegyptiorum *ταριχεύσεις* et cadaverum condituras, de quibus Herodotus l. II. De Cephiſodori comici *Sue* vide l. VIII. In teſtimonio Pherecratis e Fugitivis pro *λέκιθον*, *vitellum ovi*, legit Dalecampius *λήκυθον*, et pro *ὀρφανὸν ταρίχιον*, *ὄρφνιον.* Quae emendationes plurimum habent probabilitatis. Niſi eſt comicae licentiae dictum, *ὀρφανὸν* ſalſamentum pro ſolum et ab omnibus aliis rebus deſtitutum. Chionidae comici nomen *Χιονίδης*

ſcribendum per ο parvum, ut ſemper apud Suidam, non per ω, ut hic. *Mendicos* ejus poëtae fabulam laudat hic Athenaeus. Sed apparet ex l. IV., dubitatum eſſe ab antiquis criticis de ea fabula: ὁ τὰς εἰς Χιονίδην ἀναφερομένας Πτωχὰς ποιήσας. Obſcurus plane poëta et lucifuga, cujus tamen *Heroas* invenio laudatos a Polluce l. X. c. 8. et Suida in ἄγνος.

Caput Tricesimum Quartum.

Menandri Epitrepontes. *αἱ εἰθισμέναι προπαρατίθεσθαι περιφοραί. Mos circumferendi cibos. Epicharmi* Ἀγρωστῖνος. *τάριχος τέλειος. βρομώδης et βρωμώδης. Coenae principium ex quibus cibis melius. σκιλλώδη quae dicantur. Strabonis locus.* Sexitana *ſalſamenta. ποτιφόριμον τέμαχος. Salſamenta ὡραῖα. στρυφνός. παρασάγγαι καὶ ἄγγαροι voces barbarae.*

Non fero aequo animo, haec ita ſcribi: Μένανδρος Τρέπουσιν. Imbutus enim ſum perſuaſione, legi debere Ἐπιτρέπουσιν. Equidem poëtae hujus fabulam novi nullam, cujus eſſet index Τρέποντες, atque adeo fuiſſe nullam cenſeo. Ἐπιτρέποντες vero Menandri laudatur l. XIV. et apud Stobaeum ſerm. XXX., nec non apud Harpocrationem in ματρυλεῖον et ἐχῖνον. Suntque de ea comoedia haec illius verba: Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Ἀφόβου πρώτῳ οὕτως ἤρξατο· Εἰ μὲν ἐβούλετο Ἄφοβος, ὦ ἄνδρες δικασταί, δίκαια ποιεῖν, περὶ ὧν διαφερόμεθα, τοῖς τε οἰκείοις ἐπιτρέπειν, ἀντὶ τοῦ διαιτητὰς αὐτοὺς αἱρεῖσθαι. ὅθεν καὶ Μενάνδρου δρᾶμα Ἐπιτρέποντες. Priſcianus l. XVIII. citat Menandrum ἐν Ἐπιτρίτοις. Legendum ſuſpicor Ἐπιτρέπουσι vel Ἐπιτρόποις. Sidonius Apollinaris l. IV. ep. 12.: *Nuper ego filiusque communis Terentianae Hecyrae ſales ruminabamus: ſtudenti aſſiſtebam, naturae meminens et profeſſionis oblitus. Quoque abſolutius rhythmos comicos incitata docilitate ſequeretur, ipſe etiam fabulam ſimilis argumenti, id eſt, Epitrepontes Menandri in manibus habebam.* Verſus Alexidis de duobus Chaerephili ſalſamentarii filiis, Ἰδὼν ἐπὶ τῶν ἵππων, δύο σκόμβρους ἔφη Ἐν τοῖς Σατύροις p.231.

εἶναι, intelligo de equitum transvectione. Huic intererant duo iſti adoleſcentes, equis, ſicut alii, vehentes, cum dixit Timocles, duos ſcombros inter Satyros verſari. Cur equites appellet Satyros, quaeſtionis eſt. At filios Chaerephili ſcombros fuiſſe dictos, ex l. VIII. certum. Antiphanis e Curide locus tertium verſum habet uno pede claudum. Scribe: — κἂν ἔπω τύχῃ Παρὼν Εὔθυνος ἀπολογίζων αὐτόθι, Χρ. Trochaeus in ſecunda ſede jambi loco ex licentia comica: quanquam id apud Graecos rariſſimum. Quae alibi toties appellavit propomata, pluribus verbis circumloquitur, cum ait ex Heraclida Tarentino: ληπτέον σύμμετρον τροφὴν πρὸ τᾶ πίνειν, καὶ μάλιςα τὰς εἰθισμένας προπαρατίθεσθαι περιφοράς. *Mediocris cibus, prius quam bibas, ſumi debet: ii maxime, qui ſolent ante alia appoſiti circumferri.* Guſtationem, inquam, intelligit: quae, ut l. ſuper. dicebamus, nihil eſt aliud, niſi αἱ εἰθισμέναι προπαρατίθεσθαι περιφοραί. Guſtationum ὕλην duobus ferme libris Athenaeo deſcriptam duobus verbis complectitur Heraclides, addens: λέγω δὴ λαχάνων καὶ ταρίχων γένη. Olera enim et res ſalitae praecipua fuerunt antecaenii materia. Plutarchus docte genus utrumque eſt complexus, λεπτὰ καὶ τομὰ nominans. Solebant autem in veterum conviviis appoſitae lances circumferri, ut ſingulis convivarum carpendi fieret poteſtas. Epictetus in enchiridio: Μέμνησο, ὅτι ὡς ἐν συμποσίῳ δεῖ σε ἀναςρέφεσθαι. περιφερόμενον γέγονέ τι κατά σε; ἐκτείνας τὴν χεῖρα κοσμίως μετάλαβε. παρέρχεται; μὴ κάτεχε. ἔπω ἥκει; μὴ ἐπίβαλλε πόῤῥω τὴν ὄρεξιν, ἀλλὰ περίμενε, μέχρις ἂν γένηται κατά σε. Praeclare iſta explicant circumferendi conſuetudinem. Infra l. IV.: ἄλλα δ' ἐσθίειν περιεφέρετο πολλά. Et ſtatim: σύαγρος κατὰ πινάκων περιεφέρετο ἑκάςῳ. Quanquam iſto loco περιφέρεσθαι potius ſignificat *in circuitu cuique apponere.* Paulo poſt ob-
p.232. ſcuratum prava diſtinctione locum illuſtra et ſcribe: ἐν οἷς ἐςι καὶ τὸ σίσαρον καλέμενον, (ἔ μνημονεύει Ἐπίχαρμος ἐν Ἀγρωςίνῳ, κἂν Γῇ καὶ Θαλάσσῃ, καὶ Διοκλῆς ἐν πρώτῳ Ὑγιεινῶν) ἀσπάραγος, τεῦτλον τὸ λευκόν. Erat enim continuandus catalogus ab auctore inſtitutus rerum, quae ſimul laxant et ſtomachum juvant. Dioclis auctoritas pertinet ad ſiſer, non ad ſequentia. Eundem locum Dioclis habuit ante oculos Plinius, ſcribens l. XX. c. 5.: *Siſer erraticum ſativo ſimile eſt et effectu: ſtomachum excitat, faſtidium abſterget. Ex aceto laſerpitiato ſumtum, aut ex pipere et mulſo, vel ex garo urinam ciet, ut Ophion credit;*

et Venerem. In eadem ſententia eſt et Diocles. De ſativo ſiſere vide eund. l. XIX. c. 5. Epicharmi *Agroſtinum* laudat Heſychius in Κόλαφος. Syracuſanae dialecti eſt vocabulum ἀγρωστῖνος pro ἀγροῖκος, *ruſticus*. Ἀγροῖκον autem multi comici docuerunt, ut Antiphanes, Philemon, Anaxandrides, alii. Scribe cum antiquis καθεκτικόν ἐστιν ἐκκρίσεων. Eodem numero paulo ante τῶν τὰς ἐκκρίσεις ποιούντων. Quid appellatur τάριχος τέλειος καὶ μὴ βρομώδης; *Salſamenta perfecta* interpretor probe macerata, indurata et ſiccata. Talia evadunt, quae rite ſalita ſunt. Contra, quae non ſatis diu in muria ſervaveris, viroſa fiunt, et facile corrumpuntur. βρομώδης ſcriptum in membranis pro βρωμώδης. Sic alibi ἄβρομος pro ἄβρωμος. Quam ſcripturam etiam in libris Dioſcoridis invenias ſaepe. Φυλλίδα quid mox appellet, diximus l. ſuper. c. 25. Corrupta ſunt, quae ſubjiciuntur: ἔτι δὲ τάριχος, εἰς τὰς ὁρμὰς εἰς ταῦτα μὴ ὁμοίως τῶν πολυτρόφων ἀπολαύειν. Nullam ex his ſententiam ullis fidiculis elicias: ſine dubio deeſt aliquid. Attende diligenter auctoris menti: videbis, non aliud eum velle, quam hoc: utile eſſe, ſi coenae principium ducatur a parum nutrientibus, qualia ſunt, quae modo enumeravit, ut, primo edendi impetu per iſta ſedato, caeterorum, quae multum alunt, tanto minus comedatur. Lego: ἔτι δὲ τάριχος, εἰς τὸ τὰς ὁρμὰς εἰς ταῦτα ἀποπαύειν, καὶ μὴ ὁμοίως τῶν πολυτρόφων ἀπολαύειν. Affinitas vocum ἀποπαύειν et ἀπολαύειν fraudi fuit loco iſti, ut aliis μυρίοις ὅσοις. Negotium faceſſunt nobis, et quae iſtis adhaerent: τὰς δὲ ἀθρόας ἐν ἀρχῇ πόσεις ἐκκλιτέον· δύσκλητον γὰρ εἰς πλείονα τῶν ὑγρῶν προσφοράν. Quid enim eſt δύσκλητον; Enim plane hic aqua haeret. Aſſentiebar doctis legentibus δύσχρηστον γὰρ τὴν πλείονα τ. Sed excerpta aſſenſum meum ſufflaminant, in quibus ſcriptum: δύσκλητοι γὰρ (nempe αἱ πόσεις) εἰς τὴν πλείονα τῶν ὑγρῶν προσφοράν. Cogitemus amplius. At mox ſcribe ex iisdem ὁ δὲ σκόμβρος κοῦφος potius, quam κοῦφως. Sed majoris momenti eſt, quod ſequitur: ὁ κολίας δὲ κολλοσκιλλωδέστερος. Nam ſcribendum ex epitoma et membranis σκιλλωδέστερος, ut ex conjectura olim emendabat doctiſſimus Conr. Geſnerus. Antiqui medici Graeci appellare ſolent σκιλλώδη, quae volunt intelligi palato eſſe ingrata aut ſtomacho parum conducibilia. Sic dicebat Hiceſius, quosdam eſſe μύας σκιλλώδεις et κακοχύλους καὶ πρὸς τὴν γεῦσιν ἀπειθεῖς. Scilla non omnis eſt edulis, ut p. 233.
ait Theophraſtus: et illius, quae editur, acrimonia pa-

rum grata, ſaepe etiam noxia. Lucumonis illius acumen, qui negat, Strabonis ſubjectum deinceps locum exſtare hodie in Strabonis codicibus, pridem retudimus. Nam ſi totidem literis eadem non ſcribuntur in noſtris libris, mirum non eſt. Quoties diximus, hunc eſſe morem veterum criticorum et grammaticorum, ut in laudandis priorum ſcriptis parum ſint religioſi? Non enim verba ut plurimum, ſed ſenſum ſpectant ſolum. Exempla ejus rei in Athenaeo quamplurima: in Euſtathio et id genus aliis prope infinita. Porro *Sexitana* ſalſamenta, vel, quod eſt idem, Ἑξίτανα, illa ipſa videntur eſſe, quae apud Galen. in III. de facult. alim. Σαξάτινα; apud Martialem *ſaxitana* nominantur. Epicharmi *Fugitivum Ulyſſem* adducit in teſtimonium et Pollux l. IX. In ejus verbis malim Ποτιφόριμον τὸ τέμαχος ἦν. Id eſt, *eſui aptum.* Nam ποτιφέρεσθαι Dores, quod alii προσφέρεσθαι, *cibum ſumere.* Alioquin Heſychius φόριμον exponit λυσιτελὲς, *utile.* Pro quo dicunt Dores ποτίφορος, ut in Nemeonicis Pindari: ποτίφορος δ' ἀγαθοῖσι μισθὸς οὗτος. Scio, fuiſſe viros doctiſſimos, qui ſcriberent non longe infra τὰ τῶν ἰχθύων καὶ τῶν ταρίχων ὡραῖα πάντα. Sed placet nimis edita ſcriptura ὠὰ πάντα, quam et epitoma tuetur, et omnes MSS. Horaea piſcium nusquam legi: ſed ὡραῖα ſolum ταρίχη. Ubi de ſaporibus recitantur Mneſithei Athenienſis placita, lego cum viris doctis οἱ δὲ στρυφνοὶ τὰς ἐκκρίσεις ἴσχουσι. Acerbos ſuccos adſtringere, adeo verum eſt, ut στρυφνὸν quaſi στυφνὸν conſtet appellatum a verbo στύφω. In verbis Xenophontis legunt veteres ἢ κακῆς καὶ ἄσθεν. Sane quidem τὸ μὴ afuerit melius. Paulo poſt epitome: πέπτειν ὑμῶν τοιούτους λόγους οὐ δυνάμενος. Elegantius, quam, ut editum eſt, φέρειν τοιούτ. Pro exemplo vocum alienigenarum, quibus olim uſi Graeciae ſcriptores, affert τοὺς παρασάγγας, καὶ τοὺς ἀστάρους. Scribendum vero τοὺς ἀγγάρους, vel τοὺς ἀστάνδας· quod tamen probo minus. Utraque vox Perſica: utraque optimis auctoribus Graecis uſurpata. Multa Euſtathius ad Ὀδ. τ. de barbaris hisce vocabulis.

Caput Tricesimum Quintum.

Archilochi dictum: πάντα ἄνδρα ἀποσκολύπτειν. ἀντιπροπίνειν. Decocta veterum Graecorum. ταύρειον ὕδωρ. Sophoclis fabula Αἰγεύς. *Ὑόεις fons. An calidam veteres Graeci biberint. σπλάγχνοισι συγγίνεσθαι. Anuli phyſici. περιβόητον ποιεῖν. βάψαι αρύταιναν. Servorum vetus jusjurandum: μηδέποτε πίοιμι ὕδωρ ἐλευθέριον. Comicorum ferme omnium ſcena Athenis. Vinum ἐλευθέριον apud Xenarchum comicum. Auctor fabulae* Aliptria.

Jure merito Cephiſodorus, Iſocratis diſcipulus, ut ait noſter, inter veterum dicta improba Archilochi iſtud ponit: *πάντα ἄνδρα ἀποσκολύπτειν.* Eſt enim illi Neronis p.234. ſimile, quod refert Suetonius. *Ex nonnullis*, inquit, *comperi, perſuaſiſſimum habuiſſe eum, neminem hominem pudicum aut ulla corporis parte purum eſſe. σκολύπτειν* et *ἀποσκολύπτειν* obſcoeniſſimae impuritatis genus ſignificare, ex Harpocratione et Polluce liquet. Aliis verbis eandem *ἀσχημοσύνην*, ut voce utar divi Pauli, nequiſſimus poëtarum expreſſit init. Equitum. Quod autem ex Theodoro, neſcio quo, affertur, *πλέον μὲν ἔχειν, ἐπαινεῖν δὲ τὸ ἴσον*, ante illum dixerat Heſiodus: *Νῆ' ὀλίγην αἰνεῖν, μεγάλῃ δ' ἔνι φορτία θέσθαι.* Qui verſiculus a Plutarcho exponitur in lib. de aud. poët. Theodori verba ita concipiebat Scaliger: *πλεῖον μὲν ἔχειν, τὸ δὲ ἴσον ἐπαινεῖν.* Sed utrum hic auctor proſa oratione ſcripſerit, an vorſa, neſcimus. Prima verba ex Antiphanis Alceſtide ita malim ſcribi: — *ἐπὶ τὸ καινουργεῖν φέρῃ; Οὕτως ἐκεῖνος. τοῦτο γ. Tibi nova inventa placent? Etiam illi: qui quidem eſt perſuaſus* etc. Reſtitue poſtmodum prava diſtinctione depravatum locum, ac ſcribe: *ἀλλὰ προπίνω σοι, ἔφη, φιλοτησίαν, (διψᾷς γὰρ λόγων) παρ' Ἀλέξιδος λαβὼν ἐκ Πυθαγοριζούσης.* De ſe dixit Cynulcus *λαβὼν*, non de Ulpiano, ut male arbitratur Dalecampius. Senſus eſt: quandoquidem tenet te non vini, ſed verborum ſitis, propino tibi in teſtimonium amicitiae locum hunc Alexidis, in quo decoctae ſit mentio: quod tu avebas ſcire. Ita accipitur verbum *ἀντιπροπίνειν* in. l. IV. Decoctam vetuſtis temporibus fuiſſe cognitam, probat deipnoſophiſta

teſtimonio Alexidis, ubi ſunt haec: *ὕδατος ἀπέφθȣ κύαθος*, *aquae decoctae cyathus*. Recte hoc quidem Athenaeus: caeterum decoctam Neronianam, cujus erat illis temporibus promiſcuus uſus, antiquioribus Graecis fuiſſe incognitam non dubitamus. Vulgaris decoctae meminit Hippocrates popular. l. VI.: *ὕδωρ ἀφεψηθὲν τὸ μὲν, ὡς δέχηται τὸν ἠέρα· τὸ δὲ μὴ ἔμπλεον εἶναι καὶ ἐπίθημα ἔχειν.* Ad propoſitam quaeſtionem, ubi exſtaret in ſcriptis veterum *ταυρείȣ ὕδατος* mentio, reſpondet Cynulcus: *τὸ δὲ ταύρειον ὕδωρ ὠνόμασεν, ὦ φίλε, Σοφοκλῆς ἐν γαι... ἀπὸ τȣ̃ περὶ Τροιζῆνα ποταμȣ̃ Ταύρȣ, παρ' ᾧ καὶ κρήνη τις Ὑόεσσα καλεῖται.* Tolle laceri codicis indicium, et ſcribe *ἐν Αἰγεῖ.* Ejus fabulae argumentum divinare licet ex Plutarchi Theſeo. Conjecturam autem fecimus ex verbis Heſychii, cujus locum turpiſſime deformatum adſcribam, ut emendem. Vulgo editum: *Ταύρειον πόμα, ἀπὸ Αἰγειτδόρȣ ποταμȣ̃ Σοφοκλῆς τροιζῦνα τάρα καὶ κτύνη ὑόεσσα.* Lego: *Ταύρειον πόμα, Σοφοκλῆς ἐν Αἰγεῖ, ἀπὸ Ταύρȣ ποταμȣ̃ περὶ Τροιζῆνα, παρ' ᾧ καὶ κρήνη Ὑόεσσα.* Absque dubio ex eodem fonte ſuos rivos derivarunt Athen. et Heſych. Itaque eadem ambiguitas ſententiae apud utrumque. *παρ' ᾧ* enim vel ad Sophoclem poteſt referri, *in cujus fabulis etiam Hyoeis fons nominatur:* vel ad Taurum fluvium, *prope quem fons etiam eſt Hyoeis* ſive *Hyoëſſa*.
p. 235. Totidem literis haec leges apud Euſtathium Ἰλ. λ. An calidam et veteres biberint in conviviis, (de quo hic aliquid Athenaeus) diſputat multis Julius Poll. l. IX. Eupolidis verſus ita digere et ſcribe: — *τὸ χαλκίον Θέρμαινέ θ' ἡμῖν, καὶ θύη πέπτειν τινὰ Κέλευ', ἵνα σπλάγχνοισι συγγενώμεθα.* *Calefacito nobis miliarium, et victimas cura coquendas, ut ex viſceribus una ſimus et epulemur.* Mos erat veterum, invitare amicos ad ſacrificiorum epulas. Lynceus Samius: *Μάγειρ' ὁ θύων ἐςὶν, ὁ δειπνίζων τ' ἐμέ.* Accipe *σπλάγχνα*, ut in Suetonio *viſcus*, de victimae parte, quae non adolebatur, ſed convivis apponebatur. Sic ille de Vitellio: *Ne in ſacrificio quidem aut itinere ullo temperavit, quin inter altaria ibidem ſtatim viſcus et farra paene rapta e foco manderet.* Proprie inteſtina ſic vocabant: ſed et carnes, et generaliter quicquid de victima edebatur, *viſcus* dixerunt, ut notat Servius. Unde eſt *viſceratio* pro *κρεανομία*· neque enim ſolis inteſtinis veſcebantur in ſacrorum epulis. Ita autem dictum *σπλάγχνοισι ξυγγίνεσθαι*, ut apud Ariſtophanem *σπλάγχνοισι παραγίνεσθαι*, intereſſe convivio ſacro. Cleon in Equit. ait:

Ἢ μήποτ' ἀγοραῖς Διὸς σπλάγχνοισι παραγενοίμην. Nicomachus vetus poëta: Ὁμοῦ δὲ ταῖς σπουδαῖσι διαλογίζεται, Τοῖς συμπλέκουσιν ὁπόταν ἐπιβάλλει μέρος. Τιθεὶς τά θ' αὑτοῦ σπλάγχν' ἕκαστος ἐσθίει. Συγγίνεσθαι σπλάγχνοις dixit pro ἐπὶ σπλάγχνοις, *ex viſceribus epulari.* Paulo aliter l. II. explicabamus ξυγγίνεσθαι δρυπέπεσιν pro *comedere.* Hic ξυγγίνεσθαι id potius eſt, quod Latinis *una eſſe.* Juvenalis: *Tertia ne vacuo ceſſaret culcita lecto, Una ſimus, ait.* De iſtis, τὸ χαλκίον Θέρμαινέ τε, praetermittenda non ſunt, quae ſcribit Pollux: Ἐγὼ δὲ τὸ ταῖς Θεσμοφοριαζούσαις Ἀριστοφάνους εἰρημένον, τὸ χαλκίον θερμαίνεται, οὕτω πως ἤκουον, ὡς εἰς κοτὸν εὐτρεπιζομένων τῶν γυναικῶν· ταὐτὸν δὲ τοῦτο καὶ ἐν τοῖς Εὐπόλιδος Δήμοις ἐστὶν εἰρημένον. Vide, quae ſequuntur. Errant, qui Antiphanis hunc verſum. Παρὰ Φερτάτου δακτύλιός ἐστί μοι δραχμῆς, putant emendationis egere. Anulum intelligit de genere eorum, quos phyſicos vocabant. His putabant ineſſe vim ſanandi aut potius avertendi morbi. Ariſtoph.: — Φορῶ γὰρ πριάμενος Τὸν δακτύλιον τονδὶ παρ' Εὐδάμου δραχμῆς. Nota ſunt, quae de hujusmodi anulis docti pridem adnotarunt. Multa Marcellus Empiricus de iis: apud quem c. 9. ad ileon vel colum praeſcribitur *anulus de auro, texta tunica exuſta, qui habeat in ambitu rotunditatis utriusque, id eſt, exterius et interius, Graecis literis ſcriptum:* Θεὸς κελεύει μὴ κύειν κόλον πόνους. In iis trochaïcis, qui afferuntur ex Alexidis *Aleiptria* ſive *Unctrice,* interpretes nihil viderunt. Senſus eſt: Si officinam noſtram infamaveritis, hauriens ferventem aquam de medio lebete maximam trullarum in vos effundam. Diſtinctiones aliquot alienis locis poſitas ita reſtituas: Ἐὰν δὲ τοὐργαστήριον ποιῆτε περιβόητον, κατασκεδῶ, νὴ τὴν φίλην Δήμητρα, p.236. τὴν μεγίστην ἀρύταιναν ὑμῶν, ἐκ μέσου βάψασα τοῦ λέβητος ὕδατος. In malam partem debet accipi τὸ περιβόητον ποιεῖν. Haec dicebat ancilla aliptae, adoleſcentium, qui comeſſabundi fores pulſabant, petulantiam caſtigans, propriae infamiae metu. βάψαι ἀρύταιναν quid ſit, ad Theophraſtum ſatis expoſuimus. Junge ὑμῶν cum κατασκεδῶ. Deinde ſcribe: εἰ δὲ μή, μηδέποθ' ὕδωρ πίοιμ' ἐλευθέριον. Id eſt, *niſi id fecero, ne fiam unquam libertatis compos.* Etſi verum eſt, quod dixit Plautus: *hoc poëtae faciunt in comoediis, Omnes res geſtas eſſe Athenis autumant:* interdum tamen aliter ſe habet, et fingitur ἡ σκηνὴ τοῦ δράματος eſſe non Athenis Atticis, ſed in alia urbe Graeciae. Videtur id factum ab eo poëta, cujus

haec ſunt. Alluſit enim iſtis verbis ad morem Argis ſervatum, ut manumiſſi hauſtum biberent aquae e fonte Cynadra. Euſtathius: ἐν Ἄργει Κυνάδρα κρήνη, ἐξ ἧς ἔπινον οἱ ἐλευθερούμενοι. ὅθεν τὸ Κυνάδρας ἐλευθέριον ὕδωρ παροιμιακῶς ἐπὶ τῆς κατ' ἐλευθερίαν ζωῆς. Liberae aquae meminit et Pauſanias in Corinth. Sed fuiſſe videntur inter ſervos et ſervas uſitata olim genera loquendi. εἴθε πίοιμι τὸ ἐλευθέριον ὕδωρ, et contra, μηδέποτε πίοιμι ὕδωρ ἐλευθέριον, niſi hoc aut illud fecero. Alludebat horſum mulier illa, quam Xenarchus poëta faciebat jurare τὸν Φρικτότατον ὅρκον, ut narrat auctor l. X.: — ἐμοὶ γένοιτο σοῦ ζώσης, τέκνον, Ἐλεύθερον πιοῦσαν οἶνον ἀποθανεῖν. Serva erat, quae loquebatur. Voluit dicere: utinam, priusquam moriar, libertatem poſſim conſequi. Sed prae amore vini temulenta anus vinum ἐλευθέριον dixit, cum aquam deberet. Caeterum de fabulae iſtius, cui index Ἀλείπτρια, auctore ne veteribus quidem conſtabat. Athenaeus vel Antiphanem ait eſſe, vel Alexidem. Julius Poll. Amphidi attribuit. Sic ille ſcribit l. VII. c. 3.: Τοῦ δ' ἀλείπτου οὐκ ὄντος ἐν χρήσει, ἀλείπτριαν εἰρήκασιν οἱ μέσοι κωμικοὶ, καὶ Λυσίας ἐν τῷ Διοφάντου περὶ χωρίου· Ἄμφιδος δὲ καὶ δρᾶμά ἐστιν Ἀλείπτρια. Sic ſcribendus hic Pollucis locus.

Caput Tricesimum Sextum.

Ratio frigefaciendae aquae. ὕδωρ ψυχρότερον ἀέρος. *Homo* Φυτόν. *Color* δευσοποιός. ἀβυρτάκη *et* ἀβύρτακος. ἐκβακχεύειν ἐπὶ ταῖς ἀβυρτάκαις. *Euthycles comicus.* θειοῦν ἄλλας ἐπινοίας. *Apollodori* Ἀπολιποῦσα. *Alexidis* Γυναικοκρατεία. κνισολοιχὸς *et* κνισοκόλαξ. γῆν ἐπιέσσασθαι. *Multa emendantur et illuſtrantur.*

Vel Athenaei error eſt memorialis, vel librariorum, qui iſta ſcripſerunt: Πλάτων δ' ἐν πρώτῳ Πολιτείας. Nam locus eſt l. IV. Non ſemel obſervavimus, α et δ ſedes invicem permutaſſe in manu exaratis libris. Abundat vox una in iſtis: Φησὶ ψυχεῖα (ita melius membranae) κατεσκευάσθαι θέρους ὀρυκτὰ, ἔνθα χλιαροῦ (ſic paſſim MSS. et

epitome pro χλιαρῦ) ὕδατος πλήρη κεράμια καταθέντες ὕδα- p.237.
τος, κομίζονται χιόνος ȣ̓δὲν διάφορα. Poſterius enim ὕδατος induci debet, atque ita volebam edi. κομίζονται eſt *referunt domum*, non *hauriunt*. Obſervandum eſt, quod ait, aquam injici in haec frigidaria, quae ſit tepens. Poteſt intelligi, quae propter anni tempus intepuerit: poteſt etiam accipi de quaeſito tempore admota ad ignem aqua. Nam ut quam frigidiſſima fiat aqua, calefacienda prius eſt, quam in ſpecum demittatur aut puteum. Cauſſam explicat Alexander eo problemate, cujus initium: Διὰ τί τὸ θερμαινόμενον καὶ εἰς φρέαρ χαλώμενον ψυχρότατον ποιεῖται. Similis ratio frigefaciendae aquae eſt, quam ex Protagorida mox deſcribit auctor: ſole enim prius calefaciebant. Nae male de nobis meriti ſunt, qui iſtud Alexidis e Paraſito teſtimonium primi ſic ſcripſerunt: Καὶ γὰρ βȣ́λομαι Ὕδατός σε γεῦσαι. πρᾶγμα δ' ἐςί μοι μετὰ Φρέατος ἔνδον ψυχρότερον ἀραρότος. Quid ſignificant poſtrema verba? Aut quid eſt φρέαρ ἀραρός; Lege ψυχροτέρȣ Ἀραρότος. *Volo*, ait, *aquam tibi propinare. Mihi autem res eſt cum puteo*, id eſt, puteum habeo, *frigidiorem Ararote*. Araros poëta comicus non inter primos, ac ne ſecundos quidem. Inde occaſio venuſtiſſimi joci. Simillime Gnathaena Diphilum poëtam riſit, cum coenanti apud ſe et frigidam laudanti, *non mirum*, inquit: *ego enim aquam frigefacio injectis in lacum tuarum comoediarum prologis*. Vide l. XIII. De Ararote dictum nobis c. 9. Hominum genus vocat φυτὸν poëta Alexis, cum ait: Εἶτ' ȣ̓ περίεργόν ἐςιν ἄνθρωπος φυτόν. Platonis vox eſt ἄνθρωπος φυτὸν ȣ̓ράνιον, ȣ̓κ ἔγγειον. VI. verſus ita ſcribitur: Ἀκτῆς τροφῆς δὲ τῆς καθ' ἡμέραν. Mendoſe. Neque ad rem facit, quod ἀκτὴ apud Homerum de farina dicitur. Scribe: Κἀκ τῆς τροφῆς δὲ τῆς καθ' ἡμέραν. Vel: Κἀν τῇ τροφῇ δὲ τῇ καθ' ἡμ. VIII.: Ζωμὸν δὲ ταύτῃ μέλανα μηχανώμεθα. ταύτῃ, nempe *mazae*, non, ut Dalec., *eodem die*. Mazam candidam in jus nigrum intingebant, cujus etiam M. Tullius meminit. Sed mirum, juri nigro aliud potius opponi, quam jus album. Nam de maza item ſequens verſiculus eſt exponendus, niſi referre volumus ad oculorum ὑπογραφάς· nigro enim inficiebant ſibi eam partem, quae formoſae volebant videri. Notabis, δευσοποιὸν χρῶμα nigrum dici hoc verſu, Τὸ καλὸν δὲ χρῶμα τῷ δευσοποιῷ χρώζομεν, cum proprie omnis ſuaſus color, ut Latini loquuntur, δευσοποιὸς appelletur. XI. ſcripſimus, ut erat in membranis: Τὸ δ' ὄψον ἐὰν μὴ θέρμον ᾖ,

διασύρομεν. *Obſonium niſi calidum apponatûr, vituperamus.* Sic etiam in epitome. Vulgo Τὸ δ' ὅλον. Unde fecit Dalec. Τὸν δῆλον. Non inepta quidem conjectura, ſed quae veritati non debeat facere praejudicium. Quantopere ferventes cibos expetierint veteres, admonuimus l. I. c. 6. Si ὄψον velis piſcem interpretari, non pugnabo. XIII.: Ἐπὶ ταῖς ἀβυρτάκαισι δ' ἐκβακχεύομεν. Abyrtaca Perſici inventi cibus erat, quem acrimonia commendabat. Theopompus: Ἥξει δὲ Μήδων γαῖαν, ἔνθα καρδάμων Πλείςων ποιεῖται καὶ πράσων ἀβυρτάκη. Huic affinis fuit alius
p.238. cibus, quem νεοδάρτην vocabant. Heſychius ſcribit, eſſe ἔδεσμά τι ἀβυρτακῶδες. Nec ἀβυρτάκη ſolum legas, ſed etiam ἀβύρτακος, ut apud Polyaenum l. IV. ἐκβακχεύειν ἐπὶ ταῖς ἀβυρτάκαις dixit comicus pro ἐπιμαίνεσθαι ταῖς ἀβ., quod uſitatius eſt. *Perdite amare et cum furore expetere.* Contrarium eſt in ſuperiore verſu ἐκπιτίζομεν, quod mutant male in ὀ πιτίζομεν. ἐκπιτίζομεν eſt lente et cum faſtidio bibimus quaſi pitiſſantes, vel deguſtare experiundi gratia vix ſustinemus. Hoc enim eſt *pitiſſare*, ut notum ex Terentio. Sequitur: Εὐθυκλῆς δ' ἐν Ἀσώτῳ ἢ Ἐπιςολῇ. Ita ſcribi recte, probat Suidas, qui loci hujus meminit. Pauciſſimas ediderat fabulas: unicam invenio praeter iſtam. Laudatur enim in *Atlanta* a paroemiographis in proverbio βοῦς ἕβδομος. Apud Pollucem l. VI. c. 37. fortaſſe ſcribendum: καὶ ἡμίκακον δὲ Εὐθυκλῆς λέγει καὶ Σοφοκλῆς. Nam quis ille Euclides, quem nominat vulgata ejus loci lectio? *Aſotum* vel *Aſotos* plures Graeci comici docuerant: etiam e Latinis Ennius atque Caecilius. Cujus poëtae itemque Afranii *Epiſtolam* quoque laudant Feſtus, Priſcianus, Nonius. ἔψυχον mox ſcribi juſſeram, non ἔψυχρον. Operarum error eſt et quod ſequitur: — Λύσιππος ἐν Βάκχοις, pro Βάκχαις. Lyſippi Bacchas ex Athenaei l. III. et VIII. nominat Suidas. Pollux quoque meminit l. VII. c. 17. C. autem 11. ejusd. l. ſcribe ſic iſtum Lyſippi verſum: Ἐπιγνάψας καὶ θειώσας τὰς ἀλλοτρίας ἐπινοίας. Non, ut editum eſt, θειάσας. Nam Pollux hoc teſtimonio probare voluit, ſulphuris aliquem fuiſſe uſum in officinis fullonum. A θεῖον vero, quod ſulphur ſignificat, non dicitur θειάζειν, ſed θειοῦν. Elegantiſſime autem Lyſippus eum, qui aliena inventa interpolet ceu veſtem obſoletam, fulloni comparat. Corrupti ſunt et Heſychii codices in mentione hujus poëtae, quo loco vocem βούδιος explicat. παρὰ Λυσίππῳ, ait, τὸ ὄμμα. Scribe τὸ ὄνομα. Poëtae ver-

ſus: Κύων δέ τις ἐβόα δεδεμένος, ὥσπερ βούδιος. Id eſt, *tanquam fatuus.* Ait deipnoſophiſta: λάκκου meminit Apollodorus ἐν Ἀπολιπούσῃ. Fortaſſe ſcribendum eſt ἐν Ἀπολιποῦσι. Reperio namque, laudari hunc poëtam in Καρυςίοις ἀπολιποῦσι. Exemplum habes apud Suidam in ἐγκομβώσασθαι. Suſpectum eſt etiam, quod ſequitur ſtatim: Ἄλεξις δ' ἐν Γυναικοςρατείᾳ. *Alexis in expeditione mulierum.* In Pollucis codicibus l. IX. ſcriptum Γυναικοκρατείᾳ, *Imperio muliebri.* Scribe: κνισολοιχὸς γάρ τις εἶ, καὶ κατὰ τὸν Σάμιον ποιητὴν Ἄσιον, τὸν παλαιὸν ἐκεῖνον, κνισοκόλαξ. Edita lectio facit auctorem vocis κνισολοιχὸς Aſium poëtam, de quo Strabo et Pauſanias: falſo, ut ex ſubjectis illius verbis liquet. Neſciebant Graece, qui κνισολεῖχος emendabant: repugnat enim analogia, et quantum eſt veterum grammaticorum. In editis libris praeter accentum nihil mutandum. Simonidis elegantiſſimum eſt epigramma, quo nivem injici ſuo poculo a convivatore vel pincerna poſtulat. In primo verſu ſcribo τῇ, non τήν. Sed ipſos poëtae verſus recitabo: ſunt enim elegantiſſimi, et obſcuritatis habent nonnihil. Τῇ ῥά ποτ' Οὐ- p.239.
λύμποιο περὶ πλευρὰς ἐκάλυψεν Ὠκὺς ἀπὸ Θρήκης ὀρνύμενος Βορέης, Ἀνδρῶν δ' ἀχλαίνων ἔδακε φρένας, αὐτὰρ ἐκάμφθη Ζωὴ Πιερίην γῆν ἐπιεσσαμένη, Ἔν τις ἐμοί γ' αὐτῆς χεέτω μέρος. οὐ γὰρ ἔοικε, Θερμὴν βαςάζειν ἀνδρὶ φίλῳ πρόποσιν. Quae ita vertebamus ὁδοῦ πάρεργον et omnino aliud agentes: *Pierii coſtas qua circumtexit Olympi E regno Thracum flans vehemens boreas, Quaeque inopes laenae afflixit, verum eſſe moleſta Deſiit in tumulo viva repoſta diu, Hujus partem aliquis dato mi. Ferventia amico Turpe nimis fuerit pocula porrigere.* γῆν ἐπιέσσασθαι dicuntur mortui, quando ſunt ſepulti ac terra ceu veſte amicti: id enim eſt ἐπιέσσασθαι. At hoc loco feſtiviſſime dicitur de nive in terram defoſſa, ut ſervaretur, ea ratione, quam ante deſcripſit auctor, aut ſimili. Ideo ait nivem terra obrutam fuiſſe vivam: imo ut viva ſervaretur, nec periret. Dalecampius τὸ ἐπιεσσαμένη deduxit a πιέζω. Parum abeſt, quin exclamem: Δάματερ τῆς σοφίας! Olympi montes dicti olim quam plurimi: de Pierio, qui in Pieria Macedoniae, poëtam loqui, certiſſimum eſt ex IV. verſu. Elegans eſt antitheſis in verbis ἔδακε φρένας, *mordebat* ſive urebat, hyemis videlicet tempore, et ἐκάμφθη. *mollita eſt.* Nam aeſtate nix eſt gratiſſima. Dalec. tamen reſcribebat ἐπέμφθη, abſurda multis modis conjectura.

Caput Tricesimum Septimum.

Ζωμοῦ κεχρημένος. *Antiphanis drama* Bombylius. πέταχνον, *poculi genus.* χεβρόδλαψος, *edulium Syrorum.* Sanchoniathon *et* Mochus, *ſcriptores Tyrii.* μυστίλη. Nicophon, Nicophron *et* Nicochares, *poëtae.* *Fabula* Χειρογάστορες *et* Ἐγχειρογάστορες. κορύζασθαι *et* κεκκύζασθαι. *Antiphanis* Antea. χόνδρος. ῥοφήματα.

In verſu III. Aſii, vetuſtiſſimi poëtae, Ἄκλητος, ζωμοῦ κεχρημένος, *invocatus, juſculi egens*, neſcio, quid legerit vir doctus, qui vertit *juſculum ſorpſit.* Noſtra lectio veriſſima eſt. Homerus: κομιδῆς κεχρημένος. Ac videtur mendici deſcriptionem Homericam Ὀδ. ρ. eſſe imitatus: Homero enim juniorem puto Aſium cum Euſtathio. Sequitur: Ἀντιφάνης μνημονεύει ἐν Βομβυλίῳ. Bombylium vocabant genus poculi, de quo diximus alio loco. Inde huic fabulae nomen videtur inditum ob frequentem bombylii in ea mentionem. Pollux tamen l. X. c. 46. Antiphanem laudat ἐν Βομβυκίοις. Utrum id ſit diverſae fabulae nomen, an hujus noſtrae, pronuntiare non auſim. Emenda verſum iſtum Alexidis, Ἐν ἀργυρῷ ποτηρίῳ πενταδράχμῳ τινί, et ſcribe, Ἐν ἀργυρῷ ποτηρίῳ πετάχνῳ τινί. Vulgatam ſcripturam lex metri clamat corruptam. Noſtrae emendationis auctor et fundus Athenaeus ipſe, qui l. XI. nos huc rejicit, et ſic ſcripſiſſe
p.240. affirmat. Media in hac voce corripitur, ut prior in τέχνη. Ait deinceps: Ἑξῆς ἐπεισηνέχθη πλακοῦς ἐκ γάλακτος, ἰτρίων τε καὶ μέλιτος. Dalecampius ſuſtulit hinc vocem ἰτρίων, et ſcripſit σησάμου. Quam emendationem neque epitome, neque veteres codices admittunt: verum haec faciente numine ad l. XIV. χεβρόδλαψος quodnam edulium in idiomate Syrorum appellaretur, vellem Athenaeus explicuiſſet. Vox eſt ex pluribus compoſita. Olim ſcribebam χεβροδάλου, ὄψου πατρίου· ut minutalis aut farciminis genus ea voce ſignificetur. Tale quid Syri intelligunt vocabulo תכבדה, cujus origo a כבד. Hebraeorum magiſtri volunt eſſe ὑπότριμμα quoddam ex carnibus et ovis. דל autem λεπτὸν ſignificat. Sed hoc divinare eſt, quo non aſpiramus nos; neque unquam pudebit fateri, ea neſcire, quae neſcimus. At quinam ſunt iſti hiſtoriae Phoeniciae ſcriptores genere Tyrii, de quibus

Cynulcus Ulpianum compellans? πλὴν εἰ μὴ παρὰ τοῖς τὰ Φοινικικὰ (ita ſcribendum, non Φοινικὰ) συγγεγραφόσι, Σενιαίθωνι καὶ Μωχῷ, τοῖς σοῖς πολίταις. Enimvero peregrinus ſit in rep. literarum oportet, qui neget, pro Σενιαίθωνι ſcribendum eſſe Σαγχωνιάθωνι. Hujus antiquiſſimi hiſtorici meminerunt multis locis Philo, Joſephus, Euſebius, Porphyrius, alii. Berytium quidam illum appellant, ut Porphyrius: alii Tyrium, ut Athenaeus. Suidas: Σαγχωνιάθων, Τύριος φιλόσοφος, (ἔγραψε) Πάτρια Τυρίων τῇ Φοινίκων διαλέκτῳ. *Sanchoniathon, Tyrius philoſophus, ſcripſit Tyriorum Origines lingua Phoenicum.* Mochum nominat inter auctores rerum Phoeniciarum Tatianus extr. l., cujus locum operae eſt adſcribere. Γεγόνασι παρὰ τοῖς Φοίνιξι τρεῖς ἄνδρες, Θεόδοτος, Ὑψικράτης, Μῶχος. τέτων τὰς βίβλες εἰς Ἑλληνίδα κατέταξε φωνὴν Χαῖτος, ὁ τὲς βίες τῶν φιλοσόφων ἐπ' ἀκριβὲς πραγματευσάμενος. Meminit Mochi hujus etiam Euſebius in Προπαρ. Emendavimus mox: δότε, ἔφη, μυςίλην· ȣ γὰρ ἂν εἴποιμι μύςρον. Legebatur prius μυςιλήνε· claro ac manifeſto mendo, ſi attendiſſent interpretes. Utebantur interdum veteres cavo pane ad juſculi hauſtum aut pultis. μυςίλην vocabant et panem illum, et alia in ſimilem uſum parata inſtrumenta. Lege Pollucem l. VI. c. 12. et ſcholia Ariſtophanis in Equites: nam inde dixit comicus μυςιλλᾶσθαι ἀμφοῖν χεροῖν, *haurire ambabus manibus.* Ecce iterum ſimilem errorem ex eadem cauſſa, quae μυςιλήνε pepererat nobis. Sequitur enim: καὶ ὡς τὸ πεπέριον ὀνομάσαντα παρέθε; Scribendum πέπερι, inducta ſyllaba, quae perperam geminata eſt. Nicandri verſus, quem reſpicit, exſtat l. II.: Πολλάκι δ' ἢ πέπερι κόψας νέον, ἢ ἀπὸ Μήδων Κάρδαμον. In III. verſu Nicandri malo ſcribi Χίδρα μὲν ἐκτρίψειας. Quid ſit χίδρον, diſputamus l. IV. Per ι autem ſcribi ſemper debere hoc nomen, non per υ ψιλὸν, diſtricte admonent nos γραμματικῶν παῖδες. Scribe deinde, ac verſum unum ex membranis adjice: Ζωμὸν δὲ βρομέοντα κατάντλασον αὐτὸν ἀπ' αὐτȣ̃ Ἀρνύμενος, ἵνα μηδὲν ὑπερζῇ· πνῖγε δὲ πῶμα Ἀμφιβαλών. Horum verborum interpretationem Athenaeus in erudita periphraſi Nicandri verſuum, quae ſtatim ſequitur, non praetermiſit. Poſtremum verſum, Ἠρέμα δ' ἐν χλιάων κοίλοις ἐκδαίνεο μύςροις, ita corrige: Ἠρέμα δὲ χλιαρὸν (vel λιαρὸν, ut in Epit.) κοίλοις ἐξαίρεο μύςροις. Confer cum Athenaei paraphraſi. Sequitur non longe: λέγει Νικοφῶν, ὁ τῆς p.241.

ἀρχαίας κωμῳδίας ποιητὴς, ἐν τοῖς Χειρογάϛορσιν. Sic et l. IX. ac l. XIII. fabulae iſtius auctor *Nicophon* Athenaeo nominatur. Etiam Harpocration in *κορδακισμὸς* et Pollux l. IV. c. 7. atque aliis locis *Nicophontem* veteris comoediae poëtam agnoſcunt auctorem. Ariſtophanis ſcholiaſtes ipſum *Nicophontem*, at fabulam illius *Χειρογαϛόρων γέννας* nuncupat. Suidae tamen *Νικόφρων* dicitur hic comicus, non ſolum in ea voce, ſed et aliis in locis: drama vero *Ἐγχειρογάϛορες.* Similiter *Πανὸς γονὰς* et Pandoram *Nicophroni* tribuit idem non ſemel: Athenaeus, comici interpres ad Aves, Pollux l. VII. c. 10. et l. X. c. 34. *Nicophonti.* Scribit autem Suidas, *Nicocharem*, alium comicum, et ipſum *Χειρογάϛορας* edidiſſe, quod confirmat noſter, qui l. XIV. et Nicocharem et hanc illius fabulam nominat. In ecloge Nicophronis reſtituimus ex epitoma *ἐγκριδοπώλαις. ἐγκρίδες* de genere ſunt placentarum. Quando ait Aemilianus *βϑλομαί σε δίκην ἀλεκτρυόνος ἐμφορηθέντα τϑ χόνδρϑ κορύξασθαι*, cenſeo, ſcribendum eſſe *κοκκύξασθαι*, *canere.* At *κορύξασθαι* eſt *certare:* quod parum convenit huic loco. De gallo gallinaceo fere uſurpant Attici verbum *ᾄδειν* aut *κοκκύζειν*, quod ab interprete comici alibi exponitur *δίκην ἀλεκτρυόνος βοᾷν.* Hic
p. 242. ſimpliciter pro *λέγειν* capitur, ut declarant ſequentia: *καὶ διδάσκειν ἡμᾶς* etc. Ait: *Ἀντιφάνης παρατιθέμενος ἐξ Ἀντείας.* L. XII. laudatur Antiphanes *ἐν Ἀνταίῳ.* Suſpicor, non aliter hic eſſe ſcribendum: nihil ſtatuo tamen. III. verſum illorum, qui ex fabula afferuntur, ita concipe, poſita majore diſtinctione in ſecundi fine: *Οὐ Θετταλικὸν τὸν χρηϛὸν εἶναι φασὶ δέ;* Duorum, qui hic loquuntur, dixerat alter, ſe habere chondrum Megaricum: alter ſubjicit, mirari ſe, quod non Theſſalicum potius emerit, qui optimus cluat. Sequentium verborum ſententia eſt imperfecta. Ea autem, niſi menda ſubeſt gravior, ita ſcribenda: *Τῆς Φοινίκης σεμίδαλις ἐκ πολλῆς σφόδρ' ἐξ—ητημένη.* Teſtimonio Ariſtophanis, quo probatur, *χόνδρον* veteres poſuiſſe pro ſorbitione, addi poteſt ex Hippocratis *Περὶ παθῶν* libro: *ῥοφήματα δὲ ἐν ταῖσι νέσοισιν ἅπασι διδόναι, ἢ πτισάνην, ἢ κέγχρον, ἢ ἄλητον, ἢ χόνδρον.* Idem ſapiens alibi *χόνδρϑ ῥοφητϑ* mentionem facit. Dixerunt autem Graeci *ῥοφήματα*, quae noſtri hodie *potages eſpois.* Theophraſtus in l. de igne ab aquis ſeparat *ῥοφήματα* hoc discrimine, quod ſint *σωματωδέϛερα καὶ παχύτερα.* Libro huic finem imponit auctor: *Ἐχέτω τέλος ἥδε ἡ βίβλος,*

ἐπὶ τοῖς λόγοις τοῖς περὶ τῶν ἐδεσμάτων ἔχουσα τὴν καταστροφήν. Deſinat hic liber iſte, finem nactus in ſermone de cibis. Sic loquitur, quaſi abſolverit omnem ciborum hiſtoriam et enarrationem. Quod falſum eſt: tantum enim de iis egit, qui ad guſtationes pertinent. Itaque lege *περὶ τῶνδε τῶν ἐδεσμάτων, in ſermone de cibis hujus generis.* Ex queis videlicet antecoenia conſtare ſolent.

ISAACI CASAUBONI
ANIMADVERSIONUM
IN
ATHENAEI DEIPNOSOPHISTAS
LIBER QUARTUS.

Caput Primum.

Argumentum libri quarti, quinti et ſexti. Caranus *Macedo.* Hippolochus *et* Lynceus *diſcipuli Theophraſti.* προπίνειν *et* ἀντιπροπίνειν. ϛλεγγίς. *Panaria veterum.* γύργαθος, reticulum. ἀρτοφόρα διὰ ἱμάντων ἐλεφαντίνων πεπλεγμένα, *item* πλεκτὰ ἐλεφάντινα. Chytri, *feſtum Athenienſium.* οἱ κἀν τοῖς χύτροις λειτȣργήσαντες. λειτȣργεῖν *de hiſtrionibus.* σκληροπαῖκται.

Exhauſta materia univerſa guſtationum, ſupererat, ut ad coenam ipſam convivator nos deduceret: quod tamen ab eo factum non eſt. Nam ad ciborum hiſtoriam non eſt rediturus ante librum VII., ubi piſces enumerantur, qui fuerunt coenae legitimae caput. Liber ille ita incipit: Ἐπιτελȣμένȣ δ' ἤδη τȣ̃ δείπνȣ. Conferri debent cum iſtis verbis, quae ſcripta ſunt extr. l. III.: ἐχέτω τέλος ἥδε ἡ βίβλος, ἐπὶ τοῖς λόγοις τοῖς περὶ τῶν ἐδεσμάτων
p.243. ἔχȣσα τὴν καταϛροφήν· ἀρχὴν γὰρ τȣ̃ δείπνȣ ἀπὸ τῶν ἑξῆς ποιησόμεθα. IV. liber, V. et VI. varios ſermones continent, habitos a convivis, dum poſt guſtationem exſpectatur coena. Initio iſtius narrat deipnoſophiſta, qua magnificentia Caranus Macedo nuptiarum ſuarum ſolemnia celebrarit. Hujus hiſtoriae auctor Hippolo-

chus Macedo in ea epiſtola, quam ſcripſerat ad Lynceum Samium, aequalem ſuum et ſtudiorum in Theophr. ſcholà conſortem. Ait enim de Hippolocho, fuiſſe illum Theophraſti diſcipulum: libro autem ſuperiore de Lynceo idem dictum eſt. *συμπεριφέρεσθαι δείπνῳ* quid ſit, expoſuimus infra c. XXV. Fruſtra ſunt, qui iſta verba, *τὰ ὅμοια κἀκείνȣ ἀντιπροπίνοντος αὐτῷ*, de mendo habent ſuſpecta: ſunt enim *Κρότωνος ὑγιέϛερα*, quod aiunt. *προπίνειν* proprie eſt praebibere et alteri calicem porrigere. Sed poni ſolet *ἁπλῶς* pro *tradere*, *praebere*, et, ut ſcribit Pindari ſcholiaſtes ad VII. od. Ol., *ἀντὶ τȣ̃ χαρίζεσθαι.* Joannes Chryſ. in *περὶ ἠπιότητος* oratione: *τοῖς ἀξίοις ἀπωλείας σωτηρίαν ἐπιπροπίνει.* Hinc apud ſummum oratorem *προπίνειν τὴν Ἑλλάδα*, et *προπίνειν τὴν ἐλευθερίαν*, *tradere per proditionem.* L. ſuper. dicebat Cynulcus, ſe Ulpiano *προπίνειν φιλοτησίαν*, cum illi veterum teſtimonia ſuggereret, quorum erat cupidiſſimus. Similiter ait hoc loco, *ἀντιπροπίνειν τὰ ὅμοια* Lynceum Hippolocho, cum ejuſdem argumenti literas ad eum daret. Miror autem, ſi recte habet, quod paulo poſt ſcriptum eſt, *οἱ μὲν συγκεκλημένοι ἄνδρες ἦσαν εἴκοσι*, *convivae erant homines viginti*, qua ratione quove jure inter *πολυανθρώπȣς εὐωχίας* cenſeatur infra hoc convivium. Suſpicio nobis eſt, excidiſſe literam unam, neceſſario reſtituendam hoc modo: *ρ' καὶ εἴκοσι. C et viginti.* Certe non eſt numerus editus pro caetera magnificentia. Et erat Caranus ſponſus nec tenuis cenſus nec plebeji ſanguinis: ſponſa vero Proteae illius filia fuit, ut arbitror, cujus originem et nobilitatem commemorat aliquanto poſt Hippolochus. Nam quorſum illa de Protea, ſi ad ſponſae genus indicandum non pertineant? Hippolochi narrationem non integram huc tranſtulit auctor: ſed ſumma tantum, ut ait, illius capita, quae tamen ipſa non ſine noxa ad nos perveniſſe, vel hoc mihi perſuadet. Scribo autem *ἐδόθησαν φιάλαι ἀργυραῖ ἑκάϛῳ μία δωρεάν·* non *δωρεά.* Sic melius MSS. Sequitur: *προεϛεφανώθη δὲ καὶ ἕκαϛος, πρὶν εἰσελθεῖν, ϛλεγγίδι χρυσῇ.* Quodnam fuerit coronamenti genus *ϛλεγγὶς*, explicamus l. XV. Hippolochus *ϛέφανον* appellat non multo poſt: *ἐπὶ πᾶσί τε χρυσαῖ ϛλεγγίδες, ὁλκὴν ἴσαι τῷ πρώτῳ ϛεφάνῳ. ἀφθονία σεσωρευμένη* Hippolocho, quae Plauto *ſtruices patinarum.* Mox ſcribendum *τοῖς κατόπιν διεδίδȣ παισί·* non autem *πᾶσι.* Sicut paulo poſt *ἐπεδώκαμεν καὶ ταῦτα τοῖς δȣ́λοις.* De hoc more veterum multa olim ad Theophr. diximus. Lego deinde: *ἐπὶ*

πλεῖςον ἔπινεν· ἦν γὰρ π., vel: ἔπινε πλεῖςον· ἦν γ. π., re-
p.244. ſtituta in ſuum locum voce ἔπινεν, quae abeſſe non poteſt ſine pernicie ſententiae: etſi ne in membranis quidem aliter. Non damno editam lectionem in iſtis: Ἤδη δὲ ἡμῶν ἡδέως ἀπηλλοτριωμένων τȣ̃ σωφρονεῖν, *cum jam eſſet bona mens a nobis alienata.* Sed neque manu exaratam improbo, ἀπηλλαγμένων τȣ̃ σωφρονεῖν. Quaſi eſſet iſtis ſtrenuis potoribus oneri ac moleſtiae mens recta, vel potius pudori. Diriuscula tranſpoſitio in iſtis videtur: ἐμοὶ μὲν γυμναὶ δοκῶ. Mollius ſonat ſcripta lectio: ἐμοὶ μὲν δοκῶ, γυμναί. Sequitur: πίναξ ἀργυρȣ̃ς ἐπὶ πάχος ȣ̓κ ὀλίγον περίχρυσος ὅσος, ὥςε δέξασθαι μέγεθος χοίρȣ. Videtur ſcribendum περίχρυσος ὅλος, τοσȣ̃τος, ὥςε δέξ. Alibi docebamus, panaria veterum et Graecorum et Romanorum reticulato opere ſolita fieri: quare etiam Horatio et Juvenali *reticulum* appellari vas illud, in quo vaenales panes ad mercatum deferebantur: Theophr. aliisque Graecis γυργάθους. Hoc nunc repetimus, ut explicemus iſta Hippolochi: κελεύει ἀρτοφόρα διὰ ἱμάντων ἐλεφαντίνων πεπλεγμένα δοθῆναι, *dari juſſit panaria plexa e loris elephantinis.* Reticulati operis clarum argumentum vox πεπλεγμένα. *Lora elephantina* fortaſſe aliquis capiat de corio elephanti. Sed ἱμάντας arbitror appellare Hippolochum virgas ſubtiles ex ebore, quibus ceu vimine utebantur in contexendis panariis iſtis. Ita exponendum eſſe, declarat, quod ſequitur de panariis argenteis. Nam quae iſta argentea praeceſſerunt, erant dubio procul eborea. Atque haec ſunt, quae poſtea vocantur πλεκτὰ ἐλεφάντινα. Interpretibus, qui ex eboris ramentis conſici poſſe caniſtra arbitrati ſunt, difficile, credo, non erat, quod inter ἀδύνατα omnes mortales omnium aevorum habuerunt, funem ex arena nectere, ut eſt verbum vetus. Legunt vero interpretes ὡς καὶ τῶν δοθέντων ἡμῖν ἀνασεσαγμένων. Nos omnium membranarum lectionem reſtituimus, ἀνασεσωσμένων, id eſt, *quod nobis ſervarentur, quae menſae fuerant appoſita.* Ideo n. ſportulas afferri juſſerat Caranus, ut in eas convivae congererent, quicquid domum ad ſe vellent auferri. Ait deinceps: ἐπεισβάλλȣσιν ἡμῖν οἱ κἀν τοῖς Χύτροις τοῖς Ἀθήνῃσι λειτȣργήσαντες. Praeſtantiam hiſtrionum ſive τῶν Διονύσȣ τεχνιτῶν his verbis ſignificari, non eſt obſcurum. Quare ita verte: *ingrediuntur noſtrum triclinium hiſtriones, digni, qui vel Athenis per Chytrorum ſolemnia producerentur.* Non eſt dubium, feſtum Athenienſium Chytros per multos ſcenicos

artifices ſolitum celebrari. Ideo inter praecipua oblectamenta, quibus fruerentur, qui in ea urbe viverent, ponit mox Hippolochus Λήναια καὶ Χύτρȣς θεωρεῖν. Eſt vero nota ambitio eorum, qui publicos ludos Athenis ſuo ſumptu edebant: nullis enim parcebant impenſis, quo poſſent hiſtriones peritiſſimos coëmere, et ſumptuoſiſſimo choragio inſtructos in ſcenam producere. Non ſemel mirati ſumus, λειτȣργεῖν uſurpaſſe Hippolochum de hiſtrionibus, quibus proprie id verbi minime convenit: ſed eis potius, quorum ſumptibus ludi curabantur, et hiſtriones inſtruebantur. Nemo oratores Graecos legit, quin hoc ſciat. Iſtud igitur obſervemus. Simul quaeramus, quinam ſint σκληροπαῖκται inter ludicrarum artium artifices Hippolocho nominati. Nam quod Dalecamp. σκληροπῆκται emendabat, ad theatralia pegmata referens, veriſimile non eſt, nedum verum. Vir magnus emendabat σκιροπαῖκται. Quae ſcriptura non longe abit ab ea, quam exhibent MSS., in quibus eſt ſine λ σκηροπαῖκται. Sed vellem expoſuiſſent, qui iſti ſint σκιροπαῖκται, quae ratio nominis, et quis veterum mentionem fecerit ſciropaectarum. Scimus eſſe, qui voces σκιρὸς aut σκειρὸς et σκειραφία de luſione ſcruporum interpretentur: ſed id quoque ſine auctoritate. Nos putamus, legi poſſe ψηφοπαῖκται. Poteſt legi et σφαιροπαῖκται. Quod tamen haud probem. Nam rectum et verum eſt omnino ψηφοπαῖκται. De eo genere hominum et ludicro dictum eſt l. I. c. 15. Praeſtigias iſto loco deſcriptas ſimilium multarum hiſtoriarum collatione illuſtravimus in libro de venatione amphitheatrali. p. 245.

Caput Secundum.

Θήβη, *arcula.* Thebae, *et nomina Thebana multa Syriaca.* τύπον Νηρηΐδων. *μηχανὴ σχαστηρία. Φράγματα. Lucernae machinoſae. Sigilla lucentia in coenationibus.* σιβύναι *et* σιγύναι. *Ariſtotelis et Theophraſti diſcipulorum disputationes hodiernis diſſimiles. Erucae inter cibos.* στρεπτοὶ *et* στρέμματα, ſpirae.

Videamus, ſi qua ſint in reliqua Hippolochi narratione, quae diligentiam noſtram deſiderent. Ait Hippolochus:

ἐν ϑήβῃ κατακείμενος ἀργυρᾷ. Nemo dubitabit, verum eſſe ϑήκῃ. Mirum tamen, unde manarit edita lectio, quae in multis etiam antiquis habetur, ϑήβῃ. Antiquiſſimi Graeci eam vocem a Syris mutuati, (תבה, *theba*, enim illi) videntur uſurpaſſe pro ſua. Heſychius certe agnoſcit et interpretatur κιβώτιον. Graeci interpretes Exodi c. 2. ϑίβην vel ϑίβιν dixerunt: quae vox fuit b. Auguſtino incognita, ut ipſe ſcripſit. Puto, alluſiſſe eo Heſychium. Thebas inde nuncupatas a Cadmo Phoenice, non ignorant, qui alia multa tractus illius nomina ad ſuam originem facile revocari poſſe animadverterint. At Rabbini vice verſa Graecum ϑήκη ſuum uſu fecerunt: nam illis תיק aut תיקה pro theca non infrequens. Ait: τὰ δὲ τοῖς ϑεράπȣσιν ἀποδεδώκαμεν. Malim ἐπιδεδώκαμεν. Nam ἀποδȣ̃ναι ſententiae non convenit. Jam dixit: ἐπεδώκαμεν ȣ̃ν καὶ ταῦτα τοῖς δȣ́λοις. Paulo ante verbo διαδȣ̃ναι uſus eſt in ea ſententia. Ait: αἰτεῖ σκύφον χοαῖον. *Scyphum poſcit, qui congium caperet.* Haec priſcorum MSS., haec Euſtathii lectio: non, quod viſum interpretibus, χρυσȣ̃ν. Ait: ἐφ' οἷς λεχϑεῖσιν οἱ δ' ἐννέα πάντες ἀνέσαν. Eleganter Homeri verba ſententiae
p.246. ſuae accommodat. Ἰλ. η.: Ὡς νείκεσσ' ὁ γέρων, οἱ δ' ἐννέα πάντες ἀνέσαν. Si verum eſt, convivas non fuiſſe plures viginti, putem, ſcripſiſſe Athenaeum: οἱ δ' ἐννέα καὶ δέκα πάντες ἀνέσαν. Jam enim unus ex eo numero exemptus erat, Proteas, de quo dictum eſt. Ait: μεϑ' ἃς ὀρχηστρίδες διεσκευασμέναι τρόπον Νηρηΐδων. Hoeſchelii epitome: τύπον Νηρηΐδων. Fortaſſean non male. Ait: τȣ̃ ποτȣ̃ δὲ προϊόντος. Scribendum πότȣ· nam aliud ποτός, aliud πότος. Sic paulo poſt: καὶ ὁ Κάρανος ἄρξας πότȣ. Non, ut legitur, ποτȣ̃. Et mox ἀναπεταννύȣσι τὸν οἶκον verte *explicant coenationem*, vel *aperiunt*. οἶκος eſt tricliniun ipſum, ubi coenabant, vel in ea coenatione ſeparata pars quaedam inſtar cellae. Etiam Latinis *oeci*, ut ad Theophraſtum obſervabamus. Ait: καὶ ἀναπετασϑεισῶν, δᾷδες ἐφάνησαν λάϑρα κατὰ μηχανὰς σχασϑέντων τῶν φραγμάτων, καὶ Ἔρωτες, καὶ Ἀρτέμιδες, καὶ Πᾶνες. Vetus inventum eſt mechanicorum, parva molitione varias rerum ſpecies exhibere in loco eodem aut ſubjecto, et, ut loquitur auctor libri de mundo, παντοδαπὰς ἀποτελεῖν ἰδέας. Id totum peragebatur ope illius, quam Graeci σχαστηρίαν μηχανὴν appellant, deſignatam Hippolocho voce σχασϑέντων. Auctor libri de mundo inter artis illius mirabilia cum neuroſpaſtarum ſolertiam refert, tum eo-

rum induſtriam, qui *διὰ μιᾶς ὀργάνε σχαςηρίας πολλὰς καὶ ποικίλας ἐνεργείας ἀποτελἕσιν*, *quia aſtutia unius converſionis multa et varia pariter adminiſtrant.* Sic interpretatur Apulejus. Sed non habent, opinor, Latini propriam vocem, qua exprimant Graecam σχαςηρία, quae et χαςηρία Heſychio dicitur. *Vertibulas* tamen Auſonius Latine nominat vel σχαςηρίαν vel ſimile quid in eleganti oſcillorum deſcriptione. *Harum*, inquit, *vertibularum variis coagmentis ſimulantur ſpecies mille formarum: elephantus bellua, aut aper beſtia: anſer volans* etc. Petronius: *Larvam argenteam attulit ſervus ſic aptam, ut articuli ejus vertebraeque in omnem partem flecterentur.* Eſt autem, niſi fallor, σχαςηρία mechanicis Graecis, quod noſtris *un reſſort.* Huic enim optime quadrat, quod tribuunt Graeci τῇ σχαςηρίᾳ, continendi vim et impellendi aut laxandi, hoc eſt, motus et quietis quaſi principium et incentivum. Ergo haec verba, σχασθέντων τῶν φραγμάτων λάθρα κατὰ μηχανὰς, hoc ſignificant, tabulata illa ſive pluteos, qui objecti erant fabrefactis candelabris, quae poſtea apparuerunt, artificio ingenioſo et mechanico fuiſſe remotos. φράγματα appellat Hippolochus, quae Plato aptius in non diſſimili narratione in. VII. de republ. παραφράγματα. *Erotes*, *Panes*, *Dianae* et *Mercurii* ſunt lucernae vel candelabra ad ſimilitudinem Cupidinis, Panis, Dianae et Mercurii elaborata. Etſi autem, quod hic commemoratur artificium, mirabile admodum nihil habuit: aliis tamen inventis ſubtilioribus anſam praebuit. Non enim dubium eſt, quin ab hoc principio ventum ſit ad coenationes iſtas verſatiles, quarum Seneca, Suetonius et Lampridius meminerunt. Porro autem p.247. fieri ſolitum olim, ut in nocturni luminis inſtrumentis artis ſuae peritiam oſtenderent mechanici: cujus rei nobile exemplum ſuppeditat hiſtoria coenae illius, quam in Cilicia exhibuit Cleopatra Antonio, ut narrat Plutarchus. Huc etiam pertinet machinoſa illa lucerna, quae ipſa ſibi oleum miniſtrabat, teſte Sozomeno l. I. Sigillis Cupidinum et Panum, quae ait Hippolochus lucernarum uſum praebuiſſe, reſpondent ſimulacra juvenum heroïcis temporibus, rudi adhuc ſeculo et incognitis lucernis, in angulis coenationum deſtitui ſolita, ut facem tenentes lucerent. Homerus de Phaeacibus canit: Χρύσειοι δ' ἄρα κἕροι εὐδμήτων ἐπὶ βωμῶν Ἕςασαν, αἰθομένας δαΐδας μετὰ χερσὶν ἔχοντες, Φαίνοντες νύκτας κατὰ δώματα δαιτυμόνεσσι. Lucretius in opulentae domus deſcriptione

poëtae locum non tam imitatus eſt, quam expreſſit prope verbatim, quod non obſervant illius interpretes: —*aurea ſunt juvenum ſimulacra per aedeis Lampadas igniferas manibus retinentia dextris, Lumina nocturnis epulis ut ſuppeditentur.* Ait Hippolochus: *σύαγροι σιγύναις ἀργυραῖς διαπεπερονημένοι περιεφέροντο ἑκάϛῳ.* Nihil intereſt, ſive *σιγύναις* ſcribas, ſive *σιβύναις*, ut in epitoma. Venabulum ita vocant, telum *ὁλοσίδηρον*, aprorum venationibus aptum. De eo multa in commentario noſtro de venatione amphitheatri. Caeterum hic locus ſuperiorem noſtram de convivarum numero conjecturam labefactare nonnihil videtur. Nam ut cuique convivarum ſuus aper apponeretur, quod ſcribitur eſſe factum, 120. apros in triclinium illatos oportuerit, ſi ſtat illa noſtra emendatio. Lector igitur eruditus ſtatuat, utrum duorum ſimilius vero debeat videri: aut convivarum celebris adeo convivii tantam fuiſſe paucitatem, aut tantam aprorum copiam potuiſſe reperiri. De Mandrogene, urbicario mimo, adi l. XIV. Iſte, inquit Hippolochus, *πολλȣ̀ς κατέῤῥηξεν ἡμῶν γέλωτας*, *multa ridicula in nos effudit*, vel, *multos riſus a nobis expreſſit.* Sic melius, quam ut interpres. Ait: *σὺ δὲ μόνον ἐν Ἀθήναις μένων εὐδαιμονίζεις, τὰς Θεοφράϛȣ θέσεις ἀκȣ́ων.* Mallem *ἑαυτὸν εὐδαιμονίζεις.* *Tu hoc uno te cenſes beatum, quod Athenis manens Theophraſti disputationes de propoſita theſi audias.* Mos ſummorum virorum fuit, Ariſtotelis et Theophraſti, diſcipulos exercere propoſita ad defendendum aut oppugnandum quaeſtione aliqua, quae dicebatur e re *θέσις.* Conſtat autem, fuiſſe in illis disputationibus non minus facundiae certamen, quam acuminis et *εὑρεσιλογίας.* Nihil enim ſimile erat earum contentioſarum *λογομαχιῶν* et, ut appellat Romanus ſapiens, circumſcriptionum, quibus hodie ad duritiem frontis infelix juventus eruditur. Ideo dicebat Strabo l. XIII., ſolitos Theophraſti diſcipulos *θέσεις ληκυθίζειν*, hoc eſt, *de re propoſita oratorio more disputare.* Ait: *θύμα καὶ εὔζωμα καὶ τȣ̀ς καλȣ̀ς ἐσθίων ϛρεπτȣ́ς.* Membranae: *καὶ εὔζωμον.* Erucae
p.248. olim inter tenuiorum lautitias, aliquando etiam in beatorum menſas, admiſſae: ut in Naſidieni coena apud Horatium. *ϛρεπτοὶ* et *ϛρέμματα* operis piſtorii nomina ſunt, a figura ſic dicti, qua fingebantur. Eadem nominis ratio eſt in ea, quam Latini *ſpiram* vocant: cujus fingendae modum habes apud Caton. c. 77.

Caput Tertium.

Μικροτράπεζοι φυλλοτρῶγες. *Defenditur contra Ariſtophanem, qui narraverat Athenis, Perſas aſſare boves integros. Tapetes ſtrati* μέχρι τῆς ἄρκτȣ. *Thraces* butyrophagi. λάκκοι δωδεκάκλινοι. *Miniſtri menſae alte cincti. Sparta* εὐρύχορος. Phiala lepaſta. *Bulborum* σιρὸς δωδεκάπηχυς. σειρὰ *bulborum, et olerum faſciculi,* ἑψάναι. Siri *Thracum.* δεσπόσυνοι, *heriles filii.* ὦχρος *et* ὠχρός. δόλιχος *genus leguminis. Jocus in* εὐρύπρωκτον *et impudicum.*

In Antiphanis verſibus ex Oenomao ſcripſimus, auctoribus libris chirographis, μικροτράπεζοι φυλλοτρῶγες, *tenuis menſae, et oleribus foliisque herbarum victitantes.* Pro τέρας mox ſcriptum inveni τέτταρας, quod non concoquo. Fruſtra fuit Ariſtophanes, cum tantopere eum rideret, qui dixerat, Perſarum regibus ſolitos apponi boves integros in clibano toſtos. Ex iis, quae dicentur infra h. l. de victu eorum regum, vera illum parebit loqui, quem pro mendace inſignito ſuggillat comicus. Anaxandridae tetrametri de nuptiis Iphicratis cum filia Cotyis, etſi non ſunt perobſcuri, quaedam tamen habent, quae nos exercere poſſint. Primorum verborum mens pendet ex iis, quae apud poëtam praecedebant. Κἂν ταῦτα ποιῇς, ὥσπερ φράζω, λαμπροῖς Δείπνοις δέχεϑ' ὑμᾶς. Scribendum δέξεϑ' ὑμᾶς, ut in membranis, vel fortaſſe ἡμᾶς. *Si haec feceris, quae dixi tibi, ſplendido convivio excipiemur.* Dalecampius multa mutavit, ut eam ſententiam eliceret, quam probavit. Nobis non lubet, ac ne licet quidem, eſſe ingenioſis, ubi nihil neceſſe. Quemadmodum autem ȣ̓ρανομήκη illa dicimus, et *coelos tangere* ac *ferire vertice*, quae ſunt praealta: ſic Anaxandrides, ut ſignificaret ingens illud viae ſpatium, quod fuerat tapetibus conſtratum, eos ad urſam usque pertinuiſſe dixit. Ita haec interpretor: Κατὰ τὴν ἀγορὰν μὲν ὑπεςρῶσϑαι Στρώματα μὲν ἀλȣργὰ μέχρι τῆς ἄρκτȣ. Dalecamp. retulit ad temporis diuturnitatem, quo manſere conſtrati tapetes: quam interpretationem non probo. Sed quod ſequentia, Δειπνεῖν δ' ἄνδρας βȣτυρόν φασ' Αὐχμηροκόμας μυριοπληϑεῖς, emendat, ſcribitque βȣκό-

λοῦς, plane damno. Planiſſime enim proba eſt lectio edita. Thracas poëta facit butyrophagos, cum in Graecia vix butyri adhuc eſſet uſus cognitus, ut docemus alibi.
p.249. Veteres cum alicujus cubiculi vellent magnitudinem indicare, dicebant: *tót lectos capit.* Unde eſt appellatio tricliniorum, et οἴκων τετρακλίνων, ἑπτακλίνων, atque etiam εἰκοσακλίνων et τριακοντακλίνων. Eo alluſit Anaxandrides: Τοὺς δὲ λέβητας χαλκοῦς εἶναι μείζους λάκκων δωδεκακλίνων. Proprie non λάκκοι, ſed oeci dicuntur δωδεκάκλινοι, *lectos 12. capere.* Moris erat, ut, qui in conviviis miniſtrarent, alte cingerentur, quo eſſent expeditiores. Horatius: *puer alte cinctus acernam Gauſape purpureo menſam perterſit.* Ideo Anaxandrides: Αὐτόν τε Κότυν περιεζῶσθαι, ζωμόν τε φέρειν ἐν χοῒ χρυσῇ. Scribo deinde τάς θ' ἁρμονίας μεταβάλλειν. Repetendum ſemper τὸ φασίν. Senſus eſt: Aiunt, Antigenidam tibicinem, Argam cantorem et Cephiſodotum citharam pulſantem ei convivio interfuiſſe, et ceciniſſe modo quidem Spartam amplis florentem choreis, modo Thebas ſeptem portarum, mutato harmoniae genere. Errat Dalec., qui εὐρύχορον Σπάρτην mutat in εὐρύχωρον. Quo etiam modo ſcriptum invenimus in epitoma Hoeſcheliana. Perperam. Homericum eſt ejus urbis epithetum, ut: Ἡ δ' εἰς εὐρύχορον Λακεδαίμονα Παλλὰς Ἀθήνη Ὤιχετο. De ea voce multa poëtae interpretes. De Spartanis choreis Plutarchus in Apophth. Apollo fatidicus in oraculo, quod refert Herodotus: Ὑμῖν δ', ὦ Σπάρτης οἰκήτορες εὐρυχόροιο. Lectio, quam edidimus, eſt prompta e membranis. Si libeat minimum ab ejus veſtigiis recedere, ſcribam: τότ' αὖ ἐπὶ Θήβας τὰς ἁρμονίας μεταβάλλειν. Non cenſeo dubitandum, hanc eſſe veram lectionem. Cum autem et phiala et lepaſta ſui generis diverſa pocula ſint, ut didicimus ex l. XI., probem ſcribi φιάλην τε καὶ λεπαστὴν potius, quam, ut editum eſt, φιάλην τε λεπαστήν. Cum inter alia, quae dotis nomine accipit Iphicrates a rege Thracum, recenſet comicus βολβῶν σιρὸν δωδεκάπηχυν, non abſurde conjiciebamus, ſcribendum βολβῶν σειράν. Et Dalec. in mentem venit hujus conjecturae: ſed vir optimus perabſurde vertit *bulborum torquem.* Nos βολβῶν σειρὰν interpretamur *lineam bulborum:* ſicut dicitur Juriſconſultis *linea margaritarum.* Sic hodie caepas in forum deferunt ad inſtar catenae nexas invicem more ſertorum, non autem transfixas, ut fit in unionibus. Alia olera in faſciculum colligata proſtabant. Virgilius in

Moreto: *Vaenales olerum faſceis portabant in urbem.* Hieronymus conſol. ad Pammachium: *mundant legumina, olerum faſciculos in ferventem ollam dejiciunt.* Ex iſtis verbis docemur, non ſolitos ſolvi iſtos faſciculos, ſed, ut emebantur in olitorio foro, ita in ollam conjici. Ejus rei cauſſam explicat Galenus, Eraſiſtratum ſubſannans, quod in curatione cujusdam morbi ſcripſiſſet, εἶναι δὲ δέσμια, (de cichoreis loquitur) ὅπως εὐμετάθετα ᾖ. Galeni verba ſunt in l. de ſect. venae contra Eraſiſtrateos, qui erant Romae: ἆρ' ἐπινοεῖς, ἔτι δύνασθαί τινα ἐπιμελέστερον γράψαι τὰ σμικρότατα τοῦ μηδ', ὅτι χρὴ δεσμίδια ποιεῖν τῶν κιχωρίων, ὅπως εὐμετάθετα ᾖ, σιωπήσαντος; εὔδηλον γὰρ, ὅτι τὰ λελυμένα δυσμετάθετα γίνονται. Videntur Graeci iſtos faſciculos ἐψάνας proprie appellaſſe. p.250.
Heſychius: ἐψάναι, αἱ τῶν λαχάνων δέσμαι. Ita exponemus σειρὰν βολβῶν, ſi cui placeat emendatio. Sic minores aves vendebant in lineam digeſtas. Heſych.: τίλλοντες τὰ ὄρνεα καὶ τιθέντες ἐπὶ πίνακος ἐπώλουν, τὰ λεπτὰ ὁρμαθίζοντες. Nobis nunc perplacet, quod eſt editum et in omnibus codd. ſcriptum, σιρόν. σιρὸς eſt fovea in uſum granarii vel apothecae cavata. Heſych. etiam πίθον interpretatur, quia in doliis praeter vinum etiam alia ſervabant. *Siros* vocant auctores rei ruſticae, Varro et Columella. Varro hoc amplius ſirorum in Thracia plurimum fuiſſe uſum ſcribit. Cur igitur hic mutemus, ubi de rege Thraciae ſermo eſt? At iſtud fortaſſe mutandum: τούτων δ' ἔσαι πολὺ σεμνότερον καὶ λαμπρότερον. Praecedit γάμος. Itaque ſcribendum σεμνότερος et λαμπρότερος. Niſi malumus πρὸς τὸ σημαινόμενον referre: nempe δεῖπνον. Quod verum cenſeo. δεσπόσυνοι ſunt *beriles filii*, non *beri*. Scio, grammaticos veteres δεσποσύνους et δεσποτίους interpretari *vernas*. Sed pro herili filio accipi, non obſcuro teſtimonio docemus. Appianus l. IV. bell. civil.: ἕτερος ἀπελεύθερος τάφον δεσπότου φυλάσσων τὸν δεσπόσυνον προγραφέντα ἐφύλασσεν ἐν τῷ τάφῳ μετὰ τοῦ πατρός. Additur: οὐ σμύρνης καὶ Συρίας ὀδμαί. Scribe cum epit. σμύρνης Συρίας. In eadem mox κολλίκων pro χολίκων. Et πολυποδίων, non πολυποδείων, quod aliud ſit, et ſententiam faciat imperfectam. Scribe: λαθύρων, ὤχρων, δολίχων, μέλιτος. Leguminum nomina ſunt ὦχρος et δόλιχος. At ὠχρὸς aliud ſignificat. Idem liber θυννίδες ἑφθαὶ ſcribit pro ὀπταί. In extremo hujus eclogae ineſt jocus comicus, cum ait poëta: γέρανος, τουτουὶ (malim ἢ τουτ.) τοῦ χάσκοντος διατεινομένη διὰ

τῦ πρωκτῦ καὶ τῶν πλευρῶν διακόψειε τὸ μέτωπον. Jocus, inquam, eſt in hominem muliebris patientiae. Graeci impudicos vocabant *εὐρυπρώκτους* vel *λακκοπρώκτους.* Hoc vult, gruem illam adeo longum habuiſſe roſtrum, ut, ſi per anum immittatur impudici illius, quem digito indicabat hiſtrio, qui iſta pronuntiabat, ad latera usque penetrare, et frontem ipſam tundendo perforare queat. Inſigniter *εὐρύπρωκτον* voluit ſignificare et morbo nefando prae caeteris infamem.

Caput Quartum.

Ἀηδία Ἀττική. ἡ ἐν Ἄστει παρασκευή. Coqui laus βλιχανώδης, βληχώδης, βλιχώδης. Ionicus πλῦταξ ὑποστάσεις ποιῶν. ὑποβινητιῶντα et πασχητιῶντα βρώματα. τὰ εἰς ἀναστόμωσιν. Philemonis Μετιὼν ἢ Ζωμίον. Ariſtophanis fabula Ἀνάγυρος, item Ἀνάργυρος et Ἀγήρως. Epilyci comici Κωραλίσκος. παραμασήτης et παραμασύντης. βαυκίζεσθαι τὰ λευκά, et de baucidibus quaedam. συμφορὰν εἰσορᾶν. Theodectes adjutor Euripidis.

In iis verſibus, qui ex Lyncei Samii Centauro afferuntur, non capio iſta: — *ἀηδία γάρ ἐστιν Ἀττική, Ὥσπερ ξενική.* Scribo, ut intelligam: *Ὡς πὰρ ξένοις γε. Victus*
p.251. *Atticus*, inquit, *non placet, nobis ſaltem peregrinis.* In reſponſo Hegeſandri ſcribit eclogarius *τῆς ἐν Ἄστει διασκευῆς.* Malo tamen *παρασκευῆς.* Ea voce intelligitur, quicquid in coenam ſolitum apponi ab Athenienſibus. Quartum verſum ex *Apolipuſa* Diphili ita corrige: —— *τί δὲ Τῦτ' ἐστι πρός σε τὸν μάγειρον; τῆς τέχνης Ἡγεμονία τίς ἐστιν αὕτη γ', ὦ πάτερ, Τὸ τῶν ἐδομένων τὰ στόματα προειδέναι.* Eadem ſententia apud Martialem: *Non ſatis eſt ars ſola coco: ſervire paratum* Nolo: *cocus domini debet habere gulam.* Poſidippus: *Καὶ τὰ στόματα γίνωσκε τῶν κεκλημένων. Ὥσπερ γὰρ εἰς τἀμπόρια, τῆς τέχνης πέρας Τῦτ' ἐστιν, ἂν εὖ προδράμῃς πρὸς τὸ στόμα.* XII. verſum ita concipe: *Ἀψινθίῳ σφι δεῦσον, ὅσα γ' ἂν παρατιθῇς.* Ultimum vero ſic: *Πάντες βλιχώδεις εἰσὶ καὶ μεστοὶ λάπης.*

Apud Hippocratem ſaepius leges ἐμέει σίαλα καὶ λάπην. Pro βλιχχνώδεις, quod verbum eſt non nauci, Dalecampius ſcribebat βληχώδεις, repugnante modulo verſus. Nos fecimus βλιχώδεις per jota, memores, veterem criticum Epiclem exponere apud Hippocratem βλιχῶδες τὸ λελιπασμένον μετὰ γλοιώδȣς ὑγρασίας ἀκαθάρτȣ. *Pingui obſitum cum viſcoſo humore et impuro.* Hic vero Diphilus ita vocat homines pituita laborantes, eamque ob cauſam ἀποσίτȣς. Rara enim ciborum appetentia, quibus eſt pituita moleſta. Idcirco addit μεϛοὶ λάπης. Nam et λάπη genus pituitae. Menandri verſus ſubjiciuntur, quorum nonus expleri poteſt hoc modo: Ἐκ τῆς ὀρεινῆς, Ἀρκαδικὸς, τȣ̓ναντίον Ἀθάλασσος. In XI. Ἰωνικὸς πλȣ́ταξ ὑποϛάσεις ποιῶν. Quid ſit ὑποϛάσεις ποιεῖν, dubitavi diu: nam viri docti interpretatio, ut eſt, ſic viſa ſemper abſurda. Referebam aliquando ad mollem inceſſum et motus Ionicos cum ſtaticulis. Sed veram interpretationem docuit me Julius Poll., cujus ſunt verba l. VI. c. 9.: αἱ περιτταὶ σκευασίαι ὀνθυλεύσεις καὶ μονθυλεύσεις ἐκαλοῦντο· ὡς καὶ παρὰ Μενάνδρῳ αἱ ὑποϛάσεις ζωμὸς παχὺς ἀμύλῳ πηγνύμενος. Haec Pollux, reſpiciens absque ullo dubio hunc ipſum Menandri locum. Sunt igitur ὑποϛάσεις condimenta, ita dicta, quod in imo ſubſidant. Locum Menandri tangit Socrates Hiſtor. III. cap. 8., ubi diſſerit de vocibus ȣ̓σία et ὑπόϛασις. Sic ille: παρὰ Μενάνδρῳ σημαίνει ἡ ὑπόϛασις τὰ καρυκεύματα· ὡς εἴ τις λέγει τὴν ἐν τῷ πίθῳ τȣ̃ οἴνȣ τρύγα ὑπόστασιν. Vocem πλȣ́ταξ ſumpſit Menander ab Eupolide: nam ut illius propria adnotatur a veteribus criticis. Pollux l. III.: ὁ δ' Εὔπολις πλȣ́ταξ πέπαικε. ὑποβινητιᾷν eſt Venerem appetere. Inde ὑποβινητιῶντα βρώματα Menandro, *cibi ad Venerem ſtimulantes.* Clemens Alex. Menandrum imitatus πασχητιῶντα appellavit in II. Paedagogi: πόῤῥω γάρ ἐϛι τῶν πασχητιώντων ἐδεσμάτων ἡ τράπεζα τῆς ἀληθείας. Recte Dalecampius τὰ εἰς ἀναϛόμωσιν βρώματα interpretatur, quae valent ad reſtituendam orexin amiſſam. Martialis hoc dicit *reficere nauſeam.* Proprie ἀναϛόμωσις eſt oris obturati. Caelius Aurel. tard. paſſ. l. II. c. 10. *oſculationem* vertit, p.252. et ἀναϛομȣ̃ν *oſculari.* Nam τὰ ϛόμια venarum et arteriarum ei dicuntur *oſcula.* Paſſim apud medicos ἀναϛόμωσις φλεβῶν vel τῶν ἀγγείων appellatur venarum apertio. A qua ſignificatione non recedit, cum pro reſtituto ciborum appetitu uſurpatur. Fere enim contingit faſtidium ciborum, cum os ventriculi alienis humoribus eſt ob-

ſeſſum: cui malo ut medicina fiat, aperiendi ſunt occluſi meatus. Fit autem hoc vel cibis ſucci ſubtilis, cujusmodi ſunt illa, quae Plutarcho appellari λεπτὰ καὶ τομὰ dicebamus l. II. c. 17., vel pharmacis ejusdem facultatis. Lege Galenum de comp. medic. κατὰ τόπȣς l. VIII. Laudatur deinceps Philemo comicus ἐν Μετιόντι ἢ Ζωμίῳ. Non displiceat nobis, quod doctis quibusdam placet, Μεθύοντι. Aliter tamen etiam l. VIII. Cicadas veteribus fuiſſe eſitatas, et obſervat hic Athenaeus, et nos probavimus l. II. c. 16. In eam rem citatur deipnoſophiſtae Ἀριϛοφάνης Ἀναγύρῳ. Obſervare licet, veterum comicorum plerasque fabulas ab Atticis populis eſſe denominatas. Idem de hac comoedia videtur ſentiendum: nam Anagyrus appellabatur tribus Erechtheidis pagus quidam. Quanquam non Ἀνάγυρος, ſed Ἀναγυρȣ̃ς fuit illi δήμῳ verum nomen, ut dicebamus l. II. c. 11. Memini tamen reperire alibi ſcriptum Ἀναργύρῳ, cui ſcripturae favet locus Pollucis l. IX., ubi ſcriptum corrupte Ἀριϛοφάνης ἐν τῷ ἐν Ἀργύρῳ pro ἐν τῷ Ἀναργύρῳ. Alibi apud eundem Pollucem illo ipſo libro citatur Ariſtophanes ἐν Ἀγύρῳ. Certum eſt, locum eſſe corruptum. Sed quomodo emendabimus? An ἐν Ἀναγύρῳ, ut aliquot locis ſcriptum in Athenaei codd.? An ἐν Ἀγήρῳ, ut in l. XIV.? Verum eſt Ἀναγύρῳ, niſi fallor: nam et apud Pollucem ita ſcribitur l. X. c. 12. et c. 13. bis, item c. 21. et c. 25. Obſcurus poëta eſt Epilycus, cujus fabulam Κωραλίσκον laudat mox auctor. Κοραλίσκον vocat Suidas per ο parvum. Κωραλίσκος eſt *adoleſcentulus*, ut interpretatur Heſychius. Similis inſcriptio earum fabularum, quibus Παιδίον fuit index, ut dicebamus l. ſuper. E Nicandri ſubjectis verſibus tertium melioribus ingeniis ſanandum relinquimus. Libri omnes corruptiſſimi, in quibus pro καύκοσον ſcriptum θαῦκωνον vel ἄηυ κῶον. Ne in ſequentibus quidem verſibus omnia praeſtabo integra. In ultimo ſaltem ἄρυσαι ſcribendum, non ἄμυσαι. *Hauri* e vasculo, quod σταμνίον modo appellavit. Deſtituunt nos libri etiam in ſequentibus verſibus Diphili vel Soſippi. Alexidis *Tarentini* nominantur et Polluci l. X. c. 13. παραμασύντης in ejus verſibus exponitur de paraſito. L. VI. παραμασήτης ſcriptum ex eodem poëta: quod videtur ἀναλογώτερον, nam μασᾶσθαι dicimus. Sed utrumque dixerunt Graeci. Heſychius: μασύντης, παράσιτος. Penultimus verſus ita ſcribitur: Καυκιζόμενον τὰ λευκὰ, τὸν ἄβαλλόν θ᾽ ἅμα. Scio, καυκὶς reperiri pro βαυκὶς· hic tamen Βαυκιζόμενον ſcribi malim. Heſychius, ubi docuit,

βαυκίζεσθαι uſurpari pro *θρύπτεσθαι*, ſubjicit haec: *βαυκιζόμενον, τρυφερὸν καὶ ὡραϊςήν*. Videtur optimus ille grammaticus hunc ipſum Alexidis locum ante oculos habuiſſe, cum haec ſcriberet. Eſt igitur *βαυκίζεσθαι τὰ λευκὰ* per laſciviam oſtentare baucidas (id calceamenti genus) albas. Baucides fere crocei coloris erant, ut ſcribit Pollux. Hic oſtentator ineptus albas geſtabat, easque inter ſaltandum ſubinde oſtentabat. Homo ſtultus multis nominibus! Nam in totum ineptae ad ſaltandum erant baucides, non minus quam illae, quae hodie nobis a ſubere, id eſt *ἀπὸ τȣ̃ φελλȣ̃*, appellantur *pantofellae*. Baucidibus ſolitum ſuber ſuppingi, (vel quia hibernum erat hoc calceamenti genus, vel quia a mulierculis geſtabatur, quae mendacio ſtaturam irent adjutum,) declarat incerti poëtae verſiculus apud veteres magiſtros: Ὁ *φελλὸς ἐν ταῖς καυκίσιν ἐγκεκάττυται*. Verum haec alio loco melius et uberius. Poſterius hemiſtichium ad incitas redegit nos ſaepe. Membranae nos deſtituunt. Breviator hunc verſum circumſcripſit, reliquos omnes deſcribens. Cauſam diximus jam multoties. Scribo *τὸ νάβλον θ' ἅμα*. Videtur ineptulus hic inter ſaltandum calceos oſtentaſſe et nablum, quod manibus tenebat. Paene praetermiſeram admonere de graviſſimis mendis, quae verſum IV. et V. deformant. Sic enim legitur: *συμφορὰν λέγεις, ἄρ' ἂν Φαίνης ἄν, εἰς συμπόσιον εἰσελθὼν ἄφνω*. Quis iſta intelligit? Nemo, hercule, nemo. Lego planiſſima et certiſſima ſententia: *συμφορὰν σέ γ' εἰσορᾶν Φαίης ἂν εἰς συμπόσιον εἰσελθὼν ἄφνω*. Eleganter *συμφορὰν ὁρᾶν* de re moleſta, et quam videas ingratiis. Paulo aliter apud Sophoclem *θάνατος τάδ' ἀκȣ́ειν*, et ſimilia. A libris eſt *τὸ Φαίης* pro *Φαίνης*. Caetera ab ingenio. De Theodecte verſus eſt Antiphanis: Ὁ *τὰ κεφάλαια συγγράφων Εὐριπίδῃ*. Hoc eſt, qui Euripidi fabulas ſuas componere aggreſſuro ſumma capita deſcribit, et primam faciem tragoediae delineat. Locum ex Alexidis *Iſoſtaſio* ita concipe: Ἀπὸ *συμβολῶν ἔπινον, ὀρχεῖσθαι μόνον Βλέποντες, ἄλλο δ' ȣ̓δέν. ὄψων ὀνόματα Καὶ σιτίων ἔχοντες, οἷον Κάραβος, Καὶ Κωβιὸς, καὶ Σεμίδαλις*. Interpres pro Βλέποντες legit Θέλοντες. Non video, cur neceſſum ſit mutare. At *οἷον* in tertio verſu pro *ὄψον* neceſſario reſcripſimus. p.253.

Caput Quintum.

Percurritur elegans parodia Matronis. βορεασμοὶ et βορεαςαὶ apud Athenienſes. ἔρανος ὀπτανιάων. ὄσμυλοι et ὀσμύλια. χονδροφυής. παλάμῃ ἐπορέχθην. Aqua roſacea veteribus incognita. Multa alia obiter obſervantur: multa emendantur.

Multum Athenaeo debemus, qui Matronis parodiam nobis conſervavit deſcriptam iſto loco. Carmen eſt et ingenioſum et leporis ac venuſtatis pleniſſimum. Merebatur profecto ejus venuſtas, ut plus paulo operae in il-
p.254. lius interpretatione viri docti ſumerent. Tirones, quibus eſt otium, ſi me audient, ſingula hujus parodiae cum Homerico fonte, unde ſunt derivata, contendent. Suave erit ac jucundum conſiderare, qua dexteritate ſententias poëtae in diverſiſſimum ſenſum Matro hic detorſerit. Multa item eruditiſſimi Dalecampii παρερμηνεύματα nullo negotio et animadvertent et corrigent. Utriusque exemplum eſto hoc, a nobis raptim et properanter editum: feſtinamus enim ad alia, neque recentes nunc ſumus ab Homeri lectione, in quo tamen totius negotii hujus cardo verſatur. Primus verſus, Δεῖπνά μοι ἔννεπε, Μȣσα, πολύτροφα καὶ μάλα πολλὰ, quod nemo non videt, ex iſto factus eſt, Ἄνδρα μοι ἔννεπε, Μȣσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλά. Proximus, Ἃ Ξενοκλῆς ῥήτωρ ἐν Ἀθήναις δείπνισεν ἡμᾶς, totus eſt Matronis, niſi quod Homericum verbum δείπνισεν uſurpavit. Sequens, Ἦλθον γὰρ κἀκεῖσε, πολὺς δέ μοι ἕσπετο λιμὸς, totus eſt poëtarum principis, unica voce excepta: Ἦλθον γὰρ κἀκεῖσε, πολὺς δέ μοι ἕσπετο λαός. Etiam quartus, Οὗ δὴ καλλίςους ἴδον ἄρτȣς ἠδὲ μεγίςȣς, ſine dubio Homeri eſt, etſi non memini nunc, quomodo apud illum ſcribatur. Similis verſus in VI. Il.: Ὃς κάλλιςος ἔην ποικίλμασιν ἠδὲ μέγιςος. Quintum cum leges, Λευκοτέρȣς χιόνος, ἔσθειν δ' ἀμύλοισιν ὁμοίȣς, veniat in mentem neceſſe eſt iſtius de Rheſi equis, Λευκότεροι χιόνος, θείειν δ' ἀνέμοισιν ὁμοῖοι. Similis alia ejusdem poëtae parodia: Λευκοτέρας χιόνος ἰδέειν, ἀμύλοισιν ὁμοίας· Τάων φυομένων ἠράσσατο πότνια γαστήρ. Sextus: Τάων καὶ Βορέης ἠράσσατο πεττομενάων. Quantum memini, apud poëtam legitur paulo aliter de equabus Dardani, quas Boreas adamavit. Alicubi ſub Il. fin. recordor legere hunc verſum: Τάων καὶ Βορέης ἠράσσατο

βοσκομενάων. Hic vero *Τάων* intellige *ἀμύλων*. *Quarum, dum coquerentur*, ſive *recens coctarum vel Boreus poterat affici deſiderio.* Senſus autem eſt, adeo bonos panes illos aut placentas fuiſſe, ut etiam Borealia celebrantibus apponi potuerint. Moris fuit Athenis, Boreae ſacra facere demerendi illius gratia. Magna ſolennitate is dies celebrabatur, atque inprimis lautis opiparisque epulis. *βορεάζειν* hoc dicebant, et *βορεασμὸν* ſuperſtitionis hujus ritum. Heſychius: *Βορεασμοὶ, Ἀθήνῃσιν οἱ ἄγοντες τῷ Βορέᾳ ἑορτὰς καὶ θοίνας, ἵνα ἄνοτοι* (malim *ἄνοσοι*) *πνῶσιν. ἐκαλȣ̃ντο δὲ βορεασμοί.* Videtur dicere, thiaſotas horum ſacrorum fuiſſe appellatos *βορεασμȣ́ς*. Ego arbitror, *βορεασμὸν* id eſſe, quod jam diximus: at qui ſuperſtitionis hujus ſacra concelebrarent, eos eſſe dictos *βορεαστὰς*, ut *εἰκαδιστὰς, τετραδιστὰς*, et ſimiles. VII.: *Αὐτὸς δὲ Ξενοκλῆς ἐπεπωλεῖτο ςίχας ἀνδρῶν.* At Homerus ſic: *Αὐτὸς δὲ κτίλος ὣς ἐπεπωλεῖτο ςίχας ἀνδρῶν.* VIII.: *Στῆ δ' ἄρ' ἐπ' ȣ̓δὸν ἰὼν, σχεδόθεν δέ οἱ ἦν παράσιτος.* Duo hemiſtichia, quae variis locis in Ulyxea leguntur, conflavit in verſum unum. In priore nihil mutavit. Poſterius ita habet: *σχεδόθεν δέ οἱ ἦλθεν Ἀθήνη.* IX.: *Χαιρεφόων, πεινῶντι λάρῳ ὄρνιθι ἐοικώς.* Invenies in poëmate de Ulyſſe: *Σεύατ' ἔπειτ' ἐπὶ κῦμα λάρῳ ὄρνιθι ἐοικώς.* X.: *Νήστης, ἀλλοτρίων εὖ εἰδὼς δειπνοσυνάων.* Scribendum p.255. *Νῆϛις.* Apud Homerum memor ſum legere *εὖ εἰδὼς ἱπποσυνάων* et *λελασμένος ἱπποσυνάων.* Caetera comparent ſtudioſi adoleſcentes, quibus, ut dixi, plus eſt otii, quam mihi. In XII. non intellexerunt interpretes, quid eſſet *ȣ̓ρανὸς ὀπτανιάων.* Eſt vero culinae ſive camini luculenti periphraſis. Ariſtophanes *κάπνην* vocat in Veſpis: *τί ποτ' ἄρ' ἡ κάπνη ψοφεῖ;* Hoc eſt, ut ſcribit ſcholiaſtes, *καπνοδόχη. ἔϛι δὲ σωληνοειδὲς ἐπὶ τῶν μαγειρίων.* Appianus in IV. *ἐμφ.* ad vocem *ȣ̓ρανὸς* accedit, *καπνώδεις ὑπωροφίας* nominans. His duobus verſibus, *Οἷς ἐπιτετράφαται μέγας ȣ̓ρανὸς ὀπτανιάων, Ἠμὲν ἐπισπεῦσαι δείπνȣ χρόνον, ἠδ' ἀναμεῖναι*, lepidiſſima coqui periphraſis continetur: neque audiendus vir doctus, qui *οἱ μὲν* et *οἱ δὲ* ſcribit in poſteriore. Homer. de Horis: *Τῇς ἐπιτετράφαται μέγας ȣ̓ρανὸς ἔλυμπός τε, Ἠμὲν ἀνακλῖναι πυκινὸν νέφος, ἠδ' ἐπιθεῖναι.* In XV. *εἴδατα* ſunt *cibi.* Poëtica vox eſt Homero frequens. Nollem accepiſſet vir doctus pro *εἴδεα*, quod declarant illius verba: *cibariorum omnigenas ſpecies.* XX. verſus: *Ἐν καθαρῷ, ὅθι κύματ' ἐπ' ἠϊόνος κλύζεσκε.* Si animadvertiſſet Dalecampius, ſumtum eſſe ex Il. rh. ψ.,

nunquam illa ſcripſiſſet, quae pro interpretatione horum verborum nobis reliquit. Legant tirones Euſtathium. Similis error in verſu LXXXVI.: Ἐν καθαρῷ, ὅθι περ λοπάδων διεφαίνετο χῶρος. Cum unica dictione mutata ſit ex Homerico: Ἐν καθαρῷ, ὅθι περ νεκύων διεφαίνετο χῶρος. XXIV. absque ulla varietate in omnibus membranis et epitoma ita conceptus eſt: Τοὺς δ' ὁ Κύκλωψ ἐφίλει, καὶ ἐν ὄρεσιν ἐξεπεφύκει. Scribebam Τὸν δ' ὁ Κύκλ., et cum ſequenti verſu continuabam. Deſcribit unum aliquem e ſervis Xenoclis, illum nempe, qui pinnas menſae intulerat. Eum ait Cyclopi fuiſſe dilectum, atque adeo a Cyclope in ſuo antro generatum: horridum aliquem ſervum, viſu turpem et altero oculo captum deſignat. Joſephus vero Scaliger, cum ſuperioribus hunc verſum jungens, ſcribendum arbitrabatur: Τὰς δ' ὁ Κύκλωψ ἔφλη, καὶ ἐν ὄρεσιν ἔξεσε φύκη. Has, inquit, mandebat Cyclops, et in montibus eradebat τὰ φύκη. Nam apuae cum multa alga capiuntur, quae eſt φύκος, et algas ipſas ſuperiore verſu vocabat λιπαρὰ κρήδεμνα. ἔφλη ſive ἔφλα valet *manducabat, vorabat.* Menander: Κύψας καθ' αὑτὸν τῶν τραγημάτων ἔφλα. XXV.: Πίννας ἦλθε φέρων καὶ ἄμυλα ἠχήεντα. Poſtrema manifeſti vitii ſunt comperta. Proclive eſſet emendare καὶ ἀμύγδαλα ἠχήεντα, niſi et praecedentia obſtarent, et magis ſequentia. Scribe igitur vel cum acutiſſimo Scaligero καὶ τήθη μυελόεντα, vel, ut cenſemus nos, καὶ ὀσμύλι' ἠχήεντα. Vocem ἠχήεντα omnino retinendam puto: eſt enim Homeri, quo reſpexiſſe parodum non dubito. Oſmyli inter polyporum ſpecies recenſentur. Et ὀσμύλια dixiſſe Ariſtophanem in Danaïdibus, ex Athenaeo et Polluce diſcimus. Olim ſcribebam καὶ κογχύλι' ἠχήεντα. XXVI.: Ἃς καταφυγότριχος πέτρης λευκὸν τρέφει ὕδωρ. Sine controverſia verum eſt, quod Scaliger divinavit: Ἃ κατὰ φυκότριχος
p.256. π. XXVII. χονδροφυῆ paſſerem interpretor, cui mollis caro inſtar alicae. XXIX.: Οὐδ' ἑφθὴν τρώσας ἵνα εἴασε Φοῖβος Ἀπόλλων. Scaliger: Οὐδ' ἔφθην τρῶσαί μιν, ἄασε δὲ Φοῖβος Ἀπόλλων. Invenimus in optimis Hoeſchelii excerptis τρώγειν. Itaque ſic verſum concinnamus: Οὐδ' ἔφθην τρώγειν, ἐπεὶ ἄασε Φ. Ἀ. Homerus: ἐπεὶ φρένας ἄασεν οἴνῳ. XXXII.: Ἆψ δ' ἑλόμην χάρμη, λαιμὸν δ' ἄπληστον ἄμυξα. *Mugilem prehendi et in contrariam partem traxi per vim, et Stratoclis inexplebile guttur unguibus laceravi.* Nihil hic mutandum cenſeo. XLVI.: Πολλὰ δ' ἄναντα κάταντα κατὰ στέγας ἦλθ' ὁ μάγειρος. Corripit

poſteriorem in ϛέγας, non ſine exemplo. Theocritus: Ἁ πενία, Διόφαντε, μόνα τὰς τέχνας ἐγείρει. Sed et ϛέγος idem ſignificabit. Scaliger tamen κατὰ ϛίχας malebat. Senſus eſt, iſſe, rediiſſe cocum ſaepius e culina in ſuperiorem contignationem, ubi coenatio. ἄναντα κάταντα eleganter appellat ſcalas. In Homeri verſu Il. ω. ῥάψ. loci acclives et declives ſic dicuntur. XLIX.: Αὐτὰρ ἀπ' Εὔβοιαν λοπάδες τόσαι ἐϛιχόωντο. Melius in excerptis ἀπ' Εὐβοίας. Sic verſu XCV. ἐκ Σαλαμῖνος. Poëta intelligit patinas Caryſtias, quas fuiſſe Athenis in pretio, diſcere eſt ex l. IV. LIII.: Οἴη δ' αὖ θύννε κεφαλὴ θαλαμηϊάδαο. Recte Dalecampius Οἵη. Optime vero Scaliger θαλαμωνιάδαο· ut alludat ad Homericum Τελαμωνιάδαο. θαλάμαι *piſcium cubilia.* Mox ἕνεκα τευχέων Αἰρομένων interpretor *propter lances, quae auferebantur de menſa.* Ea eſt, quam appellat parodus inſignem calamitatem et θεήλατον, cum ait: τὸ δὲ πῆμα θεοὶ θέσαν ἀνθρώποισι. LVI.: Ῥίνη, τὴν φιλέεσι. Repetendum eſt verbum ἦλθε. LXX.: Οὗ πλήρης περ ἐὼν κρατερὸς παλάμῃ ἐπορέχθη. In epitome κρατερῶς. Scribe igitur: Οὗ πλήρης περ ἐὼν κρατερῶς παλάμῃ ἐπορέχθην, Γεύσασθ' ἱμείρων. Utrumque dicunt poëtae, χειρὶ ἐπορέγεσθαι et χεῖρα, *manu protenſa aliquid petere.* Scribe etiam τὸ δὲ ἀμβροσίη μοι ἔδοξεν. LXXVI. ſcribe: Σάνδαλα δ' αὖ παρέθηκαν (vel παρέθηκεν) ἀειγενῆ ἀθανατάων. Planos piſces, cujusmodi eſt ſolea, vocat ſandala immortalium: Nereïdum videlicet et aliarum Nympharum marinarum. LXXIX. corruptus eſt, et vulnus codicibus illatum, cui neque excerpta afferunt medicinam. LXXXI.: Μόρμυρος ἐν τάδ' ἔην, μεγάλη σπάρος, ἧς ὁ μάγειρος. Scaligero placet: Μόρμυρος, ἄντα δ' ἔην γαλέη, σπάρος, ὃς ὁ μάγειρος. Acutiſſimi viri conjecturam adjuvant excerpta, in quibus diſerte ſcriptum ἄντα et ὃς. LXXXV.: Κεῖτο δέ τις βοτάνη, ἧς ὀδεὶς ἥπτετο δείπνῳ. In membranis Κεῖτο δέ τις βατὶς et δείπνε, quorum neutrum convenit. LXXXIX.: Κωλῆν δ' εἰσεῖδον, πῶς ἔτρεμεν. Nihil variant MSS. Videtur ad Necyiam reſpicere, ubi τὸ εἰσεῖδον aliquoties uſurpatur. Aliter judicabat Scaliger, qui ex aliis Homeri locis emendabat: Κωλῆν δ' ὡς εἶδον, πῶς ἔτρεμον. Sequentem vero verſum perſpicue mendoſum ſic idem corrigebat: Κεῖτ' ἀγχῦ κύλικι πλείῃ· χέρας ὧν ἀπέρυκον. XCII.: Ὄψομαι, ἀλλά με τυρώδει καὶ μάζῃ ὀτρηρῇ. Scriptura veterum τυρῶ δεῖ καὶ μάζῃ ὀτρηρῇ. Deeſt aliquid ad perfectionem ſententiae. Hoc enim vult: cras pro

his lautitiis oportebit caſeo et properata maza eſſe con-
p.257. tentum. XCIII.: Νηλὴς δ' ἐχ ὑπέμεινε· βιάζετο γὰρ ῥακέεσσι. Crudelem vocat τὸν κωλῆνα, cujus partem capere non potuerat. Cauſſam continet poſterius hemiſtichium: quia, inquit, vi et impetu convivarum in fruſta discerptus eſt. Omnes manu exarati praeferunt ῥαδέεσσι pro ῥακέεσσι. In verſu poëtae, quem παρῳδεῖ, eſt βελέεσσι. XCVII.: ἵν' Ἀθηναίων κατέκειντο φάλαγγες. Infeliciſſime Dalecamp.: *ubi Athenienſium phalanges conſliterant.* Itane? κατέκειντο *conſliterant?* Si hoc voluit parodus, cur mutavit Homericum verbum ἵσαντο; Sic enim poëta: ἵν' Ἀθηναίων ἵσαντο φάλαγγες. Atqui phalanges Athenienſium Matroni nihil aliud niſi convivae, quos ex alio Homeri loco σίχας ἀνδρῶν ſupra vocabat. Hi non ἵσαντο, ſed κατέκειντο, *jacebant* in convivialibus lectis. CV.: Χεῖρας νιψαμένοισιν ἀπ' Ὠκεανοῖο ῥοάων. Vera procul dubio ſcriptura. Poſterius hemiſtichium apud principem vatum leges non ſemel. Tamen in excerptis ſcriptum ἀπ' Ὠκεανοῖο ῥόδων τε. Si liberet argutari, dicerem, roſaceam aquam intelligi, eſſeque figuram ἓν διὰ δυοῖν. Sic hodie finitis epulis vel roſacea, vel nardina, aut ſimilis lavandis manibus funditur. Sed aquae roſaceae nulla dum fuit, neque multo poſt notitia: verum olei tantum roſacei. Alibi diximus, δ et α ſaepiſſime permutata reperiri in antiquis membranis. Sic hoc loco ῥόδων male legerunt pro ῥοάων. CVI.: Ὡραῖος παῖς ἦλθε φέρων μύρον ἠρινὸν ἡδύ. Non clam me eſt, flores diſtingui in vernos et aeſtivos, ut μύρον ἐαρινὸν ſive ἠρινὸν dictum videri queat factum ex floribus vernis. Puto tamen alienum hoc a veritate, et ſcribo ἴρινον aut εἴρινον: nihil enim refert, ut diximus l. V. Et profecto non aliter ſcripſit Matro. Vide l. XV. CX.: Λέσβιος, ὃ δὴ πλεῖσον ἀνὴρ ὑπὲρ ἄνδρα πεπώκει. Lesbium vinum ita praeſtans, ut in eo bibendo certarent homines ſeſe invicem ſuperare. CXIV.: ἦν θ' ἀμάμαξυν ἐπίκλησιν καλέουσι. Uvarum genus quoddam vocabant ἀμάμαξυν. Proba et integerrima lectio.

Caput Sextum.

Ciborum περιφοραὶ et παραφοραὶ in conviviis Athenienſium. Discrimen inter voces ἕψημα, ζωμὸς et ῥόφημα. Clementis locus emendatur. ζωμὸς λευκός. Polemonis liber περὶ τȣ̃ παρὰ Ξενοφῶντι κανάθρȣ. Quid ſit κάναθρον. Locus Xenophontis ex Plutarcho emendatus. Eupolidis fabula Eilotes. *Voces Laconicae αἶκλον, κοπὶς, φυσίκιλλος, βέσκερος. Diana* Corythallia *Spartae culta.* Tiaſſa *fons. Epicharmi* Periallos. *Alia nonnulla.*

Alexidis verſus, quibus convivia Attica ridet, ita ſcribi debent: Ἔγωγε δύο λαβεῖν μαγείρȣς βȣ́λομαι, Οὓς ἂν σοφωτάτους δύνωμ᾽ ἐν τῇ πόλει· Μέλλοντε δειπνίζειν γὰρ ἄνδρα Θετταλὸν, Οὐκ Ἀττικηρῶς, ȣ̓δ᾽ ἀπηκριβωμένως ✝ λιμῷ παρελθεῖν, ἀλλὰ δὴ καθ᾽ ἕν᾽ Ἕκαστον αὐτοῖς παρατιθέντα μεγαλίως. In III. verſu ſcripſimus μέλλοντε pro μέλλοντα, referendum ad duos coquos, de quibus dixit: etſi proprie δειπνίζειν de magiſtro convivii dicitur, non de coquis. Penultimum ſine ope librorum emendare potis non ſum: ac videtur aliquid amplius, quam hujus verſiculi caput, deeſſe. Eclogarius eo praetermiſſo ſcribit: ȣ̓δ᾽ ἀπηκριβωμένως ἕκαστον αὐτοῖς παρατιθέντα, μεγαλίως δέ. Poëta hoc videtur voluiſſe, ſic parandum eſſe convivium, ut ſingulis convivis ſingulae patinae aut lances probe inſtructae apponantur: neque enim περιφοραῖς ciborum futurum locum, ut in Athenienſium mutationibus. Alibi vocantur hae ferculorum circumlationes παραφοραὶ a Cynulco: quia pleroſque convivarum praeteribant tantum cibi, non conceſſa carpendi facultate. Eo videtur ſpectare verbum παρελθεῖν. Locus e Centauris Lyncei Samii ante deſcriptus hujus mentem aperit. Scribe autem εὐτράπεζοι δ᾽ εἰσὶν ὄντως, non ȣ̃τως. Sequitur elegans hiſtoria de conviviis duobus Athenis celebratis: in qua multa peccat ἀθρόως interpres. Adſcribemus igitur integram Latine: *Narrant, cum Athenis duo non ita antiqua celebrarentur in Lyceo et Academia convivia, Academiae quidem coquum fictilem patinam in alios uſus intuliſſe: miniſtros vero ſacrorum omnes eam fregiſſe: quoniam videlicet res longe poſita non rite quaeſita atque intus recepta eſſet, cum iis oporteat abſtinere, quae ſunt procul. Lycei vero coquum, qui ſalitam carnem in modum ſalſamenti ex piſcibus*

p. 258.

conſummaverat, flagris fuiſſe caeſum, tanquam verſutum et improbe ingenioſum. κατάξαι πάντας τὲς ἱεροποιὲς puto ſignificare, conſenſu et juſſu omnium, quibus ſacra curae, fractam eſſe patinam. Alioquin non male ſcribas πάντως, *omnino*, nulla excuſatione admiſſa. Lege δέοντος aut δέον ἀπέχεσθαι τῶν μακρόθεν. Mox in verbis Platonis diſcrimen conſtituitur inter olera et ἑψήματα hac noſtrorum librorum lectione: καὶ λάχανά γε, οἷα δὴ ἐν ἀγροῖς· ἑψήματά τε ἑψήσονται. Sed melius apud Platonem: καὶ λάχανά γε, οἷα δὴ ἐν ἀγροῖς, ἑψήματα ἑψήσονται. Cave, confundas haec tria, ἕψημα, ζωμὸς et ῥόφημα. ἑψήματα appellabant cocta olera, aut legumina, vel alia absque carne: ζωμὸν juſculum, in quo carnes coxerant. Clemens Alex. Paedag. l. II. tenuis menſae cibos enumerans: βολβοὶ, ἐλαῖαι, λαχάνων ἔνια, γάλα, τυρὸς, τά τε ὡραῖα, ἑψήματά τε παντοδαπὰ ζωμῶν ἄνευ· κἂν ὀπτὲ δέῃ κρέως, ἢ ἑφθὲ μεταδοτέον. Separat Clemens ἑψήματα et ζωμὲς, et ſtatim addit: *ſin carnibus ſit opus.* Unde clarum eſt, ζωμὲς id eſſe, quod diximus. Sed non ferenda eſt menda, quae optimi ſcriptoris ſententiam corrumpit. Nam ſcribendum eſt: κἂν δέῃ κρέως, ὀπτὲ μᾶλλον ἢ ἑφθὲ μεταδοτέον. *Si carnium opus ſit, aſſatas, quam jurulentas, praeſtat apponere.* Ita ſcribendum eſſe declarant, quae ſequuntur. Affert enim exemplum diſcipulorum domini Jeſu Chriſti, qui illi poſt reſurrectionem cibum petenti dederunt ἰχθύος ὀπτὲ μέρος. Quid ſit ῥόφημα, expoſuimus l. ſuper. Quod diximus ſignificari voce
p.259. ἕψημα, Galenus appellat et ζωμὸν, ſed cum adjectione λευκόν. Sic ille Ὑγιειν. l. IV.: προσαγορεύω δὲ λευκὸν ζωμὸν, ὅταν ἄνευ σαρκός τε καὶ πολὺ δὴ μᾶλλον τῆς ἄλλης καρυκείας σκευασθῇ, ἀνήθε τε καὶ ἁλῶν ἐμβληθέντων εἰς ὕδωρ σὺν ἐλαίῳ καὶ πράσῳ βραχεῖ. Sed notanda ſunt verba, quae iſta praecedunt: εἰ δὲ σαρκὸς βέλοιτο γεύσασθαι, τὴν τῶν πετραίων ἰχθύων ἢ ὀνίσκων ἐν λευκῷ ζωμῷ καλῶς ἑψήσαντα διδόναι. Ex his intelligimus, appellatum fuiſſe *album jus*, in quo vel olera tantum vel etiam piſces cocti fuiſſent, at non item, in quo carnes. Idem Galenus l. III. de facult. alim. capite eo, quo tractat de piſcibus carnem habentibus mollem, album jus ita fuſe deſcribit: αἱ τῶν μαγειρικῶν λοπάδων σκευασίαι τὲπίπαν ἀπεψίας εἰσὶν αἴτιαι· κάλλιςαι δ' εἰσὶν εἰς πέψιν αἱ διὰ τὲ λευκὲ ζωμὲ. γίγνεται δὲ ἔτος, ὅταν, ὕδατος δαψιλὲς ἐμβληθέντος, ἔλαιόν τις αὔταρκες ἐπιχέας, ἀνήθε τε καὶ πράσε μικρὸν, εἶτ' ἡμιέφθες ποιήσας, ἐπιβάλλοι τοσἕτον ἁλῶν, ὡς μηδέπω

φαίνεσθαι τὸν ὅλον ζωμὸν ἁλμυρόν. Significationi huic vocis ἕψημα adfine eſt nomen ἑψάναι, quo ſignificabantur olerum faſciculi, ut c. 3. dicebamus. Non autem olerum tantum fiebant ἑψήματα, ſed et legumina cocta vocarunt ἑψήματα. Ariſtoteles l. II. de part.: τὰ τῶν χεδρόπων ἑψήματα καὶ τῶν ἄλλων καρπῶν, διὰ τὸ γῆς εἶναι τὸ πλεῖσον μέρος, ἐξιόντος τȣ̃ μιχθέντος ὑγρȣ̃, γίνεται σκληρὰ καὶ γεηρὰ πάμπαν. Alibi docet idem, vocata eſſe ἑψήματα, quibus, cum frigeſiunt, ſuperficies in tenuem cruſtam concreſcit. De gener. anim. l. II.: τοῖς δὲ ὑγροῖς μὲν, σωματώδεσι δὲ, θερμαινομένοις περιΐσαται, καθάπερ ἐν τοῖς ἑψήμασι ψυχομένοις, τὸ περίξηρον. Legas alibi τὸ ἐκ κέγχρȣ ἕψημα, quod proprie κεγχρίνην appellabant. Mox legunt antiqui ἐκπλαγέντα κελεῦσαι, non ἐκπλαγέντα προκείμενα κελ. Et paulo poſt Εἰκότως ἀνδρικώτατοι ἁπάντων εἰσὶ Λακεδαιμόνιοι. Sequitur non longe: Πολέμων δ' ἐν τῷ παρὰ Ξενοφῶντι καναθρῳ τȣ̃ παρὰ Λάκωσι καλȣμένȣ δείπνȣ κοπίδος μνημονεύοντα Κρατῖνον ἐν Πλȣ́τοις λέγειν. Deeſt verbum φησὶν aut παράγει. Et miro ſermonis compendio ἐν τῷ παρὰ Ξενοφῶντι κανάθρῳ dictum pro ἐν τῷ περὶ τȣ̃ παρὰ Ξενοφῶντι κανάθρȣ. Nam hoc vult: *Polemon in eo commentario, quo expoſuit, quid ſit κάναθρον apud Xenophontem, ſcribit* (vel *profert*), *Cratinum in Plutis feciſſe mentionem earum epularum, quae Lacedaemone celebrantur, et κοπὶς dicuntur.* Locus Xenophontis eſt in Ageſilai encomio, ubi de magni ducis frugalitate loquens, ἐννοησάτω δὲ, ait, ὡς ἐθοίναζεν ἐν ταῖς θυσίαις· ἀκȣσάτω δὲ, ὡς ἐπὶ πολιτικȣ̃ κανάθρȣ κατῄει εἰς Ἀμύκλας. Scias autem, obſcurum fuiſſe antiquis criticis Xenophontis hunc locum, quando Polemon vocis κανάθρȣ interpretationem integro commentario erat perſecutus. Diverſas ſuper ea dictione veterum ſententias nos quoque obſervavimus. Nam Athenaeus paulo poſt ex Didymo grammatico κάναθρον interpretatur καμαρωτὸν ξύλινον ἅρμα, *currum ligneum fornicatum.* Homeri interpretes nihil aliud fuiſſe volunt, niſi quem Homerus πείρινθα et ὑπερτερίην vocat: Latini veteres *ploxemum* aut potius *ſirpiculum.* p.260. Hoc enim e vitili materia conſtabat, ut et canathrum, ex eorum ſententia, qui πλέγμα et ψίαθον expoſuerunt. Heſychius diverſas opiniones attigit: ideo verba illius non ſunt praetermittenda. κάναθρα, ἀςράβη ἢ ἅμαξα πλέγματα ἔχȣσα, ἐφ' ὧν πομπεύȣσιν αἱ παρθένοι, ὅταν εἰς τὸ τῆς Ἑλένης ἀπίωσιν. ἔνιοι δὲ ἔχειν εἴδωλα ἐλάφων ἢ γυπῶν. Poſtrema verba corrupta ſunt. Scribe εἴδωλα τραγελάφων

καὶ γρυπῶν. Plutarchus: *κάναθρα δὲ καλȣσιν εἴδωλα γρυπῶν ξύλινα καὶ τραγελάφων, ἐν οἷς κομίζȣσι τὰς παῖδας ἐν ταῖς πομπαῖς.* Sed obſervanda nobis ſunt praecedentia ejusdem graviſſimi ſcriptoris verba: *καὶ τὸ κάναθρόν φησιν ὁ Ξενοφῶν ȣ̓δέν τι σεμνότερον εἶναι τῆς ἐκείνȣ θυγατρὸς, ἢ τῶν ἄλλων. Narrat Xenophon, canathrum filiae Ageſilai nihil ornatius fuiſſe, quam aliarum.* In Xenophontis codicibus vulgatis de canathro filiae Ageſilai ne verbum quidem exſtat hodie: verum ſuperius allata diſertiſſimi auctoris verba ita, niſi fallimur, legit Plutarchus in ſuis codicibus: *ἀκȣσάτω δὲ, ὡς ἐπὶ πολιτικȣ̃ κανάθρȣ ἡ θυγάτηρ αὐτȣ̃ κατῄει εἰς Ἀμύκλας.* Quia ſunt aliquot eaedem literae ſimiles in *κανάθρȣ* et *θυγάτηρ*, aliud agens librarius alteram vocem omiſit, ut tot locis obſervavimus et indicavimus. *Eilotes*, Eupolidis drama mox citatum, Pollux etiam commemorat l. IX. Sequitur deinde expoſitio duarum Laconicarum vocum, *κοπὶς* et *αἶκλον*, quam mutuatus eſt auctor a Polemone, cujus propterea facta modo eſt mentio. Polemonis locus incipit ab his verbis: *δεῖπνον δ' ἐςὶν ἰδίως ἔχον ἡ κοπίς.* Deſinit ante iſta: *ταῦτα μὲν ὁ Πολέμων.* Hunc ſcriptorem Spartanum fuiſſe vel Sparta oriundum, declarat, quod ait: *εὐωχȣ̃σιν, ȣ̓ μόνον τοὺς ἐκ τῆς ἡμεδαπῆς ἀφικνȣμένȣς.* Laconica vox eſt *φυσίκιλλος*, quam Athenaeus interpretatur parvulum panem: vulgo Lacedaemone panem vocabant *βέσκερον*, aut panis certe genus quoddam, auctore Heſychio. *Corythallia Diana* Spartae culta feſto die Tithenidiorum ea eſt, quae in aliis Graeciae urbibus dicebatur *Κȣροτρόφος.* Dubitari enim non poteſt, ſic dictam, quod faceret *τȣ̀ς κόρȣς θάλλειν.* Alii tamen peculiare nomen ea voce ſignificari putant. Fanum hujus deae fuit, teſte Athenaeo, *παρὰ τὴν λεγομένην Τίασσον.* Lego *Τιάσσαν*, ac verto *prope Tiaſſam fontem*, nam de fluvio dixiſſet *τὸν*, non *τήν*. Heſychius: *Τιάσσα, κρήνη ἐν Λακεδαιμονίᾳ· τινὲς δὲ ποταμόν.* Pauſanias ait fluvium. Addit Polemon: *θύȣσι δὲ καὶ τοὺς γαλαθηνȣ̀ς ὀρθραγορίσκȣς.* Puto, ſcripſiſſe Polemonem *ὀρθαγορίσκȣς* vel *ὀρθαγορικούς.* Cauſſam afferemus ſequenti capite. Ibi etiam dicemus, cur iſta verba, *τὸ δὲ αἶκλον καλȣ́μενον ὑπὸ μὲν τῶν ἄλλων Δωριέων καλεῖται δεῖπνον*, interpretibus non recte accepta, ſic verti debeant: *At illud, quod dicitur αἶκλον, aliis quidem Doribus ſignificat idem, ac δεῖπνον, coena.* Putavit Polemon, *τὸ αἶκλον* aliud Spartae, aliud apud caeteros Doras ſignificare. Epicharmi fabula, ex qua affertur teſtimonium a Polemone, l. VI.

duplici nomine inſcribitur, Ἐλπὶς ἢ Πλοῦτος. Apud Pollucem vero l. X. c. 36. ſimpliciter, ut hoc loco: ἐν Ἐλπίδι Ἐπιχάρμȣ εἴρηται τὸ τȣ̃ γείτονος καλιόν. Scribo verba Epicharmi: Ἐκάλεσε γάρ τύ τις ἐπ' αἶκλον ἑκών· τὺ δὲ ἑκὼν ᾤχεο τρέχων. *Vocavit te aliquis cupide ad convivium: tu cupide eripuiſti te fuga.* Quae autem poëtae ejus fabula appellatur hic Περίαλλος, ſub finem libri Περίαλος uno λ dicitur. Fortaſſe Περίλαος verum iſtius dramatis nomen. Id erat uſitatum viri nomen in Sicilia, ut ſcimus ex hiſtoria Phalaridis. Sed et περίαλλος Graecum vocabulum eſt, de eo, qui caeteris praeſtat, aut vult videri praeſtare. Nunc dicamus, quid Lacedaemone vox αἶκλον ſignificaverit ex ſententia Polemonis. Verba ſunt illius: ἐν δὲ τῇ Λακεδαίμονι τοῖς εἰσιȣ̃σιν εἰς τὸ φειδίτιον μετὰ δεῖπνον τὸ καλȣ́μενον αἶκλον, εἰσφέρȣσιν ἄρτȣς ἐν ἀῤῥιχίδι. Prava diſtinctio aliud Polemoni affingit, quam quod ipſe ſenſit ac dixit. Scribe: μετὰ τὸ δεῖπνον, τὸ καλȣ́μενον αἶκλον εἰσφέρȣσι. Exiſtimavit enim Polemon, appellaſſe Lacedaemonios aeclum apophoreta, quae dabantur convivis, qui phiditia agitaverant. Hoc quoque ſequens disputatio probabit. p.261.

Caput Septimum.

Didymi contra Polemonem disputatio. Didymus dictus Βιβλιολάθας *et* Χαλκέντερος: *Origenes* Συντακτικός. *Currus* καμαρωτοὶ, camerae. *Tentatus Epilyci deſperatus locus.* βάρακες *et* ἀβάρακες. τολύπαι. καταγγέλλειν τὴν ἑορτήν. προφυράματα μαζῶν. *Multa alia emendata.*

Poſteaquam recitavit Athenaeus integrum locum Polemonis de Spartanorum conviviis, ſubjicit haec verba: πρὸς ὃν ἀντιλέγων Δίδυμος ὁ γραμματικός· *cui contradicens Didymus grammaticus haec ſcribit.* Eſt vero prolixus admodum, qui deſcribitur ex Didymi ſcriptis, locus: continuatur enim per aliquot paginas usque ad haec verba, περὶ δὲ τȣ̃ τῶν φειδιτίων δείπνȣ Δικ., aut etiam fortaſſe ad iſta, Δημήτριος δ' ὁ Σκήψιος ἐν τῷ πρώτῳ τȣ̃ Τρωϊκȣ̃ διακόσμȣ. Solent auctores poſt recitatum alicujus ſcriptoris

teſtimonium, paulo praeſertim longius, his aut ſimilibus verbis lectorem admonere: *Haec ille.* Ut modo Athenaeus: ταῦτα μὲν ὁ Πολέμων. Id quia ab illo factum non eſt poſt allatum Didymi locum, divinandum nobis hodie eſt, quousque illius grammatici verba extendantur. Qua de re, jam diximus, quid noſtri judicii eſſet: neque dubitamus, idem nobiscum judicaturos, qui fuerint cunque γόνιμοι κριτικοί. Falſus eſt judicii, dubio procul, eruditiſſimus Dalecampius, cum putavit, deſinere Didymum loqui in iſtis: ἀλλὰ κενοῦσθαι συμβαίνει τὴν πόλιν πρὸς τὴν θέαν. Hic error multorum errorum optimo viro cauſſam praebuit. Et ſane mirum eſt, non vidiſſe illum, reprehenſionem Polemonis a Didymo factam, ut teſtatur clare Athenaeus, ſequentibus maxime verbis contineri. Quod autem ſcribit auctor, Didymum hunc, editis ↀ ↀ ↀ
p.262. ⅠↃ libris, Βιβλιολάθαν, *oblivionem librorum*, eſſe cognominatum, quod ſuorum ſcriptorum ſaepe non meminiſſet: de numero librorum conſentit Suidas, cognomen vero aliud ei tribuit: Χαλκέντερον enim fuiſſe dictum, ut ſi Latine dicas *Aënoventrum* vel *Aënocordum*, quod indefatigabili diligentia in ſtudiis uteretur. Non dubito, alluſiſſe auctores hujus appellationis ad Homericum hemiſtichium, χάλκεον δέ μοι ἦτορ ἐνείη. Ego Origenem potius Chalcenterum appellaverim, cujus incredibilis aſſiduitas et vigiliae ſex millia librorum pepererant: propter quae cognomen meruit Συντακτικοῦ. Verum haec obiter. Nunc Didymi verba percurramus. Principio ut explicaret, quid eſſet κάναθρον apud Lacedaemonios, quia canathri uſus praecipuus, uti videtur, erat in Hyacinthiorum celebratione, totum ſolemnitatis ejus ritum deſcribit Didymus. In ea narratione plana ſunt omnia et ſana, niſi cum ait de virginibus Spartanis: αἱ μὲν ἐπὶ κανάθρῳ τῶν ξυλίνων ἁρμάτων φέρονται. Scribendum enim: κανάθρων, καμαρωτῶν ξ. Quam lectionem ſuper. c. expoſuimus. Currus tectos vocat Didymus καμαρωτοὺς, ut Strabo naves tectas vocatas ait καμάρας, Tacitus *cameras*. Quin iſta quoque tecta vehicula Graeci καμάρας nuncuparunt. Pollux l. X. c. 12.: τὰ δὲ κατάστεγα καὶ στεγαστὰ ὀχήματα καὶ καμάραι. οὕτω γὰρ ὠνόμασεν Ἡρόδοτος. Theodoreti Θεοφιλὴς Maeſyma, Herveto interprete (nam graece is liber, quod ſciam, editus non eſt): *Cum medici deſperaſſent et puerum moriturum aperte dixiſſent, non abjecit mulier ſpem meliorem, ſed illam imitata Sunamitidem mulis imponit cameram.* Videtur fuiſſe in Graeco τοῖς ἡμιόνοις ἐπιτίθησι τὴν κα-

μάραν. Paulo poſt currum vocat, et temonem ei ac rotas tribuit. Imperitia librariorum ex *καμαρωτῶν* fecit *καμάρῳ τῶν.* Inſulſe, ſicut apud Joſephum l. XII. Orig. *ῥόμβῳ τὴν κατὰ μέσον ὄψιν* gemino errore ſcriptum pro *ῥομβωτήν.* Neque aliter in Ariſteae narratione. Canathris Spartanarum virginum reſpondent Romanorum *carpenta* et *pilenta*, quibus ad deorum aedes foeminae vehebantur: item plebejae *arcerae* et *capſi*. de quibus Nonius, Iſidorus, alii. Obſcuritatem habent haec quoque: *αἱ δ' ἐφ' ἁμίλλαις ἁρμάτων ἐζευγμένων πομπεύουσιν.* Appellat, opinor, *ἁμίλλας ἁρμάτων ἐζευγμένων* currus eo modo et ornatu junctos, quo jungi ſolent in ludis Circenſibus. Aliae virgines, inquit, pompae interſunt tectis pilentis vectae: aliae curribus deferuntur agoniſticis. Tranſit deinde Didymus ad deſcriptionem copidum Laconicarum. Haec vero pars inquinata adeo eſt, ut ſine memorabili facinore extricare hinc me non queam. Edita ſcriptaque lectio ſic habet: *τῆς δὲ κοπίδος μνημονεύει καὶ Ἀριςοφάνης ἢ Φιλύλλιος ἐν ταῖς Πόλεσιν, Ἐπίλυκός τε ἐν Κωραλίσκῳ, λέγων οὕτως· Πότ' ἂν κοπιδοιώσωμαι ἐναμυκλαῖον, παραγγέλλωσι βάρακες πολλὰ οἱ κάρτα καὶ δωδέμαςοι μάλα ἀδεῖς.* Tot mendis haec deformantur, ut temeritatis potius notam reformidare debeam, quod ea reſtituere aggrediar, quam veniam deſperare, ſi parum, quod volui, praeſtiti. Sic autem ſcribo: *Ὁπόταν κοπίδα οἴσωμαι ἐν Ἀμυκλαῖον ἱερὸν, ὅπερ ἀγγέλλουσι βάρακες πολλοὶ, καὶ ἄρτοι, καὶ ζω-* p.263.
μὸς μάλα ἀδύς. Hoc eſt: *quando copida feram ad ſacrum Amyclaeum, quod jam denuntiant baraces multi, et panes, et juſculum ſuave admodum.* Moris erat copides celebrare in Amyclaeo templo. Eo igitur conveniebant, et tam ſacrificii quam convivii apparatum deferebant. Epilycus hoc vocat *κοπίδας οἴσειν εἰς Ἀμυκλαῖον ἱερόν.* Non potuimus aliud excogitare, quod huic loco magis conveniret. Eleganter vero ait poëta, baraces, qui tota Lacedaemone parari incipiebant, dare ſignificationem imminentis feſti: ut ſi quis hodie dicat, liba et id genus alia, quae pridie Oſchophoriorum, ſive Ramalium noſtrorum ſtudioſe conjici ſolent, indicia eſſe inſtantis ejus ſolennitatis. Apud Strabonem et Pauſaniam *καταγγέλλειν τὴν ἑορτὴν* dicuntur, qui de more feſta indicebant. Pro *βάρακες* Dalecampius emendat *ἀβάρακες*, quoniam ſequitur: *τοῦτο γὰρ ἀβάρακες ἠλοῦσιν, οὐχὶ τολύπας.* Nos e contrario poſteriorem ſcripturam emendandam ex illa priore affirmamus. Ita enim abſtergendae maculae eorum verborum: *τοῦτο γὰρ οἱ βά-*

ρακες δηλȣ̃σιν, ȣ̓χὶ τολύπας, ὥς Φησι Λυκόφρων· ἢ τὰ προφυράματα τῶν μαζῶν, ὡς Ἐρατοσθένης. Vocis hujus varias interpretationes doctorum hominum recitant et Heſychius, et qui Etymologicum Magnum compoſuit: ſed praecipuarum expoſitionum auctores ex Athenaeo aut potius Didymo novimus. Heſychii verba in vulgatis libris corruptiſſima ita ſcribe: *βάρακες τὰ προφυράματα τῆς μάζης. Ἀττικοὶ δὲ βήρακας. δηλοῖ δὲ καὶ τολύπην.* Mox iterum: *βάραξ, ἱέραξ παρὰ Λίβυσι· καὶ φύραμα ϛρογγύλον, ἀφ' ȣ̃ αἱ μᾶζαι γίνονται, καὶ ἐρίων τολύπαι.* Ex his verbis diſcimus, quid appellaverit *προφυράματα μαζῶν* Eratoſthenes: univerſam nimirum maſſam, quae in mactra ſubacta eſt, priusquam in plures mazas dividatur. De tolypis mazis libro priore diximus c. 29. Sed notanda vox *ἐρίων* in Heſychii gloſſa. Oſtendit enim, Lycophronem, cum *βήρακας* exponeret *τολύπας*, non ſolum de mazis tolypis ſenſiſſe, verum etiam de lanarum glomis. Redeamus ad Epilycum. Eſt vero caeterorum verborum emendatio plane inſignis, *καὶ ἄρτοι, καὶ ζωμὸς μάλα ἁδὺς*, ex iſtis, *κάρτα καὶ δωδέμαϛοι μάλα ἀδεῖς.* In quibus etſi certa latent verae ſcripturae veſtigia, veritatem tamen ex illo puteo Democriteo *ἀνιμᾶν* et extrahere prope erat nefas, niſi poëtae locum ſuis verbis expreſſiſſet Didymus, incontinenti ſubjiciens: *διαῤῥήδην λέγων μάζας ἐν ταῖς κοπίσι παρατίθεσθαι, (τȣ̃το γὰρ οἱ βάρακες δηλȣ̃σιν, ȣ̓χὶ τολύπας, ὥς Φησι Λυκόφρων· ἢ τὰ προφυράματα τῶν μαζῶν, ὡς Ἐρατοσθένης·) καὶ ἄρτȣς δὲ, καὶ ζωμόν τινα καθηδυσμένον περιττῶς.* Id eſt: *quibus verbis diſerte ſignificat Epilycus, in copidibus ſolas apponi mazas, (nam iſtud vox βάρακες ſignificat: non lanarum glomos, ut ait Lycophron: aut primam maſſam mazarum, ut Eratoſthenes,) et panes, ac jus quoddam exquiſitae ſuavitatis.* Ita concipimus Didymi verba in edita lectione peſſime affecta, et propter amiſſas parentheſeos notas, et propter mendas, de quibus jam diximus.

p.264. Poſtrema Didymi luce meridiana clarius probant, non aliter fuiſſe concipiendam Epilyci ſententiam, quam uti eſt a nobis factum. Omnes membranae hic nos deſtituunt, niſi quod *ἀδὺς* ſcriptum in illis offendimus: quae vera ſcriptura, ut probavimus.

Caput Octavum.

Ὀρθαγορίσκοι *et* ὀρθραγορίσκοι. βορθαγορίσκια. Perſaeus *vel* Perſeus, *et* Sphaerus, *ſcriptores rerum Spartae. Didymus Polemonem reprehendit de voce* αἶκλον. ἀνδρεῖα, συναικλεῖαι, ἀναίκλειοι. *Spartani magiſtratus* harmoſyni. *Lauri folia inter bellaria. Epaicla duplicia.* χορηγεῖν, παραχορηγεῖν *et* ἐπιχορηγεῖν. Cammata *et* cammatides. Cothon *poculum Spartiatarum.* ζωμὸς ἱκανὸς παραπέμπειν.

Sequitur: ἀλλὰ μὴν ἐδ' ὀρθαγορίσκοι λέγονται, ὥς φησι Πολέμων, οἱ γαλαθηνοὶ χοῖροι, ἀλλ' ὀρθραγορίσκοι, ἐπεὶ πρὸς τὸν ὄρθρον πιπράσκονται. Reſtituimus veram lectionem ex antiquae fidei membranis, et optima optimi Hoeſchelii epitoma. In ſuperioribus contradixit Didymus Polemoni minus aperte: hic vero aperte et ſine circuitione eum reprehendit. Dixit Polemon, ut vidimus ante: θύουσι δὲ καὶ τοὺς γαλαθηνοὺς ὀρθαγορίσκους. Ultimum verbum reprehendit Didymus, Polemonem errare affirmans, quod non ſcripſerit ὀρθραγορίσκους· eſſe enim deductum ab ὄρθρος vocabulum. Utramque dictionis hujus γραφὴν ſuos habuiſſe auctores, certum eſt. Absque litera canina ſcribit cum Polemone etiam Heſychius. ὀρθαγόρικος, ait, χοιρίδιον μικρόν. Qui non obſervant, ſuperius corrigendam eſſe ſcriptionem vocis hujus in Polemonis verbis, exempta litera ρ, quid invenient, quod in Polemone Didymus reprehendat? Sed de ea conjectura dubitari jam non poteſt. Caeterum neque Polemon neque Didymus vocem Laconicam Laconice extulerunt. Nam Lacones dicebant aliter. Heſychius: βορθαγορίσκια, χοίρεια κρέα. καὶ μικροὶ χοῖροι βορθάκεοι. Λάκωνες. Ubi vides, illud ρ, pro quo pugnat Didymus, non habere locum. Additur a Didymo: ὥσπερ Σαῖος ἱστορεῖ. Legi in codice bibliothecae Palatinae ὡς Περσαῖος ἱστορεῖ. Is eſt ſcriptor, qui mox Περσεὺς nominatur. Prius ſcribebam ὥσπερ Σφαῖρος ἱσ. Nam etiam Sphaeri laudantur libri non multo poſt, ejusdem et argumenti et tituli. Pergit Didymus: ἔτι φησὶν ὁ Πολέμων, καὶ τὸ δεῖπνον ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων αἶκλον προσαγορεύεσθαι. Hic jam aliud in Polemone carpitur. Dixit enim, αἶκλον aliud Spartanis ſignificare, aliud caeteris Dorice loquentibus: his αἶκλον valere idem, ac δεῖ-

πνον, *coena* vel *convivium.* Hebraeum eſt אכל, *comedit,* unde *ocei* et *ocil,* cibus: ex eo *aeclum,* Gallice *un repas.* Lacedaemoniis ita appellari apophoreta, de quibus diximus extr. c. 7. Errare Polemonem, ait Didymus, παραπλησίως, inquiens, ἁπάντων Δωριέων ἕτως αὐτὸ καλούντων.
p. 265. Verte: *quum omnes Dores ſimiliter coenam appellent* αἶκλον. Sententiam ſuam probat clare in ſequentibus, allato etiam teſtimonio Alcmanis, poëtae domo Laconis. Verba Alcmanis haec ſunt, imo, ut dicam melius, ita ſcribuntur hodie: Κῄπειτα, μύλαι, ϗ δρυφῆται κῆπὶ ταῖς συναικλείαις. Lego: Κῆπὶ τά τ' ἀνδρεῖα φοιτᾷ, κῆπὶ τὰς συναικλείας. Emendationis noſtrae non obſcura veſtigia in ſcripta lectione. Quae poſtea vocata ſunt Spartae phiditia, prius dicebantur ἀνδρεῖα, ut in polit. ſcribit philoſophus. συναικλείας Didymus ipſe interpretatur συνδείπνια. Sic, quem alii Graeci vocant ἄδειπνον, Lacedaemonii ἀναίκλειον, ut indicio eſt Heſychius. Sed quod probare inſtituerat, melius demonſtrat alter locus Alcmanis: Αἶκλον δ' Ἀλκμάων ἁρμόξατο. *Coenam Alcmaeon inſtruxit,* vel *id convivium rexit Alcm.* ἁρμόξατο pro *fuit harmoſynus,* ut ſaepe ἁρμόττειν pro *eſſe harmoſta,* et id genus alia. Harmoſyni Spartae praefecturam in mulierum mores obtinebant, quos dubium non eſt in conviviis praeſertim publicis munus ſuum exercuiſſe. καμματίδας et κάμματα paulo poſt ſignificationem habere diverſam dicuntur. Aliis criticis ambae voces idem deſignant: ipſa videlicet lauri folia, quibus liba iſta involvebantur. Sequitur Athenaei aut Didymi obſervatio: ἔθος ἦν τοῖς πάλαι, φύλλα δάφνης τραγηματίζεσθαι. *Solitos veteres lauri folia comedere inter bellaria.* Opinio fuit antiquorum, laurum ad valetudinis conſervationem conducere, et, ut loquitur auctor Geopon. in XI., ὑγιείας εἶναι ἐργαστικήν. Ex eo mos iſte inſtitutus. Sed et aliae erant cauſae, cur folia laurea manderent, ut ad Theophraſtum dicebamus. Martialis: *Foetere multo Myrtale ſolet vino: Sed fallat ut nos, folia devorat lauri.* Porro moris hujus teſtimonium affertur a Didymo ex incerti poëtae Cyclopibus, quod ita etiam membranae nobis exhibent: Φύλλα σὺ δείπνων καταλύσεις. ἡ δὲ καθάπερ σχημάτων, ἣν δ' εἰς τὰ τῶν ἀνδρῶν φειδίτια κομίζεσι, σκευοπ. etc. Hic primum obſervandum eſt, pravam diſtinctionem in mirum errorem impuliſſe viros doctos. Putarunt enim ſuperioribus verbis, ἣν μὲν γὰρ τοῖς παισὶ παρέχεσι, reſpondere haec, ἡ δὲ καθάπερ σχημ. Quod tam falſum eſt, quam abſurdum. Iſta enim pars

ſunt ſuperioris teſtimonii. Apodoſis vero eſt in ſequentibus: *ἦν δ' εἰς τὰ τῶν ἀνδρ. φ. κομ.* Epaïclorum, inquit, paratura duplex eſt. Alia ſit in gratiam puerorum, neque impenſa, neque opera magna. Alia Epaïcla conſiunt, ut in virorum phiditia deferantur: quorum ratio tota eſt diverſa. Deinde videamus, an ullo ſmegmate maculae illae poſſint elui, quibus infectum eſt hoc veteris poëtae teſtimonium. Et poſſe equidem puto. Lego enim: *Φύλλα σὺ δείπνων καταλύσεις ἡδέα τῶν τραγημάτων;* *Tunc illa tolles folia ſuavia, quae inter bellaria ſolent apponi?* Cogitemus, quorſum ſpectet, qui hoc recitat teſtimonium. Nempe hoc vult unum probare, ſolitos veteres *φύλλα δάφνης τραγηματίζεσθαι.* Profecto hoc ſatis certum argu- p.266.
mentum eſt, non aliter poëtam ſcripſiſſe. Quod hic dicitur, epaecla (vel, ut conſtanter alii libri ſcribunt, *ἐπαΐκλα*) ex certis quibusdam animalibus parari, explicatur aliquanto poſt, ubi de mattya agit. Nam ibi enumerantur, quae hic vocat *ὡρισμένα ζῶα.* Ait: *παραχορηγοῦντος αὐτὰ τοῖς φειδίταις ἑνὸς τῶν εὐπορούντων.* *Cum hos ſumptus ſupra legitimas impenſas faciat divitium aliquis.* *χορηγεῖν* eſt neceſſarios ſumptus facere, *παραχορηγεῖν* ultra modum praeſcriptum legibus aut moribus aliquid praeſtare. Idem ſignificat *ἐπιχορηγεῖν.* Quare etiam epaecla haec vocantur *ἐπιχορηγήματα τοῦ συντεταγμένου δείπνου.* Manifeſto depravatus eſt aut mutilus Nicoclis, qui ſubjicitur, locus: *Διακούσας δὲ πάντων ὁ ἔφορος, ἤτοι ἀπέλυσεν, ἢ κατεδίκασεν· ὁ δὲ νικήσας ἐζημίωσεν ἐλαφρῶς, ἤτοι κάμμασιν, ἢ καμματίσιν.* Videtur ſcribendum: *ὁ δὲ νικήσας τὸν νικηθέντα ἐζημίωσεν.* *Victor a victo multae nomine exigit vel cammata vel cammatidas.* *καμματίδες* exponuntur hoc loco, *αἷς κάπτουσι τὰ ψαιστά.* Sed voci *κάπτουσι* nullus hic poteſt eſſe locus. Hoc dicunt alii *σκέπουσι.* Quomodo hic ſcribendum: aut *κάμπτουσι*, quod pro *ἐντυλίττειν* erit poſitum, ut dictum eſt l. ſuper. c. 24. Ac videtur Nicocles voluiſſe, *κάμματα*, *liba*, dicta eſſe a verbo *κάπτω*, *abſorbeo*, *avide comedo:* *καμματίδας* vero, quibus liba involvebant, a *κάμπτω*, *flecto*, *involvo.* In deſcriptione phiditiorum ex Dicaearcho leguntur iſta inter caetera: *εἶτα μᾶζαν μὲν, ὅσην ἂν ἕκαστος ᾖ βουλόμενος, καὶ πιεῖν πάλιν ὅταν ᾖ θυμὸς ἑκάστῳ, καθ' ὃν παρακείμενός ἐστι.* Etſi non eſt obſcurus horum verborum ſenſus: obſcuriſſimum tamen eſt, quo pertineant illa *καθ' ὃν παρακείμενος.* Sine cunctatione mendae locum arguimus, et ſcribimus *θαῤῥούντως* valde: *ὅταν ᾖ*

θυμὸς, ἑκάϛῳ κώθων παρακείμενός ἐϛι. *Apponitur unicuique ſuum poculum, ut, cum libuerit, bibat.* κώθων proprium eſſe Spartanorum poculum, ac proinde optime huic ſententiae convenire, liquido conſtat ex l. XI. Mox ſcribo ἐνίοτε δὲ ὀυδ' ὁτιοῦν πλήν. Nam edita ſcriptura, ἐνίοτε δέ τι μόνον πλ., capi non poteſt. Quod ſequitur, πλὴν ὄψον τι μικρὸν, ἔχον ϛαθμὸν ὡς τέταρτον μάλιϛα, clamat vitium. Deeſt enim ponderis nomen. Scribo ὡς τέταρτον μνᾶς μάλιϛα. Ut ſcias, quanta ſit haec parcimonia, cum pro obſonio daretur cuique carnis tam exiguus modus, qui librae quadrantem non excederet, fac veniat in mentem ejus, quod Pollux ſcribit, qui multi cibi, aut etiam, ſi vis, plurimi erant, octo minas carnium uno die comediſſe. Cujus demenſi pars triceſima ſecunda ſolum eſt, quae iſtis phiditis exhibebatur. Plura hac de re ſcripſimus ad Julium Capit. in Maximino. Mire uſus eſt verbo παραπέμπειν, cum ait: πλὴν ὅγε ἀπὸ τούτων ζωμὸς, ἱκανὸς ὢν παρ' ἅπαν τὸ δεῖπνον ἅπαντας αὐτοὺς παραπέμπειν. Id ſignificat *deducere aliquem et comitari.* Ita levatur itineris moleſtia: facundus enim comes pro vehiculo eſt. Inde translatum vocabulum de eo dicitur venuſte, quod, alii rei adjunctum, eam reddit gratiorem. Senſus
p.267. igitur eſt, tanta copia jus apponi, ut ſufficiat vel ſolum ad levandam omnibus ſicci panis moleſtiam: libentius enim ex jure panis eſtur, quam ſolus et ſiccus. Scribe deinceps: ὅσον εἰς αὐτὴν ἀρκεῖν τὴν συνουσίαν νομίζονται· τὸ γὰρ πλείονα τῶν ἱκανῶν παρασκευάζειν, περιττὸν εἶναι, μὴ μέλλοντά γε προσφέρεσθαι. *Quantum ad convivium illud putent ſufficere: nam plura apparare, quam quae ſint ſatis, ſupervacuum eſſe, quando illa non ſis comeſurus.* In voce προσφέρεσθαι frequenter lapſi interpretes. Scribo etiam: Μετὰ τὸ δεῖπνον εἴωθεν ἀεὶ παρά τινος κομίζεσθαι, (ἐνίοτε δὲ καὶ παρὰ πλειόνων) παρ' αὐτοῖς κατ' οἶκον ἠρτυμένη ματτύη, ὃ καλοῦσιν ἐπάϊκλον. Plana ſententia, quae in edita lectione non procedit.

Caput Nonum.

Σκιάδες et umbrae. Carnea feſtum, μίμημα τῆς ςρατιωτικῆς ἀγωγῆς. Φρατρεία. ἐνωρίςερον, ἐν ὥρᾳ, mature, de die, convivia tempeſtiva. βύςακες quid Spartanis. Lex illorum de non alenda barba in ſuperiore labio. Alia multa.

Σκιάδες, quarum ex Demetrio Scepſio auctor meminit, ſimiles erant iis, quas veteres Latini *umbras* vocabant, ut ſcribit Feſtus: de quibus dicemus plura l. V. c. 7. Carnea, Lacedaemoniorum feſtum, vocat Demetrius μίμημα ςρατιωτικῆς ἀγωγῆς. Habuit igitur ea ſolemnitas convenientiam aliquam cum Judaïco feſto, quod XV. Tiſri celebrabant, et חגהסכורת vocabant: LXX. ἑορτὴν σκηνῶν· alii ſcriptores ſacri σκηνοπηγίαν. Quaeri poteſt, quid appellaverit Φρατρείαν hic ſcriptor, cum ait: ἔχει τε ἑκάςη σκιὰς (ita ſcribendum, non σκιὰ) Φρατρείας τρεῖς. Dalecamp. legi voluit ἐκ Φρατρειῶν τριῶν τρεῖς, audace et immani conjectura. Conſtat, tribuum partes Φρατρείας eſſe nuncupatas in rep. Athenienſium. An et in Spartana πολιτείᾳ eadem fuerit ejus vocis ſignificatio, non facile dictu eſt. Atque omnino, ſi quid judico, difficultate non caret hic locus. Scribe μικρὰ συμπεριενεχθεῖσι νόμε χάριν παρεσκευάζετο. Recte Dalec. *dicis cauſſa.* Vocem συμπεριενεχθεῖσιν explicamus infra c. 26. Sequens periodus imperfectam ſententiam continet, niſi repetas ex praecedentibus verbum παρεσκευάζοντο. Imo vero, qui me audiet, diſtinctas ſententias culpa librariorum in unam conjunget ac ſcribet: ὅταν δὲ καὶ παραγένοιντο, μικρὰ συμπεριενεχθεῖσι νόμε χάριν παρεσκευάζετο καὶ ἄλλα αὐτοῖς, ςρωμναί τε τοῖς μ. Quae ita vertet ſermonis Graeci peritus: *quin ſi quando ad phiditia convenirent, poſtquam dicis cauſſa paululum una fuiſſent, mox parabantur eis cum alia, tum etiam lecti etc.* Pergit Demetrius: οἱ δὲ πρότερον ἐπὶ τε κλιντηρίε ψιλε διακαρτερεντες τῆς κλίνης παρ' ὅλην τὴν συνεσίαν, ὅτε τὸν ἀγκῶνα ἅπαξ ἐρείσειαν. Lego διεκαρτέρεν vel διακαρτερεντες ἦσαν. *Veteres Spartani,* inquit, *quamdiu convivabantur, ſuper nuda lecti ſponda durabant, poſtquam ſemel cubito fulciri coeperant.* Scribe βρωμάτων παντοδαπῶς πεποιημένων, non παντοδαπῶν. p.268.
Legi in epitoma ἦρξαν δὲ τῆς τοιαύτης βλακείας, quo loco editum eſt καὶ τετων ἦρξαν. Nihil tamen mutandum cen-

ſeo. Sequitur deinde ratio vivendi, qua uſus Cleomenes, rex Spartae. Qua in narratione primum illud occurrit nobis animadvertendum: *πολλῶν δὲ πρεσβειῶν παραγινομένων πρὸς αὐτὸν, ὀυδέποτε ἐνωρίςερον τȣ̃ κατειθισμένȣ συνῆγε καιρȣ̃.* Quia *ὡραῖα* Graecis appellantur, quae elegantia ſunt, Dalec. vertit *ἐνωρίςερον elegantius.* At enim proxima verba, *τȣ̃ κατειθισμένȣ καιρȣ̃,* virum doctum ſui erroris admonere debuerant. Igitur *ἐνωρίςερον* vel *ἐνωρέςερον* poſitum pro *ἐνωρότερον.* Quod ſignificat *μᾶλλον ἐν ὥρᾳ.* Graeci dicunt *ἐν ὥρᾳ,* quod in idiotismo noſtro *bona hora.* Ariſtophanes Veſpis: *ὁ κηδεμὼν ἡμῖν ἐφεῖτ' ἐν ὥρᾳ ἥκειν.* Idem Concion.: *ὅτι τοσȣ̃τον χρῆμ' ὄχλȣ Οὕτως ἐν ὥρᾳ ξυνελέγη.* Theocritus id. XXII.: *ἐπεὶ δειπνεῦντες ἐν ὥρᾳ, Εἰ μέμνῃ, τᾶς γαςρὸς ἐφειδόμεθα.* Philoſtratus in vita Apoll. l. II.: *ὥπερ οἱ παρ' ἡμῖν ἐκ πότȣ νύκτωρ τε καὶ ȣ̉κ ἐν ὥρᾳ ἀναλύοντες.* Latini varie exprimunt. M. Tullius *mature.* De convivio Verris apud Rubrium: *mature veniunt, discumbitur.* Alii *de tempore.* Hirtius vel Oppius de bello Hiſp.: *Ipſe de tempore coenavit.* Plautus *tempori:* Capteiveis: *Numquid vis?* Heg. *Venias tempori.* Inde elegans vox facta *temporius.* Gloſſae veteres: *Temporius, ἐνωρότερον.* Quas coenas tempeſtivas Cicero appellat, quaeque alii *convivia tempeſtiva,* ſolita de die inchoari contra majorum diſciplinam, ea ſunt Graecis *ἐνωρότερα δεῖπνα,* et *tempeſtive coenare δειπνεῖν ἐν ὥρᾳ,* vel *συνάγειν.* Addit poſtea: *ἐπί τε τῷ τρίποδι ψυκτὴρ χαλκȣ̃ς ἐπέκειτο, καὶ κάδος, καὶ σκαφίον ἀργυρȣ̃ν δύο κοτύλας χωρȣ̃ν, καὶ κύαθος.* Plutarchus haec paulo aliter. Craterem vocat, quem Athenaeus *ψυκτῆρα.* In tripode autem fuiſſe ait *φιάλας ἀργυρᾶς δικοτύλȣς δύο.* Cado vinum continebatur. *Scaphia* inter potoria vaſa etiam Latini nominant, Plautus et Tullius. Pro *κύαθος* malim *κύαθοι.* Plutarchus: *καὶ ποτήρια ὀλίγα.* Retrahe mox fugitivas literas in ſuum locum. *πιεῖν δὲ ȣ̉ προσεφέρετο, εἰ μή τις αἰτήσει. ἐνεδίδοτο δὲ* etc. Scribendum: *εἰ μή τις αἰτήσειεν. ἐδίδοτο δὲ κ.* Non intelligo, quae ſequuntur: *τὸ δὲ πολὺ πρῶτον καὶ ὅτε προσνεύσειεν ἐκεῖνος, ȣ̈τως ᾔτȣν καὶ οἱ λοιποί.* Si modo vani conjectores non ſumus, hoc vult auctor, in Cleomenis conviviis ſervari ſolitum hoc inſtitutum, ut nemini vinum funderetur niſi petenti. Iſtud cum jam dixerit, nunc addit, ut plurimum Cleomenem omnium primum fuiſſe, qui vinum poſceret: deinde, ubi datum eſſet ab illo ſignum, ita popoſciſſe et reliquos convivas. Ita ſcribo: *τὸ δὲ πολὺ πρωτον αὐτὸς*

ἤτει, καὶ ὅτε προσνεύσειεν ἐκεῖνος, ὅυτως ἤτουν καὶ οἱ λοιποί. Mendum ſubolent etiam iſta: τὰ δὲ παρατιθέμενα ἐπὶ μὲν τραπέζης ἦν τοῦ τυχόντος· τὰ δὲ λοιπὰ, ὥστε μὴ ὑπεραίρειν, μήτε λείπειν. Quid appellat τὰ λοιπά; Nam et MSS. eam ſcripturam agnoſcunt. Senſus poſtulat tale quid: τὰ δ' ἦν τοιάδε vel τοσαῦτα, ὥστε. Aut ſic: τὰ δὲ λοπάδια, ὥστε. At Dalecamp. non aſſentior transferenti in alienum locum haec verba, ὡς εἰς τὸ μηδὲν δαπανᾶν, vertentique *ſumptus ut nullus fiat.* Periodum hanc ita p.269. verte: *neque rurſus ita contendendum in hoc eſſe, ut ſine ulla utilitate ſumptus facias, excedens moderatum vivendi modum.* δαπανᾶν εἰς τὸ μηδὲν et fruſtra impenſas facere dicit, qui plura apponit, quam poſſint a convivis comedi. Similem ſententiam ſuper. c. exponebamus. Diſtingue ſic primum verſum ex Antiphane: — ἐν Λακεδαίμονι Γέγονας; ἐκείνων τῶν νόμων μεθεκτέον Ἐστίν. Difficile dictu eſt, quid intelligat hic poëta, cum inter Laconica inſtituta etiam hoc ponit, τὸ φορεῖν τοὺς βύστακας. Eruditi viri conſentiunt, βύστακας hic dici τοὺς μύστακας, *barbae pilos, qui labium ſuperius veſtiunt.* Sed obſtat huic interpretationi lex Lacedaemoniorum, qua erat cautum, ne cui fas eſſet, τὸν μύστακα τρέφειν. Auctor Plutarchus in Agide et de ſera num. vind. Non debemus autem exiſtimare, elegantiſſimum poëtam in tanta ignoratione Laconicae diſciplinae eſſe verſatum, ut rem ignoraret omnibus notam, qui oculorum ſaltem ſenſum haberent. Heſych. βύσταγα (ac fortaſſe βύστακα ſcripſerat) exponit πώγωνα. Si volumus ita hic accipere, jam nulla difficultas. Barbam enim Lacedaemonios aluiſſe, nemo dubitat. Sed cur diceret τοὺς βύστακας potius, quam τὸν βύστακα? Praeterea etſi Heſychio plurimum tribuo, mihi tamen ſuſpecta haec illius interpretatio. Nobis in mentem hujusmodi lectio et interpretatio veniebat: φορεῖν τοὺς βύστακας Μὴ καταφρόνει. *Ne ita mores Spartae aſperneris, ut audeas in ſuperiore labro pilos alere.* καταφρονεῖν vox eſt, ut Servius loquitur, praegnans, pro καταφρονῶν τολμᾶν, *prae contemptu audere aliquid.*

Caput Decimum.

Κεκραμένον ὑδαρῶς. βάμβα, βαμβακεύειν et ἀβαμβάκευστα. ἑκατὸν πάντα παρατίθεσθαι. Heraclides Cumaeus, auctor Παρασκευαστικῶν. *Heraclides alius, ſcriptor libri* Περὶ σκευασίας καὶ δοκιμασίας Φαρμάκων. *Regis Perſarum miniſtri albati.* ἐδέατρος. παρητῆσθαι. *Rex Perſarum ſemel anno caput* σμώμενος.

In iis, quae de Cretenſium conviviis recitantur, pauca ſunt, quae morari lectorem queant. Ait: εἰσὶ δὲ πανταχȣ̃ κατὰ τὴν Κρήτην οἶκοι δύο ταῖς συσσιτίαις. Codex Huraldinus κατὰ τὴν πόλιν, ſenſu nihil variante: nam πανταχȣ̃ ſignificat in ſingulis Cretae urbibus. Malo, quod eſt editum, conſentientibus Italicis codd. et epit. Ait: τὸν δὲ ἄλλον, ἐν ᾧ τȣ̀ς ξένȣς κοιμίζȣσι. Liber idem κομίζȣσι, quod verbum huic loco quam convenientiſſimum eſt. Significat enim κομίζειν curare aliquem, et res neceſſarias ei miniſtrare. Inde κομιδὴ ea cura, quae de hoſpitibus habetur. Crebra apud poëtam et alios ſcriptores vocabula. Sed
p.270. repugnant huic lectioni ſubjecta ſtatim verba, κοιμητήριον προσαγορεύȣσι. Nam κομιστήριον fuerat dicendum: quod verbi in nullo invenimus exemplarium. Ait: εἶτα ποτήριον ἐν ἑκάστῃ τραπέζῃ παρατίθεται κεκραμένον ὑδαρῶς. Malim ὑδαρῶς, etſi conſenſum librorum non aſpernor. ἀβαμβάκευστα recte ex Heſychio docti interpretati ſunt cibos ἄνευ μαγγανεύματος paratos, et ſine ullo exquiſito coquorum artificio. Sed originem vocis non omnes habent cognitam. Eſt autem a βάμβα, quod pro βάμμα uſurparunt Dores. Heſych. auctor eſt, ita appellaſſe Syracuſanos *colorem* et alia quaedam: nam βάπτειν eſt *tingere*. Inde eſt βαμβακεύειν de mangonizatione ciborum. Mox: καὶ τράπεζα τρίτη δεξιᾶς εἰσιόντων εἰς τὰ ἀνδρεῖα. Melius ἐκ δεξιᾶς, vel ἐν δεξιᾷ. Quae ex Herodoto et Xenophonte deſcribuntur, conferant ſtudioſi cum ipſis auctoribus. Poſtea narrat ex Theopompo, Thyn, regem Paphlagoniae, ἑκατὸν πάντα παρατίθεσθαι δειπνȣ̃ντα ἐπὶ τὴν τράπεζαν. Quod Dalec.: *fercula omnia centum menſae appoſuiſſe.* Imo vero *omnia centena.* Puta, centum boves, centum apros, centum oves, et ita de caeteris, quae inter edulia locum habent. Sic dixit Strabo πάντα θύειν ἑκατὸν, ut olim expoſuimus. Parthenius Ἐρωτ.

c. 9.: *καὶ αὐτὴν δημοσίᾳ θάπτουσιν ἐν τῷ πεδίῳ, πάντα ἑκατὸν ἐγχγίσαντες αὐτῇ.* Acutum eſt Artaxerxis dictum de Thye, captivo ſuo, ſplendorem prioris vitae in epulis retinente, *ὅτι οὕτως αὐτῷ δοκοίη ζῆν, ὡς ταχέως ἀπολούμενος.* Sic melius, quam *ἔτος.* Simile eſt in Apolog. Tertulliani: *Megarenſes*, inquit, *obſonant, quaſi craſtina die morituri.* Quia plures fuerunt Heraclidae, qui editis libris nomen ſuum poſteritati commendarunt, ideo ſolent diſtingui accurate: ut, cum ſcribit Athenaeus hoc loco, *Ἡρακλείδης δ' ὁ Κυμαῖος, ὁ τὰ Περσικὰ συγγράψας, ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν ἐπιγραφομένων Παρασκευαστικῶν,* addit haec, *ὁ Κυμαῖος, ὁ τὰ Περσικὰ συγγράψας,* ut diſtingueret hunc *Παρασκευαστικῶν* ſcriptorem ab Heraclide Tarentino, qui *Σκευασίας* inſcriptum librum ediderat. Utriusque meminit Laërtius in Heraclide Pontico, quatuordecim ejusdem nominis ſcriptores breviter commemorans. Cumaeus, ut videtur, regum Perſidis victum et totam *δίαιταν* eo in opere deſcripſerat: Tarentinus, profeſſione medicus empiricus, aegrotis ac bonae valetudinis curioſis conſuluerat. Nam Galenus hujus librum ita inſcribit, *Περὶ σκευασίας καὶ δοκιμασίας φαρμάκων*, l. VI. de facult. ſimpl. medic. Fuere praeterea Heraclidae duo alii, quorum Laërtius non meminit, domo Syracuſani, qui de re culinaria libros ediderant, teſte Athen. l. XII. Ex Cumaeo Heraclida refert auctor, ſolitos, qui Perſarum regibus miniſtrarent, *ἐσθῆτας καλὰς ἔχειν*, *elegantes veſtes gerere.* MSS. *λευκὰς* pro *καλὰς* habent. Sic Romanorum Caeſarum miniſtri fuerunt albati, et certum eſt, apud omnes fere gentes olim honeſtiorum veſtes fuiſſe albas: quod pluribus alibi probamus. Cave confundas *δεῖπνον* et *πότον* regum Perſarum, quae duo ſeparatim deſcribit Heraclides, a Dalecamp. vero perperam confunduntur. p.271.
Depravata paulo poſt lectio eſt, cum ita ſcribitur: *τούτοις ἐκφέρεται εἰς τὴν αὐλὴν, οὗ ἰδεῖν ἅπαντα, μερίδας ποιήσαντες τῶν κρεῶν, καὶ τῶν ἄρτων ἴσας διαιροῦνται.* Quid ſibi illa volunt, *οὗ ἰδεῖν*; Lego *οὗ οἱ ἐδέατροι.* De qua voce ſcribunt veteres, Graecum nomen iſtud eſſe, at *τὴν χρείαν εἶναι Περσικήν.* *Mactatae victimae*, inquit, *e regia in veſtibulum afferuntur ad eos, qui ſumptu regis aluntur, ubi ab epularum praefectis et carnes et panes in portiones distribuuntur, et dividuntur aequaliter.* Juvat, quod ſequitur: *τῶν ἀπὸ τῆς τραπέζης παραλειπομένων ὁ τῆς τραπέζης ἐπιμελούμενος δίδωσιν ἑκάστῳ τῶν οἰκετῶν.* De his portionibus Daniel loquitur c. 1.: *Καὶ διέταξεν αὐτοῖς ὁ βασι-*

λεὺς τὸ τῆς ἡμέρας καθ' ἡμέραν ἀπὸ τῆς τραπέζης τȣ̃ βασιλέως καὶ ἀπὸ τȣ̃ οἴνȣ τȣ̃ πότȣ αὐτȣ̃. Cur ad ſolum prandium, non item ad coenam regis Perſarum proceres venirent, cauſſam hanc affert Heraclides: διὰ τὸ παρῃτῆσθαι, ἵνα μὴ δὶς πορεύωνται, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ τοὺς συνδείπνȣς ὑποδέχωνται. Id eſt: *propterea quod rex hujus officii gratiam illis fecit, ne bis veniant, ſed et ipſi ſuos quisque convivas excipiant.* Haec mens auctoris. διὰ τὸ παρῃτῆσθαι tantundem ſignificat, ac ſi dixiſſet διὰ τὸ τὸν βασιλέα ἔχειν αὐτοὺς παρῃτημένȣς. Ut apud Lucam Euangeliſtam: ἐρωτῶ σὲ, ἔχε με παρῃτημένον. Paulo poſt, ubi ex Herodoto narrantur ſumptus, quos olim fecit Antipater Thaſius, cum Xerxis exercitum prandio excepit, καὶ γὰρ, inquit, ἐκπώματα ἀγυρᾶ καὶ χρυσᾶ καὶ κρατῆρας παρετίθεντο, καὶ ταῦτα μετὰ τὸ δεῖπνον. Poſtrema verba, ſi modo ſana ſunt, hoc ſignificant, non ſolum prandentibus omnia fuiſſe exhibenda magnifice, verum etiam a prandio πότους agitantibus pretioſis poculis menſas inſtruendas. Aliud eſt δεῖπνον vel ἄριςον, aliud πότος, ut non ſemel diximus. Ita poſſumus non inepte hanc lectionem interpretari. Sed cum de comeſſationibus iſtis nihil ſcriptum ſit ab Herodoto, cujus verbis auctor loquitur, cenſeo, ineſſe huic loco vitium ex negligentia librariorum profectum. Lego: καὶ ταῦτα μετὰ τὸ δεῖπνον ἔλαβον. *Atque iſta* omnia aurea et argentea vaſa *poſt coenam capiebant.* Xerxis videlicet milites. Herodot.: οἱ δὲ πλησθέντες, τῇ ὑςεραίῃ τήν τε σκηνὴν ἀνασπάσαντες καὶ τὰ ἔπιπλα πάντα λαβόντες, ȣ̃τω ἀπελαύνεσκον. Fuit, cum aliter medicinam iſti loco facerem, et cum ſequentibus jungens ſcriberem: καὶ ταῦτα μὲν τὰ τȣ̃ δείπνȣ. εἰ δὲ Ξέρξης δὶς ἐσιτεύετο. Sequitur ex eodem hiſtoriae patre de natalitio regis Perſarum convivio, quod τυκτὰ vocabant: τότε καὶ τὴν κεφαλὴν σμᾶται μόνον. Non dubito, veram eſſe hanc lectionem, quam et Athenaei editi ſcriptique omnes codd. tuentur, et ipſius Herodoti. Tamen et Valla apud Herodotum et Dalecamp. hic κοσμεῖσθαι pro σμᾶσθαι legerunt interpretatique ſunt. Putarunt enim, σμᾶσθαι τὴν κεφαλὴν nihil eſſe aliud, quam ſordes capitis radere: quod ſemel in anno factitatum a rege Perſarum, ne nos quidem veriſimile putamus. Enimvero σμᾶσθαι operoſiorem curam denotat: cum adhibito ſmegmate caput probe defricatur, quod viri cordati non ſaepe
p.272. faciunt anni ſpatio, multi ne ſemel quidem multis annis. Sic dixit Diodorus Sic. in V. hiſtor.: τιτάνȣ ἀποπλύματι

σμᾶν τὰς τρίχας συνεχῶς. Itaque ſicut Romani Caeſares et Francorum veteres reges diem illum ſoliti feſtum agere, quo vel ipſi vel eorum liberi barbam ponebant, aut caeſariem incidebant, ſi rex Perſarum ſolemni die caput curabat.

Caput Undecimum.

Modus ſumptuum convivalium. Sacrificia veterum tenuia. Menandri fabula Δύσκολος, *et argumenti ejusdem oratio Libanii.* Ciſtae ὀψοφόροι. *Philoxeni Cytherii ſcripta nugatoria. Platonis comici* Phaon. *Sumptus in roſas.* Andrones. *Flores in reticulis ad olfactum.*

De ſumptibus in convivia olim factis loquens Athenaeus, amplius talento impendi vulgo in Graecia non ſolitum, auctoritate Menandri probat. Verſus ex ejus comici *Methe* allati, unde id colligitur, et recte ſcripti, unica voce excepta, et apertiſſimi ſunt, ut fere Menandri omnia. Quo magis miror, in tam plana rectaque via errare virum doctum potuiſſe. Senſus eſt: Non pari ſumptu cuticulam mortales curare, et diis ſacra facere. His pro luculenta hoſtia offerri vix decem drachmarum oviculam. In convivium unum facile integrum talentum impendi: iis videlicet emendis, quae menſae apponenda ſunt, aut conducendis acroamatis. Poëtae verba ſubjiciam: Εἶτ' οὐχ ὅμοια πράττομεν καὶ θύομεν· Ὅπου γε τοῖς θεοῖς μὲν ἠγορασμένον Δραχμῶν ἄγω προβάτιον ἀγαπητὸν δέκα, Αὐλητρίδας δὲ, καὶ μύρον, καὶ ψαλτρίας Ταύτας, τὸ Θάσιον, ἐγχέλεις, τυρὸν, μέλι, Μικροῦ τάλαντον γίνεται τὸ κατὰ λόγον. In tertio verſu ſcripſimus *δέκα*, non *δώδεκα*, jubente metri lege: neque aliter l. VIII. Sententia haec a multis poëtis tractata eſt, ut alio loco docet auctor, et probat Clemens Alex. Strom. l. VII. Tertullianus in Apolog.: *Volo et ritus veſtros recenſere. Non dico, quales ſitis in ſacrificando, cum enecta et tabidoſa quaeque mactatis: cum de opimis et integris ſupervacua quaeque truncatis, capitula et ungulas, quae domi quoque pueris vel canibus deſtinaſſetis.* Eodem ſpectat et alter ab Athenaeo allatus locus ex poëtae ejusdem *Dyſcolo.* Quem etiam adſcribemus,

quia in illo ſunt nonnulla nobis animadvertenda: — *ὡς θύουσι δ' οἱ τοιχωρύχοι Κοίτας φέροντες καὶ ϛαμνί', οὐχὶ τῶν θεῶν Ἕνεκ', ἀλλ' ἑαυτῶν. ὁ λιβανωτὸς εὐσεβὲς, Καὶ τὸ πόπανον. τοῦτ' ἔλαβεν ὁ θεὸς ἐπὶ τὸ πῦρ Ἅπαν ἐπιτεθέν. οἱ δὲ τὴν ὀσφὺν ἄκραν Καὶ τὴν χολὴν ἔτ' ἐς τὰ βρώματα τοῖς θεοῖς Ἐπιθέντες αὐτοὶ τἆλλα καταπίνουσι.* Ex ipſo fabulae titulo apparet, publicos mores objurgatos fuiſſe ab eo, qui iſta pronuntiabat. *Δύσκολος* enim eſt p. 273. moroſus homo, cui nihil placet, niſi quod ipſe faciat, imo ne illud quidem. Talis fuit olim Timon ille, oſor et odium mortalium. Mores hominum hujusmodi deſcripſerat Menander ea fabula: cujus mentio apud Harpocrationem, Ariſtophanis interpretem et Suidam. Libanius quoque rhetor id ipſum praeſtiterat integra oratione: quae cum Athenis recitata eſt, miros tulit plauſus, ut in epiſtolis ſcribit S. Baſilius. In II. verſu ſcribendum *Κίϛας*, non *Κοίτας*. Ineptum eſt putare, de lectiſterniis poëtam ſentire. Spondeo, de ciſtis eum loqui, in queis deferre moris erat cibos ad ſacrorum epulas neceſſarios. Grammatici *κίστας* vocant *ὀψοφόρους*, et ita deſcribunt: *ἀγγεῖα πλεκτὰ εἰς ἐδεσμάτων ἀπόθεσιν.* Quam recte igitur ciſtae conjunguntur *σταμνίοις*; quod oenophori genus fuiſſe, nemo neſcit. Sed vetus eſt ſive conſuetudo ſive error librariorum, ſcribere *κοίτη* pro *κίστη*, et *κοιτὶς* pro *κιϛίς*. Ptolemaeus Hephaeſtionis f.: *Ἥραν δὲ δωρήσασθαι χλαμύδα, καὶ Ἀθηνᾶν αὐλοὺς, Νηρέα δὲ τοὺς ἅλας καλουμένους ἐν κοιτίδι.* Ita nuper eruditiſſimus Hoeſchelius edidit. Recte Heſychius: *κοίτη, κίστη, ἐν ᾗ τὰ βρώματα ἔφερον· αἱ δὲ μικραὶ κοιτίδες.* Penultimum verſum ita ſcribe ex Clemente: *Καὶ τὴν χολὴν, ὀστᾶ τ' ἄβρωτα τοῖς θεοῖς.* Etſi poterat tolerari noſtra lectio, melior eſt tamen Clementina. Sed apud Clementem multo plura emendationis egent: quod ex noſtrae *γραφῆς* comparatione faciendum ſtudioſo lectori relinquimus. Locus eſt eo, quem diximus, libro. Subjungitur his *ῥῆσις* ſatis longa ex Philoxeni Cytherii Convivio. Exſtat et l. XIV. alius locus ex eadem fabula. Conſtat nobis ex utriusque lectione, poëtam mira ingenii laſcivia convivium fictum a ſe fictis vocibus planeque inſolentibus deſcripſiſſe. Ludicra enim res fuit tota et ridiculi cauſſa ridicule a faceto poëta deſcripta. Quare mirum non eſt, obſcura haec eſſe: ut interea de mendis nihil dicam. Nos et emendandi utrumque locum et interpretandi laborem omnem inanem cenſemus. Quis enim ſe ratione aſſecuturum ſperet, quod

ſine ratione et τȣ̃ γελοίȣ μόνον χάριν bambalio aliquis effutierit? Torquere autem ſe in iſtis, quid aliud eſt, quam Philetae infelicem diligentiam imitari? Omiſſis igitur moleſtis adeo nugis, quod inſtat, agamus: ſi prius tamen dixerimus, *Phaonem*, Platonis fabulam, cujus hic facta mentio, raro quidem inveniri in veterum ſcriptis nominatam, interdum tamen, ut apud Harpocrationem in ἀναίνεσθαι. Hiſtoriam coenae illius, quam exhibuit Cleopatra Antonio, habet Plutarchus. Ex quo ſimul et Athenaeo ipſo ſcripſimus Ἀπαντήσασα τῷ Ἀντωνίῳ ἡ Κλεοπάτρα ἐν Κιλικίᾳ pro eo, quod Dalec., ἐν Λυκίᾳ. Plutarchus ſcribit, juſſam ab Antonio Cleopatram εἰς Κιλικίαν ἀπαντῆσαι. κυλίκια, quorum paulo poſt in hac hiſtoria mentio, quid fuerint, l. XI. explicatum. Sequitur: ταλαντείȣς εἰς ῥόδα μισθȣ̀ς δέδωκε. Roſa olim non poſtrema cura et amor eorum, qui nepotinis ſumptibus oblectabantur. Exemplum hoc inſigne, et quod narrat Suetonius in Nerone c. 27. Similia in aliorum imperato- p.274.
rum vitis. Secuti ſumus membranas, cum ita ſcripſimus: καὶ κατεστρώθη ἐπὶ πήχυια βάθη τὰ ἐδάφη. Hoc eſt πηχυαῖα. Teſtantur tamen eruditi homines, in Farneſiano codice ſcriptum eſſe ἐπὶ πυκνὰ βάθη, quod placet minus. Sed quid ſibi volunt membranae, in quibus conſtanter ſcriptum reperimus τὰ ἐδάφη τῶν δένδρων; Non video, qui ferri appendix iſta queat: niſi ſcribamus τὰ ἐδάφη τῶν ἀνδρώνων, et per ἀνδρῶνας intelligamus coenationes. Proprie, ut ſcribit Vitruvius, *Graeci ἀνδρῶνας appellabant oecos, ubi convivia virilia ſolent eſſe, quod eo mulieres non accedant.* Sed Aegyptiam reginam Cleopatram non adſtringebant leges plebi Graecarum mulierum poſitae. Praeterea quia virilia convivia celebrari ſolita in andronibus, dicere licet, vel gynaeconitidem Cleopatrae ἀνδρῶνα potuiſſe ſic appellari, ut dictum ſcimus ab optimis auctoribus οἰνοχοεῖν νέκταρ, ἵππȣς βȣκολεῖσθαι, χειρονομεῖν σκέλεσιν, et ſimilia. Sic cucurbitulam appellamus, quae eſt ex aere aut vitro: pyxidem, quae ex argento vel auro. Athen. l. XII.: ἀνθινά τε πολλὰ τῶν ἐδαφῶν ἐν τοῖς ἀνδρῶσι κατεσκεύαστο. Etſi longe alia ibi ſententia eſt: favent tamen haec verba nonnihil conjecturae noſtrae. Additur in eadem periodo: ἐμπεπετασμένων δικτύων τοῖς ἕλιξι. Quid ſignificet hic dictio ἕλιξι, non ſcio: et mendae ſuſpicionem movet illud quoque τοῖς, quod ἕλιξι non convenit, ſed ταῖς. Suſpicor, ſcribendum τοῖς κάλυξι. Nihil enim convenientius in mentem nobis

venit: κάλυξ autem proprium roſarum vocabulum eſſe, nemo dubitat. Senſus eſt, ſuper roſas, quibus pavimentum erat conſtratum, retia fuiſſe expanſa, ne ingredientium pedibus auferrentur, et ſoli planities aequalis ubique corrumperetur. Reticulorum iſtum uſum nemo mirabitur, qui obſervaverit conſuetudinem veterum involucris pellucidis aut etiam reticulis involvendi roſas, quo facilius earum fragrantiam perciperent. M. Tullius in Verr. l. V. ſive de ſuppliciis: *Nam, ut mos fuit Bithyniae regibus, lectica hexaphoro ferebatur, in qua pulvinus erat pellucidus Melitenſi roſa fartus: ipſe autem coronam unam habebat in capite, alteram in collo, reticulumque ad nares ſibi apponebat, tenuiſſimo lino, minutis maculis, plenum roſae.*

Caput Duodecimum.

Σχεδία. *Διονυσιακὰ ἀθύρματα. τὰ ἐξ Ἰταλίας ἀκροάματα. Mos praelucendi et ſpectandi e tectis. Tecta veterum, Judaeorum, Graecorum et Romanorum. προφαίνειν ἐκ τῶν τεγῶν. Prov.:* ſtare in extrema tegula. *Athenaei memoria ſuſpectae fidei. Πλάταια et Πλαταιαί. παρατάττεσθαι τοῖς Ἕλλησι. περιγίνεσθαι. Alia multa obſervata.*

Multa perperam accipiunt interpretes in ea, quae ſequitur, de eodem Antonio narratione. Ut, cum σχεδίαν *coenaculum* interpretantur in iſtis: περίοπτον ὑπὲρ τὸ θέα-
p. 275. τρον κατασκευάσαντα σχεδίαν. Significat enim pontem theatro fuiſſe impoſitum, ſuper quo fictitium iſtud antrum eſt exſtructum. Cum Διονυσιακὰ ἀθύρματα vertunt *ornamenta ludorum Bacchicorum*, pro *Bacchi crepundia* vel *ludicra*. Cum τὰ ἐξ Ἰταλίας ἀκροάματα *quos ſuper convivium memoriter varia recitaturos accerſiverat, Italis hominibus.* Potuit vero ignorare vir in Graecis auctoribus ita verſatus, ἀκροάματα eſſe *hiſtriones* et *mimos*, neque aliter vertendum eſſe, cum et Latini ſic loquantur? Hi autem ſunt illi ipſi, quos in vita Antonii appellat eleganter Plutarchus τὰς ἀπὸ τῆς Ἰταλίας Κῆρας. Etiam iſta non intellexit interpres: ἀπὸ τῶν τεγῶν λαμπάσι δεδεχμένης πάσης

τῆς Ἀθηναίων πόλεως. Quae ex veteri more lucem accipere debent: ſoliti enim antiqui, non Judaei tantum, (de quibus ex ſacris literis conſtat,) ſed et Graeci et Latini tecta ſuarum domorum ita confecta habere, ut in ea ſpectandi cauſſa adſcenderetur, quoties aut pompa duceretur, aut alia cauſſa ſtimularet. De Graecorum tectis conſtat ex hoc loco. Nam ita vertendum eſt: *cum tota Athenienſium urbe eſſent, qui facibus e tectis praelucerent.* Lucianus Alectryone: οἱ δὲ, ὁπότε προΐοιμι, καὶ ἐπὶ τὰ τέγη ἀνιόντες ἐν μεγάλῳ ἐτίθεντο ἀκριβῶς ἑωρακέναι τὸ ζεῦγος, τὴν ἐφεστρίδα. Tacitus de Agrippinae adventu Brunduſium: *Atque ubi primum ex alto viſa claſſis, complentur non modo portus et proxima maris, ſed moenia ac tecta.* De Latinorum tectis en teſtes lucupletes. Virgilius in XII. de monomachia loquens Aeneae ac Turni: *Invalidique ſenes turres et tecta domorum Obſedere.* Et ita alibi idem. Plinius in Paneg. de Trajani in urbem ingreſſu loquens: *Videres referta tecta ac laborantia, ac ne eum quidem vacantem locum, qui nonniſi ſuſpenſum et inſtabile veſtigium caperet.* Hieronymus in epitaphio Fabiolae: *Non plateae, non porticus, non imminentia deſuper tecta capere poterant proſpectantes.* Dio Caſſ. in Nerone: οἱ κέραμοι καὶ αὐτοὶ πάντων τῶν τῇδε οἰκοδομημάτων ἐκρύπτοντο ὑπὸ τῶν ἀναβεβηκότων. Claudianus III. de laudibus Stiliconis, loquens de reditu illius in urbem: *Nonne vides et plebe vias, et tecta latere Matribus.* Plutarchus in Cicerone: τὰ δὲ φῶτα πολλὰ κατέλαμπε τοὺς στενωποὺς, λαμπάδια καὶ δᾶδας ἱστώντων ἐπὶ ταῖς θύραις· αἱ δὲ γυναῖκες ἐκ τῶν τεγῶν προὔφαινον ἐπὶ τιμῇ καὶ θέᾳ τοῦ ἀνδρός. Cave, aſſentiaris doctiſſimo et Graecae linguae peritiſſimo viro, qui προφαίνειν ἐκ τῶν τεγῶν interpretatur *ſpectare e tecto;* cum προφαίνειν ſit *praelucere.* Locus ille periculoſus, quem intelligit Plinius, is eſt, unde manavit proverbium Latinorum de ſumme periclitantibus: *ſtare in extrema tegula.* Seneca epiſt. 12.: *jucundiſſima eſt aetas devexa jam, non tam praeceps: et illam quoque in extrema tegula ſtantem judico habere ſuas voluptates.* Ex his autem duorum ſcriptorum locis licet colligere, non habuiſſe Romana tecta illam loricam, qua munire juſſus eſt lege dei populus Judaicus ſua tecta. Formam hujusmodi tectorum deſcribit Euſtath. his verbis X. Odyſſ. commentario extr.: πίπτει δὲ, ait, καταντικρὺ τέγεος ὁ Ἐλπήνωρ ἐν ὑπαίθρῳ ἄνω κεί- p.276.
μενος, διὰ τὸ τὰ δώματα μὴ κεραμωτὰ, ἀλλ' ὁποῖα καὶ νῦν, ὡς εἰκὸς, μυριαχοῦ, ὧν ταῖς δοκοῖς γῆ ἐπαμᾶται, ὡς

ἐντεῦθεν τὴν ϛέγην χρήσιμον εἶναι καὶ πρὸς τὸ ἐγκοιμᾶσθαι. Id eſt: *cadit Elpenor e tecto, cum ſub dio jaceret in ſumma domo, quia tecta non fiebant e tegulis: ſed, uti videtur, erant, qualia nunc quoque locis infinitis videntur, aggeſtam ſuper trabes terram habentia: ut in ejusmodi tectis etiam cubare aliquis poſſet.* Haec Euſtath. de antiquiſſimorum temporum tectis et quibusdam etiam ſui ſaeculi: quibus non diſſimilia ſunt, quae de multiplici genere tectorum, queis eſt uſa rudis antiquitas, disputat docte Vitruvius l. II. At illa, de quibus locuti ſumus, quamvis erant plana et ſine faſtigio, tamen et tegulas habuerunt: niſi cum in illis aut horti inſtituebantur, aut viridaria. Nam et in tecta olim Romae ſcandebant ſylvae. Plinius l. XV. c. 14., Seneca epiſt. 125. et alii. Sed haec praeter inſtitutum. Imperatorem Cajum cognomen inveniſſe Caligulae ſcribit Athenaeus διὰ τὸ ἐν ϛρατοπέδῳ γεννηθῆναι, *quod in caſtris eſſet natus.* Sed haec cauſſa proxima non eſt: verum illa, quam ex Latinis ſcriptoribus et Dione norunt omnes. Redit mox Athenaeus ad tenuem Graecorum victum, de quo dicere inſtituerat libri hujus initio, et ait: εἰς ταῦτά ἐϛιν ἀποβλέποντα τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς ἀγαπᾷν τὴν Ἑλληνικὴν πενίαν. Cui bono adjecta ſint iſta, τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς, non capio, et delenda cenſeo vel mutanda. Qui mox dicitur ex Herodoto Αὔταμνος, in MSS. eſt Ἄτταμνος. Scribendum, ut in Herodoto, Ἀτταγῖνος, niſi Athenaeus ipſe memoria hic lapſus, ſicut videtur feciſſe, cum addit: ὅν φησιν Ἡρόδοτος ἐν τῇ ἐννάτῃ μεγάλως πλέτῳ παρεσκευάσθαι. Hoc eſt: *a divitiis magnifice paratum,* ſive *magnis divitiis inſtructum fuiſſe.* Audiamus Herodotum: Ἀτταγῖνος ὁ Φρύνωνος, ἀνὴρ Θηβαῖος, παρασκευασάμενος μεγάλως ἐκάλεσε ἐπὶ ξείνια αὐτόν τε Μαρδόνιον καὶ πεντήκοντα Περσέων τοὺς λογιμωτάτους. *Attaginus Phrynonis f. Thebanus, cum magnifice omnibus rebus neceſſariis ſe inſtruxiſſet, hoſpitio excepit Mardonium et alios L. e praecipuis.* παρασκευασάμενος μεγάλως vernaculo ſermone diceremus, *après avoir faict des grands préparatifs.* Sequitur elegans auctoris jocus in alieniſſimum ſenſum a Dalec. detortus. ἡγῦμαι δὲ, inquit, ὅτι ὐκ ἂν περιεγένοντο, ὐδ' ἂν ἐδέησε τοῖς Ἕλλησι περὶ Πλάταιαν παρατάττεσθαι ἀπολωλόσιν ἤδη ὑπὸ τῶν τοιύτων τροφῶν. Si eſſet verum, ait Athenaeus, quod dixit Clitarchus, Boeotos, cum Perſas conviviis exciperent, non aliud eis appoſuiſſe, quam illas ciborum quisquilias, quibus ſoliti ipſi ſe alere, *periſſent, opinor, Perſae, neque illis opus fuiſſet ſtare in acie contra Graecos in*

ampis Plataicis: quippe queis jam tales cibi perniciem attuliſſent. περὶ Πλάταιαν auctoritate Homer. licet tueri. Omnes alii Πλαταιὰς ſemper. παρατάττεσθαι τοῖς Ἕλλησι ictum pro eo, quod eſt uſitatius, πρὸς τοὺς Ἕλληνας. Utrumque invenient tirones apud optimos ſcriptores: hoc tamen vel maxime viros doctos videtur in errorem mpuliſſe. Sed et περιγίνεσθαι male acceperunt pro *vincere:* nam idem ſignificat hic, atque apud Herodotum, um illo ipſo in loco ait: τετέων πάντων ὄψεαι, ὀλίγε τινὸς χρόνε διελθόντος, ὀλίγες τινὰς τὲς περιγενομένες. Ac ortaſſe illum locum auctor reſpiciebat haec ſcribens: am de iisdem Perſis editum eſt illud, quod refert Herootus, dictum fatidicum. p.277.

Caput Decimum Tertium.

Maza loco panis. Mazonomi. *Mos veterum acclamandi in conviviis,* εὖ δειπνήσειας, *vel* ζήσειας. μάζων. *Terrores nocturni.* οἱ τιμέχοι. *Cultri in uſum menſarum.* παρατέμνειν. κόρμα *vel* κέρμι. *Mos veterum Gallorum, vertere ſe ad dextram inter adorandum.*

καὶ τἄλλα τὰ πρὸς τὴν ἄρτυσιν τῶν ἱερείων ἁρμόττοντα. *t alia, quorum uſus in conditura carnium.* Peſſime Dacampius: *et alia, quae rite faciundis ſacris convenirent, nnia.* Quia vocem ἱερεῖον ita capiendam eſſe non videt, ut l. I. dicebamus c. 11., etiam vocabulum ἄρτυσις, ujus notiſſima ſignificatio eſt, male accepit. πλὴν τῶν ερὶ τὸν μάγειρον σκευῶν ὁ χορηγός. Pro ἃ παρεῖχεν ὁ χορηγός. Et fors fuat ita auctor ſcripſerat. μᾶζα νόμε χάν. *Maza dicis cauſſa appoſita.* Sic loqui amant ſcriptos de iis, quae non tam ad uſum, quam ad ſpeciem, pari ſolent: cujusmodi fuit aſſis Cajanus in veterum manipiis. Cur hic dicatur maza appoſita fuiſſe tantum dicis auſſa, vellem expoſuiſſet: nam alioquin coenas frugas, qualis erat, quae hic deſcribitur, frequentabat maza, on, ut ulli legi aut inſtituto ſatisfieret, ſed ut locum anis obtineret, ſicut docuimus alibi ex Ariſtophane. ὧν παρά τισι καλεμένων μαζονόμων, ἀπὸ τῆς χρείας εἰληφότων τὴν ἐπωνυμίαν. Initio mazonomi dicti a mazis,

quae apponi in iis ſolitae: poſtea quaevis lances rotundae et ligneae. Gloſſas Heſychii ſic emendabis: Μαζονόμοι, τὸν κύκλον, ἢ τὸν ξύλινον πίνακα. Varro de r. r.: *ut in eodem tecto ornithonis incluſum triclinium haberet, ubi delicate coenitaret, et alios turdos videret in mazonomio poſitos coctos.* Pro mazonomus dixerunt et *mazophorus* vel *mazophoris.* Heſychius: μαζοφορὶς ὅμοιον κανῷ. ἐν κεραμείῳ κοτταβίδι. Scribe κεραμέᾳ, ut lib. XI. καὶ ὁ προσφέρων ἂν εἶπεν, εὖ δειπνήσεις. Lego εὖ δειπνήσειας, adſtipulante ſcriptura l. XI. Simillima formula εὐφημίας convivialis Graecis et Romanis in uſu, ζήσειας· cujus meminit Dio in Commodo. In moribus noſtris veſtigia clara ſunt ejus conſuetudinis: precamur enim, ut proſit, quod eſtur aut bibitur. μάλιςα δὲ τοῖς λεγομένοις μάζωσι, (τῦτο γὰρ ἔτι καὶ νῦν ἡ Διονυσιακὴ σύνοδος ἔχει τὔνομα). Ait, μάζωνας vocari convivia Bacchica. Olim, ut apparet, generale id fuit conviviorum omnium nomen. An a Graeco μᾶζα quaſi locus, quo mazae congererentur? An potius ab Hebraeo מזון, *mazon*, id eſt, *cibus*, *opſonium?* At μᾶζα
p.278. eſt illorum מַצָּה, *matſah:* quod genus panis aut placentae illis ſignificat. τῦτο ποιῦντες ἕνεκα τῶν ἐν ταῖς ἀμφόδοις γινομένων νυκτερινῶν φόβων. Addit Euſtathius, ſed de ſuo: ὧν αἰτία εἶναι ἡ Ἑκάτη ἐδόκει. Hecaten in compitis fuiſſe cultam, notiſſimum eſt: quae fuit dea χθονία et, ut appellatur a Theocrito, δασπλῆτις, id eſt, interprete Heſych., *difficilis accedentibus.* ὑπὸ τῶν τιμῦχων ζημιῦται. Sic vocabantur magiſtratus in aliquot Graecorum civitatibus, ut in hac Naucrati et Maſſiliae. Strabo l. IV. καὶ τύτων μεταλαμβάνων κοτύλην οἴνυ. Puto, deeſſe aliquid: nam ſententia eſt pendens et imperfecta oratio autem ἀσύντακτος καὶ ἀκατάλληλος. Utcunque vulnus obligaveris, ſi ſcribas: καὶ τύτων μεταλαμβάνων ἀμ λαμβάνει κοτύλην οἴνυ. ὗς πρὸ ἐνιαυτῦ καὶ πρὸ τῦ μέλλειν *Antequam deberet quemquam excipere.* Ferri poteſt fortaſſe haec lectio: magis tamen probem, quod aliquando repoſueram, πρὸ τῦ ἐπαγγέλλειν. Non multo ante ſcriptum eſt: ἐπαγγείλασθαι ἑςιάσαι Γαλάτας πάντας ἐνιαυτόν. Ἐπειδὴ δὲ εἰσῆλθον εἰς τὸ δεῖπνον πάντες. In deſcribendo Xenophontis loco uſus auctor conſuetudine ſua: multa enim praetermiſit, quae ad formam convivii minus pertinebant quaedam etiam aliter ſcripſit, quam Xenophon, ut iſta ἀλλὰ καὶ πονεῖν ὑπὲρ σῦ καὶ προκινδυνεύειν βυλόμενοι. Nam in autographo eſt: ἀλλὰ καὶ προσέμενοι καὶ πονεῖν ὑπὲρ σῦ καὶ προκινδυνεύειν. Sine cauſſa Dalecampius, quae ab Athe

iaeo erant conſulto conſilio praetermiſſa, in ſuam inter- ıretationem infercit. Κελτοὶ, φησὶ, τὰς χοὰς προτίθεν- αι. Editum volui τὰς τροφάς. Ex conjectura primum :a emendaveram, deinde in membranis ſic inveni ſcri- tum. Et ſequitur mox: ἐφ' ὧν τὰς τροφὰς προτίθενται. ὰν δὲ ᾖ τι δυσαπόσπαςον, μαχαιρίῳ μικρῷ παρατέμνοντες. *in aliquid ſit, quod avelli, niſi aegre, non queat, gladiolo ırvo, ut quicque incidit, ſecantes.* Elegans vox παρατέ- νειν, cujus vim, niſi pluribus verbis Latinis, non ex- rimas. Significat enim, cultros iſtos non fuiſſe menſae ɔpoſitos, quod hodie fit, ſed quoties erat opus, ſolitos luci, et in ſuum mox locum reſtitui. Non diſſimilem .m habet praepoſitio παρὰ in verbis παραβοηθεῖν et πα- ιγένεσθαι, de quibus ante diximus. Potes etiam παρα- ίμνοντες exponere *aegre ſecantes*, quod valeat ad decla- ndam parvitatem cultellorum iſtorum: quare etiam μα- χίρια vocat, neque hoc ſolum, ſed etiam μικρά. Vi- :ntur Graeci cultrorum menſalium diu ignoraſſe uſum: ım in univerſa illorum lingua nullum vocabulum eſt, ıod proprie ἐπιτραπεζίας cultros denotet. Latina vox *lter* Syriacam originem habet קטל, *occidit*, transpoſitis eris poſterioribus. Graeci etiam cultros μαχαίρας vo- nt aut μαχαίρια. Vetuſtiſſimi Graeci appenſam gladii ginae machaeram geſtabant, eaque utebantur pro cul- o. Homerus: Ἀτρείδης δὲ ἐρυσσάμενος χείρεσσι μάχαι- ν, Ἥ οἱ πὰρ ξίφεος μέγα κουλεὸν αἰὲν ἄωρτο, Ἀρνῶν κεφαλέων τάμνε τρίχας. Haec poëtae verba afferunt p.279. cem ſequentibus Poſidonii, quibus declaratur Celtarum ɔs, non quidem penitus idem, ſed tamen affinis: ὁ τοῖς λεοῖς ἐν ἰδίᾳ θήκῃ παράκειται, id eſt, *qui culter enſis va- ıae adjacet in peculiari theca.* Etiam hodie enſium no- orum vaginae cultris condendis peculiarem thecam ha- nt. Videntur ſane minores ad menſarum uſum perdiu ſſe ignorati: non enim aliis in menſa, quam in coqui- , utebantur. Poſtea facti ſunt minores: quo in genere l propter elegantiam, vel aliam ob cauſſam commendati ıt, qui fiebant in Bithynia. Varro Γεροντοδιδασκάλῳ: *ıctu cultro coquinari ſe trajecit: nondum enim ibi inventi ınt cultelli hujus tempeſtatis e Bithynia.* Ita lego et in- ·pretor illum Varronis locum apud Nonium. τὸ δὲ πο- ν οἱ διακονοῦντες ἐν ἀγγείοις περιφέρουσιν, ἐοικόσι μὴν ἀμβί- ς, ἢ κεραμέοις, ἢ ἀργυροῖς. Neque placet τὸ μὴν iſto :o, neque video, quid appellet ἀμβίκας. Non enim to eſſe vaſculi genus illud, quod l. XI. ἄμβιξ dicitur.

Fortaſſe ſcribendum *ἐοικόσι μικροῖς βίκοις*. Quod autem ſubjicitur, etiam lances eos habuiſſe ſimiles, ad materiae ſimilitudinem refero, non figurae. *παρὰ δὲ τοῖς πολλοῖς καθ' αὑτὸ καλεῖται δέρκομα.* Scribendum: *παρὰ δὲ τοῖς πολλοῖς καθ' αὑτό· καλεῖται δὲ κόρμα.* Id eſt: *bibitur vulgo zythum per ſe: et vocatur corma.* *καθ' αὑτὸ* intellige merum, ſine melle: quo temperari ſolitum dixit ab iis, qui vinum quidem bibere non poterant ob cenſus tenuitatem, ſed erant tamen caetera turba, de qua nunc loquitur, paulo ſaltem beatiores. *κόρμα* vero omnino ſcribendum cum membranis et epitoma. Dioscorides vocat *κοῦρμι*, et Marcellus Empiricus *curmi*. *περιφέρει δὲ ὁ παῖς ἐπὶ τὰ δεξιὰ καὶ τὰ λαιά.* Orſus a dextris deſinebat in laevis. Si hoc voluit, poterat omittere *καὶ τὰ λαιά*. Quis enim non ita intelligit *οἰνοχοεῖν ἐνδέξια* apud poëtam? *καὶ τοὺς θεοὺς προσκυνοῦσιν ἐπὶ τὰ δεξιὰ στρεφόμενοι.* Imo vero Galli religioſius putarunt, ſiniſtrovorſum ſe vertere in adorando, quam dextrovorſum more Romano. Plinius l. XXVIII c. 2.: *In adorando dexteram ad osculum referimus, totumque corpus circumagimus: quod in laevum feciſſe Galli religioſius credunt.* *καὶ ῥίψαι αὐτῷ παρατρέχοντι.* *Eique jeciſſe currenti ad ipſius currum.* *παρατρέχειν* eſt currere juxta currum, quo vehitur is, quem honoris cauſſa proſequeris. Ita olim moris fuit, ut ad Suetonium notabamus. *διότι καὶ τὰ ἴχνη τῆς γῆς, ἐφ' ἧς ἁρματηλατεῖ, χρυσὸν καὶ εὐεργεσίας ἀνθρώποις φέρει.* Adulatio ingenioſa non inelegantis poëtae ad exprimendam Bituiti beatitatem ſummam et liberalitatem. Eadem *ἔννοια* apud Latinos poëtas. Perſius: — *quicquid calcaverit hic, roſa fiat.* Et: — *nunc non e manibus illis, Nunc non e tumulo fortunataque favilla Naſcentur violae?* *κεχωρισμένην εἶχε καὶ τὴν τράπεζαν μόνῳ, καθάπερ ἥρῳ.* Lege: *μόνος, καθάπερ ἥρως.* Convenit hoc veterum opinioni, quam de ſuis heroïbus habebant: quia enim moroſos et iracundos putabant, ad illos accedere verebantur. Propterea ut

p.280. rem miram fingit comicus in Avibus, eſſe locum quendam, *ἔνθα τοῖς ἥρωσιν οἱ ἄνθρωποι συναριστῶσι καὶ ξύνεισι.* Ad quem locum plura enarrator. *τὸ δὲ ποτὸν κεκραμένος οἶνος οἷος δήποτε ὕδατι ψυχρῷ.* *Potus erat vinum qualecunque aqua frigida dilutum.* Nihil hic fuit mutandum interpretibus. *καὶ τῶν προσφάτων καθιερωθέντων.* Scribe *προσφάτως, recens mactatorum.* Haec *κυρία* notio vocis hujus. *ταύτην δ' εἶναι ὁμοίαν ταῖς ἐγγυθήκαις.* De incitegis dicimus l. ſequ. c. 13. Dalecamp. recte vertit *repoſitoria.*

τῇ τρίτῃ καὶ εἰκοςῇ τῶν ἱςοριῶν. Scripta lectio ἐν γλ τῶν ἱςοριῶν. Hoc eſt, τρίτῃ καὶ τριακοςῇ. τὰς Τυῤῥηνὰς φησι πρὸς αὐλὸν πυκτεύειν. Alibi docemus, Graecos ſcriptores πυκτεύειν ſaepe pro μονομαχεῖν uſurpare: quomodo hic cenſeam capiendum. παρατεθέντων κωλήνων τὸ μηρίον ὁ κράτιςος ἐλάμβανεν. Exponimus l. IX. c. 1. καὶ πιςωσάμενοι τὴν δόσιν. *Donatione firmata.* Intellige, caveri ſolitum perituro vel pignoribus captis, vel chirographo, vel fidejuſſione. Nam ſolutio mercedis conventae differebatur poſt caedem morituri entis: imo tunc tantum promiſſum praemium deberi incipiebat. Mirum plane genus contractus: quando teſtator ad heredes jus transmiſit, quod ipſe habuit nunquam, neque habere potuit vivus. καθ᾽ ὃ δικαιότατός ἐςιν ἕκαςος αὐτὸς ἀποτυμπανισθῆναι. *Quibus contendunt unusquisque, quod juſtiſſimum ſit, ſibi potiſſimum caput amputari.* Torquent ſe hoc loco interpretes in exprimenda voce ἀποτυμπανισθῆναι, quae hic quidem perſpicue ponitur pro eo, quod paulo ante dixit, τὴν κεφαλὴν ἀποκοπῆναι. Euſtathius docte, poſtquam iſta ex Athenaeo verba Euphorionis deſcripſit, καὶ ὅρα, inquit, τὸ ἀποτυμπανισθῆναι ταὐτὸν ὂν τῷ τὴν κεφαλὴν ἀποκοπῆναι. Ariſtophanis locum ex Phoeniſſis ita ſcribe et diſtingue: — ἐς Οἰδίπȣ δὲ διπτύχω κόρω Ἄρης κατέσκηψ᾽· οἵγε μονομάχȣ πάλης Ἀγῶνα νῦν ἱςᾶσι. *In geminos Oedipi filios Mars ingruit: qui luctae ſingularis et gladiatoriae certamen nunc inſtituunt.* δέτται in vulgata lectione gloſſa eſt corrupta vocis poëticae δίπτυχος pro διττός. κατασκήπτειν eſt cum pernicie aliquo ingruere more fulminis. Eleganter hic de Eteocle et Polynice uſurpatur, qui ſoli totius belli aleam ſubibant. πάλην μονομάχον interpretati ſumus *luctam ſingularem et gladiatoriam,* ut appareat mens Athenaei, qui ex iſto loco probare inſtituit, gladiatores jam tum fuiſſe notos. In quo equidem aſſentiri illi non poſſum. Quid enim gladiatoribus commune cum iis, quos veteres hiſtoriae narrant ſingulari certamine decertaſſe? Antiquiſſimi fuit moris, commiſſione unius duorumve aut trium parium ſalutem contrariorum exercituum redimere, et ex eventu ejus pugnae populorum controverſias dirimere. Exempla ſunt in hiſtoria ſacra Hebraeorum, Graeca, Romana. Hi ſunt, de quibus ait mox Athenaeus plura ſe alibi ſcripſiſſe. Ait enim: ὅτι p.281. δὲ καὶ οἱ ἔνδοξοι καὶ ἡγεμόνες ἐμονομάχȣν, καὶ ἐκ προκλήσεως τȣτ᾽ ἐποίȣν, ἐν ἄλλοις εἰρήκαμεν. Videtur eruditiſſimus vir alio in opere eorum ducum hiſtorias collegiſſe,

qui pro ſalute ſui exercitus ceu publicas victimas ſe devoverunt. Utinam exſtaret is liber hodie! Quae fuit hujus viri diligentia, diſceremus inde, opinor, fortium aliquot virorum et nomina et res geſtas, quarum fortaſſe hodie funditus exſtincta eſt memoria. Fuit et illud veteribus ducibus genus μονομαχίας non incognitum, cujus quotidie exempla eduntur a male conſulta nobilitate Gallica. Rixae inter nobiles ex levibus ſaepe offenſis cientur. Offenſam condonare et ignoſcere, quod ſapientes magnanimitatis proprium putarunt, turpe et ignominioſum habetur. Unicum hodie nobilitatis ſincerae ſpecimen eſt, ſuum jus armis perſequi. In hoc cardine vertitur ſumma illorum exiſtimatio, et is, quem falſo honorem vocitant. Qui injuriam parvam magnam ſibi factam arbitratur, illius auctorem ad ſingulare certamen provocat. Concurritur. Horae momento alter ambove mutuis vulneribus pereunt. Certiſſimum eſt, nullum ſaeculum ex veteri hiſtoria nobis cognitum adeo crebra hujus inſaniae exempla vidiſſe, atque hoc noſtrum plane ferreum. Aliquando tamen factum eſſe jam olim, ut controverſias ſuas magni duces pugna ex provocatione finirent, dubitari nequit. Exemplum illud antiquiſſimum eſt, quod narrat Diodorus l. XVII. de Corcagi ducis Macedonis pugna cum Dioxippo Athenienſe. Ac fieri poteſt, ut de privatis hujusmodi pugnis Athenaeus illo in libro, ad quem nos rejicit, tractaſſet. Inter argumenta declamationum, quae apud rhetores leguntur, exſtat haec lex, Νόμος τὺς ἀριϛεύοντας μονομαχεῖν. Quae lex niſi ficta eſt, ut pleraeque in illis libris, duos idem virtutis praemium poſcentes committebat. Exſtat apud Sopatrum et Marcellinum in Hermogenis commentariis.

CAPUT DECIMUM QUARTUM.

Diyllus *hiſtoricus. Jejunia Judaeorum et veterum Chriſtianorum. Tempus finiendi jejunii ortus veſperi vel hora nona.* φιλοσοφία *pro religione Chriſtiana.* περιφερόμενα ὁρᾶν πάντα. προπιὼν ὑσσώπυ. τὴν ὥραν. *Homerus dictus Syrus et Indus.* δέμας *et* βίος. ἀνάτασις. παρατείνειν. τί τηνικάδε; Νόϛων *ſcriptores. Alia multa.*

Διύαλος δ' ὁ Ἀθηναῖος ἐν τῇ ἐνάτῃ τῶν ἱϛοριῶν. Noli quaerere, quis hic fuerit Diyalus. Scribendum enim

Διϋλλος. Hic eſt Diyllus, de cujus hiſtoriarum libris dicebamus ad Laërtii l. V. θάψας τὸν βασιλέα καὶ τὴν βασίλισσαν ἐν Αἰγαῖς. Rex et regina ſunt Aridaeus, Alexandri filius, et ejus uxor Eurydice. Vide, ſi eſt operae, Diodorum et Juſtinum. Reges Macedoniae Aegis fuiſſe ſolitos ſepeliri, etiam Plinius adnotavit. ἕτως ἦσε τὸν βασιλέα. Inepta lectio. Nam ἦσε debet ſcribi. *ita* p.282. *oblectavit et cepit regem.* περὶ ἀρχαίων συμποσίων ἐπιςάμενοι. Legendum ἐπιςάμενος. *Haec habui,* inquit, *viri amici et convivae, Graecorum longe principes, dicenda, quae ſcirem, de antiquorum conviviis.* Quia convivarum plerique erant Graeci, propterea eos appellat τῶν Ἑλλήνων πολὺ πρώτους. Nihil moratus ipſum convivii dominum, civem Romanum. Sed non unus locus eſt, in quo auctoris vel judicium vel gratiam in textura horum dialogorum deſideres. ὥσπερ ἐν ἁμάξαις ἴδον παρ᾽ ἡμῖν ἐγώ. Cauſſa non erat, cur corruptam librorum Athenaei lectionem ἐν ἁμαώξαις ſincerae, quae apud Platonem ſervata eſt, exſtatque in omnibus MSS. Athenaei, quisquam praeferret. Qui non ignorant, quid ſit ἐξ ἁμάξης λαλεῖν, *ex plauſtro loqui,* de obſcuritate loci hujus conqueri non poſſunt. Adi Suidam et paroemiographos. ὥσπερ νηςείαν ἄγοντας, καὶ περιμένοντας τὸ ἀνατέλλον ἄςρον, ὃ φασι μὴ φανέντος οἱ τὴν χρηςὴν ταύτην φιλοσοφίαν εὑρόντες νόμιμον εἶναι μηδενὸς γεύεσθαι. Carpit deipnoſophiſta religionem aliquam, quae temporibus illis recens erat introducta. Nam illa verba, οἱ τὴν χρηςὴν ταύτην φιλοσοφίαν εὑρόντες, de primis auctoribus novae religionis accipi debent. An ad ritus ſuperſtitionis Iſiacae reſpiciebat? Nam certum eſt, eorum ſacrorum myſtas magnam caſtimoniam prae ſe tuliſſe, ſaepeque jejunaſſe. Ego non dubito, hominem Aegyptium aliud potius ſpectaſſe, et τὴν χρηςὴν ταύτην φιλοσοφίαν ironice appellaſſe religionem Judaeorum aut Chriſtianorum. Nam quod ait, nefas grande habitum eſſe, ante ortum ſtellae jejunium ſolvere: purus putus eſt Judaïcus ritus. Hieronymus adverſus Jovin. l. II.: *Apoſtolus non exſpectans ſtellam more Judaico, ſed hora ſexta in ſolarium pranſurus aſcendit.* Idem poſtea ſervatum a Chriſtianis: quorum notae ſunt ſtationes, xerophagiae et crebra jejunia. Non omnia autem jejunia eodem tempore frangebant. Ut plurimum ſub initium noctis corpori procurando operam dabant. Exſpectabant igitnr veſperuginis exortum, et, ut ait Athenaeus, τὸ ἀνατέλλον ἄςρον. Hic erat illis καιρὸς νόμιμος ἀπονηςισμȣ̃. Multi ſcriptores

id tempus horam nonam vocant. Prudentius: *Jejunamus, ait, recuſo potum: Nondum nona diem reſignat hora.* Caſſianus Collat. II. c. 26.: *hora nona refectionis tempus indultum eſt.* Erant alia jejunia, quae ulterius extendebant. Nam Paſchale jejunium non ante galli cantum ſolvebant. Clemens l. V. can. 12.: ἀπονηστεῦσαι δὲ προσέταξε τῇ ἑβδόμῃ ἡμέρᾳ, ἀλέκτορος φωνήσαντος. Et can. 19.: ἀπὸ ἑσπέρας πέμπτης μέχρις ἀλεκτρυοφωνίας ἀπονηστιζόμενοι ἐπιφωσκούσης μιᾶς σαββάτων. Canon Paſchalis ineditus: ὁ ὀγδοηκοστὸς ἔννατος τῆς ἕκτης συνόδου τὰς τοῦ σωτηρίου πάθους ἡμέρας ἐν νηστείαις εἰσηγεῖται καὶ προσευχῇ καὶ κατανύξει τῆς καρδίας ἐπιτελεῖν τοὺς πιστούς· μέσων δὲ νυκτῶν ἀπονηστίζεσθαι. Quod autem φιλοσοφίαν interpretamur religionem, non mirabitur, qui Graecos patres le-
p.283. gerit: ubi paſſim Chriſtiana pietas ita appellatur. Exempla ſunt apud ſ. Chryſoſtomum ſingulis paginis. Unum afferam non diſſimilis ſententiae ex homil. XIII. in epiſt. ad Rom.: ὁ νενεκρωμένος τούτοις πενίᾳ συζῶν καὶ νηστείᾳ καὶ τῇ λοιπῇ σκληραγωγίᾳ τε καὶ φιλοσοφίᾳ ἐν ἑσπέρᾳ τῆς ἀναγκαίας μεταλαμβανέτω τροφῆς μόνον. Eidem ſanctiſſimo patri ὁ διὰ πίστεως φιλοσοφῶν uſitata eſt hominis Chriſtiani periphraſis. Et in priore ad Cor., Chriſti crux, inquit, πάντας ἐποίησε φιλοσόφους τοὺς ἀγροίκους. Vide init. homil. LIII. in Joann. ἢ ἐνθάδε πάντα, ὥσπερ τοὺς πυρέσσοντας, περιφερόμενα ὁρᾷν. L. IX.: τοσαῦτά σοι περὶ τῶν φασιανικῶν ὀρνίθων ἔχω λέγειν, οὓς ἐγὼ διὰ σὲ, ὥσπερ οἱ πυρέσσοντες, περιφερομένους εἶδον. Jocus eſt in verbi περιφέρεσθαι varia ſignificatione. Convivae, qui loquuntur, interea dum funus fit prandio, ut ille ait, cibis non fruuntur niſi oculis, dum eos vident circumferri, ut erat veterum conſuetudo. Hoc ipſum accidit febricitantibus ἀποσίτοις, quibus ut plurimum ſimul admoventur et amoventur fercula, faſtidiente cibos ſtomacho. Sed et morbi genus eſt σκοτόδινος vel σκότωμα dicti, Latinis *vertigo*, quo laborantes omnia cernunt ſe moventia et rotantia. Eo alluſum ab auctore. Simile eſt l. VI. de paraſito, cui contigerat aliquoties cibum, qui de more circumferebatur, oculis tantum participare. Πτολεμαῖε, inquit, πότερον ἐγὼ μεθύω, ἢ δοκεῖ μοι ταῦτα περιφέρεσθαι; Ὄμνυμι δ' ὑμῖν, ἄνδρες. Non indicantur, cujus ſint hi verſus: quod docet nos integrior ex libris melioribus lectio. Scribe: ὄμνυμι δ' ὑμῖν, ἄνδρες, κατὰ τὸν ἡδὺν Ἀντιφάνη, ὃς ἐν τῇ Παρεκδιδομένῃ ἔφη, αὐτ. Ἡμῖν ἐλέσθαι τοῦτον ἂν ζῆν τὸν βίον. Omnino ſcribendum Ἢ μὴν ἐλ.

Quis non agnoſcit uſitatiſſimam Graecorum in jurejurando formulam: ὄμνυμι, ἦ μήν. Deeſt autem μᾶλλον, ut paſſim apud Graecos et Latinos. πλεονάζων ἐν ταῖς προσφωνήσεσι πρός σε περὶ τῶν ἐπιφανῶν κλήσεων etc. *Cum multus ſim in te appellando exponendisque tibi conviviis illuſtribus, ad quae fuerim vocatus, vereri ſubit, ne in plenitudinem incidas, et de me queraris. Ideo viſum, coenae te facere participem apud Cebetem Cyzicenum coenatae. Sed prius, quam ad has epulas redeas, potionem bibe ex hyſſopo.* In explicandis auctoribus ibi plurimum ſaepe moleſtiae, ubi minimum utilitatis: ſicut fere accidit, quoties per jocum aliquid dicitur. Tale eſt epiſtolae hujus principium: cujus ne unum quidem verbum recte interpretes ſunt interpretati. Senſus is eſt, quem expreſſimus. Intelligendum autem eſt, Parmeniſcum ejusdem argumenti literas ſaepius ſcripſiſſe, quibus ſplendidas coenas ei deſcribebat: ſicut ſolitos facere mutuis epiſtolis Lynceum et Durim non ſemel narratur Athenaeo. Hoc plane erat, quod aiunt Graeci ἑστιᾶν λόγοις, et comedendos ſermones, ut Plautus loquitur, dare. Ideo ſcribit Parmeniſcus, vereri ſe, ne ex hujusmodi epulis plethoram Molpis contraxerit et ſtomachi faſtidium: quo ut illum liberet, velle ſe ait convivium ei narrare non multae lautitiae, ſed multi joci. Poſtrema verba obſcura ſunt: προπιὼν δ' ὑσσώπου τὴν ὥραν, ἐπάναγε ἐπὶ τὴν ἑστίασιν. p.284. Diſtinctione tollitur obſcuritas: προπιὼν δ' ὑσσώπου, τὴν ὥραν ἐπάναγε ἐπὶ τὴν ἑσ. *Sed ubi hauſeris aquam ex hyſſopo, mature ad has dapes redi.* πιεῖν ὑσσώπου, ut φαγεῖν ἄρτου. Aquam intelligo, ubi maceratum fuerit hyſſopum. Calida ea herba eſt, neque inutilis languenti ſtomacho. τὴν ὥραν pro ἐν ὥρᾳ. De quo ante dictum ſatis. ἄλλων δὲ τὸ ἀπὸ τῆς Πειρήνης. Haec aqua, ut l. II. proditur, omnium in Graecia aquarum leviſſima. καὶ τὴν μὲν ἐξηντλοῦμεν φακὴν, ἡ δ' ἐπεισρέει. Senarius ex aliquo tragico ſumptus, qui in proverbium abiit. Arrianus in Euxini periplo: ὡς ἐπεισρεῖν ἡμῖν κατέρωθεν ἀφθόνως τοῦ ὕδατος, τοῦτο δὴ τὸ τραγικὸν, καὶ τὴν μὲν ἐξηντλοῦμεν, ἡ δ' ἐπεισρέει. Πρώτιστον οὐκ ἀνθηρὸν ἐπὶ ταύτῃ φέρων. Haec et ſequentia obſcuriſſima ſunt. Ut ea illuſtremus, ante omnia ſciendum, his verſibus duos loquentes introduci. Alter parum aſſuetus ſplendidioris vitae lautitiis, convivium neſcio quod deſcribens, pro magnis delitiis narrat fuiſſe cuique appoſitum lentis τρυβλίον. Atque hoc ille vocavit primo verſu δειπνάριον ἀνηρόν. Quod cum huic non probaretur, interfatur et ait:

Πρώτιϛον ȣ̓κ ἀνθηρόν. Hoc, qnod primum recenſuiſti, ſplendidum non eſt. Pergit alter in narratione inſtituta. Itaque ſequentia ita diſtingue: B. Πρώτιϛον ȣ̓κ ἀνθηρόν. A. ἐπὶ ταύτῃ φέρων Εἰς τὸ μέσον ἐπεχόρευσε σαπέρδης μέγας, Ὑπό τι δυσώδης. *Poſt lenticulam proſiliit in medium ſaperda magnus.* φέρων vacat prorſus, ut ſaepiſſime. De illo dicendi genere, ὑπό τι δυσώδης, ſatis dictum ad primum Suetonii. Poſterius hermiſtichium verſiculi hujus non poſſum corrigere. ἀνθίαν piſcem intelligo. Ὃν πολλὰ ταῖς κίχλαις ἤδη λέγειν. Reſtituo pedem, qui deeſt manifeſto: Ὡς πολλὰ χαίρειν ταῖς κίχλαις ἤδη λέγειν. τὸν Ὅμηρον Σύρον ὄντα τὸ γένος κατὰ τὰ πάτρια ἰχθύων ἀπεχομένȣς ποιῆσαι τȣ̀ς ἀρχαίȣς. Syros abſtinuiſſe piſcibus, et ejus rei cauſſam docemur l. VIII. At Homerum fuiſſe Syrum, tam verum eſt, quam fuiſſe Indum, aut, quod multi tamen crediderunt, Aegyptium. Clemens Alex.: Ὅμηρον οἱ πλεῖϛοι Αἰγύπτιον φαίνȣσι. ἢ μόνον ἀνέγνωτε σύγγραμμα αὐτȣ̃ τὸ περιέχον λεκίθȣ καὶ φακῆς σύγκρισιν. Dalecamp. emendat ληκύθȣ. Male. Vertit autem *oleariae trullae.* Etiam hoc male. Vocat σύγγραμμα, quod fuit poëmatium joculare. Poëta eo carmine lentem cum piſo contenderat. Euſtathius VI. in Odyſſ. comm.: εἰς ὄσπριον φακῆν γράψαι λέγεται Ὅμηρος, ἐκθέμενος λεκίθȣ καὶ φακῆς σύγκρισιν. λεκίθȣ δὲ, δηλονότι ȣ̓ τȣ̃ ἐν τοῖς ᾠοῖς, ἀλλὰ ὀσπρίȣ κροκοειδȣ̃ς, ὅπερ ἀρσενικῶς καλεῖται ὁ λέκιθος. Haec ille. ἐνδεδέσθαι τῷ σώματι καὶ τῷ δεῦρο βίῳ τὰς ἁπάντων ψυχάς. Haec veterum multorum philoſophorum ſententia, animam quaſi in ergaſtulo contineri in hoc corpore: ideo δέμας illud dici, et vitam
p.285. βίον, quaſi βίαν. Themiſtius: τȣ̃το γὰρ δέμας καλȣ̃σιν, ὡς δεδεμένης ὑπ' αὐτȣ̃ τῆς ψυχῆς ἐνταῦθα παρὰ φύσιν· ȣ̓δὲν γὰρ, ἐν ᾧ πέφυκεν εἶναι, κατέχεται βίᾳ· καὶ τὸ δεδέσθαι, τήν τε βίαν ταύτην παραγαγόντες ὠνόμασαν βίον, ὥσπερ, οἶμαι, τὴν ἑσπέραν Ὅμηρος ἕσπερον. Epiphanius in epiſt. ad Johannem epiſcopum Hieroſolymitanum, de erroribus Origenis loquens: *Exinde veritatem hiſtoriae allegoriae depravans mendacio, infinita verba multiplicat: et ſimplices, quosque varia perſuaſione ſupplantans, nunc aſſerit, animas juxta Graecam etymologiam* ψυχὰς ἀπὸ τȣ̃ ψύχεσθαι *idcirco vocitatas, quia de coeleſtibus ad inferiora venientes calorem priſtinum amiſerint, nunc, corpus hoc ob id juxta Graecos* δέμας, *id eſt, vinculum, ſive juxta aliam proprietatem cadaver dici, quia animae de coelo ruerint.* Hactenus Epiphanius, interprete Hieronymo. Ego vero non

video, quam tandem etymologiam ſecutus Origenes putaverit, idem eſſe *δέμας* ac *πτῶμα*, *cadaver*. *καὶ διείπασθαι τὴν θεόν.* Scribe *τὸν θεὸν* ex membranis. *διὸ πάντας εὐλαβȣμένȣς τὴν τῶν κυρίων ἀνάϛασιν φοβεῖσθαι τȣ̃ ζῆν ἑκόντες ἐκβῆναι.* Egregie emendamus hunc locum, in quo viri docti *ȣ̓δὲν ὑγιές.* Legendum, literula unica detracta, *ἀνάτασιν.* Id eſt: *propterea omnes, qui deorum, in quorum poteſtate ſunt, minas verentur, timere vita exire ſponte ſua.* *οἱ κύριοι* ſunt dii, qui et *κρείσσονες* dici ſolent. Sic ſtatim: *μετὰ τῆς τῶν κυρίων γίνεσθαι γνώμης*, *accidere ex deorum ſententia.* *ἀνάτασις* eſt comminatio, et *ἡ μετὰ πικρίας ἀπειλή*, ut Graeci interpretantur. Proprie ſignificat baculum attollere, qui eſt minitantium geſtus. Philo Judaeus in commentariolo *Ὅτι πᾶς σπȣδαῖος ἐλεύθερος*: *ἐπανατάσεων δὲ καὶ ἀπειλῶν, ἃς σοφοῖς ἀνδράσιν ἐπανατείνονταί καὶ ἀπειλȣ̃σί τινες, ἥκιϛα φροντιϛέον.* In editione Philonis magni Turnebi leges *ἐπαναϛάσεων*, eodem, atque hic, errore. Leges apud b. Chryſoſtomum *τὴν ἀπειλὴν ἐπανετείνατο.* Sopater vel Marcellinus in Hermogenem: *ὁ τῷ πένητι πλȣ́σιος ἐπανατεινάμενος τὰς χεῖρας, καὶ κρινόμενος ὕβρεως, ἀρνήσεται, ὡς ȣ̓χ ὑβρίζων τȣ̃το ἐποίησε.* Syrianus in eadem ſententia dixit *τὰς χεῖρας ὥσπερ οἰκέτῃ προσάγειν.* Adjiciamus illud quoque animi cauſſa: ſicut *ἀνατείνειν* eſt *minari*, ita *παρατείνειν* eſt *cruciare.* Proprie extenſionem id verbum ſignificat. Quia autem tormentis corpora extenduntur, *παρατείνειν* ſolet accipi ſimpliciter pro torquere, aut quoquo modo cruciare. Sic accipiendum moneo in hoc loco Xenophontis, qui tot viros doctos exercitos habuit fruſtra, *Παιδ.* l. I.: *εἰ δὲ πάνυ σπȣδάζει φαγεῖν, εἴποιμι ἄν, ὅτι παρὰ ταῖς γυναιξὶν ἐϛιν, ἕως παρατείναιμι τȣ̃τον, ὥσπερ ȣ̓̃τος ἐμὲ παρατείνει ἀπὸ σȣ̃ κωλύων.* Vertendum: *donec hunc ego ita cruciem, ut ipſe me cruciat, ab aditu ad te prohibens.* Graeci grammatici in ſimilibus locis exponunt *ἐπιτρίβειν.* Quod verbum ſignificat vexationem et cruciatum. *μόνον τε τὸν ἐν τῷ γήρᾳ θάνατον ἀσπασίως προΐϛασθαι.* Lego *προσίεσθαι*, *lubenter admittere, probare.* *ȣ̓ γὰρ ἐπίϛασθε, ὦ ταλαίπωροι.* Hic incipit Cynulcus ex ſua perſona loqui, et ſuos convivas alloqui, abſoluta deſcriptione Parmeniſceae coenae. *Τὸ γὰρ ἐσθίειν πολλὰ καὶ κρέα φαγεῖν* etc. p.286. Clemens Alex. Strom. l. VII.: *νωθρία ἀπὸ τῆς κρεωφαγίας ἐγγίνεται.* Androcydes: *οἶνος καὶ σωμάτων ἐμφορήσεις σῶμα μὲν ῥωμαλέον ἀπεργάζονται, ψυχὴν δὲ νωχαλεϛέραν.* *πρὸς τȣ̀ς πυνθανομένȣς, τί τηνικάδε*, *quid iſtud horae ibi*

ageret. Praecedunt haec verba, *ἑσπέρας βαθείας.* Plena oratio ſit: *τί τηνικάδε τῆς ἡμέρας ποιεῖς ὧδε;* Nam ita loquuntur Graeci. Ariſtophanes de Avibus: *πηνίκ' ἐςὶν ἄρα τῆς ἡμέρας;* *φησὶ γὰρ ὅτος ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν* Νόςων. Plures poëtas et ſcriptores alios edidiſſe olim Νόςες, docet Suidas. Index operis argumentum fuiſſe oſtendit reditum in patriam vel Graecorum, everſa Ilio, vel Argonautarum e Colchide, vel aliam ſimilem hiſtoriam. In hypotheſi Medeae Euripideae quod exſtat *Noſtorum* fragmentum, de Iaſonis et caeterorum Minyarum rebus agit. Auctor *Noſtorum* hic dicitur Anticlides, cujus Νόςες et laudat Clemens Alex. in Protr., et nominat Suidas. Mox citatur Lyſimachus *ἐν τρίτῳ* Νόςων, ſitque ejus operis mentio etiam in Pindari antiquis ſcholiis. Plutarchus de flum.: *καλεῖται δὲ Ἀδράςεια, καθὼς ἱςορεῖ* Πλησίμαχος *ἐν β'* Νόςων. Scribendum *ἱςορεῖ ὁ Λυσίμαχος.* Alexandrinum fuiſſe, didici ex Apollonii interprete l. I. Steſichorum quoque Νόςες ſcripſiſſe, Phalaridis ad ipſum epiſtola docet. Interdum ſine auctoris nomine laudatur ſcriptor Νόςων, quaſi incertus. Apollodorus Bibl. l. II., Nauplius, ait, uxorem duxit, *ὡς μὲν οἱ τραγικοὶ λέγεσι,* Κλυμένην τὴν Κρατέως, *ὡς δὲ ὁ τὲς* Νόςους *γράψας,* Φιλύραν. Περιμήδην, Εὐρύβιον, Εὐρύπυλον. Alii horum caedem aliter narrant. Vide Apollodorum Bibl. l. II. *εἰ καὶ πάντα* Ἡρακλέες *ζηλωταί.* Diogenes Laërt. in Antiſthene et nos ibi.

Caput Decimum Quintum.

Τραγικὸν ἡ φακῆ. πρὸ φακῆς λοπάδ' αὔξειν. λοπὰς et τρυβλίον. Urticarum eſus. Bolbophace *edulii genus. πολφοί. Antiphanis drama* Ὅμοιαι. *Aegyptus lentium fertilis. φάκινοι homines. Sopater* Φάκιος. *χαλκήλατος κολοσσὸς φάκινος. Alia item multa.*

Tragica res eſt lenticula, ait Cynulcus, reſpiciens eo, niſi fallor, quod tragici quidam poëtae ejus leguminis ſaepiuſcule et frigidiuſcule meminiſſent. Nam cum tragoedia circa reges et principes verſetur, lenticulae nullus eſſe locus in ea poëſi videtur. Notum, quantopere ex-

agitatus fuerit Euripides a comicis propter Telephum, quem mendicum ac fortaſſe lenticulae ſorbitiuncula ſe oblectantem induxerat. Athenaei verba ſic eduntur: τραγικὸν γὰρ ἡ φακῆ ἐςιν. Ἀρχάγαθος ἔφη πω γεγραφέναι ῥοφοῦντα Ὀρέςην τῆς νόσε πεπαυμένον, φησὶ Σώφιλος ὁ κωμῳδοποιός. Non poſſum in animum inducere, p.287. haec ita recte ſcribi, ac lego: τραγικὸν γὰρ ἡ φακῆ ἐςιν, Ἀρχάγαθος ἔφη. ἧς γε καὶ ῥοφῶντα Ὀρέςην τῆς νόσε πεπαυμένον, φησὶ Σωφ. Planiſſima ſenténtia. Integer eſt ſenarius, quem ex Sophilo affert. Timonis Phliaſii verſum corrupit vox Ζηνώνειον, alieno loco inſerta. Pertinebat enim ad praecedentem aut ſequentem verſum hoc modo: Καί γε φακῆν ἑψεῖν ὅς μὴ φρονίμως μεμάθηκε Ζηνώνειον. Cratetis ſubjecta verba, Μὴ πρὸ φακῆς λοπάδ' αὔξων εἰς ςάσιν ἄμμε βάλῃς, non dubito eſſe deſumpta ex encomio lenticulae, quod ab eo fuiſſe editum, teſtatur Demetrius Phal. in lib. περὶ ἑρμηνείας. Eſt vero Crates poëtico loquendi genere uſus, quod ne doctiſſimi quidem viri videntur intellexiſſe. Sic enim vertunt et Eraſmus, et alii omnes: *Ante lentem ne auge ollam.* Atqui erat vertendum: *Ne lenticulae praetuleris patinam.* λοπὰς eſt *patina*, in qua lautiores cibi ſoliti apponi, ut et doctiſſimus Eraſmus ait recte, et notiſſimum eſt. Lenticulam apponebant non ἐν λοπάδι, ſed ἐν τρυβλίῳ, in paropſide ut plurimum fictili. Diphilus: Φακῆς κατ' ἄνδρα τρυβλίον μεςὸν μέγα. Quid inter λοπάδα et τρυβλίον interſit, declarat hiſtoria Philoxeni l. VI. Philoxenus, ait, παρακειμένων ἐλαῶν, καὶ μετὰ μικρὸν προσενεχθείσης λοπάδος ἰχθύων, πατάξας τὸ τρυβλίον (in quo erant olivae) ἔφη· Μάςιξεν δ' ἐλάαν. Poëticum verbum eſt ἀέξειν vel αὔξειν, quo utuntur pro ſtudere alicui rei, eamque curare. In Sardanapali epigrammate: Εὖ εἰδὼς, ὅτι θνητὸς ἔφυς, σὸν θυμὸν ἄεξε. Id eſt, *genio indulge*, et cuticulam cura. Apud Homerum et Heſiodum θάρσος ἀέξειν, et πένθος ἀέξειν, et ſimilia multa, pro uti plurimum aliqua re. Sic igitur et apud Cratetem λοπάδα αὔξειν exponemus *ſtudere patinis*. Plutarchus, ut vim hujus vocis exprimeret, ὑπερβαίνειν verbo uſus eſt recte: nam αὔξειν πρὸ φακῆς eſt neglecta lenticula tranſire ad patinas. Verba magni illius ſcriptoris ſunt in comment. praecept. ſalubr.: αὐτὸς δέ τις ἑαυτῷ παρακελευέσθω, μὴ πρὸ φακῆς λοπάδ' αὔξων ἀεὶ, μηδὲ πάντως ὑπερβαίνων τὴν καρδαμίδα καὶ τὴν ἐλαίαν ἐπὶ τὸ θρίον καὶ τὸν ἰχθὺν, εἰς ςάσιν ἐκ πλησμονῆς τὸ σῶμα καὶ ταραχὰς ἐμβάλλειν καὶ διαῤ-

ῥοίας. Sequuntur duae gnomae ex Chryſippo, quibus parſimonia et victus tenuitas commendatur. Prior eſt: Μή ποτ' ἐλαίαν ἔσθι' ἀκαλήφην ἔχων χειμῶνος ὥρᾳ. *Si habueris urticam, olivam ne edito hyeme.* Frugi homines carnium et piſcium loco olivas eſitabant: auctor tamen hujus praecepti etiam ab his monet abſtinendum. Urticae, ut ſcandix et ſimilia agreſtia olera, non pauperum, ſed mendicorum menſis conveniunt. Alterum praeceptum: βολβοφακὴν βαβαὶ βαβαὶ, βολβοφακὴ δ' οἷον ἀμβροσίη ψύχους κρυόεντος. Tres voces primae vitium codicum noſtrorum arguunt, niſi alieno loco poſitae ſunt: quod verum cenſeo. Debuere enim ſubjici hexametro verſui, quo praeceptum hoc continetur, per hiemem pro ſummis delitiis habendam eſſe bolbophacen, id eſt,
p.288. habenti bolbophacam non alias delitias hieme eſſe quaerendas. Sequi debent iſta: βολβοφακὴν, βαβαὶ, βαβαί! Quae verba ſunt cujusdam, qui aut rem aut nomen βολβοφακῆς abominabatur. Eſt autem bolbophace, quam ex Ariſtophane Pollux nominat πολφοφακήν. Veteres magiſtri explicant πολφοὺς μηρύματα ἐκ ςαιτὸς, *farinae ſubactae maſſam in fila diductam et productam.* Ex quo facimus conjecturam, non ignoraſſe veteres genus illud edulii, quo plurimum delectantur Provinciales, et eorum vicini Allobroges, quos Delphinates nunc appellant. Probe ſubactum φύραμα tritici excellentiſſimi ducunt tractu in tenuiſſima fila, ex quibus ceu tela quaedam texitur, aliis filis ſtamen, aliis ſubtemen referentibus: deinde, ubi opus confectum eſt et ſole ſiccatum, in ollam coquendum conjiciunt, fitque plane βρῶμα πολτῶδες, quod Erotianus ait eſſe πολφούς. Ipſi a tenuitate et ſubtilitate filorum *menus* vocant. Sed addunt Graeci polphos leguminibus ſolitos immiſceri: unde ratio apparet compoſitae vocis πολφοφακή. Sic *betam cum lenticula* curioſum genus pulmenti τευτλοφακὴν Aſclepiades appellavit, ut ſcribit Aurelianus. L. VII. leges in Pherecratis verſu λειριοπολφανεμώνην, quia etiam cum herbis quibusdam polphi parabantur, ut lilio et anemone. In Ariſtophanis verſu, Πτισάνην διδάσκεις σαυτὸν ἕψειν ἢ φακήν, placet judicium ſcribentium αὑτὸν, ſublata litera, quae perperam repetita fuit. In ſequenti verſu ἥδιςον ὄψον ſcribit Euſtath., non ὄψων. Ex iſtis Epicharmi, quae ſtatim ſequuntur, Χύτρας δὲ φακέας ἥψετο, male intellectis exſculpſerat olim Eraſmus proverbium, quod nullum unquam fuit, ut recte Graecae linguae peritiſſimus vir, Henricus Stephanus,

admonuit. Magna ſane Eraſmi incogitantia, cum ἤψετο, *coquebatur*, interpretatus eſt *attigit*, ἤψατο. Sed habuit doctiſſimus Eraſmus occupatam alibi mentem, cum illa ſcriberet: non enim ex ignorantia, verum ἐκ τῆς ἀπροσεξίας ortus hic illius error. At Dalecampium, qui neque vidit hunc errorem, neque recte monentem Stephanum audire voluit, nemo negaverit Heſiodeum illud ſustuliſſe, Ὅς δέ κε μήτ' αὐτὸς νοέῃ, μήτ' ἄλλȣ ἀκέῃ. Fabula Antiphanis, quae hic inſcribitur Ὅμοιαι, ea eſt, de qua l. XI.: Ἀντιφάνης ἐν Ὁμοίοις. Alibi citatur idem poëta ἐν Ὁμωνύμοις. Antiphanis verba ita fortaſſe concipienda: εὖγε γίνεται. ἢ φακῆν ἕψε, ἤ με δίδασκε, τῶν ἐπιχωρίων τις εἶς. *Bene res habet. At tu vel lentem coque, vel, quis ſis indigenarum, doce me.* ἕψειν de eo dicitur, qui aliquid coquendum curat: ut in apophthegmate Antigoni regis apud Plutarchum γόγγρον ἕψειν. Aegyptum lente abundare et ſcribit Plinius, et teſtatur Virgilii verſus: *Nec Peluſiacae curam aſpernabere lentis.* Teſtatur et Cynulcus his verbis: ἀλλ' ὑμεῖς γε οἱ ἀπὸ τῆς καλῆς Ἀλεξανδρείας, ὦ Πλȣ́ταρχε, σύντροφοί ἐςε τῷ φακίνῳ βρώματι, καὶ πᾶσα ὑμῶν ἡ πόλις πλήρης ἐςὶ φακίνων. *At vos pulchrae Alexandriae cives, o Plutarche, lente plurimum veſcimini: atque adeo univerſa urbs veſtra plena eſt* φακίνων, *lenteorum.* Nempe βρωμάτων, aut aliarum rerum a lentibus denominatarum. Sed videntur Graeci φακίνȣς appellaſſe a cibi hujus utilitate homines abjectos et nihili, hoc eſt, eos, qui hodieque Italis et Gallis *faquini* nominantur. Non enim caret joco, quod ait Cynulcus, plenam eſſe Alexandriam φακίνων. Similis jocus in his: ὧν καὶ Σώπατρος ὁ Φάκιος παρῳδὸς μέμνηται ἐν δράματι Βακίδῃ. Alibi poëtam hunc φλοιακογράφον vocat: hic Φάκιον jocoſe pro Πάφιον, (fuit enim Paphius) alludens ad φακῆν legumen, et homines, ut videtur, φακίνȣς. Index fabulae Βακίδης merito ſuſpectus mihi. Neque ullam fabulae hujus mentionem facit Suidas. Cenſeo ſcribendum, ut ſaepe alibi, ἐν Βακχίδι. Paulo poſt vocat Μνηςῆρας Βακχίδος. At l. XIV., δελφάκων, inquit, σιτευτῶν ὁ φλυακογράφος Σώπατρος ἐν Βακχίδος γάμῳ μνημονεύει. Scribit Suidas, feciſſe alicubi Athenaeum mentionem fabulae Sopatri, cui titulus Φακῆ. Locus, quem reſpicit, exſtat init. l. VI. Caeterum verba Sopatri ſunt haec: Οὐκ ἂν δυναίμην εἰσορῶν χαλκήλατον Μέγαν κολοσσὸν φάκινον, ἄρτον ἐσθίειν. In editionibus omiſſa virgula poſt φάκινον, quam ex conjectura, Euſtathio et libris reſtituimus, fecit, ut a ſenſu

p. 289.

aberrarent interpretes plus quam ἡμέρας δρόμον. Negat, qui haec loquitur, poſſe panem comedere, cum appoſitam ſibi tanta copia lenticulam cernat. *Coloſſum aereum magnum lenticularem* appellat paropſidem, in qua erat lens appoſita. Ejus magnitudinem, altitudinem et plenitudinem declarat coloſſi appellatio. Voluit enim poëta intelligi, eam paropſidem cumulatam atque in altum exaggeratam fuiſſe ὑπερεκπερισσȣ̃. Elegans locus profecto et dignus, qui a nobis non praetermitteretur. Sopatri verſus excipiunt Euripidei, quorum primus ab interprete non eſt animadverſus. Hic nempe: Ἐπεὶ τί δεῖ βροτοῖσι πλὴν δυοῖν μόνον; De eo, quod ſubjicitur, Diogenis Cynici dicto adi ad Laërtium: nam Dalecampius, ut pudori ſuo conſuleret, ſententiam diſſimulavit. Locus ex Euripidis Supplicibus paulo aliter apud poëtam legitur. Scribendum mox: Χρύσιππος ἐν τῇ εἰσαγωγῇ τῇ εἰς τὴν περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν πραγματείαν. Aut inducenda iſta εἰς τήν. Pherecratis eſt hic verſus, Πένητας εὐπατρίδας ȣ̓δὲ εἶς ὁρᾶ, ut docet lectio, quam ex epitoma reſtituimus. Senſus hic eſt: Nemo unquam vidit pauperem, qui inter nobiles locum ſuum obtineret. εὐπατρίδαι dicuntur bono genere prognati, qui patrem ſuum ciere queant. Poſſe etiam patricios quamvis nobiles in paupertatem venire, quis dubitat? Ergo erunt quidam πένητες εὐπατρίδαι. Quod negat tamen poëta, quia, ut ille ait, *pauper ubique jacet*, neque unquam pro nobili habetur. In ſequente ecloga ejusdem Pherecratis ſcribe ſic verſum II.: Καὶ κύλικα, κἀντραγεῖν, ἵν' ἥδιον πίω. *Da poculum, et ad edendum aliquid, ut eo libentius bibam.*

---

p.290.

Caput Decimum Sextum.

Κόγχος, conchis. περισσοτρύφητος ὀϊζύς. *Maza* ἐκταίη. *Maza* ἐκ Τέω *vel* Τεΐη. κόγχος αὐσταλέη. *Mazae Eretriacae. Eretria* λευκάλφιτος. κογχίον μικρὸν. *Herus Zenonius.* πραθῆναι ἐπ' ἐξαγωγῇ.

Poſtquam multa dixiſſet Cynulcus de lentibus, gratiſſimo ſibi legumine, cum nihilominus abſtinere ab earum eſu convivas videret, ἀλλ' ἡμῖν γε, inquit, ποίησον δοθῆναι

ἄρτον, μεθ᾽ οὗ μηδὲν τῶν πολυτελῶν, ἀλλὰ κἂν τὴν πολυθρύλλητον ἔχῃς φακῆν, ἢ τὸν καλούμενον κόγχον. Haec illum fecit loqui Athenaeus conſulto conſilio, ut eſſet occaſio dicendi de voce κόγχος, quae deinceps ſequitur. Enimvero cur de Athenaeo jure expoſtulemus, cauſſam praebet nobis iſte locus: ubi cum tam multa de nomine κόγχος disputentur, quid tamen hic eo verbo intelligere debeamus, non eſt ab illo expoſitum οὐδ᾽ ἐν αἰνιγμοῖς, quod aiunt. Certiſſimum eſt, falli eruditum interpretem, qui in vulgata ſignificatione κόγχον accipiens de generis tantum differentia hic agi putavit: quaſi aliud nihil tota hac disputatione ageretur, quam ut probet auctor, non ſolum κόγχην, ſed et κόγχον dixiſſe veteres. Ille vero ea de re ne cogitavit quidem iſto loco: quod affirmare licet absque ulla temeritatis ſuſpicione ejus verba ſaltem legenti. Quid? nonne ſuo loco dictum eſt l. III., ubi de conchis et oſtreis agebatur, utroque genere ſolitam eam vocem uſurpari? τὰς κόγχας, ait, ἔστιν εὑρεῖν λεγομένας καὶ θηλυκῶς καὶ ἀρσενικῶς. Nos arbitramur, cauſſam non adjectae interpretationis eſſe, quod in communi uſu tum verſaretur vox κόγχος ea notione, qua hic accipitur. Quare hoc tantum docere inſtituit Athenaeus, etiam antiquos notum habuiſſe eum cibum, et ita appellaſſe, ut tum vulgo nominabatur. Quod ſi recte divinamus, cibus, quem auctor intelligit appellatione κόγχου, faba eſt non reſa, ſed integra et cum folliculo, quam Romani *conhen* et *concham* dicebant. Senſus igitur eſt: petit Cynulcus, dari ſibi panem, et cum eo aliquid non de lautioribus cibis, ſed vilioribus: puta, ait, lenticulam, de qua am multa jam dicta ſunt, vel quam vocant conchen Romani, Graeci veteres κόγχον. Memineris, Romae hos ermones haberi. Itaque τὸν καλούμενον debemus exponere *eam, quae vulgo hic vocatur conchis.* Quid convenientius lenticulae conjungi poterat, quam conchis? Jam et hanc pauperum fuiſſe ἔδεσμα, ex Juvenalis ſat. II. et XIV. notiſſimum eſt. Martialis: *Cum Saxitani ponatur cauda lacerti, Et, bene ſi coenas, conchis inuncta ibi.* Memineris etiam, Cynulcum eſſe, qui κόγχον nominat. Solitus hic vir rerum appellationes, quae erant Romae in uſu, inter loquendum retinere, cum magno aepe aurium Cituciti faſtidio. Sic l. III. paſtoritia fiſtula xceptus eſt, quod δικόκταν appellaſſet, quam Romani *ecoctam.* Ergo etiam hic conchen appellans κόγχον ri- p.291.
im meretur convivarum. Nam ſequitur: γελασάντων δὲ

πάντων, καὶ ἐπὶ τῷ κόγχῳ μάλιςα. Ille vero irriſores ſuos docte ἀντιμυκτηρίζει, locum Timonis afferens, ubi κόγχος id ſignificat, quod Romae conchis. Illius ſunt hi verſus: Οὔτε μοι ἐκταίη μᾶζ' ἁνδάνει, ὄτε καρύκη Ἐκ Λυδῶν, λιτῇ δὲ καὶ αὐςαλέῃ ἐνὶ κόγχῳ Ἑλλήνων ἡ πᾶσα περισσοτρύφητος οἴζύς. Hoc vult Timo, ut indicat mox Cynulcus, ſibi homini frugi et parco κόγχον magis placere, quam mazam ἐκταίην aut Lydiam carycam. Sed expendenda ſunt nobis verba Timonis: nam et hic eſt, quod nos exerceat. ἐκταίην μᾶζαν interpretantur *ante ſextum diem factam.* Quae expoſitio ſi admittatur, cauſſa nulla eſt, cur miremur, non probari Timoni mazam ἐκταίην. Quae enim voluptas, aut mazam aut panem ſex diebus ſervatum comedere? Viderint docti, quam hoc quadrare putent Timonis menti. Ego abſurdum cenſeo. Probabilius ſit, interpretari ἐκταίην *grandem.* Ut *grandis polenta* apud Perſium: *Invigilat ſiliquis et grandi paſta polenta.* Proprie eſt maza, quae ſex hominibus alendis ſufficiat. Sic panes ἐκταίυς interpretatur Heſychius τὺς ἐκ χοινίκων ἕξ. Choenix autem, ut ſcribit Diogenes Laërt., victus erat hominis diurnus. Ita poſſumus exponere editam lectionem, ἐκταίη μᾶζα. At neque in manu exaratis Athenaei codd., neque in epitoma invenimus ἐκταίη ſcriptum, ſed vel ἦτε, vel ἐκτέω. Legendum exiſtimo ἐκ Τέω, extra verſum quidem: in verſu autem ἡ Τηΐη vel Τεΐη. Nam utrumque rectum, ut docet in Ἐθνικοῖς Stephanus. Favent conjecturae ſequentia Cynulci verba, quibus comparat has mazas cum Eretriacis: quaſi innueret, utrumque genus a loco, unde afferretur, nomen inveniſſe. Quare ſenſus erit, non placere Timoni cibos longe accerſitos, cujusmodi eſt maza Teïa aut Lydia caryca, ſed pro omnibus delitiis, in quibus parandis tantum alii laboris ponant, abunde ſufficere vilem et ſordidam concham, uſitatum Graecorum omnium cibum. De caryca Lydorum ſatis l. XII. et alibi. κόγχος αὐςαλέη per contemptum dicitur, ut *ſcabioſum far* Perſio. Pro περισσοτρύφητος exſtat in MSS. περισσότρυφος. Quod non probo. Placet περισσοτρύφητος οἴζύς eo ſenſu, quem expreſſimus. Quod diximus, in fama fuiſſe Eretriacas mazas, id Cynulcus probat allato hoc verſu Sopatri: Ἐρέτρειαν ὡρμήθημεν εἰς λευκάλφιτον. *Venimus Eretriam, ubi alba farina.* Quia Sopater Eretriam vocat λευκάλφιτον, putat Cynulcus, ſatis hoc argumenti eſſe ad probandum, mazas excellentes fieri ſolitas Eretriae. Non male argumentatur:

nam *ἄλφιτα* Graeci vocabant farinam, ex qua fiebant mazae. Itaque *λευκάλφιτος* valet hoc loco *mazas habens candidas.* De Strattidis *Phoeniſſis* alio loco diximus. Sopatri *Νεκυία* argumentum habuit ex Homeri Necyia Ὀδ. λ. Ait Larenſis, M. Varronem in Latinis ſcriptis ſuis feciſſe mentionem Graeci proverbii *τὸ ἐπὶ φακῇ μύρον.* Id verum p.292.
eſſe, teſtis A. Gell. l. XIII. c. 27. *Videte*, inquit, *ne exiſtimetis, ſemper atque in omni loco mortales multos pro multis hominibus eſſe dicendum: ne plane fiat Graecum illud de Varronis ſatyra proverbium, τὸ ἐπὶ φακῇ μύρον.* Graecum proverbium explicat Martialis epigr. l. III., cujus initium: *Unguentum, fateor, bonum dediſti Convivis, here, ſed nihil ſcidiſti.* Habet proverbii ſpeciem, quod ait Larenſis: *σὺ δέ μοι δοκεῖς, ὦ Κύνελκε, (τούτῳ γὰρ χαίρεις τῷ ὀνόματι, οὐ λέγων, ὃ ἐκ γενετῆς σε ἡ μήτηρ κέκληκε) κατὰ τὸν σὸν Τίμωνα εἶναί μοι καλός τε μέγας τε, οὐκ ἐπιςάμενος. Videris mihi, o Cynulce, homo bonus et magnus, qui hoc neſcias.* Fatuos vocabant longos et magnos, ut apud Graecos Latinosque poëtas paſſim. Verſus eſt Homeri Ἰλ. φ.: *Οὐχ ὁράᾳς, οἷος κἀγὼ καλός τε μέγας τε.* Tamen non ex Homero, verum ex Timonis Sillis ſumit Larenſis. Sed aliter fortaſſe diſtinguendum, producta parentheſi usque ad *εἶναι.* Ut ſit ſenſus, Theodorum Cynicum in hoc Timoni ſimilem eſſe, quod gaudeat magis Cynulcus dici aſcititio nomine, quam eo, quod a matre fuerat inditum, ſicut Timo lubentius audiebat *Μισάνθρωπος*, quam Timo. Caeterum hanc conjecturam infirmant, quae dicimus de Timone ſequ. c. In Antiphanis verſu *κογχίον μικρὸν* eſt *pauca concha*, hoc eſt, parum conchis. *κογχίον*, ut apud Latinos *lenticula.* Sextus verſuum Sopatri ſic editus a nobis, ut habetur in membranis. Lego *Πρὸς πῦρ καπνίζων.* Senſus eſt: Volo de vobis, o Philoſophi, ſumere experimentum, utrum vere an falſo de malorum tolerantia vos jactetis. Ego vos ad ignem admotos fumo cruciabo: deinde ſi quem veſtrum crus reducere videro, dum torrebimini, addicam illum hero Zenonio et immiſericordi, ea lege, ut extra fines deportetur, qui quidem ſapientiam ementiatur, et falſo nomen philoſophi ſibi vindicet. Haec mens poëtae: qua cognita, obſcuri nihil in illius verbis. In ſeptimo cave aſſentiaris Dalecamp., qui *οὐ σπάσαντα* ſcribit pro *συσπάσαντα.* Duos poſtremos ita ſcribe: *Ζηνωνικῷ πραθήσεθ' οὗτος κυρίῳ Ἐπ' ἐξαγωγῇ, τὴν φρόνησιν ἀγνοῶν. Zenonius herus,* inclemens et miſereri neſcius. Erat enim Zenonis dogma,

τὸν σοφὸν ἐκ ἐλεηθήσεσθαι, non cadere in ſapientem miſericordiam. Lege Ciceronem pro Mur. *παραθήσεται κυρίῳ ἐπ' ἐξαγωγῇ*, ut editum eſt, negamus eſſe Graecam orationem. At *πραθῆναι ἐπ' ἐξαγωγῇ* frequens apud oratores et Graecos juriſconſultos. Poenae ſervilis genus erat, hac lege atque omine vendi, ut extra fines deportetur ſervus nequam. Aelianus in epiſtolis: *τὴν δὲ νύμφην ἀποδώσομαι κἀκείνην ἐπ' ἐξαγωγῇ, ἐὰν μή τι καὶ αὐτὴ τῶν ἔργων τῇ Φρυγίᾳ τε καὶ τῇ Θράττῃ συναπολαμβάνῃ.* Proximos Antiph. verſus ita ſcribo: Τῶν Πυθαγορικῶν δὲ τυχὸν ἄθλιοί τινες, Ἐν τῇ χαράδρᾳ τρώγοντες ἅλιμα, καὶ κακὰ Τοιαῦτα συλλέγοντες. De alimo ante diximus.

Caput Decimum Septimum.

Antiphanis fabula Κύριος Κώρυκος. *μελαγχρής. λέ-*
p.293. *πειν mazam. δι' ἡμέρας πέμπτης. Antiphanis Δραπεταγωγός· item Θομβυκίων. συλλαβοπευσιλαβηταί. ζηταρετησιάδαι. Zenonis libri futiles. Mos circumferendi horologia.* Viatoria penſilia. *Timon Φιλόμηρος. ψυχὴ τελεβώδης.*

Non auſim praeſtare ſinceritatem hujus lectionis: *κἂν τῷ Κυρίῳ Κωρύκῳ δ' ἐπιγραφομένῳ φησί.* Nam alibi ſimpliciter haec fabula Antiphanis inſcribitur *Κώρυκος*. Quanquam non hoc tam me movet, quam quod divinare nequeam, quid ſit *Κύριος Κώρυκος*. Dalec. fortaſſe non male *κἂν τῷ Κυρίε Κωρύκῳ. Domini pera*, aut *panarium*, vel *corycus*: ut de corycomachia, veterum exercitatione, accipiamus. Lege: — *τῆς δὲ πλείςης τε 'βολε Μάζης μελαγχρῆ μερίδα λαμβάνων λέπει. Mazae, cujus ſummum pretium ſit obolus, cruſtam nigricantem ſumit ac decorticat.* Significat, mazae male curatae et ſemiuſtulatae cruſtis iſtum veſci. *μελαγχρὴς* pro *μελαγχροιής*, ut apud Menandrum *μελαγχρὲς μειράκιον*. Auctor Euſtath. *λέπειν* hic mazae cruſtam auferre, ut arbori librum. In V. verſu e Tarentinis Alexidis ſcribe *ἀποκτείνας μὲν ἕν*. Cum ait, *οἳ δι' ἡμέρας Δειπνεσι πέμπτης ἀλφίτων κοτύλην μίαν*, non hoc dicit, quinque diebus eum cotylam hordeaceae farinae unam abſumere, ſed quinto quoque die ſolum ede-

re, et nihil edere, niſi mazam factam ex hemina farinae hordeaceae.' Erat autem cotyla octava pars choenicis, qui cenſebatur legitimus modus diurni alimenti perſonae unius. Colloca τελείαν ςιγμὴν poſt iſta, νὴ Δί'. ἱερεῖον μὲν ἐν, Ὁποιονῦν (vel Ὁποῖον ἂν) κάλλιςον, ὦ βέλτις', ἔχῃ. Dixerat alter, exiſtimare ſe, convivium amici Pythagorici, a quo erat invitatus, futurum ex inſtituto diſciplinae Pythagoricae ſine carnibus, ſed pro illis datum iri caricas, uvas paſſas, caſeum et ſimilia. Reſpondet hic, longe aliter futurum: nam convivatorem victimam eſſe mactaturum omnium, quas haberet, maxime opimam. Δραπεταγωγὸς, fabulae unius Antiph. nomen, de eo interpretor, qui fugitivum retraxit. Mox Θομβυκίων nomen eſt alius cujusdam fabulae ejus poëtae. Quod quid ſit, non ſcio: niſi forte proprium viri. Alibi citatur Antiph. ἐν Βομβυλίῳ. Sed cogitemus amplius. Buccea, quam deſcribit poëta, parva erat ἐκ τῦ πρόσθεν, id eſt, *ex anteriore parte, et qua poterat conſpici.* συλλαβοπευσιλαβηταὶ in epigrammate contra philoſophos ſunt, *qui in interrogando ſyllabas captant.* Reſpicit dialecticorum interrogationes et ſophiſtarum elenchos. Non placet, quod in epitoma inveni, συλλαβοπευσιλαληταί. Si cui aliter videatur, per me licet interpretetur de iis, qui nihil niſi ſyllogismos et ſorites loquuntur, quique minutis interrogatiunculis obvios cruciant. ζητᾳρετησιάδαι ſunt, quos Latini vocant *aretalogos*, de quibus plura ad Suetonium. Scripturam excerptorum etſi non probo, adſcribam tamen fidei meae cauſſa: ζητᾳρετησιάδης. Epigramma iſtud debebant ſequi verſus Archeſtrati de Diodoro Aſpendio: ſed longiſſimo hyperbato obſcuravit auctor ſeriem ſermonis. p.294. Principium hyperbati eſt in his verbis: Ἀρχέςρατός τε ὁ Γελῷος ἐν τῇ Γαςρολογίᾳ, ἣν μόνην ὑμεῖς etc. Finis vero in iſtis longo poſt intervallo: Ἀρχέςρατος δὲ, ὦ Κύνυλκε, ὃν ἀντὶ Ὁμήρυ et ſeqq. Facit auctor mentionem librorum Stilponis, qui dialogos IX. ediderat non magnae rei, vel Diogene Laërtio teſte: item Zenonis Stoici commentariorum, librum, opinor, intelligens ab eo editum Ἐρωτικῆς Τέχνης, *de arte amandi.* Sed et de republica libri turpiculi erant, ſaepe ut illorum diſcipulos ipſius puderet. Inter exempla vaniſſimarum quaeſtionum a Zenone tractatarum hanc affert Athenaeus: πῶς ταῖς ἐπιχύσεσι χρηςέον, *quomodo trullis vinariis ſit utendum.* Hoc ſignificat epichyſis: qua voce etiam Varro utitur. Hac vinum hauriebant e cratera, quae menſae erat appoſita.

Dicitur et οἰνήρυσις. Scribe paulo poſt: ὡς ὁ σοφὸς πάντως ἂν εἴη καὶ ϛρατηγὸς ἀγαθὸς μόνος. *Quod ſolus omnino ſapiens etiam bonus ductor exercitus ſit futurus.* Quod ait, quaeſitum eſſe a Cteſibio, quid utilitatis ex ſtudiis philoſophiae retuliſſet, de eodem interrogatus Ariſtoteles quid reſponderit, apud Diogenem licet legere. Simile quid etiam apud Eunapium in Aedeſio. Diffidentia fere comes eſt ſordium et avaritiae, quae in hominibus anguſti animi eam generat. Hoc vitium philoſophorum mendicabulis objicit Bato comicus hiſce verſibus elegantiſſimis: Ἔπειθ' ἕωθεν περιάγεις τὴν λήκυθον Καταμανθάνων τἄλαιον, ὥϛε περιφέρειν Ὡρολόγιον δόξει τις, οὐχὶ λήκυθον. Tanta, inquit, te diffidentia tenet, *ut totum diem a mane ſummo circumferas ampullam, diligenter conſiderans* ſubinde, *quod intus eſt oleum: ut jure aliquis putet, non ampullam te huc illuc geſtare, ſed horologium.* Qui ex diffidentia metuunt alicujus rei jacturam, ſolent ei incubare, et ſubinde illam ſubjicere oculis ſuis, quibus ipſis miſeri vix credunt. Theophraſtus in ejus vitii deſcriptione: καὶ φέρων αὐτὸς τὸ ἀργύριον, καὶ κατὰ ϛάδιον ἀριθμεῖν, πόσον ἐϛίν. Quae verba pluribus ibi expoſuimus. καταμανθάνειν eſt diligenter aliquid explorare. An autem in ampulla oleum inſit, necne, motitatione aut pondere cognoſci poterat: nam ampullae, ut alibi dicebamus, ſcorteae fuerunt, aut fictiles, aut ex aere. Notabis antiquiſſimum morem circumferendi horologia: cujus nullum aliud teſtimonium puto in literis antiquis exſtare, niſi quod Vitruvius horum meminit l. IX. c. 9. appellatque *viatoria penſilia.* Hodie multiplicis formae horologia fiunt elegantiſſima, quae jam non utilitatis, ſed ornamenti gratia etiam proletariorum mulieres ſibi appendunt: adeo publicorum morum diſciplina eſt corrupta aut potius nulla. Scribendum deinde eſt: ὃν ἀντὶ τοῦ Ὁμήρου προσκυνεῖς διὰ τὴν γαϛέρα, ἧς οὐ λαμυρώτερον οὐδὲν, ὁ Τίμων σοῦ φησὶ πού. De Epicuro dixit Timon in Sillis: Γαϛρὶ χαριζόμενος, τῆς οὐ λαμυρώτερον οὐδέν. Ex reliquiis poëmatum Timonis apparet, quam diligens in Hom. lectione fuerit. Multa n. illius uſurpat
p.295. pro ſuis, vel ἀπαραλλάκτως, vel leviter immutans, ut hic. Verſus enim Homeri eſt: Οὐ γάρ τοι ϛυγερῇ ἐπὶ γαϛέρι κύντερον ἄλλο. Fatuos et corrupti judicii homines, quibus nihil palatum ſapit, ſic deſcribit Archeſtratus: Οὐδ' ἔσθειν ἐθέλουσ', ὅσσοι κούφην τελεβώδη Ψυχὴν κέκτηνται θνητῶν. Quibus non erit major linguae Graecae uſus, quam nobis, aegre illis perſuadebitur, τὸ τελεβώδη Graecum

eſſe vocabulum. Atqui non tantum iſto loco, ſed et l. VII., ubi iterum deſcribuntur Archeſtrati verſus, in ea lectione ſcripti cum editis conſentiunt. Quid ſuper eo verbo ſit ſtatuendum, judicent acutiores. Interea ſunto conjecturae, quas ſubjiciemus, vel *ὀκ ἐμπειρίας*, vel *εὐϛοχίας* noſtrae monumentum. Poteſt ſcribi *κȣ́φην κ' ἐρεβώδη*, *mentem levem et caliginoſam.* Sic *τόπος ἐρεβώδης* apud Apollodorum. Poteſt etiam: *Οὐδ' ἔσθειν ἐθέλȣσ', οἳ κȣ́φην κ' ἐλλεβορώδη Ψυχὴν κέκτηνται.* *Quibus mens eſt ellebori egens*, et, ut ait Perſius, *ebria veratro.*

Caput Decimum Octavum.

Reprehendendi mos per imitationem. Diodorus Pythagoriſta inſolens. περιϛάσιμος ϛοά. ἐπιφαγεῖν et ἐπεσθίειν. ταχέως καὶ παραχρῆμα. κόλαροι. μέλη πάραυλα. κροτητὰ μέλη. Ulyſſes *multorum comicorum fabulae inſcriptae. Diphili* Ἐναγίζοντες. *Mos quorundam, tonſori ſaepius quotidie operam dare. Menandri dramata*, Ὀργὴ *et* Nauclerus.

rridendi genus eſt, cum id, quod in aliquo carpere vo-umus, factis dictisve noſtris imitamur. Nunquam co-nicus Graecus tragicorum aut dithyrambicorum poëta-um verba ſeſquipedalia ſubſannat, quin ampullas loqua-ır. M. Tullius hominem balbum irridens paene fit ille. Iujus nobis in mentem veniat neceſſe eſt, cum legimus, uae referuntur iſto loco de Diodoro, Pythagoricae diſci-linae aemulo, et Stratonico citharoedo, graphice fa-ɜto ſcurra. Diodorus iſte de numero eorum fuit, qui ıltu victuque ſeparant ſe a caeteris mortalibus, famam ravitatis aut ſanctimoniae inde aucupantes. Ideo dixit imaeus, Diodorum *ἐξηλλαγμένην εἰσαγαγεῖν κατασκευήν*· ıod pluribus explicat noſter. Addit poſtea: *πρὸς ὃν ἐπι-λλων ὁ Στρατόνικος, ἐκέλευσε τὸν ἀπαίροντα τὸ ῥηθὲν ταγγεῖλαι τῷ περὶ θηροπέπλȣ μανίας ὕβρεώς τε περιϛά-ιον ϛοὰν ἔχοντι Πυθαγόρȣ πελάτῃ.* Id eſt: *ad quem ſcri-ns Stratonicus, juſſit eum, qui proficiſcebatur, renuntiare, od ipſi dixiſſet, Pythagorae clienti, cujus porticus magna quentia celebratur*, dum diſputat *de inſania amiciendi ſe*

more ferarum et inſolentia. Non hic eſt ſtylus aſſuetus Stratonico. quod declarant multa ejus acute dicta, quae magni ſcriptores nobis conſervarunt: ſed induit Stratonicus φιλοκαινίαν orationis et χαυνότητα, ut eadem vitia in factis illius, ad quem ſcribebat, irrideret. Porro Stratonici verba, quae hic deſcribuntur, videntur eſſe titulus atque ἐπιγραφὴ epiſtolae, quam Diodoro mittebat. Ita-
p. 296. que vere Stratonici ſunt tantum haec: Τῷ περὶ θηροπέπλȣ, et quae ſequuntur. Caetera adjecit Timaeus: quem miror equidem ſeriam hiſtoriam profeſſum his nugis chartas ſuas impleviſſe. Interpretibus nihil hic lucis affulſiſſe, res ipſa loquitur: noſtra interpretatio quam bene iis conſentiat, quae de Diodoro refert Athenaeus, nemo non videt. Debemus Palatino codici elegantiſſimam vocem περιςάσιμον. περιςάσεις ποιεῖν, ut dicebamus ad Theophraſtum, eſt *agyrtarum more turbam circa ſe cogere.* Inde locus περιςάσιμος, *qui frequentia hominum celebratur.* θηρόπεπλον μανίαν quid aliud eſſe dicas, quam quod expreſſimus? Huc pertinent illa ſuperiora verba, κομῶν, ῥυπῶν, ἀνυποδητῶν, et alia in eam ſententiam. κομῶν eſt inhumanitas et inſolentia hominis, qui deficit a caeterorum moribus et inſtitutis: nam in corporis cultu, ut docet Varro, aliud eſt homini, aliud humanitati ſatisfacere. Paulo poſt ita haec diſtinguo: ὅτι δ' ὑμεῖς οἱ φιλόσοφοι περὶ τὰ δεῖπνα ἀεὶ τὸν νȣ̃ν ἔχετε, (δέον ὑμᾶς ἐπιφαγεῖν τι αἰτῆσαι, ἢ ἐπεσθίειν τι τῶν κυνικῶν βρωμάτων· ἔτε γὰρ χαριτογλωσσεῖν ὑμᾶς θέμις) δῆλον ἐξ ὧν καὶ Ἄ. Scio, quid de vocibus ἐπιφαγεῖν et ἐπεσθίειν mox ſcribatur: nihilominus tamen iſto loco non putem otioſam eſſe praepoſitionem. ἐπιφαγεῖν et ἐπεσθίειν interpretor *edere poſt alium*, et, ut ita dicam, *arrodere jam roſa.* Scripſimus auctoribus membranis Εἶδες τὴν Θασίαν ἅλμην, οἷ' ἄττα βαΰζει, cum eſſet editum θυσίαν· immani errore. L. ſuper. veram lectionem expoſuimus c. 32. In ſequente verſu ἐκ παραλλήλȣ dictum ταχέως καὶ παραχρῆμα. Neque mutanda eſt diſtinctio, ut ſentiebat Dalec. Tertius verſus elegantiſſimum proverbium continet, Οὐ μέντοι παρὰ κωφὸν ὁ τυφλὸς ἔοικε λαλῆσαι, de eo, qui maledicenti remaledicens et, ut dicitur Graeco proverbio, τὸν ξύοντα ἀντιξύων probe ſe vindicavit. Aliquanto poſt ſequitur de Cynulco: ὑπὸ τῆς ἐμφύτȣ γαςριμαργίας καὶ ἡδυλογίας κολάρȣς ἀναγινώσκει, καὶ μέλη πάραυλα, καὶ ἀκρότητα κύμβαλα. Quid appellat κολάρȣς; Aut omnino quid ea vox ſignificat? Nobis id verbi alibi nuſquam lectum. Quin hic quoque

illud non agnoſcit Euſtathius, neque epitomae auctor. Dalecamp. vertit *mutilos*. Legit nimirum κολȣρȣς. Quam frigida ſententia, omnes intelligunt. Sed locus eſt emendandus literae unius adjectione, ſcribendumque κολάβρȣς. Vide l. XV. c. 16. μέλη πάραυλα recte Eraſm. expoſuit *modos ad tibiam non reſpondentes.* Euſtath.: παρὰ Σοφοκλεῖ μὲν βοὴ πάραυλος ἡ ἐξισȣμένη αὐλῷ, ἢ κατὰ θρηνῳδίαν, ἢ διὰ τὸ τραυές· παρ' ἑτέρῳ δέ τινι μέλος πάραυλον τὸ ἀπῳδὸν, κατὰ τὸ, ὑπὸ ἐμφύτȣ γαϛριμαργίας καὶ ἡδυλογίας ἀναπέμπει (noſtri omnes codd. ἀναγινώσκει) μέλη πάραυλα. Haec Euſt. ἀκρότητα κύμβαλα ſunt *cymbala malè ſonantia neque ex arte modulata.* E contrario κροτητὰ μέλη apud Sophoclem in Thamyra: Οἴχωκε γὰρ κροτητὰ πηκτίδων μέλη. Verſui Alexidis mox ſubjecto, Οὕτω τι τἀλλότρι' ἐσθίειν ἐϛὶ γλυκὺ, ſimilis Terentianus: *En oſſum et cibus alienus quid facit.* Additur: καὶ Θεόπομπος δ' ἐν Ὀδυσσεῖ. Julius Poll. l. VII. c. 16. fabulam hanc Theopompi inſcribit Ὀδυσσεῖς numero multitudinis. Quae de Ulyſſe hiſtoria fabularis continet, non ſolum epicis et tragicis multorum poëmatum argumentum praebuerunt, ſed etiam comicis multarum comoediarum. Citatur Epicharmi Ulyſſes duplex: Αὐτόμολος et Ναυαγός. Cratini quoque, ut Theopompi, Ὀδυσσεῖς ſaepe laudantur: item Alexidis Ὀδυσσεὺς Ὑφαίνων. Nominatur et Anaxandridis Ὀδυσσεὺς Athenaeo. Deinceps proponuntur ab Ulpiano quaeſtiones aliquot ſuper dictionibus nonnullis, quibus de induſtria uſus eſt auctor in ſuperiore velitatione inter Larenſem, Cynulcum et Magnum. Primum quaeritur auctor vocis ἡδυλογία, quae praeceſſit non longe: ὑπὸ τῆς ἐμφύτȣ γαϛριμαργίας καὶ ἡδυλογίας. Profert Cynulcus Phrynichum comicum ἐν τῷ Ἐφιάλτῃ. Cujus dramatis et Scholiaſtes comici in Aves facit mentionem, et Julius Poll. l. VII. c. 24., ubi male editum eſt ἐν Ἰφιάλτῃ. Hinc corrige. Deinde tractat de verbo χαριτογλωσσεῖν, quia praeceſſit in oratione Magni: ἔτε γὰρ χαριτογλωσσεῖν ὑμᾶς θέμις. Poſtea de culinae vaſis et voce ἀσώτιον, quia praecedit: ἢ ὡς εἰς ἀσώτιον μαγειρικὰ σκεύη μαθησόμενοι. Quia autem mirari poterat aliquis, etiam de culinae inſtrumento eſſe deipnoſophiſtas locutos, quaſi factum excuſans ait auctor: τȣ́των γὰρ ἐμνημόνευσαν ἐν τοῖς Ἀρκαδικοῖς δείπνοις μνήμης ἠξιωμένων. Hoc eſt: *nam et coquinae vaſorum* noſtri convivae *meminerunt, ut quorum facere mentionem non ſint dedignati, qui Arcadicas coenas nobis deſcripſerunt.* Intelligit Athenaeus Harmodium Lepreaten,

p.297.

cujus praeceſſit locus de Arcadum conviviis, et in eo haec verba: ἡ πόλις παρεῖχε τὴν τοιαύτην ἅπασαν παρασκευὴν, πλὴν τῶν περὶ τὸν μάγειρον σκευῶν. Diphili drama, quod hic Ἐναγίζοντες, *Parentantes*, inſcribitur, alibi vocatur Ἐναγίσματα, *Parentalia*. Penultimus adductorum inde verſuum, Τὸ μνῆμα κατ' ἐνιαυτὸν ἕνα λίθον, neque legitimum pedum numerum, neque ſententiam implet. Lego: Τὸ μνῆμα, κατ' ἐνιαυτὸν ἕνα πωλεῖν λίθον. Locus eſt comicus παρὰ προσδοκίαν. Nam auditor exſpectabat verbum πρίασθαι. Volo, ait, legem ferre, quae Cteſippum coget monumentum patris tandem perficere: ut quotannis unum ſaltem teneatur ſaxum emere, ad conficiendum tandem patris monumentum, quod diu eſt cum aliquot lapidum defectu viſitur imperfectum. Quia aliquot ſaxa de tumulo Chabriae vendiderat Cteſippus, ut modo dictum eſt, id opus pro inchoato tantum habebatur ab iis, qui rei veritatem ignorabant. Ideo ait iſte, lege adigendum eſſe Cteſippum, ut operi incepto tandem colophonem imponat; ſed quia veritatem norat, qui haec loquitur, pro πρίασθαι dixit πωλεῖν, acerbo joco immanitatem Cteſippi perſtringens. Timoclis verſus de Cteſippo exponi debent convenienter menti auctoris, quod docti non fecerunt. Ait poëta: Οὐδ' ὁ Χαβρίȣ Κτήσιππος ἔτι τρὶς κείρεται, Ἐν ταῖς γυναιξὶ λαμπρὸς, ȣ̓κ ἐν ἀνδράσι. Loqui-
p.298. tur de Cteſippo paupere jam facto, et ait, mutatam ab eo eſſe vitae rationem, cum prius ter die tonderi ſoleret. Mollitiem objici certum eſt: cujus argumentum vult eſſe, quod ſolitus fuerit ter quotidie tonſori operam dare. Mos fuit θηλυδριῶν, barbam et pilos capitis diligenter tondere: et hoc amplius, alas axillarum, et alias corporis partes ſummo ſtudio vellere. Ideo vellent nollent tonſoris opera plurimum cogebantur uti. Apud Theophraſtum inter notas hominis, qui nomen comti et venuſti affectabat, leges τὸ πλειςάκις ἀποκείρεσθαι. Itaque τρὶς κείρεται interpretor *ter quotidie operam dat tonſori*. Sic λȣ́εσθαι πεντάκις τῆς ἡμέρας in verſu Menandri, qui ſequitur de eodem Cteſippo. Ὀργὴν Menandri et Athenaeus alibi, et Pollux laudat l. VI. c. 17. Locus Demoſthenis, ubi Cteſippi meminit, nomen ejus reticens, hic eſt in ea adverſus Leptinen: ἀλλὰ, νὴ Δία, τὸν παῖδα τȣ̃ Χαβρίȣ περιίδωμεν ἀφαιρεθέντα τὴν ἀτέλειαν; *Nauclerus* Menandri neſcio an ſit idem drama cum eo, quod aliis inſcribitur *Gubernatores*. Pollux: Μένανδρος Κυβερνήταις· Ἐπελάθετο αὐτὸν, ὅςις εἴη. Et Stobaeus ſerm. XXII.

Caput Undevicesimum.

Pythodelus Iſoballion. Balliones. *Theopompi locus expoſitus contra Athenaei mentem. Athenienſium cum Tarentinis comparatio. Tarentinorum de ſe ipſis dictum. Otioſi pauperes vocati in jus Athenis.* ζῆν ἐν περιουσίας. *Diana* τρίμορφος. Apicius, *de quo Poſidonius.*

Axionici comici de Pythodelo aſoto verſus recitatur hic: Ὁ Πυθόδηλος οὗτος ἰσοβαλλίων. Quo in loco ἰσοβαλλίωνα dici exiſtimamus quaſi ἴσον Βαλλίωνι, *moribus Ballioni ſimilem.* Balliones in vetere comoedia, etiam Cicerone teſte, appellabant impuriſſimos homines, ut ſunt lenones et id genus. Lege Pſeudolum Plauti: quem poëtam et nomen illud, et caetera omnia, imo plerarumque fabularum integra argumenta de Graecis fabulis in ſuas tranſtuliſſe, nemo eſt, quin ſciat. Proximus verſus; Προσέρχετ' ἐπικαλούμενος ἀσωτότατος, tranſpoſitione vocum poſteriorum ſanandus eſt, ſiquidem illum volumus eſſe ſanum: Προσέρχετ' ἀσωτότατος ἐπικαλούμενος. Mox: Πολυεύκτου δ' Ἀναξανδρίδης ἐν Τηρεῖ κωμῳδῶν· Ὄρνις κεκλήση, φησί. διὰ τί, πρὸς τῆς Ἑστίας; Non eſt poëtae τὸ φησὶ, quod verſui illius eſt inſertum. Praeterea offendit me inſolens uſus verbi κωμῳδῶν. Sed nimis jam clarum, aliter ſcribi debere. Lege igitur et diſtingue: Πολύευκτον δ' Ἀναξανδρίδης ἐν Τηρεῖ κωμῳδῶν, Ὄρνις κεκλήση, φησί. διὰ τί, πρ. etc. Scribo deinde χωρίσαντές εἰσι. Atticum eſt pro ἐχώρισαν. Theopompi vero ſubjectum locum quod docti viri non recte ceperint, equidem facile illis condono: manifeſto enim fallit nos Athenaeus, niſi falſi ſunt omnes noſtri codices. Loquens auctor de Eubulo aſoto Athenienſi, teſtem laudat Theopompum, ut qui illius mentionem fecerit, et ſtatim verba iſta Theopompina ſubjicit: Καὶ τοσοῦτον ἀσωτίᾳ καὶ πλεονεξίᾳ διενήνοχε p.299. τοῦ δήμου τοῦ Ταραντίνων, ὅσον ὁ μὲν περὶ τὰς ἑστιάσεις εἶχε μόνον ἀκρατῶς, ὁ δὲ τῶν Ἀθηναίων καὶ τὰς προσόδους καταμισθοφορῶν διατετέλεκε. Quis non jure arbitretur, de Eubulo accipienda eſſe verba Theopompi, cum id clare adeo Athenaeus ſignificet? At ſi, miſſo Athenaei teſtimonio, ipſa hiſtorici verba conſideremus, clara luce clarius eſt, non de cive aliquo hic loqui Theopompum, ſed de univerſo Athenienſium populo, cujus comparationem

inſtituit cum populo Tarentino. *Longe*, inquit, *ſupera-
vit luxu et avaritia populum Tarentinum: nam hic quidem
epulis tantum ultra modum deditus erat, Athenienſium vero
populus etiam publicos urbis reditus in mercedem ſibi diviſit.*
Ita accipio τὸ καταμισθοφορεῖν· nam ſententia interpretum
aliena eſt a Theopompi ſententia, qui, ut vides, iſta
voce Athenienſium πλεονεξίαν taxare voluit. Quae autem
avaritia eſt, publica pecunia peregrinum militem alere?
Scimus autem ex Demoſthene inſaniam ejus populi, qui
aera militum ſibi ſolitus dividere ad ludos ſpectandos. In
quo uno duo inerant complicata vitia: τρυφὴ et amor vo-
luptatum, cum ſpectacula anteponerent publicae ſalutis
curae; avaritia et πλεονεξία, cum in eam rem dari ſibi
de aerario pecuniam poſtularent, ſuae parci, publicae
prodigi. Quod paulo poſt dicitur, Tarentinos omnes
fere dies in conviviis transegiſſe, facile credat, qui Stra-
bonis verba legerit de Tarentinis. Illum conſule l. VII.
Tarentini, inquit Athenaeus, ſoliti dicere, τοὺς μὲν ἄλλους
ἀνθρώπους διὰ τὸ φιλοπονεῖσθαι καὶ περὶ τὰς ἐργασίας δια-
τρίβειν παρασκευάζεσθαι ζῆν, αὐτοὺς δὲ διὰ τὰς συνουσίας
καὶ τὰς ἡδονὰς οὐ μέλλειν, ἀλλ' ἤδη βιῶναι. Acutum ſci-
tumque dictum, et dignum, quod auctorem alium habeat,
quam voluptarium populum. Is eſto Manilius, poëta in-
ſignis, cujus ſunt verba luculentiſſima: *Quid tam ſollicitis
vitam conſumimus annis, Torquemurque metu caecaque cu-
pidine rerum, Aeternisque ſenes curis, dum quaerimus aevum,
Perdimus, et nullo votorum fine beati Victuros agimus ſem-
per, nec vivimus unquam?* Quod in Graeco eſt παρασκευ-
άζεσθαι ζῆν et μέλλειν ζῆν, dixit Manilius *victuros agere.*
De Philippo, Alexandri patre, et ejus ſodalibus quae
deinceps narrantur, ſimilia iis, quae l. VI. de iisdem.
Rex Cypri, quem libri editi *Paſicyprum* appellant, excer-
pta *Paſicryppum.* At *Aethiops* ille Corinthius, qui mox
dicitur fuiſſe Archiae comes conditori Syracuſarum, in
omnibus libris idem nomen ſervat. De Archia multa Stra-
bo aliique. Scribo τοῖς δὲ Παναθηναίοις ἵππαρχος ὢν ἱερ.,
non autem ὕπαρχος. Primum ita habent excerpta noſtra:
deinde ſic legendum eſſe arguit perſpicue Xenophontis
Hipparchicus. Olim, inquit Athenaeus, aſotos, et qui-
bus non ſuppeditabat, unde ſe alerent, ἐκάλουν τε οἱ Ἀρεο-
παγῖται καὶ ἐκόλαζον. Scripta lectio ἀνεκαλοῦντο οἱ Ἀρ., id
p 300. eſt, *vocabant ad ſe in Areopagiticam curiam.* Sic uſus eſt
verbo ἀνακαλεῖσθαι paulo ante: ἀνακαλεσαμένων αὐτὸν τῶν
Ἀρεοπαγιτῶν. Commode accipe, quod ait, poenas luiſſe

τὲς μὴ ἐκ περιεσίας ζῶντας, eos, qui pauperes viverent. Hoc Graeca verba ſonant. Saevos judices, ſi paupertatem verterunt crimini, et pro maleficio vindicarunt: ſed laxiorem ſententiam ad eos reſtringe, qui ſimul pauperes et otioſi erant. Quin etiam ita fortaſſe ſcriptum fuerat: *τὲς μὴ ἐκ περιεσίας ἀργῶς ζῶντας, eos, qui in magnis opibus non conſtituti otioſe viverent.* Lege antiqua Athenienſium otioſi homines rationem vitae ſuae Areopagitis reddere tenebantur. Diogenes Laërt. in Solone. Scribe aliquanto poſt *εἶπεν εἰς ταῦτα ἀνηλωκέναι*, non *εἰπὼν*, nam praecedit *ἀναγνὲς*. In verſu Amphidis. *Πίνεσ' ἑκάστης ἡμέρας δύ' ἡμέρας*, conjecturam meam conſenſui librorum lubens praetulerim, *δι' ἡμέρας, bibunt ſingulis diebus totos dies.* Dianam et poëtae et pictores olim faciebant *τρίμορφον καὶ τριπρόσωπον*. Cleomedes l. II.: *ὅθεν καὶ τριπρόσωπον τὴν Ἄρτεμιν ποιεῖν ἔθος ἐςίν.* Eo reſpexit Diphilus, cum diceret, aſotos, qui dies totos vino ſeſe ingurgitant, *κεφαλὰς ἔχειν τρεῖς, ὥσπερ Ἀρτεμίσιον, tria capita habere, tanquam aliquod Dianae ſimulacrum. συνανας ρέφεσθαι τοῖς νέοις* mox ſcribunt meliores libri, ubi caeteri *συγκαναςρέφειν*. Poſidonius, auctor hiſtoriae, quam commemorat noſter ſuper Apicio aſoto, is eſt, qui hiſtoriam *τῶν μετὰ Πολύβιον* libris duobus et quinquaginta deſcripſerat. Satis compertum eſt, vixiſſe illum ante everſam Rempublicam. Quamobrem Apicius iſte, cujus mentionem facit Athenaeus ex Poſidonio, alius omnino eſt ab illo ganeone praenobili, qui imperante Tiberio vivebat. Pater illius fortaſſe fuerit, aut avus. Nam a damnatione Rutilii Rufi, cujus dicitur iſte Apicius exſtitiſſe cauſſa, ad tempora Tiberii et poſterioris Apicii anni minimum centum intercedunt. De Apiciis plura l. I. c. 6. *ἐπιδόσεων* morem exponebamus ad Theophraſtum in charactere illiberalitatis, ubi etiam ſequentem de Phoco locum explicuimus.

Caput Vicesimum.

Ἀσώτιον. ζωμήρυσις. τυρόκνηστις παιδική. σκαφίδες. κύβηλις. στελεός. Ariſtophanis fabula Σκηνὰς Καταλαμβάνουσαι. Mos auctorum, fabularum titulos contrahere. κακκάβη et κάκκαβος. βατάνειον et πατάνιον. χαίροντες ὀνομάζουσι. σίττυβος. Alia quaedam.

Propoſuerat Ulpianus paulo ante duas quaeſtiones, alteram de voce ἀσώτιον, alteram de coquinae inſtrumento: deinde aliorum reſponſionem antevertens de aſotis, quae legerat apud veteres, recitavit. Nunc ut orationi ſuae finem imponat, redit ad propoſitas quaeſtiones, et ait: περὶ δὲ τῶν ἄλλων, ἂν φθάνω προβεβληκὼς, εἴ τι λέγειν ἔχετε, ἀναπεπταμένας ἔχω τῶν ὤτων τὰς πύλας· ὥστε λέγετε, ἐπιζητῶ γάρ. καὶ Μάγνος εἴρηκε τὸ ἐπεσθίειν καὶ ἐπιφαγεῖν. Legendum aio: ἐπιζητῶ γὰρ, καὶ ὁ Μάγνος
p.301. εἴρηκε, τ. Jam, inquit, ſermonis vices ſuſcipite: quaero enim a vobis non illa tantum, quae dixi ante, verum hoc amplius, ubi legantur voces ἐπεσθίειν et ἐπιφαγεῖν, quibus modo uſus eſt Magnus. Lege ſuperiora cum vel mediocri attentione, neque dubitabis, ita ſcribendum et exponendum. Multa hic ſecius interpretes, maxime cum non animadvertunt, Aemiliano grammatico dari partes reſpondendi et quaeſitis ſatisfaciendi. ἀσώτιον eſt *ganea*, dictum, ut μαγείριον et ſimilia. Culinae vaſa recenſentur ex Anaxippi Citharoedo: cujus fabulae Pollux meminit l. X. ζωμήρυσις proprie eſt *trulla ad hauriendum juſculum:* ut οἰνήρυσις *trulla vinaria.* Sed coqui varie abutebantur: ut in tollenda ex olla ſpuma. Philippus in epigrammate: Ζωμήρυσίν τε τὴν λίπους ἀφρηλόγον. Vocat τυρόκνηστιν παιδικὴν, (niſi aliter ſcribendum) quia libenter radulam tractant pueri: vel quia plurimum ea utebantur in parandis infantium aut puerorum cibis. στελεὸν non puto eſſe radulae manubrium, ſed per ſe accipi debere de quodam ligno manubrium ſecuris ſimilitudine quadam referente: cujus potuit eſſe in culinis multiplex uſus. σκαφίδες ſunt alveoli, vaſa inter maxime neceſſaria coquinae. Errant, qui *pelvem* eſſe putant. Uſus alveolorum multus. Antiphanes: Καὶ δημιουργοὶ μέλιτος αἰτοῦσαι σκάφας. Ariſton in epigrammate de coqui ſupellectile: Καὶ τὰν λαιμοτόμον σκαφίδα. Significat, alveolis ſolitum excipi ſanguinem mactatorum

animalium. Iterum in eodem: Καὶ τὰν κρειοδόκον σκαφίδα. Quia, ut puto, in alveolis carnes coquendas lavabant. Sub finem in quibusdam haeret nobis aqua ob mendas codicis. κυβίλην ſcribunt excerpta: melius κυβηλὶς, ut in Heſychio, qui hanc vocem diligenter expoſuit. Sequitur: τὴν χύτραν δ' Ἀριςοφάνης ἐν Σκηναῖς Καταλαμβανέσαις. Etiam alibi ſic ſcriptum invenimus, ut l. VII., et ſemel in Heſychio, ſemel item, ni fallor, in ſcholiis Ariſtophanis, apud Pollucem vero ſaepiſſime. Nihilominus tamen mendi hanc ſcripturam arguere non dubitamus. Credimus enim, verum fabulae hujus indicem eſſe Σκηνὰς Καταλαμβάνεσαι, *Mulieres locum ad tentoria ſua occupantes.* Σκηνὰι Καταλαμβάνκσαι nihil poteſt Graecis ſignificare. At σκηνὰς καταλαμβάνειν dicuntur, qui in foro et viis publicis locum occupant, ubi ſua umbracula deſtituant. Ita ſoliti facere mercatores, quoties celebrabatur aliqua panegyris. Vetus Theocriti interpres: ἐν ταῖς πανηγύρεσι σκηνὰς ἐποίεν οἱ πωλεντες. Sic autem loquitur idem poëta in Pace: εἰς Ἴσθμια Σκηνὴν ἐμαυτε τῷ πέει καταλαμβάνω. Videtur Ariſtophanes deſcripſiſſe eo dramate mulierum tentoria ſua commodis locis figere cupientium jurgia et ἀκροχειρισμὲς. Non defuere, qui hanc fabulam Platoni adſcriberent. Athenaeus l. XIV.: Ἀριςοφάνης ἢ Πλάτων ἐν ταῖς Σκηναῖς. Solent auctores titulos dramatum hoc modo contrahere, ut cum Sopatri Βακχίδος Μνηςῆρας appellant *Bacchidem*, de quo c. 15.; cum Sophoclis Ἀχαιῶν Σύνδειπνον ſimpliciter Σύνδειπνον ſcribit Heſychius; cum Archippi Ὄνε σκιὰν, cujus mentio in ſcholiis Ariſtoph., tantum Ὄνον. Harpocration: Ἄρχιππος Ὄνῳ τραχηλίαις, ταῦτα καὶ τοπείοις εἰςάσιν ἐκ ἄνευ γόνε. Emendamus: Ἄρχιππος Ὄνῳ· Τραχηλίαις ταῦτα καὶ τοπείοις ἰςᾶσιν ἐκ ἄνευ πόνε. Ergo etiam Σκηνὰς cum legis, intelligere debes hanc fabulam. Heſychius: τριτοςάτης, Ἀριςοφάνης ἐν Σκηναῖς, τριτὺς, τριάς. Integer titulus fuit, ut diximus, Σκηνὰς Καταλαμβάνεσαι. Sic enim reſcribendum ubique eſt, et in hoc, et in aliis ſcriptoribus. Ut apud Heſychium in ε γὰρ ἄκανθαι proverbio. Apud Pollucem l. VII.: Ἀριςοφάνης δ' ἐν Σκηναῖς, καταλαμβάνεσ' ἔφη καὶ τῶν πλατυλόχων διβολίαν ἀκοντίων. Corrige: Ἀρ. δ' ἐν Σκηνὰς Καταλαμβανέσαις ἔφη· Καὶ τῶν πλατυλόγχων. Adde alium locum eod. l. extr., item alios l. X. c. 5. et c. 19., nec non c. 24. et 25. Quibus tot locis potes adjicere alium Harpocrationis ſimiliter depravatum in Δήμαρχος. Atque huic noſtrae emen-

p. 302.

dationi ſuffragatur ampliſſimi Meſſaei codex MSS., non iſto quidem loco, ſed in alio gemino huic, quem ex conjectura emendamus l. VII. c. 19. Nam diſerte codex ille praefert eo loco *Ἀριςοφάνης Σκηνὰς Καταλαμβανούσαις.* Quod ait Aemilianus, comicum in iſta fabula *κακκάβην* dixiſſe, quam alii *χύτραν*, non omnium hoc fuit judicium. Pollux enim eo loco *κακκάβην* interpretatur patinam. *καὶ κακάβην*, inquit, *τὴν λοπάδα ἐρεῖς, εἰπόντος Ἀριςοφάνους ἐν Σκηνὰς Καταλαμβανούσαις.* In verſu Antiphanis recte Dalec. *ἔγχελυς Βοιωτία*, non *Βοιωτίας.* Neque aliter epit. Addit noſter: *βατάνειον δ' εἴρηκεν Ἀντιφάνης ἐν Εὐθυδίκῳ· Ἔπειτα πολύπους τετμημένος, Ἐν βατάνοισιν ἑφθός.* Scribe *βατανείοισιν.* Pollux l. X. c. 24.: *ἐν Ἀντιφάνους Εὐθυδίκῳ· πολύπους τετμημένος ἐν πατανίοισιν ἑφθός.* Athenaeus legit hic per *β βατάν.* Imo etiam Pollux ipſe. Ex ea fabula recitatur hic verſus ab Harpocratione: *Ἐγὼ ξενιτευόμενος ἐςρατευόμην.* Pergit Athenaeus: *Ἄλεξις ἐν Ἀσκληπιοκλείδῃ.* Idem et Pollux, ſed leviter mutato dramatis nomine: *Ἄλεξις δ' ἐν Ἀσκληπιάδῃ πατάνια εἴρηκε.* Praeterea in verſibus, quos deſcribit inde Athenaeus, *πατάνια* Pollux legit per *π*. Athenaeus cum ſecunda litera *β*. Secundus verſus adjectione articuli fulciendus: *Περὶ τὴν Σικελ.* Mox ſcribe: — *ἄλλος ἐπὶ τούτῳ μέγας Ἥξει τις ἰσοτράπεζος.* Ita meliores codd., non *Ἕξει.* Paulo poſt, cum ait poëta, — *ἐμοὶ δὲ τοὔνομα Οἴει διαφέρειν. εἴτε κάκκαβόν τινες Χαίροντες ὀνομάζουσιν, εἴτε σίττυβον;* Apud Pollucem ſcriptum *Χαίρουσιν ὀνομάζειν*, apud Euſtathium et in epitoma ſimpliciter *ὀνομάζουσιν.* Omnes, retento ſenſu, verborum elegantiam et metri legem neglexerunt. Eſt enim venuſtatis Atticae *χαίροντες ὀνομάζουσι* pro *nominant* vel *nominare ſolent.* Sed non aſſentior Euſtathio, qui poëtae verba ſic accipit, quaſi *κάκκαβος, λοπὰς* et *σίττυβος* idem ſint. Nobis plane videtur contrarium. Ait enim, qui iſta loquitur, non curare ſe verborum proprietatem, neque videri ſibi quic-
p. 303. quam intereſſe, quo nomine vas illud appellet, ſive *κάκκαβον*, ſive *λοπάδα*, ſive *σίττυβον.* Haec iſte quidem: at caeteris omnibus Graece loquentibus aliud eſt *κάκκαβος*, aliud *λοπὰς*, et toto genere ab his diverſum *σίττυβος.* Heſychius *δερματίνην ςολὴν* interpretatur. Eubuli ex Ione locum affert Athenaeus, ut probet, non ſemper eſſe idem *βατάνειον* et *πατάνειον.* Eundem recitat Pollux, ut evincat, non plane eſſe idem *πατάνειον* et *λοπάς.* Neuter firmo admodum argumento nititur. Nam quid mirum, ſi

bis idem dictum ſit a comico? Qui fortaſſe ſtomachabundum aliquem ea loqui faciens, dedita opera battologiam ei attribuit. Sane cum ait *πατάνεια πυκινὰ ταρφέα*, diverſis vocibus idem bis dicit: niſi quis putet, *τὸ πυκινὰ* interpretamentum eſſe vocis poëticae *ταρφέα*.

Caput Vicesimum Primum.

Σφάκος. λοπὰς νεανική. Eupolidis Taxiarchi. *Structoris officium. Cratini* Cleobulinae. *Alexidis Δρωπίδης. πρυτανεῖα. Mulieres δημιουργοὶ Athenis. Ephebi nobiles miniſtri ſacrorum. νοσσάδες ὄρνεις. Alia non pauca.*

In teſtimonio ex Alexidis Lebete, quo et Pollux utitur l. VI. c. 10., non eſt nulla menda. II. verſu, Ἀλλά γε λέγ', ὃ δεῖ, ſcribe Ἀλλ' ἄγε, λέγ', ὃ δεῖ. In V. malit aliquis non ſine cauſſa *καυλὸν σιλφίου*. Sed nec ſine cauſſa placeat, quod eſt editum, *καυλὸν, σίλφιον*. Vide locum Antiphanis, quem exponimus l. ſuper. c. 21. In VI. recte libri noſtri Κορίαννον αὖον, ῥοῦν, κύμινον, κάππαριν. Male apud Pollucem Κορίαννον αὖρον. Quod male emendarunt nonnulli Κορίαννον, δαῦκον, corrupto metro: nam jambicos eſſe verſus teſtatur diſerte Pollux. Deinceps perturbata ſunt omnia: Ὀρίγανον, γήτειον, σκορόδιον, θύμον, σφακὸν, σίραιον, Σέσελι, πήγανον, πράσον. Reſtitue eadem opera et veram lectionem et metri legem: Ὀρίγανον, γήτιον, ἄνισον, θύμον, σφάκον, Τότ' αὖ σίραιον, σέσελι, (vel *πέπερι* ex Polluce,) *πήγανον, πράσον*. Vocem *ἄνισον* reſtituimus ex Polluce: ubi tamen *ἄνητον* minus bene editur. Omiſſum hoc nomen fuerat, quia in V. verſu *ἄνηθον* poëta recenſuerat: ſed aliud eſſe anethum, aliud aniſum, conſulti herbariae rei ſciunt. *σφάκος* eſt *ſalvia*, hoc eſt, *ἐλελίσφακος*. Scribe etiam paulo poſt: — *Τῆς ὀριγάνου Πρώτιστον ὑποθεὶς εἰς λοπάδα νεανικήν*. Nam *ὑποτιθεὶς* facit verſum hypermetrum et exlegem. *λοπὰς νεανικὴ* non eſt *olla nova*. Itane vir doctus nullum diſcrimen agnovit inter patinam et ollam? Deinde *νεανικὸν* non eſt *νέον*, ſed vehemens, more juvenum. Pro magno accipitur, ut apud Ariſtotelem I. Hiſtor. *πόροι νεανικοί*. Sic *λοπὰς νεανικὴ*, *patina ingens*, et apud Ariſtophanem in Pluto *κρέας νεανι-*

κὸν, *magnum fruſtum carnium.* Vocis ἐπιφαγεῖν citatur auctor Eupolis Ταξιάρχοις. Et Ταξιάρχους vocat Pollux eam fabulam, et Ταξιάρχας. Ut l. VII.: σιδηρῖτιν δὲ
p.304. τέχνην ἐν Ταξιάρχαις Εὔπολις εἴρηκε τὴν Ξανθίου τοῦ Σιδηρέως. οὗ ἐπὶ τῆς εἰκόνος ἐπιγέγραπται ΣΙΔΗΡΟΦΥΗ'Σ. Confer hunc locum Pollucis cum iis, quae ſcribit Heſych. in σιδηρῖτιν τέχνην. Antiphanis verſus de ſtructoribus ita emendabis: — ὃς πλυνεῖ σκεύη, λύχνους Θ' ἑτοιμάσει, σπονδὰς ποιήσει, τ' ἄλλ', ὅσα Τούτοις προσήκει. Quae fuerint ſtructoris partes, docet Athenaeus, allato Philemonis loco: Περὶ τοὐπτανεῖον οὐ γίνεθ' ἡ σκεπτωρία. Τραπεζοποιός ἐστιν ἐπὶ τοῦ διακονεῖν. Hoc eſt: *circa culinam non verſatur ars illius: eſt enim* τραπεζοποιὸς, *ſtructor, miniſterio praefectus.* Quam diverſa dicunt interpretes? Locus Xenophontis non eſt ἐν δευτέρῳ Ἀπομνημ., ut ſcribitur in omnibus libris, ſed in I. De auctore culpae liberum eſto cujusque judicium. Menandri verba e Phania in jambici legem facile ita redigas: Φειδωλὸς ἦν τε καὶ ἀγοραστὴς μέτριος. Cratini *Cleobulinae* nomen videntur habuiſſe a Cleobulina, Cleobuli, ſapientum unius, filia, quam libris ſuis Diogenes Laërt. prodidit nobis. Solent autem plurali numero inſcribi ſimiles comicorum fabulae: ut Ἀρχίλοχοι, Ὀδυσσεῖς, et ſimilia. Pollux n. ſingulari l. VII. c. 11., proferens inde vocem ἶπον· unde eſt ἰποῦσθαι, *premi.* Quo etiam verbo uſus Cratinus, inquit, in hic verſibus: δώσεις ἐμοὶ καλὴν δίκην Ἰπούμενος ταῖς συμφοραῖς. Atque haec ea fine nunc refero, ut obiter ſtudioſos veterum poëtarum moneam, Ariſtophanem in Equitibus more ſuo Cratini verbis uſum pro ſuis, mutata ſolum voce συμφοραῖς in εἰσφοραῖς. L. X. ejusdem Pollucis c. 24. laudatur Cratinus ἐν Κλεοβούλῳ. Et apud ſcholiaſten Ariſtoph. initio Avium Κρατῖνος ἐν Κλεοβούλοις. Pendeo animi, ſitne eadem fabula, de qua diximus, an alia. Δρωπίδης Alexidis Δρῶπις eſt in libris Pollucis l. X. c. 26. Utrumutrum ſit verum, proprium videtur. Legi in Heſychio Δρόπις, τρυγητός. De quo cogitandum. Ariſtophanis eclogae e Nebulis prioribus expoſitionem petant tirones e Scholiaſtae Graeci erudituſſimis commentariis: nam interpretes plus quam toto coelo aberrant a via. πρυτανεῖα in foro Athenienſium, quod in Romano *ſacramentum.* Varro: *Ea pecunia, quae in judicium venit in litibus, ſacramentum a ſacro. Qui petebat et qui inficiabatur, de aliis rebus uterque quingentos aeris ad pontificem deponebant: de aliis rebus item certo alio legitimo numero aſſium. Qui judicio vicerat, ſuum ſacra-*

mentum a ſacro auferebat: victi ad aerarium redibat. Scribo mox ἀλλ' οὐκ οἶσθα σὺ, vel οἴδασι. Nam οἶδά συ non rectum. Ait Philyllius: Βούλεσθε δῆτ', ἐγὼ φράσω, τίς εἴμ' ἐγώ; Ἡ τῶν προτενθῶν δορπία καλουμένη. Vultis, dicam, quis ego ſim? Dorpia dicor, primus Apaturiorum dies, quo die praeguſtatorum turba multum eſt operata. Ex verbis ſequentis ſenatusconſulti ita exponi debere hunc locum liquet. Sententia ejus ſenatusconſulti eſt haec: quo poſſit ſenatus, cujus hoc decretum eſt, feſtum Apaturiorum cum caeteris civibus concelebrare, per tot dies ſenatoribus remitti neceſſitatem veniendi in ſenatum, p.305. per quot dies reliquae curiae vacent: quinque nimirum dies ab eo, quem praeguſtatores celebrant. Athenis plures curiae fuere, Quingentorum, Areopagitarum, aliae. In Areopago videtur hoc ſenatusconſultum eſſe factum. Initio, quae fuit curiae hujus ſeveritas, pauca erant feſta, quibus legitimus ſenatus ab Areopagitis non ageretur: mutatione facta publicorum morum, paulatim et hoc mutavit. Reſtituimus antiquam lectionem in iſtis: τοὺς δὲ τὰ πέμματα, προσέτι τε τοὺς πλακοῦντας ποιοῦντας οἱ πρότερον δημιουργοὺς ἐκάλουν. In editis neceſſaria voce ποιοῦντας locus erat mutilatus. Quod ſi mei arbitrii res fuiſſet, locum paulo aliter concepiſſem. Fuiſſe enim viros ullos, qui δημιουργοὶ appellarentur, quod placentas conficerent, et, ut loquitur auctor l. I., ἀπὸ τῆς τῶν πεμμάτων δημιουργίας, neque probant ſequentia Athenaei, neque verum cenſeo. Scripſerim igitur τὰς δὲ τὰ πέμματα, non τοὺς, et ποιούσας, non ποιοῦντας. Mulierum δημιουργῶν mentio clara in ſubjectis teſtimoniis. Heſychius paulo arctius hanc vocem accipit: λέγεται καὶ γυνὴ δημιουργὸς, ἣ ἐν τοῖς γάμοις πέμματα πέσσει. Ita vult appellari, non publicas piſtrices, ſed eas mulieres, quibus in nuptiarum ſolemnibus munus ſolitum mandari fingendarum placentarum. Pollux explicat l. III. c. de nuptiis. Platoni l. V. de republ. inter muliebria opera recenſetur ἡ τῶν ποπάνων θεραπεία. Proclus interpres refert ad morem Athenienſium, qui ſoliti ſint in effingendis deorum libis mulierum uti induſtria. Verba doctiſſimi viri ſunt iſta: Ἔνθα καὶ ἔθος ἐδίδαξε τὸ Ἀττικὸν, ὡς ἄρα γυναῖκες ἦσαν οὐχ αἱ ἀλετρίδες μόνον, ἀλλὰ καὶ αἱ ποπανοποιοὶ μιμούμεναι τὰς φύσεις, τὰς πλαττούσας, ὅσα τοῖς θεοῖς ἀνιᾶσι ζῶα καὶ φυτά. Conferendus eſt cum iſtis Procli pulcherrimus Theocriti locus in deſcriptione pompae Ptolemaicae. Ait poëta recenſens pompae illius fercula: Εἴδατά θ', ὅσσα γυναῖκες

ἐπὶ πλαθάνῃ πονέονται, Ἄνθεα μίσγοισαι λευκῷ παντοῖ᾽ ἄμ᾽ ἀλεύρῳ. Ὅσσα τ᾽ ἀπὸ γλυκερῷ μέλιτος, τά τ᾽ ἐν ὑγρῷ ἐλαίῳ Πάντ᾽ αὐτῷ πετεηνὰ, τά θ᾽ ἑρπετὰ τᾶδε πάρεστι. Mos autem, de quo Plato et Proclus, non in omnibus ſacris obtinuit Athenis. Nam in Furialibus id miniſterium obibant nobiles ephebi: quod docet nos Philo Jud., cujus verba ſubſcripſi, quia ſunt elegantiſſima. Διό μοι δοκοῦσιν οἱ τῶν Ἑλλήνων ὀξυδερκέστατοι διάνοιαν, Ἀθηναῖοι, (ὅπερ γὰρ ἐν ὀφθαλμῷ κόρη, ἢ ἐν ψυχῇ λογισμὸς, τοῦτ᾽ ἐν Ἑλλάδι Ἀθῆναι) τὴν ἐπὶ ταῖς σεμναῖς θεαῖς πομπὴν ὅταν στέλλωσι, δοῦλον μηδένα προσλαμβάνειν τὸ παράπαν, ἀλλὰ δι᾽ ἐλευθέρων ἕκαστα τῶν νενομισμένων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν ἐπιτελεῖν, καὶ οὐχ οἵων ἂν τύχῃ, ἀλλὰ βίον ἐζηλωκότων ἀνεπίληπτον· ἐπεὶ καὶ τὰ πρὸς τὴν ἑορτὴν πέμματα τῶν ἐφήβων οἱ δοκιμώτατοι σιτοποιοῦσι, πρὸς εὐδοξίας καὶ τιμῆς, ὅπερ ἐστὶ, τὴν ὑπηρεσίαν θέμενοι. Ut ad penſum redeamus, ferri diutius non debet monſtrum lectionis in IX. verſuum Menandri: ὁ μάγειρος γὰρ ἐν Πι-
p.306. χηχέτου ποιεῖ. Nam ex l. XIV. ſcribendum: ὁ μάγειρος γὰρ ἐγχύτους ποιεῖ, Πλακοῦντας ὀπτᾷ, χ. Probat autem, omnia perverſe agi, quia coquus opera dulciaria effingat, cum ejus ſit munus, carnes coquere aut piſces, et condimenta condire. E contrario ἡ δημιουργὸς, inquit, coqui aemula partes illius obit, carnes coquit, turdos parat, et alia curat, quae ad coquorum curam pertinent. Hic ſenſus eſt ſequentium verſuum: Ἡ δημιουργὸς δ᾽ ἀντιπαρατεταγμένη Κρεάδι᾽ ὀπτᾷ etc., vel, ut in l. XIV., Κρέα διοπτᾷ. Etſi autem laxa ſignificatione vocis δεῖπνον et antecoenia et miſſus omnes cum bellariis continentur: peculiari tamen notione ita vocabant miſſum medium, qui ex ſolidioribus cibis conſtabat. Ideo ſuper. l. extr. δείπνου ἀρχὴ eſſe dicebatur miſſus ille, qui guſtationem excepit. Ita accipiendum moneo verbum δειπνεῖν in XIV. et XVI. Menandri verſu de coena loquentis, ubi perverſa ſunt omnia: Ἔπειθ᾽ ὁ δειπνῶν μὲν τραγηματίζεται, Μυρισάμενος δὲ καὶ στεφανωσάμενος πάλιν Δειπνεῖ . . . . τὰ μελίπηκτα ταῖς κίχλαις. In poſtremo verſu deeſt vox una: haud ſcio, an σύναμα. Appellat νοσσάδας ὄρνεις Seleucus vel potius Panyaſis *pullos gallinarum.* Euſtathius: ὡς δὲ καὶ συγκόπτει τὸ οἰκεῖον ε ἡ τοιαύτη λέξις (νεοττὸς) κατὰ τὸ νεηγάτεον νηγάτεον, δηλοῦσιν αἱ παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ νοσσάδες ὄρνεις. Lego mox cum doctis viris: Φέρεσθε τῇ παρθένῳ δῶρα σησαμίδας. At non illis aſſentior, cum in Simonideis verſiculis, Ὃς οὐρὶ πάντας νίκασε νέους

Διυάεντα βαλὼν Ἄναυρον ὕπερ, corrigunt Ναῦρον. Vide, quid ſit vulgatorum exemplarium fidem ſequi temere. Nam virum doctum, qui ita cenſuit, in eum impulerunt Strabonis editiones, quae noſtram praeceſſerunt: in quibus Ναῦρος hic Theſſaliae fluvius nominatur. Perperam, ut olim diximus, et eſt certum atque indubitatum.

Caput Vicesimum Secundum.

Deliorum coquorum nomina explicantur, Gongylus, Magadis, Artyſilaus, Artyſitragus. *Delii cur Rhenaei dicti. Critonis* Philopaegmon, *et aliae fabulae.* κοπίδων συνώνυμος. Daeton *et* Ceraon *dii veterum.*

Delii, inquit ex Apollodoro Athenaeus, coquis ſuis nomina indere ſoliti a miniſterio, quod plurimum obibant. Inde originem habent Deliacorum coquorum appellationes, *Gongylus* et *Magadis*, vel, ut ſcriptum in excerptis, *Magaſis.* ἐπειδὴ τὰς μάζας, φησὶν Ἀριστοτέλης, ἐν ταῖς θοίναις δι' ἡμέρας τρίβοντες παρεῖχον, ὥσπερ ἐν γυναιξὶ γογγύλας μεμαγμένας. Sine dubio latet vulnus in hac pericopa. Vult exponere duarum ſuperiorum vocum, *Magaſis* et *Gongylus*, τὸ ἔτυμον. Magaſidas coquos fuiſſe nuncupatos, *qui in ſacris epulis totos dies mazas ſubigerent.* Hactenus recte. Quid illa ſibi volunt, ὥσπερ ἐν γυναιξὶ γογγύλας μεμαγμένας; Oculis corporis nihil invenio in blattariis membranis, quod in hoc aeſtu me adjuvet. Oculus mentis videtur inveniſſe veram lectionem: ὥσπερ οἱ Γόγγυλοι γογγ. μεμαγμ., vel etiam, retenta voce γύναιξὶ, ὥσπερ καὶ γυναιξὶ Γογγύλους γογγύλας μ., *ſicut et Gongyli ita ſunt dicti, quod mulieribus conficerent, quas vocabant gongylas mazas.* Excerpta ſic: ἐπεὶ τὰς μ., φ. Ἀρ., ἐν ταῖς θ. δι' ἡμ. τρ. παρεῖχον γογγύλας. Ita nullum erit diſcrimen inter Magaſidas et Gongylos. Cur ſuperioris conjecturae nos poeniteat, opinor, non eſt. Quid ſi tamen ne illa quidem vera? Venit enim nobis in mentem loci cujusdam Ariſtophanei, quem ſuſpicio eſt ex ora libri in contextum verborum eſſe admiſſum inconſulto, et cum Ariſtotelis verbis in unum veluti cinnum confuſum. Comici verſus in Pace ſunt: Ἢν μὴ παραθῶ τρίψας δι' ἡμέ- p.307.

ρας ὅλης "Ὥσπερ γυναικὶ γογγύλην μεμαγμένην. Illorum coquorum, quos Delii Ἀρτυσιλάϊς et Ἀρτυσιτράγϊς vocabant, ſubobſcura eſt nominis ratio: non aliter tamen libri manuales, niſi quod Ἀρτυσίλεω ſcribit eclogarius. In iſtis, Πολυκράτων ὁ Κρίθωνος Ῥηναίϊς δίκην γραφόμενος, ϛ Δηλίϊς αὐτϊς ὀνομάζει, ἀλλὰ τὸ κοινὸν τῶν ἐλεοδυτῶν ἐπηγτιάσατο, reſtituimus priſcam ſcripturam Ῥηναίϊς, quae improbo ſcelere fuerat mutata in Ἠρηναίϊς. *Polycrato*, ait, *Crithonis f., dicam Rhenaeis aliquando impegit: quos tamen Delios appellavit nunquam, ſed actionem ſuam inſcripſit: Adverſus* τὸ κοινὸν τῶν ἐλεοδυτῶν, *commune coquorum.* Rhenaei ſunt incolae Rhenae, vel, ut alii vocant, Rheneae, parvae inſulae ad Delum, quatuor tantum ſtadiorum intervallo diſſitae. Hanc Polycrates Samius olim Delio Apollini conſecravit, ἁλύσει δήσας πρὸς τὴν Δῆλον, *Delo annexam catenis*, ait Thucydides. Quare et Rhenaei ex eo Delii dicti. Imo vero omnes Delii Rhenaei erant: quia enim neque naſci neque denaſci in Delo fas erat, et primum et ultimum vitae diem in ea inſula omnes agebant. Puto tamen, excidiſſe hinc vocem ita reſtituendam: Ῥηναίϊς δίκην γραφόμενος, ϛ Ῥηναίϊς ϊδὲ Δηλίϊς αὐτϊς ὀνομάζει, *in actione contra Rhenaeos, neque Rhenaeos, neque Delios eos vocavit.* Non facile dixerim, qui ſit factum, ut in noſtra editione ſcribatur: Κρίτων δ' ὁ κωμῳδοποιὸς ἐν Φιλοπαίγμονι. Nam prius edebatur Φιλοπράγμονι, quo nomine etiam Timocles comoediam docuerat. Ego non memini, quando hunc ſcriptorem cum MSS. contuli, et ex iis emendavi, usquam ita ſcriptum reperire: niſi forte in Palatino codice, qui nunc ad manum non eſt. Caeterum Critonis hujus drama *Aetolos* laudat Pollux l. IX. et *Meſſeniam* l. X. c. 7. Illum verſum, Ναύκληρον ἐν τῷ λιμένι ποιήσας ἄπλϊν, interpretor, *cum in portu naviculatorem conſtituiſſet hominem navigationis expertem.* III. verſus eſt: Καὶ φορμιῶσαι ναῦς ἀναγκάσας δύο. Equidem iſta non intelligo, niſi hoc ſimilive modo corrigamus: Καὶ ἀφορμίσασθαι ναῦς ἀναγκάσας δύο. *Cum coëgiſſet naves duas ſtationem deſerere*, id eſt, navigare. VI. verſu, Οὗτος τρία μόνον ἀγαθὰ κεκτῆσθαι δοκεῖ, ſcribendum eſt μόνος. Solus hic locus tria
p.308. habet paraſitis admodum utilia et bona. Quod ſequitur teſtimonium ex Achaeo, Τίς ὑποκεκρυμμένος μένει σαραβάκων κοπίδων συνομώνυμε, corruptiſſimum eſt, neque interpretari prius, quam emendaveris, licet. Alius aliam afferet medicinam, nobis haec non diſplicebat: Τί δ' ὑπο-

κεκρυμμένος μένεις σαλάκων, κοπίδων σύ γ' ὁμώνυμε; Quid te clam occultans manes nequam, qui vulgo copis cluis? σαλάκων proprie quis dicatur, notum ex Ariſtotele et Theophraſto. Hic ſimpliciter accipio pro improbo aut nequam homine. Vocat autem κοπίδων ὁμώνυμον, quaſi dicas *victimarium* vel *carnium ad minutalia inciſorem.* κοπίδας in coquorum inſtrumento recenſent veteres. Ariſton in epigrammate de coqui ſupellectile: Σπόγγον ὑπὸ ϛιβαρῷ κεκλιμένον κοπίδι. Ex eo κοπίδας appellarunt Delphi eos, qui in culinis copidas tractarent. Athenaei quae ſequuntur verba, hanc interpretationem non obſcure confirmant. Ait: ἐπισκώπτουσι γὰρ οἱ Σατύρειοι τοὺς Δελφοὺς ὡς περὶ τὰς θυσίας καὶ τὰς θοίνας διατρίβοντας. Doctis viris οἱ Σατύρειοι ſunt *ſatyrici poëtae.* Minime vero. Non meminerant, ſatyram totam eſſe Romanorum: et ſi tragicorum erant quaedam ſatyrica dramata, at ipſi ex eo nunquam ſatyrici poëtae dicti. Scribo οἱ Σάτυροι, et intelligo Satyros, quos in Alcmaeonem ſuam introduxerat Achaeus. Ex praecedentibus ita exponendus eſt hic locus. Quae de ridiculis veterum Graecorum numinibus, Daetone, Ceraone et caeteris, paulo poſt narrantur, totidem fere literis apud Euſtathium leguntur in Od. comment. Non diſſimilia apud veteres Romanos deorum mendicabula, de quibus ſ. Auguſtinus et alii patres.

Caput Vicesimum Tertium.

Hydraulica organa κατὰ κλέψυδραν. Cteſibius rerum pneumaticarum auctor. γίγγρος *et* γιγγραῖνοι αὐλοί. Gingrire. χηνίζειν. ἐκχορδοῦσθαι. ἡμμένος φιλοσοφίας. πετάσους ἐπιτεθειμένοι. προσώπια. ὄνοι γέμοντες οἴνου. *Multa emendantur.*

Apud veteres Graecos et Romanos conviviorum haec ratio fuit, ut, poſtquam corpora dapibus ſatiaſſent, oculos aureſque varie oblectarent. Ideo finitis epulis acroamata, tibicinae, ſaltatrices, et qui dicebantur Bacchi artifices, in coenationes introducebantur. Haec eſt cauſſa, cur Athenaeus XIV. demum l. de muſica et muſicis in-

ſtrumentis ſerio tractet. Nam qui fuit ordo conviviorum, idem eſt horum librorum, ut ſaepe diximus. Mirari igitur licet, quo conſilio vir eruditiſſimus huc inferſerit ſermonem de organis muſicis, qui deinceps hoc in libro habetur: eſt enim alieno loco poſitus, cum ad l. XIV., ut diximus, pertineat. Sed videtur Athenaeus nihil eorum voluiſſe praetermittere, quae in eo convivio dicta eſſent, cui apud Larenſem interfuerat. Quare etſi alius erat ab illo aſſignatus locus huic tractationi: quia tamen inter p. 309. epulas de muſicis quibusdam inſtrumentis ſermo ex occaſione inciderat, noluit auctor committere, ut ea pars *τῶν ἐπιτραπεζίων λόγων* in hoc opere deſideraretur. Verum hac de re plura nobis alio loco erunt dicenda. Nunc Athenaei verba percurramus. Ait: *καὶ τὸ ὑδραυλικὸν δὲ ὄργανον δοκεῖ κλεψύδρας εἶναι.* In excerptis *κλέψυδρα εἶναι.* Quo modo legere interpretes. Membranae *κλέψυδρας.* Sine dubio ſcribendum cum Euſtathio *κατὰ κλέψυδραν.* Abſurdum eſt dicere, *hydraulica organa eſſe clepſydram:* veriſſimum eſt, *clepſydram ea referre.* Ait: *διϊκνουμένων ἀξόνων διὰ τοῦ ὀργάνου.* Haec videtur citra controverſiam recta ſcriptura, ut vidit etiam Dalecampius. Nam et Vitruvius *axes ex torno ſubactos* in hydraulicorum deſcriptione habet. Omnes tamen manu exarati codd. *ἀξινῶν* retinent. Ait: *ἔοικε δὲ τὸ ὄργανον βωμῷ ϛρογγύλῳ.* Hero comparat *βωμίσκῳ*, Vitruvius *arae* et *arulae*, ut emendavit Turnebus. Addit: *καί φασι τοῦτο εὑρῆσθαι ὑπὸ Κτησιβίου κουρέως ἐνταῦθα οἰκοῦντος ἐν τῇ Ἀσπενδίᾳ.* Legendum *ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ.* Cteſibius enim Aſcrenus, ut vocatur a veteribus, res pneumaticas excogitavit Alexandriae in taberna ſui patris tonſoris, ut diſertiſſimis verbis narratur a Vitruvio l. IX. c. 9. Falſiſſimum eſt, quod putarunt docti homines, de Aſpendo, Pamphyliae civitate, haec poſſe accipi: nam omnino locus emendationis eget, niſi dicere lubeat, fuiſſe aliquam urbis ejus partem, quae ſic vocaretur, in qua habitaverit Cteſibii pater. De eo ſtatuant eruditi: ego enim nullam habeo cognitam Aſpendiam in urbe Alexandria, neque in ejus vicinia. Tryphone auctore de hydrauli Cteſibius mechanicus librum ediderat. Hoc poſtquam dixit Athenaeus, ſubjicit continuo: *ἐγὼ δὲ οὐκ οἶδα, εἴπερ τὸ ὄνομα σφάλλεται.* Melius MSS.: *εἰ περὶ τὸ ὄν. σφ.* *Ego vero neſcio, num in nomine ſit error.* Quis ille error in nomine, quem Tryphoni objicit? An quia mechanicum appellaverat Cteſibium hydraulicorum inventorem? Nam hy-

draulicorum ratiocinationes a tractatu de machinis Vitruvius quoque videtur ſeparare. An in eo potius eſt error, quod auctorem hydrauleos non Cteſibium appellaverat Trypho, ſed vel Chryſippum, vel neſcio quo alio ſimili nomine hodie in noſtris libris depravato? Sequitur de tibiis Phoenicum: γιγραίνοισι γὰρ οἱ Φοίνικες, ὥς φησιν ὁ Ξενοφῶν, ἐχρῶντο αὐλοῖς. Scribendum γιγγραίνοις, ut in Euſtathio, qui hunc locum deſcribit ad ῥαψ. Il. σ. Xenophontis locum quaerant ſtudioſi: mihi enim in mentem nunc non venit, quin, ſi memini ſatis, nulla hodie in ejus libris gingrinarum tibiarum mentio. Porro has tibias tradit Athenaeus ita dictas, quod eas inflare moris eſſet in Adoniis: nam Adonim, inquit, vocant Phoenices Γίγγρην. Pollux quoque: ἡ Φοινίκων γλῶττα Γίγγραν τὸν Ἄδωνιν καλεῖ, καὶ τούτῳ ὁ αὐλὸς ἐπωνόμασαι. Aliis placet, a fictitia voce γιγγρὶ nominatas eſſe tibias gingrinas. Feſtus deducit a verbo *gingrire*, quod de anſeribus proprie uſurpatur. Etiam Graeci χηνίζειν de tibia canentibus di- p.310. xerunt, ut ſcribitur in XIV. Hebraeorum עגור quidam expoſuerunt *anſerem*, inde γίγγρος et γιγγρίζειν. τὸ ע mutatum in γ, ſicut in aliis multis. Amphidis quintum verſum leviter emenda, et ſcribe: Ἐν συμποσίοις ἐςί. τοῦ δ' οὐκ ἄγεις. Et in fine: Ὅτι πάντα πράγματ' ἀνατριαινῶσι κρότοις. Elegantiſſimum verbum ἀνατριαινοῦν, *perturbare, miſcere omnia.* Nablum eſſe Phoenicum vel Hebraeorum inventum, ipſum nomen indicio eſt, ut ad Strabonem dicebamus. De nablo ait Sopater: — οὔτε τοῦ Σιδωνίου νάβλα λαρυγγόφωνος ἐκκεχόρδωται τύπος. Hoc eſt: *neque Sidonii nabli fides ſunt corruptae.* λαρυγγόφωνος τύπος periphraſis eſt fidium, per quas intentas ſonus editur, ut per guttur vox prodit. ἐκχορδοῦσθαι, ut ἐξαυλεῖσθαι. Unde dicuntur γλῶτται ἐξηυλημέναι et παρεξηυλημέναι. Sequens Sopatri locus eſt corruptiſſimus, inſcriptio etiam fabulae obſcura, ut diximus l. ſuper. Pro παγὶς ſcribe παγεὶς cum interprete. Secundus Philemonis eſt imperfectus, hoc ſimilive modo farciendus: Νάβλαν τιν'. ὁ δὲ νάβλας τί ἐςίν; εἰπέ μοι. Et mox: οἶσθα ἀγαθόν. Sophoclis e Thamyra teſtimonium nihilo emendatius legitur in membranis, quarum haec lectio, Λύρα μόναυλοι τε, χειμων τε ὡς, et ſequente verſu κωμασάσης. At in iſto e Sopatri Bacchide, Καὶ τὸν μόναυλον μέλος ἤχησε, deeſt participium λαβὼν aut ἀναλαβὼν, ut in verſu praecedente eſt Anaxandridae: Ἀναλαβὼν μόναυλον ηὔλουν τὸν ὑμέναιον. Deinde ſequitur Protagoridae locus ex eo libro, quem

ſcripſerat de ſpectaculis in ſuburbano Antiochiae Syriacae, Daphne dicto, celebrari ſolitis: Παντὸς δὲ ὀργάνȣ κατάμιτον ἧπται κροτάλων ὑπὸ Φανȣ̃ πανδόρȣ, τῷ τε ἡδεῖ μοναύλῳ τὰς ἡδίςας ἁρμονίας ἀναμινυρίζει. Mendas eſſe in prioribus verbis multas, nemo eſt, quin fateatur. Dalecampii emendationes an genium habeant, alii judicent. Nobis ſic videtur eſſe ſcribendum: Παντὸς δὲ ὀργάνȣ κατὰ μίτον ἧπται, καὶ κροτάλων, ἡδυΦώνȣ τε πανδόρȣ. *Peritiam habet omnis organi fidibus conſtantis, et crepitaculorum, et pandori ſuaviter canentis.* ἧπται ſic accipiendum, ut apud Ariſtotel. ſaepe ἧπται φιλοσοφίας, *animum appulit.* Et in Metaphyſicis: τȣ̃το Φανερὸν τοῖς καὶ μετρίως ἡμμένοις. *Vel mediocriter verſatis in ea ſcientia.* ὄργανα κατὰ μίτον periphraſis eſt elegans eorum muſicorum inſtrumentorum, quae ἐντατὰ et καθαπτὰ nominantur. Aut legendum καταμίτȣ, quod erit idem atque ἐντατȣ̃. Jam pro ὑπὸ Φανȣ̃, quod a ſententia hujus loci eſt alieniſſimum, facimus ἡδυΦώνȣ, quo nihil convenientius. Subjicit auctor elegantem locum Poſidonii de ridicula expeditione Apamenſium contra Lariſſaeos. Deſcribitur eorum ornatus, cum in procinctu eſſent: qui potius comeſſabundis adoleſcentibus conveniat, quam veram pugnam pugnaturis. In ea hiſtoria ſunt haec verba: πετασὰ δ' ἐπιτεθειμένοι καὶ προσώπια, σκιὰν μὲν ποιȣ̃ντα, καταπνεῖσθαι δ' ȣ̓ κωλύοντα τȣ̀ς τραχήλȣς. Etſi nihil variant codd. MSS., tamen ſcribendum omnino πετάσȣς. Niſi cui probetur metaplasmus generis in hac voce. πετάσȣς vel πέ-
p.311. τασα ἐπιτεθειμένοι valet *petaſati*, petaſos habentes capitibus impoſitos. Sic apud Pauſaniam: ἐπιτιθεμένη γυμνασȣ̃ σχῆμα. Uſitatius eſt τὸ περικεῖσθαι in hoc loquendi genere. προσώπια non aliud ſunt, quam parvae perſonae, vel faciei tegumenta, ex tenui et ſubtili materia facta. Has perſonas ait Poſidonius ita fuiſſe aptatas, ut faciem quidam inumbrarent, at vento non obſiſterent, quo minus cervices afflaret. Apage larvas Dalecampii. Cenſen' vero, delicatulos iſtos vel ipſum nomen larvae patientibus auribus, et ut non ter in ſinum deſpuerent, fuiſſe audituros? Quid autem cogitabat vir optimus, cum negationem ante κωλύοντα tolleret? Sequitur: ὄνȣς ἐφελκόμενοι γέμοντας οἴνȣ καὶ βρωμάτων παντοδαπῶν. Non neſcio, γέμειν recte poſſe verti aliquando *eſſe onuſtum:* ſed tunc, cum onus recipitur intus, et fit πλήρωμα τȣ̃ βαςάζοντος. Sic navis γέμειν dicitur, onuſta eſſe: plena videlicet γόμȣ. Aſinos γέμοντας οἴνȣ non dixit Poſidonius

pro *onuſtis vino.* Scribebam ὄνȣς ἐφ. καὶ γέμοντας ἀσκȣ̀ς οἴνȣ. Sed etiam alii auctores ea voce ita utuntur improprie. Monaulum dictum eſſe etiam τιτύρινον, ex Ameria Athenaeus, ex Athenaeo probat Euſtathius. Minus recte apud Heſychium hodie τιτυρῆνος.

Caput Vicesimum Quartum.

Percurritur Hedyli depravatiſſimum epigramma. Theon μόναυλος. εὐπάλαμος. ἥδυμα. γλεύκȣς μεμεθυσμένα παίγνια. καλαμαῦλαι, ῥαπταῦλαι. *Tibiae* ἔλυμοι. αὐλοὶ μεσόκοποι. *Mendae multae indicantur ac tolluntur.*

Ut probet Athenaeus, monaulum non aliud fuiſſe organum muſicum ab eo, quod καλαμαύλην vocabant, Hedyli affert epigramma, non invenuſtum, ſed multis mendarum portentis factum informe. Id igitur adſcribemus hoc loco, ſiquam forte illius malis medicinam queamus excogitare: Τȣ̃το Θέων ὁ μόναυλος ὑπ' ἠρίον ὁ γλυκὺς οἰκεῖ Αὐλητὴς, μίμῳ κἠν θυμέλῃσι χάρις, Τυφλὸς ὑπαὶ γήρως εἶχε, καὶ Σκίρπαλον υἱὸν, Νήπιόν τ' ἐκάλει Σκίρπαλον εὐπαλάμου Ἀείδειν αὐτȣ̃ τὰ γενέθλια· τȣ̃το γὰρ εἶχε Πᾶν μαρπᾶν ✝ ἥδυμα σημανέων. Ηὔλει δὴ γλαύκης μεμεθυσμένα παίγνια Μȣσέων, Νὴ τὸν ἐν ἀκρήτοις Βάτταλον ἡδυπότην, Ἢ καὶ Κώταλον, ἢ καὶ Πάγκαλον. ἀλλὰ Θέωνα Τὸν καλαμαυλήτην εἴπατε, Χαῖρε Θέων. Theonem μόναυλον appellat, qui monaulo ſciret canere. Metri lex vetabat dicere μοναύλης, ut τυμβαύλης, vel μοναυλήτης, ut in ultimo verſu καλαμαυλήτης. Ex primi et ultimi verſus comparatione intelligitur, monaulum et calamaulum idem eſſe: quod erat probandum. Tertium ita ſcribo: Τυφλὸς ὑπαὶ γήρως· εἶχεν τὸν Σκίρπαλος υἱόν. *Quem habuit filium Scirpalus*, id eſt, Scirpali filium. Deinde lego: Νηπίαχόν τ' ἐκάλει Σκίρπαλος Εὐπάλαμον, Ἀείδων αὐτȣ̃ τὰ γενέθλια. *Hunc recens natum Scirpalus appellavit Eupalamum, cum ejus natales celebraret.* εὐπαλάμȣς Grae- p.312.
ci vocant homines manu ſolertes. Poëta ait, Scirpalum nomen hoc filio ſuo impoſuiſſe animo praeſagientem futuram illius τῆς αὐλητικῆς peritiam. Tibicinum et eorum omnium, qui tractant organa ἐντατὰ καὶ ψηλαφητὰ, eru-

ditos digitos eſſe oportet. Sic paulo poſt ait Athenaeus, Epigonum fuiſſe *μȣσικώτατον κατὰ χεῖρα*. Ex his conſtare arbitror, ſcribendum eſſe in ſequentibus: *τȣ̃το γὰρ εἶπε Τȣ̃νομα, τᾶν μολπᾶν ἥδυμα σημανέων*. Duriuscule dictum pro *τὸ τᾶν μολπᾶν ἥδυσμα σημ.*, *ut ſignificaret dulcedinem cantilenarum illius*. *ἥδυμα* pro *ἥδυσμα*, ut *θαυματὰ ἔργα* apud poëtam pro *θαυμαστὰ*, et alia id genus, de quibus alibi diximus. Poſtea ait, nomen Eupalami omen habuiſſe, et evaſiſſe illum tibicinem ſuaviſſimum. Lego: *Ηὔλει δὴ γλεύκȣς μεμεθυσμένα παίγνια Μȣσέων*. *Ille igitur tibia canebat muſto ebria ludicra Muſarum*. Aut omnia me fallunt, aut veriſſime ita emendamus. Nam *γλαύκης* ineptum eſt multis modis. Noſtrum *γλεύκȣς* plane confirmat vox *μεμεθυσμένα*. Battalus, Cotalus et Pancalus nomina ſunt ſodalium Theonis ſive Eupalami, qui ſoliti dies condere cum illo potantes. Merito igitur poëta illos teſtes ciet dulcium Theonis modulationum. Haec de epigrammate Hedyli. Addit auctor, ſicut *καλαμαῦλαι* vulgo dicebantur, qui calamos inflabant, ita dictos eſſe *ῥαπαύλας τȣ̀ς τῇ καλάμῃ αὐλȣ̃ντας*. Scripta lectio *ῥαππαύλας*. Euſtathius *ῥαπταύλας*, melius: eſt enim pro *ῥαπαταύλης*. Quare etiam ſequentia in Athenaeo corrigenda: *τȣ̀ς τῇ ῥαπάτῃ αὐλȣ̃ντας*, vel certe *τῇ ῥαπάτῃ καλ.* Heſychius: *ῥαπάτην καλάμην καὶ τȣ̀ς ἐν αὐτῇ αὐλȣ̃ντας ῥαπάλȣς*. Scribe *ῥαπταύλȣς* vel *ῥαπαταύλȣς*. Tibias *ἐλύμȣς* apud Sophoclem interpretatur Athenaeus Phrygias: alii longe aliter acceperunt, ut docebit te, ſi operae eſt ſcire, Heſychius. *μȣσοκόπȣς αὐλȣ̀ς*, qui hic nominantur, alibi non reperio. Breviator ſcribit *μεσόκοπȣς*, quam eſſe rectam ſcripturam, non dubito. Heſychius: *μεσόκοποι αὐλοὶ, οἱ ὑποδεέστεροι τῶν τελείων, μέσοι*. De hemiopis tibiis producitur Anacreontis teſtimonium in omnibus hodie exemplaribus valde corruptum. Ait Athenaeus: *περὶ ὧν φησιν Ἀνακρέων Τίς ἐρασμίην θρέψας θυμὸν ἐσέβην τέρεν' ὡς ἡμίοπον ὑπ' αὐλὸν ὀρχεῖσθαι.* Tentarunt multi doctiſſimi viri horum verborum emendationem: quorum ſententias non referemus, ſed, quid nobis videatur, paucis aperiemus. Lego: *Τίς ἐρασμίη σ', ὦ θέραψ, θυμὸν ἐσέβη, τερένων ἡμιόπων ὑπ' αὐλῶν ὀρχεῖσθαι;* Videtur poëta Artemonem compellare, olim ſervum, poſtea luxus et mollitiei perfectum exemplum: quod ex alio ejusdem Anacreontis cantico ſcimus l. XII. magna ex parte deſcripto. In eum aut alium ſimilis conditionis ſimiliumque morum invehens poëta, *Quae*, inquit, *libido, o ſerve, te invaſit ſal-*

tandi ad teneras hemiopas tibias? Poſtrema ſane illa, τερένων ἡμιόπων ὑπ' αὐλῶν, non aliter concipienda eſſe, liquido conſtat ex ipſo Athenaeo ſcribente aliquanto infra: διὸ καὶ τέρενας αὐτὰς (τὰς ἡμιόπας) κέκληκεν ὁ Ἀνακρέων. p.313. Non igitur eſt, quod vereamur omnibus membranis fidem hic abrogare: ſunt enim vitiatae omnes. Quanquam hoc leve eſt, praeut quod mox dicemus.

Caput Vicesimum Quintum.

Indicatur paginarum aliquot inſignis tranſpoſitio in omnibus antiquis codicibus commiſſa. Tibiae hemiopi, lyſiodi, cithariſteriae. Euphorus *hiſtoricus. Proverb.* Μάγαδις λαλήσω μικρὸν ἅμα σοι καὶ μέγα. *βάρωμος et βάρμος.* Phoenix *organum.* κλεψίαμβοι. *Theopompi drama* Ἁρμάτιον. Σκίνδαψος ὀξύϊνος. *ὀξύα et πρόμαλος. Anaxilai fabula* Λυροποιός. *Tibiae* pariambides. *Voces Doricae* αὐλόφιν *et* γεγαθεῖν. Pſalterium. *Ptolemaeus Euergetes. Alexandrini dicaces. Tibia* ἀλέκτωρ. *Ionis Chii* Φρυγοί. Idaeus ἀλεκτρυών. ἴδη. ἔκτυπος αὐλός. *Phrygius rhythmus. Tibiae* κώδων.

De hemiopis tibiis loquens Athenaeus, necdum abſoluto eo ſermone, repente, quaſi oeſtro quodam percitus, alio transſilit. Plane enim παρὰ προσδοκίαν, quod aiunt, lectorem ſuum in diverſa rapit auctor, ἀσύγκλωστα συγκλώθων πράγματα, ut ait Plato, et, quae nihil omnino commune habeant, conjungens. Quid enim commune eſt disputationi de peregrinis et antiquis inſtrumentis muſicae cum enarratione Homericorum conviviorum? Fatebor hoc loco errorem meum: nam qui rationem nullam excogitare poſſem, cur res adeo disjunctae εἰς μίαν Μύκονον τούτου λόγου eſſent congeſtae, ſcriptorem eruditiſſimum ſaepius apud me ἀταξίας et ſupinae cujusdam negligentiae reum egi, eoque nomine poenas ab illo exegi. ἀλλ' οὐκ ἦν ἔτυμος ὁ λόγος, dicebat olim Steſichorus, recantans opprobria, quae in Helenam temere effuderat.

Nobis quoque idem neceſſario faciendum. Nullum enim hic negligentiae exemplum ab auctore editum eſt; ſed magna potius facta illi injuria ab iis, qui hoc opus transſcripſerunt. Neſcio enim, quo caſu factum ſit, ut ex libro ſequente transferrentur aliquot pagellae in locum hunc et in medium ſermonem de tibiis hemiopis. Nam dubitari non poteſt, quin conjungi debeant, quae de illis tibiis hic dicuntur, cum iis, quae intervallo ſatis magno deinceps de iisdem obſervantur. Anacreontis verbis, quae ſuper. c. emendabamus, ſubjiciuntur iſta p. 177. in editione recente: *εἰσὶν δ' οἱ αὐλοὶ οὗτοι ἐλάσσονες τῶν τελείων.* Quae deinde ſequuntur usque ad iſta, Κατὰ *μεταφορὰν* Ἰξίων *φησί·* Τὸν *δ' ἡμίοπον καὶ τὸν ἐλάσσονα* etc., quae habentur p. 182., omnia aliena ſunt ab hoc loco, pertinentque alio, ut facile quivis intelliget admonitus a nobis. Vide l. ſequ. c. I. Iis igitur in ſuum locum rejectis, conjungamus, quae malo exemplo divulſa ab aliquot retro ſeculis fuere. Quare ita continuemus integram Athenaei de hemiopis tibiis obſervationem: *οἴδαμεν*
P.314. *δὲ καὶ τοὺς ἡμιόπους καλουμένους, περὶ ὧν φησιν* Ἀνακρέων· Τίς *ἐρ. θ. θ. ἐσ. τ. ὡς ἡμ. ὑπ' αὐλ. ὀρχ. εἰσὶ δ' οἱ αὐλοὶ οὗτοι ἐλάσσονες τῶν τελείων. κατὰ μεταφορὰν δ'* Ἰξίων *φησί·* Τὸν *δ' ἡμίοπον καὶ τὸν ἐλάσσονα ταχέως ὁ μέγας καταπίνει. εἰσὶ δ' οἱ αὐτοὶ τοῖς παιδικοῖς καλουμένοις, οἷς οὐκ οὖσιν ἐναγωνίοις πρὸς τὰς εὐωχίας χρῶνται· διὸ καὶ τέρενας αὐτοὺς κέκληκεν ὁ* Ἀνακρέων. *οἶδα δὲ καὶ ἄλλα γένη αὐλῶν* et caetera ad l. fin. usque. *Notas habemus et hemiopas tibias, de quibus Anacreon,* Quae, *inquit*, libido, o ſerve, te invaſit ſaltandi ad teneras hemiopas tibias? *Hae tibiae minores ſunt iis, quas perfectas vocant. Per translationem dixit Ixion:* Hemiopon et minorem cito magnus devorat. *Sunt autem iſtae tibiae eaedem cum iis, quas pueriles vocant, quibus cum in commiſſionibus non eſſet locus, utebantur ad convivia. Ideo teneras dixit illas Anacreon.* Non poterant Platonica illa humani corporis *ἡμίτομα* aptius copulari aut arctius, quam iſta inter ſe cohaerent. Verſus Ixionis de piſcibus intelligi debet. *ἡμίοπος ἰχθὺς,* ut ſi Latine dicas *gingrinam apuam* pro parva: quia gingrinae tibiae erant breves. Piſces minutos praedam et eſcam eſſe magnorum, certum eſt, et multis magnis auctoribus teſtatum, ut olim dicebamus ad I. Strabonis. Athenagoras in apol. pro Chriſtianis eodem verbo uſus in eadem ſententia: *οἱ δίκην ἰχθύων ζῶντες· καὶ γὰρ οὗτοι καταπίνουσι τὸν ἐμπεσόντα ἐλαύνοντες ὁ ἰσχυρότερος τὸν ἀσθε-*

νέςερον. Sed quisnam iſte Ixion poëta? Nam Demetrium Ixionem grammaticum ex Diogene Laërt. et Athenaeo ſatis habemus notum. Ixionem poëtam neque Athenaeus alibi, neque alius quisquam, opinor, commemorat e veteribus ſcriptoribus. Suſpicor, ſcribendum eſſe Ἴων φησί, non Ἰξίων φ. Ion Chius inter antiquiſſimos et celeberrimos poëtas notus omnibus. Tentari etiam poteſt, nec abſurde ſcripſiſſe Athenaeum: κατὰ μεταφορὰν δ' Ἰξίων φησὶν .... Τὸν δ' ᾔει. In lacuna haec aut ſimilia deſunt: εἰρηκέναι Ἴωνα τὸν Χῖον· T. Atque haec de hemiopis Athenaeus et nos cum illo. Cum iſtis pulcherrime cohaerent, quae ſequuntur deinceps ad fin. huj. l. Pergit enim auctor varia tibiarum genera recenſere, de quibus dictum hactenus non eſt. Nimis certum, haec ita continuanda eſſe: clara enim et aperta eſt ſeries disputationis et ἡ τῶν λόγων ἀλληλουχία. Hunc tamen errorem tantum neque interpretes odorati ſunt, neque eruditus ille grammaticus, qui ante tot ſaecula epitomen horum librorum contexuit. Sequitur enim is quoque κατὰ πόδας ordinem, qui in libris editis. Nos ipſa potius Athenaei veſtigia premamus, et reliquam de tibiis disputationem percurramus. Ait igitur: οἶδα δὲ καὶ ἄλλα γένη αὐλῶν, τραγικῶν τε καὶ λυσιῳδῶν, καὶ κιθαριςηρίων, ὧν μνημονεύουσιν Εὔφορος ἐν τοῖς Εὑρήμασι. *De lyſiodis* tibiis adi ad l. XIV. κιθαριςήριαι tibiae adhibitae in concentum cum citharis. *Euphorus*, qui ſcripſit de priorum inventis, ſitne Ephorus, notus omnibus hiſtoricus, an alius, nondum conſtitui. Tibiam magadim et gravem et acutum ſonum edidiſſe ἐν ταὐτῷ, id eſt, ſimul, probat auctor teſtimonio Alexandridae, cujus eſt hic verſiculus: Μάγαδιν p.315. λαλήσω μικρὸν ἅμα σοι καὶ μέγαν. Scio, ſic legi hunc verſum et alibi in Athen., et apud veteres nonnullos grammaticos. Sed mihi durius dictum videtur μάγαδιν λαλεῖν pro inter loquendum magadim imitari. Deinde etiam illud, ſi quid judico, duriusculum, μάγαδις μέγας aut μικρὸς pro gravi aut acuto magadis ſono. Excogitavimus igitur planiorem et non paulo venuſtiorem lectionem: Μάγαδις λαλήσω μικρὸν ἅμα σοι καὶ μέγα. Corruperunt, qui non videbant, particulam, ſimilitudinis indicem, venuſte omiſſam eſſe. *Loquar tecum*, ut *magadis*, *alte et remiſſe*. De tibiis ex hinnulorum oſſibus dictum l. II. extr. Ait: τὸν γὰρ βάρωμον καὶ βάρβιτον, ὧν Σαπφὼ μνημονεύει. Non βάρωμον, ſed βάρμον l. XIV. ſcribitur. Putabam, voce βάρμον alludi ad etymum vocis βάρβιτος.

Nam perſuaſum fuit veteribus Graecorum criticis, *βάρβιτον* quaſi *βαρύμιτον* eſſe dictam: cum vel Strabone teſte barbara ſit ea vox Graecis et Syriaca. Sed baromum ſive barmum diſtinguit auctor a barbito. Additur: Ἀριςόξενος δ' ἔκφυλα ὄργανα καλεῖ Φοινικικάς. Legebam: καὶ ἔκφ. ὄργ. καλεῖ καὶ Φοινικικά. Neque enim *phoenicica* ullum muſicum organum nominatum. Pleraque autem eorum, quae hic commemorata ſunt, a Syris Graeci acceperant. Sed ſcribendum καλεῖ φοίνικας ex l. XIV., ubi geminus huic locus: et ſcribit ibi Athen., *phoenicem* organum a Syris inventum ταύτης τυχεῖν τῆς προσηγορίας. Noli quaerere κλεψιάγγυς, qui ſtatim nominantur ex Ariſtoxeno, apud ſcriptores alios. Nusquam reperies. Legendum κλεψιάμβυς. Heſychius: κλεψίαμβοι, Ἀριςόξενος μέλη τινὰ παρὰ Ἀλκμᾶνι. Vides, eundem auctorem laudari ab Athen. et Heſychio. Nominis cauſſam explicat noſter l. XIV.: ἐν οἷς παρελογίζοντο τὰ ἐν τοῖς ἰάμβοις, κλεψιάμβυς ἐκάλυν. Quare jubeamus μακρὰν κλαίειν commentitios iſtos *clepſiangos* et illa *furtiva vaſa*, interpretum ſomnia. In excerptis non melius κλεψιάνυς. Platonis locum exple atque explica ex ipſo: nam pauculorum verborum praetermiſſio contrariam ejus menti ſententiam hic peperit. Plato enim negat, remp. a ſe inſtitutam artifices alituram τριγώνων καὶ πηκτίδων et caeterorum. Matronis imitatio Homerica eſt in his ita ſcribendis verbis atque exponendis: Οἱ δ' ὑπὸ πασσαλόφιν κρέμασαν, ὅθι περ τετάνυςο Σκίνδαψος. *Illi vero paxillo* id *appenderunt*, *unde etiam ſcindapſus pendebat.* Prima verba, quid paxillo appenderetur, non declarant. Fortaſſe aliud muſicum inſtrumentum; fortaſſe lagena vini, ut in illo Hermippi comici: Χία δὲ κύλιξ ὕψυ κρέμαται περὶ πασσαλόφιν. Theopompi Colophonii poëma, Ἀρμάτιον in libris publicis inſcriptum, in membranis dicitur Αἱμάτιον et Αἱματία. De quo pronunciet quisque τὴν ἀρέσκυσαν. Inde ſunt haec: Σκίνδαψον λυρόεντα μέγαν χείρεσσι τινάσσων Ὀξυΐνον, προμάλοιο τετυγμένον αἰζήεντος. Dalecamp. ſcribit Ὀξύνων init. poſter. verſ.: quod ſententiae non poteſt convenire. Lego Ὀξύϊνον, *fagineum.* Nam ὀξύα Theophraſti, quam *ſciſſimam* indigetavit Theodorus Gaza, judicio eruditorum fa-
p.316. gus illa eſt, operibus ligneis apta arbor, de qua Plinius l. XVI. c. de lignis ſectilibus: *facilis et fagus, quanquam fragilis et tenera: eadem ſectilibus laminis in tenui flexilis, capſisque ac ſcriniis ſola utilis.* Ex hac arbore factum ſcindapſum ait poëta. Sed videntur ad ſcindapſi fabricam non

unius generis ligna deſiderata. Ideo ſubdit: προμάλοιο τετυγμένον αἰζήεντος. *Elaboratum e ligno promali grandis.* αἰζήεντος valet εὐτραφὲς, interprete Heſychio. τετυγμένον interpretor non de praecipua ſcindapſi materia, ſed de ligno ad quasdam partes neceſſario. Sic obſervat Theophraſtus in V. de plantis, ilicem eſſe utilem non ſimpliciter ad lyram, ſed ad ζυγὰ λύραις καὶ ψαλτηρίοις. Promalum eſſe arboris, non fruticis nomen, ad Theocritum probabamus. An ſit myrica ſive tamarix, quaerant amplius rhizotomi. Non memini legere alibi fabulae titulum Λυροποιὸς, cujus mox ſit mentio: Ἀναξίλας, inquit, ἐν Λυροποιῷ. Apud Stobaeum tamen ſerm. LV. citatur Anaxilas ἐν Μυροποιῷ. Sed puto, ſcribendum Λυροποιῷ aut certe Λετροποιῷ. Pollux l. VII. c. 30. in ſermone de balneis: Ἀναξίλας λετήρια ὠνόμασε τὲς νῦν λετῆρας, ἐν Λετροποιῷ λέγων· Ἐν τοῖς βαλανείοις ἐ τίθεται λετήρια. Eadem repetit l. X. c. 10. *Pariambidas* videntur appellaſſe veteres tibiarum genus quoddam jambicis verſibus aptum. Apollodorus, auctore Heſychio: παρὰ τὲς ἰάμβες αὐτάς φησι πεποιῆσθαι, ἃς οἱ κιθαρῳδοὶ ᾄδεσιν. Athenaeus teſtem citat Epicharmum, qui in Periallo ſic illarum meminerit: Σεμέλα δὲ χορεύει, καὶ ὑπαλίσφιν σοφὸς κιθάρα παριαμβίδας· ἁ δὲ γεγαθεῖ πυκινῶν κρεγμῶν ἀκροαζομένα. Non ſemel queſti ſumus de Epicharmi fato, cujus omnia pridem haec cum fuere, pauculis fragmentis exceptis, quae in hoc potiſſimum ſcriptore hodie ſuperſunt. Illa vero fere ſunt omnia quam corruptiſſima. Quid enim hac lectione contaminatius? Lego: Σεμέλα δὲ χορεύει ὑπ' αὐλόφιν καὶ κιθάρα καὶ παριαμβίδεσι. *Saltat Semele ad tibiam et citharam et pariambidas.* αὐλόφιν, ut πασσαλόφιν, et ὀςέοφιν, et ſimilia. γεγαθεῖν verbum eſt Siculae formae, ut aiunt antiqui critici, pro γαθέω, ut πεπλήγω, πεποίθω et id genus. Tamen MSS. γεγήθει. Quod varie accipere eſt. De *pſalterio* multa doctores eccleſiaſtici, Hieronymus, Chryſoſtomus, Auguſtinus, alii. Sicut autem pleraque alia muſica inſtrumenta a Syris mutuati ſunt Graeci: ita hujus et inventum et nomen Syris imputarunt. Ac miratus ſum ſaepe, jam inde a temporibus Nabuchodonoſori, vetuſtiſſimi regis Babylonii, pſalteriorum nomen in ultimum fere Orientem penetraſſe. Nam apud Danielem פסנתרין, *peſanterin*, Graeca ſunt ψαλτήρια. Videtur autem Athen. pſalterium diſtinguere ab alio organo, quod vocat ψαλτήριον ὄρθιον, quodque proprio nomine *lyrophoenix* dicebatur. De hoc fortaſſe de-

bent intelligi b. Chryſoſtomi verba in proth. ad pſalm.: ψαλτήριον τῶν ἐντατῶν μὲν ἦν, πλὴν ὄρθιον, καὶ ἄνωθεν
p.317. εἶχε τῶν φθόγγων τὰς ἀφορμάς. In verſu Sophoclis ſcribe ἀντίσπασα, retracto accentu. Non enim poteſt eſſe pro ἀντισπάσῃ. Πολὺς δὲ, ait, Φρὺξ τρίγωνος ἀντίσπαστά τε Λύδης ἐφυμνεῖ πηκτίδος συγχορδία. *Multus reſonabat trigonus Phrygius, ſi contrario reſonabat Lydiae pectidis concentus.* Ptolemaeus, rex Aegypti, ſub quo vindicatas ab interitu literas ſcribit Athenaeus, in hiſtoriis dicitur Euergetes ſecundus: Alexandrinis et vivus et mortuus Cacergetes eſt appellatus, ut hoc loco docet auctor. Sic ſoliti Alexandrini in ſuorum regum mores magna libertate jocari, alium Gaſtronem aut Phyſconem, alium Cybioſacten appellantes: erant enim eo plane ingenio, quo fuiſſe Antiochenſes in Miſopogone prodit Julianus. Hic Ptolemaeus etiam contra fratrem bellum geſſit: quae cauſſa eſt, cur occiderit poſtea πάντας τοὺς κατ' αὐτὸν ἐφηβήσαντας. Nam eorum maxime ſuſpecta erat fides tyranno, qui a pueritia cum fratre aſſueviſſent. In Ariſtophanis verbis inducendum τὸ αὐτήν. Ita plana erunt caetera. Ion Chius, inquit, tibiam vocavit ἀλέκτορα iſto verſu: Ἐπῇδ' αὐλὸς ἀλέκτωρ Λύδιον ὕμνον Ἀχαιῶν. In promptu cauſſa eſt: nam et gallus gallinaceus et tibiae cantu dormientes excitant. Similiter Aeſchylus *Solem* vocat *Jovis alitem*, id eſt, ἀλέκτορα, in Supplicibus: Καὶ Ζηνὸς ὄρνιν τόνδε νῦν κικλήσκετε. Scholiaſtes: Ζηνὸς ὄρνιν, ἥλιον· ἐξανίστησι γὰρ ἡμᾶς, ὡς ὁ ἀλεκτρυών. Poëtae hujus Φρουροὺς adducit in teſtimonium etiam Heſychius in νιφόεσσα Ἑλένη. In ea fabula cum Ulyſſe loquens Helena verſum hunc pronunciabat, quem in Ranis uſurpavit comicus: Ποθεῖ μὲν, ἐχθαίρει δὲ, βούλεται δ' ἔχειν. Ex eodem dramate adducit Athenaeus: Προθεῖ δέ τοι σύριγξ Ἰδαῖος ἀλέκτωρ. Ubi, ſicut obſervat auctor, τὸν ἀλεκτρυόνα Ἰδαῖον εἴρηκε σύριγγα. Offendit me orationis hujus τὸ ἀμφίβολον· difficile enim dictu, vox Ἰδαῖον quo pertineat. Eclogarius ita accipit: ἀλλαχοῦ δὲ τὸν ἀλεκτρυόνα Ἰδαῖον σύριγγα κέκληκε. *Gallum gallinaceum appellavit Idaeam fiſtulam.* Ἰδαῖον valet factam ex buxo, ut exponit Dalec., vel *in ſylva natam* ſimpliciter: nam ἴδην quamvis ſylvam dicebant etiam vulgo. Pollux: ἐστι δὲ εἰπεῖν εὔθηρος γῆ καὶ εὔθηρος ἴδη. Idem: τόποι δὲ θηρίων, ἴδαι, νάπαι, ὕλαι, ὄρη. Et: τὰ δὲ ταῖς ἴδαις τε καὶ ὕλαις χαίροντα. Alibi: εὐναὶ λαγῶν, θάμνοι συνηρεφεῖς, ἴδαι ἀμφιλαφεῖς. Apud Homerum Idaeus nobilis eſt Trojanorum praeco. Suſpi-

catus ſum nonnunquam, eo alluſiſſe Ionem, appellaſſeque praeconem fiſtulam et gallum gallinaceum, quarum appellationum ratio perſpicua. Athenaei verba huic menti inſerto *καὶ* accommodaveris: *τὸν ἀλεκτρυόνα Ἰδαῖον εἴρηκε καὶ σύριγγα.* In ſequente verſu, *Ἔκτυπον ἄγων βαρὺν αὐλὸν τρέχοντι ῥυθμῷ,* ſcripta lectio eſt *τρέχοντα,* quod refutat epitoma, in qua ſic eſt adnotatum: *Ἴων ῥυθμὸν τρέχοντα τὸν Φρύγιον καλεῖ.* Quid eſt *ἔκτυπος αὐλός; tibia canora et bene reſonans?* Sonus *ἔκτυπος, clarus et perſpicuus,* proprie locum habet in iis, quae de alio ſunt *ἀκριβῶς* expreſſa, et, ut Graeci loquuntur, *ἐκμεμαγμένα.* Non male tamen ſcripſerimus *εὔκτυπα.* De Phrygio rhythmo ſcribitur in extr. l.: *βαρὺς γὰρ οὗτος. παρ' ὃ καὶ τὸ κέρας αὐτῷ προσάπτουσιν, ἀναλογοῦν τῷ τῶν σαλπίγγων κώδωνι.* p.318. *Cornu illud,* inquit, *quod adjicitur tibiae Phrygiae, proportione reſpondet codoni tubae,* id eſt, vim eandem habet ad exacuendum gravem alias tibiae Phrygiae ſonum, quam in tuba codon. Eſt autem *κώδων* orificium tubae, qua exit ſpiritus. Sed notandum eſt, cum multa fuerint tubarum genera, (ſex enumerant veteres,) tibiam Phrygiam non cuicunque, ſed tantum Tyrrhenicae fuiſſe ſimilem. Euſtathius: *Ἕκτη,* (tubae ſpecies,) *Τυρσηνικὴ, ἧς εὑρεταὶ Τυρσηνοὶ, ὁμοία Φρυγίῳ αὐλῷ, τὸν κώδωνα κεκλασμένον ἔχουσα, λίαν ὀξύφωνος.* Hactenus ad l. IV.

Caput Viceſimum Sextum.

Diſputatur de ſede legitima fugitivae partis, de qua ſuper. c. dictum eſt. Veterum criticorum diſputationes de loco Homeri Ἰλ. β. De vocibus συμπεριφορὰ et συμπεριφέρεσθαι.

Etſi certi ſumus, invaſiſſe alienas ſedes diſputationem de Homericis conviviis, quae ſub l. IV. fin. legitur: unde tamen profecta eo pedem tetulerit, et quo rejici domum debeat, dubitari non ſine ratione poteſt. Occurrunt ſiquidem duo in hoc opere loci, ubi locari haec diſſertatio quam commodiſſime poſſe videatur. Nam et l. I. convivandi ratio heroum Homericorum prolixe, (quod ex epitoma facile intelligi poteſt,) fuerat expoſita, et l. V. bona pars eſt de conviviis ab Homero deſcriptis. Inclinat ta-

men eo ſententia, quod tutius putem ad l. V. iſta referre, quam ad I. Non leve, ſi quid judico, ejus rei argumentum eſt ipſa locorum vicinia. Eſt enim multo probabilius, ex ſequ. l. principio aliquot paginas in iſtius finem eſſe caſu quodam translatas ab imperitis et aliud agentibus exſcriptoribus vel bibliopegis, quam ex ullo alio, nedum primo. Sed multo clarius hoc ipſum parebit, ſi fugitivam hanc partem cum diſputationibus primi quintique libri attente contuleris. Reperies non ſolum ſimilia, ſed omnino eadem eſſe iſta cum iis, quae l. V. diſſeruntur. Quare eo rejiciamus cenſeo, quae nullum dubium eſt inde eſſe abſciſſa et avulſa. Porro ubi potiſſimum notari hiatus debeat in l. ſequ., nondum pro ſatis comperto habemus. Quanquam ne illud quidem nimis erit obſcurum ſtudioſe iſta cum illis contendentibus. Verum ſtatuat ſuper hoc quisque, ut erit libitum. Nos, quod inſtat, agamus. Prima verba ſunt haec: *Αἰσχύλος γοῦν κατὰ μέτρα σπουδάζοντας εἰσήγαγε.* Quo et quos? Merito duo iſta hic quaeras. Nihil enim in praecedentibus habemus, unde poſſit intelligi, quos vocet *σπουδάζοντας*, et quo *εἰσήγαγεν* illos, de quibus loquitur. Ex ſequentibus mens clara auctoris: etſi haeremus in verbis. Nam illud, *κατὰ μέτρα*, junxerunt interpretes cum proximo verbo *σπουδάζοντας*, hoc ſenſu: Aeſchylum in convivium, quod deſcripſerat in una aliqua ſuarum tragoediarum, in-
p.319. troduxiſſe convivas metrorum ſtudioſos. Mihi iſta ſententia frigidiuſcula videtur, ut eſt revera. Deinde *περὶ μέτρα* dicendum fuerat, non *κατά*. Quare aliter accipiendum. Sine dubio *σπουδάζοντας* appellat viros *σπουδῆς μεστούς*, ut loquitur Xenophon init. Sympoſii. Vide l. V. c. 2. In Huraldino exemplari, quod non minus hoc loco paginarum aliquot depravatione corruptum eſt, quam omnia Italica, mirificam vocem offendimus, *καταμετασπουδάζοντας*. Non poteſt id vocabulum ferri. Olim fortaſſe fuit *κατασπουδάζοντας*, id eſt, *de rebus ſeriis ſerio agentes*. Sic l. VI. *κατεσπουδασμένος ἀνὴρ*, *homo navus*. Verte autem: *Aeſchylus in ſuis poëmatis convivas inducit de ſeriis tractantes.* Hoc vult Athenaeus, convivium Aeſchylo deſcriptum virorum gravium fuiſſe, Xenophonteum miſtum ex gravibus et plebejis, Homerum plura deſcripſiſſe ex diverſis generibus hominum et diverſorum morum. Melius, ait Athenaeus, poëta *διάφορα* fecit, *καὶ παρατιθέμενος συμπόσια*. Et ut ſententiae melius ſit, et ut ne vacet *τὸ καὶ*, ſcribo: *πολλὰ καὶ διάφορα παρατιθ. συμπ.* Cae

ita melius, cauſſam adjicit: *πάλιν γὰρ ἐξ ἀντιπαραβολῆς ὁρᾶται μᾶλλον.* Quid hic facit τὸ πάλιν; *Nempe hoc, quod Veneri donatae a virgine puppae.* Trudatur ergo vox inanis, et ejus loco ſcribatur: *τὸ καλὸν γὰρ ἐξ ἀντιπ.* Recte, ait, fecit Homerus, qui plura et diverſa convivia deſcripſit. Nam quod honeſtum eſt ac decet, rectius intelligitur ex comparatione plurium, quae ſint diverſa. Deinde enumerantur genera et cauſſae conviviorum, quae apud ſummum vatem leguntur. *τὰ δημοθοινίαν ἔχοντα* et *τὰ οἰκείων σύνοδον* opponuntur, ut feſta publica totius civitatis ſolemnitate celebrata, et quae privatim quisque cum amicis et neceſſariis agitat. Quis neſcit, quid appellent Graeci *δημοτελεῖς ἑορτάς*; Tamen viri docti inter *δῆμον* et *ὄχλον* neſciverunt facere diſcrimen. Sequitur diſputatio veterum criticorum ſuper Homeri loco ex Il. *ῥαψ. β.* Sapientiſſimus poëta inducit Menelaum ad fratris convivium venientem invocatum pro jure neceſſitudinis, quae eſt inter fratres: *Αὐτόματος δέ οἱ ἦλθε βοὴν ἀγαθὸς Μενέλαος.* Subjicitur in noſtris libris hodie hic verſus: *Ἤιδεε γὰρ κατὰ θυμὸν ἀδελφεὸν, ὡς ἐπονεῖτο.* Negat philologus, *τȣ̃ ποιητȣ̃* eſſe iſtum verſum, ſed *παρεμβεβλημένον* et ſubdititium. Quantum ex Athenaeo colligitur, ejus appendicis auctor Ariſtarchus, aut certe propugnator. Adverſus hunc igitur haec diſputatio inſtituta eſt. Ait: *Ἤιδεε γὰρ κατὰ θυμὸν ἀδελφεὸν ὡς ἐπονεῖτο.* Anceps eſt verſiculi hujus interpretatio. Si *τὸ κατὰ θυμὸν* jungas cum *ἐπονεῖτο*, erit ſenſus, quem probavit Dalec.: *norat, quod frater cruciabatur animo.* Euſtath. jungit cum *Ἤιδεε*, et interpretatur: *norat animo, quod frater ἐπονεῖτο, ἦγεν ἐνήργει περὶ θυσίαν, parabat ſacra et convivium.* Ait: *ὥσπερ δέον εἰπεῖν.* Euſtath. et epit. *δέον ὄν.* Haec omnia ex perſona Ariſtarchi dicuntur. Itaque *τὸ φησὶν* in ſequentibus, *πότερον γάρ φησιν, ὡς ȣ̓κ ᾔδει τὸν ἀδελφὸν ἑςιῶντα*; mutandum videtur in *φαίη* vel *φήσειεν.* Loquitur enim ipſe Ariſtarch. aitque: *Utrum dicet aliquis, neſciſſe Menelaum, fratrem convivium celebrare?* Hinc colligit Ariſtarchus, probabilem eſſe verſus, de quo quaeritur, ſententiam. Addit: *καὶ πῶς ȣ̓ γελοῖον, ὁπότε περιφανὴς ἦν βȣθυσία καὶ πᾶσι γνώριμος*; Prior Ariſtarchi ratio ad probandum, quod veriſimile ſit, Menelaum reſciviſſe de convivio, quod ab Agamemnone agitabatur. Ridiculum eſt, inquit, putare, ignoraſſe Menelaum rem omnibus vulgo notam. Erat enim ſacrificium ſplendidiſſimum, et in eam rem multae magnae p.320.

que victimae mactatae. Sequitur altera ratio: πῶς δ' ἂν ἦλθεν, εἰ μὴ ᾔδει; *Quomodo*, inquit, *ad convivium* Agamemnonis *veniſſet* Menelaus, *ſi eum convivari neſciſſet?* Ad viſendum aegrum nemo ſe accingit, niſi qui ſciat, aegrotare: neque coenaturus quisquam ad alium venit, quin ſciat, illum coenare. Quare cum ad fratrem acceſſerit Menelaus, ut ejus convivio intereſſet, ignorari ab eo non potuit, fratrem convivium celebrare. Quantum ſit roboris in hoc argumento, alii viderint: mens quidem Ariſtarchi haec. Hinc diſce, τὸ ἐπονεῖτο cum Euſtath. exponendum eſſe neceſſario: nam altera interpretatio ne veniſſe quidem videtur unquam Ariſtarcho in mentem. Subjicitur: ἤ, νὴ Δία, περισπώμενον, φησὶν, αὐτὸν εἰδὼς, συνεγνωμόνει τῷ (malim τὸ) μὴ κεκληκέναι, καὶ συμπεριφερόμενος ἦλθεν αὐτόματος; *An, obſecro, hoc dicet Menelaum, qui ſciret, fratrem curis variis distrahi, veniam ei, quod ſe non vocaſſet, dediſſe, et, ut convivio illius intereſſet, veniſſe invocatum?* Haec quoque loquitur auctor ſub Ariſtarchi perſona. Proponitur his verbis eorum ſententia, qui dicebant, Agamemnonem fratris eſſe oblitum, ſed illum, nihil offenſum fratris oblivione, veniſſe αὐτόματον. Horum ſententiam poſtea confutat Ariſtarchus. Sed prius, quam ad illa accedimus, obſervandum eſt verbum elegantiſſimum συμπεριφέρεσθαι, in quo exponendo utrum diligentior, an infelicior fuerit Dalecampius, incertum habeo. Ita ille: *et cum huc illuc obambularet, una cum caeteris eo perveniſſe.* Non obſervaverat vir doctus, hoc verbum, quod proprie de corpore dicitur, ſolitum transferri ad animum. Itaque συμπεριφέρεσθαι dicitur, qui accommodat ſe alienae voluntati. Aeſchines de emendita legatione: τοῖς γὰρ καιροῖς συμπεριφέρεσθαι ἀνάγκη πρὸς τὸ κράτιστον καὶ τὸν ἄνδρα καὶ τὴν πόλιν. Athenaeus l. XIV.: Ἰώνων δὲ τὸ πολὺ πλῆθος ἠλλοίωται διὰ τὸ συμπεριφέρεσθαι τοῖς ἀεὶ δυναστεύουσιν αὐτοῖς τῶν βαρβάρων. Hoc ſenſu ſaepe legas συμπεριφέρεσθαι et συμπεριφορὰν apud Clementem Alex., Epiphanium, Diogenem Laërt. in Zenone, Stoicorum principe. Ex quo lucem facias licet Photio ſcribenti in excerptis ex Iſidori vita: οὔτε τετυφωμένος ἦν ὁ Ἰσίδωρος, οὔτε δυσόμιλος, οὐδ' ἠγνόει τὴν Στωϊκὴν συμπεριφοράν. Chryſoſt. in eam ad Titum: τὸ κεφάλαιον τῶν κατὰ τὴν οἰκίαν ἀγαθῶν γυνὴ ἀνδρὶ συμπεριφερομένη. *Caput bonorum omnium alicujus domus eſt uxor mariti ſui voluntati ſuam accommodans.* Frequens verbum apud Simplicium in Epict. Euſeb.: τοῖς κυκλικοῖς

συμπεριφερόμενοι οἱ Ἕλληνες, ἐξενίκησαν τὴν ἀλήθειαν. *Graeci poëtis epici cycli aſſenſum commodantes, veritatem* p. 321. *oppreſſerunt.* Sic fere accipiendum infra l. VII. init., ubi, jubente Ulpiano, ut ſiſteretur circumlatio ciborum, reclamans Cynulcus, ὃ συμπεριφέρομαι, inquit, ὦ σοφώτατε, *non hoc tibi concedo.* Vide c. I. ad illum librum. Septuaginta interdum hoc verbo elegantiſſime uſi. Ut Proverb. c. 11.; ὁ μὴ συμπεριφερόμενος τῷ ἑαυτῦ οἴκῳ κληρονομήσει ἀνέμες. In prototypo eſt עכר, quod ſignificat *turbare.* Putarunt LXX., עכר ביתו id eſſe, quod aliis verbis dicitur in Panareto c. 4. φαντασιοκοπεῖν ἐν οἰκέταις. Atque hanc ſententiam commodiſſime expreſſerunt verbo Graeco, de quo loquimur: quo etiam alibi utuntur, ſicut jam diximus. Elegantiſſime ſ. Paulus apoſtolus hoc ſenſu uſurpavit verbum συναπάγεσθαι, ſcribens ad Rom.: μὴ τὰ ὑψηλὰ φρονῦντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενοι. Hoc eſt, inquit ſ. Chryſoſt., εἰς τὴν ἐκείνων εὐτέλειαν κατάβηθι, συμπεριφέρυ, συνταπεινῦ. Obſervavimus autem, peculiariter de conviviis uſurpari voces συμπεριφορὰ et συμπεριφέρεσθαι. Appellant autem συμπεριφορὰν acceſſionem ad convivium, quando aliquis vocatur. Contrarium eſt Euſeb. τὸ μὴ ὑπακέειν. Ut l. VI.: Μένανδρος ἐν τῇ Ὀργῇ περὶ φίλυ λέγων ὐχ ὑπακέοντος γάμων δείπνῳ φησίν. Item τὸ παραιτεῖσθαι, cum rogatus ad coenam aliquis excuſatione utitur. Plutarchus in praec. ſanit.: ἡ παραίτησις, ἂν τὸ ἐπιδέξιον καὶ τὸ ἀστεῖον ἔχῃ, ὐχ ἧττον ἔσαι κεχαρισμένη τῆς συμπεριφορᾶς. Et ſaepius eod. l. Idem probl. l. V.: καὶ τὰ συμπόσια θορυβώδεις εἶχε τὰς συμπεριφορὰς καὶ τὰς διαλύσεις ταχείας. Sed et ſimpliciter accipiebant pro ἑστίασις, ut in eod. l.: θεῖος δέ πυ καὶ ὁ τῶν φίλων χορὸς, εὐγνωμόνως διανεμόμενος ἐν ταῖς συμπεριφοραῖς. Et συμπεριφέρεσθαι ſimpliciter pro intereſſe convivio. Init. libri iſtius: συνθήκας εἶχε δηλῦν, εἴ τινι συμπεριενεχθείη δείπνῳ πολυτελεῖ. Ubi recte Dalecampius: *ſi quando ſumptuoſae coenae intereſſet.* At paulo poſt, ubi de Laconicis coenis agitur, ὅτε δὲ καὶ παραγένοιντο, μικρὰ συμπεριενεχθεῖσι νόμυ χάριν παρεσκευάζετο, turbavit interpretes iſta vox. Is locus expoſitus eſt ſupra c. 9. Sic uſurpat etiam alibi deipnoſophiſta: neque aliter hic erat capiendum. Diodorus Sic. l. XVI. de Eumene: αὐτὸς δὲ κατὰ τὴν μέθην συμπεριενεχθεὶς τῶν παραληφθέντων τοῖς εἰς τὸ πίνειν ὁρμήσασιν, ἐνέπεσεν εἰς ἀῤῥωστίαν. Ait, Eumenem, quod accommodaſſet ſe crebris invitationibus eorum, quos ad convivium ſuum advocaverat, in mor-

bum incidiſſe. Hinc vox elegans *ἀσυμπερίφορος*, qui non delectatur conviviis neque invitationibus, aut facilem in illis ſe non praebet. Ptolemaeus tetrab. l. III.: *ποιεῖ αὐστηροὺς, ἀστόργους, πρὸς συνουσίας ἀσυμπεριφόρους.* Addit deinde: *ὥσπερ ὁ Φήσας ἄκλητος ἥκειν, ἵνα μὴ πρωΐας ὑποβλέπωσιν ἀλλήλους, ὁ μὲν αἰδούμενος, ὁ δὲ μεμφόμενος.* Malim *ὡσπερεὶ Φήσας*. *Quaſi diceret, ſe veniſſe invocatum, ne, ubi mane adveniſſet, limis oculis ſe invicem reſpicerent, dum alterum puderet, alter quereretur.* *ὑποβλέπειν*, Terentius *limis aſpectare.* Affine apud Suetonium in Julio
p.322. *vultu minus familiari reſpicere.* Subjicitur: *ἀλλὰ γελοῖον ἦν ἐπιλαθέσθαι τὸν Ἀγαμέμνονα τοῦ ἀδελφοῦ.* Jam refellit Ariſtarchus proxime expoſitam ſententiam.

Caput Vicesimum Septimum.

Criticorum velitationes explicantur. ἀνάγκη, neceſſitudo. εὔοχθος et εὐοχθέων. κατανοεῖν. ἐπιφωνεῖν. τὰ κρεκάδια τῆς αὐλῆς. ἀμφιδέαι. ἐξάρχειν. περιγράφειν. De compoſitis pronominibus, ἐμαυτὸν, σεαυτὸν, ἑαυτόν.

Athenoclis ſententia de Homerico loco, qui in quaeſtione hic verſatur, non alia, opinor, erat, quae initio in medium allata eſt ab Athenaeo. Quare ſatis illi fuit, paucis ejus ſummam nobis exponere. Sed praeter auctoris *βραχυλογίαν* acceſſit a librario obſcuritatis alia cauſa. Non enim diffiteor, ſubobſcura mihi eſſe haec: *εὐπαιδευτότερον ἡμῖν φησι τὸν Ὅμηρον καταλιπεῖν, ὡς τῆς ἀνάγκης ὁ Μενέλεως οἰκειοτέρως ἔχειν.* Scribo *εἶχεν*, et ita interpretor, ſapientiſſimum poëtam reliquiſſe hoc nobis intelligendum, Menelaum arctius junctum Agamemnoni fuiſſe, quam ut eſſet neceſſe, ipſum vocari. *ἀνάγκη*, quam intelligit, eſt neceſſitas *τοῦ περιμένειν τὸν καλοῦντα*, ut mox loquitur. Alii accipiunt pro neceſſitudine, quae quidem potior fuit inter fratres, quam inter amicos. Nam *ἀνάγκην* ita accipiunt Graeci. Ut Chryſoſtomus in eam ad Rom.: *ἡ συγγένεια φύσεώς ἐστι καὶ ἀνάγκης.* Etiam ſequentia verba, quibus explicatur Demetrii Phalerei ſententia, faciunt mihi negotium, non factura, ſi, adjectis duabus voculis *καὶ ὅτι*, ſcribas: *καὶ ὅτι μικρολογίαν ἐμ-*

βάλλει τοῖς ἤθεσιν. Jam omnia plana. In verſibus Bacchylidis recte εὐόχθως, nec tollendum τὸ θ, etſi eſt ab ὀχὴ, *alimentum.* Errant enim tota via, qui vertunt δαῖτας εὐόχθως *epulas acceſſu faciles.* Etiam apud Heſiodum εὐοχέων expoſuerunt eruditiores veterum criticorum *bene inſtructus cibis.* Cujus vocis eadem eſt ratio. Euphoniae gratia litera θ eſt inſerta. Quando ait noſter disputans contra Platonem pro fortitudine Menelai, ἐφ' ȣ̃ μόνȣ τῶν ςρατευσαμένων εἴρηκεν· Ἐν δ' αὐτὸς κίεν ᾗσι προθυμίῃσι πεποιθὼς, non hoc vult, neminem ex omnibus Graecorum ducibus pari elogio affectum eſſe a poëta: nam majora de aliis ducibus alibi praedicat poëta: ſed iſtud ait, ſolum eſſe Menelaum, cui in recenſu exercitus ſingularem quandam pugnandi alacritatem atteſtetur. Ille Menelai hoſtis, qui eum vocavit μαλθακὸν αἰχμητὴν, Apollo eſt in ſermone ad Hectorem Il. ῥαψ. ρ. Magnae incogitantiae reum facit Platonem his verbis: τὸ δὲ μηδὲ τὸν ςίχον, ὃν ᾐτιᾶτο, τελείως κατανοῆσαι, ἄτοπον. *Abſurde fecit Plato,* ait, *quod integrum verſum, quem reprehendebat, non attendit.* κατανοεῖν eſt *animum aut oculos adjicere ad aliquid, ſpectare.* Ut mox κατανοῆσαι τὴν οἰκίαν. Verum eſt, quod p.323. ait Athenaeus: nam ſi veniſſet Platoni in mentem, Menelaum eo ipſo verſu, quem arguebat, βοὴν ἀγαθὸν dici a poëta, ſententiam, credo, mutaſſet de ignavia, quam ei objicit. Quid hic interpretum hallucinationes indicem? qui etiam in ſequentibus mirifici plane ſunt. τοῖς ἀνδρειοτάτοις Ὅμηρος εἴωθεν ἐπιφωνεῖν. Lego εἴωθε τȣ̃τ' ἐπιφωνεῖν. *Hoc elogio ſolet ornare.* Hoc eſt, ſolet eos appellare βοὴν ἀγαθȣ̀ς. ἐπιφωνεῖν eſt ἐπικατηγορεῖν, *cognominare*, aliquid adjicere ad primum et proprium nomen. Euſt.: βοὴν ἀγαθȣ̀ς ἀποκαλεῖ τόν τε Ἕκτορα, καὶ τὸν Αἴαντα, τὸν Διομήδην, καὶ ἄλλȣς ἀνδρείȣς. In hoc verſu ex Ariſtophanis Veſpis, Ὀροφὴν θέασαι. κρεκάδι' αὐλῆς θαύμασον, etiam poëtae illius codices hodie habent κρεκάδιον. Quam tamen vocem neque comici ſcholiaſtes, neque ullus omnino veterum grammaticorum eſt interpretatus, ac ne retulit quidem in Graecarum vocum cenſum. Eruditiſſimus Dalecamp., ut liberaret ſe moleſtia quaerendi, quid eſſent κρεκάδια, depravatam lectionem κρέκα δι' αὐλῆς probavit et expoſuit. Sed non dubitamus, falſam eſſe illam γραφὴν atque ineptam. Apparet ex Athenaei disputatione et praecedentibus poëtae verbis, ornamentum aliquod τῆς αὐλῆς, hoc eſt, *veſtibuli*, hoc verbo ſignificari. Sonorum fortaſſe aliquid erat, et

inde nominis ratio. Fortaſſe etiam κρεκάδια leviter corrupta voce appellaruut τὰς μικρὰς κρίκους, quaſi κρικάδια, ſicut κρεβάτιον dixerunt pro κραβάτιον. Appellant Graeci κρίκους anulos. Inter ornamenta θυρωμάτων fuiſſe anulos ferreos aut aereos, abſurdum non putem, praeſertim cum legere ſit apud antiquos τὰς κρίκους τῆς θύρας, ut apud Heſychium in κορώνη et Harpocrationem in ῥόπτρον. Erunt igitur κρικάδια τῆς αὐλῆς ſive τῆς αὐλαίας θύρας *marculi januarum veſtibularium.* Poſſumus etiam interpretari de ferreis catenis, quibus fores munire moris erat. Lyſias: οὐ δυνάμενος ἐκβαλεῖν διὰ τὸ ἀμφιδέαις δεδέσθαι τὴν θύραν. Obſervant antiqui grammatici, Lyſiam ἰδίως appellaſſe ἀμφιδέας iſtas catenas ferreas. Appellationis cauſa eſt, quod ex anulis conſtarent invicem conſertis: nam ἀμφιδέας exponit Heſychius κρίκους. Herodotus l. II. ornamenta ſacri crocodili deſcribens: ἀρτήματα λίθινα χυτὰ καὶ χρύσεα ἐς τὰ ὦτα ἐσθέντες, καὶ ἀμφιδέας περὶ τοὺς ἐμπροσθίους πόδας. Intelligit circulos aureos, quibus, ceu anulis, moris erat anteriores ſacri crocodili pedes exornare. Ex eo etiam periſcelidas dixerunt ἀμφιδέας. Sed illa forium munimenta, quae Lyſias appellavit ἀμφιδέας, vulgus, niſi fallimur, κρικάδια aut κρεκάδια nuncupabat. Hoc enim obſcure innuere videntur Graeci magiſtri, cum ἀμφιδέας Lyſiae dici ſcribunt, quae aliis dicerentur aliter. σπονδοποιεῖσθαι pro ποιεῖν vel εἰσάγειν σπονδοποιουμένους uſurpavit in iſtis: καὶ σπονδοποιεῖταί γε τοὺς δαιτυμόνας. Similia his ad Theophraſtum olim notabamus. Quod mox de Amphictyonis invento temperandi vinum ſequitur, quo pertineat, ſubobſcurum eſt. Spectat autem eo, ne quis mi-
p.324. retur, quod poſtea dicit, Homerum varia temperamenta vini habuiſſe nota. Cur enim hoc miremur, cum τῆς τοῦ οἴνου κράσεως inventor ſit Amphictyon, quem ante Iliaca tempora Thebis regnaſſe nemo dubitat? Scribo mox: ὅρα γὰρ ἐπίκωμον Ἀλκιβιάδην, ὡς ἀσχημονεῖ. Non ἐπὶ κῶμον. Hiat enim ſententia, quae illo modo τελειοῦται eleganter. Etſi autem Athenaeo aſſentior Ariſtarchi licentiam in recenſendo poëta caſtiganti: tamen quod adeo contendit, non poſſe τὸ ἐξάρχειν de ſaltatoribus dici, parum eſſe firmum, judico. Illud vero manifeſto falſum, τὸ ἐξάρχειν τῆς φόρμιγγος eſſe ἴδιον. Periti ſermonis Graeci ſciunt, verbum hoc de omnibus promiſcue dici poſſe, qui faciendi, aut dicendi, aut canendi exemplum aliis praebent, ut in choro facit ὁ κορυφαῖος, inter remiges pauſarius. Sic βουλῆς ἐξῆρχε νέεσθαι de eo dixit Homerus,

qui princeps curia exibat, et *βουλὰς ἐξάρχειν*, praeire concilio vel ſenatui ad novas ſententias: quod alii dicunt *γνώμην εἰσφέρειν.* Lycophron: *Στρόμβῳ τὸν αἱματηρὸν ἐξάρχων νόμον.* Scripſimus: *Διόδωρος δ' ὁ 'Αριστοφάνειος ὅλον τὸν γάμον περιέγραψε, τοπάζων πρώτας ἡμέρας εἶναι.* Vulgata ſcriptura, quam ſecuti interpretes, *περιεγράψατο παίζων*, vere *διαπαίζει ἡμᾶς*; eſt enim ridicula. Euſtathius nobiscum legit, et *τὸ περιγράφειν* interpretatur *ἀθετεῖν, ἐκβάλλειν*, rejicere ut alienum aut adulterinum. Plutarchus l. II. de Alexandri fortuna ſcribit, Philoxenum, cum ſibi liber ad emendandum eſſet traditus, *εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ὅλον μέχρι τῆς κορωνίδος περιγράψαι*, id eſt, *una litura emendaſſe*, ut loquitur Martialis. Inde eſt *περιγραφὴν γίνεσθαί τινος* pro mutari et antiquari. Tatian.: *μετὰ δὲ Ἴναχον ἐπὶ Φορωνέως μόγις τοῦ θηριώδους βίου καὶ νομαδικοῦ περιγραφὴ γέγονεν.* Porro mentem hujus loci pluribus explicat Euſtathius: unde licet petant ſtudioſi. Etiam quod ait Athenaeus, in Homeri verſu ſcribi debere *κατ' αὐτοὺς*, non *καθ' αὐτούς*, quia *ἑαυτοὺς λέγειν* ſit *σόλοικον*, diligenter expoſitum ab eodem Euſtathio IV. in Od. comment. Tractat eandem quaeſtionem Apollonius Alexandr. l. II. c. 19. Vult Athenaeus, *κατ' αὐτοὺς* ſcribi debere, non *καθ' αὐτούς*: Id ſignificare *κατὰ σφᾶς αὐτούς.* Eſſe enim pronomen ſimplex pro compoſito: aut, ut melius dicam, poëta more ſuo pronomine uno duorum loco eſt uſus. Compoſita apud Homerum non leguntur, *ἐμαυτοῦ, σεαυτοῦ, ἑαυτοῦ*, ſed pro illis dicit *ἐμὲ αὐτὸν, σὲ αὐτὸν, ἓ αὐτὸν*, aut ſimpliciter *αὐτὸν*, omiſſo altero pronomine. Similiter in plurali nunquam dixit *ἐμαυτοὺς, σεαυτοὺς, ἑαυτοὺς*, ſed *ἡμᾶς αὐτοὺς, ὑμᾶς αὐτοὺς*, et *σφᾶς αὐτούς.* Propterea pronuntiat auctor, in voce *ἑαυτοὺς* ſoloeciſmum ineſſe, ſecutus eorum ſententiam, qui compoſita iſta pronomina pluralia damnabant, non ſolum quod Homerus, helleniſmi canon certiſſimus, illa eſſet aſpernatus, verum etiam quia eorum compoſitio ratione caret, contra analogiam recepta. Nam *ἑαυτὸν* quidem in *ἓ αὐτὸν* diſſolvas recte, at *ἑαυτοὺς* non potes. Interpretum magna hic *ἀμεριμνία.* Incerti auctoris verba ſunt de hyporchematis lo- p.325.
quentis: *Κρῆτα μὴν* (vel *μὶν*) *καλέουσι τρόπον, τὸ δ' ὄργανον Μολοσσόν.* Organum Moloſſum appellat tibias aut aliud muſicum inſtrumentum conveniens Moloſſicae *ἐμμελείᾳ* ſive modulationi, (*τρόπον* vocat poëta,) de qua l. XIV.

Caput Vicesimum Octavum.

Explicantur criticae cenſurae ab Athenaeo relatae ſuper aliquot Homeri locis. ακρόαμα. διατίθεσθαι. κεκρότηται τὰ συμπόσια.

Non conſtitueram immorari in criticis cenſuris, quae referuntur in fugitivo iſto tmemate. Quia tamen non parum obſcuritatis verba Athenaei habent, ſummam diſputationis totius paucis complectemur. Initio obſervandum eſt, deveniſſe philologum Naucratitam in hunc ſermonem occaſione iſta. Inſtituerat docere, Homerum non unum aliquod deſcripſiſſe in poëmatis ſuis convivium, ſicut fecerunt poſtea philoſophi multi, ſed varia ac diverſa, quemadmodum diverſa ſunt hominum ingenia et differentes mores. Hanc diverſitatem morum expreſſit poëta. Hinc eſt, ait, quod acroamata parcius alibi introducit in coenationes, tanquam ἀναθήματα δαιτὸς, non ut toti in iis ſint convivae: alibi inter praecipuas et ſummas convivantium voluptates inducit cantores et alios rerum muſicarum peritos. Hujus generis conviviorum exempla eſſe ait in illis, quae apud nequiſſimos procos et delicatiſſimos Phaeacas agitantur, temperatorum in iis, quae apud Neſtorem et Menelaum. Haec ubi dixit, occurrit objectioni, quam ſciebat fieri ſibi poſſe ex l. IV. Odyſſeae: nam eo loco, narrante poëta nuptiales epulas filii filiaeque Menelai, non praetermittuntur voluptates id genus. Reſpondet Athenaeus, verſus illos, quibus hoc dicitur, fraude Ariſtarchi collocatos ibi eſſe, ex Il. ῥαψ. σ. translatos, ubi ſuus eſt illis locus. Verſus, de quibus loquitur, ſunt hi: leguntur enim hodie in omnibus codicibus ita plane, ut editi ſunt ab Ariſtarcho: Ὣς οἱ μὲν δαίνυντο καθ' ὑψιρεφὲς μέγα δῶμα, et qui ſequuntur quatuor alii. Quid Ariſtarchum impulerit in hanc ſententiam, declaratur his verbis: οὐ συνέντες οἱ περὶ Ἀρίσαρχον, ὅτι συνεχοῦς οὔσης τῆς ἑσιάσεως καὶ τῶν ἀκμαίων ἡμερῶν παρεληλυθυιῶν, ἐν αἷς παρείληπτο μὲν ἡ γαμουμένη πρὸς τοῦ νυμφίου, πέρας δ' εἶχεν ὁ τοῦ Μεγαπένθους γάμος, αὐτοὶ δὲ μονάζοντες διῃτῶντο, ὅ τε Μενέλαος καὶ ἡ Ἑλένη. Videtur ſcribendum οὐκ ἔτι συνεχοῦς οὔσ. Hoc vult, Ariſtarchum, quod init. IV. Ulyxeae legiſſet, inventum eſſe Menelaum a Telemacho δαινύντα γάμον, falſo putaſſe, duraſſe adhuc convivium nuptiale: quod ne jejune nimis a poëta videretur

deſcriptum, verſus illos quinque huc inſerciit, queis celebritas nuptialis deſcribebatur in armorum Achillis fabrica. Sed falſus eſt judicii iſte criticus, cum, advenien- p.326. te Ulyſſis filio, jam praeteriiſſet ejus ſolennitatis ἀκμὴ, et nova ſponſa in mariti manum conveniſſet, domum deducta, jamque Menelaus et Helena ſoli agerent. Deinde rationes aliae ſequuntur adverſus hanc Ariſtarchi cenſuram: quod contra diſciplinam Spartanam foret, ſi a Menelao eſſent acroamata inducta; quod poëta cantoris nullum nomen ponat, ut ſolet alibi, neque cantilenae, quam canerent; poſtremo quod non ſit probabile, Ulyſſis et Neſtoris filios ita ruſticos fingere voluiſſe poëtam, ut eos nihil plane afficerent acroamata, ſed iis neglectis in contemplatione domus animi mentem occuparent. Tam multis argumentis obruitur emendatio Ariſtarchi. Cui etiam objicitur error contra hellenismum admiſſus, quando ita ſcripſit: — *μετὰ δέ σφιν ἐμέλπετο θεῖος ἀοιδὸς Φορμίζων· δοιὼ δὲ κυβιστῆρε κατ' αὐτȣ̀ς Μολπῆς ἐξάρχοντες ἐδίνευον κατὰ μέσσȣς.* Debuerat ſcribere, inquit, cenſor noſter *ἐξάρχοντος*, ut referretur ea vox ad cantorem; nam ut *ἐξάρχειν* dicantur *κυβιστῆρες*, hoc cenſet Athenaeus eſſe contrarium hellenismo, de quo diximus ſuper. c. Ab hac Ariſtarchi ſententia longe receſſit Diodorus, grammaticus ſectae Ariſtophaneae, cujus obiter recenſetur hic judicium ſuper Homeri iſto loco. Cenſuit hic, inducendos eſſe omnes illos verſus. qui init. l. IV. nuptias inducunt. Atque hujus judicio ſi ſtemus, ita concipiendum ejus rhapſodiae principium: *Οἱ δ' ἷξον κοίλην Λακεδαίμονα κητώεσσαν· Πρὸς δ' ἄρα δώματ' ἔλων Μενελάȣ κυδαλίμοιο. Ὣς οἱ μὲν δαίνυντο καθ' ὑψιρεφὲς μέγα δῶμα, Γείτονες ἠδὲ ἔται Μενελάȣ κυδαλίμοιο, Τερπόμενοι· μετὰ δέ σφιν ἐμέλπετο θεῖος ἀοιδὸς, Φορμίζων· δοιὼ δὲ κυβιστῆρε καθ' αὐτοὺς Μολπῆς ἐξάρχοντες ἐδίνευον κατὰ μέσσους.* Mira vero critici licentia, qui duodecim ipſos verſus *περιγράφειν* et obeliſco notare non dubitaverit, unico nixus argumento, quod probabile non eſſet, locum tam illuſtrem de nuptiis duorum Menelai liberorum adeo negligenter transſiliturum eſſe optimum poëtam. Reſpondet noſter pauciſſimis verbis, neſciſſe Diodorum iſta verba. *Τὸν δ' εὗρον δαινύντα γάμον*, recte capere. Male enim putavit, adveniſſe Telemachum inchoata ſolum nuptiali ſolennitate, quae ex poëtae mente debuit intelligi jam finita atque peracta. Praeterea, inquit Athenaeus,

ſoloecismi genus eſt, καθ' ἑαυτοὺς apud poëtam ſcribere, ut voluit Diodorus. Cauſſam ante expoſuimus. Hactenus trium criticorum Ariſtarchi, Diodori et Athenaei velitationes ſuper principio IV. Odyſſeae retulimus: ſequitur jam alia reprehenſio Ariſtarchi. Ait Athenaeus: ἀλλὰ καὶ τῦ Κρητικῦ χορῦ τὸν ᾠδὸν ἐξεῖλεν, ἐπιτεμὼν τὰ ποιήματα τὸν τρόπον τῦτον· Πολλὸς δ' ἱμερόεντα χορὸν περιΐςαθ' ὅμιλος Τερπόμενος· δοιὼ δὲ κυβιςητῆρε κατ' αὐτὺς Μολπῆς ἐξάρχοντες ἐδίνευον κατὰ μέσσυς. Etiam ex hoc loco licet colligere, noſtros hodie codices Homeri ad editionem Ariſtarcheam magna ex parte fuiſſe emendatos: ita enim ſcribitur hodie in omnibus exemplaribus iſte locus. Atqui clare hic indicat noſter, alias editiones praeter Ariſtarcheam poſt vocem Τερπόμενος haec verba agnoviſſe: μετὰ δέ σφιν ἐμέλπετο θεῖος ἀοιδὸς Φορμίζων. Ariſtarchum, quod iſta ſuſtulerit, Athenaeus exagitat, affirmans, ea lectione recepta, ἀνίατον γίνεσθαι παντάπασι τὸ ἐξάρχοντες, μηκέτι δυναμένης τῆς ἐπὶ τὸν ᾠδὸν ἀναφορᾶς σώζεσθαι. Ante reprehendebatur Ariſtarchus, quod ἐξάρχοντες male ſcripſiſſet pro ἐξάρχοντος. Nunc longe gravius peccaſſe dicitur, cum ſublato verſu, qui nomen ᾠδῦ continebat, nihil reliquerit, quo poſſit τὸ ἐξάρχοντες referri. Hoc illud eſt, quod vocatur τὸ ἀνίατον, incommodum tantum, cui par medicina reperiri non queat. Verte ſic: *ut ſervari nullo modo poſſit* τὸ ἐξάρχοντες, *cum referri id jam non poſſit ad cantorem.* Proxima etiam verba, διότι δ' ὐ πιθανὸν, ἀκρόαμα παρὰ τῷ Μενελάῳ τυγχάνειν, verte: *Quod autem probabile non ſit, fuiſſe apud Menelaum cantorem.* ἀκρόαμα *ipſe, qui auditur,*
p.328. *cantor.* Quoties hujus erroris admonuimus eruditum interpretem? Nam quod ſuperius expoſitas criticorum disputationes non curaverit intelligere, minus miror. Ait: προσκύπτων πρὸς τὸν Πεισίςρατον. Reſpicit hunc verſum: Ἄγχι σχὼν κεφαλὴν, ἵνα μὴ πευθοίαθ' οἱ ἄλλοι. Videamus vero, an ita ſcripta ſint ab Athenaeo, quae proxime ſequuntur, τῶν σκευῶν διατιθέμενος, pro *in utenſilium admiratione defixus.* Ac videtur τῶν σκευῶν, ſubaudita voce ἕνεκα, ferri poſſe: etſi duriuſculum eſt pro ἐπὶ τοῖς σκεύεσι. At διατίθεσθαι pro ἐκπλήττεσθαι et vehementius affici e trivio petitum non eſt. Sic loquitur et alibi. Ait: παρὰ δ' Ὁμήρῳ κεκρότηται τὰ σώφρονα συμπόσια. Doctus interpres κεκρότηται vertit *plauſu celebrantur.* Sane id Graeca dictio ſonat: ſed exiſtimo, poſitum κεκρότηται

pro *συγκεκρότηται*, *coëunt*, *agitantur.* Sic enim Graeci loquuntur uſitatius. Ut Chryſoſtomus in eam ad Rom.: *καὶ μάλιςα τοῖς τὰ Φιλικὰ συγκροτᾶσι συμπόσια.* Ariſtides in apol.: *εἰ μὴ ἄρα ἐν τῷ Ἠλυσίῳ πεδίῳ τὸ συμπόσιον συνεκροτεῖτο.* Καὶ *ταῦτα μὲν ταύτῃ* etiam in hanc partem, ut ſaepe dixi, fugitivam, et alienas ſedes occupantem, propriis relictis: pertinet enim ad l. V.

ISAACI CASAUBONI
ANIMADVERSIONUM
IN
ATHENAEI DEIPNOSOPHISTAS
LIBER QUINTUS.

p.327. CAPUT PRIMUM.

Libri hujus argumentum. πανδαισία. Vinum ad conciliandas amicitias valere. Φυλετικὰ δεῖπνα. Locus Ariſtotelis illuſtratur. Φυλετικῶς Φυσᾶν ἑαυτοὺς. Thiaſi *et τὰ ὀργεωνικά. Diogeniſtae et ſimiles conventus.*

Quintus liber nihil fere aliud niſi Maſurii jurisconſulti, viri longe doctiſſimi, ſermones continet. Initio de Homericis conviviis agitur: deinde aliquot μεγαλοπρεπῶν καὶ φιλοδείπνων regum luxus deſcribitur: poſtremo cum alii philoſophi multorum vitiorum, tum etiam falſi arguitur Plato non unius. Haec capita praecipua ſunt hujus libri. Nunc auctoris verba expendamus. Ἀλλ' ἐπεὶ, inquit, πολὺς οὕτως λόγος συμποσίων προδιήντληται, ὦ Τιμόκρατες, ἐν τοῖς πρὸ τούτων. Malim οὗτος λόγ., et de IV. tantum libro haec interpretor.
p.328 Is ſolus liber vere λόγος συμποσίων vel περὶ συμποσίων dici queat. Primus non item: multo minus ſecundus ac tertius, in queis de cibis, non de conviviorum ratione aut modo, eſt actum. Notemus vero etiam et etiam ſequentia verba: παρελίπομεν δὲ αὐτῶν τὰ χρησιμώτατα καὶ οὐ βαροῦντα τὴν ψυχὴν, ὠφελοῦντα δὲ καὶ τρέφοντα κατὰ πανδαισίαν, ἅπερ ὁ θεῖος Ὅμηρος παρεισήγαγε. Clariſſime auctor ſignificat, nihil hactenus dictum eſſe de Ho-

mericorum conviviorum ratione. Obſecro, poteratne clarius demonſtrari, non pertinere ad librum ſuperiorem, quae inde avellenda atque huc transferenda eſſe dicebamus? Quod autem objicere aliquis poſſit, etiam l. I. de Homericis conviviis tractatum eſſe: huic objectioni jam reſponſum eſt. Non enim ſuperiores omnes libros, ſed proximum tantummodo reſpiciebat auctor, cum haec ſcriberet. Verte iſta, ὠφελοῦντα δὲ καὶ τρέφοντα κατὰ πανδαισίαν, *ſed quae juvant* animum, *et alunt inſtar epularum omni ciborum genere inſtructarum.* πανδαισία eſt, ut explicant veteres, ἡ πολυτελὴς τράπεζα καὶ παντοδαπὰ ἔχουσα ἐδέσματα· vel ἡ πάσαις αἰσθήσεσιν ἡδονὴν παρέχουσα εὐωχία. Quae explicationes iſti loco optime conveniunt: neque enim is eſt ſenſus, quem exprimit Dalecampius. Pari elegantia dixit Gregorius Nyſſ. priore in pſalmos comment.: Καιρὸς δ' ἂν εἴη καὶ αὐτὴν ἤδη τὴν τῶν ἀρετῶν πανδαισίαν κατανοῆσαι τῷ λόγῳ. Lege cum noſtris codd. δοκεῖ γὰρ ἔχειν πρὸς φιλίαν τι ὁ οἶνος ἑλκυστικόν· non πρὸς φιλοσοφίαν, ut ſcriptum in excerptis offendimus et Euſtathio. Abſurdum dictu eſt, vini potu fieri homines ad ſtudia philoſophiae proniores. Deinde ut hoc maxime verum eſſet, quid ad inſtitutum ſermonem? Quantum valeat liberior vini potus ad conciliandas amicitias, nemo ignorat, qui illas ſaltem δεξιώσεις et manuum comploſiones noverit, quibus publica populorum vino deditorum diverſoria percrepant, ubi ſemel hoſpitibus liberaliore vini hauſtu praecordia incaluerunt. Sed legendum eſſe φιλίαν, vel hic Libanii ſimillimus locus evincat in de fortuna ſua: δεινοὶ γὰρ δὴ οἱ κύβοι καὶ τὰ μέχρι μέθης συμπόσια φιλίας ἰσχυρὰς κεράσαι. Plutarchus elegantiſſime, ut ſemper, init. l. IV. ſympoſ., αἱ μὲν, inquit, τῶν παλαιόντων ἐπιβολαὶ καὶ ἕλξεις κονιορτοῦ δέονται, ταῖς δὲ φιλικαῖς λαβαῖς ὁ οἶνος ἀφὴν ἐνδίδωσιν μιγνύμενος λόγῳ. Poſt iſta, διόπερ οὐδὲ πρότερον ἠρώτων, οἵτινες εἶεν, ἀλλ' ὕστερον, in epitoma erant haec adjecta: ὡς δῆλον ἐκ τοῦ Βελλεροφόντου ξενουμένου τῷ Ἰοβάτῃ· quorum tamen in antiquis Athenaei exemplaribus nullum paret veſtigium. Sed voluit eclogarius Athenaei obſervationem exemplo illuſtrare. Locus autem eſt, quem innuit, in VII. Il., ubi canit poëta, decimo demum die Bellerophontem, quis cujasve eſſet, fuiſſe interrogatum. Etiam in Od. ſic Telemachum Menelaus affatur: Σίτου θ' ἅπτεσθον καὶ χαίρετον. αὐτὰρ ἔπειτα Δείπνου πασσαμένω εἰρησόμεθ', οἵτινές ἐστον. Nollem a viro docto factum, ut φυλετικὰ δεῖπνα p. 329.

mutaret in *φιλετικὰ* aut *φιλικὰ*, ubi ſcriptum eſt recte: *οἱ νομοθέται τά τε φυλετικὰ δεῖπνα καὶ τὰ δημοτικὰ προσέταξαν.* Nollem etiam, *προσέταξαν* vertiſſet *permiſerunt*, quaſi intereſſet nihil inter jubere et permittere. Atqui *φυλετικὰ δεῖπνα* etiam imperabant leges Athenienſium, ſicut ex oratione Demoſthenis c. Mid. et ſcriptoribus aliis conſtat liquido: et aiunt Graeci, *τὰς τῶν φυλῶν ἑστιάτορας* alios fuiſſe *ἐθελοντὰς*, alios *κληρωτὰς*, quibus neceſſitas impoſita praebendi epulas ſuis tribulibus, id eſt, *τοῖς ἑαυτῶν φυλέταις* omnibus. Ad haec tribulium convivia alluſit philoſophus init. elenchorum. *τὴν ἕξιν*, ait, *οἱ μὲν ἔχουσιν εὖ, οἱ δὲ φαίνονται, φυλετικῶς φυσήσαντες καὶ ἐπισκευάσαντες ἑαυτούς. Habitum corporis alii bonum habent, alii videntur, cum ſeipſos more tribuum ſufflarint, et refecerint ſtudioſe.* Quid eſt more tribuum *φυσᾶν ἑαυτούς*; Olim Athenis, quando ad celebrandam aliquam publicam ſolennitatem conveniebant, magna inter tribus de victimarum praeſtantia et choragii totius magnificentia aemulatio fuit ac contentio. Itaque naturali victima-
p.330. rum altilium habitudine non contenti artem adhibebant, quo pinguiores et opimiores viderentur. Inciſa bobus cute ſpiritum arundine in viſcera immittebant, pingueſcere eos hac ratione autumantes, ut narrat philoſophus hiſtor. l. VIII. c. 7. et ex eo Plinius l. VIII. c. 45. Haec vero adulterina erat, non genuina *εὐεξία*. Ideo philoſophus eos, qui bonam valetudinem non habent, ſed arte ſimulant atque ementiuntur, elegantiſſime ait *φυλετικῶς φυσᾶν ἑαυτούς*. Quod, ut diximus, victimis tribuum proprie convenit. Ejus autem aemulationis, quam narravimus, inſigne apud Theocritum exemplum in his verſibus ex id. IV.: *Λεπτὸς μὰν χ᾽ ὡ ταῦρος ὁ πύῤῥιχος· εἴθε λάχοιεν Τοὶ τῶ Λαμπριάδα τοὶ δαμόται, ὅκκα θύοντι Τᾷ Ἥρᾳ, τοιόνδε· κακοχράσμων γὰρ ὁ δᾶμος.* Battus optat, ut *οἱ Λαμπριάδου φυλέται*, (id eſt Lampriae tribus, cui non favebat,) macram et veſcam hoſtiam ſortiantur ſacra Junoni facturi. Amphis poëta de gingra recens invento: *— διὰ τί δ᾽ οὐκ ἄγεις Εἰς τὸν ὄχλον αὐτόν; διότι φυλὴν περιμένω Σφόδρα φιλονεικοῦσαν λαχεῖν τινα.* Porro *δεῖπνα φυλετικὰ* et *δημοτικὰ* aliquando idem ſignificant. Nam in publicis ſacris et *δημοτελέσιν ἑορταῖς*, ut loquuntur Graeci, univerſus populus conveniebat, diſtinctus diviſusque tributim: ſed et propria ſacra et convivia ſingulae tribus habuerunt, nec multum ab iſtis differebant *τὰ φρατρικὰ*, de quibus ad Theophr. olim notavimus. Thiaſi

et τὰ ὀργεωνικὰ convivia propria collegiis erant ad peculiarem alicujus deorum cultum inſtitutis. Diogeniſtae, Antipatriſtae et Panaetiaſtae appellati ſunt, qui ſtato anni die Diogenis, Antipatri et Panaetii, nobilium philoſophorum, memoriam celebrarent. At qui diem Epicuro ſacrum ſimiliter agitabant, non Epicuriſtae, ſed εἰκαδισαὶ vocabantur: cujus nominis rationem alibi expoſuimus ex Diogene Laërt. Unde etiam illuſtrabis, quod de Theophraſto mox dicitur: κατέλιπε δὲ καὶ Θεόφραςος εἰς τὴν τοιαύτην σύνοδον χρήματα. Reſpicit Athenaeus iſta verba ex Theophraſti teſtamento: τὸν δὲ κῆπον, καὶ τὸν περίπατον, καὶ τὰς οἰκίας τὰς πρὸς τῷ κήπῳ πάσας δίδωμι τῶν γεγραμμένων φίλων ἀεὶ τοῖς βȣλομένοις συσχολάζειν καὶ συμφιλοσοφεῖν ἐν αὐτῷ, et quae ſequuntur deinceps. Scribe: ἀλλ' ἵνα τȣ̀ς κατὰ τὸ συμπόσιον λόγȣς σωφρ. καὶ πεπ. διεξάγωσιν. Ita recte epitoma.

Caput Secundum.

Οἱ περὶ πρύτανιν. *Mos Athenienſium, ut prytanes una quotidie cibum ſumerent. Ariſtotelis liber* Νόμοι Συμποτικοί. συνȣσιάζειν, una eſſe. βȣωτικὴ ἀναισθησία, *aut potius* ἀγροτική. *Superſtitio veterum in mentione rerum triſtium. Epicuri imperitia. Atticae figurae plura exempla.*

Συνεδείπνȣν δ' ὁσημέραι οἱ περὶ πρύτανιν σώφρονα καὶ σωτήρια τῶν πόλεων σύνδειπνα. *Solebant et prytanes quotidie agitare convivia modeſta et ſuis civitatibus ſalutaria.* p.331. Οἱ περὶ πρύτανιν non ſunt, *qui in prytaneo alebantur,* ut putarunt: ſed ſummus prytanis cum ſuis collegis et aſſeſſoribus, qui remp. curabant. De Graecarum urbium prytaneis fuſe diximus l. ult. Athenaeus ait, τȣ̀ς πρυτάνεις una quotidie cibum ſumſiſſe: quod hodieque et Argentinae, et in multis aliis Germaniae urbibus obtinet; annui enim conſules in loco publico ſingulis diebus prandent. πρὸς γȣ̃ν τοιȣ̃το συμπόσιόν φησιν ὁ Δημοσθένης συνηνέχθαι τὴν Ἐλατείας κατάληψιν. Dalec. legit ἀνενήνεκται, et active eam vocem interpretatur. Non enim animadvertebat, ſequentia verba, Ἑσπέρα μὲν γὰρ ἦν etc.,

Demoſthenis eſſe, non Athenaei. Vertendum erat: *Sane ad hujusmodi convivium narrat Demoſthenes allatum eſſe nuncium de capta Elatea. Veſpera,* inquit, *erat: venit aliquis nuncians prytanibus, occupatam eſſe Elateam.* Sequitur apud Demoſthenem: *καὶ μετὰ ταῦτα οἱ μὲν εὐθὺς ἐξαναςάντες μεταξὺ δειπνοῦντες.* Quae videntur ab Athenaeo fuiſſe deſcripta hoc loco: alioquin parum ab illo fuerit probatum, quod voluit demonſtrare. Ἀριςοτέλους συμποτικοί τινες ἦσαν νόμοι. *Ferebantur olim,* inquit, *leges quaedam conviviales.* In catalogo librorum Ariſtotelis, qui apud Diog. Laërt. legitur, invenias Νόμους Συςατικούς. Quod an huc pertineat, quaeſtionis eſt. Fortaſſe enim ſcribendum in codice Laërtii Νόμοι Συνουσιαςικοί. Quod idem fuerit, ac *συμποτικοί.* Ariſtophanes: *προσμάνθανε συμποτικὸς εἶναι καὶ συνουσιαςικός.* Quod Latinis *una eſſe,* (ut: *una hodie ſimus volo,*) Graecis *συνουσιάζειν.* Οὐ χρὴ συμποσίοισι φίλους ἀπέχεσθαι ἑταίρους. Lego *συμποσίοιο.* Nam *συμποσίοισιν ἀπέχεσθαι* excuſari non poteſt. Ἰνὼ δὲ τἀπὶ θἄτερ' ἐξειργάζετο. *Ino ab altera parte conficiebatur.* Videtur poëta locutus de Inus metamorphoſi, cum in marinam deam, Leucotheam ſive Matutam, eſt mutata. *καθάπερ ἐν διατριβῇ λέγων* Ἀριςοτέλης. Divinandum eſt, ait auctor, cum Epicuri Convivium legas, qui fiat, ut repente aliquis poculum manu tenens quaeſtiones proponat, non ſecus ac ſolitus facere Ariſtoteles in ſchola inter diſcipulos. Poſt vocem Ἀριςοτέλης diſtinctio ponenda eſt: nam in ea voce abſolvitur ſententia. Sequenti periodo aliquid deeſſe, clarum nimis. Scribo: *ὅς γε ἄλουτον καὶ κονιορτοῦ ἥκειν πλήρη τινὰ ἐπὶ τὸ συμπόσιον ἀπρεπὲς εἶναί φησιν.* Quaſi auctor dicat: qui quidem philoſophus adeo alienus fuit a moribus et ruſticitate Epicuri, ut contra facere eum indecenter pronuntiet, qui illotus et pulveris plenus ad convivium acceſſerit. Athenaeus l. IV.: *ἀπρεπὲς γὰρ ἦν, φησὶν* Ἀριςοτέλης, *ἥκειν εἰς τὸ συμπόσιον σὺν ἱδρῶτι πολλῷ καὶ κονιορτῷ· τοῦτο γὰρ ὡς ἀληθῶς βρωτικῆς ἐςιν ἀναισθησίας τὸ συμπόσιον.* Legendum cum Hoeſchelii excerptis *ἀροτικῆς,* non *βρωτικῆς.* Heſiodeum, inquit, praeceptum, quo jubet, ut vicinos potiſſimum invitemus et menſae noſtrae honore dignemur, convivia coëgerit ſtupidorum re vera aratorum: cui hominum generi verſus ſuos Aſcraeus poëta canebat. Ideo ait *ὡς ἀληθῶς.* Proverbii ſpeciem habet
p.332. *ἀροτικὴ ἀναισθησία,* nam rudes et ab omni cultu alienos vocabant aratores aut meſſores vel foſſores, ut Strabo

non ſemel aliique ſcriptores. ἄλλον δ' ἀπ' ἄλλης προαιρέσεως ἐδόντων. Hic erat locus nigro theta. Nam corruptam eſſe vocem ἐδόντων non dubium. Lego: ἄλλον δ' ἀπ' ἄλλης προαιρέσεως. δεόντως. Caeterum deeſſe aliquid, arguunt praecedentia. Illam enim periodum, quae incipit ὧν ὁ μὲν Πλάτων, ſequi debebat omnino membrum ita inchoatum, ὁ δὲ Ξενοφῶν. Notemus ergo vitium et labem exemplarium etiam antiquiſſimorum. Deſiderantur aliquot ſaltem verſus, quibus exponebatur, quales induxerit in ſuum ſympoſium convivas Xenophon. Atque huc pertinent illa verba initio fugitivae partis: ὁ δὲ Ξενοφῶν καί τινας ἰδιώτας συνκανέμιξε. Ubi repetendum ex ſuperioribus τοῖς σπȣδάζȣσι. *Xenophon ſeriis tractantibus nonnullos immiſcuit idiotas.* Appellat ἰδιώτας Philippum τὸν γελωτοποιὸν et illum comiſſatorem Syracuſanum, qui advenit cum tibicina et ſaltatrice. πάλιν Ἐπίκȣρος ἐν τῷ Συμποσίῳ ζητεῖ περὶ δυσπεψίας, ὥστ' οἰωνίσασθαι, εἶθ' ἑξῆς περὶ πυρετῶν. *Praeterea quaerit Epicurus in Convivio ſuo de cruditate. Ut ex eo liceat ominari. Deinde* quaerit *de febribus.* Veterum ea ſuperſtitio fuit, ut rerum male ominatarum mentionem ſuper coenam fieri nollent, aut factam abominarentur. Hujusmodi res ſunt cruditas, febris, incendium. De duobus prioribus teſtatur hic Athenaeus. De incendio Plinius l. XXVIII. c. 2.: *Incendia inter epulas nominata effuſis ſubter menſam aquis abominamur.* Junge hic, quae dicebamus l. I. c. 11. τὴν μὲν γὰρ ἐπιτρέχȣσαν τῇ λέξει ἀῤῥυθμίαν τί δεῖ καὶ λέγειν; *Nam dictionis*, qua Epicurus utitur, *inconcinnitatem quid attinet dicere?* Epicurum neſciſſe Graece loqui, probavimus alibi multorum ſcriptorum teſtimoniis. In exprimenda voce ἀῤῥυθμία fruſtra laboravit Dalecampius: non enim id auctor voluit, quod ille dixit. Πλάτων δὲ τὸν μὲν ὑπὸ τῆς λυγγὸς ὀχλȣμ. Totus locus concipiendus eſt aliter, quam vulgo editur. Scribe: Πλάτων δὲ, (τὸν μὲν γὰρ ὑπὸ τῆς λυγγὸς ὀχλȣμενον καὶ θεραπευόμενον ἀνακογχυλιασμοῖς ὕδατος, σὺν ταῖς ὑποθήκαις τȣ κάρφȣς, ἵνα τὴν ῥῖνα κινήσας πτάρῃ, παρίημι· κωμῳδεῖν γὰρ ἤθελε καὶ διασύρειν) χλευάζει τε τὰ ἴσ. etc. Planiſſima jam ſunt omnia. Platonis locus ita habet. Ariſtophanes, cum ad ipſum vices ſermonis veniſſent, ſingultu impeditus verba proloqui, Eryximachum medicum duo rogat, et ut ſuas partes obeat, et ut ſe ſingultu liberet. Utrumque ille concedit. Praecepta autem ſedandi ſingultus haec ſunt: ἐν ᾧ δ' ἂν ἐγὼ λέγω, ἐὰν μέν σοι ἐθέλῃ ἀπνευςὶ ἔχοντι

πολὺν χρόνον παύεσθαι ἡ λύγξ· εἰ δὲ μὴ, ὕδατι ἀνακογχυλίασον. εἰ δ' ἄρα πάνυ ἰσχυρά ἐϛιν, ἀναλαβὼν τι τοιȣ̃το, οἵῳ κινήσαις ἂν τὴν ῥῖνα, πτάρε. Quae verba ſic vertimus: *Interea dum ego loquar, ſiquidem ceſſaverit ſingultus ſpiritum longo tempore cohibenti*, bene erit: *ſin minus, aqua fauces collue. Quod ſi admodum vehemens ſit, ſume aliquid ejusmodi, quo nares moveas, et ſternuta.* Expreſſimus figuram Atticam, quae Platonis verba ejus interpretibus obſcura reddidit: deeſt enim aliquid ante *εἰ δὲ μή*. Atque hoc loquendi genere etſi plurimum uſi Attici, proprie tamen medicis, ut hic fuit, qui iſta pronuntiat, videtur convenire. Hippocratem certe plurimum eo uti obſervabamus. *Περὶ διαίτης ὀξέων* ſcribit Cous ſenex: *καὶ ἢν μέν σοι ἐπιδιδῷ ἐπὶ τὸ βέλτιον· εἰ δὲ μὴ, προλέγειν.* Id eſt: *Ac ſiquidem melius te habere coeperis*, bene eſt: *ſin minus, medicus praemonendus.* Iterum eod. l.: *κἢν μὲν ἱκανῶς ἔχῃ· ἢν δὲ μὴ, εἰ ἐλλείπῃ, ὀπίσω ποιέειν τὰ αὐτά.* Ubi notabis illa, *εἰ ἐλλείπῃ*, prorſus non neceſſario ab Hippocrate adjecta, ut multa ſaepe apud optimos ſcriptores, aut ex gloſſa fortaſſe orta. Idem auctor l. II. de morb.: *καὶ ἢν μὲν τοιαῦτα ποιήσαντι ὑγιὴς μένηται· εἰ δὲ μὴ*, etc. Hoc eſt: *Quod ſi tibi talia praeſtanti ſanus evaſerit*, bene habet: *ſin minus.* Ita vertendum, niſi legas *ποιήσας*, quod doctis placet: meo quidem judicio ſine cauſſa. Idem de ſuperfoet.: *καὶ ἢν μὲν ἀπὸ τῆς πυριήσιος ἀποχωρήσει· εἰ δὲ μή.* L. de diaeta: *ἢν μὲν ȣ̃ν ἐν ταύτῃ παύσηται· εἰ δὲ μὴ, πτισσάνης χυλῷ θεραπεύεσθαι.* De fiſtulis: *ἢν μὲν ȣ̃ν ἅμα τῇ νȣ́σῳ παύηται· φιλέει γὰρ ὡς τὰ πολλὰ ȣ̃τως γίνεσθαι· εἰ δὲ μὴ, δίδȣ φαρμάκων.* Tot locis apud divinum virum figuram hanc adnotavimus. Alibi ſolet idem, quod deſideratur in iſtis exemplis, adjicere: puta *ταῦτα ἄριϛα*. Ut de mul. morb.: *ἢν μὲν δυνατὸν ῇ εἴσω ἀπῶσαι ἄμφω, καὶ εὐτρεπίσαι τὸ ἔμβρυον, ταῦτα ἄριϛα· εἰ δὲ μὴ οἷόν τε ῇ*, etc. Vel *ἀρκείτω*. Ut de fiſtulis: *καὶ ἢν πρὸς ταῦτα ἀπαλλάσσηται τῆς ὀδύνης, ἀρκείτω· ἢν δὲ μὴ, πίσαι τὸ μηκώνιον.* Eſt et illud Hippocraticum non minus quam Atticum genus loquendi, quo uti facit Eryximachum Plato: *ἐὰν ἐθέλῃ παύεσθαι ἡ λύγξ.* Sed ad nos redeamus et noſtrum penſum. Igitur ex adſcriptis Platonis verbis patet, quam male hunc locum interpretes acceperint. At noſtram emendationem leviter ſaltem confirmant libri omnes meliores, in queis non *διασύρει*, ſed *διασύρειν* eſt exaratum. In epit. male *ὑποθέσεσι* pro *ὑποθήκαις*. Quod ſequitur de irriſo Agathone et ſceleſto Alcibiadis amore,

p. 333.

ex ipſo Platone petat lector. Nam iſti interpretes ejus Sympoſium legiſſe non videntur.

Caput Tertium.

Athenae Ἑλλάδος ἔρεισμα, *et* Ἑλλὰς Ἑλλάδος, *item* πρυτανεῖον καὶ ἑστία *Graeciae.* νευρὸς *pro* νεβρός. ἐπιρρίβεσθαι. *Explicantur Criticorum velitationes ſuper Homeri loco ex IV. Od.* Διὸς αὐλή. βαθὺς αὐλών, *ut* θῆλυς ἐέρση. αὐλαὶ, *palatia.*

Reſtituimus ex membranis antiquae fidei, quae deſiderabantur in Athenarum encomio paulo poſt. Quis non legit apud veteres, Pindaro dictas eſſe Athenas Ἑλλάδος ἔρεισμα; Vel Apophthegmata Plutarchi, notum etiam pueris librum, conſule. Ad Pindaricum elogium tacite alluſit Ariſtides in Panathenaico, de Attica ſcribens in haec verba: καὶ τὸ τῆς χώρας αὖ σχῆμα τοιοῦτον ἐκ γῆς καὶ θα- p.334.
λάττης θεωροῦντι. πρόκειται γὰρ ἀντ᾽ ἄλλου φυλακτηρίου τῆς Ἑλλάδος, τὴν γιγνομένην τάξιν ἔχουσα πρώτη πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, προμήκης εἰς τὸ πέλαγος, καὶ μάλα ἐναργὴς συμβαλεῖν, ὅτι τῆς Ἑλλάδος ἐστὶν ἔρεισμα ὑπὸ τῶν κρειττόνων πεποιημένον. Idem poëta etiam alibi eam urbem dilaudat, ut Pythion. ode VII. At Ἑλλάδας Ἑλλάδα nuncupavit Athenas, non Pindarus, ſed Thucydides in epigrammate de Euripide, ut placet Athenaeo: aliis aliter olim viſum. Auctor vitae Euripidis: ἐτάφη μὲν οὖν ἐν Μακεδονίᾳ. κενοτάφιον δὲ αὐτοῦ Ἀθήνησι γέγονεν, ἐφ᾽ οὗ ἐπέγραψε Θουκυδίδης ὁ ξυγγραφεὺς ἢ Τιμόθεος ὁ μελοποιὸς τάδε· Μνᾶμα μὲν Ἑλλὰς ἅπασ᾽ Εὐριπίδου· ὀστέα δ᾽ ἴσχει Γῆ Μακεδών· ἡ γὰρ δέξατο τέρμα βίου. Πατρὶς δ᾽ Ἑλλάδος Ἑλλὰς, Ἀθῆναι. πλεῖστα δὲ Μούσας Τέρψας, ἐκ πολλῶν καὶ τὸν ἔπαινον ἔχει. Quod ſequitur, ὁ δὲ Πύθιος ἑστίαν καὶ πρυτανεῖον τῶν Ἑλλήνων, exponi debet ex alio loco ejusdem auctoris. Nam l. VI. de Athenis ita ſcribit: ἣν ὁ μὲν Πύθιος ἑστίαν τῆς Ἑλλάδος ἀνεκήρυξε· πρυτανεῖον δὲ Ἑλλάδος ὁ δυσμενέστατος Θεόπομπος. Putet aliquis, excidiſſe iſto loco Theopompi nomen: ſed non aliter ab ipſo Athenaeo ſcriptum cenſeo. ἑστία autem et πρυτανεῖον idem ſunt. In Graeciae urbibus erant, quae dicebantur prytanea, de quibus multa l. XV. Ibi Veſtam colebant, et

publicos focos habebant. *Penates* et *regia* nihil ad iſta. Platonis τὰ ἐν τῷ Χαρμίδῃ ἐναντιώματα, id eſt, *dicta contraria, quae in ejus Charmide leguntur*, ex eo dialogo lector cognoſcet: quem librum ſi lectione ſua dignati eſſent interpretes, errores ſuos agnoviſſent. Exponit quidem illa ἐναντιώματα Athenaeus, ſed ita obſcure, ut nemo ſit recte capturus ejus verba, qui Platonis Charmidem non legerit. Scribit enim: ποιεῖ γὰρ αὐτὸν ἀσυμφώνως ποτὲ μὲν σκοτοδινιῶντα, καὶ μεθυσκόμενον τῷ τοῦ παιδὸς ἔρωτι, etc. Videtur loqui de Charmide, quod eſt tamen falſum: nam de Socrate intelligendum illud αὐτὸν neceſſario. Miror, optimum ſcriptorem non elocutum eſſe planius, quod vellet: ſed omnem dubitationem tollit dialogi illius lectio. ἀσυμφώνως valet *non conſtans ſibi*. Nam in eadem fere pagina fingitur Platoni Socrates modo alienus ab amore et λευκὴ στάθμη πρὸς τοὺς καλοὺς, modo ſuccumbens formae pueri Charmidae. Tolle vero mendum doctis non deprehenſum in iſtis: καὶ καθάπερ νεκρὸν ὑποπεπτωκότα λέοντος ἀλκῇ. Scribendum νεβρόν. Equidem aliter nunquam legi: neque enim poteſt. Verum animadverti poſtea, eſſe alluſum ad Platonis verba ex illo ipſo dialogo: ὃς εἶπεν ἐπὶ τοῦ καλοῦ λέγων παιδὸς ἄλλῳ ὑποτιθέμενος, εὐλαβεῖσθαι μὴ κατέναντι λέοντος νεβρὸν ἐλθόντα μοῖραν αἱρεῖσθαι κρεῶν. Haec Socrates loquitur, qui ſtatim fatetur clare, victum ſe quoque amore Charmidae: αὐτὸς γάρ μοι ἐδόκουν ὑπὸ τοῦ τοιούτου θρέμματος ἑαλωκέναι. Reperi etiam in excerptis νευρὸν, quod idem eſt. υ pro β poſitum, ut in multis. Sic montes quidam in Sicilia aliis dicuntur

p.335. Νεβρώδεις, aliis Νευρώδεις. Xenophontis verba ſunt, non Athenaei, quae ſequuntur: ὥσπερ γὰρ, ὅταν φέγγος etc. Lego mox: καίπερ τῆς Ἑλένης παρούσης, περὶ τοῦ κ. Apud poëtam, inquit, ſermones de amore non reperias parum caſtos, ut apud Platonem et Xenophontem. Ac licet praeſente Helena ipſa veritatis vis extorqueat etiam ab ore hoſtis laudationem ejus formae, cogatque in haec verba erumpere, Οὐ νέμεσις. etc.: tamen redit ad ſe ſtatim, qui haec dixerat, et pronuntiat idem: Ἀλλὰ καὶ ὥς, τοίη περ ἐοῦσ', ἐν νηυσὶ νεέσθω. Verbum ἐπιτρίβεσθαι quidam ex antiquis grammaticis expoſuerunt παρορμᾶσθαι. Quod ſi accipiatur de impulſione ad malum, optime conveniet huic Athenaei loco: τίς οὖν τῶν νέων ἐντυχὼν τούτοις οὐκ ἐπιτριβήσεται μᾶλλον, ἤπερ εἰς ἀρετὴν προαχθείη; Manifeſto opponuntur εἰς ἀρετὴν προάγεσθαι et ἐπιτρίβεσθαι· quod translatum a corpore ad animum ſignificat

corrumpi prorſus ſierique hominem perditum. Nam qui iis moribus ſunt, Graecis dicuntur ἐπίτριπτοι. Sequitur jam critica velitatio ſuper Homeri loco ex IV. Od.: ubi diſſimulare non poſſum, diſſentire me ab Athenaeo, et Ariſtarchi lectionem, quam ille tanto ſtudio conatur evertere, veram putare, non illam alteram, pro qua pugnat ipſe adeo acriter. Legebat Ariſtarchus, et nos quoque legimus hodie, ſub princip. IV. ῥαψ.: Φράζεο, Νεϛορίδη, τῷ 'μῷ κεχαρισμένε θυμῷ, Χαλκȣ̃ τε ϛεροπὴν καὶ δώματα ἠχήεντα, Χρυσȣ̃ τ' ἠλέκτρȣ τε καὶ ἀργύρȣ, ἠδ' ἐλέφαντος. Ζηνός πȣ τοιήδε γ' Ὀλυμπίȣ ἔνδοθεν αὐλή. Ὅσσα τάδ' ἄσπετα πολλά. σέβας μ' ἔχει εἰσορόωντα. Quartum verſum mendoſe editum ab Ariſtarcho pronuntiat philologus hic, et Seleuci, veteris critici, judicium ſecutus, ita emendat: Ζηνός πȣ τοιαῦτα δόμοις ἐν κτήματα κεῖται. Nobis et falſa videtur haec emendatio, et rationes, quibus mox ſtabilitur, omnes infirmae. Prima ratio eſt, quod verſus tertius de ſuppellectile intelligi debeat, qua erat inſtructa domus Menelai, non de ornamentis, quae parietibus ejus domus adhaererent. Cum igitur non domum ipſam, ſed τὰ ἐν αὐτῇ, id eſt, ſuppellectilem domus, laudet Telemachus, Seleuci, quam Ariſtarchi, lectio convenientior eſt ac probabilior. Haec Athenaeus. Sed quam iſta levia? Ceu vero, ſervata Ariſtarchi lectione, non queat eadem ſervari interpretatio? Quid enim vetat, per αὐλὴν et palatium intelligere, et συνεκδοχικῶς omnia eo contenta ornamenta? Altera ratio continetur his verbis: οὐκ ἔϛιν δ' ἀκόλȣθον τῷ, Ζηνός πȣ τοιήδε γ' Ὀλυμπίȣ ἔνδοθεν αὐλή, ἐπιφέρειν· Ὅσσα τάδ' ἄσπετα πολλά — — σόλοικον ὂν τῷ ἀσυνήθει τῆς ἀναγνώσεως. Senſus eſt, lectionem Ariſtarchi inſolentem eſſe et ſoloecam, quia non reſpondeant praecedentibus ſequentia. Nam ita potius fuiſſe dicendum: Z. π. τ. γ' Ὀλ. ἔνδοθεν αὐλή, Ὅσση ἥδε ἐϛί· non Ὅσσα τάδ' ἐϛί. Sed quis non videt, argutari nimis virum doctum? Nemo enim iverit inficias, poſita diſtinctione majore poſt αὐλή, recte ſubjungi Ὅσσα τάδ' ἐϛί. Criticorum vox eſt ἡ ἀνάγνωσις, ut Latine *lectio* pro ſcriptura. Sequitur tertium argumentum prioribus par et ſimile. Vox αὐλή, inquit, non recte uſurpatur pro domo. E contrario affirmamus nos, Διὸς αὐλὴν Homerum appellaſſe Jovis palatium. Sic enim loqui obſervamus antiquiſſimum poëtam, et, quod imprimis ad rem facit, ſummum Homeri imitatorem, Aeſchylum, cujus eſt illud in Prometheo vincto: ὅσοι τὴν Διός αὐλὴν οἰχνεῦσι. Obiter

p.336.

obſervat auctor, vocem *αὐλὼν* apud alios quidem ſcriptores generis eſſe maſculini, apud poëtas vero ſemper foeminini. Poſtea addit: *ἐκδεκτέον οὖν καὶ τὸ παρὰ τῷ Ἐρατοσθένει ἐν τῷ Ἑρμῇ θηλυκῶς εἰρῆσθαι· — Βαθὺς διαφύεται αὐλών. ἀντὶ τοῦ βαθεῖα· καθάπερ λέγεται θῆλυς ἐέρση.* Affirmanti, poëtas ſemper foemineo genere dixiſſe *τὴν αὐλῶνα*, poterat objici locus ex Eratoſthenis Mercurio: — *Βαθὺς διαφύεται αὐλών.* Obviam ergo it auctor, et hoc quoque ſimiliter ait *ἐκδεκτέον*, *accipi debere*, non, ut putant interpretes, *excipi:* quae monſtruoſa penitus interpretatio eſt. Nam quorſum pertineret ſequens exemplum, *θῆλυς ἐέρση*; Non igitur verbum *αὐλὼν* alio genere extulit Eratoſthenes, quam alii poëtae, ſed in voce *βαθὺς* generis metalepſin uſurpavit poëtis familiarem, ut dicebamus l. III. c. 32. Sic *θῆλυς στολὴ* apud Euripidem in Troad., et *στολὴ Ἕλλην.* Sic apud Pindarum in Ol. *πυραὶ ἐπιτελεσθέντες* pro *ἐπιτελεσθεῖσαι.* Cave confundas rationes duas diverſas allatas paulo poſt, cur *αὐλαὶ* ſint appellata magnatum palatia. Prior eſt, quia ſolent potentum domus loca ampla ſubdialia in aditu habere. Deinde ſequitur altera: *ἢ τῷ παραυλίζεσθαι καὶ παρακοιμᾶσθαι τοὺς δορυφόρους τοῖς βασιλείοις.* Ab eadem cauſſa apud Latinos appellatum eſt veſtibulum, ut docet A. Gellius.

Caput Quartum.

Αἵρεσις, ſecta et ratio vitae. *Pindari locus emendatur. εὐθυμία μελῶν. συνέδριον et βουλευτήριον. λέσχη, λεσχηνεύεσθαι. Lex Spartae, ut domum a convivio redirent ſine lumine. Quoties cibum veteres ſumerent. Officia diverſa promaecondae et τοῦ δαιτροῦ. ἔντεα unde appellata. ἀλύειν. ἐπικωμάζειν μετὰ κεραμίου καὶ συμφωνίας.* Teſtarum crepitus. *ἡ δι' ὀξυβάφων μουσική, et de ea re multa.*

Τίς ἂν τῶν ἐκγόνων ἐκείνων τῶν ὑπὲρ τοῦ τοιούτου τεθνηκότων οὐκ ἀνταξίαν δόξειεν τὴν ἐπὶ τῇ στερήσει τοῦ πατρὸς λύπην τῇ τοῦ πατρὸς εὐχαρίστῳ μνήμῃ διορθουμένην; Leve

mendum ſententiam totam tenebris obvolvit. Nam ſcribendum eſt cum acutiſſimo Turnebo ἀνταξίως, et jungendum id verbi cum voce διορθȣμένην. Vertendum: *Quis igitur e poſteris illorum, qui pro tali viro mortem oppetierunt, non putet, dolori, quem ex obitu patris acceperit, abunde ſatisfactum eſſe grata hac patris ſui recordatione?* διορθȣ̃σθαι translatum eſt e foro et hominum contractibus vocabulum. Ibi enim locum habet τὸ διορθωτικὸν, ut docemur in V. Nicomacheorum. τȣ̃ δὲ δακρύσαντος πρὸς τὴν μνήμην, ὁ μὲν ἐφίςησι. *Telemacho ad mentionem patris lachrymante, Menelaus ſilet.* Reſpicit verba Homeri, quibus ait, dubitaſſe Menelaum, animadverſo Telemachi fletu, ſineretne illum lachrymis indulgere et ſuavi patris recordationi, an de ſingulis pergeret illum interrogare. Atque interea facit illum poëta ἐφιςάναι, *ſermonem ſuum inhibere.* Dalec. *lacrymantis fletum inhibet:* quia poëtam in conſilium non adhibuerat. κἂν τȣ́τῳ τῆς Ἑλένης ἐπεισόδῳ, κ. τ. κ. In epit. ἐπεισόδιον. Itaque ſcribendum arbitror: κἂν τȣ́τῳ τὸ τῆς Ἑλένης ἐπεισόδιον. Quid ſit ἐπεισόδιον in textura fabularum, ex Ariſtotelis Poët. et aliis vulgo notum. Prius ſcribebam τῆς Ἑλένης ἡ εἴσοδος. Interea ingreditur Helena ex ipſo poëta. οἴκοθεν ἔχȣσα τὴν τοιαύτην αἵρεσιν, *cum domi* ſui parentis *imbuiſſet hanc ſectam et rationem vitae.* Ita exprimit Cicero dictionem αἵρεσις, cum accipitur pro moribus et inſtitutis. Porro alibi monemus, lanificii curam antiquis temporibus ſemper ad puellas aut matronas pertinuiſſe, ſive illae reginae aut regum filiae eſſent, ſive cujuscunque conditionis. φίλος δὲ Μοίσαις εὐθυμία τε μελῶν εἴην, τ. Ex praecedentibus Athenaei verbis, quam εὐθυμίαν ſibi dari poſtulet Pindarus, clarum eſt: vitam nempe intelligit, quae non ſolum rebus neceſſariis non deficiatur, ſed etiam iis abundet, quae ad oblectationem honeſtam et omnium curarum requiem deſiderantur. Non multo aliter εὐθυμίαν accipit l. II. ἐκ ἀπὸ πάσης, inquit, εὐθυμίας καὶ πληρώσεως τὸ καυχᾶσθαι. Alia eſt illa εὐθυμία ſive εὐεςὼ, quae in ſapientum libris decantatur. Longe item alia, quam vulgata hujus loci ſcriptura nobis ſuggerit. Quid enim eſt εὐθυμία μελῶν, niſi ea voluptas, quam bonus poëta percipit ex ſuo poëmate, aut certe gloria, quam illi ſua poëſis parit? Hanc alibi quoque ſibi optat Pindarus, ut in I. Olymp.: ἐμὲ (δ' εἴη) τοσσάδε νικαφόροις ὁμιλεῖν, πρόφαντον σοφίαν καθ' Ἕλλανας ἐόντα παντᾶ. At iſto loco de fama nominis ſui cogitaſſe poëtam, ne ſuſpicari quidem

licet. Vetant enim clariſſime Athenaei verba: *καὶ οἴνῳ τοσέτῳ χρώμενοι, ὅσος ἱκανὸς ἂν γένοιτο πρὸς εὐθυμίαν, ἣν ὁ Πίνδαρος αἰτεῖται παρὰ τȣ̃ Διός.* Quid multa? Legiſſe aio Athenaeum et legi quoque debere: *φίλος δὲ Μοίσαις Εὐθυμίᾳ τε μέλων εἴην.* Fingit Pindarus *ποιητικῶς* deam Euthymiam, cui optat curae eſſe, id eſt, ut honeſta voluptate frui poſſit. *ȣ̓ συνέδριόν ἐςιν, ȣ̓ βȣλευτήριον, ȣ̓ λέσχη φιλοσόφων. Platonis convivium*, inquit, *non eſt conſeſſus* gravium virorum, *non ſenatorum concilium*, *non philoſophorum confabulatio.* Videtur ſtatuere diſcrimen inter *συνέδριον* et *βȣλευτήριον*, quod revera nullum eſt, ſi uſum auctorum ſpectes: ſi propriam vocum ſignificationem, eſt aliquod. *συνέδριον* enim latius patet: *βȣλευτήριον* ſenatorum tantum eſt conſeſſus. *λέσχη* vero antiquiſſimis Graecis dicebatur otioſorum hominum conventus, ut ſenum et mendicorum, qui ad blaterandum congregari
p. 338. amant. Ita Homerus, Heſiodus, Herodotus. Poſtea de ſapientum congreſſibus id verbum cepit uſurpari. Nam quas media Graecorum aetas *διατριβὰς* vel *ἐπιδείξεις* vocavit, antiquiores dixere *λέσχας*. Inde *λεσχηνεύεσθαι* vetus dictio pro *συζητεῖν* more philoſophantium. Vox eſt peregrina. לשון. *λέσχη*, *ſermo.* *καλῶς γάρ τις τὰ μεγάλα ποτήρια ȣ̃τως ὠνόμασε. Vocavit*, non autem *vocaverit. τὶς*, id eſt, Chamaeleon. Ejus locum habes l. XI. *πίνει τ' ἐκ τῆς φιάλης ἐπιδέξια.* Verba ſunt ipſa Platonis. *τὸ ἐπιδέξια* varie accipi poteſt, ut dicebamus l. I. c. 18. *φησὶ δὲ μετὰ τȣ̃το τȣ̀ς μὲν δύο νυςάζειν.* At Plato, e tribus, qui perſtiterant, duobus ſomnum obrepſiſſe, Ariſtophani et Agathoni. Sed prior obdormiit Ariſtophanes: poſterior et ſub diluculum ipſum Agatho. Pone *τελείαν σιγὴν* poſt iſta: *ἤδη δὲ ἡμέρας ὑποφαινȣ́σης Ἀγάθωνα.* Deinde ſcribe: *καὶ τὸν Σωκράτη κατακοιμίσαντα ἐκ.* Omnia ex Platone: quem utinam interpretes conſuluiſſent, ut honori ſuo melius conſulerent! *παρὰ δὲ τῇ καλῇ Σαπφοῖ καὶ ὁ Ἑρμῆς οἰνοχοεῖ τοῖς θεοῖς.* Debemus hic multa membranis. Sapphus locum expoſuimus l. II. c. 2. *καὶ οἱ δειπνήσαντες ἀπελύοντο φωτὸς ὄντος.* An potius *φωτὸς ȣ̓κ ὄντος*; *Domum redibant ſine lumine.* Magnum hoc fuerit temperantiae veterum, de qua loquitur, argumentum. Lacedaemone ita fuiſſe moris, accepimus. Plutarchus narrat in eorum inſtitutis. Alioquin *φωτος ὄντος* accipiendum cum Dalecampio pro *ἔτι φωτος ὄντος.* Quod duriuſculum videtur. Latini hoc dicunt *de die.* Unde illa, *lavare de die*, et *convivium apparare de die.* Simile

eſt, quod dixit modo: *καὶ νῦν δὴ νόμος ἐκ θυσιῶν τινῶν πρὸ ἡλίȣ δυσμῶν ἀπιέναι. ὁσάκις δὲ τροφὰς ἐλάμβανον, προειρήκαμεν ἤδη, ὅτι δὴ τρεῖς.* Quaeſtionem hanc varie tractatam invenias ab hoc ſcriptore. Nam quod l. I. dicebamus, nimis verum eſt: recitatorem interdum agit Athenaeus, non Athenaeum, hoc eſt, ſolide doctum criticum. Quaeſtio eſt, quoties die heroës Homerici cibum ſumerent. Dicat igitur clare deipnoſophiſta, quid ſuper hoc ſentiat. Enimvero ex ejus ſcriptis magis, quid alii de ea quaeſtione ſcripſerint, quam quid ei probaretur, cognoſcas. Major pars doctorum tres *τροφὰς* attribuebat heroibus: *ἄριϛον* ſub aurorae exortum, *δεῖπνον* circa meridiem, *δόρπον* ſub veſperam. Alii duas tantum: *ἄριϛον* ſive *δεῖπνον*, et *δόρπον.* Nam apud poëtam *συνωνυμεῖν* et ejusdem *τροφῆς* nomina eſſe *δεῖπνον* atque *ἄριϛον.* Philemo vero quater illos comediſſe contendebat, et totidem diverſas *τροφὰς* nominabat: *ἀκράτισμα, ἄριϛον, ἑσπέρισμα, δεῖπνον.* Quid igitur Athenaeus? Mitto, quae l. I.: nam illa fortaſſe parum integra, parum ſana, etſi ex Euſt. aliter cenſeas. Iſto vero loco ſic. Diximus, ait, quot *τροφὰς* ſumerent heroës Homerici. Quot igitur? *ὅτι δὴ τρεῖς*, tres nimirum. Audiamus, quae ſubjecta ſunt in continenti: *διὰ τὸ τὸ αὐτὸ ποτὲ μὲν ἄριϛον, ποτὲ δὲ δεῖπνον ὀνομάζεσθαι.* Planiſſime iſta verba illorum p.359. ſententiam tuentur, qui bis tantum die cibum ſumpſiſſe ſtatuebant. Quippini? Nam horum veram, falſam aliorum ſententiam diſertim mox pronuntiatur: *ȣδεὶς δείξει παρὰ τῷ ποιητῇ τρὶς* (malo *τρεῖς*, ut apud Euſtathium,) *τινὰ λαμβάνοντα τροφάς.* Quomodo igitur illud ſtabit, *ὅτι δὴ τρεῖς*; Vide hominis inſtabilitatem. Niſi tamen ſcripſerat ille *ὅτι ȣδὲ τρεῖς.* Quod equidem verum cenſeo. Quare optimum ſcriptorem culpae abſolvimus. *ἁμαρτάνȣσι δὲ καὶ οἱ ἐφεξῆς τιθέντες τȣ́τȣς τȣ̀ς ϛίχȣς.* Conjunctim ponuntur hodie in I. Od.: l. autem VII. priores duo ſoli, tertio praetermiſſo. *δῆλον ὡς κρεάτων λείψανα τυγχάνοντα.* Lucem fecerit magnam huic loco, qui iſta verba notis parentheſeos incluſerit. Explicatur his, quid ſint *εἴδατα* apud poëtam in II. propoſitorum verſuum. Mens eſt, facere inepte eos, qui, poſtquam dixit poëta duobus primis verſibus, appoſuiſſe promamcondam *εἴδατα πολλὰ χαριζομένην παρεόντων*, tertium verſum ſubjiciunt, quo dicitur *ὁ δαιτρὸς* multas carnes in lancibus appoſuiſſe. Nam cum ad manum eſt copia carnium recens coctarum, nemo pridianas reliquias apponit, quas tamen hic trium

verſuum contextus non ſolum apponi, ſed etiam praeponi facit. Obſervemus differentiam inter miniſteria promaecondae et ſtructoris, id eſt, *τῆς ταμίης* et *τοῦ δαιτροῦ.* Hic acceptos a coquo cibos menſis inferebat, illatos ſecabat: illa ſublatas de menſa reliquias in penum condebat et promebat. Haee clara Athenaei mens, in cujus venatione viri docti meri Tireſiae. Euſtathius: *παρεόντα βρώματα λέγει τὰ ἐν τῷ ταμείῳ ἀπόθετα, ἤτοι ἕωλα· τὰ γὰρ πρόσφατα ὁ δαιτρὸς παρατίθησι. λέγουσιν ἔντη. καθάπερ αἴτια τῶν τοῦ σώματος μερῶν.* Lego: *καθάπερ ἀντία τ.* *Ut quae ſint oppoſita corporis partibus.* Quid poterat ab Athenaeo probabilius dici? Quid a nobis probabilius excogitari ad reſtitutionem loci hujus? Nam doctorum hominum conatus ex Phavorino emendantium refutationis non indiget. Ubi enim veſtigia illius reſtitutionis in vulgari ſcriptura? *ἔντεα* igitur quaſi *ἄντεα* dicta. *ε* pro *α*, ut *βέρεθρον* pro *βάραθρον.* Sic ſaepe *α* pro *ε*, ut *ἀστραβής* pro *ἀστρεβής.* *οἱ δὲ νῦν ξενῶνας καὶ ἀνδρῶνας νομίζουσι.* Lege *ὀνομάζουσι.* Idem error ſaepius commiſſus: exemplum habes l. II. *οὗ τύχοι τῆς πόλεως αὐτῶν ἐφαίνετο.* Eclogarius praetermiſit *τὸ αὐτῶν.* Id mendae argumentum eſt, ut diximus ſaepe. Scribo *ἀλύων ἐφαίνετο, vagans cernebatur.* *ἀλύειν*, ut ex Plutarcho novimus, duo ſignificat. *Prae dolore animi ſola loca quaerere.* Ea notio ab iſto loco alieniſſima. Item *errare atque huc illuc ferri prae ignobilis otii abundantia.* Quomodo hic accipitur. *ὤμιλει, ᾧ τύχοι.* Scripti quidam *ὃ τύχοι, quamvis leviſſima de re.* Sed perplacet, quod eſt editum. *ἐπικωμάζων μετὰ κεραμίου καὶ συμφωνίας.* Quid hic ſignificet mox *κεράμιον*, ſatis conſtare poteſt ex adjecta dictione *συμφω-*
p.340. *νίας* et ex priſco more. Semper enim commiſſatores tibias vel alia muſica organa ſecum deferebant. Antiochus ut magis ſe dejiceret, teſtas circumferebat tibiarum loco, pauperes in eo imitatus, qui fictilibus crepitaculis et vaſorum figlinorum colliſione ſoliti ſe oblectare inopia melioris muſicae. Ariſtophanes Ranis: *ποῦ 'στιν ἡ τοῖς ὀστράκοις Αὕτη κροτοῦσα;* Enarrator ibi: *ἀπορίᾳ λύρας ὄστρακά τινες λαμβάνοντες, ἦχον μὲν ἀπετέλουν, ἄσημον δέ.* Sumpta videntur haec de Didymo, cujus iſta refert Athenaeus l. XIV.: *Δίδυμός φησιν, εἰωθέναι τινὰς ἀντὶ τῆς λύρας κογχύλια καὶ ὄστρακα συγκρούοντας εὔρυθμόν τινα ἦχον ἀποτελεῖν τοῖς ὀρχουμένοις, καθάπερ καὶ Ἀριστοφάνη ἐν Βατράχοις φάναι.* Hermippus comicus: *Λεπάδας δὲ πετρῶν ἀποκόπτοντες, κρεμβαλίζουσι.* *Lepadas ſaxis abſcindentes*

crepitant. Juvenalis: — *audiat ille Teſtarum crepitus.* Videntur autem vetuſtiores ſoliti in hanc rem acetabulis uti, quae fictilia erant, et bacillo percuſſa ſuavem quendam ſonum edebant. Haec eſt, quam Graeci vocant *ὀξυβάφων μουσικὴν ἁρμονίαν*, cujus inventorem facit Suidas Dioclem poëtam comicum Athenienſem aut Phliaſium. *φασὶν*, ait, *Διοκλέα τὸν Ἀθηναῖον εὑρεῖν τὴν ἐν τοῖς ὀξυβάφοις ἁρμονίαν, ὀστρακίνοις ἀγγείοις, ἅπερ ἔκρουσεν ξυλιφίῳ.* Poſtea ceperunt fabricari in uſum illum acetabula ex variis metallis. Iſidorus Orig. l. III.: *Tertia eſt diviſio rhythmica pertinens ad nervos et pulſus: cui dantur ſpecies cithararum diverſarum, tympanum, et cymbalum, et ſiſtrum, acetabula aenea et argentea, vel alia, quae metallico rigore percuſſa reddunt cum ſuavitate tinnitum, et caetera hujusmodi.* Sed et Suidas auctor eſt, quo magis ſonora eſſent iſta vaſcula, ſolita fuiſſe confici ex pluribus metallis in unum confuſis. *ἄλλως*, inquit, *χαλκὸς ἠχεῖ, καὶ ἄλλως σίδηρος, καὶ ἄλλως μόλυβδος, καὶ ξύλον. διὸ καὶ τὰ ὀξύβαφα εἰώθασιν ἐκ διαφόρου κατασκευάζειν ὕλης, ἵνα τῇ διαφορᾷ τῶν ἀπηχήσεων τὴν ἁρμονίαν ἀποτελέσωσιν.* Caſſiodorus l. IV. in erudita epiſtola ad Symm.: *Quid acetabulorum tinnitus? Quid dulciſſimi ſoni referam varia percuſſione modulamen?* Atque haec ſunt, quae vocantur in muſicorum organorum diviſione *ἔνηχα*, *ſonora*. *ψόφου μόνον παρασκευαστικὰ*, inquit auctor l. XIV. Fallitur enim Dalec. eo loco, confundens enecha cum pneumaticis: vertit enim *quae ad ſonum inflantur ſpiritu.* Magno certe errore. Dio Chryſ. auctor eſt, Phoenices atque in his potiſſimum Aradios hujusmodi muſica plurimum uſos, qui propterea vocat *Ἀραδίων μουσικὴν* et *Φοινίκων κρούματα*. Vide illum in Tarſic. I. Hujus etiam generis fuerunt et *ſcabilli*, de quibus ad IV. Suetonii dicebamus, et *κρέμβαλα*, quae ſine ulla operoſiore harmonia ipſo delectabant ſono: ut hodie, quae vocantur *carcaveaux* in Galliis. Quanquam his jam ars eſt adhibita. Inde *κρεμβαλιάζειν*, id eſt, Heſychio interprete, *κογχύλια καὶ ὀστᾶ ἅμα συγκροτοῦντας ἐρισμόν τινα ἦχον ἀποτελεῖν τοὺς ἀρχομένους.* Eſt etiam affinis illa *κρεμβαλιασμοῦ* ſpecies, quam vulgo pauperes et mendici in nova Roma ad divitum oblectationem p.341.
et ſtipem eliciendam uſurpabant, ut refert Chryſoſtomus in priorem ad Theſſalon. *κύλικας*, ait, *καὶ κισσύβια, καὶ ποτήρια τοῖς δακτύλοις ἐνείρων καὶ περιτιθεὶς κυμβαλίζει.* Poſtrema cenſeo corrupta, ſcriboque *ἄρρυθμόν τινα ἦχον ἀποτελεῖν τοὺς ὀρχουμένους.* Nitimur iis, quae auctor ſcribit

libro jam indicato. Caeterum κεράμιον in hoc Polybii loco nihil vetat de acetabulis interpretari: nam illa fictilia olim fuerunt. Antiphan.: Ἐξ ὀξυβαφίων κεραμίων ἐπίνομεν. Et auctor ipſe l. XI. ait, fuiſſe εἶδος κύλικος μικρᾶς κεραμέας. ὥστε πολλοὺς διὰ τὸ παράδοξον ἀφισαμένους φεύγειν. Placet ἀνισαμένους, ut alii libri habent. Ita potius loqui amant ſcriptores. Paulo ante ſcribe χρυσοχοείοις, ut ἀργυροκοπείοις, per ει.

Caput Quintum.

Tali dorcadei. αἱ πρὸς τὰς πόλεις θυσίαι καὶ πρὸς τοὺς θεοὺς τιμαί. Olympii Jovis templum Athenis. Aemilii Pauli ἀγῶνες. πρέσβεων et θεωρῶν differentia. Niſaei equi. θεωρίδες vel θυωρίδες. εἶρις pro ἶρις, et ſimilia. ὅλκια.

Inſanarum Antiochi Illuſtris largitionum hoc primum exemplum commemoratur: ἐδίδου γὰρ τοῖς μὲν ἀστραγάλους δορκαδείους, τοῖς δὲ φοινικοβαλάνους, ἄλλοις δὲ χρυσίον. Tali dorcadei illi ſunt, de quibus nos multa ad Theophraſtum olim. Luſorios enim talos debemus intelligere, non ζωϊκούς. ut exiſtimarunt eruditi homines. Citat hunc locum Euſtath. ad Il. ῥαψ. ξ. His autem inaequalibus muneribus ſimiles erant illae rerum inaequalium ſortes, quas ſolitum Auguſtum amicis dividere narrat Suetonius. Addit: ἐν δὲ ταῖς πρὸς τὰς πόλεις θυσίαις καὶ ταῖς πρὸς τοὺς θεοὺς τιμαῖς. Mirifice loquitur. Nam potius dicendum videatur: ἐν ταῖς πρὸς τὰς πόλεις τιμαῖς καὶ ταῖς πρὸς τοὺς θεοὺς θυσίαις. An igitur ita reſtitui ſcriptura debet? Non arbitror. Eſt enim figurate dictum αἱ πρὸς τὰς πόλεις θυσίαι καὶ πρὸς τοὺς θεοὺς τιμαὶ pro αἱ πεμπόμεναι πρὸς τὰς πόλεις θυσίαι εἰς τὸ τιμᾷν τοὺς θεούς. Figuram vocant ἓν διὰ δυοῖν. Moris autem fuit Graecorum, non propria tantum ſuae urbis quemque feſta agitare, ſed etiam aliarum miſſis victimis et pretioſis donariis ornare ac concelebrare. Hae ſunt, quas appellat auctor τὰς πρὸς τὰς πόλεις θυσίας. Clarius Theophraſtus in notatione αὐθαδείας πρὸς τὰς ἑορτὰς πέμπειν, quod ibi ſumus interpretati. Ita debere iſta accipi, ſequentia probant. Ait enim, munificentiam Antiochi circa peregrinos deos variarum ur-

bium poſſe colligi ἐκ τȣ̃ παρ' Ἀθηναίοις Ὀλυμπίȣ, *ex Olympii Jovis templo, quod erat Athenis.* De hoc templo Strabo, Livius, Pauſanias, alii. Sed quod tacent alii, clare docet hic Athenaeus, ſumptus magnos feciſſe Antiochum in exſtructione hujus templi a Perſeo jam inchoati. Fecere idem et alii plures viri principes, donec tandem Adrianus Imper. tentatum a multis opus et ab aliquot retro ſeculis manens imperfectum perfecit ac dedi- p.342.
cavit. Sic interpretamur hunc locum, ad proditam hiſtoriam lectionem omnium librorum accommodantes: nam Dalecampii emendationem non neceſſariam non probamus. Quod ſequitur, planum eſt: καὶ τῶν περὶ τὸν ἐν Δήλῳ βωμὸν ἀνδριάντων, *et ſtatuis, quas in Delo circa aram conſecravit.* Etſi hujus quoque hiſtoriae aliud teſtimonium in ſcriptis veterum, quod ſciam, non invenias. Dele τὸ καὶ ante iſta, μηδὲν τὸν ἄνθρωπον πρ. Officit enim narrationis perſpicuitati. Quod ait, ἀκȣ́σας τȣ̀ς ἐν τῇ Μακεδονίᾳ συντετελεσμένȣς ἀγῶνας ὑπὸ Αἰμιλίȣ Παύλȣ, de veris, non ludicris, Aemilii Pauli certaminibus accipio: nam editos in Macedonia ludos fuiſſe ab Imperatore Aemilio Paulo, neque Livius dicit, neque Plutarchus, neque alius quisquam veterum, et omnino ſimile veri non eſt. Hos igitur Pauli ἀγῶνας cum audiret Antiochus, βȣλόμενος τῇ μεγαλοεργίᾳ δωρεᾷ ὑπερᾶραι τὸν Παῦλον. Ita omnes codices. Ab epit. abeſt vox δωρεᾷ, quam equidem ſuſpectam habeo: nam ut oratio ſtet, inſerenda ſaltem particula καὶ, vel ſcribendum τῇ μεγαλοδωρεᾷ. Sane verbum μεγαλοεργίᾳ parum Antiocho quadrat. Ita enim eſt: Aemilii τὴν μεγαλοεργίαν et maximas res geſtas ſuperare nitebatur Syrus δωρεᾷ, id eſt, opum largitione et in ludos profuſione. Quos ut mature denuntiaret, ἐξέπεμψεν, ait, πρέσβεις καὶ θεωρȣ̀ς εἰς τὰς πόλεις. Miſit πρέσβεις ſive legatos, ut rex et more hominum, θεωρȣ̀ς autem, tanquam de re ſacra. Ludos Daphnicos fuiſſe ſacros, quis dubitat? Agitabantur enim in Apollinis et Dianae honorem. Quin etiam certum eſt, et ludos pleroſque omnes, et lautiores etiam epulas παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὴν αἰτίαν εἰς θεὸν ἀνενέγκαι, ſicut paulo ante dictum. Quid differant πρέσβεις et θεωροὶ, declarat Plutarchi locus in Demetrio. Vide l. IX. c. 13. Interpretum inanem περιεργίαν nemo eruditorum ferat patienter. Ait vero convivator in deſcriptione pompae, quam duxit Antiochus: τȣ́των κατόπιν ἦσαν ἱππεῖς Νισαῖοι μὲν χίλιοι, πολιτικοὶ δὲ τρισχίλιοι. Vocat ἱππεῖς equos cum ſuis ſeſ-

ſoribus, ſicut arguunt ſequentia duo vocabula, *χρυσο-*
φάλαροι καὶ χρυσοςέφανοι· nam hoc viris, illud equis
convenit. Sed quinam ſunt iſti Piſani equi? Ego vero
Polybium ſcripſiſſe autumo *Νισαῖοι.* Equi Niſaei in Me-
dia naſcebantur, et in uſus regum Perſidis ſervabantur,
aut ad reges alios mittebantur. Ideo videntur auctores
regum proprios facere. Strabo l. XI.: *τȣς δὲ Νισαίȣς ἵπ-*
πȣς, οἷς ἐχρῶντο οἱ βασιλεῖς. Oppianus: *Κάλλεϊ δ' ἐν*
πάντεσσι πέλει πανυπείροχος ἵππος Νισαῖος, τὸν ἄγȣσιν ἐρι-
κτέανοι βασιλῆες. Ingentem fuiſſe illorum copiam, docet
alibi Strabo, ſcribens, viginti horum millia quotannis
mitti ſolita ad regem Perſarum: *τοῖς Μιθρακίνοις,* ait, vel
Μιθρακίοις, hoc eſt, ut nos interpretamur, ſub illud tem-
pus, quo feſtum Mithrae, Perſarum deo, ſacrum cele-
brabatur. Quis uſus iſtorum tot equorum eſſet ad ludos,
p.343 ex hac Polybii narratione licet colligas: nam inde vel
praecipuum pompae ornamentum erat. Niſaeis oppo-
nuntur hic *οἱ πολιτικοὶ, plebeji et domi nati.* Transvectae
ſunt in Antiochi pompa, ſicut narratur mox, etiam *θεω-*
ρίαι βραχὺ λείπȣσαι τριακοσιῶν, menſae ſacrae ferme tre-
centae. Scribo enim ex veſtigiis lectionis Hoeſchelianae
θεωρίδες. Menſas, quarum in ſacris uſus, vocabant *θεω-*
ρίδας, et *θυωρίδας,* vel etiam *θυωρȣ̀ς,* ut eſt apud Julium
Poll., Diogenem Laërt. et Tzetzem. Apage, qui *popas*
vertunt: errant enim craſſe. Cogitemus de numero in
iſtis: *βασιλικοὶ δὲ παῖδες παρῆλθον ἑξακόσιοι, χρυσώματα*
ἔχοντες. Num enim abſurdum, regios pueros traduci
tantum ıↄc, cum modo dixerit, Dionyſium, qui erat
regi ab epiſtolis, miſiſſe usque ad cıↄ. Sed propter vo-
cem *χρυσωμάτων* poſſumus hanc lectionem tueri. Mulie-
res illae, de quibus ſcribitur, *ἐκ χρυσῶν καλπίδων μύροις*
ἔῤῥαινον, non pueros regios, quorum praeceſſit mentio,
ſed omnes ſpectatores, ut quemque illorum praeteribant,
unguentis reſpergebant. Quae deinceps narrantur de ex-
hibito diverſi generis unguento ad unctionem, ea ſic ac-
cipio. Per dies 30. ſpectacula varii generis edidit Antio-
chus, quo toto tempore unguentorum facta eſt omnibus,
qui in gymnaſium venirent lotum, a rege copia. Primis
diebus quinque datum crocinum, cinnamominum et nar-
dinum: reliquis vero diebus telinum, amaracinum, iri-
num, aut liliaceum ſive lirinum. Nam l. X. *κρίνινον* ſcri-
ptum pro eo, quod hic eſt *εἴρινόν.* Quod non aliud quam
ἴρινον. Sic enim *εἶρις* pro *ἴρις, κλεῖμα* pro *κλίμα, λεῖκνον*
pro *λίκνον,* ſimiliaque ſexcenta in antiquis libris Heſychii,

Suidae et ipſius Athenaei: ut aliquanto poſt *κινναμώμȣ καὶ εἴριδος*. Sic enim et MSS. At in epit. *ἴριδος*. Porro ait Polybius, expoſita fuiſſe iſta unguenta *ἐν ὁλκίοις*. Quae quidem *arculae* non erant, ut verſum videmus, ſed labra ampla ad inſtar magnorum craterum efficta. Ita deſcribit Heſychius, et confirmant auctorum loci. Ex iis etiam claret, holciorum in balneis fuiſſe uſum. In Plutarchi Alexandro junguntur *ὁλκία, κρωσσοὶ, πύελοι* et *ἀλάβαςροι*. Sic accipe etiam in hiſtoria Judith c. 15. Atque haec ad ea, quae de Antiocho. Transeamus nunc ad regiam vere et incredibilem in modum magnificam Ptolemaei Philadelphi pompam.

Caput Sextum.

Tentoria diebus feſtis figi ſolita. Oecorum Aegyptiorum forma. οὐρανίσκοι et ȣ̓ρανός. μεσόλεκος. περιςρώματα πυργωτὰ et ζωωτά. σύριγξ. Pictores Σικυωνιακοί. Σικυωνικοί. μυθικαὶ διαθέσεις. θυρεοὶ ἀργυραῖ. νυμφαῖα. τῆς πρώτης ἐρέας. δίεδροι.

Π*ρὸ δὲ τȣ̃ ἄρξασθαι τὴν κατασκευασθεῖσαν σκηνὴν ἐν τῷ τῆς ἄκρας περιβόλῳ χ*. Saepe diximus, ſolitas olim per ſolemnes publicorum feſtorum aut panegyrium dies exſtrui, quas vocabant Latini umbras. Graeci *σκιάδας* et *σκηνάς*. Tabernacula erant in feſtae urbis viis aut ſuburbanis locis compacta excipiendis peregrinis, qui partim p.344.
ad ludorum ſpectacula, partim ad mercimoniorum ineunda commercia undique concurrebant. Erant etiam feſta quaedam, quorum ritus tentoria jubebant figere, ubi populus, univerſis relictis domibus, ſe continebat certo dierum numero, donec ſolemnitas omnis eſſet peracta. Talia feſta erant, de quibus diximus l. ſuper. c. 9. Videtur et Alexandrinum feſtum, quod hic deſcribitur, eodem ritu celebratum. Nam ea cauſſa, niſi fallimur, fuit, cur rex ipſe in tabernaculo morari neceſſe haberet. Hoc igitur tabernaculum deſcribit Callixenus, priusquam pompae totius ordinem explicet. Sedes illius fuit *ἐν τῷ τῆς ἄκρας περιβόλῳ*, *intra arcis ſeptum*, vel *intra ambitum collis*.

Utrumque ſignificat Graecum *ἄκρα*, et munitum in urbe locum, id eſt, arcem, et quamcunque editam urbis partem, ut collem, quomodo hic malim accipere. *κίονες διεστάθησαν ξύλινοι.* *Columnae ligneae certo intervallo ſtatutae ſunt.* *ἐφ' ὧν ἐπιστύλιον καθηρμόσθη τετράγωνον ὑπερεῖδον τὴν σύμπασαν τοῦ συμποσίου στέγην.* Haec forma oeci Aegyptii, ut appellabant architecti. Vitruvius l. VI. c. 4.: *In Aegyptiis oecis ſupra columnas epiſtylia, et ab epiſtyliis ad parietes, qui ſunt circa, imponenda eſt contignatio.* Appellat Callixenus *συμπόσιον* inferiorem partem tabernaculi: quod quidem amplae vaſtaeque coenationis inſtar habuit. Atque hoc ſolum iſtius aedificii ad uſum pertinuit: reliqua omnia ad ornatum. *αὕτη δ' ἐνεπετάσθη κατὰ μέσον οὐρανίσκῳ κοκκινοβαφεῖ περιλεύκῳ.* *Haec contignatio* (*στέγη τοῦ συμποσίου*) *circa medium tapetibus tecta eſt expanſis in coeli modum, coloris coccinei admodum vergentis in albedinem.* *οὐρανίσκος* eſt papilio coeli aut tholi formam referens, ut pluribus expoſitum nobis l. II. atque etiam alibi. Idem et *οὐρανὸς* aliquando ſignificat. B. Chryſoſtomus de Xerxe: *Τί δέ σοι ὁ χρυσοῦς οὐρανὸς ἐβούλετο, ἀνόητε;* Vocem *κοκκινοβαφεῖ* tollendam cenſuerunt docti propter inſequentem *περιλεύκῳ*. Sine cauſſa, ut alibi disputamus. *περίλευκος* id valet, quod diximus, vel *albo praetextus.* *καθ' ἑκάτερον δὲ μέρος εἶχε δοκοὺς μεσολεύκους ἐν πετάσμασι πυργωτοῖς κατειλημμένας.* Scribo *μεσολεύκοις ἐμπετάσμασι π.* Repetendum autem ex ſuperioribus *τὸ κοκκινοβαφέσιν.* *Ab utraque parte habuit* ea contignatio *trabes circumtectas tapetibus* coccineis *albo diſtinctis* (vel *mediocriter albicantibus*) *turritis.* Cognatae voces ſunt, quas in commentario de coloribus accurate explicamus, *λευκὸς, ἔκλευκος, διάλευκος, ἐπίλευκος, μεσόλευκος, μιξόλευκος* et *περίλευκος.* Sic autem dicta *ἐμπετάσματα πυργωτὰ*, quae turres pictura vel textura repraeſentarent: ſicut *ζωωτὰ* dicuntur et *belluta*, quae animalium figuras intextas habent. *τῶν δὲ κιόνων οἱ μὲν τέσσαρες ὦμ.* Quatuor illae columnae, quae latitudinem deſignabant. At *οἱ ἀνὰ μέσον* ſunt ternae reliquae ab utroque latere longitudinis. *τούτων δ' ἐκτὸς περίστυλος ἐπεποίητο σύριγξ ταῖς τρισὶ πλευ-*
p. 345 *ραῖς.* Id eſt, *ultra iſtas columnis* aliis *ad tria latera circumpoſitis tres quaſi pergulae confectae erant, longae quidem, ſed anguſtae.* Hoc declaratum voluit Callixenus voce *σύριγξ*, non quod viſum Dalecampio. Infra h. l.: *τῷ κοιτῶνι συνῆπτο στενὴ σύριγξ κατὰ πλάτος τοῦ κύτους χωρίζουσα τὴν γυναικωνῖτιν.* Sicut Polybius accipit in de-

ſcriptione loci cujusdam Alexandriae l. XV. ἐπὶ δὲ τῶν ἀνὰ μέσον χώρων. Scrib. χωρῶν. Eſt enim a χώρα, non a χῶρος. Mox ἐν δὲ ταῖς ἀνὰ μέσον χώραις. διὰ τὴν τȣ περιέχοντος ἀέρος εὐκρασίαν. Obtinuit apud Graecos, ut περιέχων dicatur aër. Quare vocem ἀέρος tollas licet. Sed cum vetuſtioribus locutus eſt Athenaeus, Ariſtotele, Theophraſto, aliis: neque mutandum quicquam. Quod ait de aëre Aegypti et coeli temperie floribus apta, notum ex Theophraſti et Plinii teſtimoniis. Hujus quidem judicio *terrarum omnium accommodatiſſima unguentis Aegyptus copia roſae*, l. XIII. c. 3. Sed minus odoratas eſſe roſas Aegyptias caeterosque flores ſatis conſtat. εἰς τὸ τῆς σκηνῆς ἔδαφος κατεπέπαςο χύδην. Eclogarius videtur legiſſe κατέσπαςο. Ait enim: τὸ τῆς σκηνῆς ἔδαφος ἀπετέλει πρόσοψιν λειμῶνος ἄνθεσι χύδην κατασπασθέν. Non probo. πίνακες τῶν Σικυωνιακῶν ζωγράφων. Dalecamp. *pictorum Sicyoniorum tabulae*. Sed aliud eſt Σικυωνίων, *Sicyoniorum*, aliud Σικυωνιακῶν, vel, ut habent membranae, Σικυωνικῶν, *ſimilium Sicyoniis*. Ac fortaſſe ζωγραφιῶν ſcribendum, et de picturis Sicyonii generis intelligendum. Dividebatur enim pictura in genera Helladicum, Aſiaticum et Sicyonium, cujus auctor Eumolpus Sicyonius. αἱ δὲ μυθικὰς διαθέσεις. *Quaedam fabularia argumenta*, id eſt, ex fabulari hiſtoria petita. διάθεσις eſt *deſcriptio*, ut recte vertit Dalecampius. Ad I. l. Strabonis eam vocem expoſuimus. In ſubjecta pompae deſcriptione ait Callixenus, multas in ea fuiſſe διαθέσεις ἀκοῆς ἀξίας, id eſt, multas rerum variarum εἰκασίας dignas narratu: et paulo poſt de Polemone Periegeta ſcribit, eum ἐξηγήσασθαι διάθεσιν ἐν Φλιȣντι, id eſt, expoſuiſſe argumentum tabulae cujusdam, cujusmodi erant, quas Philoſtratus interpretatur in Iconibus. θυρεοὶ περιέκειντο ἐναλλὰξ ἀργυραῖ τε καὶ χρυσαῖ. Imo ἀργυροῖ τε καὶ χρυσοῖ. Neque enim alio genere vocem θυρεὸς uſurpare, opinor, voluit, quam omnes alii. Aut figura eſt πρὸς τὸ σημαινόμενον, et referendum ad vocem εἰκασίαι. Nam revera θυρεοὶ hoc loco nihil aliud niſi θυρεῶν εἰκασίαι. ἐξ ἑκατέρα πλευρᾷ. Scripti melius ἐν ἑκατέρᾳ πλευρᾷ. συμπόσιά τε ἀντία ἀλλήλων αὐτοῖς τραγικῶν τε καὶ κωμικῶν καὶ σατυρικῶν ζώων, ἀληθινὸν ἐχόντων ἱματισμόν. Faceſſit mihi negotium vox αὐτοῖς, quae referri alio non videtur poſſe, quam ad nomen ἄντρα proxime praecedens. Lego ἐν αὐτοῖς, vel παρ' αὐτοῖς, ut intelligantur coenationes iſtae in antris fuiſſe compoſitae,

de queis modo eſt dictum, vel juxta antra et ad illorum latera. Sed in ipſis potius antris locatas arbitror, et quidem eo ſitu, ut ſe invicem reſpicerent. ζῶα appellat
p. 346. ſimulacra integra ſatyrorum et perſonarum tragicarum ac comicarum: alioquin erat uſitatius πρόσωπα dicere, ut mox πρόσωπά τε σατυρικὰ καὶ κωμικὰ καὶ τραγικά. Quod addit, ἀληθινὸν ἐχόντων ἱματισμὸν, hoc vult, has perſonas ornatas fuiſſe, ut cuique earum conveniebat, veſtibus veris, non ſimulatis. σκευὴν propriam hujusmodi perſonis docent nos Julius Poll. l. IV. et poëtarum interpretes. Dalecampius lectionem aliam commentus eſt ſibi et ſecutus. Νύμφαι ἐλείφθησαν, ἐν αἷς ἔκειντο Δελφικοὶ χρυσοῖ τρίποδες. Lego: νυμφαῖ' ἐλείφθησαν, ἐν οἷς. Sacra Nymphis loca appellabant νυμφαῖα. De iis accipio haec verba, etſi diſerte ſcriptum etiam in epitoma Νύμφαι et ἐν αἷς, quod quomodo exponi recte poſſit, non intelligo. τῆς πρώτης ἐρέας. Dalecampiue emendavit τῆς πρ. ἡμέρας. Mirum, quid hominem doctum moverit. Nam tapetes τῆς πρώτης ἐρέας, id eſt, *e lana praeſtantiſſima*, cur ei diſplicerent, cauſſae non erat. Theocritus in ſimilis pompae deſcriptione tapetas ſimiliter laudat: Πορφύρεοι δὲ τάπητες ἄνω μαλακώτεροι ὕπνω, Ἁ Μίλητος ἐρεῖ, χ' ὡ τὰν Σαμίαν καταβόσκων. ὥς' εἶναι δύο κατὰ κλίνην, ἐπ' ἀργυρῶν διέδρων. Vocat διέδρυς repoſitoria tripodum, quae binos ſimul capiebant. Sic δίφρος proprie ſedile duorum capax. τῶν κυλικίων καὶ ποτηρίων. Alia lectio eſt κυλικείων. Id erit, vaſorum potoriorum, et thecis ſuis contentorum, et extractorum. Quid ſit κυλικεῖον, exponitur l. XI. Sed non diſplicet κυλικίων. Mox tolle particulam καὶ ante κατασκευασμάτων. καὶ τὰ γένη μακρὸν ἐπεφαίνετό μοι δηλῦν. Scripti libri διεφαίνετό μοι. Ait autem τὰ γένη, quia ſoliti veteres diverſa poculorum genera habere quam plurima. Fidem fecerit XI. hujus operis liber.

Caput Septimum.

Πομπὴν πέμπειν. *Stadium Alexandrinum.* πομπὴ, *ferculum pompae.* αἱ τῶν πεντετηρίδων γραφαί. *Lampades byſſinae.* κανὼν, ῥάβδος *et* virga. *Orpheoteleſtae. Vannus myſtica Bacchi: item Minervae.* λικνοφόροι *mulieres et viri.* Macetae *Bacchae. Smilax inter Bacchi coronamenta. Nyſa.* λημνίσκοι *et* λινίσκοι. *Coli. Alia praeterea multa.*

Percurrimus deſcriptionem regii tabernaculi: nunc ipſam pompam paulisper ſpectemus. Eſt autem πομπὴ traductio aut transvectio. Graeci id dicunt πέμπειν vel πομπεύειν, item παρέρχεσθαι. παριέναι et διαφέρεσθαι. per publicas urbis vias, a loco certo in certum locum, ſive eundem, ſive alium. In hac narratione uterque terminus ſiletur, et ποῖ, et πόθεν. Suſpicamur nos, profectam pompam ab illa urbis parte, ubi fuit Ptolemaeo ſtructum tabernaculum, in ejus dei templum eſſe perductam, cui ille honos habebatur praecipue. Qua ducta fuerit, non praetermit- p. 347. tititur: ἤγετο διὰ τοῦ κατὰ τὴν πόλιν σταδίου. De hoc ſtadio facit Strabo mentionem l. ult. Ordo autem pompae accuratiſſime explicatur, et tempus, quo coepit progredi. πρώτη (videlicet πομπὴ, *prima pompa* vel *primum ferculum*) ἐβάδιζεν Ἑωσφόρου. Luciferum, ſtellam diem ducentem, in tabula expreſſerant: ei tabulae principem locum inter omnia pompae fercula tribuerunt. καὶ γὰρ, ait, ἀρχὴν εἶχεν ἡ πομπὴ, καθ' ὃν ὁ προειρημένος ἀστὴρ φαίνεται χρόνον. *Quia duci coepit pompa, quo tempore oritur Lucifer.* Haec ſatis declarant, ſi attendiſſent viri docti, praecedentia, πρώτη δ' ἐβάδιζεν Ἑωσφόρου. Par et ſimilis ratio ejus, quod et ſtatim ſequitur: deſiiſſe pompam ſub veſperi exortum; propterea agmen clauſiſſe illius ſtellae ſimulacrum. Sic enim accipienda iſta minime obſcura, niſi ἐθελοκωφοῦμεν, verba: τὴν δὲ τελευταίαν Ἑσπέρου συνέβαινεν εἶναι, τῆς ὥρας εἰς τοῦτον συναγούσης τὸν καιρόν. Deeſt etiam hic nomen πομπὴ, ut saepiſſime in hac narratione. Atque in hujusmodi locis πομπὴ non id ſignificat, quod ante diximus, ſed res ſingulas in pompa transvectas, ſive, ut Latini loquuntur, ſingula pompae fercula. Sic πρώτην vel δευτέραν ἱστορίαν Graeci, *primam* vel *ſecundam hiſtoriam* Latini appellant hiſtoriae partem primam aut

ſecundam. Sic etiam intellige, quod ſcribit de ſecunda pompa: *ἐπειδ' ἡ τοῖς βασιλέων γονεῦσι κατωνομασμένη.* Sequebatur Luciferi ſimulacrum ferculum divis parentibus regis et reginae ſacrum. Deinde auctor multas *πομπὰς* in unum cogit, et ait: *μετὰ δὲ ταύτας αἱ τῶν θεῶν ἁπάντων οἰκείαν ἔχουσαι τῆς περὶ ἑκάστων αὐτῶν ἱστορίας διασκευήν.* Quae ita erant vertenda: *poſt has* ſequebantur *deorum omnium* pompae (hoc eſt, imagines) *ornatu eo, qui hiſtoriae cujusque illorum conveniebat.* Poterat curioſus lector deſiderare pleniorem deſcriptionem hujus partis, quae univerſae pompae fuit caput. Continebat enim deorum omnium ſimulacra, fercula, tenſas et totius veterum theologiae ad vivum expreſſam imaginem: ſuperſedet tamen Callixenus narratione hac, contentus, indicaſſe cupido lectori, unde poſſit reperitare, quod hic non invenit. Sic enim ille: *τὰ δὲ κατὰ μέρος αὐτῶν εἴ τις εἰδέναι βούλεται, τὰς τῶν πεντετηρίδων γραφὰς λαμβάνων ἐπισκοπείτω.* Si quis, ait, ſingula pompae hujus ſcire cupit, ſumat in manus tabulas illas, quibus quinquennalis ludicri Olympici ſolennitas depingi ſolet, atque eas intueatur. Quaſi dicat auctor: et in ornandis deorum omnium ſimulacris, et in ordine, quo producta eſt cujusque effigies et uno verbo in caeteris omnibus ad deos ſpectantibus idem plane ſervatum in hac Ptolemaei pompa, atque Olympiae, cum celebratur ludicrum olympicum. *πεντετηρίδων γραφὰς* interpretamur pictorum tabulas, quarum argumentum erat celebratio alicujus penteteridis. Notamus et alibi de hoc genere tabularum. Sed non ſunt praetermittenda hoc loco Athenaei verba e l. XII.: *ἀφικόμενος δ' Ἀθήνησιν ἐξ Ὀλυμπίας, δύο πίνακας ἀνέθηκεν, Ἀγλαοφῶν-*
p.348. *τος γραφήν· ὧν ὁ μὲν εἶχεν Ὀλυμπιάδα καὶ Πυθιάδα στεφανούσας αὐτὸν, ἐν δὲ θατέρῳ Νεμέα ἦν καθημένη, καὶ ἐπὶ τῶν γονάτων, καλλίων φαινόμενος τῶν γυναικείων προσώπων.* Poteſt accipi *γραφὴ* et de libris eo argumento ſcriptis. Sic in Plutarchi l. de muſ. ſimillimus locus accipietur commodius. Nam ut probet auctor, antiquiſſimos tibicines ceciniſſe in ludis *μεμελοποιημένα, τοῦτο δὲ,* inquit, *δηλοῖ ἡ τῶν Παναθηναίων γραφὴ ἡ περὶ τοῦ μουσικοῦ ἀγῶνος.* Etſi autem in multis Graeciae locis *πενταετηρικοὶ ἀγῶνες* celebrabantur, tamen omnium penteteridum longe nobiliſſima fuit Olympica, quae ineunte quinto quoque anno incredibili frequentia hominum maximoque apparatu agitabatur. Quod ſi judicii non fallimur, putamus etiam iſtam pompam Ptolemaicam agitatam eſſe occaſione feſti

cujuſdam quinquennalis. Quod etiam arguere videtur iſta Penteteridis effigies, quae inter caetera dicitur paulo poſt fuiſſe geſtata. De magnificentia pompae caeterorum deorum licet facere conjecturam ex unius Bacchi choragio ubertim hic deſcripto. In ea deſcriptione ſcribunt libri veteres λαμπάδας φέροντες βυσσίνας, non, ut editum eſt, κισσίνας. De ellychnio e byſſo poſſis intelligere. Mox vero, ἔφερον δ' αὗται θυμιατήρια ἑξαπήχη κισσίνοις καὶ χρυσοῖς κέωσι † διακεκοσμημένα, exarata manu lectio habet καίωσι, quod non minus corruptum, quam illud κέωσι. Fortaſſe ſcribendum κίοσι, ut interpretes, vel, ut cenſemus nos, κανόσι. Cogita, lector ingenioſe. Mihi quidem emendatio perplacet, non quia noſtra eſt, ſed quia vox κανὼν huic loco aptiſſima videtur. Sic vocabant in operibus cujuscunque materiae exſtantia a reliqua ſuperficie ornamenta, quae quidem in longum producerentur in modum regulae. Sic φακὸς dixerunt in lectis pedum et ſimilibus operibus ornamenta quaedam lenticularis formae, de quibus plura obſervamus alio loco. Dixi exſtantia: quae enim non exſtant in longum producta, *virgae* appellantur. Ideo operibus textis ῥάβδους παρυφαίνεσθαι ſcribit Pollux. Unde *virgata ſagula* Virgilio. Sed et ῥάβδοι, quae eminent, dicuntur: ut in illis oſtreis, quae appellant Graeci τραχυόστρακα et ῥαβδωτά. Pro ἐπὶ χρυσῶν μαζονόμων eſt in epitoma ἐν χρυσοῖς μαζονόμοις. Deinde pro ἐν πορφυραῖς χλαμύσι invenio in membranis χλανίσι. Mox non longe ſupple ex membranis: Ὧραι τέσσαρες διεσκευασμέναι, καὶ ἑκάστη φέρουσα τοὺς ἰδίους καρπούς. ἐχόμενα δὲ τούτων θυμιατήρια δύο κίσσινα. Ubi editur τετράκυκλος πηχῶν τεσσαρεσκαίδεκα, numerum augent MSS., in queis πηχῶν ιζ, *cubitorum* 17. Corruptum eſt, quod ſtatim ſequitur: τῇ δὲ τετρακύκλῳ ἱερεῖς καὶ ἱέρειαι. καὶ πέρσης τελεταὶ καὶ θίασοι παντοδαποὶ καὶ τὰ λίκνα φέρουσαι. Omitto dicere, verbum deeſſe huic ſententiae neceſſarium, ὠχοῦντο, vel ἐφέροντο, aut ſimile: cujus praetermiſſio etſi duriuscula, ferri tamen fortaſſe queat. Illa certe, πέρσης τελεταὶ, clamant vitium percuſſa. Dalecampius fecit ἐν Περσικῇ στολῇ. Ingenio, niſi fallimur, majore, quam judicio. Veſtitum Perſicum deſcribunt p.349. nobis Xenophon et conditores Alexandri rerum, etiam Plutarchus in l. de ejus fortuna. Sed κείσθω illius ſententia εἰς τὸ μέσον. Etiam noſtra. Cenſemus enim ita ſcribendum: ἱερεῖς καὶ ἱέρειαι, καὶ Ὀρφεοτελεσταὶ, καὶ θίασοι παντοδαποὶ, καὶ αἱ τὰ λίκνα φέρουσαι. Opertaneorum ſa-

crorum myſtae atque interpretes praecipui erant; quos vocabant Orpheoteleſtas, qui fere cum Bacchi orgiaſtis conjunguntur. Scribebam aliquando καὶ Περσεφόνης τελεταί. Sed id jam non placet. Nulla autem orgia aut myſteria ſine vanno peragebantur, quam Virgilius vocat myſticam, Plutarchus in Alex. μυστικὰ λίκνα. Multa de hac vanno ſcriptores. λικνοφόροι hic ſunt foeminae: alibi viri, ut cum Aeſchinem licnophorum ait fuiſſe Demoſthenes. Erant et in ſacris Minervae vanni. Vetus poëta apud Clementem et Plutarchum: Βᾶτ' εἰς ὁδὸν δὴ, πᾶς ὁ χειρώναξ λεὼς, Οἱ τὴν Διὸς γοργῶπιν ἐργάτιν θεὸν Στατοῖσι λίκνοις προστρέπεσθε. Macedoniam olim et *Macetiam* eſſe appellatam, et Macedones *Macetas*, jam vulgo notum. In proximis tamen hisce verbis, μετὰ δὲ ταῦτα αἱ Μακέται, αἱ καλέμεναι Μιμαλλόνες, καὶ Βασσάραι, καὶ Λυδαὶ, *Macetae* peculiari ſignificatu dicuntur Macedonicae mulieres Bacchi comites, quae, ceu Deo plenae, furere ſolitae, ἔνοχοι ὅσαι τοῖς Ὀρφικοῖς καὶ τοῖς περὶ τὸν Διόνυσον ὀργιασμοῖς, ut de illis ſcribit Plutarchus in Alex. Vide Euſtath. ad Il. ῥαψ. ξ. Smilacem inter Baccharum coronamenta recenſet Callixenus, ſubjiciens: ἐστεφανωμέναι, τινὲς μὲν ὄφεσιν, αἱ δὲ σμίλαξι καὶ ἀμπέλῳ καὶ κιττῷ. De ea re tamen Plinium lege l. XVI. c. 35. Sic autem etiam Euripides in Bacchis. Nyſam celebrant veteres Liberi patris nutricem, etiam M. Tullius et Plinius. Ab ea ſunt appellati montes Nyſae, deſcripti geographis in variis orbis terrarum partibus. De foemina, non de ulla urbe accipienda erant, quae ſequuntur: ἐφ' ἧς ἄγαλμα Νύσσης ὀκτάπηχυ καθήμενον, ἐνδεδυκὸς μὲν θάψινον χιτῶνα, et caetera. Invenio deinceps ſcriptum in epitoma ἑξῆς εἵλκετο ἄλλη τετράκυκλος. Et ſtatim ἐφ' ἧς κατεσκεύαστο ληνός. Iſtud quidem perſpicue verum, non, quod editur, ἐφεξῆς κατεσκ. Sic modo dictum ἐφ' ἧς ἄγαλμα Νύσσης. In eodem epitomae libro ſcriptum πλάτος κδ, *latitudo cubitorum 24*, ubi habet edita lectio τεσσαρεσκαίδεκα. Hoc melius dubio procul, ut longitudinis menſura arguit. Servemus igitur, quod eſt editum, cum hic, tum paulo poſt: καὶ κρατῆρες ἑκκαίδεκα, ὧν οἱ μείζυς ἐχώρυν μετρητὰς τριάκοντα, οἱ δὲ ἐλάχιστοι πέντε. Non aſſentior doctiſſimo viro Nicolao Sturioni, qui pro τριάκοντα reſtituebat τέτταρα, exiſtimans, poſitum vitio λ pro δ. Verius putamus, ſex fuiſſe horum craterum ordines, ſive pemptadas, magnitudinis diverſae. Primi ordinis quini crateres quinque metretas capiebant, ſecundae pemptadis decem,

tertiae 15, et ſic deinceps ad triginta crateras usque. Callixenus, ut verbis parceret, maximorum et minimorum modum indicaſſe contentus, caeteros mediae magnitudinis omnes tacuit. At ſequentia perſpicue mendoſa: p.350. εἶτα λέβητες ἕξ· βαναωτοὶ εἰκοσιτέσσαρες, ἐπ' ἐγγυθήκαις πέντε. Quid enim eſt βαναωτοί; Dalecampius emendabat ἄμφωτοι. Gravius, opinor, ſubeſt ulcus. Nam in βαναωτοὶ ineſſe ſtatuimus vocis ἄωτοι veſtigia. Illud β numeri nota eſt. Scribo: λέβητες ἓξ ὦτα ἔχοντες (vel ἄμφωτοι), ἄωτοι εἰκοσιτ. Etiam illud non probo, μαζονομίαι εἰκοσιπέντε. Lego mutato genere μαζονόμια, ut ſemper alibi. Malim deinde: ἐσεφανωμένοι, οἱ μὲν κισσίνῳ, οἱ δὲ πιτυΐνῳ. Ut paulo ante: αὐτὴ δ' ἐσεφάνωτο κισσίνῳ χρυσῷ. Non autem κισσῷ. Etſi legitur infra de Priapo: ἔχων σέφανον κισσὸν ἐκ χρυσȣ. Sed melius ibi quoque κίσσινον. Quid eſt, quod vitii ſuſpicionem in iſtis movere queat? ἐκ τȣ́τȣ περισεραὶ καὶ φάσσαι καὶ τρυγόνες καθ' ὅλην ἐξίπταντο τὴν ὁδὸν, λημνίσκοις τȣ̀ς πόδας δεδεμέναι, πρὸς τὸ ῥᾳδίως ὑπὸ τῶν θεωμένων ἁρπάζεσθαι. *Ex hoc* antro *evolabant, quam longa fuit via, columbae, palumbes et turtures, lemniſcos habentes ligatos ad pedes, quo facile a ſpectatoribus raperentur.* Lemniſci ſunt taeniae anguſtae. Optime igitur facit vox illa ad hunc locum. Legendum tamen λινίσκοις, niſi et eclogarii lectionem, et conſentientis etiam hic cum illo Euſtathii auctoritatem inſuper habemus. Hujus ſunt verba: Ἰσέον δὲ, ὅτι ἐκ τȣ̃ κοινότερον λεγομένȣ λίνȣ καὶ λινίσκος ὑποκορισικῶς, ὁ λεπτότατος λίνος· οἷον, περισεραὶ καὶ φάσσαι καὶ τρυγόνες καθ' ὅλην ἐξίπταντο τὴν ὁδὸν ἔν τινι πομπῇ, λινίσκοις τȣ̀ς πόδας δεδεμέναι. Utrum potius amplectar, non facile dixerim. Mox ſcribit breviator: ἐπ' ἐλέφαντος χρυσȣ̃ κατακείμενος. Sed τὸ χρυσȣ̃ adjecit ille de ſuo. Volebat enim ſequentium horumce verborum facere compendium: ὁ δ' ἐλέφας σκευὴν εἶχε χρυσῆν. Subdit Callixenus: ὑπεδέδετο δὲ ἐμβάδας χρυσοβαφεῖς. Epitomae non contemnenda lectio χρυσογράμμȣς. Cave mutes vocem κώλων, cum dicit Callixenus: συνωρίδες τράγων ἑξήκοντα, κώλων δεκαδύο. Colum inter quadrupedes non ignobile animal. Veteres membranae varie ſcribunt per ω vocalem modo magnam, ut hic, modo parvam, ut in VII. Strabonis: ἔσι δὲ τῶν τετραπόδων ὁ καλȣ́μενος κόλος, μεταξὺ ἐλάφȣ καὶ κριȣ̃ τὸ μέγεθος, λευκός. Valeant igitur, qui emendant λεόντων. Hybridarum animantium novum genus exhibent hic nobis calamo exarata exemplaria, onelaphos neſcio quos,

aſinorum cervorumque naturam participantes. Nam ubi ſcribitur ϛρουθῶν συνωρίδες ὀκτὼ. ἐλάφων ἑπτὰ. Huraldinus codex et aliqui etiam Italicorum habent ὀνελάφων ἑπτά.

Caput Octavum.

Varia animalia ad currus juncta. ἡνίοχος *et* παραβάτης. *Aurigarum habitus.* παραναβαίνειν. Thyrſolonchi. *Aethiopes* δωροφόροι. *Ebeni* φάλαγγες *vel* κορμοί. κυλίκιον *et* κυλικεῖον. διαθέσεις. ϛέφαιος, ϛεφάνη. ϛέμμα. ϛεφαναθῆναι τεμένεσιν ἐν Δωδώνῃ. Chyſorrhoae *fluvii.*

p.351. Etſi proprium ludicro Circenſi animal eſt equus, ſunt tamen reperti. qui alia animalia juncta in Romanum circum producerent: puta, elephantas, camelos, leones, tigres, cervos etiam, canes deinde. Haec nos in *commentario de ludis Circenſibus* pluribus explicamus. Simile autem eſt, quod a Ptolemaeo factum narrat hic Callixenus. Ait enim, producta in iſta pompa fuiſſe ἅρματα καὶ συνωρίδας elephantorum, hircorum, colorum, orygum aliarumque plurium beſtiarum. Narrat deinde, cuique currui aut bigae juvenes binos fuiſſe impoſitos, quorum alterum παιδάριον, *puerulum*, alterum παιδισκάριον appellat, ceu aetate et ſtatura minorem. Sic in veris curribus, qui non ad ſpeciem inanem inſtruebantur, ſed ad pugnam vel cum hoſte vel cum antagoniſta, duo ſemper geſtabantur: alter, qui habenas tractaret, alter, qui pugnaret. Ille dicebatur e re ἡνίοχος, hic παραβάτης. Erant autem hi duo, ut conditione, ſic etiam cultu diverſi. Pulcherrime id expreſſum eſt a Callixeno, cum ait: ἐπὶ δὲ πάντων τούτων ἀναβεβήκει παιδάρια, χιτῶνας ἔχοντα ἡνιοχικοὺς καὶ πετάσους. Hic erat verorum aurigarum habitus: ſaga circa humeros brevia, flagellum in dextra, in ſiniſtra habenae, petaſus in capite. Sequitur de vultu parabatarum, ſive, ut poëtae vocant, παραιβατῶν, ut Athenienſes, apobatarum: παραναβεβήκει δὲ παιδισκάρια διεσκευασμένα πελταρίοις καὶ θυρσολόγχοις, κεκοσμημένα ἱματίοις καὶ χρυσίοις. Hic vero ſunt quaedam nobis animadvertenda. Omnium primum παραναβαίνειν poſitum pro παραβαίνειν, niſi tamen

ita potius eſt ſcribendum. παραναβάτης quidem certe pro παραβάτης non dicitur. Ornamenta iſtorum ait fuiſſe parvas peltas et θυρσολόγχους, id eſt, *lanceas ſub thyrſorum ſpecie latentes*, ſive θύρσους λογχωτοὺς, ut ad I. Strabonis dudum nobis expoſitum. *Thyrſolonchum* deſcribit Juſtinus Mart. iſtis verbis: αἱ Βάκχαι διὰ σχήματος εἰρηνικοῦ τὰς λόγχας ἐν τοῖς θυρσοῖς περιφέρουσι. Epitomae auctor ſcribit χρυσολόγχαις· perperam. Scio, poſſe aliquo modo defendi, quod ſequitur: κεκοσμημένου ἱματίοις καὶ χρυσίοις. Paene tamen perſuaſi ſumus, ſcripſiſſe Callixenum ἱματίοις καταχρύσοις vel διαχρύσοις. qua voce jam uſus eſt aliquoties. Hoc eſt, χρυσοποικίλοις. Porro iſti parabatae cum ſuis agitatoribus in duas factiones erant tributi. Nam id declarant proxima verba: ἐπῆσαν δὲ συνωρίδες καμήλων ἐξ ἑκατέρου μέρους τρεῖς. Et fuiſſe etiam certamina quaedam edita, ſignificant obiter, quae deinceps legas: ἐστεφανώθησαν δ' ἐν τῷ ἀγῶνι καὶ στεφάνοις χρυσοῖς εἴκοσι. Inter peregrina ſpectacula a Ptolemaeo in iſta pompa exhibita nominantur mox et Αἰθίοπες δωροφόροι, *Aethiopes donis onuſti*. Docti emendarunt δορυφόροι, reclamantibus antiquis membranis, et epitoma etiam. Iſtorum ait quosdam tuliſſe ἐβένου κορμοὺς δισχιλίους. Videntur eſſe, quas Herodotus in Thalia φάλαγγας ἐβένου, et ex illo Plinius l. XII. *phalangas* nominant. Proprie tamen κορμὸς, unde Romanorum *gremium*, aliud, quam *phalanx* vel *palanga*. p.352. Paulo poſt in albo traductorum animalium commemorantur καὶ ὅλοι λευκοὶ βόες Ἰνδικοί. Scriptum erat in editis: κῶλοι λευκοὶ, βόες Ἰνδικοὶ εἴκοσι ἕξ. Ferri poteſt, ſi colorum numerus reſtituatur, geminatis, quae ſingulae poſitae ſunt, duabus literis hoc modo, κῶλοι λευκοὶ ιβ, βόες Ἰνδικοὶ εἴκ. Sed hoc quia mera conjectura eſt, placuit jure ſcriptam lectionem ſequi. Pro πάνθηροι ſcribe mox πάνθηρες ex epitoma et uſu auctorum. Item pro ἄρκηλοι melius ἄρκιλοι. Et pro κυλίκιον μεστὸν χρυσωμάτων ſcribendum aliquoties κυλικεῖον. Differunt enim iſta, uti ſcimus: etſi paſſim pro potoriorum vaſorum theca, (hoc ſignificat κυλικεῖον, non *abacum*, ut hic vertitur, neque *repoſitorium*, ut aliquando poſt,) legas κυλίκιον et in hoc auctore et in aliis. διαθέσεις, in iſtis, καὶ γὰρ διαθέσεις πολλαὶ ἀκοῆς ἦσαν ἄξιαι, rerum ſunt ſimulacra et repraeſentationes mirabili artificio expreſſarum ad decus pompae: ſicut et c. 6. diximus. Porro in hac Callixeni narratione tria mihi obſervet lector diligens, in quibus diſtinguendis doctorum deſiderabit induſtriam. Illa tria ſunt

ϛέφανος, ϛεφάνη, ϛέμμα. *Coronas* vulgo vertunt haec omnia nullo discrimine. Atqui ſignificare aliud ϛέφανον, aliud ϛεφάνην, declarant ſubjecta verba: ἐπόμπευσαν δὲ καὶ θρόνοι πολλοὶ, ὧν ἐφ' ἑνὸς ἔκειτο ϛεφάνη χρυσῆ, ἐπ' ἄλλȣ δ' ἦν κέρας χρυσοῦν, ἐπ' ἄλλȣ δ' ἦν ϛέφανος χρυσȣ͂ς, καὶ ἐπ' ἄλλῳ δὲ κέρας ὁλόχρυσον. Dalecampius, ne cogeretur anquirere, quid differant ϛέφανος et ϛεφάνη, expeditiſſimam iniit viam, deletis iſtis, ἐπ' ἄλλȣ δ' ἦν κέρας χρυσοῦν, ἐπ' ἄλλȣ δ' ἦν ϛέφανος χρυσȣ͂ς. Enimvero ſententiam mutaſſet vir eruditus, ſi obſervaſſet, ϛέφανον quidem dici plectilem tortilemve aut cujuscunque tandem generis coronam, quae toro conſtet, ϛεφάνην vero non eſſe torum, ſed limbum aliquantae altitudinis in orbem ductum. Itaque ϛεφάνη quaedam Callixeno memoratur altitudine bicubitalis: item alia ſex et quinque cubitorum. Atque ex eo murorum minae ϛεφάναι dicuntur Graecis, non ϛέφανοι. Sic accipe ſemper in hac luculentiſſima narratione et ſimilibus locis. ϛέμμα vero eſt vitta ſive lemniſcus. Atque ut coronae lemniſcatae (id eſt, ut loquitur Theocritus, περιζωϛρῇσιν ἑλικταὶ,) honeſtiores erant: ſic ſtemmata aliis rebus circumplicabantur honoris cauſſa. Ergo ait Callixenus: ἐφέρετο φαλλὸς χρυσȣ͂ς πηχῶν ἑκατὸν εἴκοσι, διαγεγραμμένος καὶ διαδεδεμένος ϛέμμασι διαχρύσοις. Quod erat diadema circum caput, hoc ϛέμμα circa phallum. Ut in lineam redeamus, ſcribit de Alexandro, hoc eſt, de vehiculo, quo Alexandri Magni ſimulacrum transvectum eſt pompatice, ut cum Tertulliano dicam: ὃς ἐφ' ἅρματος ἐλεφάντων ἀληθινῶν ἐφέρετο χρυσȣ͂ς. Moveant iſta verba in animo lectoris acuti ſuſpicionem, quaſi illos elephantorum currus, quorum eſt ante facta mentio, non traxerint veri elephantes, ſed vel equi, vel muli, vel alia neſcio quae animalia in elephanti figu-
p.353. ram conformata. Quod quia durum credere eſt, et, ut exiſtimo, abſurdum, ſcribo: ἐφ' ἅρματος ἐλεφάντων ἀληθινῶς ἐφέρετο χρυσȣ͂ς. *Vere aureus geſtabatur.* Hoc eſt, ex ſolido auro, non inauratus. Obſcura ſunt et, ſi ſequimur interpretes, corrupta, quae poſt abſolutam deſcriptionem pompae de coronarum diviſione dicuntur: ἐϛεφανώθησαν δ' ἐν τῷ ἀγῶνι καὶ ϛεφάνοις χρυσοῖς εἴκοσι. Πτολεμαῖος δὲ ὁ πρῶτος καὶ Βερενίκη εἴκοσι τρισὶν ἐφ' ἁρμάτων χρυσῶν καὶ τεμένεσιν ἐν Δωδώνῃ. Quinam illi ſunt, qui ἐϛεφανώθησαν; Viri docti non alios putarunt, quam Ptolemaeum et Berenicen. Quorum ſententia ſi ſtamus, lectio ſic videatur concinnanda: ἐϛ. δ' ἐν τῷ ἀγ. καὶ ϛ.

χρυσοῖς, εἴκοσι μὲν Πτολεμαῖος ὁ πρῶτος, ἡ δὲ Βερ. εἴκοσι τρισὶν. *Coronati ſunt in agone coronis aureis, Ptolemaeus quidem primus viginti, Berenice vero tribus et viginti.* Simplicius nos, ut editae lectionis verba ſonant, ita interpretabamur: *Coronati ſunt in certamine coronis aureis viginti* e victoribus: *Ptolemaeus vero primus et Berenice 23:* ut τὸ εἴκοσι de perſonis intelligatur, non de coronis. Eſt ſane probabile, quando certatum eſſe dicitur, et victores quosdam exſtitiſſe, et coronas aureas nonnullis ſaltem illorum fuiſſe donatas. Etiam illud admodum probabile, in tanta hominum multitudine viginti minimum eſſe repertos, qui propter ſingularem diverſi generis agonum peritiam coronis aureis a munificentiſſimo regum, die praeſertim adeo feſto, ornarentur. Abſurdum vero, quod ſequitur, prima facie videatur, Ptolemaeum et Berenicen ςεφανωθῆναι τεμένεσιν ἐν Δωδώνῃ. Nam quomodo intelligemus, ludis iis, qui Alexandriae in Aegypto edebantur, Dodonaei agri portione Ptolemaeo et Berenicae honorem fuiſſe habitum? Mitto aliorum interpretationes, quas probare non poſſum. Exiſtimo enim, egiſſe Ptolemaeum cum Dodonae proceribus, qui ad ludos theori publice venerant, ut domum reverſi agri partem Ptolemaeo primo et Berenicae conſecrarent, eisque τεμένη curarent dicanda, inque iis fana exſtruenda. Quod quia ſine maximis ſumtibus non poterat fieri, ideo inter caeteras Philadelphi impenſas refertur hic a Callixeno. Addit autem, harum impenſarum ſummam talentorum fuiſſe bis mille ducentorum triginta novem, et hoc amplius minarum quinquaginta: quam omnem diſpenſatores regiae domus repraeſentarint, priusquam ſpectacula finirentur. Hoc ſignificant verba auctoris: πρὸ τȣ̃ τὰς θέας παρελθεῖν, *priusquam praeterirent ſpectacula* ſive *ſpectaculorum dies.* Interpretes pecuniam in anteceſſum ſolutam volunt futuris victoribus, *priusquam accederent ad ludorum ſpectacula.* In haec abſurda praecipites eos dedit verbum παρελθεῖν male acceptum. Promtae adeo ſolutionis cauſſa affertur, διὰ τὴν τῶν ςεφανούντων προθυμίαν. Non male hoc quidem: nam, quod libenter facimus, cito et expedite facimus. Non diſſimulabo tamen animi ſenſum. Legam enim lubens προμήθειαν, non προθυμίαν. Tanta, inquit, providentia regis ac reginae fuit, ut ad iſtos omnes ſumtus p.354.
pecuniae, quod ſatis eſſet, mature coëgerint. Haec ſine dubio propior cauſſa expeditae ſolutionis, quam illa prior. Quos autem hic appellat οἰκονόμȣς inter miniſteria regis

Ptolemaei. alii *βασιλικὲς τραπεζίτας*, *regios menſarios.* Ariſteus in deſcriptione magnificentiae Ptolemaei erga Judaeos: *ἐκέλευσέ τε τῶν διαφόρων δόσιν ἀθρόαν ἔσαν ἀπομοιρίσαι τοῖς ὑπηρέταις τῶν προσταγμάτων καὶ βασιλικοῖς τραπεζίταις.* Idem etiam *ῥισκοφύλακας* nominat cuſtodes *arcaei*, id eſt, fiſci regii. Joſephus, apud quem tota illa hiſtoria iisdem prope verbis eſt deſcripta, dixit: *τὲς φύλακας τῶν κιβωτῶν.* Scribe *ὲ γὰρ ἡ τὰ Περσῶν καὶ Β.* Quod dicitur de Chryſorrhoa Nili cognomine, ſic accipe, ne erres: nobile id nomen, quod variis Europae Aſiaeque fluminibus datum eſt, ſi rei veritatem ſpectemus, uni deberi Nilo ac ſoli. Fluvios iſto nomine invenies apud Geographos non duos aut tres, ſed plures. Omnium nobiliſſimus is, qui Damaſcum Syriae praeterlabitur. Nilum quidem vulgo appellatum fuiſſe Chryſorrhoam, nemo dixit veterum: etſi non neſcimus, eſſe, qui ſic appellent ex antiquis ſcriptoribus. Gregorius Nazianz. in epitaph. Athan.: Νεῖλον, *τὸν χρυσοῤῥόαν ὄντως καὶ εὔςαχυν.* Sed jam ſpectatum ſatis: nimis enim tenuit nos diu pompa regalis.

Caput Nonum.

Prov. Opera Philadelphia. *πάροδος in nave. ἀκροςόλιον. Navis ὅπλα*, arma. *ἐσχάριον deducendis in mare navibus. ἀνάκλασις εὔγραμμος. ἀναπεπταμένα loca. πτερὸν et περίπτερος. εὐάεια. Valvarum ornamenta. διατοναῖα τοξοειδής. διατόνια. παράσειρον.*

Καὶ *περὶ πάντα ἐσπεδάκει τὰ κατασκευάσματα φιλοτίμως.* De Ptolemaeo Philadelpho loquitur, cujus ita *μεγαλεπήβολον* ingenium fuit, ut ab eo magnifica omnia opera Philadelphia ſint dicta. Philo Jud. de vita Moyſis: Πτο*λεμαῖος ὁ Φιλάδελφος ἐπικληθεὶς τρίτος μὲν ἦν τῶν ἀπ' Ἀλεξάνδρε τὴν Αἴγυπτον παραλαβόντων, ἀρεταῖς δὲ ταῖς ἐν ἡγεμονίᾳ πάντων ἐχὶ τῶν καθ' αὐτὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν πάλαι πώποτε γεγενημένων ἄριςος, ὖ καὶ μέχρι νῦν τοσαύταις ὕςερον γενεαῖς ᾄδεται τὸ κλέος, πολλὰ δείγματα καὶ μνημεῖα τῆς μεγαλοφροσύνης κατὰ πόλεις καὶ χώρας ἀπολιπόντος, ὡς ἤδη καὶ ἐν παροιμίας εἴδει τὰς ὑπερόγκας*

φιλοτιμίας καὶ μεγάλας κατασκευὰς Φιλαδελφεῖς ἀπ' ἐκείνȣ καλεῖσθαι. Appianus hoc illi magnificum elogium tribuit: ὃς καὶ πορίσαι δεινότατος ἦν βασιλέων, καὶ δαπανῆσαι λαμπρότατος, καὶ κατασκευάσαι μεγαλȣργότατος. τὰ δ' ἀπὸ τετρήρȣς μέχρι τριηρημιολίας διπλάσια τȣ́των. Aegyptiaci regni opes commemorans Appianus ex Ptolemaei hujus rationario, fuiſſe illi ait triremes ab hemiolia ad penteres numero mille et quingentas. Inter triremem autem hemioliam et trieremioliam qui discrimen aliquod cenſent ſtatuendum, ii mihi nodum in ſirpo quaerere videntur. ἀπὸ παρόδȣ ἐπὶ πάροδον. Non eſt *aditus* πάροδος, ſed via, quae ſecundum navis longitudinem in ſupremo tabulato patet juxta remiges eos, qui θρανῖται Graecis dicti. Veteres Latini *ageam* vocabant. Paulo aliter videtur πάροδος accipi, cum Hieronis navis τριπάροδος infra nuncupatur. ὕψος δὲ ἕως ἀκροςολίȣ. Quod ἄφλαςον ſive *apluſtre* in puppi, id in prora erat ἀκροςόλιον, quanquam et ἄφλαςον prorae tribuitur. Sunt autem navium ornamenta et acroteria illis partibus imponi ſolita. Caeterum navis iſtius dimenſiones totidem ferè verbis apud Plutarchum legas in vita Demetrii. ἐπὶ τὸ τῇ θαλάττῃ μέρος αὐτῆς. Deeſſe aliquid, facile animadvertent, qui criticas aures habebunt. Lege cum epit.: ἐπὶ τὸ πρὸς τῇ θαλ. μ. πολὺς δὲ ἦν καὶ ὁ τῶν ὅπλων κόσμος. Non ſunt ὅπλα hic Martis arma, ſed navis inſtrumentum univerſum, ut etiam apud Virgilium *arma*. Utilitatem horum ὅπλων declarant ſequentia verba: ἀνεπλήρȣ δὲ τὰ προσδεόμενα τῆς νεὼς μέρη. Hoc vult enim, ex ea copia inſtrumenti nautici, quo navem inſtruxerat, reparaſſe Ptolemaeum ſubinde, quicquid in ea navi poterat deſiderari, ut fieri amat in navigiis praeſertim hujusce magnitudinis: ſemper enim aliquid ſarciendum et reficiendum eſt. Plautus: *Negotii ſibi qui volet vim parare, Navem et mulierem, haec duo comparato. Nam nullae magis res duae plus negotii Habent, forte ſi occeperis exornare. Neque unquam ſatis hae duae res ornantur, Neque eis ulla ornandi ſatis ſatietas eſt.* Elegantius porro et magis ex uſu τῶν ἀκριβῶς ἑλληνιζόντων ſcribas: τὰ προσδεόμενα ἀεὶ τῆς ν. μ. De vocis ἀεὶ ſignificatione in hujusmodi locis tum alibi diximus, tum l. ſequ. c. 6. εἰς δὲ τὰς ὑπηρεσίας τετρακοσίȣς. Plutarchus: ναύταις δὲ χωρὶς ἐρετῶν ἐξηρτημένην τετρακοσίοις, ἐρέταις δὲ τετρακισχιλίοις. ἐπισιτισμȣ̀ς τε ȣ̓κ ὀλίγον. Scribe vel ἐπισιτισμȣ̃, vel ἐπισιτισμόν. καθειλκύσθη δὲ τὴν μὲν ἀρχὴν ἀπὸ ἐσχαρίȣ τινός. Quae-

p.355.

cunque de vocabulo ἐσχαρίου dicuntur hic a viro docto, ea, ut dicam ingenue, omnia eſſent ἄῤῥητα ἀμείνω. Euſtathium adhibere in conſilium erat ſatius. Locum illius eruditiſſimi epiſcopi integrum huc transferemus: rem enim aperit perſpicue. Ὅτι δὲ, ait, οὐ μόνον κατὰ γῆς ἐσχάραι πυρὸς ἦσαν, ἀλλὰ καὶ περιφορηταὶ, δῆλον ἐκ τοῦ, ἐπόμπευσαν καὶ θυμιατήρια χρυσᾶ καὶ ἐσχάραι ἐπίχρυσοι. Citat verba deſumpta ex ſuperioris pompae deſcriptione. Addit: Ἀθήναιος δὲ καὶ ἐσχάριον παραγώγως οἶδε, δι᾽ οὗ καθέλκονται νῆες εἰς θάλασσαν. ὅθεν ἡ ἀπερίεργος γλῶσσα παραφθείρουσα τὸ καινὸν πλοῖον ἀπὸ σχαρίου εἶναί φησι, βουλομένη πάντως ἀπὸ ἐσχαρίου εἰπεῖν. πρὸς ὁμοιότητα δὲ ἴσως ἐσχαρίου τοιούτου καὶ ἡ κοινότερον λεγομένη μαγειρικὴ ἐσχάρα καὶ ἐσκευάσαι καὶ ὠνόμασαι. Recte Euſtathius ἐσχάριον hoc loco interpretatur machinam deducendis in
p. 356. mare navibus aptam. Hoc enim poſtulant omnino auctoris verba. Quamquam ex eo, quod addit, vulgo navem recens factam dici ſolitam ἀπὸ σχαρίου pro ἀπὸ ἐσχαρίου, ut ipſe interpretatur, non male colligas, ἐσχάριον ſignificaſſe aliquando tectum ſubitaneum et levis operae, ſub quo naves ſolent compingi. Sed haec conjectura tantum eſt, praeterea nihil. Nam iſto loco ἐσχάριον non aliud eſt, quam quod diximus. Alibi quoque ea voce Athenaeus uſus pro eo, quod *baſim et compactionem et tranſtrorum planitiem* dicit Vitruvius in deſcriptione teſtudinis machinae. Cujus cum pridem magnus Turnebus in Adverſariis ſuis nos admonuerit, eo lectorem rejicere, quam pluribus probare malumus. Porro formam ἐσχαρίου, cujus hic meminit ex Callixeno Athenaeus, ex ipſo nomine licet odorari. Erat enim coagmentatio multorum aſſerum inſtar ingentis foci, habens, ut opinor, impacta ligna transverſa, inſtar craticulae, quae Graecis ἐσχάρα. Sic in ea foſſa, quae huic machinae ſucceſſit, deſtitutae erant palangae transverſae, ſicut auctor narrat. Etiam Vitruvius ἐσχάραν *baſim* alia in re interpretatur l. X. c. 17. Nos in Apollodori Poliorceticis, cap., quomodo oporteat turres παροικοδομεῖν, notavimus haec verba: κατὰ δὲ τοὺς ὀρθοστάτας ἀπὸ τῶν διπλῶν ἐπὶ τὰ διπλᾶ ἐπιτίθενται ἕτερα ξύλα τετραγωνίζοντα τὸ σχῆμα καὶ τὸ κάτω σχάριον συμπληροῦντα. Sic ſcribitur hic locus in bibliotheca regis Chriſtianiſſimi. τὸ ἀνοιχθὲν κατ᾽ ἀρχὰς ἐμφράξας.. Scribendum καὶ τὸ ἀν., vel εἶτα τὸ ἀν., et diſtinguendum poſt vocem praecedentem ναῦν. Senſus eſt, poſtquam navis in eam foſſam deducta eſt, in quam fuerat mare admiſſum,

fuiſſe obturatam viam, quae patuerat mari, et aquam omnem machinis exhauſtam: quibus peractis, reſediſſe navim ſuper factitiae foſſae palangis, ibique manſiſſe tanquam in ſtatione aut navali. *μετεξήντλησε πάλιν τὴν θάλασσαν ὀργάνοις.* Significat, aquam maris, quae erat ingreſſa foſſam, hauſtoriis machinis fuiſſe translatam et exhauſtam. Neque enim puto aſſentiendum interpretibus, qui accipiunt de aqua, quae in navem intraverat. Id vero contra auctoris propoſitum manifeſto facit, qui docere vult, quomodo ſuper foſſae palangas navis fuerit firme collocata. Hoc autem non potuit aliter, quam ſublato prius mari, quod fuerat admiſſum, ne jactaretur et fluctuaret in foſſa navis. *τούτου δὲ γενομένου, ἑδρασθῆναι τὸ πλοῖον.* Supplendum, ut ſaepe in narrationibus, verbum *φησὶ*, vel ſcribendum *ἑδρασθῆναι συνέβη τὸ π.* Hoc equidem verum cenſeo. *τὸ δ' εὖρος, ᾗ πλατύτατον, τριάκοντα πηχῶν.* *Latitudo, qua fuit latiſſima, triginta cubitorum.* Contrarium interpres deceptus a vulgata lectione, *ᾗ πλατύτερον.* Deinde ſcribe cum epitoma *μιᾶς ἀπέδει τεσσαράκοντα πηχ.*, non *μικρὸν ἀπέδ.* *τῆς ἀνακλάσεως εὐγράμμου φαινομένης.* Refero ad rationes opticas, quas ita diligenter ait obſervatas, ut reflexio concinna appareret. Dalecampius legendum cenſuit *εὐθυγράμμου.* Ego firmatam p.357. auctoritate codicum ſcripturam non ſollicito. Eſt vero certum, in iis, quae tolluntur in altum, ut in altioribus columnis et ſimilibus, opticis rationibus cavendum eſſe, ne propter viſus *ἀνάκλασιν* deformitas appareat. Cum enim eo res quaeque minor videatur, quo longiore intervallo a nobis ſpectatur, fallendus oculus eſt, et ſymmetriae laus captanda eſt ex aſymmetria. Quod etiam in ſtriatarum columnarum craſſitudine docet obſervandum Vitruvius l. IV. c. 4. In optimae tamen notae membranis ſcriptum *ἀνακλήσεως*, quod non probamus. *μετέωρον ἄγαν ἵστασθαι.* Interpretis *περιεργία* magnam facit injuriam nobiliſſimo fluviorum. Auctor ait, ejus fluctus in altum ſaepe attolli: interpres, *allidi et irruere.* Latine parum, falſo prorſus. *περίπατοι ἐγεγόνεισαν διπλοῖ.* Ambulationes fuerunt duplices in ſingulis trium laterum: quarum altera fuit alteri ſuperſtructa. Inferiorem vocat *κατάγειον*, quia erat ſimilis ambulationibus, quas hypogeas vocarunt: ſuperiorem appellat *ὑπερῷον* a ſitu, a forma autem *κρυπτὴν*, *tectam*, ne quis hypaethram fuiſſe putaret. *πρώτη δ' εἰσιόντι κατὰ πρύμναν ἐτέτακτο πρὸς ἐξεναντιούμενα ἀναπεπταμένη κύκλῳ δὲ περίπατος.* Haec ſunt

depravatiſſima. Pars membranarum pro περίπατος ſcribit περίπτερος. Cenſeo corrigendum: πρὸς τὰ ἐξ ἐναντίυ μὲν ἀναπεπταμένη, κύκλῳ δὲ περίπτερος. Senſus autem eſt, ingruentibus a puppi primam ſtatim occurriſſe ambulationem illam ſuperiorem, patentem usque ad alterum extremum, ſine ullo obice aut ſepto, quod illam divideret ac breviorem redderet, protectum vero in orbem habuiſſe anguſtum. Nemo dubitat, ἀναπεπταμένα illa loca dici Graecis, quae ſunt aperta et nullo obice interſepta. Talis haec ambulatio fuit. πτερὸν architectorum eſſe vocabulum, ex Vitruvio conſtat et Plinio l. XXXVI. c. 13. Etiam munitionis genus erat, quod πτερὸν vocabant, de quo ad Polybium: varie enim eam vocem uſurparunt. Sed fere de iis tantum dicitur, quae ſimilem figuram habent aliquo modo ei, quem Graeci ταρσὸν vocant. Heſychius interpretatur ὑψηλὸν, πανταχόθεν ἐξέχον, ἢ ϛέγην ἔχυσαν ἐξοχήν. Harum trium explicationum prima et ſecunda ſunt alienae. Saepiſſime obſervavimus in doctiſſimis illis gloſſis, confuſas eſſe duarum affinium vocum interpretationes. Is error hic commiſſus eſt: nam priores illae explicationes non explicant vocem περίπτερος, ſed περίπετρος, teſte ipſo Heſych., qui ſcribit paulo ante: περίπετρος, πανταχόθεν ἐξέχον. Tertia interpretatio ita ſcribenda: τὴν ϛενὴν ἔχυσαν ἐξοχήν. Ex hujus mente igitur περίπατος κύκλῳ περίπτερος erit *ambulatio in orbem protectum anguſtum habens.* Nam ἐξοχὴν apud Heſychium quid aliud interpreteris, niſi tecti projecturam? Poſſumus etiam aliter ex Vitruvio vocem περίπτερον explicare. *Peripterum* locum vocat ille, qui uno columnarum ordine cingitur: *dipterum*, qui duplici. Itaque ambulatio περί-
p.358. πτερος erit, quam columnae circumvallant. Juvat, quod modo dixit, fuiſſe hanc ambulationem undique feneſtratam et ſepimentis munitam. Φραγμοῖς, ait, καὶ θυρίσι περιεχομένη πάντοθεν. Videntur ſingula intercolumnia ſuam feneſtram habuiſſe. Sic etiam paulo poſt οἶκον περίπτερον cum Dalecampio acceperim: et non multo poſt συμπόσιον περίπτερον. Ubi clare hanc expoſitionem confirmat auctor, ſubjiciens ſtatim: οἱ κίονες αὐτῦ ἐκ λίθων Ἰνδικῶν συνέκειντο. Iſta mox, τῇ διαθέσει κατάϛεγον ἄνω πάλιν, non intelligo: et videntur deeſſe quaedam. θυρίδες ὑπέκειντο εὐάειαν παρέχυσαι. Non eſt εὐάεια, ut putant, *adeundi commoditas*, ſed aëris recipiendi ac luminis, ut locus fiat et luminoſus et perflatilis. Neque neceſſe mutare in εὐαερία: nam εὐαής et δυσαής probae dictiones

ſunt, etſi ποιητικώτεραι. ἐλεφαντίνους ἔχουσαι τοὺς κόσμους. Bullas intelligit, et ſi qua ſunt alia valvarum ac forium ornamenta. Sed notandum ſequentia verba: ἡ δ' ἐνήλωσις ἡ κατὰ πρόσωπον αὐτῶν καὶ τὰ ῥόπτρα ἐξ ἐρυθροῦ γεγονότα χαλκοῦ τὴν χρύσωσιν ἐκ πυρὸς εἰλήφασιν. *Clavi,* inquit, *qui in operis fronte, itemque marculi, ex aere rubro facti, auri ſimilitudinem per ignem erant conſecuti.* πρόσωπον cape, ut in illo Pindari: ἀρχομένου δ' ἔργου πρόσωπον χρὴ θέμεν τηλαυγές. Vulgo dicimus in idiomate noſtro *frontiſpicium.* Iſta, χαλκὸς ἐρυθρὸς τὴν χρύσωσιν ἐκ πυρὸς εἰληφὼς, periphraſis ſunt ejus ſpeciei aeris, quam nos appellamus *lotonum,* lutei plane coloris. ναὸς Ἀφροδίτης θολοειδής. *Templum Veneris ad ſimilitudinem tholi factum.* Alibi plura de voce hac et figura diximus: quam non recte animo ceperunt, qui verterunt, *aedes Veneris camerata, in teſtudinis rotundum faſtigium deſinente cacumine.* Hui! tot verbis opus fuit, ut unica vox θολοειδὴς exprimeretur? Quorſum vero *teſtudinis* nomen? Nam alia figura χελώνης, alia θόλου, ut ſciunt, qui Romanum Pantheum aut corporis aut animi oculis viderunt. Non diſſimilis figura illius ῥομβωτοῦ ὀροφώματος, quod praecedit. οἱ γὰρ κίονες αὐτοῦ. Malim οἱ γοῦν. Quo enim illud γάρ; Mox ſcribe: ἔχον τὴν πετροποιΐαν ἐκ λίθων ἀληθινῶν καὶ χρυσοῦ δεδημιουργημένην. Videamus vero ſequentia: ἐπιτερπὲς δ' ἱκανῶς καὶ ἄλλο συμπόσιον ἦν, ἐπὶ τῇ τοῦ μεγίστου οἴκου στέγῃ κείμενον, σκηνῆς ἔχον τάξιν, ὥστε τῇ μὲν οὐκ ἐπῆν, διατοναίᾳ δὲ τοξοειδεῖ διὰ ποσοῦ τινος ἐνετέτακτο διαστήματος. ἐφ' ὧν αὐλαῖαι κατὰ τὸν ἀνάπλουν ἀλουργεῖς ἐνεπετάννυντο. Mendarum laetam hic ſegetem acutus lector habet, in qua ſe exerceat. A ſcriptis manu codicibus fruſtra auxilium ſperes: fruſtra etiam ab epitoma, quae haec omnia praetervolat, ut jam tum inquinata. Vitii indicium vel in illis ſatis certum, ἐφ' ὧν. Nihil enim praeceſſit, quo haec poſſint referri. Lego: ὥστε τῇ μὲν οὐκ ἐπῆν οὐδὲν, διατόναια δὲ τοξοειδῆ διὰ ποσοῦ τινος ἐνετέτακτο (vel ἐνετέτατο) διαστήματος. ἐφ' ὧν αὐλ. etc. Senſum elicio hunc, oeci maximi contignationi impoſitum fuiſſe coenaculum, tentorio ſimile. Id vero ſic factum fuiſſe, ut illi, quam diximus, contignationi nihil ſuperſtructum eſſet: puta, nulli parietes, nullum tectum: ſed funes quoſdam arcuatos certo intervallo fuiſſe diſpoſitos p.359. vel diſtentos, ſuper quibus aulaea pandebant, quoties uſus eſſet. Vocabulum διατόναια non memini legere alibi: nec ſatis ſcio, quid proprie ſignificet. Sed διατόναια το-

ξοειδῆ appellat auctor ſine dubio arcus dimidiatos ex craſſis funibus vel ligno factos ſuſtinendis aulaeis, quae ſuper illis expanſa efficiebant, ut dicit auctor, caenaculi faciem tentorio ſimilem. Fortaſſe διατόνια rectius ſcribamus: ſed alio ſenſu, quam accipit Heſychius, qui interpretatur κρίκες. Quod diximus de funibus arcuatis, ſtare non poteſt, niſi intelligamus, fuiſſe eos ſuſtentatos perticis aut varis, aut alia re aliqua. Deinde ſcribe: μετὰ δὲ τοῦτο αἴθριον ἐξεδέχετο. ἁλουργεῖ παρασείρῳ κεκοσμημένον. Ignotae ſignificationis verbum eſt hic παράσειρον. Sed vel funes ſignificat, ut explicat Dalecampius, vel aliud neſcio quod ad oras veli appenſum ornamentum inſtar praetextae aut fimbriarum.

Caput Decimum.

Carpentum, quo Alexandri corpus in Aegyptum eſt delatum. κατεσκεύασμαι *active et paſſive.* λευκέα *et ex ea funes.* Ῥοδανοῦ *et* Ἠριδανοῦ *nomina confuſa.* σῶμα *pro ſervo.* ἀνθρωπότης, *vulgus hominum. Helix. De terebra obſervatio. Hieron et Franciſcus Magnus principes* Φιλόμουσοι. *Horti Adonidis.* κεραμίδες μολύβδιναι.

Ait eruditiſſimus convivator: Ἱερώνυμος ἐν τῇ κατασκευῇ τῆς ἁρμαμάξης, ᾗ συνέβαινε κατακομισθῆναι τὸ Ἀλεξάνδρου σῶμα. Deſcriptionem hujus harmamaxae accurate perſequitur Diodorus Sic. l. XVIII. Ex eo petat lector. Eſt enim opus ſane quam magnificum, et Alexandri corpore non indignum. Hieronymi tamen nomen a Diodoro praetermiſſum eſt, itemque ab Aeliano l. XII. Ποικ. c. ult. Ait: εἰς ὕλην μὲν ξύλων ἐκ τῆς Αἴτνης παρεσκεύασο. Sic epitoma, et ferri poteſt. Planior tamen ſententia fuerit, ſi ſcribamus: εἰς ὕλην μὲν ξύλων ξυλεία ἐκ τῆς Αἴτν. παρεσκεύασο, ἑξ. τριηρ. σκ. πλῆθος ἐξεργάσασθαι δυναμένη. Ita uſurpavit paulo ante vocem ξυλεία. ὅ φασι παγῆναι πεντήκοντα πλοίων πεντηρικῶν ξυλεία. Aut ſic: εἰς ὃ ὕλην μὲν ξύλων ἐκ τ. Α. παρεσκεύασο. *Paraverat.* Nam et κατεσκεύασμαι et παρεσκεύασμαι tam active quam paſſive ſumi ſolent. Scripſimus ex antiquis: καὶ τὴν εἰς

τὴν ἄλλην χρεῖαν ὕλην, τὴν μὲν ἐξ Ἰταλίας, τὴν δὲ ἐκ Σικελίας. Poſtrema in editis male deſiderantur. Sequitur: εἰς δὲ σχοινία λευκαίαν μὲν ἐξ Ἰβηρίας, κάνναβιν δὲ καὶ κίττον ἐκ τῦ Ῥοδανῦ ποταμῦ. Euſtathius: Ἀθήναιος ἱςορεῖ περί τινος, καὶ ὅτι εἰς σχοινία ἡτοιμάσατο λευκέαν μὲν ἐξ Ἰβηρίας, κάνναβιν δ' ἐκ τῦ Ἠριδανῦ ποταμῦ. εἴη δ' ἂν ἴσως δέρμα λεύκης παρόμοιον τῷ ἐκ φιλύρας. Scribe igitur in Athenaeo λευκέαν μὲν ἐξ Ἰβ. Sic et eclogarius. Arboris λεύκης. *populi*, librum decorticatum ad conficiendos funes appellabant λευκέαν, ficut detractam pellem leoni λεοντέην, vulpi ἀλωπεκέην, et alia id genus. p.360.
In Heſychii gloſſis alicubi leges: σιλλὸν λευκαίας σχοινίον. Melius idem alibi λευκέα per ſimplex ε, quod interpretatur σχοῖνος. Recte, ſi accipias pro fune ſimpliciter et ἀντὶ σχοινίυ. Nam junci ſpeciem λευκέαν novimus nullam. Gloſſarum tamen auctor *ſpartum* λευκαίαν interpretatur: nec dubium, multos jam olim per αι ſcripſiſſe id, nempe ea notione. Rhodani nomine intellige fluminis illius utramque ripam, ubi etiam hodie cannabis copia non tenuis. Sed fluvii hujus nomen diverſe ſcriptum invenimus. In epitoma diſerte Ῥαδανῦ. Mendoſe, ut palam eſt. In Euſtathii codicibus Ἠριδανῦ. An et hoc mendoſe? Ita videtur mihi quidem. At voce κίττον quid faciemus? Hederae uſum eſſe nullum ad funes nectendos, recte pronuntiant docti. Quare in excerptis et Euſtathio veſtigium nullum ejus verbi. πίτταν, opinor, ſcripſerat auctor: quod etiam doctiſſimo Geſnero venerat in mentem. Picem non poſtremas obtinere in nautica ſuppellectile, omnes norunt. Ait: Ἀρχιμήδης ὁ μηχανικὸς μόνος αὐτὸ κατήγαγε (τὸ πλοῖον) δι' ὀλίγων σωμάτων. Dalec. *paucis inſtrumentis*. Imo vero *paucorum ſervorum ope*. σώματα, ut in libris juris civilis Romanorum paſſim *corpora*, pro ſervis. Quanquam id Julio Poll. non probatur. σώματα, inquit, ἁπλῶς οὐκ ἂν εἴποις, ἀλλὰ δῦλα σώματα. Sed obtinuiſſe contrarium, teſtatur in Ancyroto Epiphanius: εἴωθεν ἡ ἀνθρωπότης καλεῖν τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῦ ἑνὸς ὀνόματος· οἷον, ὅτι δεσπότης ἐςὶν ὀγδοήκοντα σωμάτων. *Solent vulgo hominem de nomine alterius partium, ex quibus conſtat, appellare: ut cum dicimus, eſt herus 80. corporum.* ἀνθρωπότητα dixit Epiph. pro *vulgo homines*. Sicut ſolent beati patres Graeci τὴν ἀδελφότητα, Latini *fraternitatem* ponere pro coetu fratrum et eccleſia. Sed non ſolum vulgus ita locutum: verum et eruditiſſimi quique Graecorum, ſpreto Pollucis imperio. Harpocration

de inſtitutis a Solone primum lupanaribus loquens, *Νίκανδρος*, inquit, *ἐν ἕκτῳ Κολοφωνιακῶν Σόλωνά φησι σώματα ἀγοράσαντα εὐπρεπῆ, ἐπὶ στέγης στῆσαι.* Id eſt: *Nicander l. VI. Colophoniacorum auctor eſt, Solonem ſervas pulchras emiſſe, et in cella proſtituiſſe.* Idem alio loco *σωματέμπορον* vocari docet, quem veteres, inquit, *ἀνδροκάπηλον.* Ariſtoteles, et ſentiendi et loquendi recte norma, de miraculis auditis: *λέγουσιν οὕτω τοὺς οἰκοῦντας τὰς Γυμνησίας Ἴβηρας καταγύνους εἶναι, ὥστε ἀντὶ ἑνὸς σώματος θηλυκοῦ διδόναι τοῖς ἐμπόροις τέτταρα καὶ πέντε σώματα ἄῤῥενα.* Apud Demoſthenem in ea contra Euergum et Mneſibulum *τὸ σῶμα*, et *ἡ ἄνθρωπος*, et *τὸ σῶμα τῆς ἀνθρώπου* pro eodem ponuntur. Sic etiam accipe in hoc Phlegontis Trall. loco, cujus mentem doctiſſimus interpres non eſt aſſecutus: *ἐὰν οὖν σοι φαίνηται περὶ τούτων γράφειν τῷ βασιλεῖ, ἐπίστειλον κἀμοί, ἵνα καὶ τῶν σωμάτων τινὰ τῶν ἱστορούντων τὰ κατὰ μέρος ἐξαποστείλω σοί.* Vertendum erat: *Si ad principem de ea re videtur tibi ſcribendum, ſcribe etiam ad me, ut ſervos quosdam tibi mittam eorum, qui rem totam tenent.* Quo major eſſet fides miraculoſae nar-
p.361. rationi, offeruntur ſervi, qui tormentorum perpeſſione, ſi opus ſit, veritatem obſignent. Ergo etiam hic *σώματα* ſunt perſonarum corpora, non inſtrumenta. Aetate b. Auguſtini vulgus Graecorum ſervos vocabat *σωμάτια* potius, quam *σώματα.* Itaque haeret pia illa anima dubitatque, an vocem *σώματα* liceat de ſervis interpretari. Sic ille in locutionibus de Geneſi: *Graeci σωμάτια ſervos appellant uſitatiſſima locutione, ſed quia non σωμάτια, ſed σώματα hic dictum eſt, non eſt temere confirmandum, ſervos ſignificatos: fieri tamen poteſt, ut hoc magis ſit.* Sic ille, uſum loquentium potius quam ſcribentium ſpectans. Sed ad penſum redeamus. Obſtat interpretationi huic Procli narratio I. in Euclidem comment. Narrat ille, deductam hanc navem non *δι' ὀλίγων σωμάτων, paucorum ſervorum opera*, ſed unius Hieronis regis: *πάντων ἅμα Συρακουσίων ἑλκύσαι τὴν ναῦν οὐ δυναμένων, Ἀρχιμήδης τὸν Ἱέρωνα μόνον αὐτὴν καταγαγεῖν ἐποίησεν.* Quomodo conciliabimus? Tam facile, quam deſcendit imber, cum pluit: ſic nempe dici Proclo Hieronem ſolum eam navem deduxiſſe, quomodo ait Athenaeus ſolum Archimedem. Hic feciſſe dicitur, quia faciendi rationem invenit: ille, quia honoris ſui cauſſa operi manum admovit. Quod igitur Athenaeus paucorum miniſterio Archimedem uſum ſcribit: idem et de Hierone eſt intelligendum. Atque hoc etſi

non ait diſerte Proclus, non tamen negat. Ait auctor: πρῶτος δ' Ἀρχιμήδης εὗρε τὴν τῆς ἕλικος κατασκευήν. Et Proclus: ἡ ἕλιξ ἐκ ἦν τοῖς πρὸ τῦ Ἀρχιμήδες πορίμη. Sed de helice multa viri docti, quae non repetam. Ait de clavis aeneis, quibus munita haec navis: διὰ τρυπάνων δ' ἦσαν ἐτοι ἡρμοσμένοι. Itaque etſi decem ac quindecim pondo pendebant hi clavi, quia tamen terebra terebrata erant foramina, in quae erant immittendi, craſſiores ſeſquidigito ipſos eſſe non oportuit, aut circiter, nam ultra hunc modum terebra non habet explicationem, auctore Vitruvio l. X. c. 22. Ait: διὰ κλιμάκων πυκνῶν ἡ κατάβασις ἐγίνετο. *Per ſcalas plures*, vel *per multorum graduum ſcalas.* Nam κλίμαξ utrumque ſignificat, gradum et ſcalas. Illud commoditatem deſcendendi indicat: hoc intervallum magnum, quod ab una contabulatione fuit ad aliam. Ait: ταῦτα δὲ πάντα δάπεδον εἶχεν ἐν ἀβακίσκοις συγκείμενον ἐκ παντοίων λίθων. Expoſuimus hunc locum commentariis ad Sueton. l. I. c. 49., ubi de muſivo opere notamus. Eſt vero argumentum principis literarum amantis, quique, ut ait Pindarus, ἀγλαΐζεται μουσικῆς ἐν ἀώτῳ, quod obiter hic obſervatur de Hierone, qui teſſellatis ſuae hujus navis pavimentis univerſum Iliadis argumentum curaverat exprimendum. Sic rex Franciscus, pater ille et Maecenas literarum ac literatorum, in cujusdam praelongae ambulationis, quae in regio viſitur palatio Fontis-Eblaudi, parietibus univerſum Odyſſeae argumentum ſolertis pictoris penicillo ſpectandum exhibuit. Lege autem ſic: ἐν οἷς ἦν κατεσκευασμένος πᾶς ὁ περὶ τὴν Ἰλιάδα μῦθος θαυμασίως ταῖς κατασκευαῖς· κἂν ταῖς ὀροφαῖς καὶ p.362. θυρώμασι δὲ πάντα ἦν ταυτὰ πεποιημένα. Ait: ἐν οἷς κῆποι παντοῖοι θαυμασίως ἦσαν περιβάλλοντες ταῖς φυτείαις διὰ κεραμίδων ἢ μολυβδαινῶν. Lege διὰ κεραμίδων μολυβδίνων, ſublato ἤ. Hoc vult, inſtitutos fuiſſe omnis generis hortos in ambulationibus illis: ex quibus hortis manantes plantae per laminarum plumbearum commiſſuras navem totam circumdabant. κῆποι ſunt herbarum hortenſium inſtitutae areolae in congeſta terra ſuper navis tegmen: vel erant iis ſimiles, quos Adonidis hortos vocant, in quibus alliofae plantae educantur intra περιφορῆτες teſtas: cujusmodi et illa dolia erant, quorum ſtatim fit mentio. Sic plures horti facti erant in ambulationum ſuperficie. κεραμίδας μολυβδίνας dixit, ut Suetonius *chartam plumbeam:* quod pluribus ibi expoſuimus. Laminas plumbeas ſignificat in ſpeciem laterum formatas. Sic

paulo poſt πλίνθοι μολύβδου. Illae ipſae ſunt, de quibus ante locutus eſt auctor, cum dixit: ταῖς ἐκ μολύβδου ποιηθείσαις κεραμίσιν ἀεὶ καθ' ὃ ναυπηγηθείη μέρος προσελαμβάνετο. Et iterum: μολυβδίναις κεραμίσιν ἀπεζεγνῦντο.

Caput Undecimum.

Perſpicuitas prima virtus orationis. Attegiae *et* trichilae. τρόπος. ἄτλαντες. κεραία. τὰ φατνώματα. Toxicae. παρατρήματα, παράρτήματα, *ſive* παραρύματα. *Italia* πολύδενδρος. *Alia non pauca.*

Σαφήνειαν orationis primam ac praecipuam virtutem eſſe, ſcitum eſt ſapientiſſimorum hominum. Vellem hujus veniſſet in mentem erudito interpreti, qui iſta verba, ἔτι δὲ σκηναὶ κιττοῦ λευκοῦ καὶ ἀμπέλων, ita vertit, *praeterea ex alba hedera et vitibus attegiae et trichilae.* Nimis hoc quidem ambitioſe. Eſto, *attegias* dici pro σκηνὰς, quia poëta ſatyricus ea voce eſt uſus, et quia Rufinus, auctor nimis ſaepe ineptus atque imperitus, σκηνοποιεῖσθαι, Joſephi verbum, transtulit *attegias componi.* Barbaram tamen vocem, (Poenorum eſt verbum, quod etiam exſtat in Dionyſii periegeſi Latina) Latinae praelatam eſſe, quis non miretur? quis non indignetur? Deinde ſi *attegiae* et *tricbilae* ſunt idem, cur poſuit utrumque? Poſtremo cur notum et tritum uſu vocabulum Graecorum duobus obſcuris mutavit? Quod ſequitur, ὑπῆρχον δὲ καὶ τῶν τοίχων ἑκατέρωθεν τρόποι προσεωσμένοι, planius ſcriptum eſt in epitome τόποι προσεωσμ. Sed hanc lectionem confutat ſequens locus; ubi eadem vox iterum poſita. De illo mox viderimus. Hic vero τρόπον tignum ſignificare, non male conjicit Dalecampius, vir eruditiſſimus. Videtur, ſi mendo caret codex, artis fabrilis aut lignariae proprium eſſe vocabulum, ut alia multa omnium artium: quae hodie obſcura eſſe doctiſſimis, amiſſis ejus argumenti libris, mirum non eſt. Veteres magiſtri hac in parte quanta negligentia uſi fuerint, omnes ſciunt. Praeter vulgo notam et pueris hujus dictionis ſignificationem
p.363. accipitur (ſed cum alio accentu in libris melioribus) in

re nautica pro tortis loris, ut et Servius explicat in Homeri verſu: *Ἐντύναντο δ' ἐρετμὰ τροποῖς ἐν δερματίνοισι.* Scholiaſtes Ariſtophanis; *μεγάλοι ταῖς τριήρεσιν ὀφθαλμοὶ γίνονται, δι' ὧν τὰς κώπας ἐμβάλλοντες ἐκωπηλάτουν. ἐφράττοντο δὲ καὶ δερματίνοις τρόποις πρὸς τὸ μὴ τρίβεσθαι τὰ σανιδώματα.* Hanc ſignificationem non praetermiſerunt grammatici: de ea multa Heſychius. Additur: *ἄτλαντές τε περιέτρεχον τὴν ναῦν ἐκτὸς ἐξαπήχεις.* Euſtathius legit *ἐντός.* Quid ſint atlantes et telamones in architectura, habes apud Vitruv. l. VI. c. 10. Sed adſcribenda ſunt Euſtathii verba, quibus hunc locum expoſuit: *Καὶ ἴσως τοιαύτης ἐννοίας παρὰ τῷ δειπνοσοφιστῇ οἱ ἄτλαντες, ἐν τῷ, περιέτρεχον τὴν ναῦν ἄτλαντες ἐντὸς ἐξαπήχεις. εἰ μὴ ἄρα ζώδια, ἤτοι ἀνδριάντες ἦσαν ἐστηλωμένοι πρὸς μίμησιν Ἄτλαντος.* *Fortaſſe ab eadem mente* (ſustinendi nempe ſignificatione) *dicti ſunt apud deipnoſophiſtam ἄτλαντες, cum ait: navem ambibant ab interiore parto atlantes ſenorum cubitorum. Niſi tamen ſigna potius ſunt animalis figura, hoc eſt, ſtatuae pro columnis poſitae figura Atlantis.* De turribus iſtius navis refert auctor: *τούτων δὲ ἑκάστῳ παρεδέδεντο κεραῖαι δύο, ἐφ' ὧν κατεσκεύαστο φατνώματα, δι' ὧν ἠφίεντο λίθοι πρὸς τοὺς ὑποπλέοντας τῶν πολεμίων.* Nolim *κεραίαν* hic *antennam* latine dicere, ſed tignum eminens vel projectum. Duo fuere parietibus turrium infixa tignorum capita, ſuper quibus exſtructa erant *τὰ φατνώματα*, quo nomine intelligitur hic paries aut lorica crebris diſtincta toxicis. Appello *τοξικὰς* cum Symmacho et Graecis juriſconſultis feneſtras longas et anguſtas, ad emittenda potius tela quam ad lucem admittendam factas. Hebraei, ut videtur, הלני שקפים אטמים, *feneſtras proſpectus clauſas,* nempe ab exteriore parte, I. Reg. c. 6. 4. Frequentiam earum feneſtrarum in illo pariete declarat appellatio *φατνώματος*, quod verbum opus ſignificat ad praeſepis formam fabricatum: cujusmodi ſpeciem exhibent lacunata domorum tecta. Caeterum *κεραίαις* iſtis ſimiles illae fuerunt, quarum mox fit mentio, etſi longe alio in loco ſitae. Non longe ſequitur: *τεῖχος δὲ ἐπάλξεις ἔχον καὶ καταστρώματα διὰ νεὼς ἐπὶ κιλλιβάντων κατεσκεύαστο.* Illud *διὰ νεὼς* interpretor ſecundum navis longitudinem. Sed miram ſententiam haec verba continent. Quis enim credat, murum, de quo loquitur, fulcris tripedibus fuiſſe impoſitum? Cur non potius tabulato navis eſt ſuperſtructus? An hoc ea fine factum, ut transferri mangana ſimul et hic murus

poſſent, in quamcumque partem opus eſſet, manente interea nave immota? Nam cum loco moverentur catapultae et balliſtae, ipſarum quoque propugnaculum, quod erat iſtud τεῖχος, transferri oportebat. Probabilius videbatur nobis, non loricam, quae defendebat tormenta, ſed machinam, quae ſaxa et haſtas jaculabatur, fuiſſe collocatam ſuper cillibantibus. Quare ita lectionem concinnabamus: τεῖχος δὲ ἐπάλξεις ἔχον καὶ καταςρώματα διὰ νεὼς κατεσκεύαςο· ἐφ' ὧν ἐπὶ κιλλιβάντων λιθοβόλος ἐφειςήκει. Hoc
p.364. eſt: *murus cum propugnaculis itemque tabulata in navi fuerunt exſtructa: quibus impoſita erat catapulta tripedibus fulcris ſustentata.* Deinde verte iſta, τριτάλαντον λίθον ἀπ' αὐτῦ ἀφιεὶς, *ſaxum emittens pondo 360.* Nam τάλαντα ſingula Vitruvio pendere ſciunt docti pondo 120. Non intelligo, quae proxime ſequuntur verba: μετὰ δὲ ταῦτα παρατρήματα ἐκ τρόπων παχέων συγκείμενα διὰ ἁλύσεων χαλκῶν κρεμάμενα. Etſi placuit diu Dalecampii interpretatio, cum apud Vitruvium in deſcriptione harum machinarum περίτρητον legerem, et alia quaedam, unde vir doctus ſuam interpretationem hauſit, qui παρατρήματα vertit *foramina*, et τρόπȣς *trabes*. Vitruvii verba ſunt l. X. c. 18., ubi de balliſtis et catapultis loquitur: *Sumuntur tigna ampliſſima longitudine: ſupra figuntur cheloniae, in quibus includuntur ſuculae. Per media autem ſpatia tignorum inſecantur et exciduntur formae, in quibus exciſionibus includuntur capitula catapultarum, cuneisque distinentur, ne in contentionibus moveantur.* En *tigna*, en *foramina*, hoc eſt, τρόπȣς et παρατρήματα, ut illas voces Dalec. accipit. Sed non eſt profecto verum, quicquid veri ſpeciem habet: ſicut hic accidit. Nam falſam eſſe docti viri interpretationem, dubium mihi nullum eſt. Obſecro, ſi τρόποι ſunt trabes aut tigna, quale dicemus eſſe hoc loquendi genus, παρατρήματα ἐκ τρόπων συγκείμενα, *foramina ex trabibus compoſita?* Non ex tignis foramina componuntur, ſed in tignis aut trabibus vel terebra vel aliquo alio inſtrumento fiunt. Praeterea cum ſuperiori de petraria machina ſermoni ſubjiciat auctor haec verba, μετὰ δὲ ταῦτα, errant omnino, qui adhuc in iſtis de illius machinae partibus tractari putant. Cenſemus, loqui auctorem de pluteis, quibus tegebatur murus ille modo memoratus. Quamobrem non παρατρήματα ſcribi debet, ſed παραρτήματα, aut παραῤῥύματα. Utro modo legas, nec a vulgata ſcriptura longe abieris, et rem, quam diximus intelligi, apte expreſſeris. Poſterior tamen dictio apud hiſtoricos

in frequentiore uſu: quos enim Latini *pluteos* dicunt, illi παραῤῥύματα ſive παραρύματα a fine: opponuntur enim ad tuitionem: aut a materia δέῤῥεις. Quoniam vero plutei iſti rei, quam defendebant, praependebantur, eleganter et παραρτήματα vocari potuerunt. ἄρτημα eſt omne, quod ſuspenditur: παράρτημα, quod ſuspenditur ante aliud, et id objectu ſui tutatur. Loqui Moſchionem de re pendente, evincunt manifeſto iſta ſequentia, διὰ ἀλύσεων χαλκῶν κρεμάμενα. Porro pluteos ex alia re alii conficiebant: iſtos ait auctor ἐκ τρόπων παχέων fuiſſe συγκειμένους. Noli dubitare, τρόπους hic eſſe rudentes et nauticos funes, quam hujus vocis ſignificationem ſupra probavimus. Ex rudentibus confiebant ſtoreae, quas machinis praependebant. Caeſar de bello Gall. l. II.: *Storeas ex funibus anchorariis tres in longitudinem parietum turris, latas 4. pedes fecerunt, easque ex tribus partibus, quae ad hoſtes vergebant, eminentibus trabibus circum turrem praependentes religaverunt: quod unum* p.365.
genus tegumenti aliis locis erant experti nullo telo neque tormento trajici poſſe. Habemus in his verbis, quidquid ad interpretationem noſtri auctoris jure deſideres. τρόποι παχεῖς ſunt *funes anchorarii*, παραρτήματα *ſtoreae praependentes.* Conſideranda nobis ſunt et quae de malis nobiliſſimae hujus navis narrat Moſchion: nam et in iis ſunt, quae nos exerceant. τῶν δὲ ἱστῶν ὁ μὲν δεύτερος καὶ τρίτος εὑρέθησαν· δυσχερῶς δ' ὁ πρῶτος εὑρέθη ἐν τοῖς ὄρεσι τῆς Βρεττανίας. Plane Dalec. aſſentior de priore membro: quod ille mancum una dictione judicavit, legitque εὑρέθησαν εὐχερῶς. Poſſumus et ſic ſcribere, εὑρέθησαν αὐτοῦ, vel ἐν Σικελίᾳ. At Britanniae nomen in poſteriore membro ſatin' ex fide? Mihi non videtur, qui ſciam, inſulam illam iis temporibus Graecis Latinisque hominibus parum fuiſſe notam, navigationem vero in Oceano oppido paucis adhuc tentatam. Legendum cenſeo ἐν τοῖς ὄρεσι τῆς Βρεττίας, *in montibus Brutiorum.* Eam partem Italiae ſic Graeci nominant. Italiam vero nullo nomine aeque celebrant antiqui Graeci, ac propter materiae copiam. ἄφθονα ξύλα ἔχειν, inquit Thucydides: πολύδενδρον appellat Archeſtratus poëta: εὔξυλον Appianus: neque ſilet Theophraſtus Hiſtor. l. V. Caſſiod. l. V. ep. 16.: *Cum noſtrum igitur animum frequens cura pulſaret, naves Italiam non habere, ubi tanta lignorum copia ſuffragatur, ut aliis quoque provinciis expetita transmittat.* Brutiam ſylvam Strabo aliique geographi deſcribunt. Atque huic tam operoſae navi inditum nomen ab optimo principe *Syracu-*

ſiae. Ita enim narrat: ὄνομα δ' ἦν τῇ νηῒ Συρακουσία. Proclus in Euclidem nominat τὴν τριηράμενον. Noſter paulo poſt Συρακουσίαν ἢ Ἀλεξανδρίδα. Quaſi Alexandriae nomen mutaverit. Cur autem Hieron induxerit in animum, tantum opus Ptolemaeo donare, ejus rei cauſſam ita aperit Moſchio: ὁ δ' Ἱέρων ἐπεὶ πάντας τοὺς λιμένας ἤκουε τοὺς μὲν, ὡς δυνατοί εἰσι τὴν ναῦν δέχεσθαι, τοὺς δὲ καὶ ἐπικινδύνους ὑπάρχειν, διέγνω δῶρον αὐτὴν ἀποστεῖλαι Πτολεμαίῳ τῷ βασιλεῖ εἰς Ἀλεξάνδρειαν. Ubi aio ſcribendum, vel invitis omnibus codicibus, τοὺς μὲν, ὡς οὐ δυνατοί. Quam γραφὴν invenio nunc in excerptis Hoeſchelianis, melioris ſaepe fidei, quam omnes membranae. Vertendum enim: *Cum intelligeret Hieron, omnium Siciliae portuum alios navem hanc capere non poſſe, alios etiam periculo eſſe obnoxios, conſtituit dono mittendam illam eſſe Alexandriam ad Ptolemaeum regem.* Proclus tamen Hieronem de induſtria navem feciſſe auctor eſt, ut ad Ptolemaeum mitteret.

Caput Duodecimum.

Illuſtratur Archimeli epigramma de nave Syracuſana.

Archimeli epigramma recitat Maſurius, ſcriptum in laudem navis Syracuſanae ſive τριηραμένου. Non eſt illud quidem magnis obſcuratum difficultatibus: quaedam tamen
p.366 habet nobis animadvertenda. Quintum diſtichum eſt hujusmodi: Ἄστρων γὰρ ψαύει καρχήσια, καὶ τριελίκτους θώρακας μεγάλων ἐντὸς ἔχει νεφέων. Mirifice extollit poëta navis hujus magnitudinem et altitudinem. Ait, tantum illius eſſe ἐπανάστημα, ut carcheſiis ſuis, id eſt, ſummis malis, coelum tangat, ipſum autem corpus et τὸ κύτος intra nubes condat. Amplitudinem navis declarat hac periphraſi, τριελίκτους θώρακας. Intelligit autem triplicem contignationem, propter quam vocata eſt navis haec a Moſchione τριπάροδος. Lege illius verba. Archimelus, ut diximus, hac periphraſi ipſum navis corpus intelligit: quod quidem ait condi ἐντὸς νεφέων, *intra nubes.* Et membranae omnes, et epitome, et, quod caput eſt, ſententia ipſa, tuentur hanc lectionem adverſus viri incomparabilis ingenioſam emendationem ὀφέων. Antipater de

templo Dianae Epheſinae: — *ἐσεῖδον Ἀρτέμιδος νεφέων ἄχρι θέοντα δόμον.* Addit Archimelus: *Πείσμασιν ἀγκύρας ἀπερείδεται, οἷσιν Ἀβύδου Ξέρξης καὶ Σηστοῦ δισσὸν ἔδησε πόρον.* Funes anchorarios navis Syracuſiae comparat cum funibus, quibus olim Xerxes Hellespontum junxit. Reſpiciebat poëta Herodoti hunc locum in fabrica illius pontis: *ταῦτα δὲ ποιήσαντες, κατέτεινον ἐκ γῆς, στρεβλοῦντες ὄνυξι ξυλίνοις τὰ ὅπλα, οὐκέτι χωρὶς ἑκάτερα τάξαντες, ἀλλὰ δύο μὲν λευκολίνου δασάμενοι ἐς αὐτὴν, τέσσαρα δὲ τῶν βυβλίνων. παχύτης μὲν ἦν αὕτη καὶ καλλονὴ κατὰ λόγον δὲ ἦν ἐμβριθέστερα τὰ λίνεα, τοῦ* (vel *τῶν*) *τάλαντον ὁ πῆχυς εἷλκε. His factis e terra funes tetenderunt, fidiculis ligneis torquentes. Neque*, uti fecerant prius, *ſeparatim eos collocarunt: ſed binis quaternis binos e lino albo adjungebant. Ac craſſities quidem et ſpecies talis erat, ſed linei validiores erant, ſicut par eſt, cum eorum cubitus unus talentum penderet.* Subjiciuntur poſtea haec: *Μανύει στιβαρᾶς κατ' ἐπωμίδος ἀρτιχάρακτον Γράμμα, τίς ἐκ χέρσου τάνδ' ἐκύλισσε τρόπιν. Φησὶ γὰρ, ὡς Ἱέρων Ἱεροκλέος Ἑλλάδι πάσῃ Καὶ νάσοις καρπὸν πίονα δωροφόρον, Σικελίας σκαπτοῦχος, ὁ Δωρικός. ἀλλὰ, Ποσειδον, Σῶζε κατὰ γλαυκῶν σέλμα τόδε ῥοθίων.* Ait, auctorem hujus navis declarari inſcriptione, quae fuit ſculpta in ipſius epomide, Deinde illam inſcriptionem verſibus ſuis complectitur. Ea autem fuit hujusmodi: ΙΕΡΩΝ ΙΕΡΟΚΛΕΟΥϹ ΒΑϹΙΛΕΥϹ ϹΥΡΑΚΟϹΙΩΝ ΤΟΙϹ ΤΕ ΑΛΛΟΙϹ ΕΛΛΗϹΙ ΚΑΙ ΤΑΙϹ ΝΗϹΟΙϹ ΤΟΥΤΟ ΤΟ ϹΙΤΗΓΟΝ ΠΛΟΙΟΝ. Supplendum eſt verbum, quod in inſcriptionibus fere omittebant. Id autem eſt *κατεσκευάσατο.* Elegantiſſime vero Archimelus hanc epigraphen verſibus iis expreſſit, quos modo adſcripſimus. In eorum primo *ἐπωμίδα* vocat maxime eminentem et conſpicuam in prora aut puppi partem, ubi elogium hoc erat inſculptum. Omnes libri tuentur hanc lectionem: alioquin ſcriberem *ἐπωτίδος.* Prorae extrema utrimque pro- p.367.
minentia vocabant *ἐπωτίδας.* Fuit moris, modo in prora, modo in puppi, et navis et tutelae nomina, ac quicquid vellent aliud, inſcribere. In quarto verſu mendum ingens deprehendimus, cujus mirum necdum ſuboluiſſe tot viris doctis, qui hoc epigramma attigerunt. Legendum enim *Ἑλλάδι πάσῃ Καὶ νάσοις καρπὸν πίονα δωροφορῶν*, non autem *δωροφορον*, quod nulla ratione tolerari poteſt. Significat poëta, ſtructam hanc navim ab Hierone, ut frumentum Graecis inſulanis aliisque asportaret ac gratis di-

videret. Hoc ille vocat *δωροφορεῖν καρπὸν πίονα.* Sic poëtae fruges vocant, vel *εὔφρονα καρπὸν*, ut l. II. dicebamus. Nullum dubium eſt, voluiſſe Hieronem famam hanc de ſe per Graeciam ſpargi, ideoque hanc navem appellaſſe in elogio, quod inſculptum eſt, *σιτηγὸν πλοῖον.* Quare etiam Moſchio paulo ante ſic vocavit: *Ἱέρων ὁ Συρακουσίων βασιλεὺς ἦν καὶ περὶ ναυπηγίας φιλότιμος, πλοῖα σιτηγὰ κατασκευαζόμενος, ὧν ἑνὸς τῆς κατασκευῆς μνησθήσομαι.* Cum haec dudum ſcripſiſſem, inſpecta epitome Hoeſcheliana accuratius, inveni hanc lectionem, *καρπῶν πίονα δωροφόρον.* Laudo et probo: ſic tamen, ut emendationis ſuperioris nos non poeniteat. In iſtis, *Σικελίας σκαπτοῦχος, ὁ Δωρικὸς*, male accipiunt nomen *Δωρικός.* Poëta ita expreſſit verba inſcriptionis, ΒΑCΙΛΕΥC CΥΡΑΚΟCΙΩΝ. Quis neſcit, Syracuſanos Dores fuiſſe? Neque enim vana eſt gloriatio illius mulierculae Syracuſanae, quae apud Syracuſanum poëtam ait: *Δωρίσδεν δ' ἔξεστι, δοκῶ, τοῖς Δωριέεσσι.*

Caput Decimum Tertium.

Λεύκωλα τῆς Κώας. Boeotia *Homeri.* *ἐγγυθήκη.* Incitega, repoſitorium. *βάσεις. ὑποκρητηρίδιον. προσαποφέρειν. μένειν. παρατρέφεσθαι.* Athenio, *qui et* Ariſtio. *ἐπὶ τοῦ τρίβωνος πορφύρα. ἐκ μισθωτῆς οἰκίας ἐξιέναι.*

Παρέλιπον δ' ἑκὼν ἐγὼ τὴν Ἀντιγόνου ἱερὰν τριήρη, ἣ ἐνίκησε τοὺς Πτολεμαίου στρατηγοὺς περὶ Λεύκωλλαν τῆς Κώας.* Haec jam ex ſua perſona loquitur Maſurius. *Λεύκωλαν* uno *λ* melius MSS. Iidem conſtanter retinent *τῆς Κώας.* Quia tamen apud geographos et hiſtoricos altum de hoc promontorio ſilentium, non eſt rejicienda conjectura Dalecampii, *τῆς Κιλικίας.* Plinio enim Leucolla Pamphyliae et promontorium eſt et oppidum: Pamphylia autem vicina Ciliciae. Aut ſcribe *τῆς Κύπρου* ſive *Κυπρίας* ex Strab. Deinde ſcribo: *ἔπειτα δὲ καὶ τῷ Ἀπόλλωνι αὐτὴν ἀνέθηκεν. τοσαῦτ' οὖν καὶ περὶ τοῦ τῶν νεῶν καταλόγου, οὐκ ἀπὸ Βοιωτῶν ἀρξάμενοι, κατελέξαμεν.* Paene pudet me hunc locum interpretari: eſt enim apertiſſimus. Sed cogit nos in planiſſimis ſaepe locis immorari inter-

pretum ſecuritas, ne dicam ſupinitas. Quis credat, poſſe aliquem virum doctum reperiri, qui ſecundam Iliadis *ῥαψῳδίαν* non legerit? Atqui doctiſſimus interpres hanc de ſe opinionem poſteris reliquit, qui neſcierit, partem ejus p.368.
libri peculiari nomine dictam *Νεῶν κατάλογον* vel *Βοιωτίαν*, quia incipit ab hoc verſu: *Βοιωτῶν μὲν Πηνέλεως καὶ Λήϊτος ἦρχον.* *καὶ ἐπεὶ τὸν καλὸν Οὐλπιανὸν οἶδα πάλιν προσβαλȣ͂ντα ἡμῖν.* Scrib. *προβαλȣ͂ντα*, *quaeſiturum a nobis.* Minus recte docti *προβαλόντα.* *τίς αὕτη ἡ παρὰ τῷ Καλλιξένῳ ἐγγυθήκη.* Locum Callixeni habes p. 300. [Lipſ.]. Qui ſuſpectam habent vocem *ἐγγυθήκη*, et emendare conantur, audiant veteres Grammaticos: *Ἐγγυθήκη σκεῦός τι· οἱ δὲ ἄγγος χωρητικὸν σκευῶν· ἢ τὴν νῦν ἀγγοθήκην, παρὰ τὸ ἐγγὺς κεῖσθαι.* Athenaeo mox *ἀγγοθήκη* eſt aliud. Romani priſci vocabant *incitegam*, ut ad Feſtum ſuum obſervavit Joſ. Scaliger. Inſecuta aetas aliquando *repoſitorium*, ut Plin. l. XVIII. extr.: *Nec non et conviviis menſisque noſtris vaſa, quibus eſculentum additur, ſudorem repoſitoriis linquentia diras tempeſtates praenuntiant.* Petronius: *Guſtantibus adhuc nobis repoſitorium allatum eſt cum corbe, in qua gallina erat.* Gloſſae antiquae: *Enceteria, machina lignea, qua amphora ſuſtinetur.* Videntur uſi voce Graeca *engetheca*, quae hic leviter corrupta. Non neſcio, *repoſitorium* paulo aliter apud Plin. exponi a viris doctiſſimis. De incitegis loquitur Javolenus jurisconſultus in lege centeſima dig. de legatis 3. et appellat *βάσεις*. *Cui Corinthia vaſa legata eſſent, et βάσεις quoque eorum vaſorum collocandorum cauſſa paratas deberi, Trebatius reſpondit. Labeo autem id non probat, ſi eas βάσεις teſtator numero vaſorum habuerit. Proclis vero recte ait, ſi aeneae quidem ſint, non autem Corinthiae, non deberi.* Sed et hunc locum aliter docti acceperunt, de quo judicium eſto penes lectorem. *ἄλλο ἔτι μέγεθος τὸ αὐτό.* Hoc eſt, *emblemata, quae poſſunt incitegae huic et inſeri et tolli, tantum pendunt, quantum ipſa incitega.* Emblemata illa ſunt, quae modo nominavit, *Σατύρων πρόσωπα καὶ βȣκεφάλεια.* Quid autem ſunt *βȣκεφάλεια*; An *bubula capita?* Vix puto: nam cur conjunxiſſet cum Satyris? De humani capitis ſimulacris accipio vaegrandibus et deformibus: qualia ſolent plaſtae in noſtrorum caminorum atlantibus ſaepe effingere, atque aliis locis inter ridicularia. Etiam Satyricae perſonae ejus generis erant, propter *τὸ ἀλλόκοτον τῆς ἰδέας*, ut loquuntur Graeci. *ἀνάθημα Ἀλυάττȣ, ȣ͂ ὁ Ἡρόδοτος μνημονεύει, ὑποκριτηρίδιον*

αὐτὸ καλῶν. Scribendum per η in tertia ὑποκρητηρίδιον. Non eſt enim, ut ſcribunt, *exiguum tribunal*, ſed *quaſi cratercula parva*. Sed adſcribenda ſunt mellitiſſimi ſcriptoris verba ad loci hujus lucem. Ἀνέθηκε δὲ, ait de Halyatte Lydo, ἐκφυγὼν τὴν νῦσον δεύτερος ἔτος τῆς οἰκίης ταύτης ἐς Δελφὺς κρητῆρά τε ἀργύρεον μέγαν, καὶ ὑποκρητηρίδιον σιδήρεον, κολλητὸν, θέης ἄξιον διὰ πάντων τῶν ἐν Δελφοῖσιν ἀναθημάτων, Γλαύκυ τῦ Χίυ ποίημα, ὃς μῦνος δὴ πάντων ἀνθρώπων σιδήρυ κόλλησιν ἐξεῦρε. σὺν ἀνδρομήκεσι λημνίσκων πιλήμασι χρυσοῖς. Et a fronte et a tergo horum verborum poni debet virgula. Pro πιλήμασι placebat ſcribi εἰλήμασι. Nam lemniſcis convenit τὸ
p. 369. εἰλεῖσθαι potius, quam τὸ πιλεῖσθαι. Appenduntur enim et circumvolvuntur coronis lemniſci. Quia tamen etiam l. XII. ita ſcriptum, nec variant codices, feramus hanc lectionem: et lemniſcorum πιλήματα interpretemur crebram eorum interpoſitionem et πυκνὴν δέσιν. At χρυσῶν omnino lege, non χρυσοῖς. Et ita in XII. Capitolinus in gemina huic hiſtoria: *Coronas quinetiam datas lemniſcis interpoſitis.* καὶ λαβεῖν τὴν κάμηλον καὶ τὸν παρεςῶτα παῖδα. L. XII.: καὶ λαβεῖν τε τὴν κάμηλον καὶ τὰ ἐπὶ τὴν κάμηλον, καὶ τὸν π. π. ὥςε προσαποφέρειν πολλὰ, καὶ καταυλύμενοι πρὸς χελιδόνος πολυκρότυ ψόφυς. Verbo προσαποφέρειν ſignificantur apophoreta, quorum copiam domum referebant quisque convivarum. Sequentia pertinent ad temulentorum hominum domuitionem poſt convivia intempeſtiva. Sed claudit oratio, etiamſi ſcribas, ut l. XII., καὶ καταυλυμένυς πρὸς χελωνίδος πολυκρότυ ψόφυς. Nam omnino deeſt verbum. Lego ſic: ὥςε προσαποφέρειν πολλὰ, καὶ αὐτὺς ἀποφέρεσθαι καταυλυμένυς πρὸς χελωνίδος ψόφυς. Quam bene iſta quadrant in homines temulentos? χελωνὶς hoc loco idem opinor ac χέλυς. ὁ δ' Ἀλέξανδρος ὕτος ὢν Ἀντιόχυ τῦ Ἐπιφανῦς υἱὸς ὑποβληθείς· διὸ εἶχον μῖσος πάντες ἄνθρωποι εἰς Δημήτριον. Deeſt verbum ἐτύγχανεν, jungendum cum participio ὢν. Vel ſcribendum ἦν. Et omnino δι' ὃ, non διό. Aut accipe διὸ pro γὰρ, ut initio Nicomacheorum: διὸ καλῶς ἀπεφήναντο τἀγαθόν. Nam qui putant eſſe illativam ibi particulam διὸ, falluntur, cum ob duplex vitium non procedat argumentatio. Porro cauſſam odii publici, quo flagravit Demetrius, narravit Joſephus l. XIII. c. 3.: ἀπεχθῶς γὰρ εἶχον πρὸς τὸν Δημήτριον διὰ τὴν ὑπερηφανίαν αὐτῦ καὶ τὸ δυσέντευκτον. ἕξιν ἔχων ἱκανὴν ἐν οἷς μετεχειρίζετο λόγοις. *Uſum habens non parvum in philoſophia,*

quam profitebatur. Id eſt, doctrinae Epicuri non mediocriter peritus. Mox diſtingue: συνεχώρησε, καὶ τὸν σέφανον προσχαρισάμενος. Diogenes ab Alexandro jus tantum petierat purpurae et aureae coronae: quorum illud regiae majeſtatis, hoc ſacerdotii in Aſia fuit indicium, ut ad Suetonium notavimus. Alexander et jus conceſſit, et hoc amplius coronam auream dono dedit. Interpreti parum hoc viſum, qui et purpuram ait datam: atqui auctor non dicit. ἔμενεν ὁ φιλόσοφος, καὶ τὴν Λυσιμάχου ἐπαινῶν οὐκ ἐπαύσατο. μένειν hic vultus conſtantiam ſignificat: nam cum Diogenem cachinnarent omnes, ille contra neque erubuit, neque indignatus eſt, neque aliud ſignum dedit commoti animi: ſed eodem ſervato vultu, mulierculae in laudes effuſus eſt. ὁμώνυμος Ἀθηνίωνι τῷ δεσπότῃ παρετρέφετο. Eleganter παρετρέφετο, negligenter alebatur, neque in ſpem magnam. Demoſthenes de Aeſchine: ἐν χορήμοις ἀλλοτρίοις ἐπὶ τῷ τριταγωνιςεῖν ἀγαπητῶς παρατρεφόμενον. Fuit hic nebulo binominis: non quomodo Plato, qui prius eſt dictus Ariſtocles, aut Theophraſtus, qui prius Tyrtamus, aut beatiſſimus Paulus, qui prius Saulus: ſed peculiari more omnium, qui jus p. 370. civitatis fraude acquirebant. Semper enim παρέγγραφοι cives novum nomen in cenſum et tabulas deferebant, non illud, quo ante noſcebantur. Ergo iſte infans quidem, et dum ſervit ſervitutem, appellatur *Athenio:* poſtea vero *Ariſtio* appellari coepit, παρέγγραφος Ἀθηναίων πολίτης γενόμενος, ut mox dicitur. Theophraſtus in notation. mor. c. de maledicentia: ὁ μὲν πατὴρ Σωσίας ἐξ ἀρχῆς ἐκαλεῖτο· ἐγένετο δ' ἐν τοῖς ςρατιώταις Σωσίςρατος, ἐπειδὴ ἐς τοὺς δημότας ἐνεγράφη. Haec eſt ratio, cur iſtum alii Athenionem, alii Ariſtionem nominent, ut Plutarchus et Appianus. τοῦτο μαθόντες οἱ Κεκροπίδαι. Athenienſes ridet, qui hac appellatione plurimum gaudere ſoliti. Ariſtophanes: χώραν τε πᾶσαν Κέκροπος. Enarrator: παίζει πρὸς Ἀθηναίους, φιλεγκωμίους ὄντας. ὁ μηδέποτε ἐπὶ τοῦ τρίβωνος ἑωρακὼς πορφύραν πρότερον. Non negaverim, ἐπὶ τοῦ τρίβωνος verti poſſe *quamdiu pallium geſtaverit philoſophicum.* Atque ita ſumma hominis vilitas indicatur, qui inter ſcholaſticos pueros ſic vixerit ignobilis et obſcurus, ut nemini unquam purpurato potuerit innoteſcere, ac ne videri quidem. Placet tamen magis, ut ἐπὶ τοῦ τρίβωνος interpretemur *ſuper pallio.* Nam mediocris conditionis homines purpureo clavo (Graeci vocant σημεῖον) veſtem ornabant, aut inſtita purpurea praetexebant. Hoc igitur

indignatur Athenaeus, hominem, qui nunquam fuerit περιπόρφυρος, factum repente ὁλοπόρφυρον. οὐδενὸς οὐδὲ Ῥωμαίων ἐν τοσαύτῃ φαντασίᾳ καταχλιδῶντος τῆς Ἀττικῆς. Id eſt: *Cum ne Romanorum quidem quisquam tanta ſpecie ac faſtuoſa pompa tantoque omnium faſtidio Atticam eſſet ingreſſus.* De Romanis vero hoc Athenaeus, et hiſtoriae convenienter. Semper humanius et civilius cum Athenienſibus Romani magiſtratus egere. Clarum in Antonio exemplum: quem narrat Appianus, Athenis cum eſſet, itaſſe per urbem ſine inſignibus poteſtatis, duobus tantum amicis comitatum, cum totidem famulis. Tacitus II. Annal. de Germanico: *Hinc ventum Athenas, foederique ſociae et vetuſtae urbis datum, ut uno lictore uteretur.* De vocabulo φαντασία ſatis dictum alibi. ὁπότε Ἀθηνίων ὁ πένης. ὁπότε eſt *quandoquidem*, non *interea dum.* Neque διὰ τὸν βασιλέα bene vertunt *praetextu regis*, ſed *per regem*, id eſt, regias opes. Etiam ſequentia non intelligit Dalecampius, ὁ δὲ πρότερον ἐκ μισθωτῆς οἰκίας ἐξιών. Nam hoc genere loquendi paupertatem Athenioni exprobrat, qui fuerit ſolitus in conducto habitare. Sed mirum profecto, ἐξιέναι οἰκίας pro οἰκεῖν οἰκίαν dixiſſe. In poëta non eſſet cur miraremur, ſed alludit auctor ad ἐξόδους dierum privata aliqua ſolennitate inſignium: tunc enim domo ſua exire, et inde pompam ducere honeſtius, quam ex conductitia. Hoc malo, quam ſinceram lectionem incruſtare, et hoc ſimilive modo reſcribere, ἐν μισθωτῇ οἰκίᾳ οἰκῶν. Prioribus ἐξόδοις e domo opponit mox pom-
p 371. paticum egreſſum ex Dieuſi aedibus. εἰς τὴν Διευσοικίαν. Scripta lectio Δίευς οἰκίαν. Interpretes ambo Διεύσου οἰκ. Nihil habeo, quod dicam de iſto. κεκοσμημένην στρωμναῖς τε καὶ γραφαῖς καὶ ἀνδράσι. Quis ſanus poſuit unquam viros inter domus ornamenta vel ſuppellectilem? Scio, philoſopho in Polit. inter patris familias inſtrumenta cenſeri ſervos. Sed quaeram rurſus: ecquis graece doctus ἄνδρας appellavit ſervos? Absque dubio legendum eſt ἀνδριᾶσι. Statuas non ſolum in foris et aliis publicis locis fuiſſe olim poſitas, ſed et in aedibus privatis atque atriis, Plinio magiſtro ſcimus l. XXXIV. c. 4. ἀνέμενον αὐτοῦ τὴν πρόσοδον. Scribendum πρόοδον, *dum prodiret in publicum.* Frequens vox ea notione in hiſtoria imperatorum. Sequitur ὁ δὲ μόλις προῆλθε.

Caput Decimum Quartum.

M. Aquilius. Baſtarna πεντάπηχυς. μεταμφιέσασθαι τετράγωνα ἱμάτια. *Pnyx monitu deum conſecrata. Iacchi vox ſacra.* Ἴακχον ἐξάγειν *vel* ἐξάδειν. τὼ θεὼ, *Ceres et Proſerpina.* ἀνάκτορον. ϛρατηγὸς ἐπὶ τῶν ὅπλων. ἴσα βαίνων Πυθοκλεῖ. ἁβρὰ βαίνειν. *Pythagorae conjuratio.* οἱ Φρακτικοί. *Gallinarum demenſum.* ὁ Ὀρόβιος. *Graecorum mos in Latinis nominibus. Res maximae a parvis principiis. Regia veſtis.*

Μάνλιος Ἀκύλλιος ὁ ὑπατευκώς. Recta appellatio Μάνιος, ut apud Plutarchum et Appianum. Latinis M. Aquilius. De ejus conſulatu, quem geſſit collega Marii V. COS., vide in faſtis ad annum DLIII. De ejus triumpho, ſed minore, hoc eſt ovatione, in anno ſequente. συνδέτην ἔχων ἁλύσει μακρᾷ Βαϛάρνην πεντάπηχυν. Iſte fuit modus cuſtodiae militaris: quem ex Seneca et aliis ſcriptoribus vir clariſſimus Juſt. Lipſius ad III. Ann. patefecit. Barbari fere vaſto et procero corpore erant. Ideo vocat Baſtarnam hunc πεντάπηχυν, *altum pedes ſeptem et ſemis.* Qua de re diximus ad Suetonii l. III. c. 68. οἱ δὲ λοιποὶ μεταμφιεσάμενοι τετράγωνα ἱμάτια, τὰ ἐξ ἀρχῆς πατρίδας ὀνομάζουσι. De iis auctor loquitur, qui per Aſiae urbes jus civitatis Romanae erant conſecuti: quod jus etſi parcius eo tempore adhuc datum, quam ſub impp. factum poſtea, certum tamen vel ex M. Tullii actionibus in Verrem, a non paucis, qui ambitioſe petierant, fuiſſe impetratum. Hi ubi erant civitatem nacti, togam Romanam aſſumebant: cujus geſtandae peregrinis jus non fuit, ut ex Suetonio conſtat. Iſtos igitur ait Poſidonius, Aſiam obtinente Mithridate, metu periculi Romanae civitati renuntiaſſe, togamque poſuiſſe, et ad Graecanicum habitum rediiſſe. τετράγωνα ἱμάτια ſunt Graecorum, non autem Romanorum. Appianus Ἐμφ. l. V.: ἀφέλειαν δὲ ἰδιωτικὴν αὖθις ἐξ ἡγεμονίας, καὶ σχῆμα τετράγωνον ἔχων, καὶ ὑπόδημα Ἀττικόν. Quod ſequitur, τὰς ἐκ ἀρχῆς πα- p.378.
τρίδας αὖθις ὀνομάζεσιν, erat vertendum, *priorem quisque patriam fatentur.* In iſtis vero articulus alieno loco eſt poſitus, κατακαλεῖται τὸν θεὸν βασιλέα, pro κατακαλεῖται θεὸν τὸν βασιλέα. ἣν ἡ Ῥωμαίων σύγκλητος ἐπισχεθῆναι πεποίηκεν. *Quam Romanus ſenatus fecit, ut obtineret.* Hoc

eſt, invexit, et cujus cauſa eſt. Mirum vero, ſi haec non eſt plani hominis calumnia in Romanum nomen. Sic enim Athenas invectam ἀναρχίαν a Romano ſenatu dicit, quaſi omnes Athenienſium magiſtratus ac ſacerdotes juſſi eſſent abdicare ſe magiſtratu ac ſacerdotio, nullo tamen in eorum loca ſuffecto. Longe aliter hiſtoriae illorum temporum auctores. Strabo in his l. IX.: Ῥωμαῖοι παραλαβόντες αὐτοὺς, Athenienſes, δημοκρατουμένους, ἐφύλαξαν τὴν αὐτονομίαν αὐτοῖς καὶ τὴν ἐλευθερίαν, ἐπιπεσὼν δ' ὁ Μιθριδατικὸς πόλεμος τυράννους αὐτοῖς κατέστησεν, οὓς ὁ βασιλεὺς ἐβούλετο. καὶ τὴν θεῶν χρησμοῖς καθωσιωμένην Πνύκα ἀφῃρημένην τοῦ δήμου. Quaſi edicto vetuiſſent Romani, ne in Pnyce convenirent cives Athenienſes. Cum autem dicit τὴν θεῶν χρησμοῖς καθωσ., ſignificat, quondam oraculo monitos eſſe Athenienſes, ut eum locum conſecrarent. Non reperies hanc ſortem neque apud Pauſaniam, neque in grammaticorum commentariis, ubi tamen de Pnyce ſcribuntur non pauca. Sed veriſſimum eſt, quod in univerſum de ea urbe ſcripſit Strabo: nullam illius fuiſſe partem; de qua non exſtaret aliqua fabula vel hiſtoria. μὴ περιίδωμεν δὲ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν ἱερὰν Ἰάκχου φωνὴν κατασεσιγασμένην. De hac voce ſacra Plutarch. in Themiſt.: ἐν τούτῳ τοῦ ἀγῶνος ὄντος, φῶς μὲν ἐκλάμψαι μέγα λέγουσιν Ἐλευσινόθεν, ἦχον δὲ καὶ φωνὴν τὸ Θριάσιον κατέχειν πεδίον ἄχρι τῆς θαλάττης, ὡς ἀνθρώπων ὁμοῦ πολλῶν τὸν μυστικὸν ἐξαγαγόντων Ἴακχον. Vigeſima nempe Boëdromionis menſis Iacchum deducebant cum cantu et pompa ex urbe Eleuſinem. Idem auctor in Phocione: εἰκάδι ἡ φρουρὰ Βοηδρομιῶνος εἰσήχθη, μυστηρίων ὄντων, ἐν ᾗ τὸν Ἴακχον ἐξ ἄστεος Ἐλευσίναδε πέμπουσι. In Camillo: τῇ εἰκάδι Βοηδρομιῶνος τὸν μυστικὸν Ἴακχον ἐξάγουσι. Ubi nihil intereſt, ſcribas ἐξάγουσιν, an ἐξάδουσιν, ut in ſcholiis comici: μιᾷ τῶν μυστηρίων εἰκάς ἐστι, (perperam vulgo ἐγκὰς) ἐν ᾗ τὸν Ἴακχον ἐξάδουσιν. Etſi fortaſſe verius, in hoc et ſimilibus locis ἐξάδειν vitioſe ſcriptum eſſe pro ἐξάγειν. Arrianus l. II. rerum Alexandri: καὶ ὁ Ἴακχος ὁ μυστικὸς τούτῳ τῷ Διονύσῳ, οὐχὶ τῷ Θηβαίῳ ἐπᾴδεται. Plura de hoc ritu Ariſtophanes in Ranis. Sequitur ſtatim: καὶ τὸ σεμνὸν ἀνάκτορον τοῖν θεοῖν κεκλεισμένον. Dalecampius, qui non ignorabat, ἄνακας Athenis dictos eſſe Dioscuros, putavit. ἀνάκτορον eſſe illorum templum. In quo fugit eum ratio: tam enim fallitur, quam ſaepe alii etiam doctiſſimi viri, qui Atticum jusjurandum νὴ τὼ θεὼ vertunt *Aecaſtor.* Semel moneo, τὼ

θεώ apud ſcriptores Atticos accipiendum de Cerere et Proſerpina: quas hoc loco intelligi, praecedens Iacchi mentio docet certiſſime. Quis neſcit, in mentione my- p. 373.
ſticorum ſacrorum hos ſemper conjungi? Scio, *ἀνάκτορον* exponi ab Harpocratione *ἱερὸν Διοσκούρων*. Sed et Cereris templum ita vocaſſe Athenienſes, Heſychio atque aliis obſervatum, non neſcio. *εἵλοντο τὸν Ἀθηνίωνα ϛρατηγὸν ἐπὶ τῶν ὅπλων.* *στρατηγὸς* eſt, qui militibus praeeſt, et, ut Suetonii vocem uſurpem, ducatum habet. Quare igitur addit *ἐπὶ των ὅπλων*; Quia ſeculo Athenaei *ϛρατηγοὶ* in municipiis dicebantur etiam civiles et urbani magiſtratus: ut in Actis ſanctorum Apoſtolorum c. 16. et lege 6. §. 16. item 15. §. 9. digeſt. de excuſ. tut. Non igitur ſimpliciter *ϛρατηγὸς* Athenarum creatur Athenio, ſed *ϛρατηγὸς ἐπὶ τῶν ὅπλων.* Quae poteſtas dictaturae affinis ac prope eadem fuit. *ἶσα βαίνων Πυθοκλεῖ.* Quid cogitabant docti, cum reſcriberent *Περικλεῖ*; Suidas: *ἶσα βαίνων Πυθοκλεῖ. Δημοσθένης ἐν τῷ κατ' Αἰσχίνȣ. ἀντὶ τȣ̃ συνὼν ἀεὶ καὶ μηδὲ βραχὺ ἀφιϛάμενος. καὶ Μένανδρος· Παρ' αὐτὸν ἶσα βαίνȣσ' ἑταῖρα πολυτελής.* Aſſentior Suidae, *ἶσα βαίνειν τινὶ* eſſe moribus atque ingenio cum aliquo conſpirare. In hoc tamen proverbio aliter accipiendum, pro tanto faſtu ac pompa incedere, ac faceret Pythocles, quod Graeci *σοβεῖν* dicunt: vel pro vivere alicujus moribus. *βαίνειν* a conſequenti eſt *βιοῦν.* Sic *ἁβρὰ βαίνειν* dicebant pro molliter et delicate vivere. Heſychius docte: *ἁβρὰ βαίνων, ἁβρόβιος.* Aliis dicitur *ἁβροδίαιτος.* Sic et *ἄτακτα βαίνειν* uſurparunt pro vivere parum modeſte, parum ex virtute. S. Chryſoſtomus t. VI. p. 933.: *αὕτη ἡ φωνὴ* (vox Abrahami: ſum terra et cinis) *τῆς φύσεως ἀσφαλέϛατος χαλινός· αὕτη ἄτακτα βαίνειν ȣ̓ συγχωρεῖ. καὶ ἔφη, διότι νῦν ὑμεῖς ἑαυτῶν ϛρατηγεῖτε, προέϛηκα λέγων.* Scribendum eſt *προέϛηκα δ' ἐγώ.* Elegans ſententia. *διότι* vacat, omiſſum propterea ab eclogario. Senſus eſt: Nunc demum, o Athenienſes, reſtitutum eſt vobis in vos imperium, ego autem dux veſter ſum: itaque *τὸ κράτος* quidem *τῆς πολιτείας* penes vos erit, at ego praeivero vobis ceu princeps ſenatus reliquis ſenatoribus in libera rep. *τὸ τῶν Πυθαγορικῶν ἀναδείξας δόγμα περὶ τῆς ἐπιβȣλῆς, καὶ τί ἠβ.* Narratio iſta occupata tyrannide ab Ariſtione mutilata legebatur in Athenaei codicibus vulgatis. Membranae multa verba utiliter ſuggeſſerunt. Sed nondum tamen perſanata ſunt omnia. Nam *τὸ ἀναδείξας* mendoſum eſſe codicem arguit, aut etiam fortaſſe defectum ad-

huc aliquot verbis. Alluditur ad hiſtoriam Diogeni Laërtio relatam in Pythagora. Tradiderunt quidam, affectaſſe eum philoſophum Crotonis tyrannidem, vel, ut ait Tertullianus, Thuriorum. Ariſtionem exemplum iſtud Pythagoricorum renovaſſe, atque etiam imitatum eſſe, absque dubio ſignificare auctor voluit verbis iis, quae praeſcripſimus. Reſpicit autem ad inſidiarum genus, quo uſus Pythagoras hoc moliens: quae hiſtoriae iſtius pars
P.374 nobis hodie eſt incognita. Mox pro ἀλλ' Ἕρμιππος ὁ Καλλιμάχειος ſcribe καὶ Ἕρμιππ. vel ἄλλοι τε καὶ Ἕρμιππος. Etiam Diogenes Hermippum in hanc rem laudat auctorem. τοὺς μὲν εὐφρονοῦντας τῶν πολιτῶν παρὰ τὰ Ἀριστοτέλους καὶ Θεοφράστου δόγματα. Liber excerptorum περὶ τὰ Ἀριστ. Locus eſt perturbatus. τὸ παρὰ confirmat, quod Athenio fuit peripateticus, ac videtur per jocum dicere Maſurius, egregium hunc peripateticum diverſae ſectae homines, quique aliud probarent, quam quod ipſi placeret, punitum iſſe. δορυφόρους ἔχων πολλοὺς τῶν φρακτικῶν καλουμένων. Vocat φρακτικοὺς, non quos putant interpretes, ſed cataphractos milites, quorum ferrea omnis ſpecies. Euſtathius Ἰλ. ν.: τὸ δὲ φράξαντες τοὺς μεθ' Ὅμηρον φρακτικοὺς καὶ καταφράκτους ὁπλίτας παρήγαγε. Non dubito, reſpexiſſe Euſtathium Athenaei hunc locum, uti ſolet, cum φρακτικοὺς nominaret. Diſtingue ſic paulo poſt: καὶ τὰς πύλας, τριάκοντα καταστήσας ἐφ' ἑκάστῃ, οὔτ' εἰσιέναι τὸν βουλόμενον, οὔτ' ἐξιέναι εἴα. Ita nihil opus emendatione, quae aliquando nobis viſa eſt bella: καὶ τὰς πύλας τηρῶν, τριάκ. etc. καὶ τοσαῦτα χρήματα συνήθροισεν, ὡς καὶ φρέατα πληρῶσαι πλείονα. *Tantas divitias coacervavit, ut iis vel plures putei impleri potuerint.* Accipio enim πληρῶσαι pro πληρῶσαι ἄν. Cur enim pecuniam in puteos conjiceret Ariſtio? Niſi tamen id ab illo factum deſperata urbis conſervatione ſub extremum obſidionis tempus: quanquam id Plutarchus in vita Syllae non dicit. Ἀθηνίων δ' ἐπιλαβόμενος τῶν δογμάτων τοῦ περιπάτου. Accipe εἰρωνικῶς. *Ille egregius peripateticus.* Sed malo ἐπιλαθόμενος, *oblitus.* Appellat gallinarum, non hominum, demenſum choenicis quadrantem pro integra choenice exhibitum, quia legitimus modus demenſi diurni erat choenix. ὁ Ὀρόβιος, στρατηγὸς Ῥωμαίων, P. Orbius eſt, quem rexiſſe Aſiam provinciam, liquet nobis ex ea M. Tullii pro Flacco. Nec tamen Ὄρβιος ſcripſeris in textu Graeco recte. Solent enim Graeci nomina Romana ſic efferre, ut Graecae originis ſpeciem illis, ſi fieri

poteſt, inducant. Orbium hac ratione Ὀρόβιον dixerunt, quaſi eſſet ab ὄροβος, *ervum*: ſicut alia multa virorum nomina Graeca et Latina a leguminum appellationibus deducta. Hoc mihi obſervent tirones, cum Graecos auctores hiſtoriae Romanae legent. Multos enim eruditiſſimos viros inobſervantia hujus rei in errorem impulit. ἀλλ' ἐξ ἱματίȣ τύραννος ἦν. *Sed occ ſione veſtis tyrannidem invaſit.* Erat enim ſimilitudo magna inter ſacerdotum veſtes ac principum. Sacerdotis igitur inſignia aſſumere conceſſus, in tyrannidis παράσημα illa vertit. Adeo parva ſaepe ſunt rerum maximarum principia, imo vero interdum etiam ridicula: ut cum Segillianus militari joco aut verius grammaticali imperium Romae promeruit. πορφυρȣ͂ν μεσόλευκον χιτῶνα ἐνδεδυκώς. Regia haec veſtis erat, et primorum quoque ſacerdotum. De rege Perſarum ex VIII. Παιδείας aliisque locis notum. Lucianus in Pſeudomanti de Alexandro Cocona plano: προεισπέμπεται δὲ ὁ Ἀλέξανδρος κομῶν ἤδη καὶ πλοκάμους καθειμένος, μεσόλευκον χιτῶνα πορφυρȣ͂ν ἐνδεδυκὼς, καὶ ἱμάτιον ὑπὲρ αὐτȣ͂ λευκὸν ἀναβεβλημένος. Sequitur: χλαμύδα δ' ἐφεστρίδα περιβεβλημένος, *amictus chlamyde ſimili trabeae.* Nam ἐφεστρὶς erat equitum. Verum haec alibi. p. 375.

Caput Decimum Quintum.

Expenduntur Athenaei argumenta, quibus probare nititur, falſa eſſe, quae de militia Socratis Plato, Xenophon et Antiſthenes ſcripſerunt. Platonis locus in Critone.

Platonis locus de tribus Socratis ſtipendiis eſt in Apologia, ubi illius militiae memorantur. Sed in Charmide et extremo Convivio plura legas de iisdem. Meminit et in Critone. Diſputationem Athenaei contra Platonem quanti faceremus, dudum indicavimus ad Diogenem Laërt. Neque eſt, cur nos judicii ejus poeniteat: praeſertim cum et Senecam et Plutarchum, viros graviſſimos, videamus perpeſſitii hujus ſenis militares labores commemorare: hunc in Alcibiadis vita et contra Coloten, illum in epiſtola CIV. Credamus et nos tantis auctoribus potius, quam uni Athenaeo: cujus equidem diligentiam in non-

nullis, judicium in multis ſoleo deſiderare. Ac ne ſola auctoritate magnorum ſcriptorum tueri ſententiam noſtram videamur, age, auctoris diverſum ſentientis argumenta expendamus. Falſum eſt, ait ille, expeditioni Amphipolitanae interfuiſſe Socratem. Quo argumento autem probat? ἡ μὲν γὰρ, inquit, ἐπὶ Ἀμφίπολιν στρατεία γέγονεν ἐπὶ Ἀλκαίου, Κλέωνος ἡγουμένου, ἐξ ἐπιλέκτων ἀνδρῶν, ὥς φησι Θουκυδίδης. τούτων οὖν τῶν ἐπιλέκτων ἀνάγκη εἶναι καὶ Σωκράτην, ᾧ πλὴν τρίβωνος καὶ βακτηρίας οὐδὲν ἦν. *Expeditio adverſus Amphipolin praetore Alcaeo* (anno 3. Ol. 89.) *facta eſt; Cleone duce, ex delectis gravis armaturae militibus, ut auctor eſt Thucydides. Horum delectorum militum unum fuiſſe oportet etiam Socratem: cui praeter pallium et baculum erat nihil in bonis.* Non recte vocem ἐπίλεκτοι accipiunt, qui putant, reſpicere Athenaeum Thucydidis verba, quibus dicit, in expeditionem hanc non niſi germanos cives Athenienſes profectos eſſe. Illuc potius auctor reſpicit; quod ait idem hiſtoricus, ὁπλίτας omnes fuiſſe; id eſt, gravis armaturae milites, qui huic militiae nomen dederunt. Ita igitur diſputat deipnoſophiſta. In Amphipolitana expeditione nemo fuit niſi ὁπλίτης. Socrates non fuit ὁπλίτης; homo ita egenus, ut πανοπλίαν ſibi parare nullo modo potuerit. Quid inde ſequatur, manifeſtum eſt. Sed quis non videt, pluma levius eſſe hoc argumentum? Eſto: ſic fuerit Socrates egenus, ut arma ὁπλίτῃ neceſſaria de ſuo parare non habuerit. Quid? Amicos nullos habuit? Quo autem
p.376. illa nobilis et multorum ſcriptis celebrata Athenienſium ὁπλοθήκη, niſi ut ſtrenuis militibus, ſed tenuis cenſus, arma ſuppeditarentur? Alterum Athenaei telum eſt hujusmodi. Thucydides et caeteri hiſtorici ac poëtae de hoc Socratis ſtipendio ſilent omnes: ergo falſa et conficta res eſt. Invalidum prorſus telum et vere ἅλιον βέλος. Narrat Olori filius, Cleonem in ea expeditione mille ducentos ſecum habuiſſe milites: quorum omnium nemo unus praeter ducem nominatim indicatur. In ea turba ſelectorum virorum latuiſſe Socratem vilem et pauperem hominem, quid mirum? Sed de hoc argumentationis genere in univerſum pronunciat Strabo, acerrimi vir judicii, vere et docte, nihil eo eſſe vanius, nihil fallacius. Sequitur de expeditione ad Potidaeam, cui interfuiſſe Socratem, et praemium fortitudinis inde retuliſſe, ſcribit Plato. Revincit Athenaeus, duobus itidem argumentis. Prius eſt auctorum ſilentium: qua de re modo diximus;

alterum, quod ad Potidaeam pugna nulla fuit pugnata. Haec urbs tres continuos annos ab Athenienſibus oppugnata, aegre tandem fecit deditionem. Toto eo tempore nullum memorabile praelium fuiſſe commiſſum, affirmat auctor, neque nos negamus. Sed decretoriam quidem et ὁλοσχερῆ pugnam editam eſſe, ne Plato quidem dicit. Saepius vero factum, ut cum hoſtibus manum confererent Athenienſes, quis ſanus dubitabit? Plutarchus hac de re: ἰσχυρᾶς δὲ γενομένης μάχης, ἠρίστευσαν ἀμφότεροι, Socrates et Alcibiades. Tertia ſequitur Socratis militia: de qua exſtat luculentum M. Tullii teſtimonium l. I. de divin.: *Socrates, cum apud Delium male pugnatum eſſet, Lachete praetore, fugeretque cum ipſo Lachete: ut ventum eſt in trivium, eadem, qua caeteri, fugere noluit. Quibus quaerentibus, cur non eadem via pergeret, deterreri ſe a Deo dixit. Tum quidem ii, qui alia via fugerant, in hoſtium equitatum inciderunt.* Quae adverſus hanc militiam Socratis proferuntur, omnia ſunt ἀνερμάτιστα, et tantum conjecturae, praeterea nihil. Omiſſa igitur eorum confutatione, mendam indicemus, quae latet in iſtis: εἰ γὰρ καὶ τὸ Δήλιον εἴρηκε Σωκράτης, ὡς ἱστορεῖ Ἡρόδικος ὁ Κρατήτιος ἐν τοῖς πρὸς τὸν Φιλοσωκράτην, ἅμα τοῖς πολλοῖς ἀσχημόνως ἂν ἔφευγε. Nullam ſententiam probam ex hac ſcriptura elicias. Scribe ἤρηκε. Demus, inquit, verum eſſe, quod Herodicus Cratetius tradit, Socratem inter primos Delium occupaſſe: ſtatim tamen cum caetera turba illum fugiſſe turpiter, fatendum erit. Thucycidem lege in octavo belli Peloponneſiaci anno. Ejus ſunt ſubjecta verba, Παγώνδυ δύο τέλη περιπ., ex IV. hiſtoria. Mox autem, cum ait, μόνος Σωκράτης βρενθυόμενος καὶ τὼ ὀφθαλμὼ παραβάλλων, ad notiſſimum Ariſtophanis verſum alludit: ὅτε βρενθύῃ τ' ἐν ταῖσιν ὁδοῖς καὶ τὼ 'φθαλμὼ παραβάλλῃ. Alcibiadem praelio ad Delium interfuiſſe, negat diſtrictim Athenaeus: aiunt Plato, Plutarchus, alii, quibus fidem habeo potius. Deinceps exſerto brachio grave jaculum in Platonem torquet philologus Naucratita: quod cujusmodi ſit, videamus. ἐν δὲ τῷ Κρίτωνι, ait, ὁ τῇ Μνημοσύνῃ φίλος Πλάτων οὐδὲ ποιήσασθαί ποτε ἀποδημίαν τὸν Σωκράτην ἔξω τῆς εἰς Ἰσθμὸν πορείας εἴρηκε. Platoni objicit, quod vetus dictum ſuſtulerit: *mendacem memorem eſſe oportet.* Ideo per jocum appellat illum τῇ Μνημοσύνῃ φίλον, *divae Monetae charum.* Vult dicere obliviofum. Ita namque accipienda et ſcribenda vox Μνημοσύνῃ. Oblitum autem ſui Platonem ait, P. 377.

cum negaret in Critone, Socratem ex urbe unquam pedem extuliſſe, niſi ſemel, quando ad ſpectaculum Iſthmiorum eſt profectus. Non meminerat videlicet Plato, cum illa ſcriberet, eorum, quae dixerat alibi de expeditionibus ad Potidaeam et Amphipolim, urbes Thraciae vicinas aut Thracias. Audiamus Platonem. Verba ſunt illius in Critone: *ϰ γὰρ ἄν ποτε τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ἁπάντων διαφερόντως ἐν τῇ πόλει ἐπεδήμεις, εἰ μή σοι διαφερόντως ἤρεσκε· καὶ ϰτ' ἐπὶ θεωρίαν πώποτε ἐκ τῆς πόλεως ἐξῆλθες, ὅτι μὴ ἅπαξ εἰς Ἰσθμὸν, ϰτ' ἄλλοσε ϰδαμόσε, εἰ μή ποι στρατευόμενος. Neque enim ita plurimum unus tu ex omnibus Athenienſibus in urbe maneres, niſi illa plurimum tibi placeret: qui nunquam vel ad ſpectaculum ullum extra urbem profectus ſis, niſi ſemel ad Iſthmum, aut usquam alio, niſi cum militiae cauſſa aliquo iviſti.* Ita ſcribitur hic locus hodie in publicis exemplaribus. Quem ſi etiam in ſuis codicibus ita ſcriptum invenit Athenaeus, nemo illum pro ſano ſanus habeat. Nam Plato quidem cavere melius non potuit, ne contraria ſcripſiſſe cuipiam jure videretur. Sed omnino alterum duorum neceſſe, ut vel poſtrema Platonis verba in ſuo exemplari non legerit Athenaeus, vel in ſuis excerptis illa non adnotarit, cum ſuperiorem locum excerperet. Saepe ſcriptorem hunc peccare graviter, dum ſuorum excerptorum fidem ſequitur, neque ad fontes ipſos adit, multis locis probatum nobis ſatis ſuperque. Jam in Antiſthenem ſtyli mucronem convertit auctor: in quo illud reprehenditur, quod ſcripſerit, Socratem etiam in pugna contra Boeotos virtutis praemio ceſſiſſe Alcibiadi. Pugna adverſus Boeotos ea eſt, quam ad Delium commiſſam dicebat Plato: Delium enim Boeotiae oppidulum fuit. Ex illo autem praelio palmam retuliſſe aut meritum eſſe Socratem, nemo veterum, opinor, praeter Antiſthenem ſcriptum reliquit. Ego vero cum Athenaeo hic ſentio, et Antiſthenem cen-
p.378 ſeo ſcripſiſſe per incogitantiam *πρὸς Βοιωτϰς* pro eo, quod debuerat dicere *πρὸς Ποτιδαιάτας*. Bis enim praemio donatum Alcibiadem fuiſſe conceſſu Socratis, non ſit mihi veriſimile. Ait: *προτερεῖ δὲ κατὰ πάντας τϰς ἱστορικϰς τῆς ἐπὶ Δήλιον στρατείας ἡ περὶ Ποτίδαιαν, ἧς Φορμίων ἐστρατήγει.* Non adſcribit numerum annorum, niſi deſunt haec, ἔτη η. Sic enim res habet. Phormionis in Thraciam expeditio et Potidaeam obſeſſam Pythodoro praetore accidit anno I. Ol. 87. Cum ad Delium pugnatum eſt, Iſarchus erat archon, Ol. 89. anno item I. Medium tempus anni octo.

Caput Decimum Sextum.

Προθεωρία aliquot Olympiadum ad lucem eorum, quae ab Athenaeo diſputantur.

Superiorem adverſus Platonem velitationem excipit digreſſio, qua probare nititur Athenaeus, philoſophos, qui fere viros eruditos et φιλολόγȣς habent deſpectui, in ratione temporum multa ſolitos peccare et turpiter hallucinari. Quod ut probet, dicta quaedam duorum nobiliſſimorum philoſophorum, Xenophontis et Platonis, examinare inſtituit. Ex his duobus, qui ſine ulla controverſia univerſi gregis οἱ κορυφαιότατοι fuere, de caeteris vult ſieri conjecturam. Nam ſcopum ſuum his generaliſſimis verbis auctor indicat: πάντ' ȣ̃ν, inquit, ψεύδονται οἱ φιλόσοφοι, καὶ παρὰ τȣ̀ς χρόνȣς γράφοντες ȣ̓κ αἰσθάνονται. Nobilis ſane diſceptatio haec eſt: in qua maximi momenti res agitur, temporum recta obſervatio. Sapientiſſime enim Tatiano dictum: παρ' οἷς ἀσυνάρτητός ἐϛιν ἡ τῶν χρόνων ἀναγραφὴ, παρὰ τȣ́τοις ȣ̓δὲ τὰ τῆς ἱϛορίας ἀληθεύειν δύναται. Quid autem viro ſapienti turpius objicias, quam mendacium et falſiloquium? Ac ſcopus quidem diſputationis hujus is eſt, quem dixi. Caeterum de allatis adverſus Xenophontem et Platonem ab Athenaeo argumentis quid ſentiendum ſit, indicavimus ſuis locis. Quoniam vero ſine inſpectione faſtorum caeca eſt omnis, quae de temporibus inſtituitur, diſputatio: priusquam illuſtrare et emendare aggredimur, quae in hac parte obſcura habentur et corrupta, brevem atque huic tantum diſſertationi accommodatam earum Olympiadum deſcriptionem ſubjecimus, quibus de hic agitur.

Olympias LXXXVII. p. 377.

α. Πυθόδωρος. *Phormio in Thraciam ducit exercitum militum ἐπιλέκτων, et Potidaeam pergit obſidere. Socrates inter ἐπιλέκτȣς merens Alcibiadi praemium virtutis parit.*

β. Εὐθύδημος. *Hipponicus, Calliae pater, dux exercitus contra Tanagraeos. Bellum Peloponneſiacum incipit.*

γ. Ἀπολλόδωρος. *Plato naſcitur, inquit Athenaeus. Alii volunt anno ſequente.* p. 378.

δ. Ἐπαμινώνδας. *Pericles moritur. Alexander rex Macedoniae obit. Perdiccas ei ſuccedit, et regnat annos 13.*

OLYMPIAS LXXXVIII.

p.379. α. Διότιμος.

β. Εὐκλείδης.

γ. Εὐθύδημος.

δ. Στρατοκλῆς.

OLYMPIAS LXXXIX.

α. Ἴσαρχος. *Amipſias comicus docet* Connum. *Pugnant Athenienſes ad Delium duce Hippocrate. Socrates Alcibiadem periculo eripit. Induciae annuae Peloponneſiacum bellum interrumpunt.*

β. Ἀμυνίας.

γ. Ἀλκαῖος. *Cleone duce mittitur exercitus contra Amphipolim. In eo militat Socrates. Eupolis docet fabulam* Κόλακας, *mortuo jam Hipponico. Protagoras fuit tum Athenis, cum paulo ante eo veniſſet ſecundum.*

δ. Ἀριστίων ἢ Ἀρίστων. *Autolycus athleta vincit pancratio. Callias ejus niceteria celebrat. Xenophontis Convivium. Eupolis docet* Autolycum. *Pherecrates docet* Ἀγρίους.

OLYMPIAS XC.

α. Ἀριστόφιλος ἢ Ἀστύφιλος. *Protagoras Platonis dialogus hoc anno habitus fingitur.*

β. Ἀρχίας.

γ. Ἀντιφῶν.

δ. Εὔφημος. *Agatho tragicus coronatur contra antagoniſtas, ejusque* τὰ ἐπινίκια ἑστιᾶται *apud Platonem in Convivio.*

p.380.

OLYMPIAS XCI.

α. Ἀριστόμνηστος.

β. Χαβρίας.

γ. Πείσανδρος.

δ. Κλεόκριτος.

OLYMPIAS XCII.

α. Καλλίας.

β. Θεόπομπος.

γ. Γλαύκιππος.

δ. Διοκλῆς.

OLYMPIAS XCIII.

α. Εὐκτήμων.

β. Ἀντιγένης.

γ. Καλλίας. *Navali pugna ad Arginuſas vincunt Athenienſes Lacedaemonios. Archelaus regnare incipit in Macedonia.*

δ. Ἀλεξίας.

OLYMPIAS XCIV.

Ἀναρχία *poſt Pythodorum vitio creatum.* XXX *tyranni.*

β. Εὐκλείδης.

γ. Μικίων.

δ. Ξεναίνετος ἢ Ἐξαίνετος. *Xenophon* ἤκμαζεν, *ait Diogenis Laërtius.*

OLYMPIAS XCV.

α. Λάχης.

β. Ἀριστοκράτης. *Archelaus rex Maced. occiditur.*

γ. Ἰθυκλῆς.

δ. Λυσιάδης.

Caput Decimum Septimum. p. 379.

Expenduntur Xenophontis aliquot χρονικὰ ἁμαρτήματα *obſervata Athenaeo.*

Καθάπερ οὐδ᾽ ὁ καλὸς Ξενοφῶν, ὃς ἐν τῷ Σ. Duo chronica peccata objicit Athenaeus Xenophonti. Ea cujusmodi ſint, videamus. Prius continetur verbis hiſce: ὃς ἐν τῷ

Συμποσίῳ ὑποτίθεται Καλλίαν τὸν Ἱππονίκου Αὐτολύκου τοῦ Λύκωνος ἐρῶντα, καὶ νενικηκότος αὐτοῦ παγκράτιον ἑστίασιν ποιούμενον, καὶ σὺν τοῖς ἄλλοις δαιτυμόσι παρόντα, τὸν ἴσως μηδὲ γεννηθέντα, ἢ περὶ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ὑπάρχοντα. Summa reprehenſionis eſt, abſurde Xenophon-
p.380. tem feciſſe, cum ei convivio, quod propter Autolyci athletae victoriam a Callia celebratum eſt, quendam interfuiſſe dixerit, qui per aetatem non poterat, quippe aut recens adhuc natus, aut omnino ne natus quidem. Poſtea temporum ratio explicabitur, in quibus dicitur erratum. Sed quaerendum prius eſt nobis, quisnam ille fuerit *ἀπροσδιόνυσος* conviva. Autolycum putavit intelligi eruditiſſimus Dalecampius, non ſcio, quid ſecutus. Nam Athenaeus, ut edita lectio ſonat, Calliam ait fuiſſe. Conſidera ejus verba attente: non aliud reperies, quo referas *τὸ παρόντα*, quam illa praecedentia, *ὑποτίθεται Καλλίαν.* Prorſus ita tantum accipi poſſunt, quae adſcripſimus verba. Sed falſam eſſe lectionem editam, invicto argumento
p.381. probamus nos: quia nempe falſiſſima haec ſententia eſt. Abſurdum enim dictu, Calliam aut puerulum fuiſſe Ariſtone praetore, (eo anno agitatum convivium illud Xenophonteum) aut omnino ne natum quidem. Auctor eſt Athenaeus ipſe aliquanto poſt, Alcaeo archonte, ſive priore anno, quam Ariſton eſſet archon, Calliam Hipponici patris ſui aliquanto ante mortui creviſſe haereditatem. Cum haec clare mox doceat auctor, putabimus illum tam inſanum, ut de eodem Callia illa ſcriberet, *τὸν ἴσως μηδὲ γεννηθέντα*; Porro de Autolyco interpretari, quod doctis viſum, non placet nobis. Magna enim et violenta mutatione opus fuerit, ut ei ſententiae accommodetur ſcriptura omnium librorum. Praeterea falſum eſt, Autolycum necdum fuiſſe natum archonte Ariſtone, Hic eſt Autolycus, quem refert Plutarchus, occupata a Lyſandro urbe, humi proſtraſſe Callibium harmoſtam Lacedaemonium, baculum intentantem: quod egregium facinus magno illi poſtmodum ſtetit, occiſo propterea ab immanibus tyrannis. Quis vero credat, robur hoc animi et *παράστημα τῆς ψυχῆς* in eum cadere, qui vix exceſſerit ex ephebis? Atqui ab Ariſtone praetore ad annum confuſionis, quo venerunt Athenae in Lyſandri poteſtatem, anni intercedunt vix ſexdecim aut ſeptemdecim. Expoſuimus cauſſas, cur neque in vulgata lectione, neque in priorum cenſorum interpretatione acquieſcere poſſimus: viderint eruditi, an judicio noſtro ſint acquieturi. Lego:

καὶ σὺν τοῖς ἄλλοις δαιτυμόσι παρόντα ἑαυτὸν, ἴσως μηδὲ γεννηθέντα. Xenophon, inquit, *in Convivio facit Calliam Hipponici f. Autolycum Lyconis f. amare, cui poſt partam pancratio victoriam praebet epulas: atque ei convivio ait Xenophon ſe quoque inter caeteros convivas interfuiſſe, qui fortaſſe ne natus quidem tum fuit.* Diſerte ſcribit Xenophon initio Convivii, ſe iis epulis praeſentem adfuiſſe, quas deſcribit. *οἷς δὲ*, ait, *παραγενόμενος ταῦτα γιγνώσκω, δηλῶσαι βούλομαι.* Quod autem de natalibus Xenophontis dubitanter loquatur, nemini videri mirum debet. Nam et Diogenes Laërt., qui ex profeſſo quaeſivit, et alii veteres, annum, quo natus ille diſertiſſimus ſcriptor, ignorarunt. Quare, eo praetermiſſo, vigentis maxime aetatis et mortis tempora tantum indicat nobis Diogenes. *ἤκμαζεν*, ait, *κατὰ τὸ τέταρτον ἔτος τῆς τετάρτης* (Suidas legit *ἐγδόης*) *ἐννενηκοστῆς ὀλυμπιάδος.* Si ponimus humani corporis florem et *ἀκμὴν*, ut cenſeo, circa annum trigeſimum: colliges hinc, tempore acti convivii, quod ei deſcriptum eſt, natum fuiſſe Xenophontem annos decem: quae eſt illa, quam *παιδικὴν ἡλικίαν* Athenaeus appellat. Vita functum ſcribit Diogenes anno primo Olympiadis 105., hoc eſt, ſeptuagenario majorem. Si verum eſt ſuperius ratiocinium, putem ego ſatis certum: aut ſi quid mutandum, contrahendum potius hoc curriculum, quam ulterius extendendum. Quod quidem emendationem noſtram et interpretationem firmat non mediocriter. *ἔστι δὲ* p.382. *ἔτος ὁ καιρὸς, καθ' ὃν Ἀριστίων ἄρχων ἦν.* His verbis declaratur illud tempus, quo niceterion Autolyci convivium celebravit Callias. Erat, inquit, archon Ariſtion, ſive, ut ſcribit Diodorus Sic. l. XII., *Ἀρίστων.* Quod etiam clare mox probatur. *πάλιν ὁ Ξενοφῶν ποιεῖ τὸν Σωκράτην λέγοντα.* Tranſit jam ad poſterius *χρονικὸν ἁμάρτημα* Xenophonteum. Summa criminationis eſt: Xenophon in Sympoſio dictum obſcoenum quoddam Pauſaniae commemorat, quaſi pronuntiatum eſſet ab illo in eo convivio, quod Platoni eſt deſcriptum. Quod neque verum eſt: nihil enim tale exſtat in Platonis libro: neque eſſe poteſt: nam Xenophonteum convivium quatuor ipſis annis antecedit Platonicum. Bis igitur peccat Xenophon. Enimvero geminum hoc peccatum unica reſponſione facile diluas. Nego enim tibi, Athenaee, quod ponis tu pro vero ac confeſſo, Xenophontem reſpexiſſe Platonis convivium. Nimis enim friget ratio illa, qua mox ſuſpicionem tuam tueris. Sed de ea paulo poſt. *θαυμαστὰ λέ-*

γων. εἴγε οἱ ψόγου τε ἀφρ. Haec quoque Xenophontis verba ſunt, non Athenaei, ut poſſint videri. Ac recte quidem Attica illa Muſa Pauſaniae judicium et ſententiam confutat: Athenaeus vero l. XIII. veteres aliquot hujus generis infames militias refert. *Παυσανίου γὰρ οὐκ οἶδα σύγγραμμα, οὐδ' εἰσῆκται παρ' ἄλλῳ.* It obviam objectioni, et reſponſionem modo allatam a nobis diluit. Non poteſt, ait, negari, Xenophontem illa tanquam ex Platone citare. Unde enim habeat, cum neque Pauſanias ſcriptum ediderit ullum, neque alius quisquam Socraticorum, qui dialogos ſcripſerunt, tales ei ſermones attribuat? En argumentum Achilleum! Quaſi vero non potuerit bellum iſtud apophthegma Pauſaniae, etiam nec ſcriptum, memoria hominum contineri, ac per ora virum volitare. Sic multa ex Platone affert Ariſtoteles, quae fruſtra quaeras in libris Platonicis. Ut illud eximium Nicomach. l. I. c. 4. de duplici via docendi. Nam quaecunque ex Platonis ſcriptis ad illum locum docti proferunt, diverſa ſunt et *ἀπροσδίονυσα.* Sed Athenaeum in hanc ſententiam impulerunt haec maxime Xenophontis verba de Pauſania: *ἀπολογούμενος ὑπὲρ τῶν ἀκρασίᾳ συγκαλινδουμένων.* Quae verba cum aliis nonnullis, quae in illius ſcriptis habentur, jam olim doctis hominibus perſuaſerunt, Platonem et Xenophontem *ὥσπερ διαφιλονεικοῦντας* ſimilis argumenti libros edidiſſe, in queis ſimultatum inter ipſos latentium veſtigia eſſent non obſcure impreſſa. Sed enim conjecturam hanc curioſorumhominum tam facile eſt nobis contemnere, quam fuit ipſis proclive in literas eam referre. Addit vero noſter: *πλὴν εἴτε κατέψευσαι τοῦτο Ξενοφῶν, εἴτ' ἄλλως γεγραμμένῳ τῷ Πλάτωνος ἐνέτυχε Συμποσίῳ, παρείσθω.* Contendit his verbis, duorum alterum eſſe verum: aut falſo id com-
p.383. mentum eſſe Xenophontem, aut incidiſſe in librum Platonis aliter ſcriptum, atque hodie praeferant publica exemplaria. Utrum horum potius ſit credendum, de eo, inquit, liberum eſto cujusque judicium. Sic accipi debuerunt illa, *εἴτ' ἄλλως γεγραμμένῳ τῷ Πλ. ἐνέτυχε Συμπ.*, quae aliter non eſt interpretari. Neque vero dubitare debemus, Platonem poſt primam librorum ſuorum editionem multa in melius mutaſſe, vel per ſe, vel amicorum monitu, vel denique ab oſoribus ſuis reprehenſum. Itaque *οὐκ ἀπὸ σκοποῦ* ſuſpicetur aliquis cum Athenaeo, infandum illud Pauſaniae dictum poſt editum Xenophontis Sympoſium ab Platone fuiſſe inductum deletumque. Sic ſoliti poëtae comici tragicique publicatas

jam fabulas ſuas, quae minus placuerant, emendare, ut docuimus l. III. c. 26. Sed quid exemplum ab aliis petimus, cum de Platonis diligentia in ſcriptis ſuis emendandis teſtimonium veterum criticorum exiſtet, qui divinum virum ſuorum correctioni eſſe immortuum memoriae prodiderunt, multaque poſt ipſius obitum reperta eſſe mutata et emendata? Cujus rei et Quintilianus meminit extr. l. VIII. Ἀρίςων, ἐφ᾽ ȣ̂ τὸ συμπόσιον ὑπόκειται ἀνηγμένον. Scribe, ut conſtet helleniſmus, συνηγμένον. Niſi quis mihi probet, ἀνάγειν συμπόσιον Graecum eſſe, ut συνάγειν. De quo verbo auctor admonet l. VIII. ſub finem: idemque alibi ſaepe illo utitur. Haec Athenaeus in Xenophontem: haec nos ad Athenaeum pro Xenophonte. Deinceps ad Platonem reditur, et illius quaedam χρονικὰ ἁμαρτήματα ſimiliter notantur. Eam igitur partem percurramus.

Caput Decimum Octavum.

Platonis χρονικὰ ἁμαρτήματα, quorum ab Athenaeo inſimulatur, explicantur et expenduntur.

Ὅλως δὲ λῆρός ἐςι τῷ Πλάτωνι τὸ Συμπόσιον. λῆρος, hoc eſt, res ficta, non vere geſta. Gravius hanc vocem interpretari non debemus: neque aliud auctor voluit. Quod autem Plato in deligendis Sympoſii ſui convivis nullam temporum rationem habuerit, non ſolus hic criticus, neque primus obſervavit, ſed et alii e veteribus ante ipſum. Ariſtides in Apologia communi: ἐν τῷ Συμποσίῳ Πλάτων συνάγει εἰς ταὐτὸν Ἀριςοφάνην καὶ Σωκράτην καὶ Ἀγάθωνα, ἔτι μειράκιον ὄντα, ὥς φησι. προάγει δὲ εἰς τοσȣ̂τον τȣ̀ς χρόνȣς, ὥςε, et quae deinceps ſequuntur. Macrobius I. Saturn., poſtquam aliquot Platonis anachroniſmos notaſſet, *Annos ergo coëuntium*, ait, *mitti in digitos, exemplo Platonis nobis ſuffragante, non convenit.* ȣ̓ γὰρ ἀγράφως τι ἔλεγεν, ἀλλὰ πάνυ ἐσκεμμένως. ὡς ἐν τῷ Γοργίᾳ γράφων φησί. Scribo ſic: ȣ̓ γὰρ ἀκαίρως τι ἔλεγεν, ἀλλὰ πάνυ ἐσκεμμένως; ὃς ἐν τῷ Γοργίᾳ γράφων φησί. Sublata interrogationis nota periodum totam mire obſcuravit. Male etiam ἀγράφως ſcripſerunt iſti imperiti

pro ἀκαίρως. Quam vocem reſtituimus ex praecedente
p.334. ſententia. Dixit auctor ibi, Platonem ſcriptis mandaſſe, quidquid ἐπ' ἀκαιρίαν γλῶτταν veniſſet. Id nunc probaturus, lectorem ſuum ita compellat. Quid? ait: dicemusne, Platonem nihil ἀκαίρως, nihil inepte nec contra temporum rationem ſcripſiſſe, verum omnia circumſpecte? qui quidem in Gorgia hoc ſcriptum reliquerit. ἀγράφως factum eſſe ex ἀκαίρως, ſi non eſt verum, (neque enim dari poſſunt in hoc genere eruditionis γραμμικαὶ δείξεις mathematicorum, vel ἐπιστημονικαὶ ἀποδείξεις philoſophorum) veri certe quam ſimillimum eſt. Nos hanc conjecturam pro vera amplectimur: cujus tamen priusquam veniret in mentem, ἀγράφως λέγειν dictum putabamus παροιμιακῶς, pro effutire aliquid temere, de quo non ante cogitaveris. Proprie iis conveniat, qui, ut Tarſenſes olim rhetores, extemporalem temeritatem, (ſic recte Quintilianus τὴν αὐτοσχεδίαν λέξιν vocat) colebant. Aut erit translatum a judicibus, qui lites non magnae rei ſolent ἀγράφως τέμνειν καὶ κρίνειν, ſine ſcripto et de plano decidere, ut loquitur Juſtinianus imp. Novella de mand. princ. Porro prima haec Platonis accuſatio in eo poſita eſt, quod inconſulte ſcripſerit in Gorgia, regnante apud Macedonas Archelao, Periclem Athenis recens fuiſſe mortuum: cum ab hujus obitu ad initium Archelai anni intercedant minimum viginti tres. Quid Athenaeo reſponderi queat, videbimus poſt aliqua. ἄρχοντος Ἐπαμείνονος. Ut in aliis multis, ſic in praetoris hujus nomine magna varietas. In Diodori Biblioth. l. XII. Ἐπαμινώνδας nominatur. At Laërtius: Πλάτων ἐπ' Ἀμυνίου γέγονεν, ἐφ' οὗ Περικλῆς ἐτελεύτησεν. Alii Aminonem vocant. In argumento Euripideae Hippolyti: Ἡ σκηνὴ τοῦ δράματος ὑπόκειται ἐν Θήβαις ἐπὶ Ἀμείνονος ἄρχοντος ὀλυμπιάδι πζ, ἔτει δ. Cenſeo verum nomen Ἐπαμύνων, quod idem ſonat cum Ἀμυνίας. Et ita fere epit., ubi ſcriptum Ἐπαμίνωνος. Nam Ἐπαμείνων reſpuit analogia. ἐφ' οὗ τελευτᾷ Περδίκκας, καὶ τὴν βασιλείαν Ἀρχέλαος διαδέχεται. Quid audio? Anno igitur eodem Pericles fato fungitur, et Archelaus regnare incipit? Diva Moneta, tuam fidem! Annon enim dicebamus paulo ante, hoc unicum in Platone hic reprehendi, quod Periclis mortem ad tempora Archelai regis Macedonum tranſtulerit? Nam (dicebat modo auctor) ſi nuper obierat Pericles, nondum regnabat Archelaus: ſi rex erat Archelaus, pridem mortuus erat Pericles. Praeceſſit enim Archelaum

Perdiccas, qui incipiens regnare, quo anno exſtinctus eſt Pericles, habenas regni annos viginti tres tractavit. Cum haec clariſſime diſputentur ab Athenaeo, quis interpretum ſtomacho non invideat, qui vulgatam loci hujus ſcripturam adeo *εὐστομάχως* tulerint? Nos quidem non poſſumus. Licet ſileant omnes membranae, affirmare tamen non dubitamus, incogitantia aliud agentis librarii omiſſam eſſe iſto loco periodum integram. Eam igitur ex ingenio, quia ex libris non poſſumus, reſtituamus. p.385. Scribendum: *Περικλῆς δ' ἀποθνήσκει κατὰ τὸ τρίτον ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, Ἐπαμύνωνος ἄρχοντος, ἐφ' οὗ τελευτᾷ Ἀλέξανδρος, καὶ τὴν βασιλείαν Περδίκκας διαδέχεται· ὃς ἐβασίλευεν ἕως Καλλίου, ἐφ' οὗ τελευτᾷ Περδίκκας, καὶ τὴν βασιλείαν Ἀρχέλαος διαδέχεται.* Quae bis poſita fuerant verba, *ἐφ' οὗ τελευτᾷ*, item illa, *τὴν βασιλείαν διαδέχεται*, ſcriba indoctus caſu an conſilio ſemel praeteriit cum integra ſententia. Quoties corruptos optimos ſcriptores praetermiſſionibus hoc genus ante integravimus? Hiſtorica veritas, quod notata hic tempora, ſic habet. Olympiadis 87. anno ultimo Pericles peſte Athenis periit, et in Macedonia Alexander rex obiit, cui ſucceſſit Perdiccas. Hujus regnum quot fuerit annorum, varie proditum ab antiquis hiſtoricis. Sed recte Athenaeus, Marſyam et Philochorum ſecutus, annos tres et viginti regnaſſe illum ſtatuit. Quadrat hic numerus exacte cum Diodori Siculi rationibus. Scribit ille l. XII.: *Κατὰ τὴν Μακεδονίαν Ἀρχέλαος ὁ βασιλεὺς ἔν τινι κυνηγίῳ πληγεὶς ἀκουσίως ὑπὸ Κρατεροῦ τοῦ ἐρωμένου, τὸν βίον μετήλλαξε βασιλεύσας ἔτη ἑπτά.* Occiſum ait Archelaum praetore Ariſtocrate anno altero Olymp. 95., regnaſſe autem annos ſeptem. Ex eo patet liquido, coepiſſe hunc regnare anno tertio Olymp. 93., qui archontem habuit Calliam. Ergo etiam anno illo Perdiccas, cui ſuccedebat Archelaus, deſiit regnare. Inde ſi retroverſum adſcendas ad annum, qui Pericli vitam ademit, Perdiccae vero regnum contulit, reperies annos ipſos 23. Recte igitur probatum Athenaeo, Periclis mortem, regnante Archelao, nuperam et admodum recentem dici non potuiſſe. Recte et nos Athenaei codices vitiatos et defectos in integrum reſtituimus. Caeterum qui Platonis Gorgiam perlegerit, et eum locum diligenter expenderit, ubi de morte Periclis facit mentionem, non erit ei difficile Athenaeo reſpondere. Philoſophi eloquentiſſimi verba ſunt: *Τί δέ; Θεμιστοκλέα οὐκ ἀκούεις ἄνδρα ἀγαθὸν γεγονό-*

ϑα, καὶ Κίμωνα, καὶ Μιλτιάδην, καὶ Περικλέα τȣτονὶ τὸν νεωςὶ τετελευτηκότα, ὃ καὶ σὺ ἀκήκοας; Diſputans Plato de dicendi facultate quatuor viros in exemplum profert ex omni *τῶν δημαγωγῶν* numero: Miltiadem, Themiſtoclem, Cimonem et Periclem: omnium horum noviſſimus obierat Pericles, annis fere viginti poſt mortem Cimonis, qui et patri Miltiadi ſuperſtes fuerat et Themiſtocli. Cum igitur dicit Plato, *νεωςὶ τετελευτηκέναι* Periclem, non hoc vult, heri aut nudiustertius deſiiſſe illum vivere, vel recentem *ἁπλῶς* eſſe illius exceſſum, ſed reſpectu ſuperiorum recentem eſſe, quando poſt omnes illos intervallo ſatis longo mori ei contigerit. Voces illae *nuper*, *νεωςὶ*, ac ſimiles, nullius certi temporis determinationem habent: ſunt enim *τῶν πρός τι*, et ad aliquid ſemper referuntur. Itaque modo brevius, modo longius tempus deſignant. Ad haec illud mihi cogita, Periclis eam famam, nomen p.386. et res geſtas fuiſſe, ut mirari non debeas, ſi in animo Platonis et aliorum gratorum civium quam diutiſſime quam recentiſſima vixit viguitque illius recordatio. *τȣ̃το ȣ̓ Σωκράτης ȣ̓ μᾶλλον κατὰ ἀνδραγαϑίαν.* Corruptus ac lacer etiam hic locus. Sententia ex iſtis nulla, quae optima erit ex integrata hoc modo lectione: *τȣ̃το δ' ὁ Σωκράτης ȣ̓ δι' ἄγνοιαν ἐποίει, μᾶλλον δὲ κατ' ἀνδραγαϑίαν.* Scribit Plato, Socratem confeſſum in ſenatu, ſe neſcire ſententias rogare. Ait Athen., factum id a Socrate non per ignorantiam, quod neſciret in ſuffragia concilium mittere, ſed generoſi animi ſpecimen ab illo editum, ne contra leges et publicam utilitatem ſancire aliquid cogeretur. Hiſtoriam ex Xenophonte repetit auctor. Quorſum autem ſpectat haec iſto loco narratio? Ut planum faciat, Gorgiam ſcriptum a Platone poſt annum a Periclis exceſſu (quem dicit eo in libro *νεωςὶ τετελευτηκέναι*) 24. Quod extrema verba probant planiſſime. *ἀλλὰ μὴν καὶ ἐν τῷ Πρωταγόρᾳ διαλ.* Hoc eſt alterum Platonis peccatum *παρὰ τȣ̀ς χρόνȣς.* Hoc autem ait. Fingit Plato in Protagora, praeſentem in urbe ſophiſtam illum fuiſſe, cum id colloquium eſt habitum. Quod cum de poſteriore Athenas adventu Protagorae intelligatur, neceſſe eſt, habitos eos ſermones praetore Amynia, aut Alcaeo certe, id eſt, anno ſecundo vel tertio Olymp. 89. Plato tamen diſputationis illius annum deſignat Olympiadis inſecutae primum, praeturam obtinente Aſtyphilo. In quo bis illum peccare, contendit Athenaeus. Primum, quia Protagorae poſterior in urbem adventus aliquot annis

illum praecedit: deinde, quia propter bellum Peloponneſiacum eo maxime anno flagrans Hippias Eleus verſari Athenis non poterat. *μετὰ τὴν Ἱππονίκȣ τελευτὴν γενομένῳ, παρειληφότος ἤδη τὴν ȣ̓σίαν Καλλίȣ.* Apparet ex ipſo Platone: *ἐπεδήμει γὰρ ἄρα Πρόδικος ὁ Κεῖος. ἦν δὲ ἐν οἰκήματί τινι, ᾧ πρὸ τȣ̃ μὲν ταμιείῳ ἐχρῆτο Ἱππόνικος· νῦν δὲ ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν καταλυόντων ὁ Καλλίας καὶ τȣ̃το ἐκκενώσας, ξένοις κατάλυσιν πεποίηκε. τȣ̃ Πρωταγόρȣ παραγεγονότος τὸ δεύτερον ȣ̓ πολλαῖς πρότερον ἡμέραις.* Triduo ante adveniſſe, facit Plato: *ὢ τί λέγεις; Πρωταγόρας ἐπιδεδήμηκε; Σω. τρίτην γε ἤδη ἡμέραν.* Sed in Athenaei textu verbum deeſt, ſupplendum nobis, ſi volumus rectam procedere orationem. Legendum: *τȣ̃ Πρωταγόρȣ μέμνηται παραγ. Εὔπολις τὸν Πρωταγόραν ὡς ἐπιδημȣ̃ντα εἰσάγει.* Verba Eupolidis: *Ἔνδοθι μέν ἐςι Πρωταγόρας ὁ Τήϊος.* Vir doctus, cum non caperet, quorſum haec ſpectarent, infelici diligentia uſus eſt in exprimenda voce *ἐπιδημȣ̃ντα.* Atqui non illud quaeritur, primusne an ſecundus fuerit is Protagorae in urbem adventus: convenit enim inter Platonem et Athenaeum, non primo, ſed iterum Athenas illum tunc viſiſſe. Verum Athenaeus annum illum quaerit, quo ſophiſtam inclytum iterum Athenae viderunt. Atque in hac quaeſtione tractanda rectam et certam methodum iniiſſe Athenaeum, nemo iverit inſicias. *Ἀμειψίας δ' ἐν* p. 387.
τῷ Κοννῷ δύο πρότερον ἔτεσι διδαχθέντι. Sic fabulam hanc nominat et Ariſtophanis ſcholiaſtes ad *Aves:* in argumento tamen *Nebularum* *Κόνος* ſcriptum. Sed legi malim ubique *Κόννος.* ut infra l. VII. extr. et IX. init. Verum eſt, quod dicitur hic, Amipſiam biennio prius *Connum* docuiſſe, quam ederentur Eupolidi *Colaces.* Enarrator Ariſtophanis: *Αἱ πρῶται Νεφέλαι ἐδιδάχθησαν ἐν ἄςει ἐπὶ ἄρχοντος Ἰσάρχȣ, ὅτε Κρατῖνος μὲν ἐνίκα Πυτίνῃ, Ἀμειψίας δὲ Κόννῳ.* Iſarchus hic praetor fuit anno I. Olymp. 89., Alcaeus tertio. *δῆλον ȣ̃ν, ὡς μεταξὺ τȣ́των τῶν χρόνων παραγέγονεν.* Anno videlicet 2. dictae Olympiadis, praetore Amynia. Ita inventum eſt Athenaeo illud, quod quaerebat, tempus. Quid ad haec reſponderi pro Platone queat, fateor ingenue, me nihil videre. Nam quod aliquis dicat, Protagoram, qui Archonte Amynia Athenas rediit, diuturniorem in urbe moram feciſſe, ideoque nihil erraſſe Platonem, qui praetore Aſtyphilo facit illum adhuc praeſentem, etſi poteſt fieri, ut ita ſit, tamen ea reſponſio philoſophum culpae non liberat. Diſerte enim

Plato ait, Protagoram, cum id convivium agitabatur, ante tres dies tantum adveniſſe. *πρὸ τοῦ τὰς ἐνιαυσίας ἐπὶ Ἰσάρχου ἐλαφηβολιῶνος συντελεσθῆναι σπονδάς.* Harum induciarum in hiſtoria Thucydidis et bibliotheca Diodori nulla mentio. Quod propterea putem accidiſſe, quia breve tempus duraverunt: ſicut etiam Athenaeus paulo poſt ſatis manifeſto indicat. *ὁ δὲ τὸν διάλογον ὑφίσαται γενόμενον περὶ τοὺς καιροὺς τούτους.* Quid igitur peccavit Plato, ſi ſub ipſum principium induciarum Hippiam in urbem inducit? Nugae. Non hoc voluit Athen., ſed ejus contrarium potius. Idem nempe commiſſus hic error, atque ante in disputatione de Periclis morte et regno Archelai. Deſunt, inquam, etiam hic nonnulla. Lego: *ὁ δὲ τὸν διάλογον ὑφίσαται γενόμενον οὐ περὶ τοὺς καιρούς, καθ' οὓς προσφάτως ἐγεγόνεσαν, ἀλλὰ πολὺ ὕστερον. λέγει γοῦν* etc. Plato, inquit, facit intereſſe ſermoni in urbe habito Hippiam: qui cum eſſet Eleus et Peloponneſius, belli tempore tuto Athenas ingredi non potuit, niſi forte praetore Iſarcho, quando factae ſunt brevis temporis induciae. Sed Plato tempus, quo fuit in urbe Hippias, aliud longe denotat: annum videlicet proximum illi, quo Pherecrates ſabulam Ἀγρίους docuit. Unde efficitur, archonte Aſtyphilo Hippiam Athenis fuiſſe: nam Pherecratis drama priore anno fuit editum praetore Ariſtione. Porro Aſtyphilus quintus eſt ab Iſarcho, ſub quo inducias conveniſſe dicebamus. Haec ſumma disputationis iſtius. Apparet vero, Athenaeum alios hiſtoricos illorum temporum habuiſſe, quam Thucydidem et Diodorum Siculum, qui ſoli ad nos pervenerunt. Illi induciarum hic memoratarum nullam faciunt mentionem: ſed earum loco foedus initum narrant praetore Alcaeo in annos quinqua-
p.388. ginta. Alcaeus autem medium locum obtinet in illo quinquennio, quod Iſarchus inchoat, claudit Aſtyphilus. Pluribus haec nobis expoſita neceſſario propter interpretum τὸ ἀταλαίπωρον, ne aliud dicam. *οἵους πέρυσι Φερεκράτης ὁ ποιητὴς ἐδίδαξεν ἐπὶ Λήναια.* *Qvales erant in fabula, quam ſuperiore anno docuit Pherecrates in certamine Lenaico.* Scribe, ut apud Platonem, ἐπὶ Ληναίῳ. Agones diverſi Athenis celebrabantur in honorem Bacchi, aſtycus et Lenaeus ſive Lenaicus. Lenaeum fuit Bacchi templum extra urbem, in ea parte agri Attici, ubi erant vineta et torcularia, vel, ut tradunt alii, ubi credebatur torcular omnium primum fuiſſe viſum. Inde dicti agones ἐπὶ Ληναίῳ vel Ληναΐται, interdum etiam ἐπιλήναιοι. Ver-

terunt *πέρυσι dudum.* Inde illae Cimmeriae tenebrae. *ἀφ' οὗ ἐϛιν ἄρχων* 'Αϛύφιλος. Diodorus vocat 'Αριϛόφιλον, aut certe illius codices. Et qui mox ſcribitur hic 'Αμεινίας, apud Diodorum aliosque 'Αμυνίας· quae ſcriptura placet.

Caput Undevicesimum.

Oraculum de Socratis ſapientia. Apollo omniſcius. Sors Aeſopo reddita. Mater Socratis βλοσυρά. Uxor Socratis moroſa. γόος lachrymae ex gaudio manantes. Muſa κάτοχος. ὀπτήρια.

Socratem ab Apolline mortalium omnium pronuntiatum eſſe ſapientiſſimum, Graeci Latinique ſcriptores multi, atque etiam e patribus nonnulli memoriae prodiderunt. Sed auctores primi ejus hiſtoriae, unde ſumpſerunt omnes alii, ſine dubio fuerunt Plato et Xenophon: quorum uterque ſortem Chaerephonti in eam ſententiam datam refert, in ſua uterque pro Socrate Apologia. Non defuere jam olim, qui non ſolum fidem habendam negarent ſummis viris in hac narratione, verum etiam ultro illos accuſatum irent, quod rem fabuloſam et commentitiam in literas retuliſſent. Hoc ipſum etiam auctor noſter facit iſto loco, inſtituta ea de re cum Platone et Xenophonte non inepta diſputatione. Primum autem ipſos inter ſe committit, negans, de eadem re eadem ſcripta eſſe ab ambobus. Deinde adverſus Platonem ſeparatim: mox adverſus utrumque in commune argumenta quaedam profert. Ait igitur: *κἂν ἄλλοις δ' ὁ Πλάτων φη*[illegible]ranſit a praecedentibus criminationibus Platonis et X[illegible]phontis, in queis de temporibus agebatur, ad alias generis diverſi, *ἐν ἄλλοις*, id eſt, in Apologia Socratis, ut jam diximus. Sequitur poſt allatum Platonis locum: *κἂν τούτοις δὲ μὴ συμφωνῶν Ξενοφῶντί φησι.* Legendum: *μὴ συμφ. Ξενοφῶντι, ὅς φησι. Ne in his quidem congruens Xenophonti, qui ait.* Subjicitur ſtatim ecloga Xenophontis, ex illius itidem Apologia pro Socrate. Vir doctus tamen vertit: *qua in re diſſidet a Xenophonte. Platonis verba ſunt.* Non poſſum, quin exclamem: *ἡλίκον ἐϛὶ τὸ τύμμα καὶ ἡλίκον ἄνδρα δαμάσδει!* Nam quot abſurditates hic commiſſae ob p.389.

voculae ὃς omiſſionem? O Critica, Critica, quam aſpernanda ſaepe proferunt, qui te aſpernantur! Sed pergamus. ἀνεῖλεν, ait, ὁ Ἀπόλλων, παρόντων μηδένα εἶναι ἀνθρώπων ἐμȣ̃ μήτε δικαιότερον, μήτε σωφρονέςερον. Dalecamp. ſic: *Oraculo Deus pronunciavit, ex hominibus, qui viverent, nullum eſſe me juſtiorem, ac magis temperantem.* Legit τῶν ὄντων μηδένα. Vera eſt ſententia, ſed emendatio falſa: quod non potuit ab eo obſervari, qui ad ipſum non adiſſet fontem. Lege: ἀνεῖλεν ὁ Ἀπόλλων, πολλῶν παρόντων, μηδένα εἶναι ἀνθρ. *Reſpondit Apollo, praeſentibus multis, neminem eſſe* etc. Xenophontis verba ſunt: Χαιρεφῶντος γάρ ποτε ἐπερωτῶντος ἐν Δελφοῖς περὶ ἐμȣ̃, πολλῶν παρόντων, ἀνεῖλεν ὁ Ἀπόλλων, μηδένα εἶναι ἀνθρώπων ἐμȣ̃ μήτε ἐλευθεριώτερον, μήτε δικαιότερον, μήτε σωφρονέςερον. πῶς ȣ̃ν εὔλογον ἢ πιθανὸν, Σωκρ. Probabilius viſum Athenaeo, ſi quid omnino de praeſtantia Socratis Apollo pronuntiavit, viri juſti et temperantis teſtimonium ei fuiſſe exhibitum, ut ſcribit Xenophon, quam ſapientis, ut tradit Plato. Etſi enim excellentiſſimae virtutes ſunt juſtitia et temperantia: longe tamen auguſtius eſt ſapientiae nomen. Quae nullo modo in eum videtur poſſe cadere, qui ſe nihil ſcire profiteatur. Nam e contrario vere ſapientem illum demum accipimus, qui rerum omnium cauſas norit, neque eorum quicquam ignoret, quae humanis ingeniis ſunt ἐφικτά. Propter haec Athenaeus Platonem privatim hic aggreditur, ut abſurda et parum probabilia locutum. Sic autem diſputat. Non eſt ſimile veri, deum omniſcium pronuntiaſſe hominem ſapientiſſimum, qui nihil ſciret. εἰ γὰρ, inquit, τȣ̃τό ἐςι σοφία, τὸ μηδὲν εἰδέναι, τὸ πάντα εἰδέναι φαυλότης ἂν εἴη. *Si nihil ſcire ſapientia eſt, omnia ſcire vitium eſt.* Hinc neceſſaria elicitur concluſio: ſi Socrates, qui nihil ſcit, omnium eſt ſapientiſſimus, Apollo, qui omnia ſcit, omnium eſt inſipientiſſimus. Apollinis enim peculiaris gloriatio eſt, quod nihil neſciat. Οἶδα δ' ἐγὼ, ait, ψάμμȣ τ' ἀριθμὸν, καὶ μέτρα θαλάσσης· Καὶ κωφȣ̃ ξυνίημι, καὶ ȣ̓ λαλέοντος ἀκȣ́ω. Reſpondeat fortaſſe Plato, Socratem judicatum σοφώτατον, non quod nihil ſciret, ſed cum ob caeteram virtutem ſuam, tum quia plurimarum rerum cognitione praeditus, ſcire tamen ſuum putavit eſſe τὸ μηδὲν et inſcitiam meram, comparatione verae ſapientiae. Deinceps Athenaeus utrique horum philoſophorum fidem elevare conatur, hanc ipſorum narrationem ut fictitiam et ridiculam exagitans. Scribe: τῶν Ἀττικῶν ἐρίων εἰ ἀλλ'

ἐςὶ μαλακώτερα, ἢ τῶν ἐν Βάκτροις καὶ Μήδων εἴ εἰσί τινες δυνατώτεροι, reſtituta utroque loco particula εἰ, ut in ſequentibus exemplis. Cave etiam male capias proxime ſequentia: ὡς καὶ τὸν πυθόμενον, (ἤτοι Αἴσωπός ἐςιν ὁ λογοποιός, ἢ ἄλλος τις) Πῶς ἂν πλετήσαιμι, Διὸς καὶ Λητοῦς υἱέ; χλευάζων ἀπεκρίνατο· Εἰ τὸ μέσον κτήσαιο Κορίνθου καὶ Σικυῶνος. Praetermiſſae parentheſeos notae fecerunt, ut falſiſſimam ſententiam animo conciperet eruditus interpres. Verte igitur: *ſicut ei, qui quaeſierat, (ſive is eſt Aeſopus, fabularum ſcriptor, ſive alius) Qui fiam dives,* p. 39.
fili Jovis et Latonae? reſpondit Apollo *hominem irridens: Si tuum erit totum, qua itur Sicyone Corinthum.* Aeſopo editam hanc ſortem fuiſſe, vulgo ſcribunt paroemiographi, quibus accedit comici Scholiaſt. ad Aves: Αἰσώπῳ τῷ μυθογράφῳ χρωμένῳ περὶ πλούτου ὁ θεὸς εἶπεν· Εἰ τὸ μέσον κτήσαιο Κορίνθου καὶ Σικυῶνος. Verſum oraculi melius ita concipias: Πῶς ἂν πλ., Διὸς καὶ Λητόος υἱέ; Locus de matre Socratis eſt in Theaeteto, ubi de ſe ait ipſe: ὡς ἐγώ εἰμι υἱὸς μαίας μάλα γενναίας τε καὶ βλοσυρᾶς Φαιναρέτης. *Mihi,* inquit, *mater eſt obſtetrix generoſa valde et animi ferox, Phaenareta.* Sic vertimus hic elegantem dictionem βλοσυρά· convenienter, ut puto, tam menti Socratis, quam Latinitati. Proprie βλοσυρότης eſt *torvitas,* ſed alio ſenſu pius filius Socrates matrem ſuam appellat *generoſam* et βλοσυρὰν, ut ſi vernaculo ſermone dicas, *c'eſt une maiſtreſſe femme.* Latini ferocem animum appellant. De quo apte dixeris, quod Ariſtides vere et eleganter: ἡ μεγαλοφροσύνη ἔμφυτον κτῆμα τοῖς κρείττοσι. Videtur Athen. in deteriorem partem accepiſſe hoc verbum, qui Platoni vertat vitio, quod fecerit Socratem matrem ſuam appellantem βλοσυράν. Non memini legere apud Platonem, quae ſubjiciuntur: οὐθ' ὅτι Ξανθίππη χαλεπὴ ἦν γυνή· ἥτις καὶ νιπτῆρας αὐτοῦ κατέχει τῆς κεφαλῆς. In Xenophontis Convivio dicitur Socrates χρῆσθαι γυναικὶ τῶν οὐσῶν, οἶμαι δὲ καὶ τῶν γεγενημένων καὶ τῶν ἐσομένων, χαλεπωτάτῃ. De Aſpaſia in promptu ſunt Platonis aliorumque veterum teſtimonia. In ejus verſibus indicium magni gaudii et repentini ponitur ſudor: Κἀγὼ ὅπως ἤκουσα, χαρᾶς ὕπο σῶμα λιπαίνω Ἱδρῶτι. Simillime apud Perſium: *Si tibi crateras argenti, incuſaque pingui Auro dona feram, ſudes, et pectore laevo Excutias guttas: laetari praetrepidum cor.* Verbum λιπαίνειν exponitur ab Heſychio κλαίειν ποιεῖν· quae interpretatio non aliena eſt ab hoc loco, ubi uſurpatur pro rigare vel τήκειν. Inter-

dum de rebus ſuſilibus dicitur, quae conflantur in unum liquefactae, ut obſervabamus ad Strabonem. Etiam lacrymae ſaepe ſubitam laetitiam comitantur: quod et Sophocles et poëtae alii ſaepe expreſſerunt. Vide, ſi lubet, quae notamus ad l. Suetonii II. c. 58. Itaque in iſtis, βλεφάρων δὲ γόος πέσεν ἐκ ἀθελήτως, accipiam γόος pro lachrymis: quia ut plurimum lachrymae indicia ſunt et comites γόȣ, id eſt luctus. Socrati amore ſaucio et anxio ita praecepit Aſpaſia: Στέλλȣ πλησάμενος θυμὸν μέσης κατόχοιο, Ἧι τόνδ' αἱρήσεις ᾠδῶν δεινοῖσι πόθοισι. Collige te, inquit, et luctum iſtum cohibe animum tuum applicans ſtudiis muſicae: quae vim habet conciliandi amicitias et firmandi. Hac illum capies, acri deſiderio cantilenarum illectum. Muſa κάτοχος active dicitur, ἡ δυναμένη κατέχειν, quae poteſt junctos continere animos amantium. Explicat ipſa proëtria, cum ſubjicit: τῇδε
p.391. καθέξεις Αὐτὸν, προσβάλλων ἀκοαῖς ὀπτήρια θυμȣ̃. *Hac ratione*, id eſt, muſica, *illum retinebis, inſinuans illi per aures expreſſam imaginem animi tui.* Elegantiſſimam ſententiam in longe alium ſenſum detorſerunt interpretes, quia videre quiti non ſunt, qua notione uſurpetur hic vox ὀπτήρια, quam non nego alibi ſignificare id, quod illi expreſſerunt: hic vero nihil aliud eſt, quam quod ipſi diximus. Mox δυσημερεῖν de eo dicitur, qui non ſit in amore ſuo felix: non, ut putarunt interpretes, de eo, qui ſuam defleat calamitatem.

Caput Vicesimum.

Aeſchinis Socratici Telauges *dialogus.* ἀμαθής. *Veſtes forenſes aliquando conductae a fullone.* κώδιον. *Locus e libello Demetrii Phalerei illuſtratus.* Teleſas *proprium viri, et ſimilia.* στρατηγὸς νόμιμος. κάτω βλέπον *animal. Boves retro paſcentes. Alia non pauca.*

Veterum philoſophorum plerique etiam comicos maledicentia vicerunt. Hoc et dicit philologus, et conatur demonſtrare. Profert in medium Aeſchinis Socratici dialogum, cujus erat titulus *Telauges*, ſimili de cauſa inditus, ac ſi comici *Nebulas* appelles *Socratem.* Praecipuus enim

auctoris ſcopus in illo dialogo fuit, Telaugem neſcio quem traducere venuſte, et vitia illius ridenda omnibus propinare. Demetrius Phalereus, vel quicunque eſt alius auctor libelli illius eruditiſſimi: εἰ ψογὲς εἰκαιοψόγες εἶναι θέλοι τις, παράδειγμα τὸ τῆ Αἰσχίνε ἐπὶ τῆ Τηλαυγῆς. πᾶσα γὰρ σχεδὸν ἡ περὶ τὸν Τηλαυγῆ διήγησις ἀπορίαν παράσχοι ἄν, εἴτε θαυμασμὸς, εἴτε χλευασμός ἐςι. Ex iſtis non ſolum argumentum *Telaugis* cognoſcimus, verum etiam genus ipſum ſcriptionis et modum. Erat enim ſimile ſcriptum ſatyris Latinorum poëtarum, dempto metro, ridens quippe et laudanti ſimilis verum de Telauge dicebat: nec de illo tantum, ſed etiam de aliis. Nam ait noſter, Critobulum Critonis f. ἐπ' ἀμαθίᾳ καὶ ῥυπαρότητι βίε ab Aeſchine fuiſſe ibidem licentia comica exagitatum. Graeci appellant ἀμαθῆ non illum tantum, qui eſt indoctus et literas neſcit, ſed eum etiam, qui eſt moribus impolitis et ſaevis atque inhumanis. Litterae enim, niſi, ut eſt vetus dictum, diſcantur ἐπ' ἀριςερὰ, humanitatem nos docent, et mores non ſinunt eſſe feros. Sic accipiendum hic nomen ἀμαθία. Sequitur de ipſo Telauge: τὸν δὲ Τηλαύγην αὐτὸν ἱματίε μὲν Φορήσεως καθ' ἡμέραν ἡμιωβόλιον κναφεῖ τελῆντα μισθόν. Objicit Telaugi ſordidam vitam et animum illiberalem. Notam illiberalitatis affert, quod forenſi veſte carens a fullone utendam ſumere ſolitus ſit, pactus cum illo de diurna mercede, quam debeat pendere. Saepe fullones hac fraude uſi, ut traditis ſibi ad poliendum veſtimentis in quaeſtum ſuum abuterentur. Simillima ἀνελευθερίας nota apud Theophraſtum in Char. de eo, qui uxori ſuae in publicum proditurae famulas ad actum conducit. Simillima etiam, quae ſcribit idem venuſtiſſimus Philoſophus in deſcriptione hominis parci. p.392. Si quis verba Aeſchinis interpretari malit de veſte honeſtiore ad feſtorum celebrationem, quam de forenſi quotidiana, per me licet. Minus tamen probabile eſt, quotidie a fullone veſtem conduxiſſe Telaugem. Addit Aeſchines: κωδίῳ δὲ ἐζωσμένον, καὶ τὰ ὑποδήματα σπαρτίοις ἐνημμένον σαπροῖς. Sic ſcribendum. Deſcribit adhuc ſordidum Telaugis cultum. Ait, ſolitum praecingi pellibus lanatis. κώδιον Graecis eſt δέρμα σὺν τοῖς ἐρίοις. Pauperes et mendici ita amiciebantur, nec non operae ruſticae, ut alibi dicebamus. Utebantur his etiam pro veſte ſtragula. In Equitibus Ariſtophanes traducit τὸ τῆ Κρατίνε κώδιον. Affinia ſunt κώδιον et θύλακος. Nam et θύλακος ſcorteum vel pelliceum ſaccum ſignificat, aut

aliud ſacco ſimile. Comicus θυλάκους appellavit Perſarum braccas e pellibus. Aeſchines igitur ut κώδια, ſic et θυλάκους Telaugi attribuebat. Quod cognoſcimus ex alio Demetrii Phalerei loco, quem adſcribam, ut obiter illuſtrem. χρήσονταί ποτε καὶ οἱ Φρόνιμοι γελοίοις πρός τε τοὺς καιροὺς, οἷον ἐν ἑορταῖς καὶ ἐν συμποσίοις, καὶ ἐν ἐπιπλήξεσι δὲ πρὸς τοὺς τρυφερωτέρους, ὡς ὁ Τηλαυγὴς θύλακος, καὶ ἡ Κράτητος ποιητικὴ, καὶ Φακῆς ἐγκώμιον, ἂν ἀναγνῷ τις ἐν τοῖς ἀσώτοις. Lego ὁ Τηλαυγοῦς θύλακος. Non dubium eſt, intelligi hunc Aeſchinis dialogum, de quo etiam ſub libri finem ea ſcribit Demetrius, quae paullo ante protulimus. Verbo unico θύλακος obſcure indicavit totius libri argumentum, quia, ut videtur, multus fuerat Aeſchines in reprehendendo Telaugis amictu. Eodem pertinet calciaminis, quo utebatur, deſcriptio: καὶ τὰ ὑποδήματα σπαρτίοις ἐνημμένον σαπροῖς, *et calceamenta geſtantem contexta e funiculis corruptis ac nihili.* Alibi exponimus hunc locum ubertim. Pone τελείαν στιγμὴν poſt vocem σαπροῖς, et ſequentia ſic ſcribe: καὶ Τελέσαντα τὸν ῥήτορα οὐ μετρίως διαγελᾷ. Qui non animadverterunt, vocabulum Τελέσαντα aliter hic accipi debere, quam vulgo uſurpetur, mentem auctoris videre non poterant. Eſt vero *Teleſas* proprium nomen alicujus oratoris vel rhetoris inepti, cujus imperitiam caſtigaverat ridendo Aeſchines. Sic autem Graeci multa participia modo praeſentis modo indefiniti temporis in propria nomina verterunt, cujusmodi ſunt iſta, ut de multis pauca referam: *Araros* (ἀραρὼς enim), *Alexamenus*, *Dexamenus*, *Tiſamenus*, *Caſſamenus* (reperies apud Parthenium hoc nomen), *Sozomenus*, *Epamynon*, *Paraballon*, et *Parakrycon*, *Symphoroſa* martyr. *Teleſanti* affinia nomina erant *Teleſis* et *Teleſtes*. In ſequentibus poſtquam dixit auctor, Aeſchinis dialogum, cui erat index *Callias*, vituperationem et irriſum continuiſſe duorum celeberrimorum ſophiſtarum, Prodici et Anaxagorae, quorum priore Theramenes erat uſus magiſtro, poſteriore Philoxenus et Ariphrades Arignoti frater, ſubjungit: θέλων ἀπὸ τῆς τῶν δηλωθέντων μοχθηρίας καὶ περὶ τὰ Φαῦλα λιχνείας ἐμΦανίσαι τὴν τῶν παιδευσάντων διδασκαλίαν. Novum et inſolens auribus meis loquendi genus ἡ περὶ τὰ Φαῦλα λιχνεία. Sed puto, aliter

p.393. ſcriptum prius fuiſſe. Imo vero legendum eſt omnino: ἀπὸ τῆς τῶν δηλ. μοχθ. καὶ περὶ τὰ Φαῦλα σπουδῆς καὶ λιχνείας ἐμΦαν. Prodici et Anaxagorae tres diſcipulos nominarat et exagitarat Aeſchines, Theramenem, Philoxe-

num, Ariphradem: ea fine, inquit Athenaeus, ut ex diſcipulorum moribus de praeceptorum doctrina fieret judicium. In quo feciſſe Aeſchinem improbe, negare non poſſumus. Neque enim aequum aut fas eſt, ut τὰ τῶν ὁμιλητῶν ἁμαρτήματα τῶν προεστηκότων ſint κατηγορήματα, ſicut praeclare adverſus Platonem diſputat ſophiſta Ariſtides in ea, quam vocavit κοινὴν ἀπολογίαν. Caeterum ex comicis et aliis ſcriptoribus Graecis nota ſunt eruditis trium iſtorum diverſi generis vitia. Theramenes, cognomento Cothurnus, varius, inconſtans et verſipellis: Philoxenus non guloſus, ſed gula mera et ingluvies: Ariphrades teſtimonio Ariſtophanis in Equitibus nequam, impurus et infando Lesbiorum morbo infamis. Omnia haec verbo indicavit Athenaeus. μοχθηρίαν refer ad Theramenem, τὴν περὶ τὰ φαῦλα σπουδὴν ad Ariphradem, λιχνείαν ad Philoxenum. Ita nobis ſemper Muſae faveant, ut haec emendatio eſt vera, certa et neceſſaria. Mox etiam ſcribe: καὶ περὶ τὰς ἀλλοτρίας γυναῖκας σπουδάσαντα. De Alcibiade loquitur, quem teſtantur hiſtorici et poëtae omnium mulierum fuiſſe virum. Non longe poſt ſequitur: τούτοις γὰρ τοῖς ἀνδράσι οὐδεὶς ἀγαθὸς σύμβουλος εἶναι δοκεῖ, οὐ στρατηγὸς, οὐ μῖμος, οὐ σοφιστὴς ἀξιόλογος, οὐ ποιητὴς ὠφέλιμος, οὐ δῆμος εὐλόγιστος. Ut hic mendum ſuſpectaremus, duo nos admonuere. Nam et epithetum ſuum deeſſe voci στρατηγὸς, praecedentia et ſequentia demonſtrant apertiſſime, et mimos recenſeri inter graviſſimas perſonas, quis ferat aequo animo? Ne dubita, ineſſe mendum huic loco. Scribo οὐ στρατηγὸς νόμιμος. *Nemo iſtis videtur dux legitimus.* Vel οὐ στρατηγὸς φρόνιμος. *Dux prudens.* Sed malo νόμιμος, neque aliter ſcriptum auctori. Sic eam vocem Auguſtus uſurpat in epiſtola ad p.394. Tiberium: *Jucundiſſime, et ita ſim felix, vir fortiſſime, et dux* νομιμώτατε. Socratis cum Piſtone thoracopoeo colloquium relatum eſt in literas a Xenophonte Comment. l. III. Sed ille Πιστίαν vocat, non Πίστωνα. Eod. l. habentur et ſermones cum Theodota habiti. Et errat deipnoſophiſta, ſi, ut habent omnia exemplaria, ſcripſit ἐν δευτέρῳ Ἀπομνημ. Sed eſt fortaſſe ex ſcriptoris culpa, qui β poſuit pro γ. Scribe etiam τερατολόγων τινῶν φύσεων, non τερατολογιῶν. In ſecundo Parmenionis verſu, Σκυθιστὶ φωνεῖ, οὐδὲ κόππα (vel, quod eſt idem, κάππα) γιγνώσκων, exprimitur hominis ebrii ſtupor, qui et rationis et linguae uſum amiſit. Itaque licet Graece doctus aut Graecus, Scythice, id eſt, barbare loquetur: licet

callens literarum, neſciet legere, ac ne literas quidem noſcet. In tertio, Κεῖται δ' ἄναυδος ἐν πίθῳ κολυμβήσας, ſcribit abbreviator ἄναυλος. Non invenuſte, imo, ut ego quidem cenſeo, venuſtiſſime. Ineſt enim alluſio ad utricularios et pithaulas, quos neceſſe eſt manere mutos, ſi in eorum organis ſoni inſtrumenta fuerint corrupta. In quarto corrige operarum erratum Φαρμάκιων pro Φάρμακον. De animali, quod κάτω βλέπον vocatum eſt, cum alii, tum Aelianus l. VII. c. 5. in H. A. Quantum autem memoriae Athen. fidere debeamus, docent, quae ſcribit de bobus retropaſcentibus: quorum ait nullum hiſtoricum praeter Alexandrum Myndium feciſſe mentionem. τȣ̃το, inquit, ἄπιςόν ἐςιν, ȣ̓δενὸς ἑτέρȣ ἐπιμαρτυρȣ̃ντος ἱςορικȣ̃. Id vero falſiſſimum. Omnium auctorum, qui boum ὀπισθονόμων et, ut loquitur Ariſtoteles, ἀναχωρȣ́ντων πάλιν πυγηδὸν, meminerunt, antiquiſſimus, quod ſciri poſſit hodie, Herodotus eſt. Illius fidem ſecuti ſunt Ariſtoteles de part. anim. l. II. c. 17., Pomponius Mela, Plinius l. VIII. c. 45. et, opinor, quicunque alii de iis aliquid ſcripſerunt.

Finis Tomi I. Partis III.